RUDYARD KIPLING

240/Fl.

KIM

Kim and the letter-writer

TRADUCERE DE
JUL. GIURGEA

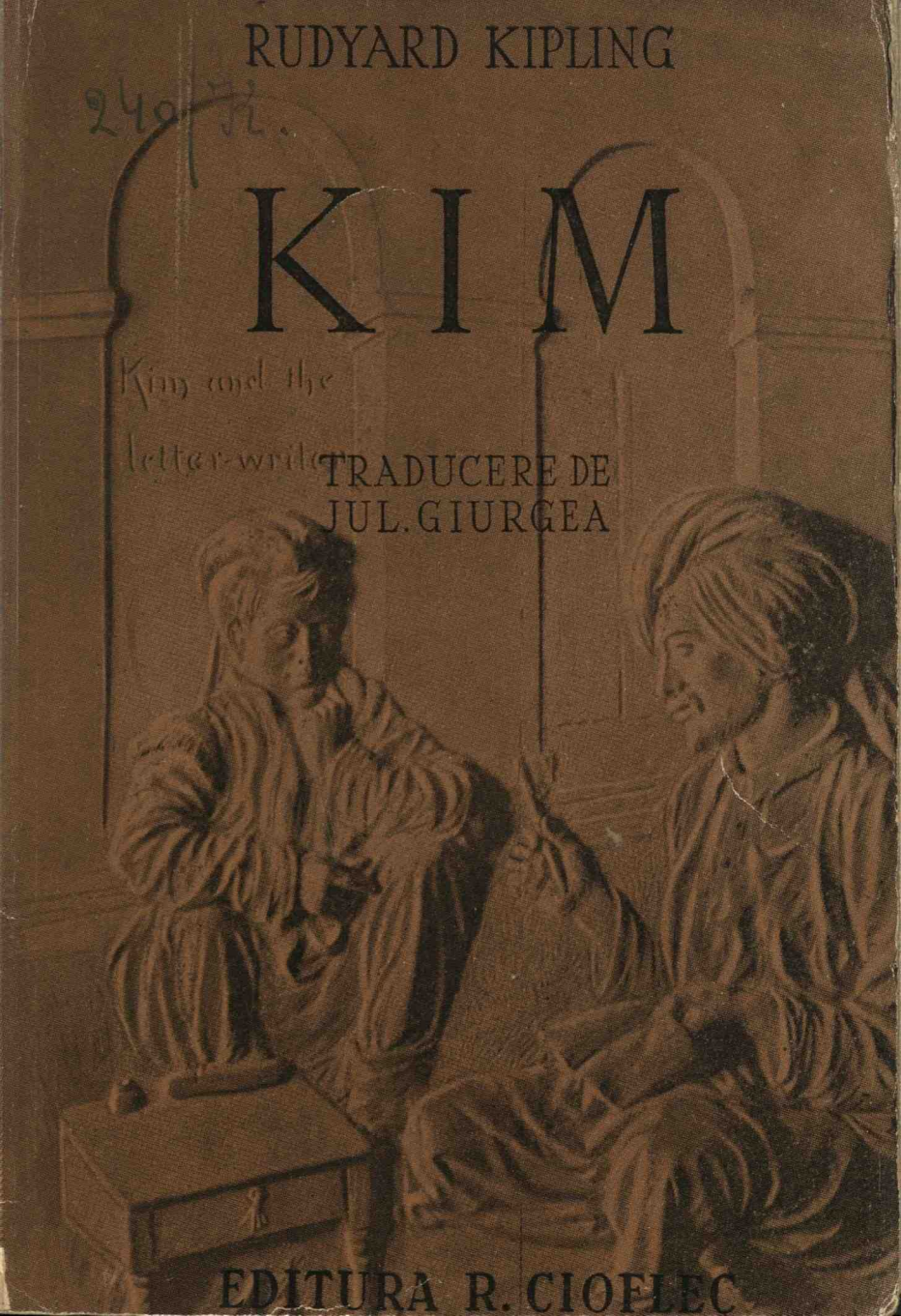

EDITURA R. CIOFLEC

De acelaş autor, în versiune românească:

CARTEA JUNGLEI
A DOUA CARTE A JUNGLEI

Baso-reliefurile copertei şi ilustraţiile de J. LOCKWOOD KIPLING

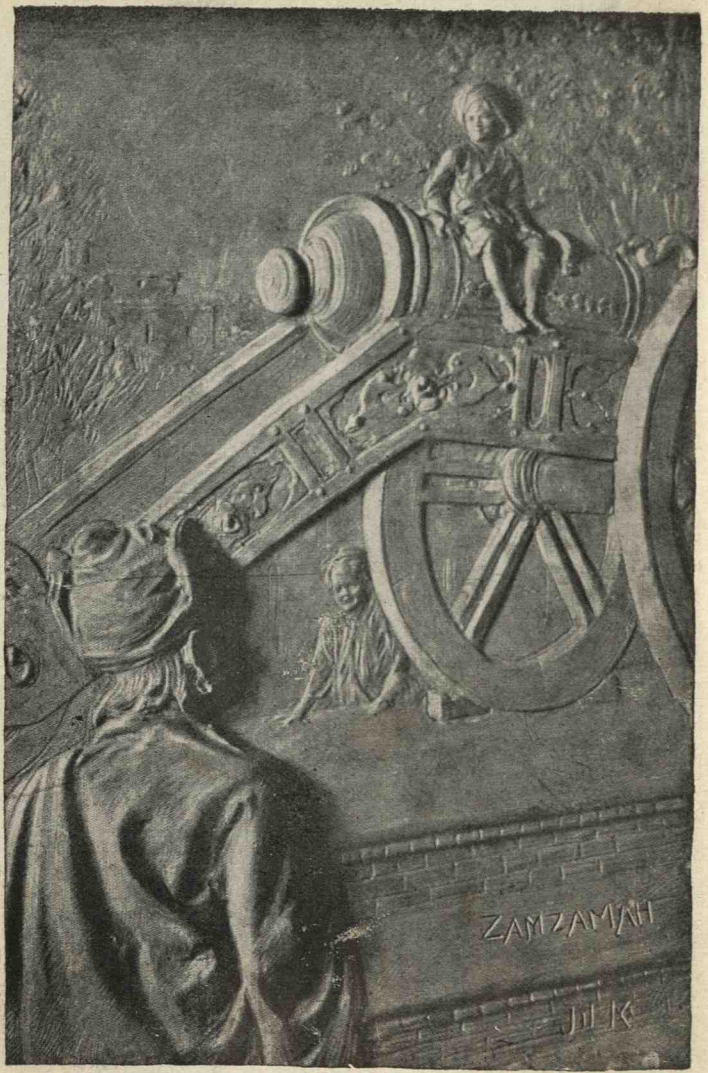

ZAM - ZAMMAH

RUDYARD KIPLING

Inv. 83.318.

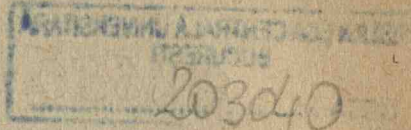

KIM

traducere de *JUL. GIURGEA*

27248

Ediția a V-a

EDITURA REMUS CIOFLEC

C/953
1961
1956
BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
COTA 22535

Versiunea românească a acestei cărți a fost făcută din originalul în limba engleză al romanului K I M *de* Rudyard Kipling, *ediția 1933, apărută în editura MacMillan & Co., Ltd., Londra, și este singura versiune românească autorizată pentru continentul european, care poate fi răspândită în România.*

Orice reproducere, compilație sau rezumat al acestei opere, fără autorizația scrisă a autorului versiunii românești, va fi urmărită conform legii.

B.C.U. Bucuresti
C27247
RC 214/06

Copyright by A. P. Watt & Son, London

KIM

P. V. T.

№ 15644

CAPITOLUL I.

O, voi, ce bateţi spinoasele poteci
Spre culmea judecăţii de apoi,
Fiţi buni când rătăciţii vin la voi
S'aducă har lui Budha în Kamakura.

Cu toate că se daseră porunci ca nimeni să nu se apropie, el totuş încălecase pe ţeava tunului Zam-Zammah, care sta ridicat pe soclul lui de cărămizi, faţă în faţă cu vechea Ajaib Gher, sau Casa Minunilor, cum îi ziceau Muzeului din Lahore indigenii. Cel care stăpâneşte pe Zam-Zammah, „balaurul care suflă foc pe nări", stăpâneşte şi provincia Punjab; de aceea de fiecare dată uriaşul tun de bronz înverzit este cea dintâi pradă care cade în mâna cuceritorilor.

Mai mult sau mai puţin, Kim avea toată dreptatea să stea ocolo unde era, deoarece reuşise să dea jos cu o lovitură de picior pe fiul lui Lala Dinanath, şi de vreme ce Punjabul era stăpânit de engleji, fiind şi el englez, era în drepturile lui. Deşi la faţă era tot atât de tuciuriu ca orice indigen, şi cu toate că de preferinţă vorbea dialectul ţării, limba mamei lui, cu un fel intonaţie reţinută şi melodică, şi cu toate că se amesteca între copiii de bazar, ca şi când ar fi fost de seama lor, Kim era alb, un biet alb şi poate dintre cei mai amărâţi. O femeie metisă care avea

grijă de el (o femeie care fuma opiu şi spunea că are un magazin de mobile antice aproape de piaţa unde staţionau trăsurile cele mai hodorogite), spusese misionarilor că ea este soră cu mama lui Kim ; mama lui însă fusese dădacă la copiii unui colonel şi se măritase mai târziu cu Kimball O'Hara, un tânăr sergent din regimentul irlandez Maverick. Mai târziu sergentul a intrat în slujbă la linia ferată Sind-Punjab-Delhi şi regimentul lui s'a întors în patrie fără el. Soţia lui muri de holeră la Ferozepore, iar O'Hara se apucă de băutură şi începu să vagabondeze din loc în loc, în lungul liniei ferate, de mână cu copilaşul care nu avea mai mult de trei ani şi se uita cu ochi miraţi în jurul lui. Societăţile de asistenţă şi misionarii se alarmară, din cauza soartei care aştepta pe acest copil şi vrură să-l ia dela el ; O'Hara însă dispăru din nou şi rătăci mereu, până în ziua când dete peste femeia aceasta care fuma opiu, apoi se obişnui să fumeze şi el, şi muri cum sunt sortiţi să moară în India toţi albii de teapa lui. Toată averea rămasă pe urma lui erau trei documente : unuia îi spuneau *ne varietur*, din cauză că aceasta era inscripţia de sub iscălitura lui, al doilea era „certificatul de liberare din armată". Al treilea document era certificatul de botez al lui Kim. Aceste hârtii, spunea el cu mândrie, de câte ori era ameţit de opiu, vor face din Kimball un om, indiferent de ce i s'ar putea întâmpla. Pentru nimic în lume, Kim nu trebuia să se despartă de aceste hârtii, care făceau parte din seria de farmece care se leagă în dosul Muzeului, în casa aceea mare-albăstrie, căreia lumea îi zice Jadoo Gher sau Casa Vrăjilor, cum se zice Lojei Masonice. Intr'o bună zi, spunea el, totul se va aranja şi Kim va fi sărbătorit în mijlocul coloanelor de marmoră, coloane uriaşe

şi măreţe. Insuş colonelul va veni călare pe un armăsar, în fruntea celui mai strălucit regiment din lume, ca să slujească pe Kim, care va fi mult mai slăvit de cât ar fi putut să fie tatăl său. Nouă sute de robi, toţi unul şi unul, din cei care se închină Taurului Roşu într'un Câmp Verde, îl vor sluji pe Kim, căci n'au uitat încă pe O'Hara, bietul O'Hara care a fost cândva contramaistru la Ferozepore. Pe urmă începea să plângă cu amar şi se prăbuşea în fotoliul deşelat de trestie, de pe terasă. Aşa s'a întâmplat că după moartea lui, femeia a luat cele două hârtii de pergament împreună cu certificatul de botez al băiatului şi le-a cusut într'o pungulită de piele, apoi i le-a legat de gât cu un şnuruleţ.

— Intr'o bună zi, spunea ea, aducându-şi aminte de vorbele lui O'Hara, îţi va ieşi în cale dintr'un câmp verde un uriaş taur roşu, împreună cu colonelul încălecat pe armăsarul lui înalt, (apoi trecea pe englezeşte) şi urmat de cei nouă sute de slujitori voinici.

— Bine, răspundea Kim, voi ţine minte. Va veni un taur roşu şi colonelul călare pe un armăsar, dar tatăl meu par'că spunea că înainte de toate, trebue să vie doi oameni, care să facă toate pregătirile de lipsă ; căci el spunea că aşa se face întotdeauna, şi nici nu s'ar putea ca farmecele să fie legate în altfel.

Dacă femeia s'ar fi gândit să trimită pe Kim împreună cu hârtiile lui la Jadoo-Gher, fără îndoială că Loja Provincială l-ar fi luat sub scutul ei şi l-ar fi trimis la un Orfelinat Masonic din munţi; dar ea auzise multe despre farmece şi nu avea încredere în ceea ce făceau oamenii de acolo. Afară de asta, chiar Kim avea un plan al lui. Când ajunse la vârsta ca să-şi poată da seamă de ceea ce se întâmplă în jurul său, începu să se ferească

de misionarii şi oamenii albi, care treceau foarte gravi pe uliţi, deoarece aceştia aveau obiceiul să-l întrebe ce face şi cine este. Ori Kim nu făcea nimic despre ceea ce ai fi putut spune că face şi el ceva cu adevărat. Ce e drept cunoştea ca nimeni altul feericul oraş Lahore, dela Poarta Delhi până la şanţurile cele mai dinafară care împresurau oraşul; era frate de cruce cu oameni care trăiau o viaţă tot atât de aventuroasă ca şi Haroun al Rashid; ducea un traiu tot atât de sbuciumat ca în O Mie şi Una de Nopţi, dar misionarii şi membrii din comitetele Societăţilor de binefacere ar fi fost incapabili să înţeleagă farmecul acestui fel de viaţă. Porecla lui în mahalalele oraşului era „prietenul tuturor" şi din cauză că era uşor şi mlădios ca o şopârlă, primea de multe ori însărcinări, pe care le îndeplinea noaptea, dela tinerii eleganţi şi cu obraze subţiri, trecând nesimţit peste acoperişurile caselor populare. Era vorba de felurite intrigi, pe care el le cunoştea tot atât de bine, pe cât de bine cunoştea şi înţelegea toate faptele rele, din ziua când se deprinsese să vorbească. Mai mult decât orice, îi plăcea însă aventura în sine, furişările prin noapte în lungul hudiţelor întunecoase, când se căţăra pe burlanele streaşinelor, ca să asculte cum ciripesc femeile adunate pe terase, învăluite în pânza de întunerec, şi apoi să treacă în goană şi cu mijlocul plecat sub povara fierbinte de beznă, din terasă în terasă. Afară de asta, mai avea şi prietenii lui între oamenii sfinţi, fakirii care stau chirciţi în faţa altarelor lor, de pe marginea fluviului, sub umbra copacilor. Pe aceştia îi cunoştea foarte bine, şi-i saluta zâmbind, când se întorceau dela cerşit, sau mânca din strachina lor, când ei nu erau de faţă. Femeia care îi purta de grijă, îl rugase cu lacrimi în ochi să poarte haine europeneşti, pantaloni, cămaşă şi

o pălărie moțată, cu toate acestea în zilele când punea câte ceva la cale, Kim prefera să îmbrace costumul hindustan sau mahomedan. Un tânăr elegant, cel care fusese găsit în fundul unei fântâni în noaptea când s'a întâmplat cutremurul, îi dăruise într'un rând un costum complet hindustan, dintre cele care purtau copiii oamenilor de jos, când ieșeau pe stradă. Costumul acesta Kim îl astrucase sub niște grinzi, în curtea lui Nila Ram, care ținea o cherestea în partea de sus a Punjabului. In curtea aceasta, trunchii uriași de deodari (cedri de India), erau depozitați, pentru ca să se svânte o vreme, după ce făceau drumul din munți pe apele râului Ravee. Când avea nevoie de haine, Kim le avea întotdeauna la îndemână, și se întorcea acasă în zori, rupt de alergătură din pricina unei nunți, care se ținuse în timpul nopții, sau de chiotele neîntrerupte dela câte o serbare hindustană. Din când în când acasă se mai găsea și câte ceva de mâncare, dar de cele mai multe ori nu se găsea nimic, și Kim trebuia să iasă din nou în oraș, pentru ca să mănânce împreună cu copiii indigenilor, care îi erau prieteni.

Bătând neîncetat din călcâie în flancurile de bronz ale lui Zam-Zammah, Kim își uita din când în când, de prietenii săi Chota Lal și Abdullah, băiatul negustorului de acadele, și arunca o glumă usturătoare la adresa agentului care făcea de gardă în fața șirurilor de papuci, lăsați de vizitatori pe scările muzeului. Indigenul voinic și înalt se uita la el, zâmbind cu bunăvoință: pe Kim îl cunoaștea de multă vreme. Tot așa făcea și cu măturătorul care trecea în lungul străzii prăfuite, stropind colbul cu apa dintr'un burduf de capră, pe care îl purta atârnat de gât. Așa și cu Jawakir Singh, dulgherul muzeului, care era ocupat cu niște lăzi noi de împachetat. Nimeni

nu scăpa de el, afară de cei care veneau din afară de oraș și se grăbeau ca să ajungă la Casa Minunilor pentru a vedea lucruri făcute de oameni din țara lor sau aduse din alte părți. Muzeul conținea obiecte de artă și produse ale industriei hindustane, și oricine ar fi avut nevoie de vreo explicație, n'avea decât să o ceară custodelui care era gata oricând să-i dea toate lămuririle.

— Jos, dă-te jos, striga Abdullah, cățărându-se pe roțile lui Zam-Zammah.

— Taică-tu e bucătar și maică-ta ține tingirea, striga Kim cât îl ținea gura. E multă vreme de când musulmanii au pierdut pe Zam-Zammah !

— Lasă-mă să mă urc și eu, scâncea micul Chota Lal, care purta un fes brodat cu fir. Tatăl lui era un negustor a cărui avere era prețuită la cel puțin jumătate milion lire sterline ; India însă, este singura țară din lume, cu adevărat democratică.

— Și hindustanii au pierdut pe Zam-Zammah ; li l-au luat musulmanii. Taică-tu e plăcintar...

Se opri, căci de după colțul străzii, care venea din furnicarul cartierului Moti Bazar, apăru un om de care Kim, deși se mândrea că el cunoaște toate clasele de oameni, nu mai văzuse niciodată. Era un bărbat înalt de aproape șase urme, îmbrăcat într'o haină, numai petece peste petece, dintr'o stofă ieșită de soare, de par'că ar fi fost o pătură pentru cai; cu toate acestea Kim nu fu în stare să recunoască după aceste petece din ce fel de neam de oameni ar putea fi. In brâu avea o călimară lucrată în fier și un șirag de mătănii cu boabe de lemn, în felul celora pe care le poartă oamenii sfinți. In cap avea o pălărie uriașă și țuguiată. Era galben la obraz ca ceara și numai crețuri, de par'că ar fi fost frate cu Fook Shing,

cavaful chinez din bazar. La coada ochiului pleoapele lui se pătureau una peste alta, iar ochii îi luceau în cap ca niște schije de onyx.

— Cine o fi ăsta? întrebă Kim pe tovarășul său.

— Mi se pare că trebue să fie un bărbat, răspunse Abdullah, băgându-și degetul în gură și făcând ochii mari.

— Despre asta nici vorbă, răspunse Kim, dar nu se poate să fie un bărbat din India, de felul celor pe care eu i-am văzut până acuma.

— Mi se pare că trebue să fie preot, șopti Chota Lal, uitându-se pe furiș la șiragul de mătănii al străinului. Ia privește! Ai zice că vrea să intre în Casa Minunilor.

— Stai, stai, căci nu înțeleg ce spui, se auzi glasul sergentului care da de zor din cap. (Agentul vorbea dialectul Punjabi). O, Prieten al tuturora, ce va fi spunând oare?

— Trimete-l încoace, strigă Kim apropiindu-și călcâile și săltând de pe Zam-Zammah. — Se vede că e străin, dar tu ești un bivol.

Omul se întoarse desnădăjduit în partea unde erau băeții, și se îndreptă spre ei. Străinul părea foarte bătrân și gluga lui mai păstra încă mirosul șneapănului adus de pe culmile munților.

— Ascultați copii, ce este în casa aceasta mare din fața voastră? întrebă el destul de limpede în dialect urdu.

— Aceasta este Ajaib Gher, sau Casa Minunilor, răspunse Kim, fără să i se adreseze nici cu Lala nici cu Kiam, cum era obiceiul.

— Nu mai spune! Casa Minunilor! Aș putea să intru și eu?

— Scrie deasupra ușii, că toată lumea e slobodă să intre.

— Fără să plătești nimic?

— Eu intru și ies când îmi place, cu toate că nu sunt bancher, răspunse Kim râzând.

— Să mă ierți, căci eu sunt om bătrân și n'aveam de unde ști. Apoi pipăindu-și mătăniile, se întoarse și se uită peste umăr spre Muzeu.

— Din ce fel de neam ești? Unde e casa dumitale? Vii de departe? îl întrebă Kim.

— Am venit pe la Kulu... de dincolo de Kaila... dar de unde să știi tu așa ceva? Am coborât dintre munții unde aerul și apa sunt proaspete și reci, adăugă el oftând.

— Aha! exclamă Abdullah, ridicând nasul în vânt. Khitai (un chinez). Fook Shing, îl dase odată afară din prăvălie din cauză că scuipase spre un idol, care trona printre condurii înșirați pe jos.

— Pahari! (muntean) adăugă Chota Lal.

— Da băiete... un muntean din munții pe care tu nu-i vei vedea niciodată. Ai auzit de Bhotiyal (Thibet)? Eu nu sunt Khitai, ci Bhotiyal (thibetan) și dacă vrei să știi numaidecât, sunt un lama, sau *guru*, cum se spune în limba voastră.

— Un *guru* din Thibet? se miră Kim. Până acum nu am văzut un astfel de om. Prin urmare sunt hindustani și în Thibet?

— Noi facem parte dintre cei care caută Drumul de Mijloc, și trăim împăcați în lamaseriile noastre. Înainte de a muri, am coborât să văd cele patru minuni. Dar cum se face că voi, care sunteți niște copii nevârstnici, știți tot atât de multe ca și mine, care sunt bogat în zile? întrebă străinul și-i privi cu bunăvoință.

— Ai mâncat ceva?

Moșneagul se scotoci în sân și scoase o cățue veche

de lemn de care poartă cerşetorii. Copiii deteră din cap în semn de înţelegere, căci toţi preoţii pe care îi ştiau, erau cerşetori.

— Incă nu mi-e foame, şi-şi întoarse capul spre soare, întocmai ca o broască ţestoasă. O fi adevărat că în casa Minunilor sunt o mulţime de icoane? In Casa din Lahore! repetă străinul, ca pentru a fi mai bine înţeles.

— E adevărat, răspunse Abdullah. Casa e plină de zeităţi păgâne. Mi se pare că şi tu te închini la idoli.

— Nu-l asculta ce spune, interveni Kim. Aceasta este Casa Guvernului şi într'ânsa nu sunt niciun fel de idoli, decât un sahib cu o barbă mare albă. Hai cu mine şi ţi-o voi arăta.

— Preoţii străini mănâncă copii, şopti Chota Lal.

— Acesta mai e şi străin, un *but-parast* (idolatru) adăugă Abdullah, care era mahomedan.

Kim începu să râdă.

— Aceştia sunt puişori; hai fugiţi de vă ascundeţi sub poala mamei voastre. Haide moşule cu mine.

Kim îşi făcu loc pe uşă, învârtind râşchitoarea care închidea intrarea şi înregistra automat orice vizitator. Bătrânul venea după el, apoi se opri dintr'odată şi rămase minunat de ceea ce vedea. In hallul dela intrare erau rânduite statui uriaşe de proveniență greco-budhistă, a căror vechime n'ar putea să o precizeze decât savanţi specialişti, executate de artişti al căror nume a fost acoperit de uitare şi a căror mână fusese călăuzită în mod fericit de inspiraţia venită cine ştie cum, dintr'un pământ atât de depărtat, până în ţara lor, împrumutându-i geniul Eladei antice. In sala aceasta se găseau sute de fragmente de statui, de frize lucrate în baso-reliefuri, de lespezi în mozaic, reprezentând figuri colorate care împodobiseră odinioară pereţii an-

ticelor *stupe* şi *vihare* budhiste din partea de miazănoapte a ţării, iar acum erau etichetate şi catalogate aci, ca să facă podoaba şi mândria Muzeului. Cu ochii mari străinul se uita cu atenţie la tot ce vedea împrejurul său, pe urmă privirile îi rămaseră îndreptate spre un basorelief, care reprezenta apoteoza lui Budha. Marele Budha era reprezentat şezând pe o petală de floare de lotus, care era atât de fin reliefată, încât îţi făcea impresia că este reală. In jurul lui era prosternat un întreg cortegiu de regi, de străbuni şi de zeităţi budhiste din timpuri străvechi. Mai încolo, în marmoră, se vedea oglinda apei acoperite cu flori de lotus, iar pe oglinda ei sburdau peşti şi păsări acuatice. Deasupra lui se vedeau doi *dewa* cu aripi de flutur, care îi ţineau deasupra capului o coroană de flori, iar mai sus, erau alţi doi care ţineau în mâni o umbrelă deschisă deasupra căreia se vedea diadema de perle Bodhisat.

— Domnul ; Stăpânul ! Este insuş Sakya Muni, şopti străinul, căutând să-şi stăpânească un hohot de plâns, şi mai mult în şoaptă începu să intoneze minunata invocaţie a imnului budhist :

Al Lui este drumul, drumeţul
Şi Legea... şi totul, acum am aflat
Pe cel care Maya la sân l-a purtat,
Stăpân în Ananda... înţelept Bodhisat.

— Prin urmare este aci, şi aci este cea mai desăvârşită Lege, alături de El. Pelerinajul meu începe cu bine. Ce lucrare desăvârşită ! Ce artă !

— Uite colo este şi sahib, zise Kim făcându-şi loc printre vitrinele şi dulapurile unde erau rânduite obiectele expoziţiei de Arte şi Meserii. Un englez cu barba albă se uita la lama care se întoarse grav ca să-l salute, şi sco-

tocindu-se prin buzunări, scoase un carnet și un petec de hârtie.

— Da, așa mă cheamă, zise englezul și zâmbi stângaciu, căutând să descifreze caracterele întortochiate ale scrisului.

— Mi l-a dat unul dintre ai noștri care a făcut un pelerinaj la locurile sfinte, zise lama. Acum este stareţul lamaseriei Lung Cho, și mi-a povestit și despre acestea, adăugă el ridicând brațul și arătând lucrurile din jurul lui.

— Atunci fii bine venit, lama din Thibet. Iată icoanele, și tot aci sunt și eu, răspunse englezul privindu-l fix, pentru a aduna înțelepciune ; intră câteva clipe la mine în birou.

Bătrânul tremura de emoție.

Biroul era un spațiu îngust, despărțit de galeria statuilor numai de un perete subțire de scânduri. Kim se întinse pe jos și-și lipi urechea de o crăpătură care se vedea între scândurile de cedru, și conform obiceiului său, căută să audă ce vorbesc cei dinăuntru, și să pândească.

Partea cea mai mare din ceea ce vorbea custodele cu lama era mai presus de înțelegerea lui. Străinul începu să vorbească custodelui, cu oarecare sfială despra lamaseria din care făcea și el parte, mănăstirea Such-zen care era în fața Stâncilor Colorate, la patru luni de drum din Lahore. Custodele aduse un album uriaș și după o scurtă căutare, îi arătă lamaseria care era ridicată în vârful unor stânci dela înălțimea cărora se vedea toată valea închisă între pereții straturilor de piatră multicoloră.

— Da, da, aceasta este, încuviință lama, scoțând o pereche de ochelari cu rama de os, de proveniență chinezească. Uite și portița pe unde aducem lemnele de care avem nevoie în timpul iernii. Dar cum se face că tu... sau mai

BIBLIOTECA Centrală Universitară

bine zis englejii să ştie despre asta? Odată mi-a vorbit despre asta unul care era stareţ la Lung-Cho, dar nu l-am crezut. Domnul... Cel a tot Puternic... este cinstit şi de lumea din părţile acestea? Viaţa lui este cunoscută de cei de aici?

— Povestea vieţii lui o găseşti săpată în întregime pe pietrele care le vezi aici. Vino să te convingi, după aceea te vei mai odihni...

Străinul ieşi, alături de custode şi se îndreptară împreună spre galeria principală, şi trecând prin faţa monumentelor cu toată veneraţia cuvenită unui drept credincios, le privi cu ochiul cercetător al omului care le înţelege.

Fiecare amănunt al acestei povestiri minunate, fu retrăit de el în faţa fragmentelor de monumente care uneori îl consternau din cauza influenţelor străine din Elada, dar care îl emoţionau cu toate acestea, ca pe un copil în faţa unui lucru nou pe care îl vede pentru prima dată. Acolo unde continuitatea era întreruptă din cauza fragmentelor pierdute ale pietrelor, cum era cazul la Bunavestire, intervenea custodele care deschidea numaidecât în maldărele lui de cărţi, franceze şi germane, la pagina unde erau reproducerile fotografice ale părţilor pierdute.

Aci era cuviosul Asita, care nu este altceva decât corespondentul lui Simion din cathechismul creştin, ţinând Copilul Sfânt pe genunchi, în timp ce mama şi tatăl copilului ascultă cuvintele lui; dincolo erau descrise întâmplările din legenda lui Devadatta. Aci era păcătoasa umilită care învinuise pe Domnul de prihană; mai încolo era Învăţătorul în Parcul Cerbilor, împărţind învăţătura; minunea era Bodhisat în haină domnească de prinţ; taina care uimise pe cei care se închinau focului; taina naşterii;

moartea lui Kusinagara, când învățăcelul cel slab de înger a leșinat ; mai încolo erau scene nenumărate de meditație sub arborele Bodhi și scene de devotament față de cățuia milelor. După câteva clipe, custodele își dete seamă că vizitatorul său nu era un simplu cerșetor ci un erudit desăvârșit. Trecură din nou prin toate galeriile încărcate de monumente, în fața cărora lama lua câte un grăunte de tabac, în timp ce-și ștergea ochelarii, și vorbea cu repeziciune uimitoare un amestec de *Urdu* cu *Thibetană*. Auzise și el despre călătoriile pelerinilor chineji Fo-Hian și Hwen-Thiang, și ar fi dorit să știe dacă însemnările acestora au fost traduse. Își reținu respirația în timp ce răsfoia lucrările lui Beal și Stanislas Julien.

— Toate acestea se găsesc aici ! Un adevărat tezaur care stă sub pază.

Luă o atitudine plină de respect, în timp ce asculta traducerea grăbită în dialect *urdu* a acestor fragmente. Pentru prima dată afla despre lucrările savanților europeni, care după aceste pietre și alte documente, reușiseră să reconstitue și să identifice Locurile Sfinte, care au fost Leagănul Budhismului. Pe urmă, custodele îi arătă o hartă uriașă, pe care erau o mulțime de însemnări în puncte și linii galbene. Degetul lui uscat și cafeniu, urmărea pe hartă drumul tras de creionul custorelui : ici era Kapilavastru, colo Regatul Mijlociu, iar dincolo Mahabodi, care este Mecca budhismului ; mai încolo era Kusinagara, loc de tristă amintire, unde a murit Prea Sfântul. Bătrânul se plecă adânc asupra hărții și rămase o vreme cufundat în adâncă tăcere, în timp ce custodele își aprinse luleaua pentru a doua oară. In timpul acesta, Kim adormise. Când se trezi, își aduse aminte de vorbele pe care le schimbaseră cei doi, și i se păru că acum începe să le înțeleagă mai bine

decât la început.

„— Așa s'a întâmplat, o tu izvor de înțelepciune, că eu m'am urnit la drum ca să vizitez locurile sfinte, pe care le-au călcat picioarele Lui: să merg până la locul unde s'a născut, sau chiar până la Kapila, apoi până la Maha Bodhi, unde este mănăstirea Buddh Gaya, până la Parcul Cerbilor și Kusinagara, unde a murit".

Glasul străinului se mai mulcomi

— Am venit singur până aici. Vreme de cinci... de șapte... de optsprezece... de patruzeci de ani, mi-am dat seamă că Legea Veche nu se mai cinstește; învățăturile ei după cum știi și tu, sunt îngreunate de tot felul de netrebnicii și de farmece, și de idolatrie, cum spunea până și băiatul pe care l-am întâlnit la intrare: de *but-parasti*.

— Așa se întâmplă cu orice credință.

— Așa crezi? Am cetit cărțile din lamaseria unde sunt eu, dar mi s'au părut ca smoala uscată; noul ritual pe care îl slujim noi cei care spuneam că am reformat legea, nu are nici el prea multă cinstire în fața ochilor mei împăinjeniți. Chiar cei care urmează învățătura Domnului celui Drept, sunt în continuă harță unii cu alții. Totul este deșertăciune. Da, *maya* este o închipuire deșeartă. Pe mine însă mă chinuesc alte porniri (și obrazul galben, brăzdat de creturi nenumărate, se apropie cu câteva degete de custode, în timp ce unghia ascuțită a arătătorului bătea în masă). Înțelepții voștri, după cât se vede din aceste cărți, au urmat pas cu pas piciorul Sfântului în rătăcirile lui, dar au mai rămas și amănunte la care ei nu s'au gândit și nu le-au dat deslegare. Nici eu nu știu nimica... de unde aș putea să știu... dar eu mă voi libera din Roata Lucrurilor trecătoare (evoluția prefacerii) și voi ieși la drum larg deschis. (Străinul zâmbi mulțumit). In calitate de pelerin

spre locurile Sfinte, se va ţine seamă de vrednicia mea. Dar mai este ceva. Ascultă la adevărul pe care ţi-l voi spune acuma. Când Mântuitorul nostru ajunse la vârsta cerută şi se gândi să-şi ia tovarăşă de viaţă, oamenii din curtea tatălui său, spuneau că e prea şubred, pentru a se însura. Tu ştii de asta ?

Custodele dete din cap, în timp ce se gândea la ce îi va spune străinul .

— Atunci l-au supus pre el întreitei încercări care se făcea cu toţi care veneau la curte. Iar când i-au dat arcul în mână, l-a frânt în două şi Domnul a cerut atunci să-i dea un arc pe care nu l-a putut încă nimeni întinde. De asta ştii ?

— E scris în cărţi, şi am cetit.

— Când a întins arcul, săgeata a trecut dincolo de toate semnele dinainte puse, până s'a pierdut din vedere. Târziu, când săgeata a căzut, pe locul unde a atins pământul a ţâşnit un izvor, care în câteva clipe s'a îngroşat şi s'a făcut râu, şi râului acestuia i s'a dat darul, din bunăvoinţa Domnului şi a vredniciei Lui înainte de a se mântui, că tot cel ce va intra într'ânsul şi se va spăla, spălat va fi de toată spurcăciunea şi de tot păcatul.

— Aşa scrie în cărţi, aprobă custodele.

Lama respiră din adânc.

— Izvor de înţelepciune, unde este râul acesta ? Unde este locul unde a căzut săgeata ?

— Dragul meu frate, asta eu nu am de unde să o ştiu, răspunse custodele.

— Fără îndoială că nu ştii, dacă nu vrei să ştii sau te faci că ai uitat... tocmai acest lucru pe care nu vrei să mi-l spui. Eu cred că tu trebue să ştii ! Ascultă, eu sunt bătrân. Te întreb, bătându-mi fruntea în ţărâna pe care o calcă

picioarele tale, izvor al înlepciunei ; *ştim* că El a întins arcul ; *ştim* că a plecat săgeata şi a căzut ; *ştim* că a ţâşnit izvorul. Unde este deci râul ? Visurile mele mi-au spus să mă duc să-l caut. De aceea am venit. Sunt aici. Unde este râul pe care îl caut ?

— Îţi închipui că dacă aş şti unde este, nu ţi-aş spune fără nicio sfială ?

— Intrând în apa râului acesta, te poţi izbăvi de Roata Lucrurilor trecătoare, continuă lama, fără să ţină seamă de vorbele custodelui. Râul săgeţii. Mai gândeşte-te odată. Poate este un părăuş a cărui albie este seacă în timpul arşiţei ? Dar nu cred că Inalt Prea Sfântul să-şi bată joc de un om bătrân ca mine.

— Eu nu ştiu; n'am de unde şti.

Lama îşi apropie din nou faţa lui brăzdată de mii de creţuri, până la un lat de mână de obrazul englezului.

— Văd că nu ştii. Tu nu cunoşti legea, nici nu o cinsteşti, deci pentru tine această cunoştinţă a rămas închisă.

— Da, închisă şi ascunsă.

— Frate, amândoi suntem legaţi, şi tu şi eu ; dar eu mă voi izbăvi — şi ridicându-se în picioare, îşi aşează faldurile dulamei cu care era îmbrăcat — plec să mă izbăvesc de ceea ce mă leagă. Vino şi tu cu mine.

— Eu sunt legat, răspunse custodele. Dar tu unde ai de gând să te duci ?

— Deocamdată unde m'aş putea duce, decât la Kashi (Benares) ? Acolo va trebui să găsesc într'un templu un slujitor al dreptei credinţe. Fără îndoială şi el caută drumul în taină, şi s'ar putea să aflu ceva dela el. Poate va vrea să plece împreună cu mine la Buddh Gaya. Pe urmă vom apuca spre miazănoapte şi spre apus, ca să ajungem la Kapilavastu, unde voi începe cercetările pentru ca să gă-

sesc râul. Sau mai bine, voi cerceta toate locurile pe unde voi trece, căci nimeni nu cunoaşte unde a căzut săgeata.

— Dar cum te vei duce? Drumul până la Delhi e lung, dar şi mai lung până la Benares.

— Pe jos, prin pulberea drumului şi cu trenul. Dela Pathânkot, de cum am ieşit dintre munţi, am venit încoace cu *te-rainul*. Merge mai repede. La început m'am mirat văzând stâlpii aceia înalţi, înfipţi în marginea drumului, cum îşi deapănă firele (şi făcu un gest cu mâna, ca să arate cum se deapănă firele de sârmă pe stâlpii telegrafului, când se şterg pe sub fereastra unui vagon). După o bucată de vreme înţepenisem şi mi-a venit poftă să umblu din nou pe jos, aşa cum eram obişnuit.

— Eşti sigur că nu vei rătăci drumul? întrebă custodele.

— De asta nu trebue să am nicio grijă, căci e de ajuns să întrebi pe cineva şi să plăteşti, ca oamenii anume însărcinaţi cu aceasta, să te îndrepte acolo unde vrei să ajungi. Atâta ştiam şi eu, chiar înainte de a părăsi lamaseria, din informaţiile sigure pe care le aveam, răspunse lama cu mândrie.

— Şi când ai de gând să pleci?

Custodelui îi venea să zâmbească în faţa acestei dovezi de amestec al vechei credinţe pe cale să dispară, cu progresul modern realizat în India contimporană.

— Cât se poate de repede. Mă voi duce din loc în loc, prin toate părţile pe unde a trăit, până când voi da de râul pe care îl caut. Afară de asta am văzut şi o hârtie pe care sunt ceasurile de plecare ale *te-rainurilor* spre miazăzi.

— Dar cu hrana ce faci?

De obicei un lama când pleacă la drum, are ascunşi asupra lui bani buni, dar custodele voia să fie sigur că nu

se înşeală.

— In timpul călătoriei voi întinde căţuia Domnului în calea trecătorilor. Da, voi face acest drum ca şi el, şi voi renunţa la tihna pe care mi-ar fi dat-o mănăstirea. Când am coborât din munţi, aveam cu mine un *chela* (discipol), care cerşea pentru mine, aşa cum spune legea, dar făcând un popas la Kulu, a fost apucat de friguri şi a murit. Acuma nu mai am *chela*, dar voi întinde eu singur căţuia în calea trecătorilor, ca să dau prilej oamenilor milostivi, să facă fapte plăcute Domnului.

Străinul ridică fruntea cu mândrie. Călugării învăţaţi din lamaserii nu au obiceiul să cerşească, dar acest lama era un suflet entusiasmat de viziunea sa.

— Bine, zise custodele şi zâmbi. In cazul acesta fie-mi iertat să fac şi eu o faptă bună. Eu şi cu tine, suntem amândoi din aceeaş breaslă. Ui-te un carnet nou de hârtie englezească : iată şi câteva creioane ascuţite, mai subţiri şi mai groase, tocmai bune pentru un scrib. Dă-mi acuma ochelarii tăi.

Custodele îi puse la ochi şi constată că erau plini de sgârieturi, dar se potriveau cu cei pe care-i întrebuinţa el.

— Incearcă-i pe aceştia, şi-i întinse ochelarii lui.

— Un fulg ! Sunt ca un fulg de uşori. (Bătrânul ridică privirea încântat şi încreţi nasul). Aproape nici nu-i simt, şi văd foarte limpede prin ei.

— Sunt din *bilaur* (cristal) şi nu se vor sgâria niciodată. Iţi doresc să-ţi fie de ajutor la găsirea râului pe care îl cauţi, căci ţi-i dau ţie.

— Ii primesc şi voi lua şi creioanele şi carnetul, ca un semn de prietenie a unui preot faţă de alt preot, zise lama. Iar acum (şi băgând mâna în brâu desprinse călimara de fier lucrat şi o puse pe masa custodelui), primeşte

asta ca să-ţi aduci aminte de întâlnirea noastră. Aceasta este călimara mea. E un lucru tot atât de bătrân ca şi mine.

Călimara străinului era un obiect foarte vechiu, împodobit cu motive chinezeşti, lucrat dintr'un fier care astăzi nu se mai găseşte în comerţ, şi custodele îşi simţise inima tresărind din primul moment, când văzuse călimara, căci instinctul lui de colecţionar îl făcuse să-şi dea seamă numaidecât de valoarea ei. Cu toate acestea pentru nimic în lume, lama nu şi-ar fi luat darul înapoi.

— Când mă voi întoarce, după ce voi găsi râul pe care îl caut, îţi voi aduce un desemn făcut după Padma Samthora, de felul celor pe care la lamaserie le lucram pe mătasă. Da, continuă lama râzând, şi-ţi voi aduce unul şi după Roata Vieţii, căci tu şi cu mine, amândoi suntem din aceeaş breaslă.

Custodele ar fi vrut să-l mai reţină, căci astăzi în lume nu se mai găsesc decât foarte puţini oameni care se pricep să mânuiască penelul de tuş pentru a face desemnele budhiste care după cât se ştie, sunt pe jumătate desemnate cu tot felul de imagini. Străinul însă se depărtă cu paşi mari, şi oprindu-se pentru câteva clipe de meditaţie în faţa uriaşei statui Bodhisat, ieşi grăbit pe uşa, în pragul căreia râşchitoarea intrării se învârti de câteva ori.

Kim se luă după el, ca o umbră. Cuvintele pe care le auzise dela cei doi oameni îl emoţionaseră. Străinul acesta părea să fie ceva cu totul nou şi neaşteptat în viaţa lui, de aceea era hotărât să ducă mai departe cercetările începute, cum ar fi făcut în cazul când ar fi fost vorba de o clădire nouă pe care ar fi văzut-o în oraş sau de o serbare strălucită în Lahore. Acest lama era o descoperire a lui personală şi era hotărît să o păstreze, căci să nu uităm, că şi mama lui Kim fusese irlandeză.

Moșneagul se opri în fața lui Zam-Zammah și se uită împrejurul său, până când ochii i se opriră asupra lui Kim. Primul avânt al pelerinajului începu să-l părăsească tocmai în această clipă, și se simțea bătrân, obosit și rătăcitor prin lume, flămând și străin.

— Nu te așeza sub tun, strigă agentul trufaș, întorcându-se spre el.

— Taci din gură bufniță! răspunse Kim în locul străinului. Așează-te dacă vrei să te așezi, străine. Ascultă Dunnoo, când spuneai că ai furat papucii lăptăresei?

Acuzația aceasta venită pe neașteptate contra agentului, era cu totul lipsită de temeiu, dar Dunnoo știa că la nevoie glasul ascuțit al lui Kim ar fi putut să răscolească legiuni întregi de copii de prin hudițele bazarului, ca să-i facă alaiu; de aceea nu mai zise nimic.

— Cui voiai să te închini, așezându-te aci? întrebă Kim, trăgându-se în umbră alături de lama.

— Copilule, eu nu mă închin nimănui, ci m'am prosternat în fața Legii celei drepte.

Kim ascultă răspunsul străinului fără să clipească și primi explicația cu această nouă zeitate, căci el mai cunoștea și altele.

— Și ce ai de gând să faci?

— Să cerșesc. Abia acum mi-am adus aminte că a trecut multă vreme de când am mâncat și am băut pentru ultima dată. Care sunt obiceiurile milosteniei în acest oraș? Ceri fără să ridici glasul și întinzi mâna în tăcere, cum se face în Thibet, sau strigi în gura mare?

— Cel care cerșește în tăcere, va muri în tăcere, răspunse Kim întrebuințând o zicătoare indigenă. Lama încercă să se ridice în picioare, dar nu mai avu putere și aducându-și aminte de discipolul său mort, departe la

Kulu, oftă îndurerat.

— Dă-mi căţuia ta. Eu cunosc oamenii din oraşul acesta... cunosc pe toţi cei care sunt milostovi. Dă-mi-o şi ţi-o voi aduce plină cu de-ale mâncării.

Ca un copil, fără să mai aştepte îmbiere, bătrânul îi întinse căţuia.

— Stai aci şi te odihneşte. Eu cunosc oamenii.

O luă la fugă până ajunse în faţa dughenei unui *kunjiri*, un negustor de legume din clasa de jos care sta în faţa liniei de tramvai dela marginea oraşului, în drum spre Moti Bazar. Femeia negustorului cunoştea pe Kim de multă vreme.

— Ia te uită, nu cumva te-ai făcut *yogi*, de umbli la cerşit cu căţuia ? se miră femeia.

— Nu m'am făcut, răspunse Kim cu mândrie, dar a sosit un preot nou în oraş, un om cum eu n'am mai văzut până acuma.

— Preot bătrân sau pui de tigru, e tot una, răspunse femeia supărată. Sunt sătulă de preoţi noi, căci se reped la mărfurile noastre ca roiurile de muşte. Nu cumva tatăl copilului meu este sac fără fund, ca toată lumea să vină la mine după milă ?

— Ba de loc, răspunse Kim, căci bărbatul tău este mai mult *yagi* (rău din fire) decât *yogi*. Preotul acesta însă este un nou venit, şi sahibul dela Casa Minunilor i-a vorbit ca un frate. Haide măicuţă dragă, umple căţuia cu ceva de mâncare, căci mă aşteaptă.

— Nu mai spune ! Căţuia asta ! Tu nu vezi că e mare ca un burduf ; ca să ţi-o umplu, va trebui să-ţi dau mai mult decât îmi ia taurul sfânt al lui Shiva. Azi dimineaţă a trecut pe aici şi mi-a golit un coş de trufe ; acuma mai vii şi tu să-ţi umplu căţuia.

Taurul uriaş de coloare cenuşie, venea indiferent şi mândru, făcându-şi loc printre lumea pestriţă, iar între dinţi sdrobea o banană pe care o smulsese din coşul unui trecător. Era chiar taurul brahman al cartierului. Venea drept la dugheana negustorului de legume şi în faţa şirului de coşuri se opri, par'că ar fi ştiut dinainte că are acest privilegiu, şi începu să amuşine, înainte de a se decide ce legume să aleagă. Kim ridică piciorul şi cât ai clipi îi trânti un călcâi peste botul umed şi albastru. Taurul sforăi supărat şi trecând linia tramvaiului, se duse în altă parte, dar i-se vedea greabănul tremurând de supărare.

— Vezi, te-am scăpat de o pagubă cu care ai fi putut să-mi umpli căţuia asta de trei ori, nu odată. Acuma măicuţo, dă-mi o mână de orez, o coadă de peşte uscat şi o lingură de legume.

Din fundul dughenei unde era întins stăpânul, se auzi un mormăit.

— A gonit taurul şi e bine ca omul să facă pomană, îşi zise femeia, apoi luându-i căţuia din mână, i-o umplu cu orez fierbinte.

— Trebue să ştii că *yogi* al meu nu e vacă, zise Kim făcând o groapă în mijlocul orezului. N'ar strica o bucăţică de friptură, o ciosvârtă de plăcintă şi câteva fructe, chiar conservate. Cred că i-ar face plăcere.

— In groapa pe cari ai făcut-o ar intra şi capul tău, răspunse femeia răstită. Cu toate acestea îi aduse o bucăţică de friptură cu legume, o felie de plăcintă peste care aşternu un strat subţire de unt, iar alături de friptură aşeză o bucăţică de tamarin murat. Kim se uita mulţumit la bucatele îngrămădite în căţue.

— Ai făcut o faptă bună, şi să ştii că atunci când eu voi fi în bazar, taurul nu va mai îndrăsni să se apropie de

dugheana ta. E un cerşetor nerușinat.

— Dar tu ce ști? întrebă femeia și începu să râdă. Despre tauri însă caută de nu vorbi, decât numai bine. Par'că tu veniseși într'o zi să-mi povestești că un Taur Roșu va veni dintr'un câmp la tine, ca să-ți dea ajutor. Haide, ia-o la picior și spune sfântului să mă pomenească și pe mine în ruga lui. Poate cunoaște și un leac care să folosească fiicei mele pentru boala de ochi de care sufere. Intreabă-l nu cumva știe ceva, căci tu ești Micul Prieten al tuturor.

Kim însă era departe, înainte ca ea să fi terminat cel din urmă cuvânt, săltând într'un picior și căutând să se ferească de câinii de pripas sau de alți flămânzi care-i ieșeau în cale.

— Așa cerșesc pe aici cei cari se pricep să cerșească, zise el cu mândrie, văzând pe lama că deschide ochii mari și se uită minunat la conținutul căței. Mănâncă, voi mânca și eu cu tine. Ascultă *bhistie*, strigă el grădinarului care stropea straturile de flori din fața muzeului. Dă-ne puțină apă. Noi bărbații am însetat.

— Voi bărbații! ripostă bhistie râzând. Oare va fi de ajuns un burduf pentru doi inși ca voi. Haide, bea, în numele Celui prea Milostiv.

Grădinarul dete drumul unei șuvițe subțiri de apă în palmele lui Kim care începu să bea din pumni, cum era obiceiul indigenilor. Lama însă se scotoci pe sub giubea și scoase o ulcică, apoi începu să bea cu înghițituri lungi.

— E un *pardesi* (străin) zise Kim întorcându-se spre grădinar, când văzu că lama începu să murmure ceva într'o limbă străină: probabil o binecuvântare.

Mâncară amândoi și se săturară, apoi șterseră fundul căței. Pe urmă lama scoase o tabacheră uriașă și luă între

degete câteva fire de tutun pe care le trase pe nări. După ce își plimbă printre degete șiragul de mătănii, ațipi în somn ușor, caracteristic oamenilor bătrâni, în timp ce umbrele în jurul lui Zam-Zammah începeau să se prelungească.

Kim se ridică și se duse până la prăvălia unei tinere mahomedane unde ceru să-i dea și lui o țigară de cele lungi din care fumează studenții Universității din Punjab, unde toți tinerii caută să imite obiceiurile englejilor. Pe urmă se așeză pe vine și în timp ce fuma, începu să se gândească pentru ca la sfârșit să se ridice din nou și să se îndrepte spre depozitul de cherestea al lui Nila Ram.

Lama nu se trezi decât în clipa când furnicarul vieții de noapte începu să mișune din nou în jurul lui, și în lungul ulițelor se aprindeau felinarele, iar funcționarii și slujbașii birourilor Guvernului se întorceau acasă. Privirile lui începură să răscolească în toate părțile, dar nimeni nu-l lua în seamă, afară de un copilaș hindustan cu turbanul murdar și în haine de coloare gălbuie. Bătrânul își lăsă capul pe genunchi și începu să scâncească.

— Ce s'a întâmplat? întrebă băiatul care se oprise în fața lui. Ai fost jefuit de cineva?

— Nu m'a jefuit nimeni, dar noul meu *chela* a plecat și nu știu unde să-l găsesc. Unde s'o fi dus?

— Ce fel de om era discipolul tău?

— Era un copil care mi-a fost trimis în locul celui care a murit, drept răsplată pentrucă m'am umilit în fața Legii celei drepte care este acolo, și întinse brațul spre Muzeu. Mi-a fost trimis ca să-mi arate drumul pe care îl pierdusem. El m'a dus la Casa Minunilor și îndemnat de vorbele lui am îndrăsnit să vorbesc cu omul care este

custodele, aşa că m'am liniştit şi m'am întărit sufleteşte, după ce am vorbit cu el. Când a început să mă chinuiască foamea, s'a dus şi a cerşit pentru mine, cum face orice chela pentru învăţătorul său. Pe negândite mi-a fost trimis şi pe negândite a plecat. Făceam planul ca pe drumul până la Benares, să-l învăţ să cunoască Legea.

Kim se minună ascultându-l ce spune, căci auzise şi conversaţia dintre el şi custodele Muzeului, şi mai ştia că bătrânul spune adevărul, ori aceasta este o virtute cu care un indigen nu se prea laudă în faţa unui străin.

— Acuma îmi dau seamă că mi-a fost trimis anume, ca să-mi aduc aminte că eu voi găsi ceea ce caut.

— Râul cu săgeata ? întrebă Kim şi zâmbi mulţumit.

— Nu cumva este şi aceasta o prevestire ? se minună străinul. N'am vorbit cu nimeni despre ceea ce caut, afară de custodele icoanelor de aci. Spune-mi cine eşti tu ?

— Sunt chela al tău, răspunse Kim şi se aşeză alături de lama, cu picioarele încrucişate sub el. Până acuma nu am văzut niciodată om care să se asemene cu tine. Voi pleca şi eu la Benares. Cred de asemenea că un om atât de bătrân ca tine, care vorbeşte în fiecare zi când se lasă înserarea celor care îi ies în cale, va avea numaidecât nevoie de un discipol.

— Dar râul... râul săgeţii ?

— Despre asta te-am auzit vorbind cu englezul. Mă aşezasem în faţa uşii.

Lama oftă.

— Eu credeam că mi-ai fost trimis ca să-mi slujeşti drept călăuză. Astfel de lucruri se întâmplă câteodată... dar eu nu sunt vrednic de o astfel de prevestire. Prin urmare tu nu ştii unde este râul ?

— Eu nu ştiu despre aşa ceva, răspunse Kim şi zâmbi

rușinat. Dar caut și eu un taur... un taur roșu într'un câmp, care să-mi fie de ajutor. Ca orice copil, când se întâmplă ca unul dintre tovarășii lui să-i spună ce are de gând să facă, el era gata numaidecât cu un plan al lui pe care i-l spunea, și ca orice copil, se gândise și de astă dată cel puțin douăzeci de minute la profețiile pe care odinioară le auzise dela tatăl său.

— La ce vrei să te ajute taurul? întrebă lama.

— Nu știu nici eu la ce mă va ajuta, dar așa spunea tatăl meu. Te-am auzit vorbind în Casa Minunilor despre toate locurile acelea ciudate care sunt în munți. M'am gândit că dacă un om atât de bătrân și atât de puțin... vreau să spun un om obișnuit să spună adevărul, e gata să plece la drum pentru un lucru atât de puțin însemnat cum este un râu, atunci trebue să plec și eu cu el. Dacă ne va fi scris ca noi să găsim locurile acelea, atunci să știi că noi le vom găsi... tu îți vei găsi râul, iar eu îmi voi găsi taurul cu coloanele uriașe și celelalte lucruri despre care vorbea tatăl meu, dar eu le-am uitat.

— Eu vreau să mă izbăvesc de o roată, nu de coloane, răspunse lama.

— E tot una. Poate ca eu să ajung rege, răspunse el, fără să se mai gândească și gata să facă orice.

— După ce vom pleca la drum, te voi învăța să ai cu totul alte dorințe, mult mai frumoase decât aceasta, răspunse lama categoric. Hai să plecăm spre Benares.

— Nu plecăm în timp de noapte. Drumurile sunt pândite de hoți. Stai până se va face ziuă.

— Bine, dar nu avem unde dormi. Bătrânul era obișnuit ca în mănăstire, unde cu toate că dormea pe pământul gol, așa cum scrie în lege, se respectau totuș anumite reguli.

LAMA DIN THIBET

— Vom găsi un sălaş bun la Kashmir Serai, răspunse Kim şi începu să râdă văzându-l cât e de neajutorat. Am un prieten în partea aceea. Hai să plecăm.

Bazarul cu aerul lui fierbinte şi străzile suprapopulate, străluceau de lumini în timp ce ei îşi croiau drum pe mijlocul mulţimei formate din toate neamurile Indiei de miazănoapte, iar lama se mişca întocmai ca un om care doarme. Era pentru întâia oară că vedea şi el un mare oraş industrial, iar tramvaiele supraîncărcate care treceau pe lângă el, îl înspăimântau cu scârţâitul frânelor. Inghesuit din toate părţile, ajunse în sfârşit, în faţa porţii uriaşe dela Kashmir Serai: uriaşul teren din dosul gării, împrejmuit de arcade, unde se adună caravanele de cămile şi caii care se întorc din drumurile ce coboară de pe platourile Asiei centrale. Aci erau tot felul de oameni sosiţi din fundul munţilor; îngrijeau de căluşeii cu coame sbârlite sau de cămilele îngenunchiate; încărcau şi descărcau baloturi şi legături de marfă; scoteau apă din fântânile ale căror găleţi scârţâiau pe scripeţi; aşezau grămezi de fân în faţa armăsarilor care nechezau şi-şi arătau albul ochilor sălbatici prin întunerec; alungau cu o lovitură a dosului mânii jigodiile care se ţineau după caravane; plăteau simbria hăitaşilor care conduceau convoiul de cămile, tocmeau slujitori noi, înjurau pe toate limbile, chiuiau ori stăteau de vorbă în mijlocul acestei curţi uriaşe şi pline de lume. Arcadele spre care duceau trei rânduri de trepte făcute din cărămidă, erau un fel de refugiu care fusese ridicat împrejurul acestei mări de capete în continuă frământare. Majoritatea locului liber era închiriat negustorilor, cum se obişnueşte să se închirieze şi în oraşele europene locul de sub arcadele viaductelor. Spaţiul dintre coloane era împărţit în camere cu pereţi de cărămidă sau scânduri, şi cu

porți grele de care atârnau zăvoare și mai grele, de fier lucrat de indigeni. Porțile încuiate dovedeau că stăpânul camerei nu este acasă, și câteva semne grosolane, uneori chiar prea grosolane, arătau unde este plecat: „Lutuf Ullah e plecat în Kurdistan", iar mai jos câteva versuri stângace ca formă adăugau: „O, Allah care ai lăsat păduchii să prospere în gulerul giubelei oamenilor din Kabul, cum de ai putut lăsa pe păduchele de Lutuf să trăiască atâta vreme?".

Kim, ferind pe lama să fie atins de oamenii și animalele întârâtate, o luă în lungul arcadelor, până la capătul celălalt care era mai aproape de gară, și unde locuia geambașul Mahbub Ali, de câte ori venea din țara întunecată de dincolo de trecătorile munților dela miazănoapte.

In viața lui scurtă, Kim avusese deseori de-a-face cu Mahbub, mai ales între vârsta de treisprezece și șaisprezece ani, iar afganul acesta înalt și voinic, cu barba vărsită în roșu (căci era înaintat în vârstă și nu voia să vadă nimeni că a început să încărunțească), își dădea destul de bine seamă de valoarea informațiilor pe care i le putea aduce băiatul. Câteodată însărcina pe Kim să urmărească pe câte un om care nu putea să aibă niciun fel de legătură cu negoțul de cai, și să iscodească tot ce face și cu cine stă de vorbă cât e ziua de lungă. Seara, Kim venea și-i spunea ce văzuse și ce auzise, iar Mahbub îl asculta fără să facă nicio mișcare și nici nu spunea nicio vorbă. Kim vedea că aci trebue să se unelteasscă ceva, dar meșteșugul era, să nu vorbească nimănuia afară de Mahbub despre ceea ce se întâmplase, iar în schimbul informațiilor aduse, Mahbub îi dădea mâncări calde, aduse dela bucătăria din celălalt capăt al seraiului, și într'un rând îi dase chiar opt annale, bani ghiață.

— Omul meu este aci, zise Kim și lovi o cămilă nărăvașă cu pumnul peste bot. Hei, Mahbub Ali, strigă el oprindu-se în fața unei arcade întunecate, apoi se piti în dosul lui lama care se uita la el speriat.

Geambașul își desfăcuse brâul lat de Buchara cu care era încins și se întinsese pe niște coburi de mătasă, unde trăgea dintr'o imensă narghilea de argint. Auzind chiotul băiatului, întoarse capul încetișor, dar văzând că nu e nimeni în fața lui, afară de moșneagul înalt și tăcut, din coșul pieptului i se ridică un hohot molcom de râs, în timp ce se uita la obrazul imobil al lui lama.

— Allah, un lama ! Un lama roșu ! exclamă el. Drumul din Lahore până la trecătorile munților e foarte lung. Ce cauți pe aici ?

Cu un gest mașinal, bătrânul scoase cățuia și o întinse spre el.

— Pedeapsa Domnului este deasupra tuturor necredincioșilor, zise Mahbub. Nu fac milă cu un thibetan păduchios, dar du-te și cere hăitașilor mei care păzesc cămilele, căci poate pentru ei binecuvântarea ta să fie de preț. Veniți băieți, căci a sosit un om din țara voastră. Vedeți de el, căci poate i-o fi foame !

Un balti care stătea pe vine (om venit din partea de miazănoapte, el însuș un fel de budhist degenerat) se apropie cu multă umilință de preot și cu un glas în care gâlgâiau sunetele guturale, îl pofti să se așeze la focul hăitașilor.

— Du-te, îl îndeamnă Kim, împingându-l încetișor dela spate.

Sfântul se luă grăbit după omul care îl poftise și lăsă pe Kim singur în marginea arcadei.

— Haide pleacă și tu, pui de hindustan, ce mai aștepți,

zise Mahbub întorcându-se la hooka lui (narghilea). Puterea Domnului pândeşte pe toţi necredincioşii. Du-te şi cerşeşte dela oamenii din alaiul meu, căci aceştia sunt de o lege cu tine.

— Maharadji, scânci Kim întrebuinţând formula de politeţe hindustană, cu toate că în fond făcea mare haz de situaţia în care se găsea tocmai acuma, n'am tată, n'am mamă şi-mi chiorlăie maţele de foame.

— Ţi-am spus să te duci să cerşeşti dela oamenii care sunt în alaiul meu. Cred că printre aceştia vei găsi şi câţiva hindustani.

— Oh, Mahbub Ali, dar ce, *eu* sunt hindustan? răspunse Kim pe englezeşte.

Giambaşul nu păru de loc mirat, dar îi aruncă o privire tăioasă pe sub sprâncenele sbârlite.

— Micul prieten al tuturor; ia spune ce va să zică afacerea asta?

— Ce să zică, nimica. Eu sunt acum discipolul sfântului pe care l-ai văzut şi am plecat în pelerinaj spre Benares; mergem împreună... aşa spune. E cam nebun, dar şi eu sunt sătul de oraşul Lahore. Mi s'a făcut dor de lume nouă şi de ape mai reci.

— Bine, dar pe seama cui lucrezi acuma? De ce-ai venit la mine? Glasul geambaşului părea răstit şi încărcat de bănuieli.

— Dar la cine să mă duc? Nu am niciun ban şi e greu să pleci la drum fără bani în pungă. Tu vei vinde ofiţerilor o mulţime de cai. Cei pe care i-ai adus acuma sunt foarte frumoşi; i-am văzut şi eu. Mahbub Ali, dă-mi o rupie, şi-ţi fac un zapis la mână pe care ţi-l voi plăti când voi fi şi eu bogat.

— Hm, mormăi Mahbub Ali, şi gândurile lui începură

să alerge vertiginos. Tu nu m'ai minţit niciodată până acuma. Cheamă pe lama şi tu trage-te mai la o parte în întunerec.

— N'avea nicio grijă, căci ceea ce-ţi va spune el, va fi tot ceea ce ţi-am spus şi eu, zise Kim râzând.

— Eu şi băiatul, răspunse lama îndată ce înţelese rostul întrebărilor puse de Mahbub Ali, ne ducem la Benares. Eu sunt în căutarea unui râu anumit.

— Asta se prea poate.... Dar băiatul ce caută cu tine?

— Este învăţăcelul meu. Cred că mi-a fost anume trimis pentru ca să mă călăuzească la râul pe care îl caut. Mă aşezasem la umbra unui tun, când l-am văzut că apare în faţa mea. Câteodată se întâmplă ca oamenilor aleşi să le fie astfel trimisă câte o călăuză. Dar îmi aduc aminte abia acuma, că mi-a spus că este hindustan de prin partea locului.

— Dar cum îl cheamă?

— De asta nu l-am întrebat. Cred că este discipolul meu?

— Bine, dar nu l-ai întrebat din ce ţară este, de ce fel de neam, din ce sat? Este musulman, sikh, hindustan, jain, neam de jos sau clasă superioară?

— De ce să-l întreb. In viaţa de mijloc nu este nici clasă de jos nici clasă de sus. El este *chela* al meu, au de gând, vrea cineva, ar putea ca să mi-l ia, căci uite ce este: fără el nu-mi voi putea găsi râul, sfârşi lama, şi începu să dea din cap îngândurat.

— Nu-l va lua nimeni dela tine. Du-te şi te aşează între hăitaşii mei, zise Mahbub Ali. Lama se îndreptă spre fundul curţii, mai liniştit din cauza cuvintelor pe care i le spusese Mahbub. Geambaşul se întoarse în partea unde dispăruse băiatul.

— Ce zici, așa-i că e nebun ? întrebă Kim în timp ce ieșea din nou la lumină. Ce motiv aș avea să te mint, Hadji.

Mahbub continuă să pufăie din hooka fără să răspundă nimica, pe urmă începu să vorbească mai mult în șoaptă:

— Umballa e în drum spre Benares, dacă vă duceți cu adevărat acolo... amândoi.

— Hai-da-da ! Ți-am spus că omul acesta nu se pricepe la mincinuni, cum ne pricepem noi amândoi.

— Dacă vrei să duci o scrisoare de a mea până la Umballa, am să-ți plătesc. Este pentru un cal, un armăsar alb, pe care l-am vândut unui ofițer, când am coborât rândul trecut din trecătorile munților. In ziua când l-am vândut (apropie-te de mine și întinde mâna ca și când ai vrea să-mi ceri ceva) certificatul armăsarului nu era gata la îndemână, și ofițerul care astăzi este în garnizoană la Umballa, m'a rugat să i-l trimit cât mai curând. (Mahbub îi descrise armăsarul vândut și pe ofițer). Prin urmare vei spune ofițerului : Certificatul armăsarului alb este complet stabilit. La aceste cuvinte el va înțelege imediat că ai fost trimis de mine. Te va întreba apoi : Ce dovadă ai ? iar tu vei răspunde: Mahbub Ali mi-a dat această dovadă.

— Și toate acestea numai pentru un armăsar alb ? întrebă Kim cu înțeles și în priviri i se aprinse o lumină ciudată.

— Iți voi da acest certificat chiar acuma, așa cum este obiceiul meu, și pe deasupra și câteva înjurături.

Pe lângă Kim trecu o umbră urmată de o cămilă care căuta hrană.

— Allah ! Ești singurul cerșetor din oraș ? N'ai mamă, n'ai tată; așa spuneți toți. Bine, bine, am auzit... și plecându-se, ca și când ar fi căutat ceva pe jos, aruncă băia-

tului o lipie pufoasă, coaptă în seu. Du-te şi culcă-te împreună cu hăitaşii caravanei mele, alături de lama. Mâine poate îţi voi găsi o slujbă.

Kim plecă, şi muşcând din lipie, dete cu dinţii (întocmai cum bănuise) de un pachetel învelit în hârtie subţire, în care era păturită o scrisoare şi trei rupii de argint ceea ce i se păru că este o generozitate neobişnuită. Lama pe care slugile lui Mahbub îl ospătaseră din belşug, adormise într'un colţ al ţarcului. Kim se întinse alături de el şi începu să râdă. Ştia că făcuse un serviciu lui Mahbub Ali şi nu se îndoia nicio clipă că toată povestea cu armăsarul cel alb este o simplă invenţie.

Pentru nimic în lume lui Kim însă nu i-ar fi trecut prin minte să bănuiască pe Mahbub Ali, cunoscut ca unul dintre cei mai buni geambaşi din Punjab, negustor bogat şi vrednic ale cărui caravane pătrundeau până în fundurile întunecate de dincolo de munţi, că ar putea fi trecut într'unul din registrele păstrate sub lacăt de către Serviciul de Siguranţă al Indiei, la matricola C. 25. 1 B. De două trei ori pe an C. 25 trimitea câte o poveste, cam stângaciu însăilată, dar care întotdeauna, după ce era controlată de R. 17 şi M. 4, se dovedea perfect adevărată. In aceste povestiri se ocupa cu tot felul de mişcări din ţările de dincolo de munţi, cu exploratorii care erau străini şi nu engleji, şi în acelaş timp şi cu comerţul clandestin de arme. In realitate aceste rapoarte nu erau decât o parte foarte neînsemnată a „informaţiilor primite" care determinau atitudinea Guvernului Indiei. Se întâmplase însă acum de curând că cinci rajahle care se confederaseră, (altceva mai bun de făcut nici n'aveau, decât o confederaţie), primiseră ştire dela o ţară din partea de miazănoapte care le era prietenă, că din teritoriile lor ies anu-

mite veşti care trec în India Britanică. Şefii guvernelor din aceste ţări fură la început foarte supăraţi din cauza aceasta şi luară fără întârziere măsuri, cum se obişnueşte să se ia în orient. Intre alţii bănuiau şi pe coţcarul acesta de geambaş cu barbă roşie, ale cărui caravane tăiau poteci adânci în zăpezile neumblate ale teritoriilor lor depărtate. Cel puţin de data aceasta caravana lui era să cadă de două ori în cursă şi schimbase focuri de armă cu nişte tâlhari, dintre care oamenii lui Mahbub aveau trei inşi pe conştiinţă; în orice caz aceştia puteau să fie şi năimiţi de cineva, dar se putea să fi dat lovitura chiar pe socoteala lor. Dn cauza aceasta Mahbub se feri să mai facă popas în Peshawar care era oraş nesănătos şi venise întins până la Lahore, unde prevedea că lucrurile vor lua o întorsătură neaşteptată, căci el îşi cunoştea foarte bine compatrioţii.

Aci Mahbub Ali caută să scape de un lucru pe care nu ar fi vrut pentru nimic în lume să-l păstreze asupra lui mai mult decât ar fi fost necesar: o foaie subţire de hârtie, păturită mărunt de tot şi învelită în pânză cerată, care nu era altceva decât un raport neînsemnat şi fără adresă, într'un colţ cu cinci împunsături aproape invizibile făcute cu acul. Aceste împunsături trădau cu nerușinare pe cele cinci rajahle, puterea amică dela miază noapte, un bancher hindustan din Peshawar, o firmă belgiană care se ocupa cu contrabandă de arme, şi un prinţ mahomedan din miazăzi, persoană foarte importantă şi pe jumătate independentă. Acest raport era făcut de R. 17 şi Mahbub îl luase în primire dincolo de trecătoarea Dora, din cauză că datorită unor împrejurări independente de voinţa lui, acest agent nu-şi putea părăsi postul de observaţie. In comparaţie cu acest raport pe care îl duce C. 25, însaş dinamita

MAHBUB ALI

nu era decât o jucărie, şi chiar un oriental, cu tot disprețul înăscut pentru valoarea timpului, îşi putea da destul de bine seamă, că din ce va putea scăpa de el mai devreme, va fi cu atât mai bine. Mahbub nu dorea câtuş de puțin să moară de moarte năpraznică, mai ales că-i mai rămăseseră câteva socoteli de limpezit cu două trei familii dela care trebuia să ridice sângele, cum era obiceiul pământului, şi odată afacerea aceasta terminată, avea de gând să se statornicească şi el undeva, ca cetățean mai mult sau mai puțin onorabil. De două zile de când sosise în Serai, nu plecase niciodată în oraş, dar trimisese numeroase telegrame la Bombay unde avea un depozit la bancă, şi telegramele acestea par'că ar fi vrut să le facă anume în văzul tuturor; telegrafiase şi la Delhi unde avea un tovarăş care vindea cai unui trimis al statului Rajputana; telegrafiase şi la Umballa unde un ofițer englez îi cerea cu insistență certificatul unui armăsar alb pe care i-l vânduse. Pisarul care pentru câteva annale făcea scrisorile altora, compunea telegrame minunate cum ar fi de pildă: *Creighton, Laurel Bank, Umballa, Calul după cum v'am spus este de sânge arăbesc. Imi pare rău de întârzierea certificatului pe care l-am tradus abia acuma.* Puțin după aceea, trimise următoarea telegramă la aceeaş adresă: *Incă odată regret marea întârziere. Voi trimite certificatul chiar acuma.* Tovarăşului său dela Delhi îi telegrafie: *Lutuf Ullah. Dispus telegrafic Banca Luchman Naraina deschidă credit două mii rupii.* Telegramele acestea nu aveau nimic deosebit de cele obişnuite în afaceri, cu toate acestea fură întoarse şi pe față şi pe dos de cei care se credeau vizați de ele, înainte de a ajunge dincolo de linia ferată, căci pe drum tâmpitul de balti care le ducea, lăsa pe toți nechemații să le cetească.

Acuma după ce, cum spunea Mahbub, în felul lui pitoresc de a se exprima, reuşise să tulbure apele curiozităţii celor care îl urmăreau cu prăjina prevederii, Kim părea că îi ieşise în cale ca şi când ar fi căzut din cer. Mahbub era tot atât de puţin scrupulos pe cât de rapid era de a se folosi de orice mijloc pe care întâmplarea i-l aducea de câte ori punea ceva la cale, de aceea se hotărâ să pună pe Kim la treabă, fără nicio întârziere.

Un lama rătăcitor pe drumuri în tovărăşia unui servitor de jos, ar fi putut atrage pentru o clipă atenţia lumii asupra lor, în timp ce cutreerau India care este ţara tuturor pelerinajelor, dar nimănui nu i-ar fi trecut prin gând să-i bănuiască de ceva, şi cu atât mai puţin să-i atace şi să-i jefuiască, ceea ce era cu atât mai bine.

Mai ceru un căuş de jăratic pentru hooka şi începu să se gândească. In cazul cel mai rău, dacă băiatului i s'ar întâmpla vreo nenorocire, hârtia aceasta nu va putea trăda nimic. Dar atunci va trebui să se întoarcă din drum şi să se ridice fără nicio grabă până la Umballa, chiar dacă ar atrage din nou bănuielile asupra sa, pentru ca el însuş să repete verbal în faţa celor interesaţi, conţinutul raportului pierdut.

Fără îndoială raportul lui R. 17 era însuş sâmburele întregei afaceri şi ar fi fost o mare nenorocire dacă s'ar fi pierdut şi nu ar fi ajuns la destinaţie. Dumnezeu însă e mare şi Mahbub Ali îşi zise că deocamdată el a făcut tot ce i-a stat în putinţă. Kim era singurul om pe lume care nu-l minţise niciodată până acum. In orice caz, această calitate ar fi fost numai în paguba lui Kim, dacă Mahbub Ali n'ar fi ştiut dinainte că la nevoie şi în interesul lui, băiatul acesta ar fi fost în stare să spună cele mai neruşinate minciuni, fără să clipească, cum face orice Oriental.

Puțin după aceea Mahbub Ali traversă curtea seraiului cu pas domol până la Poarta Harpiilor care sunt cu ochii vărsiți și întind tot felul de curse străinilor. Aci se duse la o fată despre care avea tot temeiul să creadă că este în cea mai bună prietenie cu un tânăr spânatic, slujbaș din Kashmir; tânărul acesta îi oprise argatul în drum ca să poată ceti telegramele pe care le trimisese. Fapta lui Mahbub era o lipsă de cumpăt, căci în casa ei începură să bea împreună, cu toată legea Profetului care îi oprea, o băutură parfumată care-l ameți și făcu să i-se deslege limba și să spună tot felul de nebunii, apoi întinzându-se după fata căreia îi spuneau Floarea Plăcerilor, se împiedecă între pernele așternute pe jos, și căzând grămadă, cât ai clipi adormi buștean. Floarea Plăcerilor ajutată de tânărul spânatic începu să-l scotocească din creștet până în tălpi, cu cea mai mare băgare de seamă, ca nimic să nu le poată scăpa.

Cam tot atunci Kim auzi niște pași ușori furișându-se în camera lui Mahbub. Cine știe datorită cărei întâmplări, geambașul lăsase descuiată ușa camerei sale, iar hăitașii se cinsteau, de bucurie că erau din nou în India, și se ospătau dintr'o oaie pe care o primiseră dela stăpânul lor și o fripseseră. Un bărbat mititel din Delhi, înarmat cu un smoc de chei pe care Floarea Plăcerilor le smulsese dela brâul lui Mahbub, începu să scotocească toate colțurile camerei, cutiile, legăturile, saltelele, și coburii lui Mahbub, poate chiar mai cu de-a-mănuntul decât îl scotocise tânărul cel spânatic cu câteva clipe înainte pe el însuș.

— Mie îmi vine să cred, spunea Floarea Plăcerilor la un ceas după aceea, în timp ce sta sprijinită cu cotul de spatele lui Mahbub care sforăia de zor, că omul acesta nu este altceva decât un porc de geambaș din Afganistan, și

nu se gândeşte la altceva decât la cai şi la femei.

— Nu se poate, răspunse tânărul. O afacere cum este aceasta care interesează cinci rajahle, nu poate să fie scrisă ci o poartă închisă în sufletul lui negru ca iadul. N'aţi găsit nimica ?

Omul din Delhi începu să râdă şi-şi îndreptă turbanul în cap, în timp ce intra pe uşă.

— I-am desfăcut şi tălpile condurilor şi am căutat peste tot, cum a căutat şi Floarea Plăcerilor, dar n'am găsit nimica. Mi se pare că acesta nu este omul pe care îl credem noi ci cu totul altul. Eu nu am obiceiul să las lucrurile numai pe jumătate scotocite...

— Nu mi-au spus anume că acesta ar fi omul cel căutat, ci doar atât : Caută şi vezi, nu cumva acesta este omul cu pricina, căci văd că s'au găsit răsuflători pentru vorbele pe care le spunem în sfaturile noastre.

— Partea de miazănoapte a ţării este plină de geambaşi ca acesta, cum este plină de păduchi o giubea veche. Mai este Sikandar Khan, Nur Ali Beg şi Farrukh Shah toţi şefi de caravane care fac negoţ, interveni Floarea Plăcerilor.

— Aceştia încă nu s'au întors, răspunse spânaticul. Pe ei îi vom ademeni mai târziu.

— Ptiu, zise fata cu scârbă şi împinse capul lui Mahbub care îi era aşezat în poală. Ştiu că muncesc din greu pentru banii pe care mi-i daţi. Farrukh Shah este un urs, Ali Beg un văcar, iar bătrânul Sikandar Khan, uf !... Cred că va fi mai bine să mă culc şi eu, căci porcul acesta nu se mai trezeşte până în zori.

Când se trezi Mahbub, fata începu să-l certe din cauză că păcătuise contra legii Profetului şi se îmbătase. Un asiat nici nu clipeşte din ochi când îşi dă seamă că a

dejucat viclenia unui dușman al său, dar în timp ce Mahbub Ali tuși de câteva ori ca să-și dreagă glasul, și-și strânse brâul peste mijloc, legănându-se pe picioare sub stelele ce păleau în fundul cerului, era gata să se dea de gol.

„— Astea sunt meșteșuguri de copii pe care le știu toate fetele din Peshawar. In orice caz își pricepe meseria. Acum numai Dumnezeu știe câți vor mai fi încă pe drum, porniți încoace, cu ordin să mă pipăie, fie chiar cu cuțitul. E limpede că băiatul trebue să plece la Umballa, și chiar cu trenul, căci după cât se vede raportul e pripit. Eu voi sta aci și voi da târcoale fetei, bând vin ca orice Afgan care se respectă".

Se opri la al doilea țarc alături de cel care era al lui. Hăitașii dormeau somn adânc. Nu se vedea însă nici urmă de Kim sau de lama.

— Sus! strigă el primului hăitaș adormit. Unde sunt cei pe care i-ați găzduit aseară? Nu lipsește nimica?

— Nu, mormăi hăitașul buimăcit de somn. Bătrânul acela nebun s'a trezit la primul cântat al cocoșilor, spunea că pleacă spre Benares, și băiatul l-a luat de mână și s'au dus.

— Mânia lui Allah va lovi pe toți necredincioșii, exclamă Mahbub intrând în camera lui și murmurând ceva neînțeles.

Pe lama îl trezise însuș Kim care se apropiase de un cep din scândurile pereților camerei lui Mahbub și văzuse pe tânărul din Delhi cum scotocește toate lucrurile geambașului. Un om care răvășește hârtiile, socotelile, șeile, cum făcea acesta, nu e hoț de toate zilele, și nici nu poate fi un găinar de rând cel care desface cu vârful cuțitului

talpa condurilor lui Mahbub și sfâșie fără milă căptușeala coburilor. In primul moment Kim se gândi să dea alarma ; strigătul prelung de *cho-or, chor!* (hoții, hoții!) care în timp de noapte face întregul serai să sară în picioare, ar fi fost tocmai la locul lui. Cu toate acestea se răsgândi și privind cu băgare de seamă în jurul lui, puse mâna pe amuletul care îl avea la gât și-și făcu socoteala:

„— Se vede că omul acesta caută certificatul așa zisului armăsar alb; afacerea aceea pe care eu trebue să o duc la Umballa. E mai bine să plecăm chiar acuma. Un om care caută în saci cu cuțitul, e gata în orice clipă să te scotocească cu cuțitul chiar în mațe. Fără îndoială în dosul acestei afaceri se ascunde o femeie. Hai! Hai! șopti el la urechea bătrânului care dormea mai ușor decât un iepure. Ridică-te, să plecăm la Benares, căci a sosit ceasul".

Lama îl ascultă supus, și peste câteva clipe ieșiră alături, ca două umbre pe poarta seraiului.

CAPITOLUL II.

Din voia celui care trufia fu uitată,
De nu robește astăzi, om și fiară,
In răsăritul, furnicar de pară,
La Kamakura, adunat să se închine.

Intrară în clădirea uriașă a gării, înecate de tulbureala zorilor. In lumina becurilor electrice din fața hangarelor, se desfășura furnicarul negoțului de cereale, destinate regiunilor din partea de miazănoapte a țării.

— Aci trebue să fie mâna diavolului, zise lama și căută să se ferească de întunerecul în fundul căruia se auzeau vuete surde și se vedeau sclipind șinele liniei ferate, așternute pe grinzile de beton dintre platformele gării. Erau în mijlocul unei gigantice hale de piatră, pavate la aparență cu cadavre omenești, învelite în lințoliu negru... călători de clasa a treia, care își scoseseră bilete de drum în timpul nopții și acuma așteptau întinși pe jos ca să vină și trenul cu care trebuiau să plece. Pentru un Oriental, somnul nu este legat de nicio oră anume, dintre cele douăzeci și patru ale zilei, tocmai din cauza aceasta și traficul călătorilor se acordă cu acest obiceiu.

— Asta este casa unde vine carul de foc. Colo, în dosul strungăreței aceleia este un om, care îți va da o

hârtiuță cu care te vei putea duce până la Umballa, zise Kim, arătând cu degetul spre ghișeul casei de bilete.

— Bine, dar noi mergem la Benares, răspunse bătrânul cu șiretenie.

— Tot una e. Ia atunci pentru Benares. Repede, căci sosește.

— Ia tu punga.

Lama, la drept vorbind, mai puțin obișnuit cu trenurile decât avea pretenția să susțină, tresări când auzi mugetul expresului de sud, care pleacă în zori la orele 3,25. Cei adormiți săriră în picioare și cât ai clipi, gara se umplu din nou de vuetul larmei, de strigătele vânzătorilor de apă și acadele, de chiotul agenților poliției indigene, de țipetele femeilor, care își adunau buccelele și-și chemau bărbații și copiii, să nu se răslețească.

— E trenul... nimic altceva decât *te-rainul*, dar nu vine până la noi. Stai aci. Rămase mirat de simplitatea cu care bătrânul lama îi întinse un săculeț plin de rupii, și apropiindu-se de ghișeu, Kim puse pe masă prețul unui bilet până la Umballa. Un funcționar somnoros se ridică mormăind ceva și-i aruncă un bilet până la cea mai apropiată stație, care putea fi la distanță de șase kilometri.

— Nu se prinde, zise Kim uitându-se zâmbind la bilet. Acesta e bun pentru țăranii care nu se pricep; eu însă, sunt din orașul Lahore. Ascultă, Babu, a fost fain, și mi-a plăcut felul în care vrei să mă ciupești; dar acuma haide dă-mi biletul pentru Umballa.

Babu avu aerul că s'a supărat și scoase biletul cerut.

— Mai dă-mi unul pentru Amritzar, zise Kim, care pentru nimic în lume nu ar fi vrut să cheltuiască banii lui Mahbub Ali pentru un fleac cum ar fi de pildă o călătorie

plătită până la Umballa. Atât de mult costă! Dar tot atât de mult e și mărunțișul pe care mi-l dai ca rest. Eu mă pricep să umblu cu *te-rainul;* niciodată un *yogi* ca tine nu a mai avut atâta nevoie de un *chela* ca mine, zise Kim, întorcându-se spre spre lama. Dacă n'aș fi eu, te-ai pierde... hai pe aici, și-i dete restul, fără să rețină decât o *anna* de fiecare rupie din costul biletului, drept misitie... în amintirea imemorabilei misitii obișnuite în întunerecul Asiei.

Bătrânul lama se opri speriat în fața ușii unui compartiment de clasa a treia, care era deschis.

— N'ar fi oare mult mai bine să mergem pe jos? întrebă el cu glasul stins.

Un lucrător sikh, sdravăn și sănătos, întinse capul acoperit de o clădărie de păr spre ei și întrebă:

— Se teme? Nu-ți fie frică de nimica. Imi aduc aminte c'a fost o vreme când îmi era și mie frică de tren. Haide intră! Afacerea asta este una dintre cele făcute de Guvern.

— Nu mi-e frică, răspunse lama. Aveți loc pentru doi oameni?

— Nu e loc nici cât să chiorăști un șoarece, țipă cu glas ascuțit soția unui țăran jat, om chiabur din regiunea Jullundur. Trenurile de noapte nu sunt atât de bine supraveghiate ca cele care circulă ziua, și în care femeilor li se dau compartimente separate.

— Ascultă mamă a fiului meu, interveni un călător cu turban albastru, care era soțul ei, eu cred că am putea face puțin loc. Ia copilul în brațe. Tu nu vezi că este un om sfânt?

— Să-l iau și pe el în brațe, după ce mai am în poală cel puțin de șapte ori cât șapte pachete. De ce nu-l

poftești și pe el să stea la mine în poală, nerușinatule? Așa sunteți voi, toți bărbații.

Femeia își roti privirea împrejurul celor din compartiment, ca și când ar fi vrut să dovedească și despre ceilalți că se gândesc la fel cu ea. O fată desfrânată din Amritzar, care era așezată aproape de fereastră, se auzi chihotind batjocoritor, din dosul vălurilor care îi acopereau obrazul.

— Haide, intră! îl îndeamnă un cămătar hindustan, care își purta subțioară condica de socoteli, învelită într'o bucată de pânză, și-i zâmbi larg: Nu strică să faci bine celor săraci!

— Da, mai ales când le poți face acest bine cu o dobândă de șapte la sută pe lună și luând zălog vițelul pe care vaca nu l-a fătat încă, interveni un tânăr soldat Dogra care pleca spre miazăzi, în concediu. Toată lumea din compartiment începu să râdă.

— Trenul acesta merge până la Benares? întrebă lama.

— Fără îndoială, altfel la ce mai veneam aici, îl îndemnă Kim. Haide, urcă-te repede, altfel trenul pleacă fără noi.

— Ia uitați-vă, chihoti fata din Amritzar. Omul acesta nu s'a urcat până acuma niciodată în tren. Ia uitați-vă la el!

— Mai bine dați-i o mână de ajutor, interveni chiaburul, întinzând o mână enormă cafenie, ca să ridice pe lama în compartiment. Ui-te așa tată!

— Da... dar eu trebue să stau pe jos, căci legea mă oprește să stau pe laviță răspunse lama. De altfel pe laviță m'apucă numaidecât cârceii.

— Credeți-mă, interveni cămătarul făcând o strâm-

bătură, viaţa nu are niciun obiceiu cinstit pe care *te-rainurile* acestea să nu te facă să-l calci. Cum vedeţi, chiar acuma, suntem condamnaţi să stăm alături de oameni din toate clasele poporului.

— Da, şi chiar alături de cele mai nerușinate creaturi, se repezi cu gura soţia ţăranului, întorcându-se spre fata din Amritzar, care exact în clipa aceea trăgea cu ochiul spre tânărul soldat.

— Ţi-am spus eu c'ar fi fost mult mai bine să fi mers cu căruţa; am fi economisit şi ceva parale, interveni chiaburul.

— Ca să fi cheltuit de două ori pe atâta cu hrana care ne-ar fi trebuit pe drum. De zeci de mii de ori s'a mai vorbit despre asta.

— De zeci de mii de limbi otrăvite, murmură bărbatul.

— Dumnezeu să ne aibă în paza lui pe noi femeile, când nu vom mai avea voie nici să vorbim. Ia te uită! Mi se pare că acesta este unul dintre cei care nici nu se uită la o femeie, nici nu stă cu ea de vorbă, zise ea întorcându-se spre lama, care conform legii lui, nici n'o băgase în seamă. Discipolul lui este tot aşa ca şi el?

— Nu maică, răspunse Kim în grabă, mai ales când femeia este arătoasă şi cu suflet bun faţă de cei care flămânzesc.

— Asta e vorbă de cerşetor, interveni lucrătorul râzând. Asta ai vrut, asta ai căpătat, încheie el privind spre Kim, care întinsese mâna, par'că ar fi aşteptat pomană.

— Până unde te duci? întrebă femeia scoţând o jumătate lipie, dintr'o buccea unsuroasă.

— Până la Benares.

— Poate sunteți scamatori? Hai face-ți vre-o scamatorie, ca să ne mai treacă vremea. Dar bătrânul acesta cu pielea galbenă și încrețită, de ce nu scoate nicio vorbă? întrebă soldatul uitându-se la ei.

— Din cauză că el este om sfânt și se gândește numai la lucruri care trec dincolo de priceperea ta, răspunse Kim.

— Asta se prea poate. Noi cei care suntem Sikhși din Loodhiana nu ne batem capul cu meditații asupra doctrinelor religioasê, dar știm să ne batem ca soldații, răspunse el îndreptându-se cu mândrie.

— Fiul fratelui sorei mele este *naik* (caporal) în acel regiment, interveni lucrătorul cu glasul foarte liniștit. In aceeaș garnizoană mai sunt și câteva compănii de soldați Dogra.

Soldatul nu răspunse nimic, deoarece știa și el că un Dogra e dintr'o clasă mult mai jos decât un Sikh, iar cămătarul chihoti cu răutate.

— Pentru mine sunt toți la fel, zise fata din Amritzar.

— De asta nici nu ne mai îndoim, se repezi, ca o scorpie, nevasta chiaburului.

— Da, dar toți cei care slujesc pe Sirkar cu arma în mână, sunt de o seamă și între ei nu poate fi niciun fel de deosebire. Este și o egalitate de clasă, dar dincolo de aceasta mai este legătura dintre *Pultoane* (regimentul) ce ziceți, nu e așa? întrebă el rotindu-și privirea sfioasă spre cei dimprejur.

— Fratele meu este într'un regiment de jați, răspunse chiaburul. Oamenii din Dogra sunt foarte cumsecade.

— Cel puțin Sikhșii sunt de aceeaș părere, zise soldatul aruncând privirea spre bătrânul care se așezase în-

tr'un colţ şi nu spunea nimica. Sikhşii tăi ne-au dat dovadă despre asta mai acum trei luni, când două compănii de ale noastre, le-au sărit în ajutor la Pirzai Kotal, unde pe creasta muntelui erau înşirate opt stindarde ale Afrizilor răsculaţi.

Le povesti apoi întâmplarea cu o luptă pe care o daseră la graniţă şi unde companiile de soldaţi Dogra din corpul Sikhşilor Loodhiana îşi făcuseră datoria în mod strălucit. Fata din Amritzar zâmbi, căci ştia că povestea aceasta fusese spusă numai pentru a-i face ei plăcere.

— Aşa! exclamă femeia chiaburului, după ce soldatul termină de povestit. Va să zică satele lor au fost arse şi bieţii copii lăsaţi pe drumuri, fără niciun căpătâiu?

— Oamenii aceştia aveau de gând să ne ucidă pe toţi, dar au plătit din greu în ziua când noi, regimentele de Sikhşi am venit să-i învăţăm minte. Asta este soarta omului întotdeauna. Am ajuns la Amritzar?

— Da, şi aci vine controlorul după bilete, răspunse cămătarul, scotocindu-se în brâu.

Lumina opaiţelor din vaogn începuse să pălească în faţa zorilor apropiate, tocmai în clipa când un controlor eurasian veni să le ia biletele. Controlul este o operaţie foarte înceată, mai ales în Orient, unde călătorii îşi ascund biletele în tot felul de locuri imaginabile. Kim scoase pe al lui, şi controlorul îi porunci să se dea jos din vagon.

— Eu mă duc până la Umballa, se răsti el, ca să însoţesc pe sfântul acesta.

— Poţi să te duci şi la Jehannum (infern), căci mie nu-mi pasă unde te vei duce. Biletul acesta însă, este numai până la Amritzar. Hai, dă-te jos!

Kim începu să plângă cu hohote şi să îngâne, prin-

tre sughițuri, că acest lama este tatăl și mama lui, că el este singurul sprijin al zilelor șubrede, care i-au mai rămas de trăit și că fără el, nu mai încape nicio îndoială, bătrânul va trebui să moară pe drumuri. Toți cei din compartiment rugară pe controlor să-i fie milă de bietul băiat — cel mai elocvent dintre toți era cămătarul — controlorul însă, ridică pe Kim de guler și-l scoase afară. Lama începu să clipească grăbit, căci era incapabil să înțeleagă ce s'a întâmplat, iar Kim se văita în gura mare, sub fereastra vagonului.

— Sunt sărac, vai de capul meu. N'am tată, n'am mamă. Amândoi au murit. Fie-vă milă de mine, căci dacă eu rămân aici, cine va îngriji de bătrânul acesta?

— Ce este? Ce s'a întâmplat? întrebă lama. Băiatul merge la Benares. El trebue să vină cu mine. El este *chela* al meu. Dacă trebue plătit ceva...

— Stai binișor, șopti Kim. Ce, noi suntem rajahle, ca să cheltuim arginții buni, când lumea din jurul nostru este atât de miloasă?

Fata din Amritzar coborâ din vagon cu tot bagajul pe care îl avea și Kim își dete numaidecât seamă, că femeile de teapa ei sunt întotdeauna miloase, de aceea își puse ochii pe ea.

— Un bilet... un tikkut (bilețel) până la Umballa... o tu, care calci inimile în picioare, nu ai niciun pic de milă!

— De unde vine sfântul; din partea de miazănoapte? întrebă fata râzând.

— Din miazănoapte, de foarte departe, se grăbi Kim să răspundă. De dincolo de coama munților dela hotar.

— In partea de miazănoapte cetinii sunt încărcați de zăpezi și potecile munților troenite. Maică-mea a fost din

Kulu. Ia, şi scoate-ţi bilet. Spune sfântului să mă binecuvânteze şi pe mine.

— Mii de binecuvântări să fie asupra ta, zise Kim în gura mare. Părinte, o femeie cu inima de aur şi-a făcut pomană cu noi; acum pot veni şi eu cu tine; numai să dau fuga să-mi iau un *tikkut*.

Fata cea desfrânată ridică privirea spre lama, care plecase ochii în pământ, ca să n'o vadă, dar imediat veni un val de lume şi o luă cu el.

— Uşor câştigă, uşor împarte, zise soţia chiaburului cu înţeles.

— Ea a câştigat har în faţa Domnului; cred că trebue să fie o călugăriţă.

— Numai la Amritzar sunt cel puţin zece mii de călugăriţe de teapa ei. Urcă-te moşule, căci altfel trenul pleacă fără tine, zise cămătarul.

— Am avut nu numai ca să cumpăr un bilet, ci ne-a mai rămas ceva şi pentru mâncare, zise Kim, care sosi în goană. Mănâncă sfântule şi priveşte în jurul tău, căci uite că se face ziuă.

Purpura trandafirie, cu nuanţe de şofran şi roşu a ceţurilor ce se ridicau din livezi, descoperea câmpurile rodnice din Punjab în toată splendoarea acestei dimineţi scăldate în lumina de soare. Lama tresări, văzând stâlpii de telegraf cum fug pe sub ferestile vagonului.

— Trenul merge cu mare iuţeală, zise cămătarul zâmbind cu bunăvoinţă. Dela Lahore până aici am făcut drum mai lung, decât ai putea tu să faci două zile pe jos. Pe înserate vom sosi la Umballa.

— Dar de acolo mai este mult până la Benares, zise lama murmurând cu glasul stins, în timp ce întindea mâna după lipiile pe care i le adusese Kim.

Toţi cei din compartiment îşi desfăcură legăturile şi începură să mănânce. Pe urmă cămătarul, chiaburul şi soldatul îşi scoaseră pipele şi începură să pufăie din ele, umplând compartimentul de un fum înecăcios şi acru, tuşind şi scuipând împrejur foarte mulţumiţi. Femeia chiaburului şi cămătarul mestecau rădăcină de pan (betel), iar lama luă o priză de tabac şi-şi spuse rugăciunea, în timp ce Kim sta cu picioarele încrucişate sub el, şi zâmbea, privindu-şi pântecele umflat ca un cimpoiu.

— Ce fel de râuri sunt prin partea Benaresului? întrebă lama pe neaşteptate, adresându-se tuturor celor din vagon.

— Avem şi noi fluviul Gunga, răspunse cămătarul, după ce chihotitul celor dimprejur se mai mulcomi.

— Ce mai este afară de Gunga?

— Ce să mai fie afară de Gunga?

— Uite ce, eu am auzit ceva despre un râu, ale cărui ape au darul să vindece suferinţele.

— Acesta este Gunga şi cel care se spală în apele lui, se curăţă de toate relele şi ajunge în Impărăţia lui Dumnezeu. Am făcut şi eu de trei ori pelerinajul până la Gunga, lămuri el uitându-se cu mândrie la cei din compartiment.

— Cred că aveai destule motive să te duci până acolo, ripostă soldatul, iar de astă dată cei din compartiment începură să râdă de cămătar.

— Să te întorci curat în faţa lui Dumnezeu, murmură lama, ca pe urmă să începi din nou tot şirul noilor existenţe care te leagă de roata vieţii. (Bătrânul dete din cap mâhnit). Se poate însă ca să fie o greşeală. Cine a făcut fluviul Gunga dela început?

— Dumnezeu. Tu din ce lege recunoscută faci parte?

Biblioteca Centrală a Universității R. P. R.

întrebă cămătarul mirat.

— Eu cinstesc legea cea dreaptă... singura lege devărată. Va să zică fluviul Gunga a fost făcut de Zei. Ce fel de zei sunt aceştia?

Toţi cei din compartiment se uitară la el consternaţi, căci nu-şi puteau imagina, ca să fie cineva care să nu ştie nimic despre Gunga.

— Bine, dar care este Zeul la care tu te închini? întrebă cămătarul.

— Ascultă, zise lama adunându-şi în palmă şiragul de mătănii. Ascultă, căci acuma vorbesc despre el. Ascultă popor din Hind, la ceea ce-ţi spun.

Incepu să le spună povestea Marelui Budha în dialect urdu, dar dus le goana gândurilor lui, nu-şi mai dete seamă că vorbeşte din nou thibetana, amestecată cu fel de fel de texte luate din cărţile chinezeşti despre viaţa lui Budha. Oamenii blânzi şi răbdători se uitau la el cu bunăvoinţă. Toată India este plină de oameni sfinţi care psalmodiază mereu cuvântul sfânt în diferite limbi străine şi ciudate, sbuciumaţi de ardoarea credinţei; tot aşa drumurile sunt pline de pelerini, de visători, de predicatori şi vizionari: aşa a fost dela începutul începuturilor şi aşa va fi până la sfârşitul tuturor.

— Hm, murmură soldatul din regimentul de Sikhşi dela Loodhiana. La Pirzal Kotal, alături de noi era un caporal care fusese preot; câteodată avea zile când cădea în extaz şi făcea profeţii. Toţi oamenii aceştia sunt însă sub scutul lui Dumnezeu, şi tocmai din cauza aceasta, ofiţerii îi treceau cu vederea.

Lama îşi aduse aminte că este în ţară străină şi începu să vorbească din nou în dialect urdu.

— Ascultaţi povestea săgeţii care a plecat din arcul

Domnului, zise el.

Intâmplarea părea că este pe placul celor din compartiment şi tocmai de aceea îl ascultară cu mai multă atenţie până la sfârşit.

— Oameni din Hind, să-mi spuneţi acuma, n'aş putea găsi pe cineva care să mă călăuzească până la râul pe care îl caut, căci noi toţi, bărbaţi şi femei suntem jertfe ale păcatelor noastre.

— Nu este alt râu decât Gunga şi acesta spală orice păcat, răspunseră oamenii în cor.

— Cu toate acestea noi, în partea dela Jullundur, avem şi zeităţi care apără de rele, zise nevasta chiaburului, privind pe fereastră. Ui-te, ce binecuvântare au dat acestor sămănături!

— Nu e lucru de nimica să cauţi toate râurile din Punjab, interveni chiaburul. Eu sunt mulţumit cu orice râu care îmi lasă mâl rodnic pe ogoare şi dau har lui Bhumia, zeul căminului, sfârşi el ridicând un umăr osos şi ars de soare.

— Crezi că Domnul s'a dus atât de departe spre miazănoapte? întrebă lama întorcându-se spre Kim.

— Asta se poate, răspunse Kim cuviincios, şi aruncă o dâră de salivă înroşită de betel pe scândurile compartimentului.

— Cel din urmă dintre marii profeţi a fost Sikander Julkarn (Alexandru cel Mare), zise muncitorul sikh. El a pavat străzile din Jullundur şi a făcut o cisternă uriaşă în apropiere de Umballa. Pavajul este şi astăzi în bună stare, şi cisterna se vede şi acuma. De Dumnezeul pe care îl cauţi tu însă, eu nu am auzit până acuma.

— Lasă părul să-ţi crească şi vorbeşte în dialect punjabi, zise soldatul întorcându-se spre Kim. (Acesta

era un proverb din părțile de miazănoapte). Atâta e deajuns ca să faci un sikh. Cu toate acestea nu îndrăsni să vorbească prea tare, ca să fie auzit și de alții.

Lama oftă și se ghemui pe dușumele, fără să mai spună nimic. Prin tăcerea compartimentului auzeai din când în când, murmurul său : *Om mane pudme hum! Om mane pudme hum!* (O, tu podoabă a florilor de lotos), și țăcănitul molcom al mătăniilor pe care și le plimba neostenit printre degete.

— Mă simt obosit, zise el într'un târziu. Iuțeala cu care merge trenul și țăcănitul roților mă obosește. Afară de asta *chela*, mi-e teamă să nu fi trecut dincolo de râul pe care îl caut.

— Ai răbdare, ai răbdare, zise Kim. Nu spuneai că râul pe care îl cauți, este aproape de Benares? Până acolo mai avem drum lung de făcut.

— Dacă Domnul a venit spre miazănoapte, atunci s'ar putea să fie chiar unul dintre râurile peste care am trecut.

— Asta eu nu pot să o știu.

— Bine, dar tu mi-ai fost trimis... pentru harul pe care l-am câștigat la Such-zen ? Tu mi-ai apărut în fața tunului și aveai două fețe... și erai îmbrăcat în două giubele.

— Ai răbdare. Despre lucrurile acestea nu trebue să vorbești aici, șopti Kim. Cu toate acestea eu nu am fost decât singur... gândește-te bine și-ți vei aduce aminte. Un singur copil... un hindustan mititel... lângă tunul cel uriaș și verde.

— Nu era și un englezz cu barba albă, așezat între icoane, ale cărui vorbe m'au făcut să cred și mai mult în existența râului săgeții ?

— El... adecă noi amândoi ne-am dus la Ajaib Gher din Lahore pentru a ne închina zeităţilor de acolo, explică Kim celor care ascultau la ce spunea bătrânul, iar sahibul dela Casa Minunilor a vorbit cu lama, cum ai vorbi cu un frate. Acesta este adevărul adevărat. Lama este un om sfânt de dincolo de coama munţilor dela miazănoapte. Stai liniştit. Vom sosi la Umballa tocmai la timp.

— Dar râul meu... râul care îmi va aduce deslegarea?

— De acolo, dacă vrei, ne putem duce pe jos ca să căutăm şi râul. In felul acesta nu ne va scăpa niciunul, nici cel puţin un părăuaş, care curge între răzoare.

— Bine, dar şi tu cauţi ceva care te interesează numai pe tine? întrebă lama şi păru foarte mulţumit că-şi aduce atât de bine aminte, aşa că se îndreaptă din încheieturi.

— Asta e adevărat, răspunse Kim, care se simţea foarte mulţumit că poate să mestece *pan*, între oamenii aceştia pe care nu-i mai văzuse, şi că merge spre o lume nouă care îl primea cu bunăvoinţă.

— Era vorba despre un taur, un taur roşu care ne va ieşi în cale, în mijlocul unui câmp verde... ca să ne stea într'ajutor şi să te ducă pe tine... dar nu-mi mai aduc aminte unde.

— Nu, nu mă va duce nicăiri, interveni Kim. Aceasta a fost numai o poveste pe care am scornit-o pentru tine.

— Ce însemnează toate vorbele acestea? întrebă nevasta ţăranului, plecându-se şi sunându-şi brăţările. Vorbiţi amândoi par'că aţi visa. Un taur roşu într'un câmp verde, care să te ducă în cer, sau unde vrei să te ducă? Ai avut vreo vedenie? Sau ţi-a profeţit cineva despre asta? Avem şi noi un taur roşu în satul din apro-

pierea orașului Jullundur, și taurul acesta paște de obiceiu numai în livezile cele mai verzi.

— Dacă vrei să vezi minuni, n'ai decât să spui unei femei câteva vorbe băbești și să dai sitarului o frunză, un ac și un fir de ață, și ai să vezi ce va ieși, zise muncitorul sikh. Toți oamenii sfinți trăesc ca în vis și visează treji, iar discipolii lor primesc același dar, numai urmându-i pe drumuri și ascultându-le învățătura.

— Despre un taur roșu într'un câmp verde era vorba? repetă lama. Se poate ca în viața pe care ai trăit-o înainte de asta, tu să fi câștigat har și taurul va veni acuma pentru ca să te răsplătească.

— Nu, de loc. Aceasta este o simplă poveste, care probabil mi-a fost spusă și mie, numai în glumă. Cu toate acestea eu îmi voi căuta în împrejurimile Umballei taurul meu, iar tu vei avea răgaz să-ți cauți râul și să te odihnești de oboseala drumului.

— S'ar putea ca taurul să știe ce căutăm noi și ne va fi trimis în cale pentru ca să ne ducă acolo unde trebue să ajungem, zise lama, bucurându-se ca un copil. Apoi se adresă celor din compartiment: Băiatul acesta mi-a fost trimis abia alaltăieri și cred că el nu este din lumea aceasta.

— Am întâlnit cerșetori destui și tot așa și oameni sfinți, dar un *yogi* ca acesta și un *chela* ca al lui n'am mai văzut, zise femeia.

Bărbatul ei se bătu ușor cu degetul pe frunte și zâmbi, iar când lama simți din nou că i s'a făcut foame, avură grijă să-i dea ceea ce aveau mai bun între merinzile luate la drum.

Plini de praf, obosiți și somnoroși, ajunseră într'un târziu la Umballa și trenul se opri în gara din marginea

orașului.

— Noi ne dăm jos aici, din cauza unui proces pe care-l avem, zise soția chiaburului către Kim. Vom sta la fratele mai mic al vărului bărbatului meu. In curte se mai găsește loc pentru *yogi* și pentru tine. Intreabă-l nu vrea să mă binecuvânteze?

— Părinte, o femeie cu inima de aur vrea să ne dea sălaș pentru o noapte. Țara dela miazăzi este primitoare. Din zorii zilei până în amurg, toată lumea care ne-a întâlnit, ne-a dat mână de ajutor.

Lama își plecă fruntea și murmură o binecuvântare.

— Ce-ți mai trece prin minte, să umpli casa fratelui meu cu cerșetorii aceștia, zise țăranul, ridicând pe umeri o legătură spânzurată de măciuca lui grea de bambus.

— Fratele cel mai mic al vărului tău mai datorește și astăzi unui văr al tatălui meu, niște bani pentru ospățul fiicei sale, răspunse femeia încruntându-se la el. Hrana pe care le-o va da, n'are decât să o treacă în socoteala datoriei. Nu mă îndoesc că *yogi* va cere să-i dea de mâncare.

— Pentru el am eu grijă să cerșesc, interveni Kim, care nu se gândea decât să găsească bătrânului un adăpost unde să poată sta peste noapte, ca el să poată căuta pe englezul lui Mahbub Ali și să scape de certificatul armăsarului alb, pe care îl avea la el.

După ce așeză pe lama la adăpost în fundul curții unui gospodar hindustan, care sta în spatele cantonamentului și părea să fie om cumsecade, Kim se întoarse spre el și-i spuse:

— Acuma eu mă duc până la bazar, să cumpăr de ale mâncării. Să nu pleci de aci, până nu mă întorc.

— Dar te întorci? E sigur că te întorci? întrebă

moşneagul, apucându-l de mână. Şi când vei veni la mine, mi te vei arăta din nou sub aceeaş faţă ? Crezi că seara aceasta este prea târziu să mai mergem să căutăm râul ?

— E prea târziu şi prea întunerec. Fii liniştit, şi gândeşte-te la drumul pe care l-am făcut până acuma... dela Lahore până aici sunt cel puţin o sută de *kos*.

— Da... şi dela mănăstirea de unde am plecat până aici e şi mai departe... Ce vrei... lumea este înspăimântător de mare.

Kim se strecură în noapte, fără să-l bage nimeni în seamă, şi nu se gândi că niciodată înainte de el sau după aceea, nu s'a întâmplat ca un om atât de puţin important cum era el, să poarte ascunsă în pungulita dela gât propria lui soartă şi a câtorva mii de semeni ai lui. După spusele lui Mahbub Ali, nu-i fu de loc greu să găsească locuinţa englezului pe care îl căuta, şi se întâmplă că tocmai atunci se întorcea dela Club un servitor care aducea docarul cu care plecase stăpânul său, aşa că nu mai stete nicio clipă la îndoială. Nu mai rămânea altceva de făcut decât să-şi aştepte omul. Kim se furişă printre tufele grădinii şi se ascunse între ierburile înalte, care erau aproape de terasă. Toată casa era luminată şi servitorii erau ocupaţi în jurul meselor încărcate de flori, de cristaluri şi argintărie. Puţin după aceea apăru un englez îmbrăcat în alb şi negru şi începu să fredoneze o melodie. Era prea întunerec pentru ca să-i poată vedea faţa, deaceea Kim se gândi să-l încerce după vechiul obicei al cerşetorilor :

— Ocrotitor al celor netrebnici !

Englezul se întoarse în partea de unde venea glasul.

— Spunea Mahbub Ali...

— Ei, ce spunea Mahbub Ali ?

Englezul nu făcu nicio încercare să vadă la faţă pe cel care îi vorbea şi Kim îşi dete seamă că ştie despre ce este vorba.

— Spunea că certificatul armăsarului celui alb este complet stabilit.

— Ce dovadă ai despre asta? întrebă englezul şi lovi cu bastonul tufele care încadrau aleea.

— Mahbub Ali mi-a dat să-ţi aduc şi dovada, răspunse Kim şi scoţând hârtia din punguliţă, i-o aruncă de departe. Hârtia căzu în mijlocul aleei, alături de englez şi acesta văzând că din partea cealaltă apare un grădinar, puse numaidecât piciorul pe ea. După ce servitorul se mai depărtă, englezul o ridică de jos şi lăsă să-i cadă o rupie, (Kim o auzi sunând), apoi intră în casă, fără să se mai uite înapoi. Kim se repezi şi luă banul. Dar cu toate că, deşi era irlandez, îşi dădea seamă de valoarea banului, totuş i se păru că n'ar fi mulţumit, dacă nu ar vedea ce efect va face asupra englezului hârtia pe care i-a adus-o, după ce o va ceti. Tocmai de aceea, în loc să plece cât mai repede, începu să se târască printre ierburile înalte, până ajunse aproape de ferestile casei.

Ştia dinainte că bungalowurilor din India sunt deschise în toate părţile şi văzu pe englezul cu biletul că intră într'un cabinet, care era într'un colţ al terasei, un fel de cameră pe jumătate birou, adevărat depozit de hârtii şi dosare cu telegrame, şi se aşeză în faţa mesei ca să cetească biletul lui Mahbub Ali. Chipul lui luminat de o lampă de petrol, care era pe masă, se contractă şi se întunecă, iar Kim ca orice cerşetor obişnuit să ghicească fizionomiile trecătorilor îşi dete imediat seamă de efectul produs de această lectură.

— Will, dragă Will, se auzi o femeie strigând. Tre-

bue să cobori în salon, căci peste câteva minute sosesc invitaţii.

Bărbatul însă, cetea înainte, ca şi când n'ar fi auzit-o.

— Will, se auzi femeia strigând din nou după câteva minute. Au sosit, căci aud călăreţii venind în lungul aleei.

Bărbatul se repezi afară în capul gol, tocmai în clipa când în faţa casei se opri un landou uriaş, urmat de patru călăreţi indigeni. Din landou coborâ un om înalt cu părul negru, şi drept ca o săgeată, urmat de un tânăr ofiţer de ordonanţă, care zâmbea mulţumit.

Kim sta întins pe pântece, în umbra tufelor, şi cu mâna aproape putea să atingă roţile înalte ale trăsurii. Englezul schimbă două vorbe cu străinul cel negru.

— Sigur că da, răspunse ofiţerul de ordonanţă. Totul aşteaptă, în cazul când veţi avea nevoie de un cal.

— Nu ne trebue mai mult de douăzeci de minute, zise omul lui Kim. Dumneata vei face onorurile, şi caută ca lumea să se distreze cât mai bine.

— Spune unuia dintre călăreţi să aştepte, zise bărbatul cel înalt şi intră în cabinet împreună cu englezul.

Kim îi văzu plecaţi cu capetele unul spre altul, asupra biletului adus de el, şi-i auzi vorbind, unul cu glas domolit, celălalt limpede şi categoric.

— Aci nu poate fi vorba de săptămâni ; cel mult de zile sau de ceasuri, zise cel mai în vârstă. Mă aşteptam de câtva timp, dar la aşa ceva... asta le pune capăt la toate (şi bătu cu degetul în biletul primit dela Mahbub). Astă seară Grogan va lua masa aici, nu este aşa ?

— Da domnule ; tot aşa şi Macklin.

— Foarte bine. Voi vorbi personal cu ei. Chestiunea aceasta va fi dusă în faţa Consiliului de Război, bine în-

ţeles ; în orice caz ceea ce avem aici justifică o acţiune imediată. Avertizaţi brigăzile din Pindi şi Peshawar. Toate concediile de vară vor fi amânate, dar n'avem ce face. Iată unde au ajuns lucrurile, din cauză că nu i-am sdrobit chiar dela început. Opt mii de oameni cred că vor fi deajuns.

— Dar artileria ?

— Trebue să vorbesc cu Macklin.

— Va să zică acesta e războiul ?

— Nu, ci o simplă expediţie de represalii. Când un om este legat de actele semnate de către predecesorul său...

— S'ar putea însă ca C. 25 să fi minţit.

— El confirmă informaţiile primite dela celălalt agent. La drept vorbind au fost prinşi asupra faptului, chiar de acum şase săptămâni. Devenish însă ţinea cu orice preţ ca să salvăm pacea cât va fi posibil. Ei au întrebuinţat acest răgaz pentru a-şi întări forţele. Trimite imediat telegramele... Vei întrebuinţa codul cel nou, nu pe cel vechiu... codul meu şi al lui Wharton. Cred că nu mai este necesar să facem doamnele să aştepte. Restul îl vom discuta în fumoar. Nu va fi războiu... va fi o represiune.

In timp ce ultimul călăreţ se depărta în galop, Kim se strecură spre odăile din dosul casei, unde după cum ştia el din Lahore, trebuia să se găsească ceva de mâncat şi informaţiile de care avea nevoie. Bucătăria era plină de slugi, care forfoteau în toate părţile, şi unul dintre bucătari îi trase un picior.

— Au, ţipă Kim, prefăcându-se că plânge. Am venit să ajut la spălatul vaselor, ca să-mi daţi şi mie ceva de mâncare pentru osteneală.

— Toată Umballa a venit pentru acelaş lucru. Plea-

că de aici. Până acuma nu s'a servit invitaţilor decât supa. Poate îţi închipui că noi, care suntem în slujba lui Creighton Sahib, avem nevoie de ajutorul oamenilor străini, ca să putem servi invitaţilor un banchet?

— Se vede că daţi un banchet foarte mare, zise Kim, uitându-se la vraful de farfurii.

— Ce te miri aşa? Invitatul cel mai de seamă este astă seară, nici mai mult nici mai puţin, decât Jang-i-Lat Sahib (Comandantul Şef).

— Nu mai spune, se minună Kim, prefăcându-se că nu-i vine a crede.

Aflase ce avea nevoie se afle, şi când bucătarul se întoarse din nou spre el, băiatul dispăruse demult.

„— Şi toată forfota asta numai din cauza certificatului unui armăsar, îşi zise Kim, exprimându-se ca de obiceiu în hindustană. Mahbub Ali ar fi trebuit să vină la mine, ca să ia lecţii de minciună. Inainte de asta când duceam un bilet, într'ânsul nu era vorba de altceva decât de femei. Acum e vorba despre bărbaţi. Cu atât mai bine. Bărbatul cel înalt spunea că va trimite o armată ca să pedepsească pe cineva, undeva, în altă parte a ţării. Ordinele pleacă la Pindi şi Peshawar. A fost vorba şi despre tunuri. Ar fi trebuit să mă apropriu mai mult de ei, căci acestea sunt ştiri preţioase".

La întoarcere găsi pe fratele mai mic al vărului ce spunea ţăranul cel chiabur că-l are la Umballa, discutând procesul, împreună cu el şi soţia lui, alături de care mai erau şi câţiva prieteni. Lama moţăia într'un colţ. După ce cină, unul dintre cei de faţă îi dete şi lui o narghilea, şi Kim se simţea bărbat în toată forma, în timp ce pufăia din găoacea lustruită de cocos, cu picioarele întinse sub lumina lunei şi spunând din când în când câte o vorbă,

pe care o simţea că-i tremură pe limbă. Gazdele lui îl tratară cu toată cuviinţa, căci femeia chiaburului le vorbise despre taurul cel roşu, care i se arătase şi despre posibilitatea ca el să nu fie din lumea aceasta. Afară de asta, lama reprezenta o curiozitate rară şi demnă de toată cinstea. Preotul casei, un bătrân brahman Sarsut, veni şi el, şi pentru a impresiona pe cei de faţă, începu o conversaţie teologică. Nu mai încăpea nicio îndoială că ţineau cu toţii la preotul lor, dar cu toate acestea lama era oaspele casei şi pentru ei o noutate. Păreau încântaţi de blândeţea lui binevoitoare, de citatele chinezeşti, pe care le folosea şi care li se păreau versete biblice; aci în mijlocul acestor oameni care îl ascultau cu dragoste, lama începu să-şi resfire amintirile, cum îşi scutură floarea de lotus petalele, vorbind despre viaţa lui petrecută între munţii Such-zen, „înainte de a se fi ridicat ca să plece spre lumină".

Işi deteră seamă că în zilele acelea el fusese un mare prezicător care se pricepea să descifreze horoscopul; preotul casei îl rugă să-i arate metoda pe care o întrebuinţează, şi fiecare dintre ei numea planetele cu alte numiri pe care celălalt nu le putea înţelege, şi pentru a se lămuri, îşi arătau cu degetul stelele de pe cerul înecat de întunerecul nopţii. Copiii din casă se putură apropia de el, în timp ce povestea, şi începură să se joace cu boabele mătăniilor, iar sfântul îşi uită de legea care îl oprea să se uite la femei, în timp ce vorbea despre încercările, prin care trecuse, despre troenii din munţi şi trecătorile înfundate, despre stâncile în care oamenii găsesc safire şi turcoaze, peste care trec drumurile prăpăstioase ce duc spre inima Chinei.

— Tu ce crezi despre omul acesta? întrebă chiabu-

rul în şoaptă pe preot.

— Este un om sfânt; un sfânt adevărat. Zeii lui nu sunt zei, dar picioarele lui răscolesc colbul drumului celui adevărat, răspunse preotul. Felul lui de a profeţi şi de a ceti horoscopul, cu toate că asta e mai presus de înţelegerea ta, este plin de înţelepciune şi sigur.

— Spune-mi, zise Kim, voi avea parte ca să-mi găsesc taurul roşu într'un câmp verde, aşa cum mi s'a spus?

— Ce ştii despre ceasul în care te-ai născut? întrebă preotul cu îngâmfare.

— Eu m'am născut între cântatul întâiu şi al doilea al cocoşilor în noaptea cea dintâi a lunei Mai.

— In ce an?

— Asta nu ştiu, dar în clipa când eu am scos primul ţipăt, s'a întâmplat marele cutremur de pământ în Srinagur care este în ţinutul Kashmir.

Acest amănunt Kim îl auzise dela femeia care îl crescuse, iar aceasta la rândul ei îl auzise dela Kimball O'Hara. Cutremurul se simţise şi în India, şi multă vreme această întâmplare a rămas ca o dată importantă pentru Punjab.

— Nu mai spune! exclamă o femeie emoţionată căreia acest amănunt îi confirma înc'odată bănuiala că Kim este de origine supraomenească. Mi se pare că fata lui cutare s'a născut tot atunci...

— Tocmai, şi maică-sa a născut părintelui ei patru ani la rând câte un băiat, interveni nevasta chiaburului care sta retrasă mai la o parte.

— Nimeni care a învăţat să cetească în stele, nu va putea uita în ce semne ale zodiacului stăteau planetele în noaptea aceea, zise preotul casei, şi începu să facă diverse semne în pulberea din curte. In orice caz tu intri cel

puţin până la jumătate în semnul taurului din zodie. Profeţia ce spune ?

— Spune că într'o bună zi eu voi ajunge om mare cu ajutorul unui taur roşu într'un câmp verde ; înainte de asta însă vor veni doi oameni care vor pregăti lucrurile, răspunse Kim încântat de interesul pe care-l trezise în jurul lui.

— Da, acesta este începutul oricărei vedenii. La început o ceaţă deasă care începe să se ridice cu încetul, pe urmă vine cineva cu un târn şi curăţă locul. Apoi începe vedenia. Spuneai că vor veni doi oameni ? Aşa, aşa. Soarele plecând din semnul taurului, intră în semnul gemenilor. Aceştia sunt cei doi oameni din profeţie. Acum să stăm şi să ne gândim puţin. Dă-mi o nuia, băieţaşule.

Incruntă din sprâncene şi începu să scormonească în ţărână, să caute tot felul de semne misterioase, iar cei din jurul lui se uitau minunaţi, afară de lama care se feri să spună ceva între aceşti oameni străini. După jumătate ceas, aruncă nuiaua din mână şi murmură :

— Hm, stelele spun că nu vor trece trei zile şi vor sosi cei doi oameni ca să prepare drumul. După ei vine taurul, dar semnul care se arată în faţa lui este semn de vrajbă şi sânge, cu oameni înarmaţi.

— In compartimentul nostru a fost şi un soldat din regimentul din Sikhşi dela Loodhiana care venea cu trenul încoace, se amestecă femeia grăbită.

— Sîîî ! Vin oameni înarmaţi... cu sutele. Ce legătură este între tine şi războiul care vine, întrebă preotul pe Kim. Semnul în care te arăţi tu este roşu de sânge şi prevesteşte războiu sângeros care se va deslănţui în curând.

— Nu este nicio legătură, interveni lama. Noi sun-

tem oameni paşnici şi am plecat în căutarea râului.

Kim îşi aduse aminte de vorbele pe care le auzise în camera din colţul terasei şi-i veni să zâmbească. Nu mai încăpea nicio îndoială că stelele îl ocroteau.

Cu talpa piciorului, preotul şterse horoscopul pe care îl făcuse în ţărână.

— Eu nu văd mai mult de atât, zise preotul, dar să ştii că peste trei zile taurul va veni la tine.

— Dar râul pe care îl caut, râul meu? întrebă lama, întinzând braţele spre el. Eu credeam că taurul lui ne va conduce la râul pe care îl caut.

— Hm... cât despre râul acela fermecat, frăţioare... Acestea nu sunt lucruri care se pot găsi în toate zilele.

A doua zi dimineaţa, cu toate că gazda stărui să mai rămână, bătrânul lama spuse băiatului să plece numaidecât la drum. Lui Kim îi deteră o legătură plină cu de ale mâncării şi bani de aramă, aproape trei annale, ca să aibă pentru trebuinţele drumului; în zorile tulburi ale zilei se depărtară, petrecuţi de urările celor care se uitau după ei, şi-i urmăreau cum se pierd pe drumul ce se îndrepta spre miazăzi.

— Păcat că oamenii aceştia şi cei care sunt cu ei de o seamă nu pot fi liberaţi din Roata Vieţii, zise lama.

— E mai bine aşa, căci altfel pe pământ nu ar mai rămâne decât răii, şi cine ne-ar mai găzdui, răspunse Kim care mergea fără să-i pese de povara pe care o ducea în sapte.

— Ui-te colo o şuviţă de apă, zise lama, hai să mergem să o vedem, şi se abătu din drumul care se desfăşura spre zări ca o panglică cenuşie, ca să intre în mijlocul câmpurilor unde după câţiva paşi dete de o haită de câini pribegi.

CAPITOLUL III.

Glas din adâncuri ridicat,
In suflete întunecate a răsunat,
Când Devadatta lege vi s'a dat,
Ca domolite vânturi, trezite'n Kamakura.

Pe urma lor venea un ţăran furios, învârtind o măciucă de bambus deasupra capului. Era un grădinar care cultiva flori şi legume pe care le vindea în târg la Umballa, şi Kim ştia ce înseamnă un astfel de om.

— Iată, zise lama, fără să ţină seamă de câinii care hăpăiau în jurul lui, un om care nu ştie cum trebue să se poarte cu străinii, care nu are strajă la gură şi nici nu este milos. De astfel de oameni trebue să te fereşti, fiule.

— Ho, cerşetori fără ruşine, striga ţăranul venind în fugă după ei. Plecaţi de aici. Inapoi!

— Plecăm, răspunse lama cu demnitate, şi părăsim aceste câmpuri pentru care Domnul nu a dat har.

— Bine, zise Kim emoţionat, noi plecăm, dar să ştii că dacă anul acesta câmpul tău nu va rodi, vina nu o poartă nimeni altul, decât vorbele tale pline de răutate.

Ţăranul începu să-şi joace papucii cu sfială:

— E plin de cerşetori prin partea locului, zise el cu glasul mulcomit, par'că ar fi vrut să-şi ceară iertare.

— O, Mali (grădinarule), dar după ce ai putut cu-

noaşte că noi avem de gând să-ţi cerem ceva, întrebă Kim răstit, dându-i acest nume care niciunui negustor nu poate să-i placă. Noi venisem numai pentru ca să vedem şuviţa de apă care trece pe mijlocul acestor câmpuri. Pe aici trece un râu...

— Ce fel de râu? ripostă ţăranul supărat. Voi din ce parte de lume veniţi, de nu ştiţi nici ce este un canal? Apa curge dreaptă ca o săgeată în lungul câmpurilor şi o plătesc tot atât de scump, ca argintul topit. Dar dacă aveţi nevoie de apă, vă pot da şi vă dau şi lapte.

— Nu ne trebue, noi ne ducem până la râu, răspunse lama şi se urni din loc.

— Vă dau lapte şi ceva de mâncare, bâlbâi omul uitându-se la străinul înalt din faţa lui. N'aş vrea să-mi atrag afurisenia voastră, nici asupra mea, nici a câmpurilor mele, drumurile sunt pline de cerşetori, tocmai acuma când vremurile sunt atât de grele.

— Uită-te la el, zise lama întorcându-se spre Kim. Ceaţa roşie a supărării l-a îndemnat să vorbească atât de urât. Când ceaţa din faţa ochilor lui se limpezeşte, începe să fie mai omenos şi mai bun la inimă. Binecuvântate fie livezile tale, şi fereşte-te de aci înainte de orice judecată pripită, grădinarule.

— Am întâlnit în drumul meu oameni sfinţi care ar fi afurisit toată starea ta dela vatra focului până la ieslea vitelor, zise Kim întorcându-se spre ţăranul speriat. Dar acesta este un sfânt prea înţelept şi eu sunt ucenicul lui.

Ridică nasul în vânt şi trecu foarte mândru pe poteca ce şerpuia printre livezile de sămănături .

— Nu este pricină de vanitate, zise lama după un timp de tăcere, uitându-se la el. Intre cei care urmează

drumul de mijloc nu se cunoaşte vanitatea.

— Mi se pare că tu eşti cel care spunea că grădinarul acesta este om din clasa de jos şi nu ştie nici cum trebue să se poarte.

— De clasa de jos eu n'am pomenit; cum ar putea să fie cineva din clasa de jos când nu este? Afară de asta omul şi-a cerut iertare, şi eu am uitat jignirea pe care mi-a făcut-o. Pe urmă, el este ca şi noi, un om legat de roata vieţii, cu deosebirea că el nu ştie cum să se mântuiască.

Se opri în faţa unui părău care curgea printre livezi şi se uită îndelung la ţărmul pe care se vedeau urme de animale.

— Cum vei putea recunoaşte râul pe care îl cauţi? întrebă Kim, aşezându-se la umbra unui boschet de trestie de zahăr.

— Când voi ajunge în apropierea lui, mintea mi se va lumina, dar presimt că acesta nu este locul pe care îl caut eu. O tu, cea mai mică şuviţă de apă din câte am întâlnit, de ce nu poţi să-mi spui unde este râul meu? Fii binecuvântată şi să rodească toate câmpurile din jurul tău!

— Priveşte! Priveşte! strigă Kim şi sărind în picioare, îl trase înapoi. Dintre trestii ieşea ceva galben ca o nuia aurie şi târându-se printre ierburile din marginea apei, se plecă şi bău din undă, pe urmă rămase nemişcat: era o cobră care se uita la ei cu ochii mari, fără pleope.

— N'am niciun băţ la mine, n'am nimica, zise Kim. Mă duc să aduc o prăjină ca s'o sdrobesc.

— De ce? Ea este ca şi noi, pe aceeaş roată, fie în partea de sus, fie în partea de lângă pământ. Gândeşte-te

ce răutăţi a trebuit să făptuiască sufletul acesta, ca să se întrupeze într'o astfel de înfăţişare.

— Eu nu pot suferi niciun fel de şarpe.

Oricât ar trăi un om alb între indigeni, e peste putinţă să-şi stăpânească groaza pe care o simte în faţa şerpilor.

— Lasă-l să-şi trăiască viaţa lui.

Cobra se încolăci şi umflându-se în guşă, şueră din limbă şi se întoarse din nou spre ei.

— Să-ţi fie ţie frate mai mic, hărăzită liberarea apropiată, adăugă lama cu glas solemn. Nu cumva ai cunoştinţă despre râul pe care îl caut?

— Până acum n'am văzut niciodată un om ca tine, murmură Kim speriat. Crezi că şerpii înţeleg ceea ce le spui?

— Cine ar putea să-ţi răspundă, zise lama şi se apropie până la jumătate cot de capul şarpelui veninos. Cobra se lăsă în mijlocul inelelor ei prăfuite. — Haide şi tu, strigă lama, întorcând capul spre el.

— Eu nu mă apropiu, răspunse Kim. Mai bine fac un încunjur.

— Vino, căci nu te muşcă.

Kim ezită câteva clipe, iar lama îl chemă a doua oară, de astă dată însă întrebuinţă şi câteva cuvinte chinezeşti pe care băiatul le luă drept un descântec. Cu toate acestea îl ascultă, şi dintr'un salt trecu părăul. Şarpele nici nu se mişcă.

— N'am văzut până acum un astfel de om, zise Kim ştergându-şi sudoarea de pe frunte. Mergem înainte?

— Aci numai tu poţi răspunde. Eu sunt bătrân, şi străin... ajuns foarte departe de ţara mea. Dacă n'ar fi vuetul trenului care îmi ciocăneşte în urechi ca mii de

tobe ale diavolului, l-aş lua fără întârziere, ca să plec chiar acuma la Benares... Cu toate că mergând cu trenul, s'ar putea să nu băgăm în seamă râul. Vino să căutăm alt râu, poate o fi acela.

Cât fu ziua de lungă, cutreerară pământul acesta muncit din greu, care da trei până la patru recolte pe an; trecură printre plantaţiile de trestie de zahăr, de tutun, de ridichi albe şi lungi, de nolkol, şi se abăteau din drum de câte ori vedeau clipind câte o şuviţă de apă; răscoliră toţi câinii adunaţi în marginea satelor şi oamenii aşternuţi la odihnă în timpul popasului de amiză, şi lama răspundea la toate întrebările pe care i le puneau oamenii, cu aceeaş seninătate netulburată de nimica: suntem plecaţi în căutarea unui râu care ar avea puteri minunate de vindecare. Nu cumva a auzit cineva despre o astfel de apă? Uneori oamenii râdeau de vorbele pe care le auzeau, dar de cele mai multe ori îl ascultau fără să murmure, până la sfârşit şi-i pofteau să stea la umbră alături de ei, să ia o gură de lapte, sau să mănânce ceva. Femeile se purtau întotdeauna bine cu ei, iar copiii, ca orice copil de pe faţa pământului, erau când sperioşi, când îndrăsneţi. Inserarea îi prinse într'un sat, cu case clădite din argilă şi acoperite de argilă, stând de vorbă cu fruntaşul satului sub copacul de sfat, în timp ce se întorceau cirezile dela păşune şi femeile aţâţau focurile, ca să prepare cina. Erau acum departe de grădinile de zarzavaturi ale lacomului oraş Umballa, şi în jurul lor se legănau sămănăturile vezi, până la zeci de kilometri.

Fruntaşul era un om bătrân cu barbă albă, obişnuit să stea de vorbă cu oameni străini. Aşternu o rogojină pe care lama să se poată odihni, îi puse dinainte o stra-

chină cu mâncare caldă, şi-i umplu o lulea de tutun, ca să fumeze. Când ceremonia din templu se termină, trimise vorbă preotului să vină şi el la sfat.

In timpul acesta Kim sta de vorbă cu copiii mai răsăriţi ai satului şi le povestea despre întinderea şi frumuseţile oraşului Lahore, despre călătoria pe care o făcuseră cu trenul şi despre toate minunăţiile ce se găsesc într'un oraş. Bărbaţii vorbeau alături de ei cu glasuri domolite şi tot atât de încete, ca şi rumegatul turmelor întoarse din imaşuri.

— Mie îmi este peste putinţă să înţeleg, zise fruntaşul întorcându-se spre preot. Ce tâlc crezi că ar putea să aibă aceste vorbe?

După ce-şi termină povestea, lama începu să-şi plimbe şiragul de mătănii printre degete.

— Omul acesta este un cercetător, răspunse preotul. Ţara e plină de oameni de aceştia. Adu-ţi aminte de cel care a trecut pe aici luna trecută... de *fakirul* cu broasca lui ţestoasă.

— Da, dar omul acela avea dreptate în tot ce spunea, căci Krishna îi apăruse în vis şi-i făgăduise primire în paradis, fără să mai treacă prin focul gheenei, dacă va pleca în pelerinaj până la Prayag. Dar despre ceea ce caută omul acesta eu nu am auzit niciodată vorbindu-se.

— Fii răbdător, căci e om bătrân; vine de foarte departe, şi e puţin smintit, răspunse preotul care era spân din naştere. Ascultă-mă, (şi se întoarse spre lama) la depărtare de trei *kos* de aici (şase kilometri) spre apus trece drumul care duce la Calcutta.

— Eu vreau să mă duc la Benares... până la Benares.

— Tot acela duce şi la Benares. Drumul taie toate râurile din partea aceasta a Indiei. Ascultă sfântule, sfa-

tul pe care ţi-l dau eu : stai aci şi te odihneşte până mâine. Pe urmă poţi pleca din nou la drum (preotul vorbea despre şoseaua principală care traversează India dela miazănoapte spre miazăzi), şi caută de încearcă fiecare râu pe unde vei trece, căci dacă am înţeles bine, puterea râului pe care îl cauţi, nu este numai într'un anumit vârtej sau la o anumită cotitură, ci pe toată întinderea lui. Dacă cel căruia te închini, va vrea, fii sigur că-ţi vei găsi deslegarea.

— Bună vorbă mi-ai spus, răspunse lama împresionat de sfatul preotului. Mâine vom face aşa cum spui şi binecuvântat să fii tu, cel care îndrumezi ciolanele bătrâne pe drumuri atât de apropiate. Cu glasul profund şi trăgănat, lama îşi încheie cuvântarea, citând un proverb chinezesc.

Insuş preotul rămase impresionat de cele ce auzi, iar fruntaşul satului se temea să nu i se întâmple ceva rău. Dar era peste putinţă, după ce te uitai îndelung la înfăţişarea sinceră a acestui bătrân, să te mai îndoieşti de ceea ce spune.

— Ai văzut pe ucenicul meu ? întrebă lama şi scotoci în punga care îi servea de tabacheră, căci se gândi că e datoria lui să răsplătească bunăvoinţa oamenilor care îl ospătaseră.

— L-am văzut, răspunse fruntaşul întorcându-se în partea unde era Kim care tocmai sta de vorbă cu o fată îmbrăcată în albastru, venită să pună un braţ de mărăcini uscaţi pe foc.

— Caută şi el ceva, pe seama lui. Nu un râu, ci un taur. Da, căci i-a fost profeţit că într'o bună zi un taur roşu, în mijlocul unui câmp verde, îl va ridica la mare cinste. Mie nici nu-mi vine să cred că băiatul acesta ar

face parte din lumea noastră. Mi-a fost trimis din miazăzi, ca să-mi fie de ajutor în drumurile mele şi numele lui este Prietenul Tuturor.

— Ascultă, strigă preotul şi zâmbi în mijlocul fumului pişcăcios care se răspândise în jurul lor, spune-mi tu cine eşti ?

— Eu sunt ucenicul sfântului acestuia.

— El spune că tu eşti un *but* (spirit).

— Un *but* poate să şi mănânce ceva ? întrebă el trăgând cu ochiul. Mie mi s'a făcut foame.

— Acestea nu sunt vorbe de glumă. Un astrolog, dintr'un oraş al cărui nume l-am uitat...

— Vrea să spună despre oraşul Umballa unde am mas noaptea trecută, şopti Kim adresându-se preotului.

— Da, din oraşul Umballa, a desemnat un horoscop şi ne-a profeţit că acest *chela* va ajunge peste două zile la plinirea tuturor dorinţelor lui. Dar despre semnele stelelor ce spunea, Prietene al Tuturor ?

Kim îşi drese glasul şi se uită la bărbile albe care erau adunate în jurul lor.

— Semnul din steaua mea este războiul, răspunse el cu mândrie.

Cineva dintre oamenii adunaţi la vatra de cărămizi de sub umbra copacului, chihoti prin întunerec. In aceleaş împrejurări, un indigen dacă ar fi vorbit despre aşa ceva, s'ar fi aşezat foarte liniştit pe vine ; Kim însă avea sânge alb într'ânsul şi sări numaidecât în picioare.

— Da, semnul din steaua mea prevesteşte războiu.

— Nu mai spune, dar ştii că asta este o profeţie nu tocmai de toate zilele, murmură un glas adânc. După câte ştiu eu, în lungul hotarelor dela miazănoapte, războiul se poartă fără încetare.

Cel care vorbise era un om bătrân care fusese în slujba guvernului pe vremea răscoalelor, în calitate de ofiţer de cavalerie, într'un regiment indigen de curând înfiinţat. Guvernul îi dase ca răsplată pământuri întinse în această regiune, şi cu toate că fusese sărăcit în urma împărţelii pe care o făcuse între fiii lui care acuma erau şi ei ofiţeri şi încărunţiţi de vârstă, rămăsese totuş omul cu cea mai mare trecere printre fruntaşi. Funcţionarii guvernului, şi chiar judecătorii, când treceau prin partea locului, se abăteau din drum, ca să-l viziteze, şi la astfel de ocazii bătrânul îşi îmbrăca vechea uniformă din zilele lui bune, şi se ţinea pe picioare drept ca un stejar.

— Acesta însă va fi un război mare... un război la care vor lua parte opt mii de oameni, se auzi glasul subţire al lui Kim, ridicându-se deasupra oamenilor care erau adunaţi în jurul lui şi-l ascultau miraţi.

— Vor fi tunici roşii sau regimente de indigeni? întrebă bătrânul ca şi când ar fi vorbit cu un om de seama lui. Tonul acesta făcu pe cei dimprejur să se uită la Kim cu respect.

— Tunici roşii, răspunse Kim fără să se mai gândească. Tunici roşii şi artileria.

— Bine, dar cel care a cetit horoscopul n'a pomenit nimic despre aşa ceva, interveni lama, şi de emoţie luă o priză sdravănă de tutun.

— Cu toate acestea eu ştiu. Vestea a ajuns la mine pe alte căi minunate, căci eu sunt ucenicul acestui sfânt. Se va face un război... cu opt mii de tunici roşii. Oamenii vor fi aduşi din Pindi şi Peshawar. Acesta este adevărul adevărat.

— Se vede că băiatul a auzit vorbele acestea prin bazar, zise preotul.

— Bine, dar copilul a fost mereu cu mine. De unde ar putea el să ştie ce se vorbeşte în bazar ? N'am ştiut nici eu până acuma, interveni lama.

— Să ştii că după moartea bătrânului, băiatul acesta va deveni un scamator iscusit, murmură preotul la urechea fruntaşului. Ia spune, ce fel de apucătură este aceasta ?

— Dă-mi dovada ; dă-mi dovada că ce spui este adevărat, se auzi glasul energic al fruntaşului, căci dacă ar fi războiu, fiii mei mi-ar fi spus.

— Fii încredinţat că în ziua când totul va fi gata, fiii tăi vor veni şi-ţi vor spune. Dela fiii tăi însă, până la bărbatul în mâna căruia se găseşte acum soarta războiului, e drum foarte lung.

Pe Kim conversaţia aceasta începea să-l intereseze, şi-i aduse aminte de cazurile întâmplate înainte, când pleca la drum, ca să ducă ştiri, şi când pentru un pumn de gologani avea aerul să spună că ştie mai multe decât ştia cu adevărat. De astă dată însă, era vorba de lucruri mult mai importante şi se simţea dus de plăcerea discuţiei şi mândria de a stăpâni pe cei din jurul lui. De aceea respiră odată din adânc şi continuă.

— Moşule, e rândul tău acuma să-mi dai o dovadă. Nu cumva gradele inferioare comandă mişcările o opt mii de tunici roşii... fără să mai vorbim şi de artileria necesară trupei ?

— Nu, răspunse bătrânul, vorbind cu el cum ar fi vorbit cu un om de seama lui. Dar tu ştii cine este cel care dă porunca de plecare ?

— Eu L-am văzut.

— Dacă L-ai mai vedea, L-ai recunoaşte? Eu îl cunosc de pe vremea când era locotenent în *topkahna* (artilerie).

— Este înalt. Un bărbat cu părul negru și umblă cam așa. (Kim făcu imediat câțiva pași, întinzându-și picioarele, de părea că sunt făcute din lemn).

— Bine, dar ceea ce ne arăți tu, puteau să vadă și alții.

Cei adunați împrejur, ascultau la vorbele lor, reținându-și răsuflarea.

— Și asta este adevărat, răspunse Kim, dar eu vă mai spun ceva. Inainte de toate omul acela merge așa cum v'am arătat; pe urmă se gândește în felul acesta. (Kim își duse arătătorul la frunte, apoi îl coborâ încet până sub falcă). Mai e ceva; începe să-și frământe degetele în felul acesta; pe urmă își așează chipiul sub brațul stâng.

Kim petrecu fiecare vorbă pe care o spunea, de mișcarea corespunzătoare, apoi se opri ca barza într'un picior. Bătrânul murmură ceva neînțeles, în semn de mirare, iar oamenii dimprejur se înfiorară.

— Da... da... da! Dar spune-mi ce face când se gândește să dea un ordin?

— Se freacă la ceafă cu palma, uite așa, pe urmă lasă un deget pe masă și țâfnește pe nas, apoi ridică privirea și spune: „Să plece regimentul cutare sau cutare. Dați ordin să iasă bateria cutare!" (Bătrânul se ridică în picioare și luând poziție, salută). „Ar fi trebuit" (continuă Kim, traducând pe înțelesul indigenilor cuvintele pe care le auzise în seara aceea în camera dela Umballa), zice El, „să ne hotărâm demult să facem acest gest. Nu va fi un război, ci o expediție de represiune, hîm!"

— Imi ajunge. Cred ceea ce spui. Eu l'am văzut, cu toate că numai în mijlocul fumului bătăliilor. L-am văzut și L-am auzit. Este El.

— Eu n'am văzut niciun fel de fum (glasul lui Kim răsuna trăgănat întocmai ca și cântecul obișnuit al tre-

cătorilor opriţi în marginea drumului). Era noapte când L-am văzut. Numaidecât după aceea a venit un om care trebuia să limpezească lucrurile. Pe urmă a venit un călăreţ. Pe urmă L-am văzut pe el, în picioare, în mijlocul unui cerc de lumină. Restul s'a petrecut aşa cum v'am spus. Ce zici moşule, v'am spus adevărul ?

— Este el. Nu mai încape nicio îndoială că este el.

Cei adunaţi împrejur oftară înspăimântaţi, uitându-se când la moşneagul din faţa lor care sta mereu în poziţie de drepţi, când la Kim ale cărui sdrenţe se profilau pe apusul însângerat al cerului.

— Nu v'am spus ? Nu v'am spus chiar dela început, exclamă lama cu mândrie, că acest copil este din altă lume. El este Prietenul Tuturor. Este copilul stelelor.

— La urma urmelor, războiul acesta pe noi nu ne interesează, interveni unul dintre cei de faţă. Spune-mi tinere ghicitor, de cumva darul de a ghici te ajută în orice vreme, eu am o vacă pătată cu roşu; s'ar putea ca această vacă să fie soră cu taurul tău ; cel puţin eu aşa cred...

— Aşa ceva nu mă poate interesa, răspunse Kim, căci stelele nu se ocupă de cireada ta...

— Nu e vorba de asta, interveni o femeie. Vaca este bolnavă ; dar bărbatul meu este un dobitoc, altfel şi-ar fi ales vorbele pe care ţi le adresează. Spune-mi rogu-te, dacă vaca noastră se va mai vindeca ?

Dacă s'ar fi întâmplat ca Kim să fie un copil ca toţi ceilalţi, poate ar fi mers înainte cu această discuţie, dar el nu petrecuse treisprezece ani de pomană în oraşul Lahore, şi nici nu cunoscuse *fakirii* care se opreau la Poarta Taksali, fără să fi învăţat ceva dela ei, în legătură cu firea omenească.

Preotul zâmbea şi-l privi dintr'o parte, cercetându-l

cu oarecare amărăciune și indiferență.

— N'aveți preot în sat? Eu credeam că tocmai adineaori am văzut un preot care mi se părea să fie unul dintre cei mai înțelepți, răspunse Kim.

— Da... dar... încercă femeia să îngâne.

— Poate îți închipuiai că vaca ta ar putea să fie vindecată, numai cu un „bogdaproste", rispostă Kim. Răspunsul acesta își făcu efectul, căci toată lumea știa că aceștia erau cei mai sgârciți oameni din tot satul. „Vai de cel care caută să certe voința Domnului". Cinstește pe preot cu un vițel, și dacă zeii tăi nu vor fi mâniați contra voastră, pentru alte fapte din trecut, până într'o lună vaca ta va da din nou lapte.

— Ești un cerșetor fără pereche, murmură preotul în semn de aprobare. Nici viclenia adunată în patruzeci de ani de viață nu ar fi putut da un răspuns mai potrivit. Nu mă îndoesc că alături de tine moșneagul acesta a făcut parale?

— O mână de făină, o felie de unt și o gură de cardamă nu înseamnă avere, răspunse Kim cu băgare de seamă. De altfel, după cum bine vezi și tu, moșneagul este cam nebun. Cu toate acestea mie îmi este de mare folos, căci alături de el învăț și cunosc drumurile.

Kim cunoștea destul de bine felul în care vorbeau fakirii dela Poarta Taksali, când erau numai între ei, și căutau să imite până și mlădierea glasului discipolilor lor plini de îndrăsneală.

— Prin urmare drumul lui și cercetarea pe care o face, este întemeiată pe adevăr, sau poate urmărește altceva? S'ar putea să caute o comoară?

— Bătrânul e nebun... nebun de-a-binele. Asta este totul.

La aceste cuvinte bătrânul soldat se apropie șchiopătând și pofti pe Kim să petreacă noaptea în casa lui. Preotul stărui ca să primească ospitalitatea ce i se oferea, dar adăugă din partea lui, că cinstea de a ospăta pe bătrânul lama este dreptul templului, iar la cuvintele acestea thibetanul zâmbi cu bunăvoință. Kim se uită când la unul când la altul și-și dete numaidecât seamă ce are de făcut. Apoi apucă pe bătrân de poala hainei și-l trase mai în umbră :

— Unde sunt banii ? întrebă el în șoaptă.

— La mine în sân ; unde să fie !

— Dă-i încoace. Dă-i repede și fără vorbă.

— Dar de ce ? Aci nu trebue să scoatem niciun bilet.

— Sunt eu *chela* al tău sau nu sunt ? Nu mai sta de vorbă. Mi se pare că eu ți-am condus pașii șubrezi în lungul drumurilor pe care le-am străbătut până acuma. Dă banii încoace, și în zorii zilei ți-i voi da înapoi, zise el, și băgând mâna până în cot în chimirul moșneagului, îi scoase punga.

— Fie și așa cum spui tu, zise moșneagul și dete încetișor din cap. Lumea aceasta este atât de mare și de rea. Niciodată nu mi-ar fi trecut prin minte că într'ânsa ar putea să viețuiască atâția oameni.

Dimineața următoare preotul părea foarte rău dispus, dar la rândul său, lama era cât se poate de mulțumit; Kim petrecuse o seară foarte plăcută alături de veteranul care îl găzduise, deoarece acesta își aduse vechea sabie de cavalerist și așezându-și-o pe genunchi, începu să-i povestească întâmplări de pe vremea revoltei și despre comandanții tineri care zăceau de treizeci de ani sub țărână, până când Kim nu se mai putea ține în picioare de somn.

— Fără îndoială aerul acestei regiuni este foarte sănătos, zise lama. De obiceiu eu dorm foarte uşor, ca orice bătrân ; noaptea trecută însă am dormit fără să mă trezesc, până în clipa când s'a făcut ziuă. Chiar acuma mi se pare că mai sunt încă buimăcit de somn.

— Bea un gât de lapte fierbinte, zise Kim care de nenumărate ori până acum recomandase acest remediu cunoştinţelor lui care fumau opiu. A sosit vremea să pornim din nou la drum.

— Drumul lung care trece peste toate râurile Indiei, răspunse lama înveselit. Hai să plecăm ! Dar tu care eşti *chela*, cum crezi că vom putea răsplăti oamenii aceştia pentru bunăvoinţa lor, mai ales pe preot ? Ce e drept, ei nu sunt decât *bût-parast*, dar se poate ca în viaţa viitoare să primească şi ei lumina. Să dăm o rupie pentru templu ? Statuea celui din templu nu este altceva decât piatră şi zugrăveală roşie, dar mintea omului trebue să recunoască bunătatea inimei acolo unde se găseşte şi să o răsplătească.

— Spune-mi Sfântule, ai plecat vreodată singur la drum ? întrebă Kim şi ridică privirea lacomă spre el, întocmai ca un corb din cei care în India decimează sămănăturile câmpurilor.

— Fără îndoială fiule ; dela Kulu până la Pathânkot... dela Kulu unde mi-a murit cel dintâi chela pe care l-am avut. Când oamenii erau milostivi, cu noi, le lăsam câte o milostenie, şi acolo în munţi, toată lumea se purta bine cu noi.

— In India este cu totul altfel, răspunse Kim răstit. Zeităţile aici au multe braţe şi e mult mai bine să le lăsăm în pace.

— Vreau să te însoţesc o bucată de drum, pe tine Prieten al Tuturor şi pe tine omule cu faţa galbenă, zise

veteranul care apăru dela o cotitură, în tulbureala dimineții, încălecat pe un căluț mititel și slăbănog. — Noaptea trecută s'au deslegat izvoarele amintirilor mele îngropate de vârstă, și aceasta mi-a pricinuit o mare ușurare. E adevărat că vânturile aduc miros de războiu din depărtări. Il simt cum mă gâdilă în nări și mi-am luat și sabia.

Incălecat pe căluțul lui, cu picioarele lungi care aproape ajungeau până în colbul drumului, și încins cu sabia, cu o mână pe mânerul ei, cu cealaltă ținând frâul, bătrânul iscodea încruntat câmpurile care se întindeau pierzându-se spre zarea din miazănoapte.

— Mai spune-mi odată cum ți s'a arătat când l-ai văzut? Haide urcă-te în șea alături de mine; căluțul acesta ne poate duce pe amândoi.

— Eu sunt învățăcelul Sfântului, zise Kim trecând poarta satului.

Țăranii păreau foarte întristați din cauza plecării lor, dar preotul își luă rămas bun, cât se poate de rece, din cauză că risipise o cantitate de opiu pentru un om care nu avea niciun ban și nu purta nici pungă la brâu.

— Ai spus vorbă înțeleaptă. In zilele noastre a pierit orice respect, chiar atunci când vine să mă vadă câte un sahib. Cu toate acestea eu nu înțeleg cum se face ca unul pe care steaua lui îl îndreaptă spre războiu, să plece la drum cu un om sfânt?

— Bine, dar omul acesta este sfânt, răspunse Kim cu convingere. Este sfânt pentru adevărurile pe care le propovăduește, pentru faptele care le face și vorbele pe care le spune. Nu se aseamănă de loc cu ceilalți; niciodată nu am întâlnit un om ca acesta. Noi nu suntem prezicători, nici scamatori și nici cerșetori.

— Că tu nu ești nimic din toate acestea, se vede des-

tul de bine. Dar despre tovarăşul tău nu ştiu ce să zic. In orice caz, văd că umblă destul de uşor.

Mângâiat de aerul proaspăt al dimineţii, lama făcea paşi lungi şi spornici, ca o cămilă când pleacă la drum. Părea cufundat în gânduri şi îşi deşira instinctiv mătăniile, al căror clincăt surd se auzea în seninul dimineţii.

Apucară în lungul cărării întortochiate care şerpuia printre verdele închis al manguierilor, în timp ce în fundul zării, la răsărit, se ştergeau crestele înzăpezite ale munţilor Himalaya. Toată India era ieşită la lucrul câmpului; în depărtări se auzea scârţâitul roţilor dela puţurile de apă, chiotul oamenilor care îşi îndemnau boii opintiţi în juguri, sau croncănitul corbilor care roteau în văzduh. Chiar căluţul se îndemnă la drum şi începu să alerge în trap, când simţi mâna lui Kim încleştată pe frâu.

— Imi pare rău că nu am dăruit o rupie pentru templu, zise lama după ce ajunse la cea din urmă boabă a mătăniilor.

Veteranul murmură ceva în barba lui stufoasă, dar destul de tare, aşa că lama îşi dete abia acum seamă că era şi el cu ei.

— Ai plecat şi tu în căutarea râului? întrebă lama, întorcându-se spre el.

— Ziua abia s'a început, răspunse bătrânul. Ce nevoie avem acuma de râu. Cel mult pe înserat, ca să ducem vitele, la adăpat, înainte de apusul soarelui. Am venit să vă duc pe o potecă mai scurtă, care iese la drumul mare.

— Aceasta este o faptă care nu trebue uitată; eşti un om cumsecade, dar nu înţeleg de ce ai mai luat şi sabia?

Bătrânul soldat părea tot atât de sfios ca şi un copil, când îl găseşti că a făcut o faptă nepermisă.

— Sabia? răspunse el mânuind-o cu multă greutate.

Mi-a căşunat mie aşa dintr'odată... ce să-ţi spun ? Faptă de om bătrân. Este ştiut că poliţia a dat porunci care opresc portul armelor în toată India... dar (spunând aceste cuvinte, duse mâna cu un fel de mângâiere în lungul sabiei), pe mine mă cunosc toţi agenţii de poliţie de prin partea locului.

— Cred că nu a fost gândul cel mai fericit care ţi-ar fi putut veni. Ce câştig din fapta lor, cei care ucid oamenii ?

— După cât ştiu eu, foarte puţin. Dar dacă din când în când n'ai mai tăia şi gâtul celor răi, nu ştiu ce-ar face bieţii oameni cumsecade, care umblă fără nicio armă şi cu capu'n stele. Eu nu vorbesc cum ar vorbi unul care nu ştie ce spune, căci eu am văzut India scăldată în sânge, dela Delhi spre miazăzi.

— Ce nebunie a fost între oameni pe vremea aceea ?

— Cine ar putea să-ţi spună, afară de zeii care au trimis această plagă drept pedeapsă asupra ţării. Un vânt de nebunie a început să macine încet măruntaiele întregii armate şi soldaţii au prins să ridice armele contra ofiţerilor. Acesta a fost primul semn al răului, care începea să prindă adâncime, şi poate ar fi putut să se oprească aci, dacă nu se apucau să ucidă toate femeile sahibilor şi copiii. Dar au venit apoi sahibii de dincolo de apele mărilor şi au făcut crâncenă judecată cu ei.

— E multă vreme de atunci şi-mi aduc aminte că svonul acestor fapte sângeroase a ajuns până la mine. Cred că anul acela a fost numit anul plăgii celei negre.

— Ce fel de viaţă ai dus pe vremea aceea, de nu ştii tot ce s'a întâmplat. Spui că svonul celor întâmplate a ajuns până la tine, dar numai svon.

„Tot pământul însă, a ştiut ce a fost şi s'a cutremurat".

— Pământul nostru nu s'a cutremurat decât o singură dată... în ziua când Cel a Tot Puternic a primit lumina.

— Hhm ! Cu toate acestea eu am văzut oraşul Delhi tremurând, şi se ştie că Delhi este buricul pământului.

— Va să zică s'au ridicat contra femeilor şi a copiilor ? Aceasta este o faptă urâtă, care nu poate scăpa de pedeapsă.

— Mulţi şi-au închipuit că vor putea scăpa de ea, dar s'au înşelat. Pe vremea aceea eu eram într'un regiment de cavalerie. Oamenii s'au răsculat. Din şase sute optzeci de săbii, câte crezi că au rămas credincioase celor care le-au dat pâinea şi sarea ? Trei. Intre acestea era şi sabia mea.

— Cu atât mai mare este vrednicia ta.

— Vrednicie ! Pe vremea aceea o astfel de faptă nu putea să treacă drept vrednicie. Neamurile mele, prietenii mei şi fraţii mei, s'au depărtat de mine şi m'au privit cu duşmănie. Toată lumea spunea : „Vremea englejilor a trecut. Fiecare să caute şi să pună mâna pe ce poate şi să păstreze pentru sine". Vorbisem cu cei din Sobraon, din Chillianwallah, din Moodkee şi Ferozeshah, cărora le-am spus : „Mai aveţi puţină răbdare şi vântul va bate din altă parte. Faptele acestea nu sunt la locul lor şi va veni răsplata". In ziua aceea făcusem şaptezeci de mile călare, şi în crupă, aveam pe soţia unui sahib, iar în oblânc un copilaş. (Mamă Doamne! Acesta a fost cal nu glumă). După ce i-am dus la loc sigur, m'am întors la ofiţerul meu, singurul care mai rămăsese în viaţă din cinci câţi avusesem, şi i-am spus : „Dă-mi de lucru, zic eu, căci acuma sunt renegat de ai mei, şi sabia pe care o port este udă de sângele vărului meu". „Fii mulţumit, a răspuns ofiţerul, căci de aci înainte vei avea de lucru din greu. După ce nebu-

nia aceasta va trece, va veni şi ziua de răsplată".

— Aşa este, după fiecare nebunie urmează răsplata, murmură lama, mai mult pentru sine.

— Pe vremea aceea nu se împărţeau medalii la toţi cei care din întâmplare au auzit un bubuit de tun. Doamne fereşte. Eu am luat parte la nouăsprezece bătălii în toată regula ; la patruzeci şi şase de şarje de cavalerie şi nenumărate încăerări mai mărunte. Port nouă răni pe trupul meu, am o medalie şi patru agrafe şi insignele unui ordin ; deoarece căpitanii mei care acuma sunt generali şi-au adus aminte de mine în ziua când Kaiser-i-Hind şi-a sărbătorit a cincizecia aniversare de stăpânire a ţării! „Daţi-i ordinul *Berettish India*", au spus ei. Acuma port acest ordin atârnat de gât. *Jahir*-ul (proprietatea) l-am primit din mâinile Statului, în slobodă stăpânire pentru mine şi ai mei. Oamenii din vremurile acelea bune sunt astăzi Commissioneri (judecători) şi vin călare la mine să mă vadă, şi se ridică în scări când trec prin mijlocul recoltelor, ca toată lumea din sat să-i poată vedea, — şi vorbim despre luptele care au trecut, şi numele fiecărui mort pe care îl pomenim, ne aduce aminte de alt nume pe care l-am uitat.

— Dar pe urmă ce faceţi ? întrebă lama.

— Ce să facem ; se întorc de unde au venit, dar niciodată înainte de ce i-ar vedea oamenii din sat.

— Dar de tine ce se va alege, până la urma urmei?

— Voi muri.

— Şi pe urmă ?

— Mă las în seama zeilor. Cât am fost în viaţă nu le-am împuiat urechile cu rugăciuni, şi cred că mă vor lăsa şi ei în pace. Ascultă, în lungea mea viaţă, eu am băgat de seamă că cei care scâncesc toată ziua şi supără

pe cei de sus cu plânsorile, ponoasele şi lacrimele lor, sunt chemaţi repede de tot în cealaltă lume ; exact cum proceda şi colonelul nostru cu cei veniţi din partea de miazăzi a ţării, când băga de seamă că au limba prea slobodă. Nu, eu nu am supărat zeii niciodată cu plânsorile mele, de aceea cred că-şi vor aduce aminte de mine şi-mi vor da un loc tihnit unde să mă pot odihni la umbră, jucându-mă cu lancea, până când vor veni şi fii mei ca să le urez bun sosit: n'am mai puţin de trei — toţi *ressaldari-majori* — în diferite regimente.

— Dar şi aceştia sunt legaţi de Roata Prefacerii şi rătăcesc din viaţă în viaţă, din desnădejde în desnădejde, înfrigurați şi chinuiţi de spaimă şi lăcomie, zise lama cu glasul stins.

— Da, chihoti veteranul, trei *ressaldari-majori* în trei regimente. Sunt cam jucători, dar nici eu n'am fost mai bun. Toţi trei sunt bine echipaţi şi în vremea de azi nu mai poţi lua caii cum luai odinioară femeile. Dar nu face nimica, deoarece ogorul meu poate suporta cheltuiala. Ce zici ? E un ogor bine udat de ape ; argaţii mei însă, mă jăcmănesc. Nu pot scoate dela ei nimica decât cu lancea în mână. Uf ! Când mă supăr, încep să-i blestem şi ei îmi cad la genunchi şi caută să-mi arate că se căesc din cauza faptelor lor, dar ştiu bine că de cum le-am întors spatele, îşi bat joc de mine, şi spun că sunt o maimuţă bătrână şi fără dinţi.

— In viaţa ta n'ai dorit niciodată altceva ?

— Ba am dorit... de mii de ori. Am dorit din nou să mă pot ţine drept ca un stejar, mi-am dorit uşurinţa din tinereţe a genunchilor, un braţ voinic şi ochiul ager împreună cu tot ce trebue pentru ca să fii bărbat în lege. O, când îmi aduc aminte de anii depărtaţi, care au mă-

cinat vigoarea tinereții mele !

— Vigoarea aceea nu este altceva decât slăbiciune.

— Astăzi se întâmplă să fie așa cum spui, dar acum cinzeci de ani aș fi putut să-ți dovedesc că era altfel, răspunse bătrânul soldat și cu vârful pintenului atinse coastele slăbănoage ale calului.

— Eu cunosc un râu care poartă izbăvire.

— Am băut și eu din apa fluviului Gunga, de m'am făcut ca un cimpoiu. Dar nu m'am ales decât cu cârcei la pântece ; putere însă n'am pomenit din asta.

— Nu este Gunga. Râul despre care vorbesc eu te spală de toate păcatele. Cel care trece râul spre malul celălalt, câștigă mântuirea. Viața pe care ai dus-o, eu n'o cunosc, dar se vede după obrazul tău, că trebue să fii om fruntaș și de ispravă ! Tu ți-ai urmat drumul tău în viață și ai rămas credincios în anul de plagă neagră, când nu era de loc ușor să păstrezi credința, căci acuma îmi aduc aminte și de alte întâmplări din vremea aceea. Prin urmare, de aci înainte, urmează cărarea de mijloc care duce la izbăvire. Ascultă de legea cea dreaptă și nu mai alerga după umbre și visuri.

— Ei bine, atunci vorbește, zise veteranul schițând un salut milităresc. La vârsta asta toți începem să alergăm după năluci.

Lama se așeză sub ramurile unui manguier, a cărui umbră juca pe obrajii lui îmbătrâniți ; veteranul rămase în șea, iar Kim, după ce se încredință că nu este niciun șarpe prin apropiere, se întinse între rădăcinile noduroase ale pomului.

In lumina caldă a dimineții se auzea zumzetul potolit al gâzelor, care foiau în jurul lor, iar undeva între tufe, se auzi gângurit de porumbei și din cealaltă margine

a câmpului răscolit de pluguri, veni scârțâitul unei roți de irigație. Lama începu să vorbească cu glasul slab și pornit din adâncuri. După vreo zece minute, veteranul descălecă și se așeză alături de el, ca să-l poată auzi mai bine (așa spunea), și-și petrecu frâul în jurul brațului. Glasul lui lama începea să se stingă și psalmodiarea nu se mai termina. In timpul acesta, Kim urmărea cu toată atenția cum se furișează printre ramuri o veveriță cenușie. Dar coada stufoasă a micului animal nici nu apucă să dispară în frunziș, și atât lama cât și cel care îl asculta, adormiseră demult; veteranul își lăsase capul pe braț, iar bărbatul cu chipul ca o mască de fildeș, se proptise de trunchiul copacului. Un copilaș complet gol, se apropie cu pași sfioși, apoi ca mânat de un impuls inconștient, făcu o reverență în fața lui lama. Copilașul însă, era atât de scurt în picioare și de gras, încât își pierdu echilibrul și căzu pe o dungă. Kim începu să râdă cu hohote, văzându-i piciorușele rotunde și grase ca niște șunci. Copilul speriat și supărat din cauza râsului, începu să țipe cât îl lua gura.

— Ce este, ce este? tresări veteranul și sări în picioare. Ce s'a întâmplat? Ce porunci au venit?... E numai un copil... Visam că sună alarma... Haide mititelule, nu mai țipa. Mi se pare că am adormit?... Asta nu este o faptă tocmai cuviincioasă...

— Mi-e frică... mi-e frică! gânguri băiețașul.

— Cum se poate? De cine să-ți fie frică; suntem doi moșnegi și un copil. Dacă ți-e frică prințișorule, atunci tu nu te vei putea face niciodată soldat.

Lama se trezi și el, dar nu băgă de seamă că alături de ei este și un copil, și începu să-și deșire mătăniile.

— Ce este asta? întrebă copilul oprindu-se din plâns.

N'am văzut așa ceva până acuma ; dă-mi-le mie !

— Aha ! zise lama și întinse un capăt al șiragului de mătănii pe iarbă, ca să-l ademenească.

De cardamă o mână,
Cu o bucată de *ghi* :
Un sorgo pe fierbinte orez,
Tain pentru mine, și tine va fi !

Copilul dete un țipăt de plăcere și întinse mâna după șiragul de boabe negre și lucitoare.

— Ia te uită, exclamă veteranul. Unde ai învățat cântecul acesta cu care poți liniști copiii ?

— L'am învățat la Pathancot, în timp ce stam în pragul unei porți, răspunse lama cu sfială. Cred că e foarte bine să fii bun și blând cu copii.

— Dacă îmi aduc bine aminte, înainte de a adormi, par'că spuneai că orice căsătorie și procreație sunt pete de umbră în calea adevăratei lumini și buturugi care îți stau în drum. Nu cumva în țara de unde vii tu, copiii cad din nori ? Sau poate calea cea adevărată este să cânți copiilor cântece, ca adineori.

— Nimeni nu poate fi desăvârșit, răspunse lama cu gravitate și-și adună șiragul de mătănii. Haide băiețașule, du-te acuma la maică-ta.

— Uită-te, la el, zise veteranul întorcându-se spre Kim. Ii este rușine că a putut să înveselească un copil. Dragă frate, mi se pare că tu ai fi fost un foarte bun părinte. Haide băiețaș, și-i aruncă un ban de alamă, ia-ți dulciuri, căci dulciurile sunt bune întotdeauna. Apoi după ce-l văzu că se pierde în depărtare, strigă : Așa cresc copiii și ajung bărbați. Sfântule, îmi pare foarte rău că am adormit, în timp ce tu vorbeai. Te rog

să mă ierți.

— Amândoi am îmbătrânit, răspunse lama. E vina mea. Am ascultat la ceea ce spuneai despre lumea de azi și despre prostiile pe care le face, așa că o greșeală aduce pe cealaltă.

— Ia uită-te la el ! Ce greșală ai săvârșit față de zeii cărora te închini, din cauză că te-ai jucat cu un copilaș. Cântecul de adineaori l-ai cântat foarte bine. Hai să plecăm, și la drum îți voi cânta vechiul cântec, al lui Nykal Seyn în fața orașului Delhi.

Ieșiră din umbra ramurilor de manguieri și pe deasupra câmpurilor se ridică puternic și strident glasul moșneagului, în timp ce cânta trăgănat povestea lui Nykal Seyn (Nicholson, erou al revoltei din 1857), balada pe care și astăzi o mai cântă bărbații din Punjab. Kim părea încântat, iar lama asculta cu mult interes.

„Ahi! Nykal Seyn a murit... rănit sub zidurile orașului Delhi. Lăncieri din miazănoapte veniți și răzbunați moartea lui Nykal Seyn". Veteranul cântă balada până la sfârșit, în timp ce bătea cadența cu latul sabiei în coastele căluțului.

— Am ajuns la drumul mare, zise el după ce ascultă cuvintele de laudă pe care i le spunea Kim ; în timpul acesta lama tăcea și par'că ar fi fost supărat. — E multă vreme de când nu am mai trecut pe aici călare, dar vorbele tale copilărești m'au înveselit. Privește Sfântule, drumul acesta este osia în jurul căreia se învârtește toată India. Partea cea mai mare a drumului este umbrit ca și aci, de patru rânduri de copaci ; la mijloc e drum bătătorit pe unde trec căruțele. Pe vremea când nu se cunoștea încă drumul de fier, sahibii treceau pe aici cu sutele. Acuma însă, nu mai trec decât harabalele țăranilor

RESSALDAR SAHIB

și alte acareturi asemănătoare. Pe stânga și pe dreapta, drumul este mai prost, căci pe acolo trec numai carăle cu poveri; cară încărcate cu grâne, bumbac, lemn de dulgherie, bhoosa (nutreț pentru vite), lămâi și piei de animale. Orice om pe drumul acesta, este în deplină siguranță, deoarece tot la depărtare de câțiva *kos* se găsește câte un post de poliție. Oamenii poliției fură și jăcmănesc și ei, dar cel puțin nu lasă pe alții, străini de tagma lor, să facă aceeaș meserie. (Aș face și eu o patrulă pe aici cu o trupă de cavalerie formată din recruți tineri, sub comanda unui căpitan vrednic. Pe aci trec oameni din toate castele și toate neamurile pământului. Ia te uită! Brahmani și cerșetori, cămătari și cârpaci, bărbieri și bunniați (negustori ambulanți), pelerini și olari... un furnicar de lume, care se duce și vine. Pentru mine drumul acesta este ca un fluviu, care m'a aruncat la mal, cum aruncă apele un buștean pe care nu vor să-l mai poarte.

Ce e drept, drumul care traversează India, este cel mai minunat spectacol. Coboară drept, așternându-se pe o lungime de o mie cinsute de mile și în lungul lui se desfășură, fără nicio greutate, toată circulația țării: un fluviu de viață în mișcare, cum nu mai există pe pământ. Se opriră să privească panglica cenușie, care se întindea spre fundul zărilor, împrejmuită de verdeață și învelită de umbră, pe alocuri oameni îmbrăcați în alb care își vedeau domol de drum, iar în fața lor, la o mică distanță, cantonamentul făcut din două barăci, al poliției.

— Cine este cel care umblă înarmat, contra prevederilor legii? se auzi strigând în glumă un agent, după ce văzu sabia veteranului. Ori poate vă închipuiți că poliția nu ajunge pentru ca să distrugă pe răufăcători?

— Tocmai din cauza poliției mi-am încins și eu sa-

bia, ripostă veteranul. Toate bune în ţara Hindului ?

— Toate bune, ressaldar sahib !

— Eu sunt ca o bătrână broască ţestoasă, care scoate capul, şi după ce a văzut, şi-l retrage din nou sub carapace. Uitaţi-vă, acesta este drumul Hindustanului şi toată lumea trece pe aici.

— Mă fecior de scroafă, dar ce crezi că partea asta de drum este făcută pentru ca tu să vii să te scarpini în ceafă pe aci ? Mă părinte al tuturor fetelor desfrânate şi fiu al muerii pe care maică-sa a vândut-o diavolului ; mătuşile tale n'au avut nas de şapte rânduri de neamuri. Soră-ta... ce bufniţă căpiată te-a îndemnat să treci pe aici şi să încurci drumul cu cotiga ta ? Ţi s'a spart o roată ? Hai să-ţi sparg şi capul, ca să ai ce drege de două ori !

Glasul furios, petrecut de pocnetul unui biciu învârtit cu îndemânare, se auzi ridicându-se din mijlocul unui nor de praf care se vedea cam la cinzeci de metri depărtare, unde să sfărâmase o căruţă. O iapă subţire şi înaltă de Kattiwar, cu ochii şi nările în flacări se ridică pe picioarele dinapoi sforăind, în timp ce un călăreţ încerca să se repeadă pe urma omului care ţipa cât îl lua gura. Călăreţul înalt şi cu barbă cenuşie, sta înfipt în şea de credeai că este una cu calul şi învârtea biciul cu toată priceperea.

Obrazul veteranului se lumină de mândrie : „E fiul meu", zise el, şi-şi struni calul din căpăstru, ca să-l facă să încoarde grumazul.

— Cum se poate să fiu bătut de faţă cu poliţia, strigă harabagiul. Să se facă dreptate ! Vreau să mi se facă dreptate.

— Dar ce crezi, că mă voi opri în drum din cauza unei maimuţe, care ţipă în gura mare, că i s'a răsturnat

un car de saci cu făină, tocmai în faţa mânzei mele. Asta este o faptă care poate băga un cal în sperieţi.

— Are dreptate! Vorbeşte bine! Cu toate acestea iapa se ţine după făptaş, zise bătrânul.

Harabagiul se băgă sub carul răsturnat, ca să poată scăpa de şfichiuiala biciului, şi începu să ameninţe în toate chipurile pe cel care îl gonea din urmă.

— Feciorii tăi sunt oameni voinici, zise agentul de poliţie nepăsător, în timp ce se scobea în măsele.

Călăreţul mai ridică odată biciul şi încercă să ajungă pe cel care se băgase sub haraba, apoi se întoarse în galop spre noii sosiţi.

— Tată! exclamă el, şi frânându-şi calul se retrase ca la zece metri, apoi descălecă.

Veteranul sări numaidecât din scări şi întinzând braţele spre fiul său, îl strânse la piept, după cum e obiceiul în Orient.

CAPITOLUL IV.

Noroc că nu e stăpână trufaşă,
Dar are afurisită şi slobodă limbă
Ce meliţă'ntr'una, vicleană şi laşă...
Nimic n'o opreşte, nimic nu o schimbă.
In drum cu plocon de-o primeşti,
Să treacă pe-alături de tine-i grăbită.
Străine, de n'o vezi, tu cine eşti,
Din urmă te chiamă, de spaimă zorită.
Belşug ! Belşugu-i noroc
Pe care-l împarţi cu cine pofteşti,
Dar pentru mine belşugu-i soroc,
De visuri haine ce nu le doreşti,

Cântecul Urătorilor.

Incepură să vorbească amândoi în şoaptă ; Kim se întinse la umbra unui copac pentru ca să se odihnească, dar lama părea nerăbdător şi începu să-i facă semn cu cotul.

— Hai să plecăm, căci râul nostru nu este în partea aceasta.

— Vorbe de clacă. Nu găseşti că am umblat destul de când am plecat la drum ? Râul nostru nu pleacă de unde este. Ai răbdare, până ne va da ceva de pomană.

— Acesta, zise veteranul, este Prietenul Stelelor.

Mi-a adus ştirile ieri. A văzut în vis pe omul cel adevărat şi l-a auzit dând porunci pentru începerea războiului.

— Hm! murmură fiul veteranului şi glasul îi clocoti în adâncul pieptului. Se poate să fi auzit şi el ceva în vreun bazar, şi caută să profite de pe urma celor auzite.

Bătrânul începu să râdă.

— In orice caz el n'a venit la mine să-mi ceară un cal de călărie şi arme, şi mai ştie Dumnezeu câte rupii. Regimentele fraţilor tăi au primit ordinul de plecare?

— Despre aşa ceva eu nu ştiu nimica. Mi-am cerut o permisie şi am venit repede încoace, în cazul...

— In cazul când ei ar fi ajuns înaintea ta, ca să se milogească. O, neam de jucători şi de risipitori. Tu n'ai luat parte până acuma la niciun atac. Pentru aşa ceva îţi trebue un cal cu adevărat bun. Iţi mai trebue şi un servitor şi un cal pentru bagaje. Să vedem... să vedem, zise bătrânul, şi începu să ciocănească în oblâncul şelei.

— Tată, aci nu e locul să ne facem socotelile. Hai să mergem acasă.

— Atunci plăteşte băiatului, căci eu nu am la mine niciun gologan, şi băiatul ne-a adus veşti bune. Ascultă Prietene al Tuturor, spui că un război e pe cale să se deslănţue?

— Nu un război, ci războiul cel mare. Războiul adevărat, după cât ştiu eu, răspunse Kim cu glasul foarte liniştit.

— Ei da, murmură lama, nerăbdător să se vadă din nou plecat.

— Stăpânul meu nu ceteşte în stele pentru plată. V'am dat de veste, după cum bine ştii, şi acum după ce v'am spus, plecăm din nou la drum, zise Kim, şi făcând o mână căuş, le întoarse spatele.

Fiul veteranului îi aruncă un ban de argint, care luci în lumina soarelui, şi spuse ceva în şoaptă la adresa cerşetorilor şi a scamatorilor. Era un ban de patru annale şi tocmai de-ajuns ca ei să se poată hrăni timp de câteva zile. Lama murmură a binecuvântare, văzând din sbor banul de argint, care se opri în palma lui Kim.

— Du-te în drumul tău, tu prieten cu toată lumea, zise veteranul cu glas răsunător şi îşi întoarse calul. Pentru întâia oară în viaţa mea am întâlnit un adevărat profet, care nici armată nu a făcut.

Veteranul şi fiul său făcură drumul înapoi, amândoi ţinându-se în şea, bătrânul tot atât de drept ca şi tânărul.

Un agent de poliţie punjabi, îmbrăcat în pantaloni scurţi de coloare gălbuie, trecu drumul, târându-şi târlicii, ca să le iasă în cale. Omul văzuse banul de argint căzând în palma băiatului:

— Staţi! strigă el, vorbindu-le în englezeşte, ca să-i intimideze. Nu ştiţi că trebue să plătiţi un *takkus* de două annale de cap, ceea ce face patru annale, dacă umblaţi pe partea aceasta a drumului? E poruncă venită del Sirkar şi banii se întrebuinţează pentru plantarea copacilor şi înfrumuseţarea drumului.

— Şi pentru pântecele agenţilor de poliţie, strigă Kim şi o rupse la fugă. Ia gândeşte-te puţin, cap sec ce eşti, zise el, după ce se opri la oarecare distanţă. Poate credeai că noi am ieşit din băltoaca de alături, cum a ieşit tatăl tău, broscoiul? Ai auzit vreodată de numele fratelui-tău?

— Cine a fost acesta? Lasă băiatul în pace, strigă un agent de poliţie mai în vârstă, care tocmai ieşise pe terasa postului ca să-şi fumeze tihnit luleaua.

— A scos o etichetă de pe o sticlă de *belaitee-pani*

(sticlă de sifon) și a lipit-o pe plimbul unui pod, pe urmă a început să încaseze dela trecători, pe cuvânt că așa este ordinul venit dela Sirkar. Până când a venit și un englez, care i-a spart capul. De, dragă frățioare, eu sunt corb de oraș, nu de cel de câmp.

Agentul rușinat își văzu de treabă, iar Kim îl binecuvântă până nu-l mai văzu în lungul drumului.

— Cine a mai văzut un învățăcel ca mine? strigă el vesel lui lama. N'ajungeai să faci nici zece mile din orașul Lahore, și toată lumea te-ar fi jefuit până la os, dacă se întâmpla să nu fiu cu tine.

— Câteodată mă întreb și eu; nu cumva ești un spirit? Dar altădată îmi vine să cred că ești un prichindel care face șotii, zise lama și zâmbi domolit.

— Eu sunt *chela* al tău, răspunse Kim și schimbând pasul alături de lama, intră în ritmul legănat, cu sunetul nelămurit al pașilor tuturor celor care cutreeră lungul drumurilor, de când e lumea.

— Atunci hai să ne urnim cu nădejde, murmură lama, și la clincătul sec al mătăniilor se așternură la drum în tăcere, pătrunzând tot mai adânc în depărtarea zărilor. Ca întotdeauna, lama era și de astă dată cufundat în gânduri, dar Kim se uita cu multă atenție la tot ce vedea împrejurul lor. Drumul acesta în lungul căruia se scurgea furnicarul vieții, i-se părea o minune față de străzile întortochiate și pline de lume din Lahore. La fiecare pas vedea lume nouă, peisagii pe care nu le mai văzuse, obraze de oameni din clasele pe care le cunoștea de mai înainte, și altele de care nu auzise niciodată.

In drumul lor întâlniră o ceată de Sansi, oameni cu părul lung și cu miros iute de trupuri asudate, care duceau în spinare coșuri cu șopârle și alte lucruri rău mi-

rositoare ; pe urma lor se ţineau câinii costelivi care le amuşinau urmele. Oamenii aceştia mergeau întotdeauna pe aceeaş margine de drum, cu pasul grăbit şi furiş, iar ceilalţi le făceau loc deajuns, ca să nu-i împiedece la mers, deoarece neamul Sansi este privilegiat. Pe urma lor venea, cu paşi întinşi şi picioarele ţapene, un deţinut care îşi terminase pedeapsa, dar mai purta lanţurile captivităţii de glesne. Omul căuta cât se poate să rămână în umbra copacilor, iar pântecele lui rotund şi pielea lucitoare, dovedeau că guvernul îşi hrăneşte condamnaţii mult mai bine decât s'ar putea hrăni oamenii cumsecade la ei acasă. Kim cunoştea destul de bine această specie de oameni şi când trecu pe lângă el, începu să strige în gura mare. Pe urmă trecu pe lângă ei un Akali, cu ochii fioroşi şi părul vâlvoiu, un cuvios Sikh îmbrăcat în hainele tradiţionale de pânză albastră ale castei lui ; în vârful turbanului purta inele poleite de oţel. Omul se întorcea dintr'o plimbare, pe care o făcuse unui Stat independent Sikh şi unde probabil cântase balada glorioaselor fapte ale lui Khalsa, în faţa unui prinţişor proaspăt sosit dela şcoală, încălţat în cisme cu carâmbul înalt şi pantaloni albi de călărie. Kim trecu pe lângă el cu multă băgare de seamă, dar se feri să spună ceva care l-ar fi putut supăra, deoarece neamul Akali e iute la mânie şi gata de încăerare. Din loc în loc, li se întâmpla să ajungă din urmă sau să întâlnească în cale, sate întregi îmbrăcate în haine de sărbătoare, mergând spre cine ştie ce bâlciu apropiat ; femeile mergeu în urma bărbaţilor, cu copiii încinşi deasupra şalelor în brâu ; cei mai răsăriţi erau încălecaţi pe câte o nuia de trestie de zahăr şi târau prin colbul drumului câte o locomotivă de alamă din cele care se vând prin târguri ca jucării, ori încercau să prindă în a-

pele oglinzilor, razele de soare, ca pe urmă să le arunce în ochi copiilor mai mari decât ei care veneau din urmă. Era deajuns o singură privire, pentru ca să-ți poți da seamă ce a cumpărat fiecare dintre ei, iar dacă se întâmpla să ai vreo îndoială, era suficient să privești brațele tuciurii ale femeilor, pentru ca să recunoști podoabele proaspăt cumpărate din târg: inele și brățări de sticlă, care veneau din partea de miazănoapte a țării. Toți aceștia umblau încet, strigându-se unul pe altul, sau oprindu-se, ca să se târguiască cu negustorii de dulciuri care se țineau după ei. Altădată se opreau ca să se închine în fața altarelor ridicate în marginea drumului, uneori hindustane, altădată musulmane, căci oamenii din clasele de jos ale acestor religii, se înțeleg foarte bine între ei, când este vorba să se închine în fața lăcașurilor sfinte. Din fundul zării înecate de praful drumului, se văzu mișcându-se o linie albastră, ca un nor de omizi grăbite, apropiindu-se de ei. Era un grup de *chagare*, femei care au grijă de terasamentul tuturor liniilor ferate din partea de miazănoapte: femei ca talpa lată, sânii mari, lungi în picioare și late în șolduri, îmbrăcate în sdrențe albastre, care se îndreptau grăbite spre miazănoapte, de unde primiseră știrea că ar fi nevoie de brațele lor. Acestea erau singurele ființe care nu aveau vreme de pierdut cu drumul, și făceau parte dintr'o clasă de oameni, unde bărbații nu aveau niciun preț. Umblau cu coatele depărtate de trup, legănându-se pe șoldurile largi, și cu fruntea sus, cum se cade să umble omul obișnuit să care poveri. Ceva mai încolo ieși la drumul mare și un alaiu de nuntași, petrecut de muzici și chiote, ducând în urma lui o mireasmă de mirodenii și lămâiță, care era mai tare chiar decât mirosul reavăn al prafului ridicat de picioarele lor.

De departe se putea vedea targa miresei ca o pată de purpură, petrecută de un clincăt de clopeței, care se ridica din mijlocul mulțimei, iar mirele era încălecat pe un căluț împodobit care întindea mereu grumazul ca să poată smulge o gură de iarbă din harabalele ce treceau pe lângă el, încărcate cu nutreț. Kim se apropie de alaiul nuntașilor și ură tinerilor căsătoriți o sută de copii, dar între aceștia nicio fată, căci așa era obiceiul prin partea locului. Mult mai emoționant era însă momentul, când se întâmpla să le iasă în cale câte un scamator, cu câteva maimuțe pe jumătate domesticite sau câte un ursar, cu un Martin îmbătrânit și costeliv, pe care toată lumea îl primea cu chiote de mulțumire; sau când apărea câte o fată cu cornițe de capră în jurul glesnelor și dansa pe frânghia întinsă, în timp ce caii se ridicau în două picioare, iar femeile scoteau țipete ascuțite și prelungi.

Lama nu ridica ochii niciodată. Nu văzu nici pe cămătarul încălecat pe căluțul cu greabănul ca de cocoș, mergând grăbit să-și încaseze dobânzile dela datornicii uituci, nici mulțimea cu glasuri răgușite a soldaților, care veneau în permisie la vetre, chiuind mulțumiți că au scăpat de pantalonii bufanți și de moletiere, și aruncând vorbe nerușinate, chiar celor mai respectabile femei, pe care le întâlneau în cale. Nu văzu nici sacagiul, mergând la pas cu cotiga, pe care era încărcat butoiul cu apă din Gange, cu toate că Kim se aștepta ca învățătorul să cumpere cel puțin o sticlă din acest prețios lichid. Bătrânul mergea cu privirile coborâte în pământ, mișcându-se ceasuri de-a-rândul cu aceeaș indiferență, în timp ce gândurile lui alergau în cine știe ce parte. Cu toate acestea, Kim părea în al șaptelea cer. In partea aceasta, drumul mare era ridicat pe un fel de viaduct, care îl apăra de

inundațiile apelor de primăvară coborâte din munți, așa că acum mergeai pe un drum, simțindu-te deasupra nivelului câmpurilor care se așterneau în fața ta pe stânga și pe dreapta Indiei, ocrotit de umbra unui coridor de verdeață. Era un spectacol măreț, să vezi la mari depărtări pe potecile câmpurilor, carăle încărcate cu recoltă și bumbac, în timp ce boii se opinteau în juguri : bucelele carălor se auzeau scârțâind până la depărtare de o milă, în fundul zării, pe urmă se apropiau tot mai mult și în mijlocul chiotelor, al opintelilor și înjurăturilor, urcau din greu până ajungeau în drumul mare, unde scârțâitul roților amuțea numaidecât. Tot atât de frumos era și spectacolul multicolor al oamenilor, pete albe, roșii, albastre și gălbui, care se rupeau din mijlocul mulțimei și se abăteau din drumul mare, ca să treacă în largul câmpurilor, pentru a ajunge la casele lor. Kim simțea plăcerea lucrurilor din jurul lui, cu toate că nu putea să o exprime în cuvinte ; tocmai de aceea se mulțumi să-și cumpere câteva bucăți de trestie de zahăr, pe care după ce le sugea măduva, le arunca în lungul drumului. Din când în când, lama lua câte o priză de tutun, dar după o bucată de vreme lui Kim îi fu peste putință să se mai stăpânească.

— Aici în partea de miazăzi, pământul e foarte bun, zise el. E aer curat și apă bună, ce zici ?

— Cu toate acestea toți sunt legați la Roata Vieții, răspunse lama. Legați de veci, viață după viață, și niciunuia dintre ei nu i s'a arătat până acuma calea cea dreaptă. (Bătrânul se scutură, par'că ar fi încercat să revină la realitate).

— Acuma după ce am făcut un drum atât de lung, interveni Kim, cred că vom ajunge foarte curând la un *parao* (loc de popas). Ce zici, ne oprim și noi ? Soarele a

început să coboare spre asfinţit.

— Cine ne va găzdui în noaptea aceasta ?

— E tot una cine ne va găzdui ; partea aceasta a ţării e plină de oameni cumsecade. Afară de asta continuă el vorbind în şoaptă, noi avem şi bani.

Lumea era tot mai deasă, pe măsură ce se apropiau de locul unde trebuiau să poposească şi care însemna sfârşitul drumului din ziua aceea. Câteva magherniţe în care vindeau hrană proastă şi tutun, o grămadă de lemne, un post de poliţie, un puţ şi un jgheab, pentru adăpat caii, câţiva copaci în umbra cărora se vedeau vetrele de cenuşă ale focurilor stinse : acestea erau semnele care indicau locul unde se găseşte un *parao*, dacă nu ţineai seamă de cerşetori şi de stolurile de corbi, care erau tot atât de flămânzi ca şi cerşetorii.

Era ceasul când soarele arunca poleiu de aur printre ramurile joase ale manguierilor ; papagalii şi turturelele se întorceau la cuiburi în stoluri; popândăi cenuşii alergau perechi sau mai mulţi împreună, chiţăind despre întâmplările din cursul zilei, fără să se sinchisească de picioarele trecătorilor, printre care alergau. Din foşnetul ce se auzea între ramurile copacilor, puteai ghici că liliecii sunt gata să plece la drum. Pe urmă vedeai că lumina devine fugară şi poleieşte cu roşu însângerat obrazele oamenilor opriţi în popas, roţile căruţelor şi coarnele boilor. Puţin după aceea se făcea întunerec şi aerul părea mai umed la respirat ; pe deasupra pământului se târa ca o ceaţă bureala înserării, aducând mirosul reavăn al ogoarelor, stăpânit de fumul pişcăcios al lemnului verde, ce ardea în vetre, şi aroma plăcintei cu brânză, coaptă în spuză. O patrulă ieşi grăbită din cantonamentul postului

de poliție, tușind sec și îndesat, și împărțind porunci celor adunați în popas ; în marginea drumului clipea ochiul de jăratic din narghileaua pe care o fuma un harabagiu, în timp ce Kim se uita cu ochi limpezi la cele din urmă raze de soare ce se stingeau în asfințit.

Viața din *parao* îi aducea aminte de furnicarul pe care îl văzuse în Seraiul Kashmir, doar în proporții mai reduse. Kim se lăsă dus de val-vârtejul molcom al vieții orientale, care dacă ai vreme să aștepți, îți aduce la picioare tot ce un om simplu poate să dorească, pentru a-și ușura traiul.

Nevoile lui erau foarte reduse, căci lama nu făcea nicio deosebire de castă socială, așa că se mulțumea cu o mână de hrană pe care i-o întindea primul venit ; cu toate acestea se gândi că ar fi bine să cumpere câteva turte de tizic pentru ca să aprindă focul. Imprejurul lor, din mijlocul forfotei se auzeau glasurile oamenilor, care cereau să li se dea uleiu, orez, zaharicale și tutun, în timp ce se înghesuiau în jurul puțului de apă, așteptând să le vină rândul ; pe deasupra glasurilor ascuțite și râsetelor stăpânite ale femeile, care stăteau ascunse între poclade, pentrucă nu puteau să-și arate obrazele în public.

In zilele noastre, indigenii fruntași găsesc că este mult mai bine ca femeile când pleacă la drum (și femeile sunt mereu pe drumuri), să fie așezate în compartimentele vagoanelor de cale ferată, cu perdelele lăsate; obiceiul acesta a început de altfel să fie foarte răspândit. Mai sunt însă destui și dintre cei care țin la vechile obiceiuri moștenite din părinți; dar mai ales se găsesc femei bătrâne, care țin la aceste obiceiuri chiar mai mult decât bărbații și care spre sfârșitul vieții pleacă în pelerinaj. Acestea însă, tocmai din cauză că sunt bătrâne și ofilite, așa că

nu le mai doreşte nimeni, nu ezită să-şi ridice uneori vălurile. După anii mulţi pe care i-au petrecut în dosul ferestrelor zăbrelite şi cu obloanele închise, în timpul cărora însă au rămas în neîntreruptă legătură cu micile şi multiplele lor interese din afară, la bătrâneţe le place să vadă mişcare în jurul lor, furnicarul drumurilor şi lumea adunată în faţa templelor, ceea ce le dă prilej de vorbă şi palavrageală cu femeile străine şi de aceeaş vârstă cu ele. Se întâmplă uneori ca într'o familie, care ani de zile a pătimit din cauza soartei vitrege, să se găsească din când în când câte o femeie bătrână, meşteră la vorbă şi destul de în putere, pentru ca să plece la drum, căci pelerinajul a fost în toate vremurile plăcut zeilor. De aceea în tot largul Indiei, atât în locurile cele mai izolate cât şi în cele unde lumea mişună ca un furnicar, se poate să întâlneşti câte un grup de slujitori în vârstă, care au primit în grija lor câte o femeie bătrână, plecată în pelerinaj, ascunsă în aşternutul din dosul perdelelor groase, dela carul tras de bivoli. Oamenii aceştia sunt foarte prevăzători şi când se întâmplă să se apropie de ei câte un european, sau un bărbat dintr'o castă socială mai superioară, caută să ascundă cât se poate mai bine pe cea care le-a fost dată în grijă. Cu toate acestea, în timpul unui pelerinaj multe se pot întâmpla, aşa că nici nu se mai iau măsurile de prevedere obişnuite. Bătrâna care le-a fost dată în grijă, este la urma urmelor şi ea un om, şi-i place să vadă cum se desfăşură viaţa împrejurul ei.

Kim băgă numaidecât de seamă apropierea unui car frumos împodobit, *un ruth* acoperit de un baldachin cu două turnuleţe, întocmai ca o cămilă cu două cocoaşe, pe care chiar atunci îl îndreptau spre mijlocul acestui *parao*. Carul era urmat de opt oameni dintre care doi aveau

săbii ruginite, ceea ce dovedea că aveau în grija lor o persoană de seamă, căci oamenii de rând erau opriți să poarte arme. Din dosul perdelelor carului, se auzea o ploaie neîntreruptă de porunci, de scânceli și de vorbe fără șir pe care un european le-ar fi luat drept ne la locul lor. Aceasta însă, dovedea că în car este o femeie obișnuită să dea porunci slujitorilor dimprejurul ei.

Kim aruncă alaiului care trecea pe lângă el, o privire severă. Jumătate dintre slujitorii care-l însoțeau erau cu picioarele ca fusele și bărbi cenușii, oameni din neamul Oorya din partea de miazăzi a țării. Ceilalți erau munteni îmbrăcați în haine de lână și căciuli obișnuite în partea de miazănoapte. Chiar dacă nu i-ar fi auzit ce vorbesc între ei, Kim își putea da seamă foarte ușor ce însemnează amestecul acesta de porturi. Bătrâna se ducea în cumetrie spre miazăzi, probabil la vreo rudă bogată sau mai curând la un ginere, care îi trimisese și o escortă, în semn de respect. Oamenii dela munte făceau parte dintre însoțitorii femeii, și probabil erau din regiunea Kulu sau Kangara. Fără îndoială femeia aceasta nu ducea pe fiică-sa la casa ginerelui, căci în cazul acesta, perdelele ar fi fost legate cu sfoară și paznicii nu ar fi lăsat pe nimeni să se apropie de car. „Bunica trebue să fie femeie veselă și șugubeață", își zise Kim, în timp ce conducea pe lama, împingându-l ușor cu umărul, iar într'o mână ținea turtele de tizic și în cealaltă o farfurie în care bură mâncarea fierbinte. Din această întâlnire putea să tragă și el vreun folos. Fără îndoială lama nu l-ar fi putut ajuta cu nimica, dar ca un *chela* deștept, era mulțumit că poate cerși pentru amândoi.

Ațâță focul cât mai aproape de car, așteptând ca dintr'o clipă într'alta să vadă pe unul dintre însoțitori că

vine să-l alunge. Lama se lăsă greoiu alături de foc, par'că ar fi fost un liliac sătul și începu să-și învârtească șiragul de mătănii.

— Dă-te mai la o parte cerșetorule, strigă un muntean într'un dialect hindustan cât se poate de pocit.

— Phuî ! Acesta trebue să fie un *pahari* (muntean), zise Kim cu dispreț. De când a ajuns Hindustanul să fie sub poruncile măgarilor dela munte ?

Răspunsul fulgerător pe care i-l dete munteanul, fu un pomelnic al neamurilor lui Kim până la a treia generație.

— Ia te uită ! (Glasul lui Kim deveni mieros ca niciodată, în timp ce rupea turtele de tizic în bucățele mărunte). In țara mea astfel de cuvinte sunt luate drept început al unei declarații de dragoste.

Un chihotit scurt și subțire se auzi din dosul perdelelor, ceea ce îndemnă pe slujitor să mai verse o ploaie de înjurături.

— Ah... nu e rău... nu e rău de loc, răspunse Kim cu glasul liniștit. Dar să fii cu băgare de seamă frățioare, să nu-ți răspundem și noi ceva, căci răspunsurile noastre muscă până la sânge.

Slujitorii Oorya începură să râdă cu hohote, iar munteanul se repezi amenințător. In clipa aceasta lama ridică privirea și flacările focului proaspăt ațâțat de Kim, îi luminară capul acoperit de comanacul thibetan.

— Ce s'a întâmplat ? întrebă moșneagul.

Slujitorul repezit spre Kim se opri încremenit.

— Eram pe cale să săvârșesc un mare păcat, murmură munteanul.

(— Mi se pare că munteanul nostru a reușit să găsească un preot, șoptiră oamenii Oorya între ei).

DRUMUL INDIEI

— De ce nu alungați cerșetorii aceștia cu biciul ? se auzi glasul bătrânei, din dosul perdelelor.

Munteanul se retrase până în dreptul carului și apropiindu-se de perdele, începu să vorbească în șoaptă. Urmă o lungă tăcere, pe urmă șoaptele porniră din nou.

— Incepe să se arate bine, își zise Kim, prefăcându-se că nici nu aude nici nu vede ce se întâmplă în jurul lui.

— După ce va mânca... dacă termină masa, se adresă munteanul umilit lui Kim, Sfântul este rugat să facă cinstea și să stea de vorbă cu cineva, care ar dori să-i vorbească.

— După ce va mânca, Sfântul se va duce să se culce, răspunse Kim, privindu-l de sus. Deocamdată nu putea bănui ce întorsătură vor lua lucrurile, dar era ferm hotărât să profite de pe urma lor. Plec numaidecât să-i caut ceva de mâncare, zise el cu glas tare, și oftă din adânc.

— Dacă nu aveți nimic împotrivă... de asta m'aș putea ocupa chiar eu... împreună cu ceilalți tovarăși ai mei.

— Ce am putea să avem, răspunse Kim cu mândrie. Auzi Sfântule, oamenii aceștia vor să ne aducă de mâncare.

— Pe aici e țară bună... toată partea de miazăzi e țară bună... lume largă... oamenii mulți, murmură lama cu glasul stins.

— Lăsați-l să doarmă, zise Kim, dar aveți grijă să ne dați bine de mâncare, după ce se va trezi, căci este un Sfânt cu adevărat.

Dintre oamenii Oorya se auzi din nou un murmur de glasuri.

— Nu este un *faquir* și nici cerșetor din țara de jos,

continuă Kim cu glasul ridicat și fruntea îndreptată spre stele. Este cel mai Sfânt între sfinți și mai presus de orice castă. Eu sunt *chela* în slujba lui.

— Vino încoace, se auzi glasul răgușit al bătrânei care vorbise adineaori din dosul perdelelor. Kim se apropie, urmărit de ochii pe care îi simțea, fără să-i vadă, opriți asupra lui. Un deget osos și cafeniu, dar încărcat de inele, se arătă pe sub perdeaua prinsă de loitra carului, și glasul se auzi din nou.

— Cine este omul acesta ?

— Este un Sfânt între sfinți. Vine din mari depărtări... Tocmai din Thibet.

— Din ce parte a Thibetului ?

— Dintr'un loc foarte depărtat, de dincolo de zăpezi. Cunoaște mersul stelelor ; cetește horoscopul și soarta fiecărui om, dar nu cetește pentru bani nimănui, ci numai din cea mai curată dragoste pentru semenii lui și din bunătate. Eu sunt discipolul său. Lumea îmi mai spune și Prieten al Stelelor.

— Tu nu ești om venit dela munte.

— Intreabă-l pe el, și-ți va spune că m'au trimis stelele în calea lui, să-l conduc și să-i arăt drumul în pelerinajul pe care îl face.

— Hhm, ascultă puștiule, eu sunt femeie bătrână, dar să știi că nu sunt de loc nebună. Eu știu ce va să zică un lama, și-i cunosc și mă închin lor, dar ascultă ce-ți spun : tu nu ești *chela* al acestui sfânt, cum degetul meu pe care îl vezi nu este oiștea carului în care sunt urcată. Tu nu ești decât un Hindustan de pripas, cerșetor îndrăsneț și fără de rușine, care te-ai legat de acest Sfânt, numai de dragul câștigului.

— Ce are a face ! Cu toții ne sbatem numai pentru

câştig, răspunse Kim şi schimbă tonul pe măsură ce constată să glasul femeii se schimbă. Am auzit... (gândul îi tresărise în minte abia atunci), am auzit...

— Ce-ai auzit, se răsti la el femeia şi bătu furioasă cu degetul în loitră.

— Nimic ce ar putea să fie vrednic de amintire, doar vorbe de bazar, prinse din sbor, anume că şi rajahlele... rajahlele mai mici din munţi...

— Dar oricât de mici, din sânge străvechiu Rajput!

— Da, din neam ales. Am auzit anume că, chiar aceştia îşi vând femeile frumoase pentru setea de câştig. Le duc spre miazăzi şi le vând zemindarilor şi altor oameni din neamul Oudh.

Dintre toate păcatele de care sunt învinuiţi rajahlele din munţi, aceasta este vina cea de care se apără cu mai multă violenţă, tocmai din cauză că este crezută de mulţimea adunată în bazar, când se vorbeşte despre traficul de sclave din India, care se practică în cea mai mare taină. Bătrâna din dosul perdelei răspunse lui Kim pe un ton care tremura de indignare, că este un cerşetor mincinos şi nerusinat. Dacă ar fi îndrăsnit să-i spună aceste cuvinte pe vremea când era fată, în aceeaş seară ar fi fost călcat în picioare de un elefant. Ceea ce de altfel era pe de-a'ntregul adevărat.

— Ahai! Lumină a frumuseţii, ai toată dreptatea, eu nu sunt decât un mic cerşetor, aşa cum ai spus, gemu Kim, prefăcându-se că tremură de groază.

— Lumină a frumuseţii, asta este adevărat. Dar drept cine mă iei ca să îndrăsneşti să-mi arunci cuvinte de laudă ca orice golan? Acum patruzeci de ani, dacă mi-ar fi spus cineva Lumină a frumuseţtii, chiar acum treizeci de ani, ar fi spus numai adevărul adevărat. Numai din cauza

drumurilor acestora în lungul Hindustanului, am ajuns — eu văduva unui rege — să am de-a-face cu toate scursorile oamenilor din partea aceasta și să ajung batjocura cerșetorilor.

— Preamărită Regină, se grăbi Kim să răspundă auzind cuvintele de indignare ale femeii, eu nu sunt decât ceea ce Măria Ta ai binevoit să spui, dar nu e mai puțin adevărat că stăpânul meu este un om sfânt. El însă nu știe că Preamărita Regină a dat poruncă să...

— Poruncă ? Eu dau porunci unui om Sfânt... unuia care propovăduiește legea cea dreaptă... să vină să vorbească cu o femeie ? Asta niciodată !

— Te rog să ierți prostia mea. Eu credeam că e poruncă...

— N'a fost nicio poruncă. A fost o rugăminte. Crezi că atât este deajuns ca să înțelegi ce vreau ? întrebă ea și lăsă un ban de argint să lunece pe marginea carului. Kim îl prinse în palmă și făcu o profundă reverență. Femeia se gândise că el care slujește Sfântului drept ochi și urechi în drumul pe care îl face, are dreptul să fie răsplătit. — Eu nu sunt decât învățăcelul Sfântului, și s'ar putea ca după ce termină masa, să vină până aci.

— Mă răule și nerușinatule ! se auzi glasul femeii, îndreptând degetul spre el în semn de amenințare ; din dosul perdelei însă, Kim auzi chihotitul bătrânei și înțelese că vorbele ei nu sunt pornite din supărare.

— Ei, haide să vedem ce este ? zise el mlădiindu-și glasul în așa fel, încât numai puțini oameni i-ar fi putut rezista. Nu cumva în familie se simte nevoie de un băiat? Haide, vorbește limpede, căci noi preoții... (ultimele cuvinte erau aceleaș pe care le auzise spunându-le un *faquir* dela Poarta Taksali).

— „Noi preoţii!" Tu nici nu ai ajuns la vârsta... şi femeia începu să râdă din nou. Preotule, crede-mă, noi femeile avem din când în când şi alte griji decât să naştem copii. Afară de asta, fata a şi născut un băiat.

— Două săgeţi într'o tolbă se potrivesc mai bine, când sunt trei, şi mai bine, zise Kim şi în timp ce întrebuinţă acest proverb, tuşi cu înţeles şi se uită în pământ.

— Adevărat, foarte adevărat. Poate va veni şi asta. In orice caz Brahmanii din ţara de jos nu sunt buni de nimica. Le-am trimis daruri şi bani, daruri peste daruri şi mi-au prezis.

— Nu mai spune, Brahmanii aceştia ţi-au prezis, interveni Kim şi în glasul lui tremură cel mai profund dispreţ. Preot adevărat să fi fost şi nu se prefăcea mai bine.

— Cu toate acestea, până când nu mi-am adus aminte de zei şi nu m'am prosternat în faţa lor, rugăciunile mele nu au fost ascultate. Am ales ceasul hotărât şi... poate Sfântul tău cunoaşte chiar numai din auzite pe stareţul din Lung Cho. M'am dus la el şi m'am spovedit şi crede-mă, la ceasul sorocit dinainte, totul s'a întâmplat după rugăciunile mele. Brahmanul din casa părintelui fiului fiicei mele spune de atunci mereu, că aceasta s'a întâmplat numai după rugăciunile pe care le-a făcut el ; cu toate acestea în această privinţă se înşeală puţin şi când vom ajunge la capătul drumului nostru, îi vom explica. Pe urmă voi pleca la Buddh Gaya, unde voi da o *shraddha* pentru părintele copiilor mei.

— Tot acolo mergem şi noi.

— Acesta va fi un noroc îndoit pentru noi, căci ne va aduce cel puţin un fiu, ciripi femeia din dosul perdelelor.

— Prietene al Tuturor! strigă lama care se trezise, şi

întocmai ca un copil speriat care se vede într'un pat străin, fără să știe cum a ajuns acolo, începu să strige după Kim.

— Iaca vin. Vin numaidecât Sfântule, strigă Kim și se repezi spre foc unde găsi pe lama încunjurat de blidele în care abureau mâncările calde și în fața lui slujitorii munteni care-l priveau respectuoși, în timp ce slujitorii din miazăzi îi aruncau priviri furioase.

— Plecați de aci, haide, duceți-vă, strigă Kim. Poate credeți că noi mâncăm de față cu toată lumea, cum mănâncă câinii ?

Incepură să mănânce în tăcere, fiecare dintre ei întors puțin într'o pare ca să nu vadă pe celălalt și după ce terminară, Kim scoase din sân o țigară indigenă.

— De sute de ori ți-am spus până acuma, că țara de jos e țară bună. Avem aci aproape o femeie virtuoasă, din neam ales, văduva unei Rajahle din munți, care este în pelerinaj spre Buddh Gaya. Ea ne-a trimis mâncarea aceasta ; după ce te vei odihni, ar vrea să-ți vorbească.

— Asta este treabă pe care ai pus-o tu la cale ? întrebă lama și bâgă mâna în cingătoare ca să-și scoată o priză de tabac.

— Cine a veghiat până acum asupra ta, din ziua când am plecat la drum ? întrebă Kim și după ce dete drumul pe nas la două suluri de fum, se întinse pe pământul acoperit de colb. Intâmplatu-s'a vreodată să nu mă gândesc la tihna și plăcerea ta, Sfântule ?

— Fii binecuvântat, zise lama și plecă fruntea. Am cunoscut în viața mea lungă mulți oameni și numeroși discipoli. Dar între oameni, dacă tu ai fost purtat cu adevărat de pântecele unei femei, nu a fost nimeni spre care inima mea să se fi plecat cu atâta dragoste ca spre tine care ești iute de picior, ascultător și înțelept, cu toate că

ești un diavol împelițat, câteodată.

— Nici eu nu am văzut un preot ca tine. Kim se uită atent la fața gălbuie a bătrânului și îi examină fiecare încrețitură. Sunt abia trei zile de când am plecat împreună la drum și mie mi se pare că de atunci au trecut o sută de ani.

— Se poate ca în viața pe care am trăit-o înainte de asta, mi-a fost dat ca să-ți fiu și eu de folos. Cine știe, poate te-am scăpat dintr'o cursă, zise el zâmbind, sau te-am prins în undiță pe vremea când nu primisem încă lumina, și te-am aruncat din nou în apă.

— Se poate și asta, răspunse Kim cu glasul domolit.

Astfel de vorbe auzise până acuma de nenumărate ori, chiar din gura unor oameni despre care niciun englez nu ar fi putut să creadă că halucinează.

— Câte despre femeia aceea care așteaptă în car, eu cred că ar avea nevoie ca fata ei să mai nască un băiat.

— Asta este o treabă care nu face parte din drumul nostru, oftă lama. Cu toate acestea ea este din munți... o munții mei cu veșnicele lor zăpezi.

Se ridică în picioare și se îndreptă spre car. Kim ar fi dat cu plăcere amândouă urechile ca să poată merge și el, dar lama nu-l pofti, iar cele câteva cuvinte pe care le prinse din conversația lor, rămaseră pentru el neînțelese, căci vorbeau într'un dialect muntenesc pe care el nu-l cunoștea. Femeia se părea că îi pune întrebări la care lama se gândea îndelung înainte de a răspunde. Din când în când i se părea că aude psalmodia versetelor chinezești. Printre pleoapele întredeschise Kim veghia acuma asupra unui tablou straniu: Lama înfășurat în faldurile largi ale dulamei lui galbene, sta drept și țeapăn, vărgat de luminile focurilor din *parao*, întocmai ca un copac noduros, vărgat de

razele soarelui în asfinţit, ascultând cu atenţie la ceva şi vorbind cu clopoţeii şi barele acoperite de lacul strălucitor al unui car, poleit şi el ca o preţioasă podoabă de aceleaş lumini ale focurilor popasului. Figurile ţesute în fir de aur ale perdelelor, jucau săltăreţe, dispărând şi apărând din nou în lumină, după cum vântul domolit al nopţii le lovea, iar când glasurile se ridicau mai distincte, degetul cu inele aprindea focuri de lumini între perdelele înflorite de cusături. In dosul carului era zidul de întunerec nepătruns, în care clipeau stinghere limbi subţiri de flacări şi se ştergeau forme nelămurite de obraze înecate de umbră. Glasurile care se ridicaseră odată cu închegarea serii, erau acum domolite într'un murmur nedesluşit în care nota cea mai de jos era predominată de rumegatul boilor întinşi pe paiele din faţa carului, iar cea mai stridentă, ţipătul abia simţit al unui *sitar* care ritma dansul unei fete bengaleze. Partea cea mai mare a oamenilor terminase masa şi acum erau aşezaţi împrejur şi trăgeau din narghilele *huka* al căror gâlgâit se auzea îngânându-se ca un concert de broaşte ieşite la lună pe marginea băltoacei.

Intr'un târziu, lama se întoarse. Pe urma lui venea un muntean cu o pătură bumbăcită şi o întinse cu multă băgare de seamă, în faţa focului.

— Femeia aceasta e vrednică să aibă zece mii de nepoţi, se gândi Kim. Dacă nu aş fi fost eu, darul acesta nu venea să ne ţină de cald.

— O femeie vrednică şi foarte înţeleaptă, zise lama şi începu să se lase jos, încheietură cu încheietură, tocmai cum face cămila care se simte prea greoaie. „Lumea este foarte milostivă cu cei care urmează calea cea dreaptă", zise el şi întinse jumătate pătură peste Kim.

— Ce ți-a spus? întrebă Kim înfășurându-se în pătură.

— M'a întrebat multe lucruri și mi-a cerut o mulțime de deslegări care în cea mai mare parte sunt vorbe goale, auzite dela preoți care slujesc pe diavolul, și spun cu toate acestea că merg pe calea dreptei credințe. La unele întrebări i-am dat și răspunsul. Despre altele însă i-am spus că sunt prostii, căci mulți sunt cei chemați, dar dintre ei numai puțini aleși.

— Adevărat! Foarte adevărat! zise Kim pe un ton cât se poate de împăciuitor, pentru a-l face să spună tot ce vorbiseră.

— Dar ca să fim drepți, femeia are o minte foarte ageră. Ar dori foarte mult ca să mergem împreună până la Buddh Gaya, căci după câte am înțeles, are același drum ca și noi, care duce mai multe zile spre miazăzi.

— Și pe urmă?

— Ai puțintică răbdare. La asta eu i-am răspuns că ceea ce urmăresc eu este mai presus de orice alt gând. Femeia aceasta a auzit o mulțime de legende prostești, dar legenda cu râul pe care îl caut eu, nu a auzit-o niciodată. Așa sunt preoții din partea de jos a țării. Cunoaște și pe starețul dela Lung Cho, dar de râul meu n'a auzit și nici parabola cu arcul, nu o cunoaște.

— Și?

— I-am vorbit despre cercetările mele, despre drumul pe care îl fac și despre multe lucruri folositoare; ea mi-a spus să o însoțim și pe drum să fac rugăciuni pentru ea, ca să i se mai nască un nepot.

— Aha, noi femeile nu ne gândim la altceva, decât la copii, murmură Kim, toropit de somn.

— Acuma, văzând că drumurile noastre merg în aceeași direcție și că însoțind-o, fără să ne depărtăm cu ni-

mic dela cercetările noastre până la localitatea... dar am uitat numele orașului.

— Huuia ! strigă Kim în șoaptă unui slujitor Oorya care era la câțiva pași departe de ei. — Unde este casa stăpânului tău ?

— Ceva mai încolo de Saharunpore, între livezi, și-i spuse numele satului.

— Acesta spunea că este, zise lama. Până acolo cred că vom putea merge și noi cu ea.

— Muștele roiesc întotdeauna împrejurul stârvului, zise slujitorul Oorya cu indiferență.

— Pentru vaca beteagă stolul de corbi, pentru omul bolnav un brahman, răspunse Kim, pronunțând acest proverb cu privirile ridicate în sus spre vârfurile învelite de umbre ale copacilor. Slujitorul murmură ceva, apoi tăcu.

— Va să zică vom merge cu ea Sfântule ?

— Crezi că ar putea să ne stea ceva împotrivă ? Pot să mă abat puțin din drumul pe care l-am apucat și să cercetez toate râurile traversate de drumul ce-l vom face acuma. Ea vrea să o însoțim. Ține foarte mult să mergem împreună.

Kim chihoti sub pătură. După ce femeia aceasta autoritară își va mai veni în fire și nu se va mai înspăimânta din cauza bătrânului, poate ceea ce-i va spune, va merita osteneala acestui drum.

Aproape adormise când auzi pe lama spunând o pildă cu glas tare :

— Bărbații femeilor limbute își vor lua răsplata pe lumea cealaltă.

Pe urmă îl auzi că ia trei rânduri de prize de tutun, și adormi râzând.

Zorile limpezi, de purpură bătută în diamante, treziră oamenii, corbii şi boii toţi dintr'odată. Kim se ridică în aşternut, căscă sdravăn şi se întinse mulţumit. Era ziuă şi putea vedea lumea aşa cum este cu adevărat; împrejurul lui era viaţa aşa cum o dorea... forfot grăbit, cingători încopciate în grabă, boii pe care îi înjugă, scârţâitul roţilor, focuri aţâţate, oalele în clocot, şi la fiecare cotitură de drum, chipuri noi şi feţe pe care nu le-ai mai văzut. Ceaţa dimineţii se ridică sfâşiată de cregile copacilor, ca o pânză de argint; stoluri de papagali se repeziră ca o ploaie de săgeţi multicolore şi se îndreptară spre apele din apropiere, umplând cuprinsul cu ţipetele lor ascuţite, şi toate roţile puţurilor din împrejurimi începură să scârţâie coborând găleţile în adâncuri. Toată India se trezise şi în mijlocul ei, Kim era mai treaz ca niciodată înainte de asta şi mai emoţionat decât toţi; între dinţi mesteca o ramură tânără şi plină de must pe care peste câteva clipe o va întrebuinţa ca perie de dinţi, după obiceiul pământului acestuia pe care îl cunoştea şi pe care îl iubea. Nu trebuia să aibă nicio grijă de hrană şi nici nu trebuia să cheltuiască nicio lăscaie în faţa barăcilor înţesate de lume. El era învăţăcelul unui sfânt pe care o femeie cu voinţă de fier îl luase în escorta ei. Toate le veneau acuma de-a-gata şi când slujitorii se vor apropia sfioşi de ei şi-i vor pofti, lor nu le va mai rămânea decât să se aşeze la masă. Cât pentru rest, se gândi Kim în timp ce-şi freca dinţii, femeia aceasta va fi o plăcere neaşteptată în timpul drumului ce-l vor face. Se uită cu multă atenţie la boii care veneau supuşi să-şi bage grumazele în juguri. Dacă vor merge repede, ceea ce nu-i venea să creadă, el se va putea aşeza foarte bine pe gruiu. Lama va sta alături de cel care mână boii, iar

slujitorii, fără îndoială vor merge pe jos. Cu siguranţă femeea cea bătrână va da din clanţă, fără încetare şi după vorbele pe care le auzise până acuma dela ea, drumul făgăduia să fie cât se poate de plin de peripeţii. Bătrâna vorbea neîntrerupt, împărţind porunci, strigând la slugi şi certându-i din cauză că umblă prea încet, când trebue să îndeplinească poruncile.

— Daţi-i lulleaua, pentru Dumnezeu, daţi-i luleaua şi închideţi-i gura cea blestemată, murmură un slujitor Oorya, adunându-şi aşternutul, căci femeile sunt ca şi papagalii : încep să ţipe de cum se face ziuă.

— Vezi de boii înaintaşi ! Ai grijă ce faci ! strigă un slujitor supărat, la cărăuşul care trecea cu carul încărcat de grâne. Mă fecior de bufniţă, unde-ţi sunt ochii ?

— Vai-vai-vai ! Te pomeneşti că cea pe care o ai în car este chiar regina din Delhi care pleacă în pelerinaj, să se închine zeilor, pentru ca să-i dăruiască un băiat, chihoti omul cocoţat în vârful carului. Faceţi loc să treacă regina şi primul ministru, maimuţa cenuşie, care călăreşte pe sabia cu care este încinsă, rânji cărăuşul.

După ei venea o nouă căruţă încărcată cu scoarţă de cer pentru o tăbăcărie din partea de miazăzi. Cel care mâna carul, mai adăugă şi el câteva cuvinte de cinstire la încăerarea începută, iar boii de *ruth* se smâceau speriaţi în juguri.

Din dosul perdelelor care se legănau ca bătute de vânt, porni o nouă ploaie de cuvinte grele care cu toate că nu dură prea mult, întrecu totuş orice măsură a tot ce auzise Kim de felul acesta până acuma. La auzul acestor cuvinte, omul care mâna carul, se dete jos de unde era, şi făcând o adâncă plecăciune în partea de unde se auzea glasul ţipător şi plouând binecuvântările, ajută

slujitorilor să iasă cu carul în drumul mare, în timp ce bătrâna din dosul perdelelor îi spunea ce fel de bărbat este el și ce face femeia lui în timp ce el e plecat la drum.

— *Shabash!* exclamă Kim fără să se mai poată stăpâni, în timp ce omul rușinat se întoarse la carul lui.

— *Shabash* (minunat) numai spune? Este adevărată rușine să nu poată merge o biată femeie să-și facă rugăciunile la altarele zeilor ei, fără să fie înfruntată și batjocorită de toți derbedeii de pe drumurile Hindustanului, căci o femeie trebue să înghită *gâli* (batjocura) cum înghit bărbații *ghi* (untul topit). Dar nici eu n'am pușchea pe limbă și la nevoie știu spune o vorbă la locul ei. Cu toate acestea văd că nici acuma nu mi-au dat tutunul. Care este chiorul și nenorocitul din cauza căruia nu mi s'a dat până acuma luleaua mea?

Un slujitor muntean se repezi numaidecât cu luleaua întinsă spre perdelele carului, și peste câteva clipe șuvița de fum care scăpa în răcoarea dimineții, arăta că supărarea s'a mulcomit.

Dacă în ziua ce trecuse Kim mergea mândru, știindu-se învățăcel al unui om sfânt, de astă dată se simțea de zece ori mai mândru decât înainte, căci acuma făcea parte dintr'un cortegiu aproape regal, pus sub supravegherea unei femei bătrâne, cu purtări alese și cu mijloace bogate. Slujitorii care o însoțeau, mergeau pe amândouă părțile drumului, cu capul legat în turbane, după obiceiul țării, și ridicau nori de praf în urma lor.

Bătrânul lama și Kim mergeau ceva mai la o parte; Kim mesteca neîntrerupt la bucățele de trestie de zahăr, purtând de grijă ca nimeni să nu se poată apropia de preot. Amândoi puteau auzi pe bătrâna care melița mereu din limbă, ca o bătătoare de orez neostenită. Ceru sluji-

torilor să-i spună ce se vede în lungul drumului, şi abia ieşit din *parao*, perdelele se deteră la o parte şi capul femeii se arătă din dosul lor, cu faţa pe o treime acoperită de văluri. Oamenii, când îi vorbeau, nu se uitau de-a-dreptul la ea, aşa că bunăcuviinţa era mai mult sau mai puţin păstrată, chiar în felul acesta.

Un ofiţer al poliţiei districtului, cu obrazul oacheş, cu părul negru, îmbrăcat în uniformă de serviciu, se apropia, venind călare din cealaltă parte a drumului pe care mergeau. Era un englez şi văzând ce fel de cortegiu se apropie, începu să-şi joace calul ostenit de drumul pe care îl făcuse.

— Măicuţo dragă, exclamă ofiţerul, aşa se poartă femeile în *zenanale?* (camerele haremurilor unde trăesc femeile). Gândeşte-te că ai întâlnit un englez care te-a văzut că-ţi lipseşte nasul.

— Cum se poate? ripostă bătrâna cu glasul ascuţit. Maică-ta să nu aibă nas? Şi dacă nu are, ce nevoie ai să spui la toată lumea?

Englezul duse mâna la sabie, ca să-i arate că răspunsul dat a fost foarte bun, iar bătrâna începu să râdă cu hohote.

— Cu obrazul acesta crezi că mai poţi ispiti pe cineva? zise ea şi dându-şi vălul la o parte, îl privi drept în luminile ochilor.

Obrazul bătrânei nu era de loc seducător, dar englezul, cu toate că strânse dârlogii calului, o numi Lună a Paradisului şi Ispititoare a drept credincioşilor, adăugând şi alte epitete fantastice care făcură pe bătrână să se strice de râs.

— Acesta este un *nut-cut* (secătură); toţi oamenii din slujba poliţiei sunt *nut-cut*, iar ofiţerii le pun vârf.

Ascultă fiule, vorbele acestea nu le-ai putut învăța de când ai venit din *Belait* (Europa). Cine te-a alăptat ?

— Maică-mea, a fost o femeie *pahareen*, munteancă din Dalhousie. Retrage-te în umbră căci lumina poate strica frumuseții tale, tu izvor al plăcerilor trupului, sfârși ofițerul și dete pinteni calului.

— Aceștia sunt oameni adevărați, care stau în slujba dreptății, zise ea cu glas grav, ascunzându-și fața în faldurile vălului. Ei cunosc țara și obiceiurile ei. Ceilalți care vin din Europa și au fost crescuți de femei albe, iar limba noastră au învățat-o din cărți, sunt mai răi decât ciumații, căci supără chiar pe Rajahle.

Imediat după aceea începu să înșire o lungă poveste despre un tânăr ofițer de poliție care nedreptățise pe un mic Rajah din munți, văr cu ea din a noua spiță, într'o judecată pentru câteva prăjini de pământ, și sfârși cu un citat din cărțile sfinte, pentru ca să-l audă toată lumea.

Nu trecu mult și bătrâna păru că se schimbă și chemă pe unul din slujitori, de-i dete o poruncă să întrebe pe lama dacă n'ar fi dispus să se apropie de car și să vorbească cu ea. Astfel Kim rămase singur și putu să-și roadă în tihnă bucata de trestie de zahăr. Mai bine de un ceas comanacul thibetan al preotului se văzu mergând alături de car, întocmai ca discul lunei prin tulbureala dimineții, iar din frânturile de cuvinte pe care le putea auzi, Kim își dete seamă că bătrâna plânge. Unuia dintre slujitorii Oorya, cel care noaptea trecută vorbise cam fără respect despre stăpâna lui, începu să-i pară rău de vorbele pronunțate și spunea că nu și-ar fi închipuit că stăpâna lui este o femeie atât de evlavioasă, și că fără îndoială prezența preotului contribuise și ea la înduioșarea ei. El însuș avea tot respectul față de preoți, cu

toate că și el ca orice indigen, cunoștea viclenia și lăcomia lor. Cu toate acestea, deși din cauza cerșitului Brahmanii supărau mereu pe mama soției stăpânului său și aceasta îi alunga supărată, el era hotărât să primească orice preot fie din India, fie din altă parte, numai ca să nu-i audă blestemând (căci tot din cauza acestor blesteme trebue că a șchiopătat noaptea trecută și boul înjugat la car în partea de hăis). La aceste cuvinte Kim răspunse cu multă băgare de seamă și adăugă de astă dată că lama nu primea și nici nu lua bani dela nimeni, iar hrana pentru amândoi în timpul drumului va fi din belșug răsplătită de binecuvântările pe care le va da caravanei de aci înainte. Incepu să le povestească și glume din orașul Lahore și le cântă un cântec care făcu pe toți slujitorii să râdă cu hohote. Ca orice copil dela oraș, Kim era la curent cu toate cântecele rapsozilor moderni, în cea mai mare parte femei, așa că oamenii din livezile dela Saharunpore începură să se uite la el cu alți ochi, dar Kim se prefăcea că nu bagă de seamă.

La amiază făcură un nou popas și mâncară în marginea drumului, hrana fu din belșug, gustoasă și bine servită după toate regulile, pe frunze curate și ferite de praf. Resturile ospățului le împărțiră cerșetorilor și pe urmă slugile se așezară roată și-și aprinseră lulelele. Bătrâna se retrăsese în dosul perdelelor ei, dar din când în când se amesteca în conversația servitorilor care la rândul lor discutau sau contraziceau părerile emise de ea, cum e obiceiul în întregul Orient. Bătrâna compara răcoarea și brădetul munților din Kangara și Kulu, cu prăfăria drumurilor și manguierii din partea de miazăzi a țării pe unde treceau. Pe urmă povesti o întâmplare cu niște zeități străvechi cari își aveau sălașul în vecinăta-

tea proprietăților soțului ei, iar după ce ocără calitatea tutunului pe care trebuia să-l fumeze acuma și pe Brahmanii care erau toți la fel, începu să se gândească mulțumită la nepoții nenumărați pe care îi va avea de aci înainte.

CAPITOLUL V.

Mă întorc la ai mei, acuma, grăbit —
Sunt sătul şi iertat, m'au primit —
Doar os sunt, al lor din osul iubit,
Şi sânge la sânge uită de-ocară.
La masă ospăţ cu grasul viţel,
Nebune porniri sunt mai dulci decât el...
Cu mistreţii alături s'alerg fără ţel,
Sunt gata de drum, aşteptaţi-mă iară.

Parabola fiului risipitor.

Caravana călătorilor porni leneşă din nou, înşirându-se în lungul drumului prăfuit, iar femeia din dosul perdelelor carului, dormi până în clipa când ajunseră la popasul următor. Nu făcuseră drum prea lung şi nici prea greu, căci mai aveau un ceas până la apusul soarelui, şi Kim se gândi că ar fi bine să se distreze puţin.

— De ce nu stai binişor, băiete? întrebă unul dintre slugile care însoţeau femeia. Numai pricolicii şi englejii aleargă de colo până colo, fără nicio pricină, în loc să se odihnească.

— Să nu-ţi faci cârd niciodată cu diavolul, cu maimuţa sau cu un copil fără minte, îi răspunse un tovarăş.

Kim le întoarse spatele cu dispreţ, căci nu era câtuş

de puțin dispus să mai audă odată povestea cu drăcușorul care s'a jucat odată cu copiii, ca pe urmă să-i pară rău de ceea ce-a făcut. Își văzu deci de treaba lui.

Lama se luă numaidecât după el. Cât fusese ziua de lungă, de fiecare dată când se întâmplase să treacă o șuviță de apă, făcea câte un încunjur, dar niciodată nu simțise că aceasta ar putea să fie râul în căutarea căruia pornise. Fără să-și dea seamă, măgulit de faptul că toți îi vorbeau cu respect, ca unui om care era duhovnicul unei femei de neam ales, gândurile lui începură să se abată dela scopul adevărat pe care îl urmărise la început. Afară de asta ar fi fost gata oricând să caute fără nicio părere de rău, ani de-a-rândul, căci nu era de loc nerăbdător să ajungă la capătul cercetărilor sale, cum ar fi fost în locul lui un om alb ; pe el îl punea în mișcare numai credința nestrămutată în adevărurile pe care le urmărea.

— Unde te duci ? strigă el după Kim.

— Nu merg nicăiri, dar drumul pe care l-am făcut a fost destul de scurt, și tot ce se așterne în fața mea, e nou și ne mai văzut, răspunse el întinzând brațul și arătându-i zarea.

— Eu cred că femeea aceasta este înțeleaptă și foarte pricepută. Dar arde de nerăbdare să...

— Este și ea ca oricare altă femeie, răspunse Kim ca un înțelept.

— In fața lamaseriei este o platformă largă, murmură lama trecându-și mătăniile învechite printre degete. O platformă de piatră. Pe piatra aceasta se mai văd urmele picioarelor mele, atât de mult am bătătorit-o dela un capăt la altul, cu șiragul acesta de mătănii în mână.

Bătrânul își sună boabele mărgelelor și începu să psalmodieze ritualul *Om mane pudme hum*, încântat de

răcoarea serii, de liniștea dimprejur și de aerul curat în care nu mai jucau vârtejurile de praf.

Privirile lui Kim fugeau în largul câmpului, oprindu-se când pe un colț când pe altul. N'avea niciun scop anume, încotro se duce, când privirile îi căzură asupra barăcilor ce se vedeau în apropiere și care i se păreau ridicate de curând. Se îndreptă deci într'acolo, ca să se convingă.

Ajunseseră în mijlocul unor pășuni foarte bogate, care păreau de un cafeniu ce juca în umbre de purpură bătută de lumina după amezii, iar la mijloc se vedea un boschet de manguieri. Lui Kim i se păru foarte curios că într'un loc ca acesta care părea anume ales, nu se găsea niciun altar, căci în astfel de chestiuni, el judeca tot atât de bine ca și un preot cu multă experiență. In depărtare văzu patru oameni care mergeau alăturea. De departe cei patru păreau mici ca niște păpuși. Kim își făcu palmele punte în fața ochilor și văzu o lucire.

— Sunt soldați! Soldați albi, zise el. Hai să mergem să-i vedem!

— De câte ori suntem numai amândoi, întotdeauna vedem soldați. Eu însă n'am mai văzut până acuma soldați albi.

— Când sunt treji, nu fac rău nimănui. Ascunde-te în dosul acestui copac.

Intrară amândoi în umbra răcoroasă a grupului de manguieri. Doi dintre cei patru oameni se opriră în loc, iar ceilalți doi se apropiau nehotărâți. Erau avantgarda unui regiment în marș, și tocmai căutau un loc potrivit pentru cantonament. Toți aveau în mână câte o prăjină, cam de cinci coți, în vârful căreia se vedea fluturând un drapel, și dădeau semnale, în timp ce se deplasau dintr'un

loc într'altul.

După câtva timp ajunseră şi la boschetul de mangustieri, căci li se auzea pasul îndesat bătând pământul prăjit de secetă.

— Trebue să ridicăm corturile ofiţerilor, aci în umbra copacilor, sau cel mult prin apropiere. Cred că aci va fi bine. Au marcat locul pentru furgoanele de bagaje în urma noastră ?

Chiuiră din nou, ca să dea semnal camarazilor rămaşi în urmă, şi răspunsul veni stins şi abia simţit.

— Infige drapelul aci ! zise unul dintre soldaţi.

— Ce vor să facă ? întrebă lama speriat. Cât este de mare lumea aceasta şi cât este de îngrozitoare. Ce scrie pe drapelul lor ?

Un soldat înfipse prăjini în pământ, la o mică distanţă de ei, pe urmă murmură nemulţumit, şi întorcându-se, spuse ceva camaradului său care măsura cu privirea distanţa din umbra copacilor. Cel care strigase, smulsese prăjina din pământ, pe urmă o înfipse din nou.

Kim se uita la ei cu ochii mari şi respiraţia îi şuera printre dinţi.

— Sfântule, murmură el cu sfială, adu-ţi aminte de horoscopul meu. Desenul pe care l-a făcut în ţărână preotul din Umballa. Adu-ţi amine ce spunea... că la început vor veni doi *ferashi* ca să facă pregătirile, într'un loc umbrit... cum încep toate vedeniile.

— Aceasta însă nu este o vedenie ; este deşertăciunea lumii, şi nimic mai mult decât atât, răspunse lama.

— Iar după ei va veni un taur roşu... taurul din mijlocul câmpului verde. Ia uită-te... el este.

Cu braţul întins îi arătă drapelul care se agita lovit de vântul serii. Nu era decât un mic drapel cu care se

marcau limitele unui contonament, dar armata care ţine foarte mult la forme, brodase pe el un taur care era emblema Regimentului Maverick, un taur roşu pe un fond verde de Irlanda.

— Da, îl văd, şi-acuma îmi aduc aminte, răspunse lama. Nu mai încape nicio îndoială că acesta este taurul tău şi că cei doi oameni au venit să facă pregătirile trebuincioase.

— Aceştia sunt soldaţi... soldaţi albi. Ce spunea preotul ! Semnul de pe cealaltă faţă a taurului este semnul războiului şi oameni înarmaţi. Sfântule, asta face parte din cercetările mele.

— Adevărat, adevărat, exclamă lama şi se uită cu ochii ficşi la emblema care lumina ca un rubin prin tulbureala înserării. Preotul din Umballa spunea că semnul tău este războiul.

— Ce facem acuma ?

— Aşteptăm. Să mai aşteptăm.

— Uite că acuma începe să se lumineze până şi umbra, zise Kim.

Faptul era de altfel foarte firesc, căci soarele căzut în asfinţit îşi trimitea ultimele raze care limpezeau umbra dintre copaci, poleindu-i cu o spuzeală de aur. Pentru Kim însă toate acestea păreau o confirmare a vorbelor Brahmanului din Umballa.

— Ascultă, zise lama; se aude cineva bătând o tobă, la mari depărtări.

La început sunetul se auzea abia simţit, plutind pe unda rărită de arşiţă a aerului serii, aşa că părea mai mult un vâjâit al tâmplelor când începe sângele să-ţi svâcnească în urechi. Pe urmă sgomotul deveni mai limpede.

— E muzica, lămuri Kim care cunoştea foarte bine fanfarele regimentelor, dar cu toate acestea lama rămase foarte mirat.

La celălalt capăt al câmpului apăru o coloană de soldaţi, care înaintau în mijlocul unui nor de praf. Nu mult după aceea vântul aduse şi cadenţa melodiei pe care o cântau soldaţii :

Cu drag să ne-ascultaţi
Povestea e nespusă...
Din marşul Gărzii Mulligan, fârtaţi,
Spre Portul Sligo când se duce.

Aci intervenirâ sunete de flaut şi bătaia tobelor, pe urmă cântecul se auzi din nou, ritmând cadenţa marşului:

Cu arma la umăr
Ne pierdem în zări,
Cu bine rămâi Phoenix Parc,
Golful Dublin din depărtări
Ne-aşteaptă'n noul ţarc.
Tobele bat, surle răsună,
In jur e numai voie bună,
Când soldaţii de gardă Mulligan
Sunt gata de marş — sunt gata de marş !

Era muzica regimentului Maverick, care plecase în marş cu echipamentul şi bagajele, iar fanfara îl însoţea până în bivuac. Coloana care se mlădia în mijlocul norului de praf, cu furgoanele de bagaje în urma ei, se despărţi în grupuri, de cum ajunse în câmp deschis, şi se răspândi ca un roiu de furnici, în largul pământurilor din faţa lor, alergând grăbită în toate părţile.

— Asta nu seamănă a lucru curat, se minună lama.

Din pământ începură să apară corturile care îţi făceau impresia că sunt coborâte din furgoane gata întinse pe ţăruşii lor. Un alt grup de oameni se apropiase de marginea pădurii, şi fără vorbă multă, ridică un cort mare, iar după câteva clipe în jurul lui răsăriră altele vreo zece mai mici, apoi ca din pământ apărură oale, castroane, plite, legături şi bagaje care fură luate în primire de o ceată de servitori indigeni, aşa că nu mult după aceea păduricea de manguieri deveni un oraş în toată regula, în timp ce ei se uitau minunaţi la ce se întâmplă în apropierea lor.

— Hai să plecăm, zise lama speriat, când văzu flacările focului agitându-se şi ofiţerii care intrau zângănind din săbi pe sub aripa cortului unde era popota.

— Stai în umbră. Din apropierea unui foc nimeni nu te poate vedea, dacă stai liniştit, răspunse Kim fără să-şi ia ochii de pe drapelul care fâlfâia în faţa lui.

Până acuma nu i se întâmplase niciodată să vadă un regiment plecat la manevre, ridicându-şi corturile pentru cantonament şi în mai puţin de jumătate oră.

— Ia vezi cine vine, şopti lama. Ui-te colo, vine şi un preot.

Era Bennett, preotul regimentului şi slujitor al bisericii anglicane, îmbrăcat în revereandă neagră şi plin de praf. Preotul se mişca greoiu, căci umblase toată ziua pe jos: unul dintre credincioşii săi făcuse o glumă pe socoteala rezistenţei lui în timpul marşului, şi Bennett, ca să-l umilească, făcuse marşul alături de oamenii de trupă. Revereanda lui neagră, crucea de aur care îi atârna de lanţul ceasornicului, şi pălăria largă de postav erau semne destul de vizibile pentru a putea fi recunoscut în orice parte a Indiei. Preotul se aşeză într'un fotoliu de

campanie din fața cortului și desfăcându-și șireturile, își scoase bocancii. Trei-patru ofițeri, se adunară numaidecât în jurul lui și începură să râdă și să facă glume pe socoteala îndrăsnelii de a face un marș de o zi întreagă pe jos, sub arșița soarelui.

— Când stau de vorbă, oamenii albi sunt lipsiți cu totul de cumpăt, zise lama care judeca numai după sunetul glasurilor pe care le auzea. Eu am băgat de seamă ce fel de înfățișare are preotul acesta și cred că este un cărturar. Crezi că ar putea să înțeleagă și limba noastră? Aș vrea să vorbesc cu el despre cercetările mele.

— Să nu vorbești cu un alb niciodată înainte de mâncare, zise Kim citând un proverb foarte cunoscut în India. Acuma se așează la masă, dar nu cred că ar fi bine să ne ducem să le cerem pomană. Hai să ne întoarcem la locul nostru de popas. După ce vom mânca și noi, ne putem întoarce din nou. Sunt sigur că a fost un taur roșu... chiar taurul meu roșu.

Când slujitorii bătrânei le așternură masa, amândoi păreau îngânduraţi; cu toate acestea nimeni nu-i supără în meditația lor, căci nu se cade să pui întrebări unui mosafir pe care l-ai primit la masa ta.

— Acuma, zise Kim scobindu-se în dinți, cred că ne putem duce din nou acolo de unde am venit; dar tu sfântule rămâi mai în urmă, căci pe tine și așa te dor picioarele din cauza drumului, iar eu sunt foarte nerăbdător, să văd mai de aproape taurul roșu.

— Dar cum vei putea înțelege ce vorbesc oamenii aceia între ei? Umblă încet, căci în lungul cărării e întunerec, strigă lama înspăimântat.

Kim se prefăcu de astă dată că nu l-a auzit ce spune.

— Am văzut sub ramurile copacilor un loc unde ai

putea să te odihnești liniștit, până când te voi chema să vii și tu, zise băiatul. Nu dragul meu, se grăbi Kim să-l lămurească, văzându-l că face un gest de nerăbdare, aci e vorba de cercetările pe care le fac numai eu... în privința taurului roșu. Semnul care s'a arătat în stele, nu a fost pentru tine. Eu cunosc puțin obiceiurile soldaților albi, și abia aștept să pot vedea ceva nou.

— Ce știi tu din toată lumea asta? zise lama și se chirci la adăpostul unei gropi care era cel mult la o sută de pași de umbra pe care o făcea boschetul manguierilor, sub cerul spuzit de stele.

— Stai liniștit până când te voi striga, zise Kim și se topi în întunerecul serii. Știa că în jurul cantonamentului va trebui să întâlnească sentinelele care făceau rondul de noapte, căci le auzea bocancii grei răbufnind în pământ. Un băiat obișnuit să alerge pe timp de noapte cu lună în lungul acoperișurilor din orașul Lahore, folosindu-se de fiecare petec de umbră, pentru a putea scăpa de urmăritorii săi, nu putea fi descoperit atât de ușor nici chiar de sentinelele care fac de pază în jurul unei tabere, oricât de atente ar fi. Ca o deosebită atenție pentru cei care făceau de pază, Kim se strecură ca un șarpe printre două sentinele, și lăsându-se în patru labe, se apropie de cortul luminat, apoi se piti în dosul unui manguier și aștepta clipa prielnică pentru a prinde un svon de vorbă, din care să-și poată da seamă ce va avea de făcut.

Inainte de toate, pe el îl interesa taurul cel roșu.

Cine știe, se gândi Kim ale cărui planuri erau tot atât de îndrăsențe pe cât de neașteptate, poate acești nouă sute de draci împelițați, despre care vorbise tatăl său în profeția lui, se închină noaptea când nu-i vede nimeni în

faţa acestui taur, exact cum se închină hindustanii în faţa taurului sfânt. Faptul părea de altfel firesc, prin urmare ar fi fost foarte bine să poată sta de vorbă în această privinţă cu pater cel cu crucea de aur pe care îl văzuse. Pe de altă parte, aducându-şi aminte de feţele severe ale paterilor de care în Lahore se ferise întotdeauna, se putea ca omul acesta să devie o piedică în calea lui, dacă ar fi început să-i pună cine ştie ce întrebări. Cu toate acestea, la Umballa i se spusese că semnul lui prevesteşte război şi oameni înarmaţi. El era doar prieten al stelelor şi al tuturor, şi afară de asta ştia o mulţime de taine. La urma urmelor (şi gândul acesta începu să se limpezească în mintea lui, ridicându-se deasupra celorlalte) întâmplarea asta, cu toate că nu înţelegea niciun cuvânt englezeşte, începea să-l intereseze şi o considera drept continuare a goanei lui în lungul acoperişurilor din Lahore, dar în acelaş timp o considera şi ca realizare a unei profeţii. Se lăsă în brânci şi începu să se târască prin umbră până la uşa cortului, ţinând într'o mână amuletul pe care îl purta la gât.

Lucrurile se întâmplară întocmai după cum le prevăzuse el. Sahibii se închinau zeului lor, căci în mijlocul mesei singura podoabă în timpul manevrelor era un taur turnat din aur roşu (rămăşiţă a prăzilor făcute în reşedinţa de vară din Peking), cu capul proptit în piept, în mijlocul unui câmp verde de Irlanda. Sahibii se ridicară în picioare şi cu paharele în mână ţineau o libaţie.

De obiceiu, imediat după această scenă preotul Bennett părăsea cortul, dar astă seară fiind ostenit şi din cauza marşului, mişcările lui păreau mai graeoaie ca altădată. Kim rămase cu privirile fixate asupra fetişului de pe masă când preotul îl călcă tocmai pe omoplatul

drept. Băiatul se smâci de sub greutatea cu care-l apăsa preotul şi ferindu-se puţin la o parte, trânti pe Bennett la pământ. Preotul însă cu toate că întâmplarea aceasta era cât se poate de neaşteptată, îl apucă numaidecât de beregată şi era gata să-l sugrume. Kim începu să-i care cu desnădejde câteva picioare în pântece. Preotul se feri într'o parte şi respirând şuerător, îl ţinu strâns şi începu să-l ducă de-a-târâşul până la propriul său cort. Oamenii din regimentul Maverick erau nişte posnaşi fără pereche, de aceea Bennett se gândi că va fi mult mai bine să nu facă sgomot, înainte de a se convinge ce este cu cel pe care îl prinsese prin întunerec.

— Ia te uită, exclamă el când ajunseră sub gazorniţa care lumina interiorul cortului. Ce făceai aici ? Mi se pare că tu eşti un hoţ. *Choor Mallum?*

Preotul nu prea cunoştea limba hindustană, şi bietul Kim pentru care aventura începuse în mod destul de neplăcut, se gândi că e mult mai bine să lase pe preot să creadă ce va vrea. Inventă, prin urmare, pe loc o poveste despre un prieten pe care l-ar avea aci între soldaţii dela popotă, dar în timpul acest pândea clipa prielnică pentru a se strecura pe sub subţioara preotului, în întunerecul de afară. Clipa mult aşteptată sosi, şi băiatul se repezi ca un sfredel spre uşa cortului, dar o mână uriaşă îl înhăţă de ceafă înainte să fi apucat să dispară. La gestul acesta violent, care îl smâci de gât, sfoara cu care era legat amuletul se rupse şi rămase în mâna preotului.

— Dă-mi-l înapoi. Te rog, dă-mi-l înapoi ! S'a rupt? Dă-mi cel puţin hârtiile înapoi.

Aceste cuvinte le pronunţă în limba engleză, dar într'un dialect chinuitor, ca un scârţâit de ferestrău, cum vorbesc toţi indigenii. Preotul tresări.

— Un scapular, exclamă el, sau cine știe ce vrăji indigene. Cum se face că tu vorbești englezește? Copiii care fură, sunt bătuți cu biciul. Tu nu știi asta?

— Nu știu... dar eu n'am furat nimica, se ruga Kim, învârtindu-se roată de groază, întocmai ca un cățel, care te vede cu bățul ridicat de-asupra capului. Te rog, dă-mi-l înapoi, e amuletul meu, nu mă jefui!

Preotul nu-l ascultă ce spune, ci ieși în ușa cortului și strigă pe cineva. Un bărbat grăsuliu și cu obrazul complet ras, apăru numaidecât.

— Aș avea nevoie de sfatul dumitale, Pater Victor, zise Bennett. Am găsit băiatul acesta ascuns în fața cortului popotei. In astfel de cazuri îi dau de obiceiu o urechială și-l fac scăpat, căci îmi închipuiu c'a venit să fure; băiatul acesta însă vorbește limba engleză, și ține foarte mult la amuletul pe care îl avea la gât. M'am gândit că dumneata ai putea să-mi dai o mână de ajutor.

Intre el și confesorul catolic al irlandejilor din regiment, cel puțin așa își închipuia Bennett, era o prăpastie peste care nu se putea trece; cu toate acestea, (și faptul merită să fie reținut), de câte ori biserica anglicană se găsea în fața unei probleme care trebuia rezolvată fără întârziere, era dispusă să apleze la luminile bisericii Romei. Sila oficială pe care o resimțea Bennett față de *Femeia în Roșu* și tot ritualul acesteia, nu era egalată decât de respectul, pe care îl avea în acelaș timp, față de Pater Victor.

— Cum adecă, un hoț care vorbește limba engleză? Ia să văd și eu amuletul. Ascultă Bennett, acesta nu este un scapular și întinse brațul. Dar avem oare dreptul să-l deschidem? Cred că o urechială sdravănă...

— Eu n'am furat nimica, protestă Kim. M'ai călcat

în picioare și m'ai făcut numai vânătăi... Dă-mi amuletul și plec numaidecât...

— Nu fi atât de grăbit, stai să vedem mai întâi ce este, răspunse Pater Victor, desfăcând încet hârtiile, care nu erau altceva decât acel *ne varietur* al lui O'Hara scris pe pergament, certificatul de liberare din armată, și certificatul de botez al băiatului. Pe acesta, probabil convins că face cine știe ce minune pentru fiul său, O'Hara scrisese de nenumărate ori: *„Aveți grijă de copil! Vă rog, aveți grijă de copil!"*, iar dedesubt se iscălise, arătând și numărul regimentului din care făcea parte.

— Puteri ale întunerecului, feriți-vă la o parte! se minună Pater Victor și întinzând lui Bennett hârtiile, îl întrebă: Știi ce sunt acestea?

— Sunt ale mele, interveni Kim. Dați-mi-le înapoi, ca să-mi văd de treabă.

— Nu prea înțeleg, zise Bennett. Probabil hârtiile acestea le-a adus cu el într'un anumit scop. O fi și asta vreo apucătură de cerșetor, mai știi.

— In orice caz, până acuma nu am întâlnit un cerșetor, care să fie atât de grăbit să scape din lumea în mijlocul căreia a trăit. Mi se pare că aci suntem pe urmele unui mister. Dumneata crezi în Providență, Bennett?

— Sigur că da.

— Ei bine, eu cred în minuni, la urma urmelor este acelaș lucru. Puteri ale întunerecului! Kimball O'Hara! Pe urmă fiul său! Acesta este însă un indigen, și am văzut cu ochii mei pe Kimball, însurându-se cu Annie Shoot. De când ai aceste hârtii, băiete?

— De când eram în fașe, răspunse Kim.

Pater se apropie de el și-i deschise haina la piept.

— Ia te uită Bennett. Nu e tocmai negru. Cum te

cheamă ?

— Kim.

— Sau Kimball ?

— Se poate. Imi dai drumul să plec ?

— Cum îţi mai zice ?

— Lumea îmi zice Kim Rishtike. Adică Kim dela Rishti.

— Ce va să zică *Rishti?*

— *Eye* — rishti... acesta este regimentul în care a servit tatăl meu.

— Irish (irlandez), acum înţeleg.

— Da ! Aşa mi-a povestit tatăl meu, cât timp a fost în viaţă.

— Unde a trăit ?

— Firește că a trăit. Acum e mort ; s'a curăţat...

— Se poate să fi făcut băiatului o nedreptate, interveni Bennett. Nu mai încape nicio îndoială că este băiatul unui alb, dar nu s'a îngrijit nimeni de el. Cred că l-am călcat rău în picioare, dar niţel alcool...

— Adu-i un pahar de sherry şi să se întindă puţin pe pat. Haide Kim, bea paharul acesta, căci nimeni nu vrea să-ţi facă niciun rău. Bea, şi pe urmă ne vei spune tot ce ai de spus despre tine. Dar adevărul, dacă se poate, zise Pater Victor.

După ce goli paharul, Kim începu să tuşească, şi se gândi adânc. Se găsea într'o situaţie unde avea nevoie de prevedere şi multă fantazie. Copiii de seama lui, când sunt prinşi că se învârtesc în jurul cantonamentelor, sunt de obiceiu alungaţi, după ce li se dau şi câteva bice pe deasupra. Pe el însă nu-l biciuiseră ; se vede că amuletul lui îşi făcuse efectul, iar horoscopul Brahmanului din Umballa şi cele câteva cuvinte de care îşi mai aducea a-

minte din halucinațiile tatălui său, începeau să se adevereasca. Astfel pentru ce ar fi rămas pater cel gras, atât de impresionat, iar cel mai sfrijit, pentru ce i-a adus paharul de vin chihlimbariu?

— Tatăl meu a murit în orașul Lahore, pe vremea când eu eram foarte mic. Femeia care m'a crescut avea o dugheană de *kabarri*, nu departe de stația cotigarilor, începu Kim povestea, fără să mai ezite, dar cu toate acestea nesigur până unde adevărul pe care îl spune, ar putea să-i mai fie de folos.

— Asta era maică-ta?

— *Nu*, nu, răspunse Kim, făcând un gest dispreţuitor. Maică-mea a murit când m'am născut. Tatăl meu a primit aceste hârtii dela Jadoo-Gher, cum îi ziceți dumneavoastră, (Bennett dete din cap în semn de aprobare), pentrucă avusese o situație bună. Cum îi ziceți la asta? (Bennett dete din nou din cap). Toate acestea mi le-a spus tata. Mi-a mai spus, tot așa și Brahmanul, care acum două zile a făcut desemnul acela în praful străzii din Umballa, că eu îmi voi găsi taurul roșu în mijlocul unui câmp verde și că acest taur îmi va sta într'ajutor.

— Ce mincinos nerușinat este băiatul acesta, murmură Bennett.

— Puteri ale întunerecului, ce țară! își zise Pater Victor. Spune înainte.

— Eu n'am furat nimica. Afară de asta chiar acuma sunt în slujba unui om sfânt care m'a primit ca ucenic. M'așteaptă afară. Eram amândoi când am văzut doi soldați venind cu un drapel, pentru ca să prepare locul cantonamentului. Tot așa se întâmplă și în visuri... sau în profeții, și știam că profeția se adevereşte. Așa s'a întâmplat că am văzut taurul în câmpul verde și tatăl meu

spunea : Nouă sute de *pukka* diavoli împeliţaţi, împreună cu colonelul călare pe un armăsar, vor avea grijă de tine, după ce vei găsi taurul roşu. La început n'am ştiut ce să fac, când am văzut taurul, dar am plecat din calea oamenilor şi m'am întors după ce s'a făcut întunerec. Voiam să mai văd odată taurul şi l-am văzut, iar în faţa lui se închinau sahibii. Eu cred că taurul îmi va sta într'ajutor, şi tot aşa spune şi sfântul care aşteaptă afară. Dacă îl voi chema şi pe el să vină aici, cred că nu-i veţi face niciun rău. E un om sfânt şi vă poate mărturisi tot ce v'am spus până acuma, deoarece el ştie că eu nu sunt hoţ.

— Ofiţerii s'au închinat taurului ! Cine a mai auzit de aşa ceva ? se minună Bennett. Copilul acesta este ucenicul unui om sfânt ; nu cumva e nebun?

— Este fiul lui O'Hara, aci nu mai încape nicio îndoială, dar se vede că s'a legat cu toate puterile întunerecului. Se vede cât de colo ce ar fi fost tatăl lui în stare să facă, după ce se îmbăta. Cred că ar fi bine să invităm pe sfântul acela să intre, căci el ar putea şti anumite lucruri.

— Sfântul nu ştie nimica, interveni Kim. Dar dacă vreţi să veniţi cu mine, vi-l voi arăta. Este învăţătorul meu. Pe urmă vom pleca amândoi.

— Puteri ale întunerecului, murmura Pater Victor fără încetare, iar Bennett se luă după el, cu o mână ţinând sdravăn băiatul de umăr.

Lama era tot acolo unde-l lăsase.

— Cercetarea începută de mine, a ajuns la capăt, zise Kim în limba indigenă. Am găsit taurul, dar ştie Dumnezeu ce se va întâmpla de aci înainte. Oamenii aceştia nu-ţi vor face niciun rău. Haide să mergem la cortul preotului celui gras ; ia-te după slăbănogul acesta şi

vei vedea ce se va întâmpla. Tot ce se întâmplă în jurul nostru este nou și ne mai văzut; afară de asta, niciunul dintre ei nu vorbește hindustana. Nu avea nicio grijă din cauza lor, căci sunt ca măgarii fără samar.

— Cred că nu e bine să luăm în bătaie de joc neștiința lor, răspunse lama. Cu toate acestea *chela*, îmi pare bine că te văd mulțumit.

Se ridică plin de demnitate și intră fără niciun fel de sfială în micul cort, unde salută pe cei doi reprezentanți ai bisericii, așa cum se cade să facă un om de aceeaș profesie, și se așeză în fața vetrei, unde pâlpâiau cărbunii aprinși. Reflexele galbene ale pânzei de cort, asupra căreia se frângeau razele luminei din gazorniță, dădeau obrazului său înfățișarea unui idol de aur roșcat.

Bennett îl cerceta cu privirea întreit de indiferentă a celor care consideră „păgâni" nouă zecimi din totalitatea oamenilor de pe glob.

— Ei, cum s'a terminat cercetarea ta? Ce daruri ți-a adus taurul tău cel roșu? întrebă lama, adresându-se lui Kim.

— Intreabă, ce aveți de gând să faceți acuma?

Bennett se uita foarte stânjenit la Pater Victor, iar Kim se gândi că e mai bine pentru el să facă slujba de interpret între ei.

— Eu nu înțeleg ce interes ar putea lega pe acest *faquir* de copil; cred că l'o fi amăgit și pe el, sau poate este chiar complicele lui, zise Bennett. Nu putem admite ca fiul unui mason... Admițând că este cu adevărat fiul unui mason, atunci va fi mult mai bine să intre cât mai curând într'un orfelinat masonic.

— Firește, aceasta este părerea dumitale, în calitate de secretar al Lojei Regimentului, răspunse Pater Victor.

Cu toate acestea cred că n'ar strica să spunem și bătrânului ce avem de gând să facem. Nu pare de loc să fie un om rău.

— Din cele ce am văzut până acuma, am ajuns la convingerea că niciodată nu poți cunoaște adevărul care se ascunde în sufletul unui oriental. Ascultă Kimball, repetă bătrânului acestuia tot ce-ți voi spune, cuvânt cu cuvânt.

Kim se uită la el și rezumând ultimele fraze, pe care le pronunță preotul, începu astfel :

— Sfântule, slăbănogul acesta, care arată ca o cămilă sfrijită, spune că eu sunt fiul unui sahib !

— Cum se poate ?

— O, e adevărat ce spune ; eu am știut acest lucru de când m'am născut ; el însă a aflat aceasta, abia după ce a văzut amuletul pe care îl purtam la gât și după ce a cetit toate hârtiile. Ei sunt de părere că un sahib rămâne întotdeauna sahib, și au de gând să mă țină aci la regiment sau să mă trimită la *madrissah* (școală). Lucruri de acestea s'au mai întâmplat și înainte de asta, dar am reușit întotdeauna să scap la vreme. Nebunul cel gras are și el o părere, dar cel care seamănă cu cămila, vrea altceva. Asta însă, nu schimbă fața lucrurilor cu nimica. Se poate foarte bine să fiu silit să-mi petrec o noapte aci în tabără, poate chiar două. Mi s'a mai întâmplat și altădată așa ceva ; dar pe urmă voi fugi, și mă întorc din nou la tine.

— Bine, dar spune-le că tu ești *chela* al meu. Povestește-le cum mi-ai fost trimis în cale, în clipa când mă rătăcisem prin oraș și căzusem de oboseală. Povestește-le despre cercetarea pentru care am plecat la drum și fără îndoială, nu te vor mai opri cu ei.

— Asta le-am povestit-o demult, dar au început să râdă şi mi-au pomenit de poliţie.

— Ce spui tu acuma băiete? întrebă Bennett.

— O, sfântul spune că dacă nu-mi daţi drumul să plec împreună cu el, fapta pe care o faceţi îl va împiedeca din afacerile lui... foarte *urgente*, zise Kim, aducându-şi aminte de frântura unei conversaţii pe care o avusese cu funcţionarul indigen, dela departamentul irigaţiilor. Cu toate acestea, insistenţa lui nu făcu pe cei doi preoţi decât să zâmbească. — Dacă aţi şti ce fel de treburi are, cred că nu aţi fi atât de grăbiţi să vă puneţi de-a-curmezişul drumului nostru.

— Ce fel de afaceri aveţi împreună? întrebă Pater Victor, privind cu îngăduinţă la faţa înspăimântată a thibetanului.

— In ţara aceasta se găseşte un râu, pe care el vrea în ruptul capului să-l descopere unde este. Izvorul râului a fost deschis de o săgeată... (Kim lovi cu piciorul în pământ, căznindu-se să traducă vorbele hindustane ale lui lama în limba săracă englezească pe care o cunoştea el). Râul acesta a fost creat de zeul Budha, şi dacă te scalzi în apele lui, eşti spălat de toate păcatele pe care le-ai săvârşit, şi rămâi mai alb decât bumbacul. (Kim ascultase de multe ori predicile ţinute de misionari). Eu sunt *chela* al acestui lama şi trebue să găsim râul în căutarea căruia am plecat, căci pentru noi aceasta are o covârşitoare însemnătate.

— Mai spune odată tot ce ai spus până acuma, zise Bennett.

Kim îi repetă cu mai multe amănunte tot ce spusese până acuma.

— Aceasta este o blasfemie la adresa bisericii an-

glicane! ripostă preotul indignat.

— Tîtîtî, exclamă Pater Victor cu bunăvoință. Aș fi în stare să dau nu știu ce, să pot înțelege limba hindustană. Un râu care să te spele de păcate. Spuneți-mi de când sunteți plecați în căutarea acestui râu?

— De foarte multe zile. Iar acuma suntema gata să mergem înainte și să-l căutăm, căci după cum se vede, nu este pe aici.

— Da, înțeleg, răspunse grav, Pater Victor. Dar nu poți pleca în tovărășia acestui moșneag. Spune-i Kim, că ar fi cu totul altceva dacă nu ai fi fiul unui soldat. Spune-i că regimentul te va lua în grija lui și va face din tine un bărbat tot atât de vrednic ca și... un bărbat cât se poate de vrednic. Spune-i că dacă el crede în minuni, atunci trebue să creadă și pe aceasta...

— Nu e nevoie să abuzezi de credulitatea lui, interveni Bennett.

— Nici prin gând nu-mi trece să fac așa ceva. Bătrânul trebue să creadă că băiatul a venit la noi — la propriul său regiment — în căutarea taurului său roșu, ceea ce echivalează cu o minune. Gândește-te Bennett la toate obstacolele care se puneau în calea acestei întâlniri. Acest copil pierdut în largul Indiei și regimentul nostru, singurul dintre toate câte sunt aici, plecat în marș într'o direcție convergentă, pentru ca să se poată întâlni. Se vede cât de colo că această întâmplare poartă pecetea destinului. Da, te rog spune-i că asta este *Kismet. Kismet mallum!* (Ai înțeles cum vine întâmplarea?)

Se întoarse spre lama, care se uita la ei, ca și când i-ar fi vorbit despre Mesopotamia.

— Oamenii aceștia spun (privirile thibetanului se

luminară la cuvintele lui Kim), că prezicerile horoscopului meu s'au împlinit, şi fiind adus de soartă în calea acestui regiment, cu toate că după cum ştii şi tu, eu am plecat la drum din curiozitate, ca să întâlnesc taurul roşu, va trebui să mă duc la *Madrissah*, pentru ca să fiu crescut ca un sahib. Eu mă voi preface că mă învoesc la ce spun ei, deoarece, la urma urmelor, nu poate fi vorba decât de câteva mese pe care nu le vom împărţi amândoi. Pe urmă, voi căuta să scap din tabără şi mă voi coborâ spre Saharunpore. Prin urmare Sfântule, urmează-ţi drumul împreună cu femeia aceea, şi caută să nu te depărtezi de convoiul însoţitorilor ei, până în clipa când eu te voi ajunge din urmă. Nu mai încape nicio îndoială că semnul zodiei mele este războiul şi oameni înarmaţi. Ai băgat de seamă că mi-au dat să beau vin şi m'au aşezat în loc de cinste. Pe semne tatăl meu a fost un om de seamă. Prin urmare, dacă ei îmi dau loc de cinste, e foarte bine. Dar tot atât de bine va fi, chiar dacă nu-mi vor da. Orice se va întâmpla însă, eu mă voi întoarce din nou la tine, îndată ce voi fi sătul de ei. Rămâi însă alături de slujitorii din Rajut, căci altfel îţi voi pierde urma... Ei, acuma, i-am spus tot ce mi-aţi poruncit să-i spun, zise băiatul întorcându-se spre cei doi preoţi.

— Nu văd pricina pentru care ar mai întârzia, zise Bennett, ducându-şi mâna la buzunarul pantalonilor. Îi voi da o ru... amănuntele le vom cerceta mai târziu...

— Mai lasă-l puţin, căci poate bătrânul se simte legat de băiatul acesta, interveni Pater Victor.

Lama îşi trase gardinele comanacului pe ochi şi luă şiragul de mătănii cu amândouă mânile.

— Ce mai poate să aştepte acuma ?

— Spune, (Kim ridică mâna și făcu un semn) să stau liniștit. Vrea să vorbească numai cu mine singur. Cum voi nu înțelegeți niciun cuvânt din ceea ce spune el, ar fi mai bine să nu vă amestecați în ce spune, ca să nu vă blesteme. Când apucă șiragul de mătănii cu mânile în felul acesta, înseamnă că în jurul lui trebue să fie liniște.

Cei doi engleji rămaseră consternați; în privirile lui Bennett însă luci o lumină care nu părea de loc un semn bun pentru Kim, din clipa când va fi dat pe mânile oamenilor bisericii.

— Un sahib și un fiu de sahib, murmură lama cu glasul tremurat de adâncă mâhnire. Cu toate acestea nici un om alb nu poate cunoaște pământul țării și obiceiurile lui, așa cum le cunoști tu. Cum se poate ca așa ceva să fie adevărat?

— Ce are a face Sfântule! Gândește-te că nu e vorba decât de o noapte sau două. Adu-ți aminte că eu mă pot schimba dintr'o clipă într'alta, și voi fi față de tine tot așa cum am fost, în ziua când ți-am vorbit în umbra tunului Zam-Zammah...

— Da, ca un băiat îmbrăcat în portul albilor, când m'am dus pentru prima dată la Casa Minunilor. A doua oară când ne-am întâlnit, erai hindustan. Care va fi a treia încarnație a ta? (Bătrânul chihoti plin de amărăciune). Ascultă *chela*, ai pricinuit o mare durere sufletului meu, care s'a apropiat de tine.

— Tot așa s'a apropiat și al meu de tine. Dar de unde era să știu eu dinainte că taurul cel roșu ne va aduce în starea asta.

Thibetanul își acoperi fața din nou, și începu să-și plimbe cu sgomot mătăniile. Kim se așeză alături de el

şi-l apucă de pulpana hainei.

— Va să zică nu mai încape nicio îndoială că băiatul este un sahib, continuă lama cu glasul stins. Un sahib ca şi cel care păzeşte icoanele în Casa Minunilor. (Thibetanul cunoştea foarte puţin oamenii albi, şi vorbele pronunţate de el păreau că sunt o lecţie pe care a învăţat-o pe din afară). Prin urmare nu se cade ca el să facă altceva decât fac ceilalţi sahibi. Va trebui să se întoarcă în mijlocul poporului său.

— Pentru o zi şi o noapte, şi încă o zi, adăugă Kim.

— Nu se poate; vrei cu adevărat...

Pater Victor văzu pe Kim că se uită cu coada ochiului spre ieşire şi se aşeză în calea lui.

— Eu nu înţeleg obiceiurile oamenilor albi. Preotul care păzea icoanele din Casa Minunilor mi s'a părut mult mai cumsecade decât slăbănogul acesta. Vor să-mi ia copilul. Vor să facă un sahib din discipolul meu. Vai de mine, cum îmi voi putea găsi râul pe care îl caut? Ei nu au discipoli? Intreabă-i, să vezi ce-ţi răspund.

— Bătrânul spune că de aci înainte îi va fi peste putinţă să-şi mai găsească râul. Intreabă de ce nu vă ocupaţi de discipolii voştri şi să-l lăsaţi pe el în pace, căci nu are decât o singură dorinţă: să se spele de păcate.

Nici Bennett nici Pater Victor nu găsiră ce să-i răspundă. Impresionat de mâhnirea bătrânului, Kim continuă:

— Dacă-mi daţi drumul acuma, ne vom vedea de treburile noastre şi nu vom fura nimica din lucrurile voastre. Ne vom căuta râul, cum am făcut şi înainte de ce m'aţi prins. Ar fi fost mult mai bine să nu mă fi apropiat de voi, ca să găsesc taurul roşu şi tot ce se vede în tabără, căci nu am nevoie de nimica. Mai bine n'aş

fi venit încoace niciodată...

— Tinere, eu cred că este cea mai bună faptă pe care ai săvârşit-o până acuma, răspunse Bennett.

— Doamne Sfinte, nu ştiu ce să-i spun, ca să-l îmbunez, exclamă Pater Victor, privind înfăţişarea desnădăjduită a thibetanului. Cu toate acestea, nu mai poate lua băiatul cu el, deşi pare un om foarte de treabă; sunt chiar încredinţat că este un om de treabă. Bennett, să ştii că dacă-i dai rupia, te va blestema de nu se va alege nimic de tine.

Nimeni nu mai zise nimica, ci steteră câteva clipe, ascultându-şi respiraţia şuerătoare, şi aceste clipe li se părură nesfârşit de lungi. Pe urmă, lama ridică privirea şi ochii lui urmăreau ceva dincolo de ei, în infinit.

— Eu sunt cel care credeam că urmez calea cea dreaptă, murmură bătrânul cu amărăciune. Păcatul este al meu, şi tot eu va trebui să trag şi pedeapsa. M'am amăgit cu gândul, căci abia acuma îmi dau seamă că a fost numai amăgire, că tu mi-ai fost trimis ca să-mi fii de ajutor în cercetarea mea. De aceea sufletul meu s'a apropiat de tine, văzând că eşti cu inimă bună faţă de învăţătorul tău, şi mi-a plăcut purtarea ta şi înţelepciunea anilor tăi puţini. Cei care urmează calea cea dreaptă însă nu trebue să se lase pradă slăbiciunilor, nici să asculte glasul dorinţei şi al poftelor, căci acestea nu sunt decât amăgire. Aşa este scris... (thibetanul cită un vechiu text chinezesc, se referi la un altul şi pe urmă spuse concluzia pentru amândouă în acelaş idiom). Eu m'am abătut, dragă *chela*, dela calea pe care trebuia să o urmez. Dar nu e vina ta. Mi-a plăcut să urmăresc cu ochii furnicarul vieţii în lungul drumurilor şi m'am bucurat de tot ce am văzut nou împrejurul meu. M'am apropiat

cu sufletul de tine și m'am bucurat de asemenea, eu care ar fi trebuit să mă gândesc numai la cercetările mele și numai la ele și la nimic altceva. De aceea sunt mâhnit acuma că aceștia te iau dela mine și râul pe care îl caut este departe, foarte departe. Așa a fost scris în legea pe care eu am înfrânt-o prin neascultare.

— Puteri ale întunerecului celui din afară, exclamă Pater Victor, care obișnuit să practice mila confesionalului, era cutremurat de o sinceră părere de rău, din cauza sbuciumării thibetanului.

— Imi dau seamă că taurul roșu a fost semn, nu numai pentru tine ci și pentru mine. Orice dorință este însemnată cu roșu... și te întinează. Mă voi pocăi însă, pentru greșeala pe care am săvârșit-o și-mi voi căuta singur râul.

— Cel puțin urmează pe femeia din Kulu, căci altfel te vei rătăci pe drum. Ea te va hrăni, până în ziua când mă voi putea întoarce din nou la tine.

Lama făcu un semn cu mâna, par'că ar fi vrut să-i spună, că pentru el această chestiune este definitiv terminată.

— Spune-mi acuma, zise el întorcându-se spre băiat, și glasul îi tremura adânc, ce au de gând să facă cu tine. Pocăindu-mă, poate voi reuși să fiu iertat pentru răul pe care l-am făptuit .

— Spun că vor să facă din mine un sahib... cel puțin așa au de gând. Poimâne voi fi din nou lângă tine. Nu-ți mai face inimă rea.

— Ce fel de sahib ? Unul cum este cel de ici, sau tovarășul lui ? întrebă thibetanul și arătă spre Pater Victor. Sau unul de cei care am văzut astă seară, care umblă cu sabia și bat îndesat din picioare?

— Se poate.

— Asta nu e bine, căci aceşti oameni aleargă după plăceri şi găsesc în drumul lor numai deşertăciune. N'aş vrea, ca tu să devii unul ca aceştia.

— Preotul din Umballa spunea că semnul zodiei mele este războiul, îl întrerupse Kim. Tocmai voiam să întreb şi pe proştii ăştia, dar mi-am dat seamă că nu mai este nevoie. Voi fugi chiar în noaptea aceasta, căci eu am venit aici numai pentru ca să pot vedea ce n'am văzut până acum.

Kim puse lui Pater Victor două sau trei întrebări pe englezeşte şi traduse pe înţelesul bătrânului răspunsurile pe care le primi:

— Bătrânul întreabă: „Il luaţi dela mine, fără să-mi spuneţi ce aveţi de gând să faceţi cu el. Inainte de plecarea mea, spuneţi-mi adevărul, căci nu e lucru tocmai uşor, să te însărcinezi cu creşterea unui copil".

— Vei fi trimis la o şcoală. Ce se va întâmpla după aceea, vom mai vedea. Spune Kimball, ai vrea să fii soldat?

— Gorah-log (neam de albi), nu, nu vreau aşa ceva, răspunse Kim şi dete cu violenţă din cap. In firea lui nu era nimic ce l-ar fi predestinat pentru un exerciţiu constant şi învăţarea teoriei militare. — Nu vreau să mă fac soldat!

— Vei fi ceea ce ţi se porunceşte să fii, se răsti Bennett, şi trebue să ne fii recunoscător că vrem să-ţi dăm o mână de ajutor.

Kim se uită la ei şi zâmbi ironic. Dacă oamenii aceştia îşi închipuiau că el va face altceva decât ce-l taie capul, cu atât mai rău pentru ei.

Urmă din nou o lungă tăcere. Bennett se frământa

de nerăbdare și propuse să cheme o sentinelă să alunge pe *faquir*.

— Intreabă-i, albii dau învățătura sau o împart numai pentru bani, zise lama.

— Spun că învățătorul trebue plătit, dar banii îi va da regimentul... Dar la ce să mai întrebăm, căci aci nu poate fi vorba decât despre o singură noapte.

— Și din ce se plătește învățătorul mai bine, învățătura este cu atât mai temeinică? întrebă din nou lama, care nu împărtășea părerile lui Kim și nici nu credea în evadarea lui apropiată. Cred că nu e greșeală să iei bani pentru învățătura pe care o dai altuia, și este un mare merit să deschizi neștiutorilor drumul spre înțelepciune. Boabele mătăniilor sunau grăbite, ca boabele unui abac, pe urmă thibetanul se întoarse spre cei doi preoți.

— Intreabă-i cât trebue plătit pentru o învățătură înțeleaptă și omenească, și în ce oraș se împărtășește această învățătură?

— Ei bine, răspunse Pater Victor, după ce Kim îi tradusese întrebarea, asta depinde. Regimentul va plăti pentru tine tot timpul cât vei fi în Orfelinatul Militar; eventual ai putea fi înscris pe lista Orfelinatului Masonic din Punjab (fără îndoială nici tu nici el, nu puteți înțelege ce însemnează asta); dar cea mai bună educație pe care o poate obține un tânăr în India, este la Institutul St. Xavier in Partibus din Lucknow. Ultimele cuvinte luară lui Kim vreme îndelungată pentru ca să le poată tălmăci pe limba bătrânului; Bennett voia să pună capăt acestei sfătuiri inutile.

— Bătrânul întrebă cât se plătește? tălmăci Kim indiferent.

— Două sau trei sute de rupii pe an, răspunse Pater Victor, care nu se mai mira de loc de întrebările pe care i le punea băiatul. Bennett care ardea de nerăbdare, nu mai înțelegea nimica.

— Bătrânul spune: să-i scrii numele dumitale și suma de bani pe o hârtie și să i-o dai lui. Nu uita să pui numele, căci spune că peste câteva zile îți va trimite o scrisoare. Spune că dumneata ești un om cumsecade, dar celălalt este un prost. Acum ar vrea să plece.

Lama se ridică în picioare:

— Eu îmi voi vedea singur de cercetările mele, zise el și în clipa următoare dispăru în noapte.

— Are să nimerească de-a-dreptul în drumul sentinelelor, strigă Pater Victor și se ridică în picioare, văzând că thibetanul iese din cort. Cu toate acestea îmi este peste putință să părăsesc băiatul.

Kim făcu o mișcare ca și când ar fi vrut să-l urmeze, dar se stăpâni. De altfel nu se auzi nicio somație a sentinelelor; lama se topise în mijlocul întunerecului.

Kim își făcu loc pe așternutul preotului. La urma urmelor, îi făgăduise că se va întoarce la femeia din Kulu, restul nu avea nicio importanță. Afară de asta se simțea foarte mulțumit, văzând pe cei doi preoți discutând în șoaptă și foarte emoționați. Pater Victor se vede că supunea lui Bennett un plan al său, încercând să-l convingă, dar acesta părea neîncrezător. Toată afacerea aceasta era nouă și ne mai văzută până acum, dar după un timp pe el începu să-l birue somnul. Cei doi chemară în cortul lor și pe alții, între aceștia era și Colonelul, așa cum profețise tatăl său, și cu toții îi puseră o mulțime de întrebări, mai ales în privința femeii care îl crescuse

și despre care Kim le spuse tot adevărul. Cu toate acestea, nu păreau că le place felul în care femeia aceasta îl îngrijise.

Toate scenele acestea erau ne mai văzute pentru el. Mai curând sau mai târziu, în clipa când îi va veni pofta, va putea să evadeze oricând și să se topească în mijlocul mulțimei pestrițe și sure din India, departe de corturile acestei tabere și departe de orice preot. Deocamdată însă, vedea că sahibii aceștia par foarte impresionați de descoperirea pe care au făcut-o și se gândi că va fi mai bine să facă tot ce-i stă în putere pentru a-i impresiona și mai mult. La urma urmelor, era și el un om alb.

După îndelungată sfătuire îl trecură în seama unui sergent și-i deteră poruncă să bage de seamă ca nu cumva să fugă. Regimentul mergea spre Umballa, iar de aci aveau de gând să trimită pe Kim într'o localitate numită Sanawar; cheltuielile vor fi suportate pe din două între Loja Masonică și o listă de subscripție ce se va deschide.

— Domnule Colonel, mi se pare o minune neașteptată, zise Pater Victor după ce vorbise aproape zece minute, fără întrerupere. Prietenul lui, budhistul, a plecat imediat ce mi-a luat numele și adresa. Nu prea am înțeles; vrea să plătească el cheltuelile pentru educația băiatului, sau prepară cine știe ce vrăjitorie. Apoi se întoarse spre Kim : Cred că vei fi foarte recunoscător taurului roșu, pentru ceea ce a făcut în interesul tău. La Sanawar vom face din tine om în toată legea, chiar cu riscul de a deveni protestant.

— Asta e sigur, chiar mai mult decât sigur, se amestecă Bennett.

— Bine, dar dumneavoastră nu mergeți la Sanawar,

răspunse Kim.

— Ba la Sanawar mergem, băiete. Așa a dat ordin comandantul și acesta este ceva mai mare decât fiul lui O'Hara.

— Voi nu mergeți la Sanawar. Voi veți merge la război.

Lumea adunată în cort izbucni într'un hohot de râs:

— Când vei începe să cunoști ceva mai bine regimentul din care faci parte, vei putea să-ți dai seamă de ceea ce înseamnă linia de marș și ce înseamnă linia de bătaie. Cu toate acestea, sperăm că într'o bună zi vom merge și la războiul tău.

— Toate acestea eu le cunosc demult, zise Kim aruncând din nou o vorbă de încercare — căci dacă oamenii aceștia nu merg la război, atunci înseamnă că ei nu știu încă ceea ce știe el despre întâmplarea din seara aceea în camera ofițerului din Umballa. — Știu foarte bine, continuă el, că acuma nu vă duceți la război, dar îndată ce veți ajunge la Umballa, veți fi trimiși... la războiul cel nou, va fi un război între opt mii de oameni, fără să mai ții seamă și de artilerie.

— Iată o vorbă foarte limpede. Va să zică pe lângă alte calități pe care le ai, tu ești și profet. Ia-l de aci sergente. Cere o uniformă pentru el dela coloana toboșarilor și ai grijă să nu-ți scape printre degete. Cine spunea că vremea minunilor a trecut demult? Cred că a sosit vremea să mă duc la culcare, căci îmi vâjâie capul.

Peste un ceas Kim se pomeni tocmai în cealaltă parte a taberei, proaspăt săpunit și spălat din creștet până la tălpi, îmbrăcat într'o uniformă îngrozitoare la vedere, a cărei țesătură aspră îi sgâria brațele și picioa-

rele. Era tot atât de speriat, ca orice sălbătăciune băgată în cuşcă.

— E minunată pasărea asta din colivie, zise sergentul. A sosit acum câteva clipe, ducând de mână un brahman cu chipul îngălbenit ca o mască de ceară, la gât cu o pungulită în care erau certificatele de membru al Lojei, unde a fost înscris de tatăl său, şi băiguia o mulţime de poveşti despre taurul cel roşu. Brahmanul a dispărut ca un fum, iar pe el l-am găsit cu picioarele încrucişate sub el, aşezat pe patul preotului şi profeţind despre un război sângeros, în faţa celor care îl ascultau. India este o ţară sălbatică pentru orice om care crede în Dumnezeu. Il voi lega de un picior de prăjina cortului, de cumva i-ar trece prin minte să evadeze în timpul nopţii. Ce spuneai despre război?

— Opt mii de oameni, în afară de artilerie, răspunse Kim. Vei vedea foarte curând.

— Ştii că e plin de haz, hâtrul acesta! Ia întinde-te ici alături de ceilalţi toboşari şi fă nani. Băieţii ăştia doi vor avea grijă de tine să nu-ţi tulbure nimeni visurile.

CAPITOLUL VI.

De voi aminte-mi aduc tovarăşi acum,
Pe a verzilor mării înspumate talazuri,
In iureş gigantic, prin sânge şi fum,
Când treceam peste orice zăgazuri.
In fundul de zări din al vremilor miez,
Năpraznica soartă mereu m'a lovit,
Dar nu ştia nimeni de-un nobil Valdez,
Azi toţi mă cunosc şi de toţi sunt slăvit.

Balada lui Diego Valdez.

In zorii zilei, corturile albe fură ridicate şi oamenii regimentului Maverick apucară pe un drum lăturalnic spre Umballa. Incunjuraseră pe departe locul unde era popasul drumeţilor şi Kim care mergea alături de căruţa de bagaje în care erau soţiile soldaţilor, părea că nu mai are aceeaş încredere pe care o avusese noaptea trecută. Işi dase seamă că este urmărit de aproape, într'o parte de Pater Victor, iar în cealaltă de Bennett.

Coloana se opri înainte de miezul zilei. O ştafetă care sosise încălecată pe o cămilă, predete colonelului o scrisoare pe care acesta o ceti, pe urmă vorbi ceva cu maiorul. Din urma lor se auzi un chiot de veselie care se apropia, făcându-şi drum pe mijlocul norului de praf. Pe urmă simţi pe cineva că-l bate pe umăr, şi-l

auzi strigând :

— Ascultă, talpă a iadului, spune-ne cum de știai dinainte ce se va întâmpla. Ia vezi Sfinția Ta, poate îl faci să vorbească !

Kim simți că un căluț s'a apropiat de el și cineva îl ridică în oblânc alături de preot :

— Ei fiule, profeția ta din noaptea trecută se adevărește pe de-a'ntregul. A sosit ordinul, ca mâine să ne îmbarcăm la Umballa și să plecăm pe front.

— Adecă cum ? întrebă Kim care auzea pentru prima dată cuvintele să ne „îmbarcăm" și să plecăm pe „front".

— Ne ducem la războiu, cum spuneai tu.

— Firește că vă duceți ; așa cum v'am spus noaptea trecută.

— De spus este adevărat că ne-ai spus, dar Puteri ale întunerecului, spune-mi de unde ai putut afla ?

Lui Kim începură să-i strălucească ochii. Nu zise nimica, ci ridică fruntea și se uită în fața lui, făcând pe tainicul. Preotul își urmă drumul, iar soldații, sergenții și ceilalți gradați își făceau semne, arătând spre băiat. Colonelul, care mergea în fruntea coloanei, se uita și el spre Kim foarte mirat.

— Poate că o fi auzit ceva prin bazar... dar chiar în cazul acesta... murmură el și-și aruncă ochii pe hârtia ce o avea în mână. Hm... nu se poate... afacerea asta a fost hotărâtă în ultimele patruzeci și opt de ceasuri.

— Mai sunt mulți copii ca tine în India, întrebă Pater Victor, sau tu nu ești decât un *lusus naturae?*

— Acuma, după ce v'ați încredințat că v'am spus adevărul, nu vreți să mă lăsați să mă întorc la bătrânul lama ? Mi-e teamă că dacă nu a rămas în convoiul care

însoțește pe femeia din Kulu, va muri pe drum.

— După câte am văzut eu, omul acela poate să-și poarte singur de grijă. Nu dragul meu, tu ne porți noroc, și noi vom face din tine un om adevărat. Hai să te duc la carul tău de bagaje, și în seara aceasta vino în cortul meu, să stăm de vorbă.

Cât fu ziua de lungă, Kim simți ochii a câteva sute de oameni albi, îndreptați cu toată curiozitatea spre el. Povestea apariției lui în mijlocul taberei în timp de noapte, descoperirea originei lui și profeția pe care o făcuse, circula din gură în gură, câștigând în amploare. O femeie grasă și voinică, așezată în vârful unui maldăr de saltele, îl întrebă cu multă taină, dacă soțul ei se va mai întoarce din războiu. Kim se prefăcea că se gândește îndelung, apoi îi răspunse afirmativ, și femeia îi întinse ceva de mâncare. Pentru el convoiul acesta, care se înșira în lungul drumului și fanfara care îl însoțea, cântând din când în când, cu lumea care vorbea foarte animată, semăna întru câtva cu serbările care se dădeau în orașul Lahore. Deocamdată nu putea fi vorba să-l pună la o treabă mai grea, de aceea se decise să dea toată importanța necesară acestui spectacol în mijlocul căruia prezența lui era momentul cel mai de seamă. Pe înserate sosiră mai multe muzici care escortară regimentul Maverick până la cantonamentul care se afla în apropiere de gara Umballa. Noaptea aceasta fu foarte animată. Soldații din celelalte regimente veniră să viziteze pe cei din Maverick, iar aceștia la rândul lor se duseră și ei să viziteze pe alții. Pe urma lor veniră sentinele care trebuiau să-i întoarcă din nou în tabără, iar aceștia întâlniră în drum sentinelele altor regimente, care veneau pentru același motiv, după oamenii lor. Nu

trecu mult și trompeții începură să sune din goarne, ca să cheme alte sentinele și ofițeri, pentru a stăpâni oamenii. Cei din Maverick aveau reputație de oameni cheflii și veseli, cu toate acestea, în dimineața următoare, erau cu toții înșirați în lungul cheiului gării, în cele mai perfecte condițiuni ca înfățișare; Kim, pe care îl lăsaseră în urmă, împreună cu bolnavii, femeile și copiii, se pomeni făcând semne de rămas bun celor care plecau cu trenurile ce părăseau peronul. Deocamdată viața de sahib se arăta destul de plăcută, cu toate acestea el o gusta cu multă precauțiune. Pe urmă îl duseră sub escorta unui toboșar spre barăcile cu pereți văruiți în interiorul cărora în toate părțile erau numai gunoaie, bucăți de sfori și fâșii de hârtie, și ale căror tavane răsunau de ecoul pașilor lui. După obiceiul indigen, se cuibări într'un colțișor și adormi. Nu mult după aceea veni un bărbat întunecat la față, care se târa cu greutate în lungul terasei, și trezindu-l, îi spuse că este directorul școalei. Lui Kim îi fu deajuns pentru ca să nu mai scoată nicio vorbă și să stea încremenit. In Lahore, abia putea descifra afișele pe care le lipea poliția pe zidurile caselor, și care îl interesau, pentrucă era vorba și despre ceea ce îl interesa pe el; între numeroșii pensionari ai femeii, care avea grijă de el, era și un german ciudat, care desemna scene pentru o trupă ambulantă de actori *parsi*. Acesta spusese lui Kim, că „la patruzeci și opt, a fost pe baricade", și îi propusese ca în schimbul hranei — ceea ce îl impresionase foarte mult — să-l învețe să cetească și să scrie. Cu bătaie și mai cu câte un picior în spate, Kim reușise să cunoască literele, dar învățătura aceasta nu-i lăsase o prea plăcută amintire.

— Eu nu știu nimica, lasă-mă în pace! strigă Kim,

care prevedea că din afacerea asta nu poate ieşi niciun bine.

La aceste cuvinte, străinul îl luă de ureche şi-l duse într'o cameră din cealaltă aripă a clădirii, unde o duzină de mici toboşari, şedeau în faţa unor pupitre, şi-i porunci să stea liniştit şi să nu facă sgomot, dacă la altceva nu se pricepe. Atât nu era tocmai greu, şi în timp ce stete în bancă, străinul explică ceva băieţilor, trăgând linii pe o tablă neagră, iar Kim îşi continuă somnul întrerupt. Noua înfăţişare a stării în care se găsea, nu putea să-i fie de loc pe plac, deoarece tocmai pentru a evita şcoala şi disciplina, fusese determinat până acuma, să vagabondeze cel puţin două treimi din viaţa lui tânără. Apoi dintr'odată, îi trecu ceva năstruşnic prin minte şi se miră cum de nu s'a gândit la asta, de mai înainte.

Invăţătorul dete drumul elevilor săi, şi primul care se repezi pe terasă şi ieşi la soare, fu Kim.

— Vino încoace! Stai; unde pleci? Se auzi un glas din urma lui. Eu sunt cel care a fost însărcinat să te păzească. Mi s'a spus să nu te slăbesc din ochi. Unde ai plecat?

Era un mic toboşar, care toată dimineaţa se ţinuse după el, un băiat dolofan şi pistruiat, de vreo paisprezece ani. Kim simţea că-l urăşte din tălpile picioarelor până la moţul, pe care îl avea la bonetă.

— Mă duc până la bazar, să iau câteva dulciuri pentru tine, răspunse Kim după o clipă de gândire.

— Bazarul este dincolo de hotarul până la care ai voie să te duci. Dacă treci dincolo, să ştii că o păţeşti. Vino înapoi!

— Cât de aproape pot să mă duc? întrebă Kim care nu ştia tocmai bine ce va să zică hotarul până unde se

poate duce, dar cel puțin deocamdată, avea de gând să fie cât se poate de prevenitor.

— Cât de aproape? Poate vrei să spui cât de departe? Putem merge până la copacul acela, care se vede în marginea șoselei.

— Bine, atunci mă duc până acolo.

— Treaba ta. Eu nu merg. E prea cald. De urmărit te pot urmări și de aci. In orice caz, să știi că nu e bine să fugi. Vei fi recunoscut după hainele cu care ești îmbrăcat. Nu uita că porți uniforma regimentului. Sentinelele te vor aduce înapoi, mult mai repede decât ai plecat.

Gândul că va fi prins îl neliniștea pe Kim, mult mai puțin decât teama că hainele cu care era îmbrăcat, îl vor supăra în mișcări, dacă va încerca să o rupă la fugă. Se îndreptă spre copacul care era tocmai la o cotitură a drumului spre bazar, și începu să se uite după indigenii care treceau. Cei mai mulți dintre ei erau slugi dela barăcile militare și făceau parte din clasele cele mai de jos ale populației. Kim strigă pe unul dintre măturători; omul se întoarse spre el și-i aruncă o înjurătură destul de grosolană, convins că acest copil european tot nu-l va înțelege. Răspunsul scurt și tăios al băiatului însă, îl făcu să-și dea numaidecât seamă că s'a înșelat. Kim îi dete un răspuns plin de amărăciunea pe care demult căuta să și-o descarce pe cineva, în limba pe care dintre toate, o cunoștea cea mai bine.

— Iar acuma fă bine, du-te până la bazar și cheamă un scrib din piață să vină până la mine, căci vreau să trimit o scrisoare.

— Ce fel de fiu de om alb ești tu, dacă ai nevoie de un scriitor din piață? Nu ai la nevoie pe învățătorul, care face slujbă la barăcile militare?

— Ba-l am, dar de scriitori ca acela e plin şi iadul. Fă ce ţi-am spus, mă... Ai uitat că maică-ta s'a măritat sub coşar ? Slugă a lui Lal Beg. (Kim ştia că acesta este zeul măturătorilor), dă fuga, nu mai aştepta, altfel vei avea de a face cu mine.

Măturătorul se repezi în fugă.

— La barăci este un băiat alb, care te-aşteaptă sub copacul dela cotitură, dar băiatul acesta nu este fiu de alb, bâigui măturătorul la urechea primului scrib pe care îl întâlni în piaţă. Băiatul acesta are nevoie de tine.

— Plăteşte ceva? întrebă scribul adunându-şi penele de gâscă şi ceara de sigilat pe care o avea alături de scândura pe care scria.

— Asta nu ştiu. Dar nu seamănă cu ceilalţi băieţi. Du-te şi vezi, căci atâta osteneală face.

Kim începuse să-şi piardă răbdarea când văzu că apare trupul subţirel al tânărului Kayeth. Când ajunse destul de aproape, îl primi cu o ploaie de înjurături.

— Inainte de a începe, vreau să încasez ce mi se cuvine, zise scribul. Vorbele urâte pe care mi le-ai spus, măresc preţul pe care îl vei plăti. Dar cine eşti tu de umbli îmbrăcat în astfel de haine şi spui astfel de vorbe?

— Iîhî ! Asta o voi spune în scrisoarea pe care ar fi trebuit să o scrii. Dar eu nu sunt de loc grăbit, căci Umballa este plină de scribi şi tot aşa şi oraşul Lahore.

— Patru annale, zise scribul, făcându-se că nu l-a auzit, şi-şi întinse covorul în umbra unei barăci, unde nu se vedea nimeni pe aproape.

Kim se aşeză numaidecât alături de el, cu picioarele încrucişate cum fac toţi indigenii, fără să-i pese că-l strângeau pantalonii tăiaţi pe vine.

Scribul se uită la el cu coada ochiului.

— Acesta este un preț pe care îl poți cere unui sahib. Mie fă-mi un preț omenesc, răspunse Kim.

— O anna și jumătate. Dar de unde știu eu că după ce ți-am scris scrisoarea și ți-am dat-o, nu o rupi la fugă cu ea?

— Nu am voie să trec dincolo de copacul acesta, și afară de asta, scrisoarea mai are nevoie și de timbru.

— Pentru prețul timbrului nu iau comision. Te mai întreb odată: cel fel de băiat alb ești tu?

— Aceasta va fi spus în scrisoarea pe care vreau să o trimit lui Mahbub Ali, geambașul, care este în Kashmir Seraiul din Lahore. E prieten cu mine.

— Minunea minunilor, murmură scribul, muind o pană în cerneală. Scrisoarea o facem în limba hindustană?

— Fără îndoială. Prin urmare, scriem lui Mahbub Ali. Incepe! *Am venit cu trenul până la Umballa, împreună cu bătrânul. La Umballa am dus știrile privitoare la certificatul iepei celei ciacâre.* După cele ce văzuse din grădină, nu mai putea pomeni de armăsari.

— Mai încet nițel. Dar ce caută o iapă ciacâră în scrisoarea ta? Aci e vorba despre vestitul Mahbub Ali?

— Despre cine altul ar putea să fie vorba. Eu am fost în slujba lui. Moaie tocul în cerneală și să continuăm: *„S'a făcut așa cum ai poruncit. Ne-am continuat apoi drumul pe jos, spre Benares, și a treia zi am întâlnit în cale un anumit regiment.* Ai terminat?

— Da! răspunse scribul arzând de nerăbdare să vadă ce va urma.

— *Am intrat în tabăra lor și m'au prins, iar după amuletul pe care știi că-l purtam la gât, au constatat că eu sunt fiul nu știu cui, chiar din acel regiment, așa cum se spune în profeția cu taurul roșu, despre care vorbea toată*

KIM ȘI PISARUL

lumea în bazarul nostru. Kim făcu o pauză, tocmai cât trebui, pentru ca vorbele lui să se limpezească în mintea scribului, apoi își drese glasul și continuă : *Un preot al regimentului m'a îmbrăcat în haine militare și mi-a dat un alt nume... Un alt preot care era cu el însă mi s'a părut că trebue să fie mare prost. Hainele pe mine atârnă greu, dar arăt a sahib și tocmai din cauza aceasta îmi simt inima și mai grea. M'au trimis la o școală și aci mă bat. Nu-mi place nici aerul nici apa de aici. Vino Mahbub Ali și dă-mi o mână de ajutor, sau trimite-mi ceva parale, căci nu am nici atât cât să-mi fie deajuns pentru ca să plătesc pe cel care scrie această scrisoare.*

— Cum adecă „cel care scrie această scrisoare ?" La urma urmelor e vina mea că m'am înșelat. Tu ești tot atât de viclean ca și Husain Bux, cel care a falsificat timbrele Tezaurului la Nucklao. Dar ce întâmplare ! Spune drept, este adevărat ?

— Cu Mahbub Ali nu se prind minciunile. Tocmai de aceea e mult mai bine să ajuți pe prietenii lui cu un timbru. Când vor sosi banii îți voi plăti.

Scriitorul murmură ceva nemulțumit, dar cu toate acestea scoase un timbru din sertarul pupitrului și după ce sigilă scrisoarea, o luă și plecă. Numele lui Mahbub Ali se bucura de mare cinste și la Umballa.

— Vezi, o astfel de faptă este plăcută în fața zeilor, strigă Kim după el.

— Când îți vor sosi banii, să-mi plătești prețul îndoit, răspunse omul fără să se întoarcă spre el.

— Ce tot vorbeai cu arapul acela? întrebă toboșarul, după ce Kim se întoarse pe terasă. Tot timpul te-am urmărit cu privirea.

— Am stat amândoi de vorbă.

— Tu vorbești limba aceasta ca și un arap adevărat, nu-i așa ?

— Aș, de unde ; înțeleg și eu puțin. Ce facem acuma?

— Trompeții vor suna pentru ciorbă peste jumătate minut. Ar fi fost mai bine ca eu să fi plecat cu regimentul, căci e nesuferit să stai fără nicio treabă și să te duci la școală. Cred că și ție ți-e tot atât de nesuferită școala?

— Aci ai dreptate.

— Dacă aș ști încotro să apuc, m'aș căra. Dar cum spun omenii: în India aceasta blestemată te simți ca un prizonier în libertate. E peste putință să dezertezi, fără să fii prins imediat. M'am săturat de viața asta.

— Tu ai fost în Be... Anglia ?

— Te cred, am sosit cu ultimul contingent. împreună cu mama. Sigur că am fost în Anglia. Ce prost mai ești, băiete ! Dar unde ai fost crescut tu, pe marginea drumurilor ?

— Firește că da. Povestește-mi ceva despre Anglia. Tatăl meu a venit din țara aceea.

Deși nu îndrăsni să-i spună, Kim nu crezu nicio vorbă din tot ce-i povesti micul toboșar despre o suburbie din Liverpool care pentru el însemna toată Anglia. Cu toate acestea, povestea lui făcu să treacă mai ușor ceasurile grele ce mai aveau până la masă, o mâncare proastă care se dădea celor câțiva invalizi rămași în barăci și copiilor de trupă. Dacă nu ar fi trimis scrisoarea lui Mahbub Ali, Kim ar fi fost foarte abătut. Cunoștea foarte bine indiferența indigenilor pentru tot ce este în jurul lor, dar liniștea și singurătatea aceasta din mijlocul albilor i se părea apăsătoare. De aceea fu foarte mulțumit când în după amiaza aceleiași zile veni un soldat voinic și-l duse la Pater Victor care locuia în altă grupă de barăci, de cealaltă

parte a câmpului de exerciţiu, înecat în nori de praf. Preotul cetea o scrisoare în limba engleză scrisă cu cerneală violetă. De astă dată se uită la Kim cu mai multă curiozitate decât de obiceiu.

— Ei, cum ţi se pare fiule, viaţa pe care o duci aici? Nu tocmai strălucită, nu e aşa? Trebue să-ţi vină greu... ca oricărei sălbătăciuni pe care o închizi în colivie. Ascultă ce-ţi spun. Am primit o scrisoare neaşteptată dela prietenul tău.

— Unde este? Ii merge bine? Dacă a putut să-mi trimită o scrisoare, atunci totul este în regulă.

— Ţii mult la el?

— Sigur că ţin, căci şi el ţinea la mine.

— Din scrisoarea asta aşa se pare. El nu ştie scrie englezeşte, nu e aşa?

— Aş, de unde. Eu aşa cred că nu ştie, dar o fi găsit un scrib care putea să scrie scrisoarea foarte bine în englezeşte. Cred că ai înţeles.

— Atunci totul se explică. Ai idee despre afacerile lui bănești? Kim făcu o mutră, ca şi când nu ar şti nimica.

— De unde pot eu să ştiu aşa ceva?

— Tocmai la asta m'am gândit şi eu. Ascultă să vezi dacă pricepi ceva. Vom trece peste partea întâi a scrisorii care a fost scrisă în drum spre Jagadhir... „*Stau în marginea drumului, cufundat adânc în gânduri, încredinţat că mă voi împărtăşi de aprobarea Sfinţiei Tale pentru intervenţia pe care o fac acuma şi pe care te rog să o primeşti în cinstea celui A tot Puternic. Educaţia este cea mai mare binecuvântare atunci când este înţeleaptă. Altfel nu este de niciun folos pământesc.* Pe legea mea, moşul începe să fie interesant. *Dacă Sfinţia ta are de gând să dea băiatului meu cea mai bună educaţie Xavier* (cred că este vorba

despre St. Xavier in partibus) în condițiunile convorbirii pe care am avut-o împreună la 15 corent (aci intervine preciziunea caracteristică omului de afaceri), atunci A tot Puternicul să binecuvânteze neamul Sfinției tale până la a treia și a patra spiță (ascultă ce urmează) și vei putea pune temei pe răsplata cuvenită din partea umilei slugi a Sfinției tale- per annum trei sute de rupii anual, în schimbul costisitoarei educații în institutul St. Xavier din Lucknow, și îmi veți îngădui un scurt răgaz pentru ca să vă trimit această răsplată, în orice parte a Indiei unde Sfinția ta se va găsi. In această clipă umilita slugă a Sfinției tale nu are unde să-și plece capul pentru odihnă și se îndreaptă cu trenul spre Benares, ca să scape de cicăleala unei femei bătrâne căreia nu-i mai tace gura, căci nu vrea să locuiască la Saharunpore oricare ar fi cinstea pe care i-ar da-o în casa ei. Ia spune, ce naiba înseamnă toate acestea.

— Eu cred că i-a cerut să fie puro (duhovnic) în casa ei din Saharunpore. Dar bătrânul nu putea să primească, din cauza râului pe care îl caută. Femeia este foarte limbută.

— Prin urmare tu știi despre ce este vorba. Mie mi-a fost peste putință. Ducându-mă deci la Benares, unde îți voi găsi adresa și de unde voi trimite rupiile pentru copilul acesta care îmi este lumina ochilor și pentru cinstirea celui A tot Puternic, dă-i educația cuvenită, iar cel care trimite această scrisoare se va ruga în fiecare zi pentru tine. Scrisă de Sobrao Satai, candidat căzut la o catedră a Universității din Allahabad, pentru venerabilul Teshoo Lama, preotul din Such-zen, plecat în căutarea unui râu. Veți scrie la adresa Tirthankers' Temple, Benares. P. S. Vă rog să nu uitați că acest copil este lumina ochilor și rupiile vor fi trimise regulat câte trei sute pe an pentru cinstirea celui A tot Puternic. Ei, acum să-mi spui ce este cu bătrânul acesta

este un nebun primejdios sau îmi propune o afacere? Te întreb pe tine, pentrucă eu nu pot găsi nicio explicație.

— Dacă spune că-mi va da trei sute de rupii pe an, atunci are să mi le dea.

— Va să zică tu așa înțelegi lucrurile?

— Sigur că da. Dacă așa spune el.

Preotul fluieră mirat, pe urmă se adresă lui Kim ca unui om de seama lui:

— Mie nu-mi vine să cred, dar vom vedea. Tu vei pleca astăzi la Orfelinatul Militar din Sanawar unde regimentul va îngriji de educația ta, până când vei ajunge la vârsta ca să intrii în armată. Vei deveni un adept al bisericii anglicane. Asta a fost intervenția lui Bennett. Pe de altă parte, dacă vei merge la St. Xavier, acolo ți se va da o educație mai bună, și vei fi crescut în adevărata credință. Vezi, aci este marea greutate pentru mine.

Kim însă nu auzea și nu vedea nimica, decât pe bătrânul thibetan coborând cu trenul spre miazăzi, fără să aibă pe nimeni care să cerșească pentru el.

— Voi face și eu cum face toată lumea în astfel de împrejurări. Voi amâna hotărârea definitivă. Dacă prietenul tău va trimite banii din Benares... Puteri ale întunerecului... de unde să ia un creșetor care răscolește prin colbul drumurilor trei sute de rupii?... ne vom duce la Lucknow și voi plăti eu drumul pentru tine, căci îmi va fi peste putință să mă ating de banii din subscripție, de vreme ce vreau să fac din tine un credincios al bisericii catolice. Dacă nu va trimite banii, atunci vei pleca la Orfelinatul Militar, în contul regimentului. Ii voi da un răgaz de trei zile, cu toate că eu nu cred nimica din ce spune. Dar chiar dacă trimite banii, și după aceea va înceta să mai trimită ca de obiceiu, dar la urma urmelor

asta nu mă priveşte pe mine... In viaţă nu poţi face decât un singur pas dintr'odată. Lăudat fie Domnul ! Pe Bennett l-au trimis pe front şi eu am rămas aici. Ce să faci, toate nu le poţi avea.

— Firește ! răspunse Kim cu gândurile duse.

Preotul se plecă spre el :

— Sunt gata să-mi dau solda pe o lună, dacă aş putea afla ce se petrece în capul acesta rotund al tău.

— Nu se petrece nimica, răspunse băiatul şi se scărpină în ceafă. (Tocmai se gândea dacă Mahbub Ali îi va trimite cel puţin o rupie. Ar putea plăti scribului şi ar trimite o scrisoare şi lui lama la Benares. Poate Mahbub Ali va veni să-l vadă, când va trece cu caii cumpăraţi spre miazăzi. Fără îndoială el trebue să ştie că războiul despre care băieţii vorbeau cu atâta animaţie în timpul mesei, a fost deslănţuit de scrisoarea pe care el a predat-o la destinaţie omului din Umballa. In cazul când Mahbub Ali nu ştie nimic despre asta, atunci ar fi primejdios să-i spună, căci Mahbub Ali era fără milă faţă de copiii care ştiau, sau îşi închipuiau că ştiu prea multe).

— Acuma dragul meu, până în ziua când voi primi alte ştiri, tu poţi alerga şi te poţi juca împreună cu ceilalţi copii. Te vor învăţa câte ceva, dar nu cred că această învăţătură să fie pe gustul tău.

Ziua se sfârşi cu multă greutate. Când vru să se culce, ceilalţi copii îi spuseră să-şi păturească hainele şi să-şi aşeze bocancii în faţa patului, şi începură să facă glume pe socoteala lui. In zorii zilei fu trezit de trompeţi. Imediat ce luă masa, veni învăţătorul şi-l luă în primire ; pe urmă îi vârâ sub nas o pagină plină de caractere neînţelese cărora le da tot felul de nume caraghioase, şi începu să-l ciocănească fără niciun motiv. Kim se gândi să-l o-

trăvească cu o cantitate de opiu pe care ar fi putut să o împrumute dela un măturător al barăcilor, dar își dete seamă că acuma mâncau cu toții împreună la aceeaș masă, (ceea ce îl revolta foarte mult, deoarece el era obișnuit să întoarcă spatele spre ceilalți, când mânca) și lucrurile s'ar fi putut da pe față. Pe urmă încercă să fugă spre satul al cărui preot voise să jefuiască pe lama și unde trăea veteranul. Dar de câte ori se depărta prea mult de tabără, sentinelele neadormite îl făceau să se întoarcă înapoi. Pantalonii și tunica păreau că-i robiseră nu numai trupul ci și mintea, așa că renunță la orice încercare și se lăsă în voia norocului și a întâmplării, cum se obișnuește în Orient. După amiezile se plimba în tovărășia micului toboșar, dela care nu putea auzi altceva decât aceleaș vorbe deșarte care pe semne fac pe trei sferturi vocabularul tuturor albilor când sunt supărați. Kim le știa de mai demult și avea un profund dispreț pentru ele. Pistruiatul ca să se răzbune din cauza tăcerii și indiferenței cu care îl asculta, îl lua la bătaie ca și când acest procedeu ar fi fost cât se poate de firesc. Pe el nu-l interesau bazarurile care se găseau în interiorul hotarului pe unde aveau permisie să se plimbe și tuturor indigenilor le spunea „negri", iar aceștia la rândul lor îl gratificau cu tot felul de porecle rușinoase pe care el nu le putea înțelege, mai ales că slugile luau întotdeauna o atitudine foarte cuviincioasă în timp ce-l înjurau. Injurăturile acestea însă erau un fel de mângâiere pentru Kim în schimbul bătăii pe care o primea.

In dimineața zilei a patra, micului toboșar i se întâmplă ceva neașteptat. Ieșiseră împreună să se plimbe în partea unde era hypodromul din Umballa. Dela plim-

bare se întoarse plângând și aduse știrea că micul O'Hara, cu toate că nu-i făcuse nimic rău, chemase pe un indigen cu barba roșie care se apropia călare. Arapul acesta s'a repezit cu calul spre ei și după ce a ridicat în șea pe tânărul O'Hara, a dispărut în galop. Știrile acestea ajunseră la auzul lui Pater Victor, care rămase cu gura căscată, mai ales că în aceeaș zi primise și o scrisoare din Templul Tirthankers dela Benares. In scrisoare era un bilet la ordin asupra unei bănci indigene, pentru suma de trei sute de rupii și o surprinzătoare rugăciune către cel A tot Puternic. Lama ar fi fost și mai mirat decât Pater Victor, dacă ar fi aflat cum transcrisese scribul din bazar cuvintele lui: „voi câștiga har în fața Domnului".

— Puteri ale întunerecului celui din afară, murmură Pater Victor învârtind scrisoarea în mână. Și tocmai acuma a trebuit să plece din nou cu unul dintre prietenii lui vagabonzi. Nu știu dacă nu va fi mult mai bine pentru mine să scap acuma de el, decât să mă duc să-l aduc înapoi. Mi-e peste putință să înțeleg. Cum naiba poate găsi un om care cerșește pe drumuri banii necesari pentru educația unui copil alb, asta nu poate să-mi intre în cap!

La trei mile depărtare de tabără, Mahbub Ali își strunea armăsarul alb de Cabul, cu Kim în oblânc, și căuta să-l liniștească.

— Ascultă, micul meu prieten și al tuturor, aci mai este vorba și de cinstea și obrazul meu. Pe Mahbub Ali îl cunosc toți ofițerii sahibi din toate regimentele și tot orașul Umballa. Oamenii m'au văzut când te-am ridicat în șea și am bătut pe celălalt copil; afară de asta în mijlocul acestui platou a putut să ne vadă cineva. Cum aș putea eu să te iau cu mine și să spun oamenilor, că

dându-ți drumul din șea, ai dispărut în mijlocul sămănăturilor. Mă vor băga la închisoare. Ai răbdare. Un sahib rămâne tot sahib. Cine știe, poate când vei ajunge bărbat în lege, vei fi foarte recunoscător lui Mahbub Ali.

— Du-mă departe de sentinele, ca să-mi pot scoate tunica asta roșie. Dă-mi și bani, căci vreau să mă duc la Benares ca să găsesc pe lama. Eu nu vreau să fiu sahib, și adu-ți aminte că am dus scrisoarea ta celui căruia i-ai adresat-o.

Armăsarul cel alb făcu un salt speriat, din cauză că Mahbub Ali în focul discuției îl atinse fără să-și dea seamă, cu vârful tăios al pintenului (el nu făcea parte dintre geambașii care poartă ciubote englezești și pinteni de modă nouă care să nu taie). Din această mișcare însă Kim își dete seamă de efectul pe care îl produsese amintirea scrisorii.

— Insărcinarea n'a fost grea. Omul era în drumul spre Benares. Eu și sahibul am și uitat demult de această afacere. De altfel eu trimit foarte multe scrisori oamenilor care se interesează de cai. Mi se pare că era vorba de o iapă ciacâră, cea de care se interesa Peters Sahib?

Kim își dete numaidecât seamă că Mahbub Ali îi întinde o cursă, căci dacă ar fi răspuns că a fost vorba despre certificatul unei „iepe ciacâre", Mahbub și-ar fi dat seamă fără nicio greutate, char după graba cu care i-ar fi răspuns, că el bănuește ceva. Prin urmare se întoarse spre el și-i ripostă :

— O iapă ciacâră ! Da de unde ? Eu nu-mi uit niciodată însărcinările până într'atâta. A fost vorba despre un armăsar alb.

— Da, ai dreptate. Un armăsar arăbesc, alb. Tu însă mi-ai scris despre o iapă ciacâră.

— Nimeni nu caută să spună unui scrib adevărul, răspunse Kim care simți palma uriașă a lui Mahbub Ali pe pieptul lui.

— Ei... Mahbub Ali! Pungaș bătrân, ia stai! se auzi strigând un englez care venea în galop și se apropie de ei, călărind pe un pony destinat curselor de polo. — Te caut pretutindeni de zile întregi. Armăsarul acesta de Cabul îmi place. Cred că îl ai de vânzare?

— Aștept să-mi sosească din urmă câțiva mânji, între ei unul par'că l-a fătat măsa anume pentru jocul de polo care este un sport delicat și greu. Se...

— Se pricepe la polo și servește și la masă în loc de fecior. Da, am mai auzit astfel de palavre. Ce naiba ai în oblânc?

— Un băieţaș, răspunse Mahbub Ali grav. L-am găsit în timp ce un alt băiat îl bătea în lege. Tatăl lui a fost un soldat alb care a făcut serviciu în timpul războiului. Băiatul acesta a copilărit în orașul Lahore, și se juca cu caii mei, de pe vremea când abia se putea ține în picioare. Mi se pare că vor să-l facă și pe el soldat. A fost prins chiar de regimentul tatălui său, cel care a plecat săptămâna trecută pe front. Nu se prea vede însă că i-ar place milităria. L-am luat cu mine să facă o plimbare. Spune-mi băiete, unde sunt barăcile cantonamentului, ca să te duc acolo?

— Lasă-mă să mă duc singur, căci le pot găsi și fără tine.

— Dacă fugi, vor spune că eu sunt vinovat!

— Are să fugă la masă, căci în altă parte unde crezi că s'ar putea duce, interveni englezul.

— El s'a născut în această țară și are prieteni prin

partea locului. Așa că s'ar putea duce unde-i place. Băiatul acesta este un *chabuk sawai* (un șmecher). N'are decât să-și schimbe hainele și cât ai clipi, devine un băiat hindustan din clasa cea mai de jos.

— Ce tot vorbești și tu!

Englezul se uită la Kim și-l examină cu de-a-mănuntul, iar Mahbub Ali întoarse calul în partea unde erau barăcile. Kim scrâșni din dinți, căci vedea că Mahbub Ali își bate joc de el, cum e obiceiul afganilor necredincioși, dar geambașul continuă:

— Il vor trimite la școală unde îl vor încălța în bocanci grei și haine grosolane ca acestea de pe el. Pe urmă va uita tot ce a știut, înainte de a intra în școală. Care este baraca ta băiete?

Kim era incapabil să răspundă ceva, dar întinse brațul și-i arătă aripa cu pereții albi, strălucind în lumina de soare, în care locuia Pater Victor.

— S'ar putea să devină un soldat viteaz, murmură Mahbub Ali îngândurat. In orice caz ar putea deveni cel puțin un soldat de ordonanță priceput. Odată l-am trimis și eu să ducă la Lahore o anumită însărcinare. O însărcinare privitoare la certificatul unui armăsar alb. Mahbub Ali adăugă la această recomandație și câteva cuvinte jignitoare la adresa lui Kim, chiar aci în auzul acestui sahib care era același căruia el îi strecurase cu atâta viclenie biletul care deslănțuise războiul. Kim prevedea că Mahbub Ali va fi prăjit de viu deasupra focului pentru trădările lui, dar în clipa aceasta îl obseda mai presus de orice, silueta barăcilor, a sălii cu tabla învățătorului și pe urmă alte barăci, în rânduri care nu se mai terminau. Ridică privirea rugătoare spre fața indiferentă a englezului care nu părea de loc să-l recunoască; cu toate acestea, nici în

această clipă de desnădejde nu se gândi să ceară ajutorul albului sau să denunțe pe acest afgan. Mahbub se uita la englez, fără să clipească și tot așa englezul la Kim care în haina lui cazonă tremura ca o vargă și limba și-o simțea ca legată.

— Calul meu e învățat cu drumul, zise geambașul, căci un altul pe aici s'ar fi poticnit.

— Ascultă, întrebă englezul într'un târziu. Cine s'a gândit să facă soldat din băiatul acesta?

— Spune că regimentul care a dat peste el, dar mai cu seamă preotul regimentului ține morțiș.

— Iată și Pater, zise Kim cu glasul încet, văzând pe Pater Victor coborând în capul gol de pe terasă și îndreptându-se spre ei.

— Puteri ale întunerecului celui mai din afară! Ascultă O'Hara câți prieteni de toate neamurile mai ai tu în toată Asia? strigă el în clipa când Kim lunecă din șeaua geambașului și se opri amărât în fața lui.

— Bună dimineața, Pater! strigă vesel colonelul. Am auzit vorbindu-se de dumneata. Voiam de mult să vin să te văd. Eu sunt colonelul Creighton.

— Dela Inspectoratul Etnologic? întrebă Pater Victor. (Colonelul dete din cap în semn afirmativ). Pe legea mea, sunt foarte mulțumit că ne-am întâlnit și în acelaș timp foarte recunoscător că mi-ai adus băiatul înapoi.

— N'ai de ce să-mi fii recunoscător. Afară de asta Pater, băiatul nu avea de gând să fugă. Nu cunoști pe prietenul nostru Mahbub Ali? (Geambașul nu descălecase ci sta în lumina soarelui și se uita indiferent la ei). Dacă ai fi stat o lună încheiată în garnizoană, ai fi avut ocazie să-l cunoști mai demult, căci dela el cumpărăm toți caii.

Băiatul acesta mi se pare mai mult o curiozitate. N'ai putea să-mi dai câteva informaţii despre el?

— Să-ţi dau informaţii despre el? se miră Pater Victor. Dumneata eşti singurul om care poate să mă scoată din încurcătură. Ce aş putea să-ţi spun! Puteri ale întunerecului, eu însumi ard de nerăbdare să găsesc pe cineva care să fie în curent cu viaţa indigenilor şi să putem sta de vorbă.

De după baracă se arăta un rândaş, aşa că trebuiră să schimbe vorba şi colonelul se adresă geambaşului în dialect urdu, vorbind cu glas ridicat, pentru ca să poată fi auzit:

— Foarte bine, am înţeles Mahbub Ali, dar nu văd de ce-mi înşiri toate aceste poveşti despre calul tău. Dau pentru el treisute de rupii şi nicio para mai mult.

— Sahib, sunteţi puţin încălzit şi cam supărat din cauza călăriei, răspunse geambaşul, trăgând cu ochiul ca între prieteni. Vă veţi da numaidecât seamă de calităţile calului meu. Aştept până ce veţi termina vorba cu Sfinţia sa. Vă voi aştepta la umbra copacului de colo.

— Du-te naibei! răspunse colonelul râzând. Aşa se întâmplă de câte ori te uiţi după caii lui Mahbub. Pater, omul acesta este mai rău decât o lipitoare care îţi suge sângele. Bine Mahbub, aşteaptă, dacă ai vreme de pierdut. Acum sunt cu totul la dispoziţia dumitale Pater. Unde e băiatul? Ah, uite-l cu Mahbub; stau amândoi de vorbă. Ciudat băiat! Fii bun trimite pe cineva să ducă iapa mea de cealaltă parte a barăcilor, la umbră.

Colonelul se lasă într'un fotoliu, de unde putea vedea pe Mahbub stând de vorbă cu Kim. Pater Victor intră în baracă, să aducă cutia cu ţigările.

Creighton auzi pe Kim spunând cu amărăciune.

— Ascultă Mahbub, încrede-te într'un brahman mai curând decât într'un șarpe, într'un șarpe mai curând decât într'o femeie desmățată și într'o desmățată mai curând decât într'un afgan.

— E tot una în cine te încrezi, răspunse Mahbub mișcându-și barba roșcată cu multă demnitate. Copiii însă nu trebue să se gândească la covorul din război înainte de a fi complet țesut. Crede-mă, Prieten al Tuturor, că eu îți fac acuma o slujbă pe care nu vei uita-o. Oamenii aceștia nu vor face din tine un soldat.

— Mare păcătos, se gândi Creighton. Cu toate acestea nu cred să te înșeli prea mult. In orice caz copilul acesta atât de bine dotat, nu ar trebui să se piardă.

— Te rog să mă ierți câteva clipe, se auzi glasul lui Pater Victor din cameră, căci vreau să-ți aduc certificatul băiatului.

— Dacă se va întâmpla ca mulțumită mie, colonelul acesta să te ridice la cinste mare, cu ce vei răsplăti pe Mahbub Ali, după ce vei deveni om la locul tău?

— Lasă vorba asta; eu te-am rugat să mă lași să-mi văd de drum și aș fi acum în siguranță, dar în loc de asta m'ai vândut din nou englezului. Cât vei lua pentru această vânzare?

— Ia te uită la prichindelul acesta caraghios, murmură colonelul și rupând vârful țigării, se întoarse foarte politicos spre Pater Victor.

— Ce scrisori vântură preotul cel gras în fața colonelului? Stai în fața calului și prefă-te că cercetezi frâul, zise Mahbub Ali.

— Este o scrisoare pe care a trimis-o lama în timp ce era pe drumul spre Jagadhir și în care îi spune că va plăti trei sute de rupii pe an pentru educația mea.

— Nu mai spune! E în stare să facă și asta, caraghiosul acela de bătrân. La ce școală vor să te trimită?

— Nu știu, dar mi se pare că la Nucklao.

— Se poate, căci acolo este o școală mare pentru sahibi și pentru cei de jumătate sânge. Am văzut-o și eu, când am trecut pe acolo, ca să vând cai. Prin urmare și lui lama îi era drag Prietenul Tuturor?

— Da, și închipuie-ți că el nu spunea niciodată minciuni și nici nu m'a vândut dușmanilor mei.

— Nu e de mirare că preotul nu se poate dumiri. Ia vezi ce repede vorbește cu colonelul, zise Mahbub zâmbind. Pe Allah (și ochii lui lacomi iscodiră largul terasei), mi se pare că lama al tău a trimis preotului un răvaș. Cunosc și eu așa ceva, căci am făcut multe afaceri prin *hoondi* (scrisoare). Colonelul se uită la el cu atenție.

— La ce-mi poate folosi toată afacerea asta? întrebă Kim plictisit. Tu pleci acum în drumul tău, iar pe mine mă vor duce din nou în barăcile acelea unde nu găsești un loc ca lumea să poți dormi și unde mă bat toți băieții.

— Nu cred că s'ar putea întâmpla așa ceva. Ai puțină răbdare băiete, căci pathanii nu sunt lipsiți de omenie, decât atunci când e vorba să-ți vândă cai.

Trecură cinci, zece-cinsprezece minute: Pater Victor vorbea foarte animat cu colonelul, punându-i felurite întrebări la care acesta îi dădea răspuns:

— Ți-am spus acum despre acest băiat tot ce știu, dela început până la sfârșit, și mă simt foarte ușurat. Ai mai auzit vreodată așa ceva?

— In orice caz bătrânul a trimis paralele. Scrisorile lui Gind Sahai se bucură de trecere, de aici până în China, zise colonelul. Dar din ce cunoști mai bine pe indigeni, știi cu atât mai puțin ce vor și ce nu vor.

— Imi pare bine că aud astfel de cuvinte din gura unuia care este la Serviciul Etnologic. Amestecul acesta de tauri roşii cu râuri făcătoare de minuni (bietul necredincios, Dumnezeu să-l ierte) şi scrisori scrise de mână alături de certificatele masonice. Nu cumva şi dumneata eşti mason ?

— Pe Jupiter, abia acum îmi dau seamă : fireşte că sunt şi eu, dar acesta este un motiv mai mult, răspunse colonelul îngândurat.

— Sunt foarte mulţumit că în această calitate vedeţ un motiv mai mult. Dar cum ţi-am spus, aci este un amestec de lucruri pe care eu nu sunt în stare să-l înţeleg Pe urmă profeţia pe care a făcut-o colonelului nostru Par'că-l văd şi acuma pe marginea patului meu, cu cămaşa deschisă la gât, de i se vedea pielea albă. A doua zi, profeţia făcută de el s'a adeverit. Cred că la St. Xavier îl vor vindeca de toate aceste nebunii, ce zici ?

— Stropindu-l cu aghiasmă, zise colonelul râzând.

— Pe onoarea mea, m'am gândit şi eu uneori la aşa ceva. Cu toate acestea cred că vor face din el un bun catolic. Singurul amănunt care îmi dă de gândit, este întrebarea : ce se va întâmpla dacă bătrânul cerşetor...

— Lama; ascultă dragul meu : se întâmplă de multe ori ca un lama la el acasă să fie şi gentilom.

— Dar dacă lama nu va mai plăti anul viitor. Nu încape nicio îndoială că se pricepe foarte bine să pună un lucru la cale, sub impresia momentului, dar ce facem dacă într'o bună zi moare. Luăm banii unui necredincios, ca să creştem un copil creştineşte...

— Bine, dar omul spune foarte limpede că aceasta este dorinţa lui. Se vede că îndată ce şi-a dat seamă că băiatul este copilul unui alb, a luat o hotărâre care i s'a

părut că este cea mai bună. Mi-aș da solda pe o lună, dacă aș fi putut să fiu de față ca să văd cum a explicat lucrurile, celor din templul Tirthankers din Benares. Ascultă Pater, nu am pretenția să știu multe despre indigeni, dar dacă ți-a spus că va plăti, atunci să știi că plătește, fie că e mort, fie că e viu. Vreau să spun că moștenitorii lui vor lua asupra lor această sarcină. Părerea mea este să trimiți băiatul la Lucknow. Dacă preotul anglican va considera gestul dumitale lipsit de...

— N'a avut noroc. L-au trimis pe front, în loc să mă trimită pe mine. Doctorul a constatat că starea mea fizică nu-mi permite. Pentru asta, dacă va rămânea în viață, îl voi excomunica. Bennett ar trebui să fie mulțumit cu...

— Cu gloria, și să-ți lase dumitale partea sufletului. Exact! La drept vorbind, nu prea îmi vine să cred că Bennett se va supăra. Treci toată vina asupra mea. Eu cred că va fi mult mai bine să trimiți băiatul la institutul St. Xavier. Va putea face drumul până acolo în calitate de orfan de militar și în felul acesta, scutește cheltuielile de drum. Lucrurile de care are nevoie, ar putea fi cumpărate dintr'o subscripție în regiment. Loja masonică nu va trebui să cheltuiască nimica cu creșterea lui, așa că îi va trece orice supărare. E cât se poate de simplu. Săptămâna viitoare tot va trebui să plec și eu la Lucknow, așa că pe drum aș putea să am grijă de el. Dă-l în grija oamenilor mei și se va face tot ce este de lipsă.

— Ești un om generos.

— Ba de loc, și te rog chiar să nu te amăgești în această privință. Lama ne-a trimis banii cu un anumit scop. Nu văd cum i-am putea trimite înapoi. Prin urmare va trebui să facem ceea ce ne cere. Aci nu mai încape niciun fel de vorbă, nu e așa? Deci să fim înțeleși,

Marţia viitoare vii cu el la mine şi mi-l dai în primire la trenul care pleacă spre miazăzi. Până atunci nu sunt decât trei zile, şi cred că în timpul acesta nu te va supăra prea mult.

— Mi-ai ridicat o piatră de pe inimă, dar cu acesta ce facem, zise preotul şi vântură cecul. Eu nu cunosc pe Gobind Sahai, şi nici banca lui, care ar putea să fie chiar o groapă ascunsă sub un zid.

— Se vede cât de colo că dumneata n'ai început-o de jos. Dacă vrei, îţi voi încasa eu cecul şi-ţi voi trimite chitanţă în regulă.

— Bine, dar cu toate afacerile dumitale, să te mai ocupi şi de asta! Ar însemna să-ţi cer...

— Nu mă supără de loc. Ui-te ce, din punct de vedere etnologic chestiunea aceasta mă interesează foarte mult. Mă gândesc să fac despre asta şi o notă într'un raport oficial la care tocmai lucrez acuma. Transformarea stemei unui regiment, cum este Taurul roşu al regimentului dumneavoastră, într'un fetiş la care băiatul ţine atât de mult, este un subiect extrem de interesant.

— Nu şiu cum să-ţi mulţumesc.

— Ai putea să faci ceva şi dumneata. Oamenii din Serviciul Etnologic sunt foarte invidioşi faţă de colegii lor, când se întâmplă ca unul dintre ei să descopere câte ceva. Chestiunile din domeniul acesta nu interesează pe nimeni afară de noi; cred că ştii şi dumneata ce înseamnă să fii colecţionar de cărţi. Prin urmare să nu sufli nicio vorbă despre asta, niciun cuvânt, mai ales despre caracterul specific asiatic al acestui băiat, nici despre aventurile lui, şi mai ales despre profeţia pe care a făcut-o, şi nici să nu faci vreo aluzie, fie directă, fie indirectă, despre acestea, în faţa lui. Mai târziu, voi încerca eu să aflu

dela el tot ce poate fi aflat.

— Bine, ne-am înțeles. Sunt convins că vei face un raport minunat asupra acestei chestiuni, despre care eu nu voi pomeni nimănui, până în clipa când voi vedea raportul tipărit.

— Îți mulțumesc, mai ales că declarația dumitale este foarte plăcută unui etnolog. Acum eu trebue să mă duc la masă. Ia te uită, bătrânul Mahbub e tot aci ? strigă colonelul și chemă pe geambașul care se urni din umbra copacului unde-l aștepta. Ia spune ce este ?

— Voiam să-ți vorbesc despre mânzul acela, răspunse Mahbub. Când un mânz pare anume făcut din naștere pentru a deveni un pony de polo, obișnuit să audă șuerul gloanțelor, fără să-l fi învățat dinainte cu ele, atunci ar fi păcat ca un astfel de mânz să fie înhămat la o cotigă.

— Tot așa zic și eu, Mahbub. Mânzul va deveni cal de polo. Pater, oamenii aceștia nu se gândesc la altceva decât la cai. Ne vom întâlni mâine Mahbub, dacă se va întâmpla să ai ceva de vânzare.

Geambașul salută după obiceiul călăreților, ridicând brațul, după ce-și trecu frâul în cealaltă mână.

— Stai liniștit Prietene al Tuturor, șopti el lui Kim care se sbuciuma alături de el. Ești un om făcut, deoarece în scurtă vreme vei pleca la Nucklao... și ia banii aceștia, ca să ai cu ce plăti pe cel care ți-a scris scrisoarea. Cred că ne vom mai întâlni de multe ori de aci înainte, și strunindu-și calul, plecă în galop.

— Ascultă, strigă colonelul din fundul terasei. Peste trei zile vom pleca împreună la Lucknow. Până atunci vei avea tot răgazul să vezi o mulțime de lucruri noi și interesante. Prin urmare stai binișor și nu încerca să fugi din tabără, căci vei fi dat la școala din Lucknow, continuă

el vorbind băiatului în limba hindustană.

— Voi putea întâlni în oraşul acela pe Sfântul cu care am venit? scânci Kim.

— In orice caz Lucknow este mai aproape de Benares decât Umballa. Poate te vei duce până acolo sub supravegherea mea. Mahbub Ali ştie că tu te vei duce la şcoală şi ar fi foarte supărat să afle că ai început din nou să vagabondezi. Ţine minte : mi s'au spus despre tine o mulţime de lucruri pe care eu nu le voi uita.

— Voi aştepta să treacă şi aceste trei zile, dar ceilalţi băieţi mă vor bate.

Trompeţii tocmai începură să sune masa.

CAPITOLUL VII.

De ce e scris, ca soare pe cer să facă rândul
Cu palida lumină de lună şi stele ce-apun ?
Prin bezna întunecată, ca fiara vine gândul :
E cerul departe, haine dureri pe toţi ne răpun.
Legat de ispăşirea pe care ţi-a lăsat-o
(Adam, preafericitul, în prima nebunie)
Ridică alba frunte spre-a cerului tărie
Şi cercetează zodia cea bună de ţi-a dat-o.

Sir JOHN CHRISTIE

In timpul după amiezii, învăţătorul cel roşcovan spuse lui Kim că a fost şters din catalogul şcoalei, dar această ştire nu păru să aibă pentru el niciun fel de însemnătate, până în clipa când îi prounci să iasă din clasă şi să se ducă să se joace. Plecă numaidecât până în bazar unde găsi scribul căruia îi datora costul unei mărci.

— Acum îţi voi plăti, zise Kim privindu-l de sus, şi am nevoie să-mi mai scrii o scrisoare.

— Mahbub Ali este în oraşul Umballa, răspunse scribul curtenitor. (Slujba lui era un fel de oficiu de informaţiuni generale, chiar prin natura ocupaţiilor pe care le avea).

— De astă dată nu voi scrie lui Mahbub ci unui preot, Ia tocul şi scrie repede: *Lui Teshoo Lama, sfântul din*

Bhotiyal care a plecat în căutarea unui râu, și actualmente se găsește în templul Tirthankers din Benares. Moaie tocul mai adânc în cerneală. Peste trei zile eu voi pleca la Nucklao, ca să fiu dat în seama școalei de acolo. Numele școalei este Xavier. Nu știu în ce parte este această școală, dar știu atât că este în orașul acela.

— Eu cunosc orașul Nucklao și știu în ce parte este școala, interveni scribul.

— Lămurește-l în ce parte este școala și-ți dau jumătate anna pe deasupra.

Pana de trestie începu să scârțâie grăbită :

— Va fi peste putință să nu o găsească. Ia vezi, cine este cel care ne pândește din cealaltă parte a străzii.

Kim ridică privirea speriat și văzu de cealaltă parte a drumului pe colonelul Creighton îmbrăcat în costum de tennis.

— Nu știu ce sahib este, dar cunoaște pe preotul cel gras care este la barăci și mă cunoaște și pe mine.

— Ce făceai acolo ? întrebă colonelul după ce Kim se apropie grăbit de el.

— Nu... nu am de gând să fug ; scriam o scrisoare pentru Sfântul meu din Benares.

— La asta eu nu m'am gândit. I-ai scris că te voi lua cu mine la Lucknow.

— Nu i-am scris; cetește scrisoarea ca să te convingi.

— Dacă ai scris această scrisoare, n'ar fi trebuit să uiți nici numele meu, zise colonelul și zâmbi într'un mod ciudat. Kim își luă inima în dinți :

— Mi s'a spus odată că nu e bine să pomenești în scrisori numele străinilor de seamă, căci indiferent despre ce ar fi vorba, pomenind un nume, s'ar putea să încurci multe planuri puse cu multă grijă la cale.

— Ceea ce ţi s'a spus, a fost foarte bine spus, aprobă colonelul şi Kim se aprinse la faţă. Du-te şi i-a cutia cu ţigările, şi adu-mi-le astă seară acasă. Le-am uitat pe terasa preotului.

— Unde este casa ta? întrebă Kim, căci din felul în care îi vorbise colonelul, presimţea că acesta voise să-l pună la încercare, de aceea se hotărâ să fie cu băgare de seamă.

— N'ai decât să întrebi pe cineva din bazarul cel mare, răspunse colonelul şi îşi văzu de drum.

— Şi-a uitat cutia cu ţigările, spuse Kim după ce se întoarse alături de scrib. Va trebui să i le duc astă seară acasă. La scrisoare nu mai adăogăm nimica, doar să repeţi de trei ori: *Vino după mine, vino după mine, vino după mine!* Şi-acum să-ţi plătesc costul unei mărci. După ce se ridică în picioare şi dete se plece, se opri din nou, par'că şi-ar fi adus aminte de ceva: Spune-mi cine este sahibul acesta care arată mereu supărat? Cel care şi-a uitat cutia cu ţigări.

— Cine să fie? Nu e decât Sahib Creighton; un sahib fără regiment.

— Cu ce se ocupă?

— Ştie Dumnezeu. Cumpără mereu cai pe care nu-i poate încăleca şi se interesează despre toate făpturile lui Dumnezeu, cum sunt plantele, stâncile şi obiceiurile oamenilor. Negustorii spun despre el că este starostele proştilor, din cauză că se lasă atât de uşor înşelat. Mahbub Ali spunea despre el că este mai nebun decât toţi ceilalţi sahibi împreună.

— Nu mai spune! se minună Kim şi-şi văzu de drum.

Kim însă, văzuse multe până acuma, de aceea se gândi că este peste putinţă să duci unui om nebun o ştire

de pe urma căreia să plece la război opt mii de oameni, în afară de cei cu tunuri. Nici comandantul suprem al trupelor din India nu poate vorbi unui nebun aşa cum îl auzise el vorbind cu colonelul. Tot aşa nici glasul lui Mahbub Ali nu s'ar fi schimbat, cum se schimba întotdeauna, când pomenea numele colonelului, dacă acesta ar fi fost nebun. Prin urmare aci trebuia să fie o taină, şi gândul acesta îl făcu să tresară; Mahbub Ali făcea spionaj pe contul colonelului, întocmai cum făcuse şi el pe contul lui Mahbub Ali. Şi exact ca şi geambaşul, colonelul avea mult respect faţă de oamenii care nu căutau să pară prea deştepţi.

Se simţea foarte mulţumit că nu arătase cu nimica din ce s'ar fi putut vedea că ştie unde este casa colonelului, iar după ce se întoarse la barăci, şi constată că nu uitase nimeni nicio cutie cu ţigări, nu-şi mai încăpea în piele de bucurie. Găsise în sfârşit un bărbat după gustul lui, un om ascuns care juca un joc primejdios şi trăgea sfori tainice din umbră. Prin urmare, dacă omul acesta era un nebun, nici el însuş nu putea să fie sănătos.

Din cauza aceasta, ascultă cu multă răbdare pe Pater Victor, care trei zile la rând îi vorbi mereu despre zei şi zeităţi, dar mai ales despre o zeiţă numită Maria, care aducea foarte mult cu Bibi Miriam din religia pe care o profesa Mahbub Ali. Tot aşa nu păru de loc mirat după ce Pater Victor termină omeliile lui, şi-l purtă din prăvălie în prăvălie, ca să-i cumpere lucrurile de care avea nevoie, şi nici nu se plânse de ceilalţi mici toboşari, care din invidie că pe el îl trimeteau la o şcoală superioară, îi cărară câteva perechi de picioare; se hotărâse să aştepte desfăşurarea evenimentelor cu toată răbdarea. A treia zi Pater Victor îl conduse la gară şi-l urcă într'un compar-

timent gol de clasa a doua, alături de compartimentul de clasa întâi al colonelului, apoi îi ură rămas bun, cu glasul muiat de o sinceră emoție.

— Ascultă O'Hara, la institutul St. Xavier vor face din tine om, un om alb, și cred că vei deveni un om cumsecade. Cei de acolo știu despre sosirea ta și colonelul te-a luat în grija lui, ca să nu te pierzi sau să te rătăcești pe drum. Am încercat să-ți dau câteva îndrumări în domeniul religios, și adu-ți aminte dacă te vor întreba de ce religie ești, să le răspunzi că ești catolic. Mai bine spune-le că ești romano-catolic, cu toate că nu-mi prea place acest cuvânt.

Kim își aprinse o țigară cu gustul acriu (avusese grijă să-și cumpere din bazar un pachet) și se întinse, ca să se poată gândi în tihnă. Drumul acesta, pe care îl făcea singur, se deosebea foarte mult de tovărășia veselă, pe care o găsise în vagonul de clasa a treia, când venise împreună cu lama.

— Sahibii n'au nicio bucurie în timpul călătoriilor pe care le fac, se gândi el. *Hai-mai!* Umblu și eu de colo până colo, par'că aș fi o minge căreia i-ai tras un picior. Pentru mine, aceasta este *Kismet*-ul meu. Nimeni nu poate scăpa de ceea ce îi este scris în *Kismet*. Mă voi ruga însă, lui Bibi Miriam, căci eu sunt un sahib (apoi își plecă ochii și se uită cu tristețe la bocancii cu care era încălțat). Aș, de unde ! Eu sunt Kim. Aceasta este lumea largă și eu sunt Kim, atât și nimic mai mult. Cine este Kim ?

Începu să se gândească cine era el anume, lucru pe care nu-l făcuse niciodată înainte, până când simți că-i vâjâie capul. Nu era decât un ins, pe care îl luase vârtejul pestriț al acestei Indii nemărginite, și-l ducea spre miazăzi, fără să poată ști dinainte, care îi va fi soarta.

Nu trecu mult şi colonelul din compartimentul de alături, trimise după el şi steteră îndelung de vorbă. După cât putea Kim să înţeleagă, la şcoală trebuia să fie silitor, pentru ca mai târziu să poată intra în Serviciul Cartografic al Indiei în calitate de topometru. Dacă se va purta bine şi-şi va trece toate examenele, va ajunge ca la vârsta de şaptesprezece ani, să câştige treizeci de rupii pe lună, şi colonelul va avea grijă să-i găsească o slujbă mai bună.

La început Kim se prefăcea că nu înţelege decât tot al treilea cuvânt, din ceea ce spunea colonelul, care îşi dete seamă numaidecât de greşeala pe care o făcea, şi începu să-i vorbească în dialect urdu, într'un limbaj curent şi foarte pitoresc, ceea ce făcu pe Kim să fie foarte mulţumit. Era peste putinţă ca un om care cunoaşte atât de adânc limba indigenă, şi care făcea gesturi atât de cumpănite, şi vorbea cu atâta linişte, să fie nebun. Nici ochii lui limpezi nu semănau cu privirile întunecate şi negre ale celorlalţi sahibi. Nu se putea ca omul acesta să fie nebun.

— Da, dragul meu, va trebui să înveţi să desemnezi drumuri şi munţi cu râuri; va trebui să păstrezi amintirea celor văzute, până când vine clipa prielnică, pentru ca să le aşterni pe hârtie. Nu se ştie, poate într'o bună zi, după ce vei deveni topograf şi vom lucra împreună, îţi voi spune: treci dincolo de munţi şi vezi ce este acolo. Nu se ştie ce se va întâmpla, dar tot aşa va putea să vină cineva să spună: dincolo de munţi sunt oameni răi, care vor omorâ pe acest topometru, dacă vor vedea că arată ca un sahib. Ce vei face atunci ?

Kim se gândi, dacă va fi bine să întoarcă vorba colonelului, apoi răspunse :

— Le-aş spune ce se vorbeşte între oamenii de din-

coace de munți.

— Dar dacă eu ți-aș spune : Iți dau o sută de rupii, dacă îmi aduci știre de ce este dincolo de munți, și-mi faci o hartă a râurilor, și-mi aduce știri despre ceea ce spun și gândesc oamenii de acolo ?

— Cum să-ți aduc o astfel de știre ? Eu sunt un băiat mic. Așteaptă să mă fac bărbat, apoi văzând că colonelul se întunecă la față, continuă: Cu toate acestea, cred că foarte curând voi reuși să-ți iau suta de rupii.

— Cum vei face ?

— Dacă ți-aș spune cum voi face, s'ar putea să mă audă cineva și să mi-o ia înainte. Nu e bine niciodată să dai pentru nimica ceea ce știi, răspunse Kim hotărât.

— Ei, haide spune-mi acuma, zise colonelul scoțând o rupie. Kim dete să întindă mâna după ea, dar se răsgândi și brațul îi căzu în lungul trupului.

— Nu, sahib, asta nu se poate. Cunosc și eu prețul unui astfel de răspuns, dar nu cunosc pricina pentru care mi s'a pus întrebarea.

— Ia banul, căci vreau să te cinstesc, zise colonelul Creighton. Ești un băiat cu mintea ageră, dar bagă de seamă să nu te moleșești, în timp ce vei sta la St. Xavier. Nu uita că acolo sunt mulți copii, care disprețuesc pe cei negri.

— Mamele acestora au fost femei în bazar, răspunse Kim, care știa demult că nu este niciun fel de ură, care să se poată măsura cu ura omului de sânge amestecat, față de cei dintre care s'a ridicat.

— Asta este adevărat, dar tu ești sahib și fiul unui sahib. Prin urmare, să nu urăști niciodată oamenii negrii. Am cunoscut băieți care au intrat de curând în slujba guvernului, și care se prefăceau că nu cunosc limba și obi-

ceiurile poporului. Din cauza aceasta, li s'a redus salariul. Ţine minte, în serviciu nu este nicio greşeală atât de mare, care să poată sta alături de ignoranţă.

In drumul spre miazăzi, care dură douăzeci şi patru de ceasuri, colonelul trimise în mai multe rânduri după Kim, şi de fiecare dată, îi repetă că nimic nu se poate compara cu greşeala ignoranţei, în timpul slujbei.

— Prin urmare, toţi suntem înjugaţi la aceeaş tânjală, îşi zise Kim, colonelul, Mahbub Ali şi cu mine. Mi se pare că vrea şi el să se folosească de mine, cum se folosea geambaşul înainte. Asta este pe gustul meu, mai ales că voi avea din nou prilejul să umblu pe drumuri. Dar hainele acestea mă stânjenesc tot atât de mult ca şi în ziua cea dintâi, când le-am îmbrăcat.

Când ajunseră în gara Lucknow, care mişuna de lume, nu văzu pe lama nicăiri. Cu multă greutate îşi stăpâni desamăgirea, în timp ce colonelul îl urcă într'o *ticaa-garri* (trăsură de piaţă), cu toate efectele lui, legate burduf, şi-l trimise să se ducă singur până la institutul St. Xavier.

— Nu-ţi spun adio, căci ne vom mai vedea, zise colonelul. Ne vom vedea nu odată, ci adeseori, dar până acuma nu ai fost pus la încercare.

— Nici când ţi-am adus certificatul armăsarului celui alb? întrebă Kim, care de astă dată îndrăsni să i se adreseze cu pronumele de *tum* ceea ce se obişnueşte numai între oameni egali.

— Frăţioare, omul care ştie să uite anumite lucruri, este mai de preţ decât cel care le spune în gura mare, răspunse colonelul, aruncându-i o privire, pe care Kim o simţi că-i sfredeleşte spetele în timp ce se urca în trăsură.

Îi trebuiră aproape cinci minute ca să-şi poată veni

din nou în fire, pe urmă începu să respire din adânc, adulmecând vânturile oraşului, care i se păreau prielnice.

— Acesta este un oraş bogat, mult mai bogat decât Lahore. Ce frumoase trebue să fie bazarurile! Vizitiu, plimbă-mă puţin prin bazaruri.

— Am primit poruncă să te duc la şcoală.

Vizitiul îi vorbea cu „tu", ceea ce este o impolitețe, faţă de un alb. Kim îi răspunse în dialect indigen, cu destulă bogăţie de amănunte, şi-l făcu să înţeleagă ce greşeală a săvârşit, apoi se urcă pe capră alături de el şi în cea mai bună înţelegere, se plimbă timp de două ceasuri, iscodind cu ochii lacomi în toate părţile, cumpănind şi preţuind tot ce vedea din ce nu mai văzuse înainte. Nu este niciun oraş (afară de Bombay care este fruntea tuturor oraşelor), care în extravaganţa lui, să fie mai frumos decât Lucknow, fie că te uiţi la el de pe podul care traversează fluviul, fie că te urci pe culmile Imambara şi privirile lacome coboară asupra umbrarelor cu cupole aurite din Chutter Munzil, şi a copacilor, în frunzarul cărora se ascunde oraşul. Regii care au trăit aici, au ridicat clădiri fantastice, l-au înzestrat cu instituţii de binefacere, în care au adunat pe toţi cei care aveau nevoie de ele, şi l-au scăldat de multe ori în sânge. Oraşul acesta este centrul tuturor posibilităţilor, al luxului şi al trândăviei, şi rivalizează cu Delhi în privinţa celui mai pur dialect urdu pe care îl vorbeşte populaţia.

— Frumos oraş... minunat oraş!

Vizitiul, care era băştinaş, se simţi mândru de admiraţia aceasta şi începu să povestească o mulţime de lucruri neaşteptate, chiar în părţile unde un ghid englez nu ar fi putut să-ţi vorbească altceva, decât despre răscoală. (In 1857, de aci a pornit răscoala şi oraşul e plin de o

mulţime de legende şi amintiri).

— Acum să ne ducem la şcoală ! zise Kim într'un târziu.

Vechiul institut St. Xavier in partibus, este la o mică distanţă de oraş, şi clădirile lui albe, cu un singur etaj, se înşiră pe un teren enorm, care coboară spre râul Gumti.

— Ce fel de oameni locuesc în casele acestea ? întrebă Kim.

— Sahibi tineri... tot unul şi unul, dar ca să-ţi spun adevărul, eu care am făcut drumul dela gară până la şcoală, cu mulţi dintre ei, n'am văzut încă niciunul, care să se poată măsura cu tine... vreau să spun cu tânărul sahib, pe care îl duc acuma.

Cum era de altfel foarte firesc, căci pe Kim nu-l prevenise nimeni că nu se cade să facă ceea ce face, îşi petrecuse o bună parte a după amiezii, stând de vorbă cu câteva femei, care se arătaseră la ferestile zăbrelite ale caselor dintr'o anumită stradă a oraşului, şi în schimbul de drăgălăşenii pe care îl avusese cu ele, se achitase în mod strălucit, cum era de altfel tot atât de firesc, de toate răspunsurile pe care trebuia să le dea. Tocmai se pregătea să răspundă vizitiului la cuvintele pe care le pronunţase la adresa lui, când prin tulbureala serii privirile i se opriră asupra unui om, care sta proptit de stâlpul unei porţi tăiate în lungul zidului, paralel cu strada.

— Opreşte, strigă el, şi stai aci, căci nu mă duc încă la şcoală.

— Cine-mi plăteşte mie toate întârzierile acestea ? întrebă vizitiul şiret. Băiatul acesta este curat nebun. Ultima dată s'a oprit la o dansatoare. Acum se opreşte să stea de vorbă cu un preot.

Kim sărise din străsură şi acum sta în genunchi şi mângâia picioarele prăfuite, care se vedeau de sub haina veche şi ieşită de soare, a lui lama.

— Aştept aci de o zi şi jumătate, zise lama, fără nicio nuanţare a glasului. Am adus cu mine şi un învăţăcel. Prietenul meu din templul Tirthankers, mi-a dat o călăuză, cu care am făcut drumul până aci. Din Benares am plecat cu *terainul*, îndată ce am primit scrisoarea dela tine. N'avea nicio grijă, căci sunt sătul şi nu am nevoie de nimica.

— Sfântule, de ce n'ai rămas cu femeia din Kulu? Cum ai putut ajunge până la Benares? Am fost foarte trist toată vremea de când ne-am despărţit.

— Femeia mă plictisea grozav cu vorba ei neostenită, şi-mi cerea mereu să-i scriu descântece şi vrăji pentru copii. M'am despărţit de caravana ei, dar am lăsat-o să câştige har în faţa Domnului, cu darurile pe care mi le-a dat. Era cu toate acestea o femeie darnică şi i-am făgăduit să mă întorc la ea, de îndată ce va fi nevoie. Pe urmă am început să-mi dau seamă cât sunt de singur în lumea aceasta, nemărginită şi groaznică, aşa că mi-am adus aminte de *te-rain* şi m'am îndreptat spre Benares, unde ştiam că în templul Tirthankers se găseşte un cercetător de seama mea.

— Ah, da! Râul tău. Mi-am şi uitat de el, exclamă Kim.

— Atât de repede l-ai uitat *chela* al meu! Eu nu l-am uitat niciodată. Cu toate acestea, după ce ne-am despărţit, mi-am zis că va fi mai bine să trec pe la acest templu, ca să mă sfătuesc cu cineva, căci vezi tu, India e mare şi se poate ca înaintea mea să fi fost câţiva înţelepţi, doi sau trei, care să fi lăsat vreo precizare referitoare la

acest rău. In templul Tirthankers se discută mult despre acest lucru și unii spun una, alții alța. Dar încolo sunt oameni foarte primitori.

— Nu mai spune! Dar tu ce faci acuma?

— Eu caut să câștig har în fața Domnului, ajutându-ți ție să urci drumul înțelepciunei, dragă *chela*. Preotul acela al oamenilor care slujesc Taurului Roșu, mi-a scris că totul se va face așa cum am dorit eu. Am trimis banii de lipsă pentru educația ta pe timp de un an de zile, și pe urmă am venit, după cum vezi, să te aștept în fața porților Științei. Am așteptat o zi și jumătate în fața porții, asta nu pentrucă aș fi fost reținut din dragoste pentru tine, ci cum spuneau cei din templul Tirthankers (venirea încoace nu face parte din drumul pe care îl fac eu), devreme ce banii ceruți au fost trimiși, era mai bine să mă asigur de destinația care li se va da până la urmă. Oamenii aceștia mi-au risipit orice umbră de îndoială. La început nu voiam să vin, căci mă temeam că ceața roșie a dragostei mă îndeamnă să plec la drum, numai pentrucă doream să te văd pe tine... Afară de asta, sunt adânc tulburat și din cauza unui vis.

— Cu toate acestea Sfântule, eu cred că nu ai uitat drumul pe care l-am făcut împreună și tot ce ni s'a întâmplat.

— Caii încep să tremure de frig, și a trecut demult ceasul când trebuia să le dau ovăzul, scânci vizitiul.

— Du-te la Jehannum și stai acolo cu sluta de mătușă-ta, se răsti Kim la el. Sunt singur în țara aceasta, continuă el, și nu știu nici unde mă duc și nici ce se va alege de mine. Tot sufletul meu era așternut în scrisoarea aceea pe care ți-am trimis-o. In afară de Mahbub Ali, care este un Pathan, nu mai am niciun prieten, Sfântule, decât

pe tine. Nu pleca și nu mă lăsa singur.

— M'am gândit și la asta, zise lama cu glasul tremurat. Nu mai încape nicio îndoială că pentru a câștiga har în fața Domnului, voi veni din când în când, ca să mă încredințez că picioarele tale bătătoresc drumurile înțelepciunei, dacă se va întâmpla ca până atunci să nu-mi fi găsit râul pe care îl caut. Ce te vor învăța oamenii aceștia, nu pot să știu, dar preotul mi-a scris că niciun fiu de sahib din India nu va primi o creștere ca a ta. Așa că, din când în când, mă voi mai întoarce la tine. Poate vei ajunge și tu tot un sahib ca cel care mi-a dat acești ochelari, la Casa Minunilor din Lahore, zise lama și începu să-i șteargă cu grijă. Cel puțin aceasta este nădejdea mea, căci omul acela era un izvor de înțelepciune, mult mai adâncă decât a oricărui stareț... Tot așa s'ar putea însă, ca tu să mă uiți și pe mine și întâlnirile noastre.

— Cum s'ar putea să te uit pe tine, care îmi dai pâinea de toate zilele, exclamă Kim emoționat.

— Nu dragul meu, nu te mai gândi la asta, zise lama și ridică băiatul din țărână. Eu trebue să mă întorc la Benares. Din când în când, mai ales acuma după ce am învățat rostul scribilor din această țară, îți voi trimite câte o scrisoare, și la răspasuri voi veni să te văd.

— Dar eu unde să-ți trimit scrisorile cu care îți voi răspunde, gemu Kim, și se încleștă de haina învechită a preotului, uitând cu totul că el este un sahib.

— La templul Tirthankers din Benares. Acesta este locul pe care l-am ales până în ziua când voi găsi râul pe care îl caut. Nu plânge, ascultă ce-ți spun: orice dorință este deșertăciune și un nou curmeiu care te leagă de Roata Vieții. Du-te și deschide porțile, care te duc spre înțelepciune. Lasă-mă aci ca să te pot vedea când intri... Dacă

mă iubești, du-te... căci mi se frânge inima, văzându-te... Mă voi întoarce... fii încredințat că mă voi întoarce din nou la tine....

Lama se uită după *ticca-garri* până când o văzu că dispare pe poartă, apoi se urni din locul în care se oprise, cu pașii mari și luând câte o priză de tutun, la fiecare pas pe care îl făcea.

Pe urma lui Kim „Porțile dela Casa Înțelepciunei", se închiseră cu sgomot.

Copiii născuți și crescuți în India, au obiceiuri și purtări care nu se aseamănă cu ale niciunui copil din altă parte de lume, iar învățătorii se apropie de sufletul lor cu mijloace, pe care un profesor venit din Anglia, nu le-ar putea înțelege. De aceea nu cred ca primele impresii ale lui Kim, în calitate de elev al instituției St. Xavier, printre ceilalți două-trei sute de băieți, dintre care cei mai mulți încă nu văzuseră marea, să poată avea un interes deosebit. Fu pedepsit în mai multe rânduri, din cauză că sărise gardul școalei, tocmai într'o vreme când în oraș bântuia holera. Aceasta se întâmplase înainte de a fi învățat să scrie destul de citeț în limba engleză, când trebuia să alerge în bazar, ca să găsească un scrib, pentru ca să poată trimite o scrisoare. Fu pedepsit de asemenea, pentrucă fuma și întrebuința cuvinte care erau mai prejos de obiceiurile institutului St. Xavier. Mai învățâ să se spele cu toată atenția levitică a indigenilor, care considera pe engleji drept oameni nespălați. Făcuse o mulțime de șotii culacilor care în timpul nopții agitau punkhase (evantaie) prin dormitoarele înfierbântate ca niște cuptoare, când băieții săteau de vorbă povestind fel de fel de întâmplări, până când se iveau zorile. Uneori se re-

trăgea într'un colţ şi compara cunoştinţele lui cu cele ale tovarăşilor de şcoală.

In institut erau copii de ai funcţionarilor subalterni din Serviciul Căilor Ferate, dela Telegraf şi Serviciul Irigaţiilor, ai subofiţerilor pensionari, dintre care unii erau comandanţi de garnizoană în serviciul câte unei Rajahle, ai căpitanilor din marina indiană, ai pensionarilor guvernului, ai plantatorilor şi ai negustorilor, care îşi aveau magazinele în jurul Preşidenţiei sau aşezămintelor de misionari. Câţiva dintre ei erau descendenţi ai vechilor familii indigene, care aveau rădăcini adânci în Dhurrumtollah (cartier din Calcutta), iar unii dintre ei erau Pereiras, De Sousas şi De'Silvas (descendenţi ai primilor navigatori portugheji, care se stabiliseră în India şi s'au căsătorit cu femei indigene. Părinţii lor ar fi putut să-i trimită chiar la o şcoală din Anglia, pentru a le face educaţia, dar ţineau la şcoala aceasta, care fusese şi leagănul primei lor tinereţi şi prin care s'au perindat nenumărate generaţii de copii, cu faţa arsă de soare). Casele lor părinteşti se înşirau dela Howrah, centrul de căi ferate, până departe în cine ştie ce canton izolat, cum e Monghyr sau Chunar, până la plantaţiile pierdute în paraginile din regiunea Shillong, sătuleţe şi aşezări unde înaintaşii lor fuseseră stăpâni pe vaste teritorii în Oudh sau Dekkan ; alţii veneau din regiunile misionarilor care locuiau la depărtare de cel puţin o săptămână de orice linie de comunicaţie ; din porturile dela miazăzi, care erau la o mie de mile şi se oglindeau în apele roşcate ca de pară ale Oceanului Indian; din nemăsurata depărtare a plantaţiilor de Chinchina, pe care nimeni nu le ştia unde sunt. Numai ascultându-i povestind drumul pe care l-au făcut, şi ceea ce au văzut venind sau plecând dela şcoală,

ar fi făcut pe un băiat occidental să rămână îngrozit, cu toate că pentru ei această călătorie trecuse fără nicio emoție. Copiii aceștia erau obișnuiți să facă sute de kilometri singuri prin junglă, mereu cu gândul că ar putea să fie opriți în drum de apariția neașteptată a unui tigru; cu toate acestea nu puteai spune despre ei că au făcut baie în Canalul Mânecii în luna August, cum nu puteai spune nici despre frații lor de dincolo de mări, că ar fi capabili să stea liniștiți în litieră, în timp ce un leopard, apărut din desișul junglei, începe să amușine în jurul lor. Erau între ei și copii de cinsprezece ani, care petrecuseră o zi și jumătate pe un podeț plutitor în mijlocul unui râu revărsat, pentru a liniști, cum de altfel se și cuvenea, un grup de pelerini care se întorceau dela o mănăstire. Erau între ei și unii mai în vârstă care întâlnind odată elefantul unei Rajahle și drumurile fiind spălate de ploi, îl rechiziționaseră în numele Sfântului Xavier, ca să se poată întoarce acasă și aproape se rătăciseră cu el prin năsipurile plutitoare, ridicate de vânturi. Era și un băiat care spunea, fără ca cineva să se fi îndoit că spune adevărul, despre tatăl său cum a oprit un asalt al unui grup din tribul Akas, care taie capetele, stând singur pe terasă și trăgând într'ânșii cu carabina. Asta s'a întâmplat pe vremea când acest trib ataca, cu predilecție plantațiile izolate.

Fiecare întâmplare era povestită, cu același glas monoton și fără nuanțare, caracteristic indigenilor, pigmentat ici colo de câte o observație ciudată, împrumutată în mod inconștient din felul de a povesti al bunicelor lor, și de întorsături de fraze, din care se vedea fără greutate, că gândul lor a fost tradus în grabă, după cum a fost formulat în înfățișarea lui primitivă și pitorească după obi-

ceiul indigen. Kim observa, fiecare mişcare pe care o făceau, asculta şi aproba în tăcere. In conversaţia lor, nu se auzeau nimicurile şi prostiile pe care le spuneau micii toboşari, ci se evoca un crâmpeiu de viaţă, pe care o înţelegea şi el în oarecare măsură şi o cunoştea. Atmosfera aceasta nouă îi plăcea şi începu să se simtă bine în mijlocul ei. După ce vremea se mai încălzi, îl îmbrăcară într'un costum alb de pânză şi se bucură de această noutate, care îi era tot atât de plăcută ca şi constatările progresului pe care îl făcea cu învăţătura aceasta, nouă. Agerimea lui ar fi fost o mândrie pentru un profesor venit din Anglia, dar cu toate acestea, cei din institutul St. Xavier erau demult obişnuiţi cu vioiciunea spiritului indigen, care se datora împrejurărilor şi luminei soarelui, şi prevedeau moleşeala care urmează la un copil, imediat ce ajunge la vârsta de douăzeci şi doi sau douăzeci şi trei de ani.

Cu toate acestea, nu uita niciodată că trebue să fie cât se poate de modest. Când, în timpul nopţilor calde, ceilalţi copii începeau să-şi spună păţaniile lor, el asculta, dar nu se amesteca niciodată, deoarece la St. Xavier, cei care erau lăudăroşi, nu erau niciodată bine văzuţi. Nu trebuia să uite că el era sahib, şi odată examenele trecute, poate va ajunge să fie mai mare peste indigeni. Căuta să-şi aducă întotdeauna aminte de asta, căci începuse să-şi dea seamă ce vor însemna aceste examene.

Veni apoi vacanţa din August până în Octombrie... vacanţa cea mare, impusă de căldurile verii şi de ploi. Lui Kim îi spuseră că va fi trimis spre nord, într'o staţiune climaterică din munţii de dincolo de Umballa, unde Pater Victor, îi căutase o gazdă.

— Probabil la o şcoală a regimentului ? întrebă Kim, care punea o mulţime de întrebări şi căuta să prindă cât

mai multe din răspunsurile pe care le primea.

— Cred că așa ceva trebue să fie, îi răspunse profesorul, și mai cred că nu-ți va strica de loc să mai fii ținut puțin din scurt. Până la Delhi vei putea merge împreună cu tânărul De Castro.

Kim se gândi la afacerea asta în toate înfățișările ei posibile. Fusese sârguitor, așa cum îi spusese colonelul când se despărțise de el. Din conversațiile pe care le avuseseră colegii lui până acuma, înțelesese că vacanțele unui băiat de școală sunt un bun al său propriu pe care nimeni nu i-l poate lua, iar școala regimentară ar fi fost o adevărată tortură, după viața pe care o dusese la St. Xavier. Afară de asta, minunea minunilor și mai prețioasă decât oricare, acuma știa și el să scrie englezește. In timp de trei luni, reușise să-și dea seamă cum pot vorbi doi oameni între ei, fără să aibă nevoie de al treilea, numai datorită unei mărci de jumătate anna și cu puține cunoștințe. Dela lama nu primise nicio știre, dar cu toate acestea, drumul era deschis în fața lui. Kim tânjea după sensația de a simți nămolul cald, lăsat de ploile iuți, trecându-i ca un aluat printre degetele picioarelor, și-i lăsa gura apă după o ciosvârtă de friptură de berbec, prăjită în unt, cu varză călită, după orezul cu fructe parfumate, sau orezul colorat cu șofran și suc de usturoiu și ceapă prăjită, dar mai ales după fripturile oprite, care pluteau în untură și se găseau prin bazar. La școala regimentului îl vor îndopa cu carne fiartă de vacă dintr'o gamelă și va trebui să fumeze pe ascuns. Cu toate acestea, nu trebuia să uite că el este un sahib și elev la St. Xavier... dar porcul de Mahbub Ali... Dar el totuș, nu-i va cere să-l găzduiască... Se duse în dormitor și se gândi îndelung la această chestiune, ca să ajungă la concluzia că a fost nedrept față

de Mahbub.

Şcoala se golise, căci majoritatea profesorilor plecase; avea în buzunar biletul de tren, pe care i-l dase colonelul Creighton şi era foarte mulţumit că nu risipise fără niciun rost banii primiţi dela el şi dela Mahbub. Mai avea la el două rupii şi şapte annale. Lădiţa lui nouă, cu iniţialele K. O'H. şi pătura înfăşurată, aşteptau în mijlocul dormitorului pustiu.

— Sahibii sunt întotdeauna robii bagajelor lor, zise Kim, uitându-se la efectele lui. Pe voi vă las aici, şi se uită mândru la lădiţa, care îl aştepta.

Ieşi în ploaia călduţă de afară, pe faţă cu un zâmbet viclean şi plecă în căutarea unei case anumite, a cărei înfăţişare o recunoscuse cu puţin timp înainte.

— Arre, băiete! Ştii tu ce fel de femei suntem noi, cele care stăm în carteirul acesta? Nu ţi-e ruşine!

— Da ce crezi că eu sunt copil de leagăn, răspunse Kim, şi se aşează turceşte pe pernele divanului, din casa în care intrase. Nu-mi trebue decât puţină boială ca să-mi dai pe obraz şi vreo trei metri de pânză, pentru gealaba, ca să mă pot travesti. Vreau să fac o glumă cu cineva. Cred că nu-ţi cer prea mult?

— Cine este *femeia?* Pentru un sahib eşti destul de tânăr, ca să începi de pe acuma cu astfel de prostii.

— Ah, da, femeia! este fiica unui profesor dela şcoala regimentului, care este în cantonament. M'a bătut de două ori, din cauză că am sărit zidul curţii lui, în hainele acestea. De astă dată mă voi duce deghizat, ca ajutor de grădinar. Bătrânii sunt din fire foarte geloşi.

— Asta este adevărat. Stai liniştit până ce îţi dau cu şumuiogul pe faţă.

— Să nu mă faci prea închis, *Naikan*, că nu vreau să mă ia drept un *hubshi* (arap).

— Lasă, că dragostea nu ține seamă de așa ceva. Câți ani are?

— Cred că are doisprezece, răspunse Kim, cu nerușinare. Unge-mă și pe piept, căci s'ar putea ca tatăl ei să sfâșie cămașa pe mine și mă vede că sunt bălan... zise el râzând.

Fata începu să-l frece de zor cu o zeamă, pe care o avea într'o strachină și care ținea mai bine decât orice suc de coajă de nuci prăjite.

— Acuma trimite pe cineva să-mi cumpere o bucată de pânză pentru turban. Auleo, mă gândesc că ar putea să-mi smulgă turbanul, și vede că nu sunt ras în cap.

— Eu nu sunt bărbier, dar voi face și eu ce pot. Și toate acestea le faci pentru o singură întâlnire? Mi se pare că tu te-ai născut anume ca să zăpăcești mințile fetelor. Nu uita, că văpseala aceasta nu se poate spăla, zise fata și începu să râdă, de i se auzi clincătul brățărilor de pe brațe și dela glesne. Dar cine îmi va plăti pentru osteneala mea? Nici Huneefa nu te-ar fi putut servi mai bine.

— Ai încredere în Zei sorioară, răspunse Kim, strâmbându-și fălcile, pe măsură ce văpseala începea să i se usuce pe obraz. Pe urmă, unde mai pui că ți-a fost dat să ajuți unui sahib cum sunt eu, ca să se deghizeze? Așa ceva nu ți s'a mai întâmplat?

— Nu până acuma. Dar asta tot nu înseamnă că mi-ai plătit.

— Cred că atâta face mai mult decât banul.

— Ascultă piciule; tu ești cea mai nerușinată porodită a lui *shaitan* (satana), pe care am întâlnit-o până acuma. Se poate să faci pe o biată fată să-și piardă atâta

vreme, ca pe urmă să-i spui să se mulţumească cu o glumă în loc de plată? Să ştii că vei ajunge foarte departe cu astfel de purtări, şi îi făcu în glumă o reverenţă, după obiceiul dansatoarelor.

— Puţin îmi pasă. Dă-i zor şi rade-mă în cap, cum vei putea.

De bucurie începu să salte într'un picior, gândindu-se la plăcerile zilelor care îl aşteptau de aci înainte, şi după ce dete fetei patru annale, coborâ scara casei în goană, travestit ca cel mai perfect copil hindustan, imposibil de recunoscut sub noua lui înfăţişare. Primul drum îl duse la o bucătărie ambulantă, unde se ospătă din belşug, cu tot felul de bunătăţi, care înotau în unt topit.

Pe peronul gării Lucknow văzu pe tânărul De Castro, leoarcă de sudoare, urcându-se în compartimentul unui vagon de clasa a doua. Kim preferă unul de a treia şi în câteva clipe tot vagonul asculta la ceea ce povestea el. Spunea că este ucenicul unui scamator, care l-a lăsat în urmă, din cauză că se îmbolnăvise de friguri, şi că se duce până la Umballa, ca să se întâlnească cu el. După ce călătorii din vagon se schimbară şi în locul lor veniră alţii, povestea aceasta fu repetată cu multe înfloriturişi variante inventate de bogata lui imaginaţie, înfierbântată şi de faptul că până acuma fusese oprit să întrebuinţeze graiul indigen. In tot largul Indiei n'a fost nimeni atât de vesel în noaptea aceea ca Kim. Ajuns la Umballa, se dete jos din vagon şi apucă pe cărările care şerpuiau printre lanuri şi sămănături, spre răsărit, în partea unde ştia că este casa veteranului pe care îl cunoştea.

Cam tot atunci, colonelul Creighton, care era la Simla, primi o telegramă, care îi aducea la cunoştinţă că tânărul O'Hara a dispărut. Tot atunci geambaşul Mahbub

Ali se întâmplase să fie în același oraș, unde venise să vândă niște cai, și într'o dimineață, în timp ce galopau împreună prin vecinătatea câmpului de curse din Annandale, colonelul îi împărtăși vestea primită.

— Asta nu face nimica, răspunse geambașul cu indiferență. Oamenii sunt ca și caii. La anumite răspasuri au nevoie de sare, iar dacă se întâmplă să nu o găsească în iesle, ies la larg pentru ca să și-o caute singuri. Băiatul a plecat să vagabondeze câtva timp. Probabil a început să se plictisească la madrissah; eu bănuiam de mai demult, că așa se va întâmpla. De aci înainte când va avea vacanță, îl voi lua cu mine. Nu avea nicio grijă Creighton sahib. El este exact ca un cal de polo, care își rupe căpăstrul și începe să sburde în voie.

— Va să zică nu crezi că a murit?

— Frigurile ar putea să-l omoare. Altfel nu cred că ar fi putut să i se întâmple ceva. O maimuță nu se pierde niciodată între crengile copacilor.

A doua zi dimineața, armăsarul lui Mahbub se apropie de colonel și geambașul începu să-i spună:

— Este exact așa cum am prevăzut eu. Băiatul a trecut prin Umballa și aflând că sunt aici, mi-a trimis o scrisoare. Se vede că cineva din bazar i-a spus unde sunt.

— Cetește-mi-o, zise colonelul și oftă ușurat.

Era absurd ca un om cu situația lui să se intereseze de un copil vagabond, de teapa acestuia, dar colonelul își aduse aminte de conversația pe care o avusese cu el în tren, și în timpul lunilor ce trecuseră, se surprinsese de nenumărate ori gândindu-se la copilul acesta ciudat și misterios, atât de închis în sine și stăpân pe fiecare pornire. Fuga lui dela școală era, în orice caz, culmea obrăz-

nicei, dar dovedea în acelaş timp iniţiativă şi multă îndrăsneală. Mahbub Ali clipi şiret, în timp ce-şi îndreptă calul spre mijlocul câmpului îngrădit, până unde nu ar fi putut veni nimeni, fără ca să-l bage de seamă.

Prieten al Stelelor care este prieten cu Prietenul a toată lumea....

— Ce va să zică asta ?

— Este un nume pe care i-l dădeam noi în oraşul Lahore. *„Prietenul a toată lumea îndrăsneşte să plece în drumul pe care şi l-a ales singur. Se va întoarce însă, la ziua sorocită. Purtaţi de grijă ca cineva să meargă şi să ridice lădiţa şi pătura, iar dacă se va întâmpla ca fapta săvârşită, să fie ne la locul ei, fie-mi dat ca mâna prietenească să abată din calea mea, biciul ispăşirii*". Ar mai fi ceva, dar...

— Nu face nimica, cetește înainte.

Sunt în viaţă anumite lucruri pe care nu le cunosc cei care mănâncă cu furculiţa. Cred eu că va fi mult mai bine să mănânc o vreme cu amândouă mâinile, în loc să mă slujesc de aşa ceva. Pune vorbă bună pe lângă cel care nu poate înţelege aceste lucruri, pentru ca întoarcerea să-mi fie prielnică. Felul în care este făcută scrisoarea, te face să recunoşti că băiatul a căutat să aleagă vorbele cu multă înţelepciune, pentru ca să nu poată fi înţelese, decât de cei care ştiu dinainte despre ce este vorba.

— Prin urmare, mâna prietenească să abată din calea lui biciul ispăşirii ? întrebă colonelul râzând.

— Vezi cât e de înţelept băiatul. Ţi-am spus că va începe din nou să vagabondeze. Fără să ştie dinainte profesiunea dumitale...

— De asta nu sunt tocmai sigur, murmură colonelul.

— Vine la mine şi-mi cere să fac pace. Nu este asta

o dovadă de înțelepciune ? Spune că se va întoarce. A plecat numai pentru ca să-și îmbogățească cunoștințele. Gândește-te sahib. A stat la școală abia trei luni, și băiatul acesta nu este făcut pentru o astfel de încercare. Intru cât mă privește pe mine, sunt foarte mulțumit, căci văd mânzul că începe să învețe singur jocul.

— Da, dar altădată să nu mai plece singur.

— De ce să nu plece ? A plecat singur și înainte de a deveni protejatul unui colonel sahib. Când va veni ceasul pentru încercarea cea mare, tot singur va trebui să plece. Și *atunci*, gândește-te bine, dacă se va întâmpla să scuipe, sau să strănute, sau să se așeze în altfel decât cei pe care îi supraveghează, se poate pomeni cu beregata retezată. De ce să-i stai în cale. Adu-ți aminte de zicătoarea persană : șacalul din deșertul Mazanderan nu poate fi prins decât tot de câni din Mazanderan.

— Adevărat, ai dreptate, Mahbub Ali. Dacă se va întoarce, fără să i se fi întâmplat ceva, nu mai am nimic de zis. Dar în orice caz trebue să recunoști că a fost o-brăznicie din partea lui să plece cum a plecat.

— Nici mie nu-mi spune niciodată, încotro se duce, când pleacă undeva, răspunse Mahbub. Băiatul nu e prost. Când va sosi sorocul, se va întoarce la mine. Mi se pare că a sosit vremea ca vraciul perlelor să se ocupe de el. Băiatul începe să prindă minte coaptă înainte de vreme, cum ar spune albii.

Profeția aceasta se îndeplini întru toate, cam la o lună după aceea. Mahbub coborâse din nou spre Umballa, în căutarea cailor de care avea nevoie, când se întâlni cu Kim pe drumul care ducea spre Kalka. Băiatul întinse mâna și ceru să-i dea ceva de pomană, dar geambașul îi răspunse cu o înjurătură, la care Kim îi ripostă pe engle-

zește. Nu era nimeni pe aproape de ei, așa că nici nu putea să audă exclamația de mirare a lui Mahbub.

— Ia te uită! Pe unde ai umblat mă!

— In sus și 'n jos, încoace și 'ncolo!

— Hai să ne așezăm colo sub crengile copacului, ca să fim feriți de ploaie, și povestește-mi ce-ai făcut.

— Am stat o vreme la un bătrân, nu departe de Umballa; pe urmă la o familie chiar din Umballa, pe care o cunosc de mai demult. Cu unul care face parte din această familie am coborât spre miazăzi până la Delhi. Acesta este un oraș minunat. Pe urmă m'am tocmit pogănici la un *teli* (negustor de uleiuri) care urca spre miazănoapte; am auzit însă de o mare serbare ce se pregătea la Puttiala, și m'am îndreptat în partea aceea, împreună cu un negustor de artificii. A fost praznic mare, zise Kim mângâindu-și pântecele. Am văzut Rajahle și elefanți cu șei bătute în aur și argint; noaptea au dat foc la toate artificiile dintr'odată și cu prilejul acesta au murit unsprezece oameni, între care și negustorul cu care venisem; pe mine bubuitura m'a aruncat prin pânza unui cort, dar încolo nu mi s'a întâmplat nimica. Pe urmă m'am întors din nou spre *rêl*, împreună cu un călăreț *sikh* pe care l-am slujit ca rândaș, ca să-mi dea de mâncare; și-acuma sunt aici.

— *Shabash!* zise Mahbub Ali.

— Dar colonelul sahib ce spune? N'aș avea de loc poftă să mă ia la bătaie.

— Mâna prietenească a dat de știre biciului ispășirii; a doua oară însă când vei pleca din nou la drum, ne vom duce împreună. Ai început prea devreme.

— Pentru mine este destul de târziu. La *madrissah* am învățat să cetesc puțin și să scriu, așa că nu-mi lip-

seşte mult pentru ca să devin sahib în toată forma.

— Nu mai spune, râse Mahbub, întorcându-se spre prichindelul cu hainele leoarcă de ploaie, în timp ce acesta sălta în noroiul drumului. — Salaam sahib ! (şi-i făcu o reverenţă în bătaie de joc). Ce zici, eşti obosit din cauza drumului, sau vrei să mergem împreună la Umballa şi să ne întoarcem amândoi cu caii pe care îi vom cumpăra ?

— Mahbub Ali, plec cu tine !

CAPITOLUL VIII.

Voi fi eu legat cu şapte curmee
De câmpul ce pâinea-mi va da,
Dar îndoit mă simt legat de Allah
Ce două urechi vru să-mi dee.

Gol şi flămând pe drumuri s'alerg,
Străin, fără prieteni, pribeag,
Ar fi mult mai bine, decât să merg,
Fără cap, atât mi-e de drag.

— Atunci pentru numele Domnului, schimbă în roşu, albastrul pe care-l porţi, răspunse Mahbub Ali, făcând aluzie la prostul turban de modă hindustană pe care îl purta Kim.

Băiatul îi răspunse cu vechiul proverb:

— Imi voi schimba legea şi hainele, dar de plătit, vei plăti tu singur.

Geambaşul începu să râdă cu hohote, de era aproape gata să cadă din şea. Intr'o dugheană din marginea oraşului, Kim îşi schimbă hainele, şi când ieşi în uliţă, era cu totul altul, cel puţin ca înfăţişare, căci acuma era mahomedan.

Mahbub luă o cameră cu chirie în faţa gării, şi trimise să-i aducă o masă caldă din cele mai alese, cu dulceţuri şi cremă de migdale (balushai, cum i se zice) şi un

pachet de tutun de Lucknow, tăiat subţire în fir.

— Asta este o mâncare mult mai bună decât fripturile pe care mi le dădea călăreţul meu sikh, zise Kim râzând mulţumit, şi te asigur că nici la *madrissah*, nu ni se dă aşa ceva la masă.

— Aş vrea să-mi povesteşti şi mie câte ceva despre această faimoasă *madrissah*, zise Mahbub scoţându-şi câteva bucăţele din friptura de miel, care înota în orez şi unt de lemn aromat cu inimi de varză şi cepe aurii. Inainte de toate însă, aş vrea să-mi povesteşti din fir în păr, fără să spui nicio minciună, cum de ai fugit. Căci să vezi tu, Prietene al Tuturora, continuă el lărgindu-şi chimirul care începea să-l frângă, nu cred să se fi pomenit până acuma ca un sahib sau un fiu de sahib să fi fugit dela această şcoală.

— Cum ar şi putea să fugă ? Oamenii aceştia nu cunosc ţara, prin urmare nu se pomeneşte aşa ceva, răspunse Kim.

Când ajunsese la scena deghizării şi conversaţia pe care o avusese cu fata din bazar, Mahbub nu se mai putu stăpâni şi începu să râdă cu hohote şi să bată din palme.

— *Shabash! Shabash!* Foarte bine, foarte bine prichindelule ! Ce va spune doctorul turcoazelor la toate acestea ? Acum ia-o încet şi povesteşte-mi pas cu pas tot ce ai făcut, fără să uiţi ceva.

Kim începu să-i povestească dela început, pas cu pas, toate aventurile pe care le avusese, sorbind adânc din ţigară şi tuşind, când fumul prea parfumat îi îneca plămânii.

— Spuneam eu, murmură Mahhub Ali ca să nu fie auzit de băiat, că mânzul şi-a rupt căpăstrul, ca să poată sburda în voie. Poama este pârguită ; nu-i mai rămâne

decât să cunoască depărtările, drumurile pe care trebue să le bătătorească și felul în care să se poarte. Ascultă ici, continuă geambașul cu glas tare, am reușit să opresc biciul colonelului, înainte de a cădea pe spinarea ta, și slujba asta pe care ți-am făcut-o, nu este un lucru de nimica.

— Ai dreptate, răspunse Kim pufăind indiferent din țigară. Ai completă dreptate.

— In orice caz însă, nu trebue să-ți închipui că plecarea și întoarcerea asta a ta, ar putea să fie ceva de seamă.

— Hadjiule, asta a fost vacanța mea. Am robit săptămâni de-a-rândul, cum era să nu plec, după ce școala s'a închis? De asemenea nu trebue să uiți că trăind de pe urma prietenilor mei, sau lucrând ca să-mi câștig pâinea de toate zilele, cum a fost cazul cu călărețul sikh, am ferit pe colonel de o mare cheltuială.

Sub mustața îngrijită după moda mahomedană, gura lui Mahbub Ali se contractă disprețuitoare.

— Ce înseamnă câteva rupii, zise pathanul întinzând mâna cu palma deschisă, pentru un colonel sahib. El le cheltuiește pentrucă are cu tine un gând anume, nu din dragostea ce l-ar lega de tine.

— Asta eu o știu demult, răspunse Kim.

— De unde știi?

— Chiar dela colonel. Firește nu cu vorbe deslușite, dar destul de limpezi, pentru un om care nu e prea greu de cap. Mi-a vorbit despre asta în *te-rain*, când am făcut drumul împreună până la Lucknow.

— Bine băiete, așa să fie. Ascultă dar ce-ți spun, Prietene al Tuturora, căci eu vreau să-ți spun ceva mai limpede despre ce este vorba, cu toate că spunându-ți

mă joc cu capul.

— Te-ai mai jucat odată cu el, răspunse Kim uşurat, în ziua când m'ai luat cu tine în şea, la Umballa, după ce mă bătuse toboşarul.

— Vorbeşte mai limpede. Minciuni poate îndruga oricine, dar între noi nu se prind... şi nu uita că tot aşa viaţa ta este în mâna mea; e destul să mişc un singur deget...

— Asta o ştiu de asemenea, răspunse Kim potrivind cărbunele în luleaua de bambu. Intre noi doi este o legătură tainică ; trebue să recunosc că puterea ta asupra mea este chiar mai mare, căci cine s'ar mai gândi la dispariţia unui băiat, omorât în bătae s'au aruncat într'o fântână din marginea drumului ? Dar tot aşa cred că sunt mulţi oameni fie aci, fie la Simla, sau chiar dincolo de trecătorile munţilor, care s'ar întreba : „Ce s'a întâmplat cu Mahbub Ali ?" în ziua când ar fi găsit mort printre copitele cailor. Insuş colonelul ar face o anchetă, dar (şi aci pe chipul lui Kim se zugrăvi o umbră de ironie), s'ar feri să ducă ancheta prea departe, căci oamenii s'ar putea întreba : „Ce legătură poate avea colonelul cu geambaşul acesta ?". Fiind însă în viaţă, eu aş putea...

— Cum ai putea tot atât de bine să şi mori...

— Şi asta se poate ; dar cum zic: dacă aşi trăi, numai eu şi nimeni altul afară de mine, nu ar şti, că într'o noapte a intrat cineva (poate un simplu hoţ) în camera lui Mahbub Ali din Serai, şi omul acesta a fost ucis înainte de a fi avut timpul să scotocească în regulă coburii şeilor şi tălpile condurilor lui Mahbub, sau poate a fost omorât după ce scotocise totul. Ce zici, face să spun colonelului această noutate (eu încă n'am uitat că într'o seară m'a trimis să-i aduc o cutie de ţigări pe care n'o lăsase

pe masa lui Pater Victor), sau colonelul îmi va răspunde: „Ce mă interesează pe mine Mahbub Ali?"

Deasupra lor se ridică un nor gros de fum; pe urmă tăcură amândoi îndelung, apoi Mahbub Ali se întoarse spre Kim, cu ochii strălucitori de admiraţie.

— Şi ştiind toate acestea, tu te duci să te culci şi să te trezeşti între fiii sahibilor dela *madrissah*, unde primeşti cu umilinţă învăţăturile profesorilor tăi?

— Acesta este ordin, răspunse Kim cu mândrie. Cine sunt eu ca să stau împotriva unui ordin pe care l-am primit?

— Tu eşti cel mai şmecher dintre fiii lui Eblis, răspunse Mahbub Ali. Dar ia spune, ce este cu afacerea asta, cu hoţul şi scotoceala prin lucrurile mele?

— Exact ceea ce am văzut cu ochii mei, în noaptea când eu şi lama am dormit în apropierea camerei tale din seraiul Kashmir. Uşa rămăsese descuiată, şi mi se pare că tu Mahbub Ali nu prea ai acest obiceiu. A intrat la tine în cameră, ca omul care ştie dinainte că tu nu te vei întoarce curând. Eu am pus ochiul pe un cep care era în scândura pereţilor. Omul părea că umblă după ceva anume, dar acest ceva nu putea fi nici covor, nici frâu, nici căpăstru, nici vase de aramă, ci un lucru mult mai mic şi ascuns cu multă grijă. Altfel nu văd de ce ţi-ar fi desfăcut cu vârful cuţitului talpa dela papuci.

— Aha... şi văzând toate acestea ce ţi-ai putut închipui, tu izvor de înţelepciune?

— Nimica. Am dus mâna la amuletul pe care îl purtam întotdeauna la piept şi mi-am adus aminte de certificatul unui armăsar alb, care mi-a rămas între dinţi în clipa când am muşcat un colţ de lipie pe care mi-o dase un musulman. Am plecat deci, fără întârziere spre

Umballa, căci îmi dădeam seamă că mi-a fost încredinţat un mare secret. In clipa aceea, dacă aş fi vrut, capul tău putea să cadă. N'aveam decât să spun omului aceluia: Ui-te ici, am certificatul unui cal alb pe care eu nu-l pot descifra. Ce crezi că se întâmpla? întrebă Kim uitându-se pe sub gene la Mahbub.

— Ce să se întâmple; după ce ai fi spus vorba asta, ai fi băut odată apă, de două ori, sau cel mult de trei ori. Nu cred să fi putut bea mai mult de trei ori, răspunse Mahbub fără să clipească.

— Asta este adevărat, şi m'am gândit puţin la asta; dar m'am gândit mai mult la dragostea care mă leagă de tine, Mahbub. Prin urmare m'am dus la Umballa, după cum ştii; dar tu nu ştii încă ce s'a întâmplat după aceea: m'am întins în iarbă, să văd ce va face colonelul Creighton după ce va ceti certificatul armăsarului alb.

— Şi ce a făcut? stărui geambaşul, văzând că Kim nu mai spune nimica.

— Tu duci ştirile numai de plăcere, sau le vinzi? întrebă Kim.

— Eu le vând şi le cumpăr, răspunse Mahbub şi băgând mâna în chimir, scoase o piesă de patru annale.

— Nu dragul meu... opt, strigă Kim instinctiv, cum ar fi strigat orice oriental când ar fi fost vorba să facă o afacere.

Mahbub zâmbi şi închise palma în care era banul.

— Nu e greu să te târgueşti în felul acesta, Prietene al Tuturora. Hai, spune-mi numai aşa de dragul meu, căci fiecare dintre noi ţine în mână viaţa celuilalt.

— Bine, fie. Am văzut pe Jang-i-Lat sahib că vine la banchet. L-am văzut că intră în biroul lui Creighton sahib, şi i-am văzut pe amândoi cetind certificatul ar-

măsarului alb, și i-am auzit cu urechile mele dând porunci pentru plecarea la război.

— Eh! (Mahbub ridică privirea și în fundul ochilor lumina îi clipi ca doi cărbuni aprinși). Jocul a fost dus cu meșteșug până la capăt. Războiul acesta este acum pe terminate, și să sperăm că grație mie și ție, răul a fost stârpit din rădăcină, înainte de a putea să se lățească. Pe urmă ce ai făcut?

— Am întrebuințat aceste știri ca pe o nadă de prins pești, pentru a-mi câștiga hrana dela oamenii unui sat al cărui preot a dat lui lama o băutură pentru ca să-l adoarmă. Am avut însă grijă să iau punga bătrânului, așa că brahmanul nu a mai găsit nimica. A doua zi dimineața era supărat foc! Auleo, să-l fi văzut! Tot așa am întrebuințat aceste știri și în ziua când am fost prins de regimentul acela al albilor cu taurul roșu.

— Asta a fost prostie curată, zise Mahbub încruntat. Secrete de acestea nu se aruncă pe toate drumurile, cum ai arunca surcele uscate pe foc, ci se păstrează cu grijă, ca o mână de *bhang* (hașiș).

— Tot așa zic acuma și eu, mai ales după ce mi-am dat seamă că nu mi-a folosit la nimica. Acestea însă s'au întâmplat demult, și dete din mâna cafenie și mică, par'că ar fi vrut să le șteargă amintirea, și de atunci m'am gândit în fiecare noapte la *madrissah*.

— Imi dai voie să te întreb, la ce sfârșit au dus aceste gânduri pe copilul cerului? întrebă Mahbub în bătaie de joc, netezindu-și barba roșcată.

— Firește că-ți dau, răspunse Kim pe acelaș ton. La Nucklao se spune că un sahib nu trebue să spună unui negru niciodată că a făcut o greșeală.

Cu un gest fulgerător Mahbub întinse brațul după

junghiul pe care îl avea la piept, căci a spune unui pathan că este un negru, înseamnă să-i aduci cea mai sângeroasă jignire ; dar pe urmă își dete seamă și începu să râdă :

— Haide spune sahib, căci negrul te așteaptă cu nerăbdare.

— Eu însă nu sunt sahib, și-ți mărturisesc greșeala pe care am făcut-o în ziua aceea la Umballa, când te-am blestemat, crezând că am fost trădat de un pathan. Imi pierdusem capul; trecuse puțină vreme de când mă prinseseră și aș fi fost gata să ucid pe toboșarul acela prost. Dar astăzi hagiule, sunt încredințat că ceea ce s'a întâmplat, a fost spre binele meu, și voi sta la madrissah, până în ziua când voi ajunge om în toată firea, căci de aci înainte drumul este deschis în fața mea.

— Bine ai vorbit. Inainte de toate trebue să știi dinainte drumurile, să ții minte numerile și să știi să te slujești de busolă. Acestea sunt condițiunile jocului pe care îl vei juca tu. Sus în munți este cineva care te așteaptă să-ți arate ce trebue să faci.

— Voi asculta și voi învăța ceea ce îmi vor spune, dar cu o condiție : ca atunci când se închide școala, să fac ce mă trage inima în timpul vacanței, fără ca cineva să se amestece în treburile mele. Spune-i acest lucru colonelului.

— De ce nu-i vorbești chiar tu, în aceeaș limbă pe care o vorbesc sahibii ?

— Colonelul este în slujba Guvernului. Pe el îl trimit de ici colo, și nu te poți întemeia pe vorba lui, mai ales că el trebue să țină seamă de propria lui înaintare. (Nu vezi câte am învățat dela Nucklao !) Afară de asta pe colonel îl cunosc abia de trei luni. Pe unul căruia îi zice Mahbub Ali îl cunosc de șase ani. Așa ! Va să zică

mă voi întoarce la *madrissah* și acolo voi învăța. In timpul cât voi sta la *madrissah*, voi deveni un sahib. Dar când *madrissah* se va închide, atunci trebue să fiu liber, ca să mă pot întoarce la ai mei. Altfel să știi că voi muri.

— Dar cine sunt aceștia ai tăi, prietene a toată lumea?

— Țara aceasta largă și frumoasă, răspunse Kim, ridicând brațul și plimbându-l în jurul camerii cu pereții de lut, în firida cărora opaițul cu fețtila de cânepă clipea somnoros prin fumul des de tutun. — Pe urmă vreau să văd din când în când pe lama, și afară de asta am nevoie și de bani.

— Toată lumea are această nevoie, răspunse Mahbub grav. Iți voi da opt annale, căci azi nu prea cad bani din potcoavele cailor, dar banii aceștia trebue să-ți ajungă mai multă vreme. Cât pentru rest, tot ce mi-ai spus, mi-a făcut plăcere și nu e nevoie să mai vorbim despre asta. Grăbește-te la învățătură și peste trei ani, poate chiar mai curând, vei putea să ne fii de folos... Și cine știe dacă nu-mi vei fi chiar mie de folos.

— Nu cumva până acuma te-am stânjenit cu ceva? întrebă Kim râzând strengărește.

— Nu-mi întoarce vorba, se răsti Mahbub. Tu ești rândașul meu; du-te și te culcă împreună cu celelalte slugi care sunt cu caii în celălalt capăt al gării.

— Mă vor aduce numai în bătaie până la capătul de dincoace al gării, dacă mă apropiu de ei, fără să aibă știre.

Mahbub își duse mâna la brâu și muindu-și degetul în tuș, îl apăsă pe o bucățică de hârtie subțire indigenă. Dela Balk la Bombay toată lumea cunoștea urma acestui deget, cu șanțuri grosolane, care se orânduiau în jurul unei vechi răni vindecate, care le tăia în diagonală.

— E deajuns să arăţi asta celui care este mai mare peste oamenii mei. In zorii zilei voi veni şi eu.

— Pe ce drum vei veni?

— Pe cel care iese din oraş. Nici nu este altul; pe urmă mă voi întoarce la Creighton sahib. Să ştii că te-am scăpat de o bătaie.

— Allah, ce poate să însemne o bătaie cât de sdravănă, când mai simţi încă pe umeri că nu ţi s'a mişcat capul din loc?

Kim se strecură nesimţit în noapte, ocoli casa, târându-se prin umbra zidurilor, apoi lăsând gara în urmă, merse drum mai bine de un kilometru. Făcu apoi un mare încunjur şi se întoarse înapoi, mergând încet, căci îi trebuia să câştige timp pentru ca să inventeze ceva plauzibil pentru cazul când vreunul dintre oamenii lui Mahbub va începe să-l descoase.

Caravana geambaşului îşi făcuse sălaşul în mijlocul unui vast teren de dincolo de linia ferată, şi cum era obiceiul indigenilor, nici nu se gândiseră să descarce cele două vagoane în care erau caii lui Mahbub, amestecaţi cu animalele cumpărate de către Compania Tramvaielor din Bombay. Cel care era mai aproape de oamenii lui Mahbub, un mahomedan cu înfăţişare de om uscăţiv şi rău, începu să se răstească la Kim de cum îl văzu, dar se linişti îndată ce dete cu ochii de pecetea lăsată de degetul stăpânului său.

— Ca să-mi facă o mare plăcere, hagiul m'a luat şi pe mine în slujba lui, zise Kim scurt. Dacă te îndoieşti de ceea ce-ţi spun, n'ai decât să aştepţi până dimineaţă şi când va veni, îţi va spune singur. Până atunci însă faceţi-mi şi mie loc alături de foc.

Incepu numaidecât o amestecătură de glasuri, după

obiceiul indigen, care se manifestează cu fiecare ocazie. După ce glasurile se potoliră, Kim se chirci și el alături de oamenii lui Mahbub, acoperit cu o pătură de împrumut, între roțile unei harabale. Un așternut între tot felul de gunoaie descărcate din căruțe, alături de caii asudați și slujitorii *balti* care nu miroseau tocmai plăcut, ar fi fost ceva destul de neplăcut pentru un alb. Kim însă era încântat. Schimbarea decorului, a ocupației și a lucrurilor care îl încunjurau, era o atmosferă nouă care făcea să-i tremure nările de mânz tânăr, și gândindu-se la paturile albe înșirate sub *punkhas* în sălile institutului St. Xavier, se simți tot atât de mulțumit ca și atunci când ar fi recitat tabla înmulțirii în limba engleză.

— Sunt foarte bătrân, își zise el cu ochii împăinjeniți de somn. In fiecare lună îmbătrânesc cu un an. Eram tânăr și prost în ziua când am dus scrisoarea lui Mahbub la Umballa. Chiar mai târziu când umblam cu regimentul, eram foarte tânăr și mititel, și n'aveam minte mai de loc. Acuma însă învăț în fiecare zi câte ceva, și peste trei ani colonelul mă va scoate din *madrissah* și-mi va da drumul să plec împreună cu Mahbub după certificate de cai, sau s'ar putea să plec chiar singur; și aș putea să găsesc și pe lama și să merg împreună cu el. Da, așa ar fi mult mai bine. Să merg din nou pe jos, cum ar merge orice *chela*, după ce lama se va întoarce dela Benares.

Gândurile lui Kim deveneau tot mai încete și mai încurcate. Simți cum începe să lunece în lumea visurilor, apoi dintr'odată îi răsună în auz un glas subțire și limpede, care se ridica pe deasupra svonului de glasuri răgușite și lâncede ale slujitorilor. Glasul acesta venea din dosul pereților căptușiți cu oțel ai vagonului.

— Va să zică el nu e aici?

— Unde ar putea să fie decât prin oraş la vreun chiolhan. Cui i-ar trece prin minte să caute şobolanul într'o băltoacă de broaşte. Hai să plecăm. Omul nostru nu este aici.

— Bine, dar am primit poruncă să nu mai treacă a doua oară dincolo de munţi.

— Înţelege-te cu o femeie ca să-l otrăvească. Va trebui să plăteşti o mulţime de rupii, dar cel puţin nu va afla nimeni.

— Orice, afară de femeie. Ne trebue ceva mult mai sigur ; nu uita preţul care s'a pus pe capul lui.

— Da, dar poliţia are mână lungă şi suntem departe de hotar. Dacă am fi acuma la Peshawar, ar fi altceva.

— Da... la Peshawar, se auzi celălalt glas supărat, unde tot oraşul e plin de neamurile lui şi unde sunt o mulţime de cotloane cu sute de ieşiri, şi femei pe sub fustele cărora se poate ascunde foarte bine. Pentru noi, Peshawar sau Jehannum (focul gheenei) este tot una.

— Prin urmare, ce plan ai?

— Dobitocule, de câte ori trebue să-ţi spun. Aşteaptă-l să vină la culcare, pe urmă un glonte bine îndreptat şi tras de aproape. Vagoanele sunt între noi şi urmăritori. N'avem decât să trecem dincolo de linia ferată şi să ne vedem de treabă. Nici nu vor băga de seamă din ce parte a venit împuşcătura. Stai aci până se va face ziuă. Ce fel de *faquir* eşti tu, de tremuri ca o vargă, din cauză că trebue să faci de veghe ?

— Ia te uită, se gândi Kim fără să deschidă ochii. Aci iarăş este vorba de Mahbub. Nu mai încape nicio îndoială, certificatele armăsarilor nu sunt o marfă pe care s'o porţi cu tine fără primejdie. S'ar putea de asemenea ca Mahbub Ali să fi vândut şi alte ştiri. Ce faci acuma Kim?

Nu știi unde este aciuiat Mahbub Ali, și dacă se întâmplă să se întoarcă înainte de revărsatul zorilor, aceștia doi îl vor împușca. Din asta Kim nu are nimic de câștigat, și nici nu este o afacere cu care te-ai putea duce să te plângi poliției. Nici lui Mahbub nu i-ar putea aduce niciun folos acest amestec ; ce să fac (zise el aproape cu glas tare) căci nu-mi aduc aminte de nicio lecție învățată la Nucklao care mi-ar putea fi acum de folos. Allah, uită-te încoace: aci e Kim și dincolo sunt cei doi. Prin urmare înainte de toate Kim trebue să se ridice din așternut și să plece așa, ca să nu-l bage nimeni de seamă.. Un vis urât poate trezi din somn pe oricine, prin urmare...

— Uh... rrr... ya... la... la... ! *Narain!* Ui-te *churel... churel!*

Churel este un strigoiu foarte primejdios în care s'a încarnat o femeie moartă în chinurile facerii.

Acest strigoiu rătăcește în lungul drumurilor pustii și are labele picioarelor întoarse din glesne spre spate, iar când se arată oamenilor, îi umple de toate spaimele.

Urletul de groază al lui Kim înfioară noaptea cu violență crescândă, până în clipa când sări în picioare și prinse să se împletecească buimăcit de somn, iar în timpul acesta slujitorii geambașului începură să-l ocărască în toate chipurile, din cauză că-i trezise. Băiatul se opri din nou la o depărtare de vreo douăzeci de metri în susul liniei ferate, și așezându-se pe pământ, avu de grijă ca cei doi care erau ascunși în umbră, să poată auzi scâncetele și gemetele lui în timp ce se prefăcea că începe să se desmetecească. După câteva minute, se dete de-a-dura până ajunse în marginea drumului, de unde se topi în întunerec.

O luă la goană până când ajunse la gura unui șanț

de irigaţie; aci sări înăuntru şi numai bărbia îi rămase deasupra gurii de piatră, ca să poată urmări pe toţi cei care vor trece în timpul nopţii, în susul şi în josul drumului, fără ca el să fie văzut de cineva.

Trecu un convoiu de câteva care, lăsând un sdrângănit de fiare în urma lor, şi se îndreptară spre marginea oraşului; pe urmă un agent de poliţie care tuşea sufocându-se şi după el vreo doi sau trei pedestraşi care cântau, ca să-şi alunge urâtul şi să sperie duhurile rele. Pe urmă se auzi ropotul unui cal potcovit.

— Uhîm, mi se pare că acesta seamănă cu Mahbub, îşi zise Kim văzând calul că se poticneşte, când dete cu ochii de capul lui care răsări din fundul şanţului.

— Ira, Mahbub Ali, strigă el cu glasul sugrumat, fii cu băgare de seamă!

Calul strunit de hăţuri, se opri dintr'odată şi începu să dea înapoi spre parapetul şanţului.

— Nu voi mai călări niciodată în timp de noapte un cal potcovit, strigă Mahbub furios. Cu potcoavele se împiedică de toate oasele şi cuiele pe care le întâlneşte în drum. După ce descălecă, se plecă să ridice piciorul dinainte al calului, aşa că ajunse cu capul tocmai la înălţimea până unde se putea ridica Kim. — Lasă-te pe vine şi ascunde-te în dosul parapetului, căci noaptea are ochi care văd prin întunerec.

— Doi oameni aşteaptă întoarcerea ta şi stau ascunşi în dosul vagoanelor în care sunt caii. Te vor împuşca îndată ce te vei întinde sub pătură să te culci, căci pe capul tău s'a pus preţ. I-am auzit vorbind prin întunerec, în timp ce stam culcat alături de cai.

— I-ai văzut cine sunt?... Stai binişor tartore, strigă el furios, adresându-se calului.

— Nu i-am văzut, căci era întunerec.

— Nu era unul îmbrăcat ca un *faquir?*

— L-am auzit pe unul spunând celuilalt: „Ce fel de faquir eşti tu, de tremuri ca o vargă, pentru puţină veghe prin întunerec?"

— Bine băiete. Intoarce-te în cantonament şi culcă-te. Eu nu voi muri în noaptea aceasta.

Mahbub îşi întoarse calul în loc şi dispăru în noapte. Kim se târâ de-a-buşile prin şanţ, până când ajunse în dreptul locului unde se culcase pentru a doua oară, apoi trecu drumul târându-se pe pântece şi se băgă din nou sub pătură ca să doarmă.

— In orice caz acuma Mahbub ştie despre ce este vorba, se gândi el mulţumit de isprava pe care o făcuse. Vorbea ca unul care se aştepta de mai înainte la aşa ceva. Nu cred ca cei doi să tragă vreun folos din veghea de noaptea asta.

Trecu un ceas şi cu toate că făcu tot ce-i stete în putere ca să rămână treaz toată noaptea, fu toropit de oboseală şi adormi adânc. Din când în când câte un tren de noapte trecea cu vuet uriaş în lungul liniei, la o depărtare de cel mult douăzeci de metri de el; dar pe Kim nu-l putea trezi din somn şi nici nu-l putea supăra niciun fel de sgomot, căci era de aceeaş indiferenţă, caracteristică oricărui oriental. In orice caz vuetul roţilor nu-i sperie nici visurile, dar nici nu i le răscoli.

In timpul acesta însă, Mahbub se pârpălea neadormit. Era foarte plictisit din cauză că se ştia urmărit de oameni care aveau de gând să-i ia viaţa, cu toate că nu făceau parte din tribul lui şi nici nu aveau nicio legătură cu dragostele lui trecătoare. Primul gând şi cel mai firesc care-i veni, fu să coboare în josul liniei, apoi să se în-

toarcă înapoi pe cealaltă parte, şi luând pe la spate pe amândoi prietenii care-l pândeau, să-i cureţe fără milă. Işi aduse aminte însă cu multă părere de rău, că în oraşul acesta s'ar putea ca un alt serviciu al Guvernului, care să nu aibă nicio legătură cu colonelul Creighton, să-i ceară explicaţii pentru această faptă, şi aceste explicaţii ar fi fost foarte greu de dat; mai ştia de asemenea că spre miazăzi dela frontieră, autorităţile făceau mare caz de un cadavru sau două care se întâmpla să se găsească pe marginea drumurilor. O astfel de supărare nu mai avusese din ziua când trimisese pe Kim cu biletul la Umballa, şi tocmai din cauza aceasta se simţise foarte mulţumit, închipuindu-şi că a reuşit să abată orice bănuială din calea lui.

Dintr'odată îi trecu prin minte un gând care i se păru strălucit.

— Englejii spun întotdeauna adevărul, îşi zise el. Prin urmare de ce am umbla noi indigenii mereu cu şoalda. Pe Allah, mă voi duce şi eu să spun englezului adevărul. La ce mai este bună poliţia guvernului, dacă unui biet om din Kabul i se pot fura caii chiar din vagonul cu care sunt transportaţi. Par'că am fi la Peshawar. Mă voi duce să mă plâng la gară. Sau poate va fi mult mai bine să mă plâng unui sahib din serviciul gării. Oamenii aceştia sunt foarte zeloşi, şi dacă reuşesc să prindă hoţi prin vagoane de acestea, în statele de serviciu, se ţine seamă de faptele lor.

Işi legă calul în faţa gării şi ieşi pe peron.

— Ce faci Mahbub Ali, strigă un funcţionar care era al doilea asistent la serviciul de mişcare al liniei ferate, un tânăr înalt şi voinic, cu părul bătucit, de coloarea inului, şi îmbrăcat în costum alb de călărie, cam ponosit de

soare. Ce cauţi pe aici? Poate cauţi potcoave?...

— Nu dragul meu, căci de cai n'am nicio grijă. Căutam pe Lutuf Ullah. Am un vagon încărcat, garat mai jos ceva pe linie. Ce crezi, ar putea să-i scoată cineva din vagon, fără ştirea celor din gară?

— Nu cred că s'ar putea Mahbub. Dar dacă s'ar întâmpla cu toate acestea, atunci ai fi în drept să faci o plângere contra noastră.

— Am văzut doi oameni care s'au ascuns sub un vagon din apropiere, de cum s'a făcut noapte. Mi-am zis însă că *faquirii* nu fură cai şi i-am lăsat în plata Domnului. Aş vrea să găsesc pe tovarăşul meu Lutuf Ullah.

— Nu mai spune Mahbub, şi zici că i-ai lăsat în plata Domnului? Pe cinstea mea, am avut mare noroc că te-am întâlnit. Cum zici că arată?

— Sunt nişte *faquiri* şi cred că au venit să ridice şi ei ceva grâne din vreun vagon. Trebue să fie mai mulţi în lungul liniei. Statul nici nu va băga de seamă paguba pe care o vor face. Eu venisem numai pentru Lutuf Ullah...

— Lasă pe tovarăşul dumitale, că-l vei găsi mai târziu. Unde e vagonul cu cai?

— Ceva mai încolo, în josul liniei, unde se fac luminile pentru trenuri.

— La ghereta de semnale, vrei să spui?

— Tocmai, pe linia din partea dreaptă care merge alături cu drumul. Lutuf Ullah însă este un om înalt şi uscăţiv, cu nasul rupt şi are un câine persan de coloare cenuşie... Aşa!

Tânărul plecă numaidecât să caute un agent de poliţie, căci ştia că direcţiunea liniilor ferate suferea foarte multe pagube din cauza prădăciunilor care se semnalau la vagoanele de cereale.

— Cu bocancii lor ferecaţi vor face sgomot şi se vor mira că nu mai găsesc hoţii când se vor apropia de locul despre care le-am spus. Barton sahib şi tânărul sahib cu care am vorbit se vede că sunt oameni foarte deştepţi.

Aşteaptă câteva minute în acelaş loc, convins că-i va vedea întorcându-se în fugă şi gata să se repeadă să prindă hoţii. In clipa aceea o locomotivă cu farurile aprinse trecu în goană prin faţa gării, şi la lumina fugară văzu chipul agentului Barton, ştergându-se în mijlocul întunerecului.

— Mi se pare c'am făcut tânărului acestuia o nedreptate, căci nu arată să fie prost de loc, murmură Mahbub Ali. Să te repezi după hoţi cu o locomotivă, mi se pare ceva nou de tot.

Când în zorii zilei Mahbub Ali se întoarse în cantonament, niciunul dintre oamenii lui nu găsi cu cale să-i povestească cele întâmplate în timpul nopţii. Nimeni, doar cel mult un mic rândaş care intrase de curând în slujba geambaşului şi pe care Mahbub Ali îl chemă numaidecât în cortul său, ca să-i dea o mână de ajutor la împachetarea bagajelor sale.

— Ştiu tot ce s'a întâmplat, zise Kim în şoaptă, strângând chingile coburilor. Doi sahibi au venit cu *te-rainul*. Eu m'am strecurat în umbră pe cealaltă parte a vagoanelor, în timp ce *te-rainul* înainta cercetând cu băgare de seamă. Pe urmă au căzut în spatele celor doi oameni care se ascunseseră sub vagonul cu pricina. Ce fac cu foile acestea de tutun, hagiule ? Să le învelesc într'o hârtie şi să le bag sub desaga de sare ? Pe urmă s'au aşezat cu genunchii pe ei. Unul dintre *faquiri* a lovit însă pe un sahib cu cornul (Kim voia să spună că l-a lovit cu mânerul de corn de cerb al cârjei pe care o poartă *faquirii*,

ca singură armă asupra lor), şi sângele a început să curgă. Atunci al doilea sahib, după ce l-a ameţit pe primul duşman, lăsându-l lungit, s'a repezit la *faquir* şi l-a pocnit de câteva ori cu mânerul unei arme scurte, pe care o smulsese din mâna celuilalt. Făceau o hărmălae de credeai că au scăpat din casa de nebuni.

La vorbele băiatului, Mahbub zâmbea cu resemnarea unui martir.

— Nu dragul meu, eu cred că aci nu poate fi vorba atât de *dewanee* (nebunie sau un caz de urmărire în faţa instanţelor civile corecţionale, căci acest cuvânt poate fi întrebuinţat în ambele sensuri), ci mai curând de *nizamut* (crimă premeditată). Spuneai că au găsit la ei şi o armă? Asta însemnează zece ani de închisoare.

— Pe urmă am băgat de seamă că cei doi nu mai fac nicio mişcare, dar cred că erau aproape morţi când i-au urcat în *te-rain*. Ui-te aşa le umblau capetele... şi e o mulţime de sânge în lungul liniei. Hai să vezi.

— Eu am văzut sânge şi înainte de asta. Inchisoarea va fi loc sigur pentru ei. Nu mă îndoesc însă, că nu îşi vor spune numele adevărat, aşa că va trece multă vreme, până când se va afla cine sunt. Mie mi-au fost vrăjmaşi, şi după cât văd, soarta ta e toarsă din acelaş fir cu a mea. Ce poveste minunată pentru doctorul perlelor! Hai, dă-i repede cu coburii şi cu tingirile, căci vom scoate caii din vagon şi ne îndreptăm spre Simla.

In mare grabă, aşa cum înţeleg orientalii orice grabă, după ţipete ascuţite, vorbe fără rost şi înjurături nenumărate, cu chiote pentru lucruri de nimica, tabăra se ridică şi se urni la drum, pe urma celor şase cai înţepeniţi de nemişcare şi cam speriaţi de vuetul continu al trenurilor, îndreptându-se spre Kalka, în răcoarea zorilor

jilăvite de ploaia grăbită ce trecuse. Kim care în fața celorlalți oameni trecea drept favoritul lui Mahbub Ali, fu cruțat de munci mai grele, din partea celorlalți argați, care țineau să păstreze cele mai bune raporturi cu Pathanul. Mergeau încet, oprindu-se în popasuri ușoare, tot la câteva ceasuri de drum și adăpostindu-se la umbra pe care o întâlneau din distanță în distanță. Pe drumul care duce la Kalka, trec foarte mulți sahibi, și după cum spunea Mahbub Ali, fiecare sahib trebue să pară că este mare cunoscător de cai, și chiar dacă ar fi dator vândut cămătarilor, totuș trebue să se prefacă amator de a cumpăra. Tocmai din cauza aceasta, fiecare haraba, care trecea cu câte un sahib, se oprea și începeau să stea de vorbă. Unii chiar se dădeau jos în mijlocul drumului și pipăiau picioarele cailor, punând întrebări fără niciun rost sau de-a-dreptul prostești, insultând pe negustor fără niciun motiv, numai din cauză că nu cunoșteau întrebuințarea exactă a cuvintelor din limba indigenă, pe care o întrebuințau.

— Prima dată când am avut de-a-face cu sahibi, zise Mahbub Ali întorcându-se spre Kim, care își umplea luleaua la umbra unui copac, asta a fost pe vremea lui Colonel Soady Sahib, care a fost comandantul Fortului Abazai și a inundat din răzbunare câmpul unde era cantonamentul Judecătorului, nu știam încă ce caraghioși sunt oamenii aceștia și aproape mă scoseseră din fire. Spuneau... (și începu să povestească lui Kim o întâmplare în care toate cuvintele indigene erau întrebuințate de-a'ndoasele, așa că băiatul se tăvălea de râs). Acuma însă, îmi dau seamă că și ei sunt ca și ceilalți oameni, continuă el dând drumul unui nor de fum, în anumite privințe sunt înțelepți, iar în altele sunt niște proști. Căci e mare prostie să

întrebuinţezi un cuvânt cu înţeles greşit în faţa unui străin; oricât ţi-ar fi gândul de curat, un străin nu poate bănui niciodată intenţia cu care i-l spui. Asta e tot atât de primejdios, pe cât este să cauţi adevărul, răscolind locul cu vârful unui pumnal.

— Asta e adevărat, foarte adevărat, răspunse Kim. Proştii vorbesc despre fătat, când văd o femeie că se sbate în chinurile facerii. I-am auzit şi eu.

— Tocmai de aceea, în situaţia în care te găseşti va fi foarte bine să-ţi aminteşti de asta şi să întorci un lucru pe amândouă feţele. Intre sahibi să nu uiţi niciodată că eşti sahib ; iar când eşti între indigeni, să-ţi aduci aminte că eşti... zise Mahbub, apoi făcu o pauză şi zâmbi.

— La urma urmelor, ce sunt eu? Musulman, Hindustan, Jain sau Budhist? E foarte greu de ales.

— Nu mai încape vorbă că tu eşti un necredincios şi din cauza aceasta un mare afurisit. Aşa spunea legea mea... sau cel puţin eu aşa cred. Dar cu toate acestea, tu eşti micul meu Prieten al Tuturora, şi eu te iubesc. Aşa-mi spune inima. In afaceri de credinţă e tot atât de greu de ales ca şi între cai. Un om cuminte ştie dinainte că orice cai sunt buni, căci la fiecare se poate câştiga; întru cât mă priveşte pe mine, cu toate că sunt un bun Sunni şi nu pot suferi pe cei din Tirah, sunt gata să cred acelaş lucru despre orice credinţă. In orice caz se ştie dinainte că o iapă de Kattiwar, pe care o aduci din deşertul nisipurilor unde s'a născut, se va poticni în partea de apus a Bengaliei, întocmai ca şi un armăsar de Balkah (şi se ştie că nu se află cai mai buni decât cei din Balkah, numai de nu ar fi atât de greoi şi de laţi în şale), cu toate acestea nu fac două parale în zăpezile deşertului dela miazănoapte, alături de cămilele pe care le-am văzut eu pe acolo.

Tocmai de aceea eu mi-am zis întotdeauna că orice credinţă este întocmai ca şi caii. Fiecare îşi are partea ei bună, dar numai în ţara ei.

— Lama al meu însă, spunea cu totul altceva.

— Acesta este un visător bătrân din Bhotiyal. Sunt puţin cam nemulţumit, Prieten al Tuturora, din cauză că văd că pui atâta preţ pe vorbele omului acestuia, pe care nimeni nu-l cunoaşte.

— Asta este adevărat hagiule, şi trebue să recunosc că ai dreptate, dar eu mă gândesc la el cu dragoste.

— Mi se pare că şi el se gândeşte la tine, tot aşa. Şi inimile sunt ca şi caii, care se duc şi se iau după cei care trec înaintea lor. Spune lui Gul Sher Khan să bată bine ţărușii de care este priponit armăsarul cel ciacâr; n'avem nevoie ca în fiecare popas să înceapă caii să se ia la bătaie, căci văd că sunt gata din nou să se încaere. Ascultă ici. Crezi că pentru liniştea ta, este nevoie să mai vezi pe lama ?

— Bătrânul face parte din destinul meu. Dacă nu-l mai pot vedea şi dacă omul acesta îmi va fi luat, să ştii că voi fugi dela *madrissah* din Nucklao, şi odată plecat, nu ştiu cine va fi în stare să mă mai găsească.

— Asta aşa este, căci niciodată un mânz tânăr nu a fost legat cu căpăstru mai slab decât al tău, răspunse Mahbub şi dete din cap.

— Nu te speria, zise Kim, ca şi când s'ar fi pregătit să dispară chiar în clipa aceea. Bătrânul lama mi-a spus că va veni să mă vadă la *madrissah*...

— Cum să apară un cerşetor cu căţuia în mână, în faţa acestor tineri sa...

— Nu în faţa tuturor, îl întrerupse Kim, căci aceştia au ochii albaştri şi negru la rădăcina unghiilor, iar în

vinele unora dintre ei curge sângele claselor celor mai de jos. Sunt fii de *metheeranees* și cuscriți cu *bhungi* (măturători).

Cred că este inutil să mai redăm explicațiile pe care le da Kim, cu glasul liniștit, în timp ce rodea o bucată de trestie de zahăr.

— Prietene al Tuturora, zise Mahbub, întinzându-i luleaua ca să i-o scuture de cenușă. In viața mea am cunoscut mulți bărbați, femei și copii, și tot atâția oameni albi. Cu toate acestea, n'am întâlnit până acuma un prichindel, care să se asemene cu tine.

— Cum adecă? Pentrucă eu îți spun întotdeauna adevărul.

— Poate din cauza asta, căci trebue să știi că lumea e plină de dușmani pentru cei care sunt oameni de treabă.

Mahbub Ali se ridică în picioare și după ce își strânse brâul, ieși să vadă de cai.

— Dar dacă se va întâmpla să-l dau pe parale?

Tonul cu care îi puse această întrebare, făcu pe Mahbub să se oprească în loc și să se întoarcă spre el:

— Ce-o mai fi și asta?

— Dacă îmi dai opt annale, îți voi spune, se strâmbă Kim, mai ales că este vorba de liniștea ta.

— Mă, *shaitane!* zise Mahbub, și-i întinse banii.

— Îți mai aduci aminte de întâmplarea cu hoții din noaptea aceea la Umballa?

— Fiind vorba de niște oameni care aveau de gând să-mi ridice viața, nu i-am putut uita încă. Da de ce?

— De Kashmir Serai îți mai aduci aminte?

— Vin îndată să-ți smulg urechile, sahib.

— Nu e nevoie Pathane... Dar să știi că *faquirul* pe care l-au găsit leșinat în bătaie, era acelaș care intrase

noaptea la tine şi ţi-a răscolit toate lucrurile în Lahore. I-am văzut faţa la lumina felinarului, când îl urcau pe locomotivă. Este acelaş bărbat pe care îl văzusem înainte.

— De ce nu mi-ai spus îndată ?

— Omul va intra în închisoare şi vei avea pace de el câţiva ani. Cred că nu trebue să spui dintr'odată, mai mult decât este numaidecât nevoie. Afară de asta, înainte de plecare nu aveam nevoie de bani pentru dulciuri.

— Allah Kerim ! Intr'o zi dacă îţi va veni poftă, ai să-mi vinzi şi capul de dragul câtorva dulciuri.

Kim îşi va aduce aminte toată viaţa de drumul lung şi liniştit pe care l-au făcut dela Umballa, trecând prin Kalka şi grădinile Pindjor, care sunt în marginea trecătorii spre Simla. Revărsarea neaşteptată a apelor fluviului Gugger, îi făcu să piardă un armăsar (fără îndoială, pe cel mai de preţ), şi era gata să înece pe Kim în mijlocul valurilor tulburi şi furioase. Ceva mai încolo caii li se speriară la vederea unui elefant al guvernului, şi fiind bine hrăniţi de iarba grasă a drumurilor, pe unde trecuseră, pierdură o zi şi jumătate, până să-i adune din nou. Pe urmă se întâlniră cu Sikandar Khan, care cobora cu şase gloabe, pe care nu le putuse vinde nimănui, şi Mahbub, care sub unghia degetului mic avea mai multă pricepere de geambaş decât Sikandar Khan în toate corturile lui, fu nevoit să-i cumpere o pereche de cai proşti, dar afacerea asta îl costă opt ceasuri de târguieli pline de vicleşuguri şi o mulţime de lulele fumate. Cu toate acestea, drumul fu o plăcere ; poteca şerpuia spre coame, sau se înclina spre văi, tăind coasta munţilor, în rumeneala zorilor oglindite în zăpezile de dincolo de culmi; drumul era străjuit de cactuşi care se înşirau ca nişte candelabre

pe coastele pleşuve şi petrecut de murmurul cu nenumărate glasuri al izvoarelor, de ciorovăiala neîntreruptă a maimuţelor; deodarii cu ramurile plecate în jos se cătărau tot mai sus în faţa lor. Dedesubt se aşternea covorul nesfârşit al câmpiilor şi împrejur buciumarea neîntreruptă a trompeţilor dela câte o tonga; emoţie pricinuită de caii speriaţi, când se întâmpla ca o tonga să treacă prin apropiere; veneau apoi popasurile pentru rugăciune, când Mahbub Ali (dacă se întâmpla să creadă că nu are nicio pricină de grabă) se oprea să-şi facă abluţiunile şi să murmure câte o rugăciune; popasurile de seara, când oamenii stăteau de vorbă şi-şi povesteau păţaniile din lungul drumului făcut, în timp ce bivolii şi cămilele rumegau tihnite în faţa carălor, toate aceste impresii cântau în sufletul lui Kim o melodie necunoscută până acuma.

— In ziua când toate cântecele şi jocurile acestea se vor termina, zise Mahbub Ali, va veni colonelul Creighton şi faţa lucrurilor se va schimnba.,

— Ţară frumoasă, ţară minunată a Hindustanului! Ţara celor cinci fluvii, este mai frumoasă decât oricare alta, şi dacă se va întâmpla ca Mahbub Ali sau colonelul să se întoarcă împotriva mea, zise Kim, voi veni aici aproape cântând. După ce voi pleca, cine să mai vină pe urma mea, ca să mă găsească unde sunt? Ia priveşte hagiule, mi se pare că departe dincolo, se vede Simla? Allah, ce oraş! se minună băiatul.

— Fratele părintelui meu care pe vremea când la Peshawar se săpau fântânile lui Mackerson, sahib, îşi mai aduce aminte de vremea când aici nu erau mai mult de două case.

Geambaşul apucă cu caii pe o potecă alăturea cu şoseaua, coborând în unghiu ascuţit spre bazarul de jos

al orașului, care era aproape de Primărie. Un om care cunoaște toate întortocherile acestui cartier, poate sfida viclenia aparatului polițienesc al acestei capitale a Indiei. În timp de vară, căci terasele comunică una cu alta, hudițele se încrucișează și fiecare intrare de gang, are o ieșire ascunsă și nebănuită. Aci trăiesc cei care mijlocesc facilitățile vieții de trândăvie ale orașului; *jhamhanii* care în timp de noapte duc *rikshawle* cu frumoasele cucoane și stau în fața meselor de joc, până în zori; samsari, vânzători de dulciuri și curiozități, sau vânzători de lemne, preoți, pungași de buzunare și funcționarii indigeni ai guvernului. In acest cartier poți auzi curtezanele vorbind despre lucruri care trec drept cele mai ascunse secrete ale Consiliului Superior al Indiei, și tot aci mișună furnicarul agenților și spionilor a cel puțin jumătate din Statele domnilor indigeni. In acest cartier Mahbub Ali, își închirie o cameră cu un lacăt mult mai solid decât cel dela ușa magherniței din Lahore, în casa unui negustor de vite, mahomedan. Casa aceasta era un fel de casă a minunilor, căci pe înserate se arătă un tânăr rândaș, și peste un ceas plecă un flăcăuș eurasian (văpseaua pe care i-o dase pe obraz fata din Lucknow fusese mult mai bună), îmbrăcat în haine cumpărate de gata, dar care îi veneaua destul de prost.

— Am vorbit cu Creighton sahib, și mâna prieteniei a abătut a doua oară biciul, care era să cadă pe spinarea ta, zise Mahbub Ali. Spune că ai pierdut șaizeci de zile, umblând pribeag și acuma este prea târziu să te mai poată trimite la o școală aici în munți.

— Eu v'am spus că vacanțele sunt ale mele și fac cu ele ce vreau. La școală eu nu mă duc de două ori. Aceasta este partea întâia a obligațiunilor mele, așa cum

ne-am înţeles.

— Colonel sahib n'are până acum ştire despre această înţelegere. De aci înainte tu vei locui în casa lui Lurgan sahib, până când va veni vremea să te întorci din nou la Nucklao.

— Aş fi preferat să stau cu tine, Mahbub.

— Tu nu-ţi dai seamă de cinstea ce ţi se face. Insuş Lurgan sahib te-a poftit. Te duci pe coasta din faţă, urcând drumul până în vârful colinei; pe urmă vei uita complet că m'ai cunoscut şi c'ai vorbit vreodată cu mine, Mahbub Ali, cel care vinde cai lui Creighton sahib, şi pe care tu nu-l cunoşti şi nici nu ai auzit de el. Nu uita, că aceasta este porunca.

Kim dete din cap:

— Bine, dar cine este acest Lurgan sahib? Ah, nu (privirile lui se încrucişară cu fulgerarea de sabie a lui Mahbub), nici n'am auzit până acuma de numele acestuia. Nu cumva este şi el unul de ai noştri? întrebă băiatul în şoaptă.

— Ce va să zică asta, sahib, „unul de ai noştri?" răspunse Mahbub pe acelaş ton cu care era obişnuit să vorbească europenilor. Eu sunt Pathan, tu eşti sahib şi fiu de sahib. Lurgan sahib are o dugheană în apropierea magazinelor pe care le ţin negustorii europeni. Il cunoaşte toată Simla. Poţi întreba pe cine vrei... dar ţine minte Prietene al Tuturora, că omului acestuia trebue să-i dai ascultare la cea mai domoală clipire a ochilor, când îţi va face semn. Oamenii spun că face farmece, dar asta pe tine nu te interesează. Urcă poteca şi vezi ce este. Pentru tine va începe acuma jocul cu primejdia.

CAPITOLUL IX.

S'doaks e mezinul lui Yelth înțelept,
In Raven stăpân pe haitic.
Ursul Itswoot, cel bătrân și deștept
Să facă felcer voia din puiul pitic.

La carte-a fost iute și cap luminat,
Pe drumul cel nou mergea îndrăsneț
Din ce-i spuse Itswoot, nimic n'a uitat
Iar astăzi ajuns-a un felcer isteț.

Legendă din Oregon.

Kim se avântă cu dragă inimă spre drumul nou și necunoscut încotro îl ducea destinul. Va deveni din nou sahib pentru câtva timp, și preocupat de acest gând, de cum ajunse în drumul mare din fața Primăriei orașului Simla, se gândi să găsească pe cineva față de care să se grozăvească. Un copilaș hindustan de vreo zece ani, stătea chircit sub lumina unui bec de gaz.

— Unde este casa lui Mr. Lurgan? întrebă Kim.

— Nu înțeleg englezește, răspunse băiatul și Kim întoarse întrebarea numaidecât pe limba lui.

— Merg cu tine să-ți arăt, răspunse piciul.

Plecară amândoi prin întunerecul înserării, pline de

vuetul sgomotelor multiple ale orașului dela poalele colinei, răcorite de răsuflul parfumat al culmilor acoperite de deodarii muntelui Jakko, profilat printre stele. Luminile caselor cățărate pe coastă, îți făceau impresia că sunt și ele un alt rând de stele care clipeau prin întunerec. Unele stăteau nemișcate, altele fugeau în goană, căci erau aprinse la *rikshaw*-ele englejilor mulțumiți și veseli care ieșiseră să-și ia masa.

— Casa este aci, zise băiatul care conducea pe Kim și se opri în fața terasei unei case din marginea drumului. Nu era nicio ușă care să fi oprit intrarea, doar o perdea înșirată din mărgele și bucățele de trestie, printre care lumina dinăuntru se strecura ca niște tăișuri de cuțit.

— A sosit, suflă băiatul care îl adusese, și dispăru în noapte.

Kim își dete numaidecât seamă că acest băiat fusese pus în drumul lui, anume pentru ca să-l aducă până aci, dar se prefăcu că nu știe nimica și dete perdeaua la o parte. Un om cu barbă mare neagră, peste ochi cu un umbrar verde, înșira niște mărgele luminoase pe un fir de mătasă, întinzând mânile albe și scoțându-le dintr'o cupă ce era așezată pe masă în fața lui, în timp ce murmura ceva neînțeles. Kim bănuia că dincolo de partea luminată de lampa de pe masă, casa întreagă era plină de lucruri care răspândeau în jurul lor acelaș miros, ca toate templele din Orient. Nările îi tremurară bătute de o undă de mosc, de parfumul bețișoarelor de santal și miresmele uleiurilor de iasomie ce se ridicau din ulcioarele ascunse în umbră.

— Am sosit, zise Kim într'un târziu, vorbind în limba hindustană, căci miresmele camerei îl făcură să uite că trebue să fie sahib.

— Şaptezeci şi nouă, optzeci, optzeci şi una, număra străinul fără să se uite la el, înşirând perlele cu o mişcare atât de repede a degetelor, încât Kim nu putea să-l urmărească decât cu greutate. Pe urmă omul îşi ridică de pe ochi umbrarul verde şi se uită aproape jumătate minut la el, fără să spună nimica. Pupilele ochilor ca gămălia unui ac, îi jucau lărgindu-se şi contractându-se, par'că ar fi făcut anume această mişcare. La Poarta Taksali văzuse într'un rând un *faquir* care avea exact acelaş dar şi făcea parale, cetind horoscopul femeilor indigene, mai slabe de fire. Kim se uită cu atenţie la el. Prietenul lui din poarta Taksali avea obiceiul că mişca şi din urechi, cum fac iezii, şi era foarte desamăgit că el nu-l poate imita.

— Nu te teme, zise Mr. Lurgan, într'un târziu.

— Adică de ce să mă tem ? întrebă Kim.

— Noaptea aceasta vei dormi aici, şi vei sta la mine până în ziua când va trebui să te întorci din nou la Nucklao. Aceasta e porunca.

— O fi porunca, răspunse Kim, dar de dormit eu unde dorm ?

— In camera aceasta, răspunse Lurgan Sahib şi arătă cu mâna spre partea întunecată a camerei.

— Bine, răspunse Kim, cu glasul liniştit. Acuma ce trebue să fac.

Omul dete din cap şi ridică lampa de pe masă. La lumina ce se răspândi în jurul lor, de pe peretele ascuns de întunerec apărură o mulţime de măşti thibetane din cele care se întrebuinţau la jocurile diabolice, agăţate deasupra draperiilor brodate cu tot felul de figuri, cum se obişnuesc la astfel de serbări : erau aci măşti cu coarne, măşti care rânjeau furioase, măşti strâmbate de groază

fără seamăn, iar dintr'un colţ al camerei un războinic japonez îmbrăcat în zale, şi în cap cu un coif încărcat de pene, îl ameninţa cu o halebardă. Mai încolo o panoplie de *khandas* şi *kuttars*, cu tăişuri agere, clipeau cu duşmănie în mijlocul luminei. Pe Kim însă mai mult decât orice (căci în muzeul din Lahore văzuse o mulţime de măşti care se întrebuinţau la dansuri demonice) îl interesa băieţaşul cu ochii catifelaţi care îl adusese până în faţa casei şi dispăruse, iar acuma îl văzu aşezat cu picioarele încrucişate sub el, sub masa cu perlele, cu buzele roşii, tremurate de un zâmbet.

(Mi se pare că Lurgan Sahib vrea să mă sperie şi diavolul acesta de sub masă e curios să mă vadă înspăimântat, îşi zise el).

— Casa aceasta par'că ar fi casa minunilor, zise el cu glasul ridicat, dar nu văd unde este patul meu?

Lurgan Sahib îi arătă o pătură într'un colţ al peretelui pe care erau măştile, şi luând lampa, plecă, lăsându-l pe întunerec.

— Acesta a fost Lurgan Sahib? întrebă Kim aşezându-se pe duşumele.

Nu primi niciun răspuns, dar cu toate acestea, prin întunerec putea auzi respiraţia băiatului, şi lăsându-se în brânci, se îndreptă în partea de unde venea sunetul acesta abia simţit, apoi repezi braţul înainte şi strigă:

— Răspunde diavole! Crezi că pe un sahib îl poţi minţi în felul acesta?

Din fundul întunerecului i se păru că aude pe cineva chihotind. Glasul acesta nu putea fi însă al copilului, deoarece pe acesta îl auzea că plânge. Ridică glasul şi strigă din nou:

— Lurgan Sahib; o Lurgan Sahib, acesta este un

ordin, ca să nu-mi răspundă la ce-l întreb ?

— Da, este un ordin.

Glasul pornise tocmai din dosul lui, şi-l făcu să tresară.

— Bine, dar să ţii minte că mâine dimineaţă te voi bate, căci mie nu-mi plac copii hindustani, zise Kim şi se înveli din nou în pătură.

Noaptea pe care o petrecu, fu destul de neplăcută, deoarece sgomotele şi muzica nu mai conteniră nici cât să clipeşti. De două ori fu trezit de un glas care părea că-l strigă pe nume. A doua oară când auzi că-l strigă, se ridică din aşternut şi se duse să vadă ce este, dar se lovi cu nasul de o cutie din care se auzeau sunete omeneşti, fără să fi fost om adevărat. I se păru că această cutie se termină într'o goarnă de metal, care era în legătură cu altă cutioară mai mică, aşezată pe duşumea, cel puţin aşa credea el, după sârmele pe care le întâlni cu mâna întinsă prin întunerec. Glasul strident ieşea sbârnâind din goarna aceasta. Kim se frecă la nas şi îl apucă furia, apoi se aşeză să se gândească, în hindustană, cum făcea întotdeauna.

„Astfel de tertipuri poate ar merge cu un cerşetor din bazar, dar nu cu mine care sunt sahib şi băiatul unui sahib, şi mai ales cu unul care este şi elev la şcoala din Nucklao, cum sunt eu. Da (şi începu să vorbească pe englezeşte) eu am venit din institutul St. Xavier. Fire-ar al naibei Mr. Lurgan cu ochii lui cu tot ! Aci trebue să fie vreo maşină cum este cea de cusut. Ce îndrăsneală din partea lui, dar noi cei dela Lucknow nu ne speriem atât de uşor... Nu ne speriem de loc. (Pe urmă începu să vorbească din nou în hindustană). Dar ce o fi făcând omul acesta ? Văd că este un negustor şi eu sunt aci în prăvălia

lui. Creighton Sahib însă este un colonel și-mi închipuiu că el dă ordine, pentru ca acestea să fie executate. Ce o să-l mai bat pe hindustanul acesta mâine dimineață. Dar asta ce o mai fi?

Cutia cu goarnă începu să verse o ploaie de înjurături atât de bine aduse, încât nici Kim nu mai auzise așa ceva și-și simți părul de pe ceafă sbârlindu-se de mânie. Când cutia se mai domoli, Kim auzi un zuruit ca cel al mașinei de cusut.

— *Chûp!* (gura) strigă el și din nou se auzi chihotitul care porni de alături de el. *Chûp*, că de unde nu, îți sparg capul.

Cutia nu ținu seamă de vorbele lui și Kim se ridică în picioare, apoi scoțându-și ilicul, întinse brațul și smulse trompeta. Se auzi un sdrângănit; pe semne smulsese un capac. — Dacă a intrat un diavol aci, atunci a sosit vremea... (mașina par'că miroasă ca și mașinile de cusut din bazar). Stai *shaitan*, că te curăț eu, și făcând ilicul mototol, îl băgă pe gura cutiei. Ceva lung și rotund scăpă din cutie, pe urmă se auzi un sfârâit și sub apăsarea brațului său, un sul de ceară sări și se sparse, apoi niște arcuri și rotițe scârțâiră, ca atunci când forțezi mecanismul unui phonograph de preț. Mașina tăcu și Kim își putu sfârși somnul în tihnă.

Dimineața următoare tresări din somn și când deschise ochii, văzu pe Lurgan Sahib că stă în picioare alături de el, și-l privește de sus în jos.

— Oof, oftă Kim, hotărît să joace și de aci înainte rolul de sahib. A fost pe aci azi noapte o cutie care vorbea tot felul de prostii. Am oprit-o; era cutia dumitale?

Străinul întinse brațul spre el.

— Dă mâna încoace O'Hara, zise el. Cutia a fost a

mea. Țin în prăvălie și astfel de lucruri care plac prietenilor mei, rajahlele. Asta este spartă, dar nu face nimica. Prietenii mei, regii de aci, țin foarte mult la astfel de jucării.. și câteodată îmi plac și mie.

Kim se uită la el cu coada ochiului. După felul în care era îmbrăcat, omul părea să fie un sahib, dar accentul urdu, și felul în care pronunța cuvintele englezești când vorbea, te făceau să-l consideri orice, afară de sahib. Străinul păru că înțelege gândurile ce se depănau în capul lui Kim, dar nu-și dete nicio osteneală, cum făcuse Pater Victor, să și le explice. Ce-l interesa în primul rând, era faptul că acum, din punct de vedere asiatic, îl trata ca dela egal la egal.

— Imi pare rău, dar în dimineața aceasta nu vei putea să-mi bați copilul. Mi-a spus că te va înjunghia sau te va otrăvi. E gelos din cauza ta, și ca să-i treacă, i-am poruncit să stea în colțul casei. A încercat să mă ucidă și pe mine, așa că astăzi nu-i voi vorbi toată ziua. Va trebui să-mi ajuți să pregătesc masa, căci acuma este atât de supărat, încât nu putem avea încredere în el.

De întâmplarea asta un sahib venit din Anglia ar fi făcut mare vâlvă. Lurgan Sahib însă vorbea despre ea ca despre un lucru de nimica, întocmai cum vorbea și Mahbub Ali despre pățaniile lui din partea de miază-noapte a țării.

Partea de jos a terasei era clădită vertical pe costișa dealului, așa că puteau privi de-a-dreptul în gura coșurilor dela casele vecine, cum este obiceiul la Simla. Dar în afară de masa persană pe care Lurgan Sahib o prepară el însuș, Kim părea fascinat chiar de înfățișarea magazinului. Muzeul din Lahore era mult mai mare, dar aci erau mai multe minuni: pumnale pentru alungat strigoii,

verigi thibetane pentru rugăciuni, șiraguri de mărgele de jad, de turcoaze și chihlimbar brut, brățări de jad; bucăți ciudate de tămâie păstrate în ulcele încrustate cu grenate primitive; măștile pe care le văzuse noaptea trecută agățate pe peretele acoperit cu stofe de coloarea penelor de păun, statuete poleite ale lui Budha, altare mici portative, făcute din lac, samovare rusești ca capacele bătute în turcoaze; cești de mărimea unei găoci de ou din porțelan de China, așezate în cutii de formă curioasă octogonală, făcute din trestie, cruci de fildeș îngălbenit, aduse din Japonia și din toate părțile lumii (cel puțin așa susținea Lurgan Sahib); baloturi de covoare prăfuite, ascunse în dosul paravanelor vechi și putrede, cu figuri geometrice; cupe pentru apă de spălat mâinile după masă; cățui pentru ars parfumuri, care nu erau nici chinezești nici persane, pe margini cu demoni fantastici; cingătători de argint brut care se pot înoda cu niște curele de piele netăbăcită; piepteni de jad, fildeș și diverse imitațiuni; arme de toate formele și de toate neamurile; o mulțime nemăsurată de curiozități care stăteau îngrămădite sau risipite în largul camerei, lăsând loc liber numai în jurul mesei la care lucra Lurgan Sahib.

— Astea nu sunt nimica, zise stăpânul magazinului, urmărind privirea lui Kim. Le cumpăr numai pentrucă sunt frumoase... dar uneori le și vând, dacă se întâmplă să-mi placă ochii cumpărătorului. Meseria cu care mă ocup eu este pe masă... cel puțin o parte dintr'ânsa.

Masa strălucea în lumina dimineții, aruncând raze albăstrii-violete, roșii și verzi, cu clipiri albăstrii, după diamantele care erau risipite printre perle. Kim căscă ochii mari:

— Tii, ce frumoase sunt pietrele acestea.

— Nu cred să le poată face vreun rău lumina de soare. Afară de asta, sunt destul de ieftine. Cu pietrele defecte însă e altceva, zise negustorul și umplu din nou castronul din fața lui Kim. Nu mai este nimeni afară de mine care să se priceapă să vindece o piatră bolnavă și să redea unui turcoaz albastrul pe care l-a avut la început. Admit că opalele bolnave pot fi vindecate, căci chiar un prost se pricepe la opale, dar ca să vindeci o perlă, nu se mai găsește altul afară de mine. Inchipue-ți că mor mâine... nu va rămâne nimeni pe urma mea care să poată face ceea ce fac eu... Ah, dragul meu... tu habar nu ai ce sunt aceste podoabe. Cred că-ți va fi deajuns, dacă într'o bună zi vei ajunge să înțelegi și tu ceva din turcoaze...

Negustorul se duse spre fundul terasei, ca să umplă dela filtru ulciorul de lut în care păstra apa.

— Vrei să bei? întrebă negustorul.

Kim dete din cap în semn de aprobare. In clipa următoare Lurgan Sahib întinse brațul spre ulcior, dela o depărtare de doi stânjeni, și cât ai clipi, ulciorul se așeză singur la un deget depărtare de cotul lui Kim, lăsând o dâră albă pe masa pe unde trecuse, și boțind puțin pânza.

— Ia te uită! se minună băiatul. Asta trebue să fie vrăjitorie.

Lurgan Sahib zâmbi în semn că vorbele băiatului au fost bine primite.

— Aruncă-mi-l înapoi!

— Se va sparge.

— Ascultă ce-ți spun. Aruncă-mi-l încoace!

Kim apucă ulciorul și-l aruncă cu sete, dar se opri la jumătate drum și căzu, fărâmându-se în zeci de bucăți, iar apa începu să se scurgă printre scândurile din dușumele.

— Ţi-am spus că se va sparge.

— Nu face nimica. Uită-te la el. Priveşte bucata cea mai mare care a rămas.

Ciobul căzut pe duşumele mai păstra un strop de apă în cavitatea lui, ca o steluţă căzută la suprafaţa pământului. Kim se uita cu atenţie; simţi mâna lui Lurgan Sahib aşezându-i-se uşor pe ceafă şi plimbându-se de câteva ori în sus şi în jos :

— Priveşte-l, căci va învia din nou, bucată cu bucată. Ciobul cel mare se va lipi cel dintâiu de unul din dreapta şi stânga lui... de alte două cioburi din dreapta şi stânga lui... Uită-te bine !

Kim n'ar fi întors capul nici pentru o împărăţie. Mâna cu atingerea uşoară îl strângea ca într'o menghine, şi sângele începuse să-i vâjâie în urechi. Acolo unde câteva clipe înainte fuseseră trei cioburi de ulcior, acuma nu mai era decât unul singur, iar deasupra lui se ridica întocmai ca un fum forma completă a ulciorului. Prin umbra aceasta însă, dincolo se vedea peretele terasei, şi pe măsură ce îşi auzea bătăile pulsului, conturele deveneau tot mai consistente şi mai compacte. Cu toate acestea, ulciorul se spărsese chiar în faţa lui (gândurile par'că începeau să i se mişte mai încet). In lungul cefei simţi că-i trece un nou val de căldură, şi Lurgan Sahib îşi mişcă mâna, apoi strigă :

— Incepe să prindă formă.

Până acuma Kim se gândise în limba hindustană la ceea ce vedea, dar întocmai ca un înotător care se simte urmărit de rechini, şi caută să iasă la suprafaţă, aşa şi conştiinţa lui se repezi din fundul tenebrelor care încercau să o înghită şi se încleştă de tabla înmulţirii, pe care o repetă în limba engleză.

— Privește, începe să prindă din nou formă, șopti Lurgan Sahib.

Ulciorul se spărsese, nu în înțelesul indigen, ci se spărsese cu adevărat, în cinzeci de bucăți... și de două ori trei fac șase, iar de trei ori trei fac nouă, încă odată trei, fac doisprezece. Se ținea cu desnădejde treaz și repeta tabla înmulțirii. Liniile de umbră ale ulciorului începeau să se limpezească, întocmai cum se limpezește ceața unui somn, după ce te ștergi la ochi. Colo erau cioburile ulciorului spart, ici era apa vărsată care se usca în lumina soarelui, și se scurgea printre crăpăturile scândurilor, iar dincolo de acestea se vede peretele alb al casei vecine; de trei ori doisprezece fac treizeci și șase.

— Privește! Așa e că începe să ia din nou formă? întrebă Lurgan Sahib.

— Da, dar acuma este numai cioburi, suflă Kim cu greutate. (Lurgan Sahib murmura ceva necontenit, fără să-l înțeleagă). Privește *Dekho*, este în acelaș loc, așa cum era la început, zise Kim și încercă să-și întoarcă privirea.

— Este acolo așa cum a fost mai înainte, răspunse Lurgan, privindu-l cu atenție, în timp ce Kim își freca ceafa. Dar să știi că tu faci parte dintre puținii oameni care l-au văzut așa cum este acuma.

— Asta a fost tot o vrăjitorie? întrebă Kim bănuitor. Simțea că sângele nu-i mai vâjâie în urechi și mintea începe să i-se limpezească.

— Nu, asta n'a fost nicio vrăjitorie, ci numai o încercare, să văd nu cumva în această podoabă se găsește vreo greșeală ascunsă, căci de multe ori se întâmplă ca cele mai frumoase bucăți să se facă fărâme, dacă le iei în mână și știi cum să le tratezi. Tocmai din cauza aceasta

trebue să fii cu multă băgare de seamă, înainte de a le întrebuința. Spune-mi, ai văzut forma ulciorului?

— Numai câteva clipe. Incepuse să crească dintre duşumele, întocmai ca o floare din pământ.

— Ce-ai făcut pe urmă? Vreau să spun, la ce te-ai gândit?

— Eh, eu ştiam dinainte că se spărsese, aşa că mi se pare nu m'am gândit decât la asta... şi era chiar spart.

— Hîm, ia spune-mi, nu ţi-a mai arătat nimeni înainte, astfel de vrăjitorii?

— In cazul când mi-ar fi arătat, crezi c'aş mai aştepta să-mi arate şi a doua oară, fără să o rup la fugă?

— Dar acuma nu te mai temi? Ce zici?

Lurgan se uită la el de aproape şi mai cu atenţie decât până acuma: („Voi întreba pe Mahbub Ali, nu acuma, ci peste câteva zile, murmură el. Imi placi... da şi nu... Eşti cel dintâiu care îşi salvează pielea. Aş vrea să ştiu şi eu cine te-a... Dar ai dreptate; nu trebue să spui nimănui, nici chiar mie").

Se îndreptă spre colţul cel mai întunecat al camerei, şi-şi frecă mânile, aşezându-se în faţa mesei. Din dosul unui maldăr de covoare se auzi plânsul sugrumat al cuiva. Era hindustanul cel mic, întors cu faţa la perete, aşa cum îi poruncise stăpânul său, şi umerii i se cutremurau de suspine.

— E o fire geloasă, foarte geloasă. Mă gândesc că tocmai din cauza aceasta, poate va mai încerca să-mi pună otravă în mâncare şi astfel să mă determine să-mi prepar masa de două ori.

— *Kubbee... kubbee nahin*, se auzi răspunsul înecat de plâns.

— Poate mai vrea şi acuma să omoare pe cestălalt

copil ?

— *Kubbee... kubbee nahin* (nu... niciodată, niciodată!).

— Tu ce crezi că va face de aci înainte ? întrebă Lurgan şi se întoarse spre Kim.

— Ei, de unde să ştiu eu ce va face. Lasă-l să plece, căci poate va fi mai bine aşa. Dar pentru ce voia să te otrăvească ?

— Pentrucă ţine la mine. Inchipue-ţi că este cineva la care tu ţii foarte mult, dar într'o bună zi vezi un străin că intră în casă şi bagi de seamă că cel la care tu ţineai atât de mult, îl preferă pe el faţă de tine ; atunci tu ce ai face ?

Kim stete un timp pe gânduri. Lurgan îi repetă întrebarea în limba indigenă.

— Eu nu aş otrăvi pe acest om, răspunse el îngândurat, dar pe noul venit l-aş bate, dacă aş fi convins că ţine la omul meu. Inainte de toate însă, aş căuta să mă conving, dacă bănuiala mea este întemeiată.

— Ei bine, el îşi închipue că toată lumea trebue să ţină la mine.

— Atunci poate că e nebun.

— Auzi ce spune băiatul acesta ? strigă Lurgan Sahib spre umerii care tremurau de plâns. Băiatul acesta de sahib îşi închipue că trebuie să fii puţintel scrântit. Vino încoace şi a doua oară când vei avea ceva pe suflet, nu mai întrebuinţa arsenicul, aşa pe faţă. Nu mai încape nicio îndoială că la masa noastră a stat astăzi şi diavolul Dasim. Nu te gândeşti că mă puteam îmbolnăvi şi atunci veneau străinii şi puneau mâna pe odoare ! Vino încoace!

Copilul ieşi din dosul balotului de covoare cu ochii umflaţi de plâns, şi se aruncă la picioarele lui Lurgan Sahib cu o exuberanţă de remuşcări care impresionă

chiar pe Kim.

— Voi avea grijă de călimările de cerneală şi voi păzi cu toată grija odoarele, dar te rog părinte şi maică a mea, alungă pe străinul acesta de aci, scânci băiatul şi ridicând călcâiul piciorului gol, făcu un semn spre Kim.

— Incă nu se poate, căci n'a sosit vremea. Va pleca nu peste mult. Acum este la şcoală, la o nouă *madrissah*, unde tu îi vei fi profesorul. Haide, joacă cu el jocul podoabelor. Eu voi controla jocul.

Copilul îşi şterse lacrimile şi trecu spre fundul prăvăliei de unde se întoarse cu o tavă de alamă.

— Dă-mi-le, zise el, adresându-se lui Lurgan Sahib. E mai bine să mi le dai cu mâna ta, căci altfel ar putea spune că le-am cunoscut de mai înainte.

— Domol, domol, zise bărbatul şi întinzând mâna sub masă, scoase dintr'un sertar ca un punm de odoare şi le puse pe tavă.

— Acum uită-te la ele cât poftești, zise băiatul, fluturând un ziar vechiu. Numără-le şi dacă va fi nevoie, poţi să pui chiar mâna pe ele, ca să le pipăi. Mie mi-e deajuns să mă uit la ele o singură dată, pe urmă se întoarse cu spatele la ei.

— Bine, dar cum merge jocul ?

— După ce te vei uita la ele şi le vei pipăi, în clipa când vei fi sigur că îţi vei putea aduce aminte de toate, le voi acoperi cu ziarul acesta, şi va trebui să spui lui Lurgan Sahib câte sunt şi cel fel. Eu le voi scrie pe o hârtie.

— Ei !

Simţi cum se trezeşte într'ânsul dorinţa de a se întrece cu copilul acesta străin, şi plecându-se asupra tăvii se uită la pietre. Nu erau decât cinsprezece.

— Nu mi se pare greu de loc, zise el după câteva clipe.

Copilul întinse foaia de ziar peste tava în care clipeau odoarele și începu să scrie ceva într'un carnet de care întrebuințează indigenii.

— Sub hârtie sunt cinci pietre albastre. Una mare, una mai mică și trei mai mici, zise Kim dintr'o răsuflare. Sunt patru pietre verzi, între care una este găurită; o piatră galbenă prin care poți vedea, și una ca un camiș de lulea. Mai sunt două pietre roșii... pe urmă... stai... am numărat cinsprezece, dar două le-am uitat. Nu... mai stai câteva clipe. Una era de fildeș de coloare cafenie și mică... una... mai dă-mi o clipă de răgaz...

— Unu, doi... Lurgan Sahib numără până la zece, Kim clătină din cap, în semn că nu poate.

— Iată socoteala făcută de mine, interveni băiatul, râzând provocător: Inainte de toate sunt două safire cu musculițe, unul după cât îmi pot da seamă, trebue să fie de două ruttii și celălalt de patru. Safirul de patru ruttii este ciobit la un colț. Este un turcoaz de Turkestan, neted și cu vinișoare negre, și două au pe ele câte o inscripție gravată, dintre care una aurită cu numele unui zeu, iar cealaltă are o spărtură dela un capăt la altul, căci a fost scoasă dintr'un inel vechiu. Pe asta nu o pot ceti. Astea sunt cele cinci pietre albastre. Mai avem patru smaragde, dintre care unul este ciobit în două locuri și unul sgâriat puțin...

— Spune ce greutate au? întrebă Lurgan Sahib, cu indiferență.

— Trei... cinci... cinci... și patru ruttii, după cât pot eu judeca. Mai este o bucată de chihlimbar verde auriu, bucată antică pentru lulea, și un topaz șlefuit în Europa.

Un rubin de Burma, intact, de două ruttii, și un rubin de Bally, neted. Mai este o bucată antică de fildeș chinezesc, sculptată și reprezintă un șobolan sugând un ou, și un globuleț de cristal de mărimea unei albine, montat pe o frunză de aur, sfârși băiatul și începu să bată din palme.

— Băiatul acesta este mai tare decât tine, și-ți va fi învățător, zise Lurgan Sahib și începu să zâmbească.

— Fi, da. El cunoștea însă numele pietrelor, răspunse Kim și se roși la față. Să mai încercăm odată, dar cu lucruri pe care le cunoaștem amândoi.

Umplură din nou tava cu tot felul de lucruri din magazin și chiar din bucătărie, dar de fiecare dată câștigă băiatul, spre marea mirare a lui Kim.

— Leagă-mă la ochi și lasă-mă să pipăi o singură dată lucrurile din tavă și tot eu voi fi mai tare, cu toate că tu ești cu ochii deschiși, strigă trufaș băiatul.

Kim începu să bată din picioare umilit, văzând că băiatul câștigă și de astă dată.

— Dacă ar fi vorba despre cai sau despre oameni, mi-ar fi și mie mult mai ușor. Jocul acesta cu clește, cuțite și foarfeci nu e pentru mine.

— Trebue să înveți înainte de toate, și pe urmă să înveți și pe alții. Recunoști că este mai tare decât tine? întrebă Lurgan Sahib.

— Asta da. Spune-mi însă cum face?

— Foarte simplu; repetând de nenumărate ori, până când le ghicește la perfecție, căci îndemânarea asta merită osteneală.

Copilul hindustan care se simțea foarte mândru, se apropie de Kim și-l bătu pe spate.

— Nu fi supărat, căci te voi învăța chiar eu acest

meşteşug.

— Iar eu voi avea grijă ca învăţătura pe care o primeşti să fie cu folos, zise Lurgan Sahib vorbind tot în limba indigenă, căci afară de băiatul acesta — care a făcut de altfel o mare prostie cumpărând atâta arsenic, când i-aş fi putut da şi eu, dacă mi-ar fi cerut — cum zic, afară de băiatul acesta de aci, n'am întâlnit până acuma de multă vreme un copil care să fie vrednic de această osteneală. Mai avem încă zece zile până când va trebui să te întorci la Nucklao unde pentru bani mulţi nu te învaţă nimica. Cred că ne vom înţelege foarte bine.

Urmară zece zile cu fel de fel de năzbâtii, dar Kim se distra atât de bine, încât nici nu se mai gândea la nimicurile deşuchiate pe care le făceau. Dimineţile jucau jocul cu odoarele, uneori cu odoare adevărate, altădată cu săbii şi pumnale, iar uneori cu fotografii de ale indigenilor. După amiezile făceau de pază în prăvălie, ascunşi amândoi în dosul baloturilor de covoare sau a unui paravan, urmărind cu ochii vizitatorii numeroşi şi foarte ciudaţi ai lui Lurgan Sahib. Intre ei erau şi mici rajahle care veneau să cumpere curiozităţi, gramofoane şi jucării mecanice, în timp ce escorta lor tuşea, aşteptând pe terasa din faţa prăvăliei. Veneau şi femei ca să-şi cumpere salbe, şi (în mintea lui desfrânată de multe lucruri pe care le văzuse de copil, nici nu se putea să fie altfel) bărbaţi în căutarea acestor femei. Trimişi ai curţilor independente sau feudatare al căror pretext era să repare câte un colier stricat — cascadă luminoasă de pietre ce se răspândeau în ropot pe masă — dar care în realitate veneau să ridice fonduri pentru câte o Maharanee supărăcioasă sau un rajah adolescent. Venea şi câte unul legat cu şal la cap, căruia Lurgan Sahib îi vorbea întotdeauna răstit şi

supărat, dar la sfârşit nu uita să-i dea o sumă de bani, în piese de argint şi bancnote. Din când în când, venea şi câte un grup de actori indigeni, îmbrăcaţi în hainele lor lungi şi caracteristice, şi discutau cu Lurgan în limba bengaleză şi engleză diverse probleme de metafizică. Lurgan Sahib îi asculta cu atenţie căci problemele religioase păreau să fie pasiunea lui. Pe înserate Kim şi băiatul hindustan al cărui nume varia după capriciile lui Lurgan Sahib, trebuiau să facă un raport amănunţit despre caracterul individului, după înfăţişare, felul de a vorbi, gesturile pe care le făcea şi scopul adevărat al misiunii care l-a determinat să intre în prăvălie. După masă Lurgan Sahib se ocupa de preferinţă cu travestirile în care se dovedise adevărat expert. Se pricepea de minune să schimbe înfăţişarea unui om, cu un singur punct sau trăsătură de pensulă, de nici nu-l mai puteai recunoaşte. Prăvălia era plină de tot felul de costume şi turbane şi Kim se îmbrăca odată în costumul unui tânăr mahomedan de familie nobilă, altădată în straie de uloier, iar într'o seară, când fu cel mai mare succes al zilei, se îmbrăcă în costumul de sărbătoare pe care îl purtase fiul unui proprietar Oudh. Lurgan Sahib avea ochi de guşter şi descoperea cât ai clipi, cel mai mic defect al unei travestiri, şi întins pe o canapea veche de lemn de teack le explica ceasuri întregi felul în care vorbeşte cutare sau cutare clasă de oameni, cum umblă, cum tuşeşte, cum scuipă, cum strănută... şi mai ales îi făcea să înţeleagă cât de puţin interesează în lumea de azi „cum" se face, de vreme ce partea esenţială este „de ce" aşa şi nu altfel. Copilul hindustan era foarte stângaciu la jocul acesta de travestiri, căci mintea lui ageră la tot felul de jocuri, era prea înceată pentru a se putea transforma şi integra în sufletul

unui om cu totul străin de preocupările lui. In sufletul lui Kim însă părea că s'a aprins o pornire diabolică, de câte ori schimba costumul, căci cu el își schimba nu numai vorba ci și gesturile și mișcările pe care le făcea.

Intr'o seară se opri plin de entusiasm să arate lui Lurgan Sahib, cum procedează ucenicii unei anumite caste de *faquiri* (vechi cunoștințe de ale lui din Lahore), când cerșesc mila trecătorilor pe marginea drumului, cum vorbesc când trece un englez, un țăran din Punjab plecat la târg, sau o femeie care nu poartă văluri. Lurgan Sahib râse cu multă poftă în seara aceea și rugă pe Kim să stea așa, timp de o jumătate de oră, cu picioarele încrucișate sub el, cu ochii ieșiți din orbite și dat cu cenușă pe obraz, în fundul prăvăliei. In timpul acesta apăru un om cu turban, greoiu și gras, cu picioarele ca niște butuci, iar Kim îl primi cu o ploaie de batjocuri, cum se obișnuește între vagabonzi. Lurgan Sahib, fapt care nemulțumi pe Kim, se uita nu la ceea ce făcea el, ci la impresia pe care o făcea asupra străinului această scenă.

— Eu cred, zise străinul aprinzându-și o țigară, opinia mea este că aceasta e una dintre cele mai reușite și mai extraordinare realizări. Dacă nu mi-ai fi spus de mai înainte, aș fi jurat că vrei să-ți bați joc de mine. Cât timp crezi că-i va trebui pentru ca să devină un bun topograf? Te întreb pentrucă în cazul acesta mă voi gândi la el.

— Asta este învățătura pe care o va primi la Lucknow.

— Atunci ar fi bine să-i spui să se grăbească. Noapte bună, Lurgan! zise străinul și ieși cu pasul său greoiu, ca de vacă împiedecată.

Când începură să vorbească despre vizitatorii care intraseră în ziua aceea în magazin, Lurgan Sahib întrebă

pe Kim, cine crede că ar putea să fie omul acesta.

— Dumnezeu știe, răspunse Kim râzând.

Tonul cu care îi răspunse, poate ar fi reușit să înșele pe Mahbub Ali, dar nu putea înșela pe vindecătorul de perle bolnave.

— Asta e adevărat. Dumnezeu, singur știe; pe mine însă mă interesează ceea ce crezi tu.

Kim îl privi dintr'o parte, căci ochii lui Lurgan par'că te sfredeleau pentru a-ți descoperi gândurile.

— Eu... cred că va avea nevoie de mine după ce voi ieși dela școală, dar... (și continuă pe un ton mai scăzut, iar Lurgan Sahib dete din cap în semn de aprobare) nu văd cum de poate purta diverse costume, *tocmai el*, și cum de poate vorbi atâtea limbi.

— Va veni vremea când vei înțelege mai multe decât poți înțelege astăzi. Este autorul unor povești scrise pe seama unui colonel. Se bucură de mare cinste, dar numai aci în Simla, și trebue să știi că nu are niciun nume, doar un număr și un catastif, așa cum se obișnuește între noi.

— Este pus preț pe capul lui ca și pe al lui Mah... al celorlalți ?

— Deocamdată nu, dar dacă s'ar întâmpla ca un anume băiat să se ridice în picioare și să iasă pe ușă... vezi că stă deschisă... ca să se ducă nu mai departe decât până la casa cu terasa văpsită în roșu, cea care este în dosul vechiului teatru din bazarul de jos, și să șoptească în fața obloanelor doar atât : „Știrile rele de luna trecută au fost aduse de Huree Chunder Mookerjee", băiatul ar pleca cu o pungă plină de rupii.

— Câte rupii ar putea să fie ? întrebă Kim.

— Cinci sute... poate o mie... sau câte s'ar întâmpla

să ceară.

— Bun ; dar ia spune, cât timp ar mai putea să trăiască băiatul acesta, după ce va spune ce are de spus ? întrebă el şi rânji spre Lurgan Sahib.

— Hîm, întrebarea este bine pusă. S'ar putea ca să trăiască toată ziua, dacă se întâmplă să fie băiat deştept... dar noaptea următoare va muri... Nici vorbă, ar fi peste putinţă ca ziua următoare să-l mai găsească în viaţă.

— Spune-mi atunci cât câştigă cel cu turbanul, dacă au pus un preţ atât de mare pe capul lui ?

— Optzeci... poate o sută... sau chiar o sută cinzeci de rupii; dar în meşteşugul acesta, banii nici nu contează. Din timp în timp, Dumnezeu rânduieşte să se nască oameni, cum eşti şi tu unul, cărora le place să umble din loc în loc, primejduindu-şi viaţa, ca să adune ştiri. Azi lucruri care se întâmplă în mari depărtări, mâine în cine ştie ce munţi ascunşi, iar ziua următoare printre oameni care trăesc foarte aproape şi din prostie au făcut cine ştie ce greşeală faţă de Stat. Astfel de oameni îndrăsneţi sunt foarte puţini, iar între aceşti puţini cel mult zece, pot fi cei mai buni. Prin urmare îţi închipui cât de arzătoare trebue să fie patima acestei profesiuni, ca să poată ademeni un bengalez.

— Ceea ce spui este adevărat, dar pentru mine timpul mi se pare că trece prea încet. Nu sunt decât un băiat şi abia acum două luni am învăţat să scriu în angrezi. De cetit nici acuma nu pot ceti prea bine. Aşa că vor trece ani şi ani, ani lungi până când voi putea deveni şi eu un topograf.

— Ai răbdare, Prieten al Tuturora (Kim tresări auzindu-şi această poreclă). Aş fi fericit dacă mi-ar fi daţi mie anii care ţie ţi se par atât de lungi. Te-am încercat

până acuma în câteva lucruri mărunte ; şi ceea ce ai făcut tu, nu va fi trecut cu vederea în raportul pe care va trebui să-l fac lui Colonel Sahib. Apoi schimbând vorba pe englezeşte, începu să râdă sgomotos : Pe cinstea mea O'Hara, sunt convins că ai stofă, dar cu toate acestea nu trebue să te mândreşti şi nici să fii cu gura prea slobodă. Va trebui să te întorci la Lucknow, să te porţi bine, cum se cade unui copil, şi să tocesti cartea, cum spun englejii, iar în vacanţa următoare, dacă vrei, te poţi întoarce la mine. (Kim făcu o strâmbătură). Am zis, dacă vrei, căci ştiu încotro te trage inima să te duci.

Patru zile mai târziu, în partea dinapoi a unei *tonga* care pleca spre Kalla, fu reţinut un loc pentru Kim şi mica lui lădiţă. Tovarăş de drum avea pe străinul cu turban care îşi încrucişase picioarele sub el şi dârdâia de frig sub un şal cu ciucuri în răcoarea dimineţii.

(„Cum se poate ca omul acesta să facă parte dintre noi ?" se întrebă Kim privind spatele enorm care tremura ca o gelatină, la fiecare sguduitură a căruţii ce cobora în josul drumului). Gândurile acestea îl făcură să se legene în păienjenişul unor visuri treze, cât se poate de plăcute. Lurgan Sahib îi dase cinci rupii — o sumă frumoasă — şi-l asigurase de tot sprijinul lui, dacă va fi silitor. Contrar obiceiului lui Mahbub, Lurgan îi vorbise foarte limpede despre răsplata care îl aşteaptă, dacă va fi ascultător, şi din cauza aceasta era foarte mulţumit. Numai de ar avea şi el norocul ca cel cu turbanul din faţa lui, să i-se dea un număr şi o condică... şi să se pună preţ pe capul lui. Intr'o bună zi va fi şi el ca acesta, poate chiar mai mult. Intr'o bună zi nu este exclus să ajungă tot atât de mare ca şi Mahbub Ali. Terasele şi acoperişurile peste

care se vor întinde de aci înainte cercetările lui, vor fi cât jumătate India. Va urmări regi și miniștri, cum urmărise odinioară *vakili* și advocați, în lungul acoperișurilor dela casele din Lahore, în interesul lui Mahbub. Afară de asta îl mai aștepta și perspectiva institutului St. Xavier, care nu era de loc neplăcută. Vor sosi la școală băieți noi cărora le va arăta și el bunăvoință, ca unul care este mai vechiu, și va asculta poveștile celor care se întorc din vacanță. Tânărul Martin, fiul plantatorului de ceaiu din Manipur se lăudase că va merge la război cu carabina, contra triburilor care tăiau capetele oamenilor. Asta se putea foarte bine, dar era sigur că tânărul Martin nu fusese aruncat de focul artificiilor, dincolo de curțile palatului Patiala, și nici nu... Kim începu să-și repete propriile lui pățanii din ultimele trei luni. Cu acestea ar fi zăpăcit tot institutul St. Xaver, chiar pe băieții cei mai mari care râdeau, dacă n'ar fi fost oprit să povestească aceste întâmplări. Despre așa ceva însă nici vorbă nu putea fi. La timpul său se va pune preț și pe capul lui, căci așa-i spusese Lurgan Sahib ; dar dacă se va întâmpla să flecărească de pe acuma, nu numai că acest preț nu va fi pus pe capul lui niciodată, dar colonelul Creighton îl va abandona și-l va alunga, așa că puținul ce-l mai avea de trăit, va trebui să stea la discreția lui Lurgan Sahib și a lui Mahbub Ali.

„In felul acesta aș da orașul Delhi pentru o svârlugă", zise el întrebuințând un proverb destul de cunoscut.

Se hotărâ să uite vacanțele pe care le-a petrecut, (îi mai rămânea în orice caz plăcerea de a inventa aventuri închipuite) și cum îi spusese Lurgan Sahib, să se pună pe lucru.

Dintre toți copiii care se îndreptau spre St. Xavier, dela Sukkur până în năsipurile palmierilor dela Galle, niciunul nu se simțea atât de mândru ca Kimball O'Hara care se îndrepta spre Umballa împreună cu Hurree Chunder Mookerjee care era trecut în registrele Serviciului de informații Etnologice sub numărul R. 17.

La nevoie vorbele tovarășului cu turbanul îl mai puteau aprinde și ele, căci după ce se ospătară din larg la Kalka, acesta începu să vorbească fără întrerupere tot drumul. Va să zică te duci la școală? și ca un M. A. dela Universitatea din Calcutta, începu să-i explice avantajele educației. Îi atrase atenția că dacă va merge bine la limba latină și greacă, va putea să câștige anumite premii; să nu uite nici de bucata *Excursion* a lui Wordsworth (toate acestea erau lucruri necunoscute pentru Kim). Tot așa și limba franceză este o chestiune vitală pentru un om cu carte, și mai bine decât ori unde se poate învăța la Chandernagore, câteva mile departe de Calcutta. Un băiat poate ajunge de asemenea destul de departe, cum a fost cazul chiar cu el, acordând deosebită atenție pieselor de teatru numite *Lear* și *Iuliu Caesar*, amândouă cerute de profesorii cu care dai examenele. *Lear* nu era o piesă atât de încărcată cu date istorice, ca *Iuliu Caesar*. Cartea costă patru anale, dar o poți cumpăra veche numai cu două, dela un anticar din bazar. Dar mai presus de Wordsworth și chiar de eminenții autori Burke și Hare, rămânea totuș știința și arta topografiei. Un băiat care a făcut examenele din acest obiect, examene pentru care în treacăt fie zis, nu se găsesc cărți de ocazie, poate parcurge un ținut, numai cu un compas și un nivelator în mână, dar deschizând bine ochii, la întoarcere poate ridica o hartă topografică pe care o poate vinde pe o sumă destul de

importantă, în argint bătut. Dar cum se întâmplă câteodată ca să nu poţi lua cu tine aparate de măsurat, e mai bine ca un băiat să cunoască dinainte lungimea pasului său, aşa că neavând la îndemână instrumentele „accesorii" cum le numea Hurree Chunder, să poată totuş să-şi dea seamă de distanţe. Pentru ca să poţi ţine minte o mie de paşi Hurree Chunder, după cele învăţate de el în anii de experienţă, îi propuse ca cel mai bun mijloc un şirag de mătănii din optzeci şi una de boabe, sau din o sută opt, căci acest număr este divizibil şi subdivizibil în o mulţime de multipli şi sub-multipli. In timpul acestei conversaţii în limba engleză, Kim reuşi să prindă firul principal al ideilor tovarăşului său de drum şi-l urmări cu mult interes. Aci era vorba de o ştiinţă nouă pe care un om cu mintea sănătoasă trebuia să o poarte în cap ca să nu o vadă nimeni şi privind lumea largă care se întindea în faţa lui, trebui să recunoască adevărul, că din ce un bărbat cunoaşte mai multe lucruri, acestea îi pot fi cu atât mai folositoare.

După ce vorbise mai bine de un ceas şi jumătate, omul cu turbanul se întoarse spre el şi-i spuse :

— Sper că într'o bună zi voi avea marea plăcere să fac cunoştinţă cu tine pe cale oficială. *Ad interim*, dacă îmi dai voie să întrebuinţez această expresie, îţi voi dărui această cutioară de betel care este un artcol de preţ şi m'a costat nu mai departe decât acum patru ani, două rupii.

Era o cutioară ieftină din cele care se găsesc în bazaruri, cu trei compartimente, dar în loc de indispensabila nucă de betel şi frunza de *pan*, cutioara în formă de inimă era acum plină de fiole cu medicamente.

— Aceasta este răsplata pentru rolul pe care l-ai jucat alături de lama.Vezi dragul meu, tu eşti un băiat

tânăr şi-ţi închipui că vei rămâne întotdeauna astfel, aşa că nici nu te gândeşti la sănătatea trupului tău. Să ştii că e o mare nenorocire să te îmbolnăveşti în timpul lucrului. Eu sunt obişnuit cu medicamentele, şi mă slujesc de ele şi pentru a vindeca pe alţii care sunt mai săraci. Sunt medicamente bune pe care le-am primit dela depozitul departamentului: chinină şi toate celelalte. Iţi dau cutia, ca amintire dela mine. Şi acuma, rămâi sănătos. Am ceva de lucru foarte urgent, aci în apropiere.

Străinul îşi dete drumul din căruţă, uşor şi nesimţit ca o pisică, şi rămase în mijlocul drumului care ducea spre Umballa. Pe urmă făcu semn unui *ekka* şi dispăru la o cotitură, acoperit de vuetul roţilor ferecate, în timp ce Kim, fără să poată scoate o vorbă, se uita prostit la cutioara de alamă pe care o ţinea în mână.

Peripeţiile prin care trece un copil în timpul educaţiei lui şcolare, nu pot interesa decât pe părinţii lui, ori se ştie că eroul nostru Kim, era orfan. In registrele institutului St. Xaxier in Partibus este o însemnare în care se spune că la fiecare sfârşit de semestru s'a trimis un raport despre progresele pe care le făcea, atât colonelului Creighton cât şi lui Pater Victor care avea grijă să trimită în mod regulat banii trebuincioşi pentru educaţia băiatului. Se mai spune în aceleaş registre că băiatul a dovedit aptitudini strălucite la matematici şi desemnul topografic, şi că pentru aceste aptitudini a fost premiat (Cartea *The Life of Lord Lawrence*, două volume legate în piele de viţel marmorată); tot în acest semestru este menţionat ca făcând parte din echipa de cricket a institutului St. Xavier contra şcoalei mohamedane din Allyghur. Pe vremea aceea avea paisprezece ani şi zece

luni. Cam tot atunci a fost și vaccinat, iar de aci se poate deduce că la Lucknow a bântuit a doua epidemie de vărsat, pe timpul când el era la școală. Intr'un catalog al listelor de prezență este o însemnare cu creionul, în care se spune că a fost pedepsit de mai multe ori „din cauză că a stat de vorbă cu oameni mai prejos de el", iar într'un rând a suferit o pedeapsă mult mai gravă pentrucă „a lipsit o zi întreagă și a hoinărit pe drumuri în tovărășia unui cerșetor". Aceasta s'a întâmplat când a sărit peste poarta institutului și o zi întreagă pe țărmul râului Goomtee a stăruit pe lângă lama, să-l ia cu el vreme de o lună de zile, la prima vacanță. Lama însă a rămas neînduplecat și i-a răspuns că n'a sosit încă vremea pentru așa ceva. Datoria lui, spunea lama în timp ce mâncau amândoi plăcinte la umbră, este să învețe toată înțelepciunea sahibilor, pe urmă va vedea ce va fi. Se vede că mâna prietenească a intervenit și de astă dată pentru a abate biciul din calea lui, căci peste șase săptămâni Kim trece un examen de topografie auxiliară, *cu mare laudă*, la vârsta de cinsprezece ani și opt luni. Dela această dată cataloagele nu mai au nicio mențiune despre el. Nici în anuarul școlii nu este trecut numele lui printre absolvenții care au intrat în Serviciul Topografic al Indiei, ci în loc de nume sunt notate următoarele cuvinte: „Deplasat pentru serviciu comandat".

In acești trei ani, cei din Templul Tirthankers dela Benares văzură de câteva ori pe lama că apare, tot atât de uscat și ceva mai galben la față, dacă s'ar putea așa ceva, dar mereu blând și inocent, cum fusese întotdeauna. Uneori venea din partea de miazăzi, de dincolo de Tuticorin — locul de unde minunatele corăbii se duc spre Ceylan, țara unde sunt preoții care vorbesc idiomul Pal;

altădată venea din apusul înecat în verdele lanurilor și sutele de fabrici de bumbăcărie din jurul orașului Ceylan; odată coborâse din partea de miazănoapte, făcând opt sute de mile, pentru ca să poată sta o zi de vorbă cu custodele icoanelor din Casa Minunilor. Intra repede în chilia lui răcoroasă, cu pereții de marmoră șlefuită, și după ce se spăla și-și scutura hainele de praful adus de pe drum, pleca din nou spre Lucknow, căci acuma se obișnuise cu drumul în vagoanele de clasa a treia ale căilor ferate. La întoarcerea lui, fapt pe care îl remarcă și custodele într'o scrisoare pe care o trimisese egumenului dela templu, nu mai vorbea despre râul în căutarea căruia plecase la drum și nici nu mai desemna imagini fantastice din Roata Vieții, ci vorbea cu multă admirație despre frumusețea învățăturii unui anumit *chela* pe care până acuma nimeni dintre cei care erau în templu nu-l văzuse încă. Făcuse acelaș drum călcând pe urmele sfinte în tot lungul Indiei (custodele mai păstrează și astăzi o descriere amănunțită a itinerarului și meditațiunilor lui lama). Nu-i mai rămăsese în viață decât să găsească râul săgeții. Cu toate acestea i se arătase în vis că aceste cercetări nu vor putea fi duse la bun sfârșit decât în tovărășia unui *chela* care era predestinat pentru mare înțelepciune asemănătoare cu a bătrânului care păzește icoanele din Casa Minunilor. Ca să le dea un exemplu (aci bătrânul își scotea tabacherea și lua o priză de tutun, iar preoții din jurul lui tăceau cu toții...).

— Demult, foarte demult, pe vremea când în Benares stăpânea regele Devadatta, toată lumea să asculte *Jâtaka*, vânătorii regelui au prins un elefant și i-au ferecat pe picior un inel greu de fier, înainte ca elefantul să fi putut scăpa din nou din închisoarea lui. Infuriat. și revoltat de

această lipsă de omenie, a încercat să scoată inelul, apoi a luat-o la fugă, prin păduri, rugând pe ceilalți elefanți, frații lui, să i-l rupă ei. Elefanții veniră unul câte unul și încercară să-l rupă cu trompele lor uriașe, dar nu reușiră. La urmă de tot, elefanții își deteră cu părerea că acest inel nu poate fi rupt de puterea niciunei fiare. Într'un desiș din apropiere tocmai atunci stătea lungit un tânăr elefant pe care maică-sa îl fătase abia de o zi și murise răpusă de chinuri. Elefantul scăpat, uitând de amărăciunea lui, își zise: „Dacă nu voi avea grijă de puiul acesta, va pieri sub picioarele noastre". Așa că își trecu picioarele peste el, ocrotindu-l sub pântece, ca să nu fie lovit de cireada elefanților care trecea în goană pe lângă ei. Ceru și lapte dela femeiușca miloasă a unui elefant și așa deveni el călăuza și apărătorul puiului în mijlocul junglei. Acuma se știe — toată lumea să asculte *Jâtaka* — că zilele elefantului până când ajunge în depline puteri, sunt treizeci și cinci de ani, așa că vreme de treizeci și cinci de ani elefantul scăpat, fu puiului prieten și călăuză, și în tot timpul acesta inelul de pe piciorul lui, intra tot mai adânc în carne. Într'o zi însă, puiul de elefant văzu fierul inelului pe jumătate intrat în piciorul bătrânului și-l întrebă: „Ce este acesta?", iar bătrânul răspunse: „Acesta este canonul zilelor mele". Atunci elefantul cel tânăr întinse trompa și cât ai clipi îi smulse inelul ca pe o nimica, și spuse: „A sosit ziua sorocită". Așa s'a întâmplat că elefantul cel milos care aștepta și și-a purtat durerea cu răbdare, a fost izbăvit la ziua sorocită, chiar de către puiul de elefant pe care îl ocrotise — toată lumea să asculte *Jâtaka* — căci elefantul era Ananda, iar puiul care a smuls inelul era însuș Domnul a Tot Puternic.

Apoi bătrânul începea să dea din cap resemnat şi din clincătul sec al mătăniilor lăsa să se înţeleagă cât era de neîntinat acest puiu de elefant de orice păcat al trufiei. Era tot atât de umil ca şi *chela* care văzând pe învăţătorul său aşezat în colbul drumlui din faţa Porţilor Înţelepciunei, trecuse prin porţi, cu toate că erau zăvorâte şi strânsese pe învăţătorul său la piept, chiar în inima oraşului aceluia plin de îmbuibare. Bogată va fi răsplata învăţătorului şi a acestui *chela* la ziua sorocită ca să plece amândoi în căutarea izbăvirii.

Aşa vorbea lama când venea sau pleca la drum în largul Indiei, tot atât de nesimţit ca şi sborul liliecilor. O femeie cu limba ascuţită care sta într'o casă din mijlocul livezilor de dincolo de Saharunpore, îl cinstea ca pe un profet, cu toate că nu era găzduit alături de camera ei. Intr'o casă dela intrarea curţii pe zidurile căreia gângureau porumbeii, femeia venea la el şi dându-şi la o parte vălul de care nu mai avea niciun folos, îi vorbea despre duhuri şi duşmani din Kulu, despre nepoţii care nu se născuseră încă, şi despre băiatul cel slobod la gură cu care vorbise în timpul unui popas. Intr'un rând se abătuse singur din drumul mare prin dreptul oraşului Umballa, îndreptându-se spre satul al cărui preot încercase să-l jefuiască; dar mila cerească îi îndreptase paşii pe înserat, chiar în poarta veteranului, după ce trecuse printre sămănături. Aci se întâmplă o neînţelegere între el şi ressaldar, deoarece veteranul întrebă cum de băiatul care se numeşte Prieten al Stelelor, a trecut singur prin partea locului cu şase zile mai înainte.

— Asta nu se poate, răspunse lama, căci băiatul s'a întors la ai lui.

— Acum cinci nopţi era în colţul cela de colo şi ne

povestea o mulțime de șotii, întări veteranul. E adevărat că în zorii zilei următoare a dispărut ca un fum, după ce a schimbat câteva cuvinte fără niciun rost, cu noră-mea. Băiatul crește repede, dar a rămas același Prieten al Stelelor care mi-a adus știri adevărate despre apropierea unui război. V'ați despărțit unul de altul?

— Da... și nu, răspunse lama. La drept vorbind, noi nu ne-am despărțit, dar n'a sosit încă vremea să umblăm împreună. El este plecat în altă parte în căutarea înțelepciunei. Va trebui să mai așteptăm.

— E tot una, dar mă gândesc că dacă nu ar fi fost același băiat, cum se face că vorbea mereu despre tine?

— Și ce spunea?

— Multe... foarte multe vorbe frumoase. Spunea că pentru el tu ești părintele și mama lui, și totul în lume. Păcat că băiatul acesta nu intră în slujba Reginei, căci este foarte îndrăsneț.

Știrile acestea lăsară pe lama foarte mirat, căci el nu știa încă de înțelegerea dintre Kim și Mahbub Ali, înțelegere pe care de voie de nevoie o aprobase și colonelul Creighton.

— Mânzul nu-l opri să nu sburde, spunea colonelului geambașul, când aduse vorba despre vagabondările lui în largul Indiei, vagabondări pe care colonelul le găsea absurde. Dacă se va întâmpla să fie oprit să meargă unde-l trage inima, s'ar putea să treacă peste această opreliște, și odată plecat, cine va putea să alerge după el ca să-l găsească. Colonele, într'o mie de ani nu se întâmplă să se nască decât un singur mânz care să fie ca noatenul nostru. Afară de asta, avem nevoie și de oameni.

CAPITOLUL X.

Pasărea'n cuşcă, stăpâne, tânjeşte din greu,
De ce vrei s'o faci orătenie de gratii strivită,
Când sortită e să brăzdeze văzduhul mereu
Şi cu ale aripei seceri zări să înghită?
Şoimul sub cer e din fire iscusit corăbier,
Soartă haină ! al meu, fără lanţ, dac'ar fi,
N'ar mai sta rob, să tânjească trist şi stingher
Ci printre vânturi cu pieptul drum şi-ar croi.

O veche baladă.

Lurgan Sahib fu mai puţin categoric în aprecierile lui asupra lui Kim, dar cu toate acestea părerea lui fu în concordanţă cu cele spuse de Mahbub Ali, iar consecinţa fu favorabilă băiatului. De astă dată era mult mai deştept decât să plece din Lucknow deghizat în haine de indigen, iar dacă se întâmpla ca Mahbub Ali să fie prin apropiere, aşa ca o scrisoare să poată ajunge până la el, se ducea de-a-dreptul în tabăra geambaşului şi se schimba sub supravegherea minuţioasă a Pathanului. Dacă cutia lui în care îşi avea colorile pentru hărţi topografice ar fi putut povesti toate isprăvile din timpul vacanţei, fără îndoială că ar fi fost alungat. Intr'un rând coborâ cu Mahbub până la Bombay unde duceau trei vagoane de

cai pentru Societatea Tramvaielor, şi geambaşul era să plângă de emoţie când Kim îi propuse să treacă Oceanul indian, cu o corabie, ca să cumpere cai arăbeşti de pe litoralul golfului, căci aflase dela un prieten al geambaşului Abdul Rahman că aceşti cai sunt mai de preţ decât cei din Kabul.

La un ospăţ de hagialâc unde fu poftit şi Mahbub Ali împreună cu câţiva coreligionari, îşi bagă mâna în strachina din care mânca acest negustor cu trecere... La întoarcere veniră cu un vapor pe la Karachi, şi de astă dată Kim făcu şi el cunoştinţă cu răul de mare, şi rămase convins că a fost otrăvit. Cutia cu medicamente a omului cu turbanul se dovedi fără niciun folos, cu toate că la Bombay o împrospătase. Mahbub avea ceva treburi la Quetta, unde după cum spunea chiar geambaşul, băiatul îşi câştigase banii de întreţinere, petrecând patru zile ca ajutor la un sergent dela Comisariat. Din biroul acestuia, la un moment când nimeni nu-l putea vedea, luă un mic registru (cu toate că părea să nu conţină decât conturile de vânzare şi cumpărare ale vitelor şi cămilelor), pe care îl copie în întregime, ascuns în dosul unui pavilion depărtat, pe timp de noapte cu lună. După ce puse registrul de unde-l luase, plecă din slujbă, fără să-şi mai aştepte simbria şi la şase mile depărtare în josul drumului, ajunse pe Mahbub din urmă, ducându-i în sân copia fidelă a registrului.

— Soldatul acesta e doar o svârlugă, zise Mahbub Ali, dar va veni vremea când vom putea prinde şi crapul. El nu face altceva decât cumpără şi vinde boi pe două preţuri, unul pentru el, şi unul pentru guvern, aşa că eu nu găsesc păcatul de neiertat.

— De ce nu m'ai lăsat să iau registrul cu mine şi

să fi terminat cu el odată pentru totdeauna.

— Pentrucă s'ar fi speriat şi s'ar fi dus să spună stăpânului său. Asta pentru noi ar fi însemnat să pierdem un număr destul de mare de puşti noi care îşi fac drum pe ascuns din Quetta spre miazănoapte. Urzeala aceasta este atât de vastă, încât dintr'odată nu poţi vedea din ea decât un colţ foarte mic.

— Aha, am înţeles, răspunse Kim şi nu mai zise nimica.

Afacerea asta se întâmplă în timpul vacanţelor mussonului, după ce-şi trecu examenul de matematici. Vacanţa de Crăciun, în afară de zece zile, pe care le petrecu numai pentru plăcerea lui personală, o făcu împreună cu Lurgan Sahib, şi stete tot timpul în faţa vetrei de cărbuni, căci în anul acela, drumul spre Jakko era acoperit de patru coţi de zăpadă, iar tânărul hindustan plecase să se însoare, aşa că stete să dea o mână de ajutor lui Lurgan la vinderea perlelor. Lurgan făcu pe Kim să înveţe capitole întregi din Coran pe dinafară şi să le repete, până când reuşi să le spună cu acelaş murmur şi cadenţă ca orice mullah. Serile scria descântece pe pergament, pentagrame minuţioase, cu câte un nume de demon... Mura şi Awan tovarăşul regilor... cu caligrafie în cerdacuri fantastice. Afară de asta, Lurgan îl învăţă cum trebue să-şi îngrijească de sănătate şi-i spuse toate leacurile de friguri, când este plecat la drum. O săptămână înainte de a coborî spre miazăzi, colonelul Creighton Sahib trimise lui Kim un chestionar pentru examinare (ceea ce nu era tocmai frumos din partea lui), în care nu era vorba decât de suprafeţe, dimensiuni, unghiuri şi cercuri.

Vacanţele următoare plecă în tovărăşia lui Mahbub, şi era gata să moară de sete, cutreerând deşerturile năsi-

purilor spre misteriosul oraș Bikaneer, călare pe o cămilă. In partea aceasta puțurile sunt la o adâncime de trei sute de metri și împrejurul lor, pământul e alb de scheletele cămilelor moarte. Aceasta nu fu o călătorie pe gustul lui, căci contrar înțelegerii dintre ei, colonelul îi porunci să ridice harta acestei regiuni sălbatice și a orașului. Dar, de vreme ce prin partea locului, lumea nu era obișnuită să vadă rândași mohamedani sau copii, care îngrijesc pipele oamenilor, umblând cu aparate de măsurat în jurul unui oraș indigen, Kim trebui să-și măsoare toate distanțele cu piciorul, folosind un șirag de mărgele. Busola pentru direcțiune o întrebuința de câte ori avea ocazie, mai ales după ce se lăsa seara și cămilele își primeau rația de hrană. Cu ajutorul cutioarei lui de colori, pentru topografie, în care avea trei pensule și șase globule de coloare, reuși să facă ceva, care semăna destul de bine cu orașul Jeysalmir. Mahbub începu să râdă din toată inima și-l sfătui să facă, pentru completare, și un raport scris. Astfel Kim trebui să se așeze din nou la lucru, neavând altă hârtie decât interiorul învelitoarei dela cartea de conturi, păstrată de Mahbub Ali sub șeaua calului, pe care îl călărea numai el.

— In raport trebue să treci tot ce ai văzut, ce ai pipăit și ai înțeles. Scrie exact cum ar scrie Jung-i-Lat Sahib, dacă s'ar fi întâmplat să treacă munții pe furiș, cu o armată și ar veni să facă războiu.

— Cât de mare ar trebui să fie armata?

— O jumătate lakh de soldați.

— Ce copilării! Nu-ți dai seamă cât de puține și de rare sunt fântânile prin partea locului? Din apa acestora, nici o mie de oameni nu ar putea să-și astâmpere setea, ca să poată ajunge până aici.

— Atunci scrie-i și despre asta, și nu uita să scrii despre crăpăturile zidurilor, care împresoară orașul, despre locurile de unde aduc lemnele de foc, despre firea și pornirile Regelui de aici. Eu voi sta în oraș, până când îmi vând caii. Voi închiria o cameră aproape de poarta cetății, iar tu vei ține cărțile de socoteli. Ușa dela casă va avea un lacăt sdravăn ca să nu-l poată rupe nimeni.

Acest raport, cu scrisul caracteristic celor care au trecut pe la Institutul St. Xavier, mai putea fi văzut chiar acum câțiva ani, împreună cu harta colorată în cafeniu, galben și lac (un funcționar neglijent o umpluse cu notele făcute de E. 23, din serviciul auxiliar Seistan, în al doilea turneu prin partea aceea), dar astăzi cred că notele făcute cu creionul, trebue să fie aproape șterse și nu mai pot fi descifrate. Kim traduse lui Mahbub acest raport, chiar de a doua zi în drumul de întoarcere, la lumina unui opaiț. Pathanul sări în picioare, și se plecă peste bagajele legate în curele.

— Știam eu dinainte că raportul acesta face un costum de sărbătoare și tocmai din cauza aceasta, ți-am pregătit dinainte unul. Dacă aș fi Emirul din Afganistan, (s'ar putea ca într'o bună zi să-l vezi și pe acesta), ți-aș umple gura cu aur.

Geambașul făcu o reverență și-i puse costumul la picioare. Intre hainele pe care i le dete, era un fund de turban în formă conică și șalul pentru legat la cap, după obiceiul din Peshawar, lung și la un capăt cu ciucuri de mătasă ; un ilic de Delhi, care se îmbrăca peste cămașa albă ca laptele, încheiată pe partea dreaptă; un halat de mătasă verde cu brâu din ibrișim împletit și cu ciucuri, iar ca să nu lipsească nimica, mai era o pereche de conduri de piele rusească bine mirositoare și cu vârfurile

ascuțite, întoarse cu multă îndrăsneală.

— Miercurile și diminețile e foarte bine să îmbraci haine nouă, zise Mahbub solemn. Cu toate acestea nu trebue să uiți niciodată că în lume sunt și oameni răi. Așa.

Pe deasupra acestor minuni, la care Kim se uita, fără să mai îndrăsnească să răsufle, geambașul mai puse și un revolver de 450 cu mânerul de sidef și încărcător automat.

— Mă gândeam să-ți iau unul mai mic, dar mi-am dat seamă că în acesta merg și cartușele Guvernului. Pe acestea le poți găsi în toate părțile, dar mai ales dincolo de frontieră. Ridică-te în picioare să te văd, zise el și-l bătu pe umăr. Fie-ți scris ție Pathane să nu ostenești niciodată, ori câte inimi vei frânge, cu ochii tăi catifelați, care privesc din dosul pleoapelor cu gene lungi și fug rătăciți!

Kim se învârti de câteva ori pe vârful picioarelor, se întinse, și instinctiv își duse mâna la mustața abia răsărită. Pe urmă se opri în fața lui Mahbub și făcând o reverență, pocni din degete, în semn de recunoștință, căci sufletul îi era greu de emoție și era incapabil să articuleze o singură vorbă. Mahbub întinse brațele spre el și îl strânse la piept.

— Fiule, zise geambașul, între noi nu mai este nevoie de vorbe. Spune drept, nu ți se pare că revolverul acesta este o minune? Cele șase gloanțe pot fi scoase dintr'o singură dată. Trebue să-l porți în sân, chiar pe piele, căci aceasta îi ține loc de uleiu. Să nu-l ții în altă parte niciodată, și să dea Domnul ca într'o bună zi să ucizi cu el pe cel ce va sta în drumul tău.

— *Hai mai!* răspunse Kim cu glasul plângător. Dacă se întâmplă ca un sahib să omoare un om, el va fi spân-

zurat în curtea închisorii.

— Asta e adevărat, dar e deajuns să faci un singur pas dincolo de frontieră, și vei vedea că oamenii sunt mult mai cuminți. Ascunde revolverul, și nu uita să-l încarci. Un revolver neîncărcat nu este de niciun folos.

— Când voi ajunge la madrissah, va trebui să ți-l dau înapoi, căci acolo nu te sufere să intri cu arme. Vrei să mi-l păstrezi până când mă voi întoarce?

— Fiule, m'am săturat de *madrissah*-lele, care îți iau cei mai frumoși ani din viață, pentru ca să te învețe ceea ce trebue să înveți singur, în lungul drumurilor. Prostia sahibilor e fără margini. Dar nu face nimica. S'ar putea ca raportul scris de tine să te scape de anii robiei, care ți-au mai rămas, căci numai Dumnezeu știe ce lipsă avem de oameni în jocul nostru cu primejdia.

Făcură drumul, pe mijlocul deșertului, cu fălcile legate, ca să se poată apăra de valurile năsipurilor sărate, ridicate de vânturi, și se îndreptară spre Jadhopre, unde Mahbub și tânărul său nepot Habib Ullah, nu-și pierdură vremea de pomană. Pe urmă trist și îmbrăcat în hainele lui europenești, care acum îi veneau prea strâmte, Kim trebui să se întoarcă la institutul St. Xavier, ca să intre împreună cu ceilalți băieți în promoția a doua.

Trei săptămâni mai târziu, în timp ce colonelul Creighton se târguia în dugheana lui Lurgan Sahib ca să cumpere niște pumnale thibetane, pentru speriat umbrele, se întâlni, față în față cu Mahbub Ali, care părea foarte supărat. Lurgan interveni în calitate de rezervă, la schimbul de cuvinte dintre ei.

— Mânzul e gata strunit, cu frâul și șeaua pe el, gata de plecare, sahib. Incepând de astăzi, el nu va putea face altceva decât să uite buna învățătură, pe care a primit-o,

dacă îl mai țineți să-și piardă vremea cu nimicuri. Dați-i frâul liber, să poată sburda, căci avem nevoie de el, zise geambașul.

— Este prea tânăr, Mahbub; nu are mai mult de șaisprezece ani?

— La vârsta de cinsprezece ani, Sahib, eu îmi împușcasem demult omul meu, și intrasem în pielea lui.

— Tu vei rămâne întotdeauna un păgân incorigibil, răspunse Creighton și se întoarse spre Lurgan. Barba neagră a acestuia făcu o mișcare, cu care aproba cele spuse de barba vărsită în roșu, a afganului.

— Dacă ar fi fost după mine, eu îl puneam demult la lucru, interveni Lurgan. Cu cât e mai tânăr, cu atât mai bine va fi. Tocmai din cauza aceasta eu mi-am păzit cele mai de preț odoare, întotdeauna cu un băiat. Mi l-ai trimis aici, ca să-l pun la încercare. L-am încercat în toate chipurile, și mi-am dat seamă că acesta a fost singurul băiat, care nu are halucinații.

— In cristal... In călimara cu cerneală? întrebă Mahbub.

— Nu, ci în timp ce eu îl țineam de ceafă, așa cum v'am spus. Așa ceva nu mi s'a întâmplat niciodată înainte. Asta dovedește că este destul de tare, dar dumneata, colonele Creighton, consideri că este o prostie, ca cineva să facă ceea ce-l trage inima. Asta, însă, s'a întâmplat acum trei ani. De atunci, colonele Creighton, eu l-am învățat multe lucruri. Cred că ar fi o mare greșeală, dacă nu l-am pune la lucru, fără întârziere.

— Huîm, s'ar putea să aveți dreptate. Dar după cum știți și voi, deocamdată nu se găsește nicio lucrare topografică pentru el.

— Dă-i drumul, nu-l mai ține, stărui Mahbub.

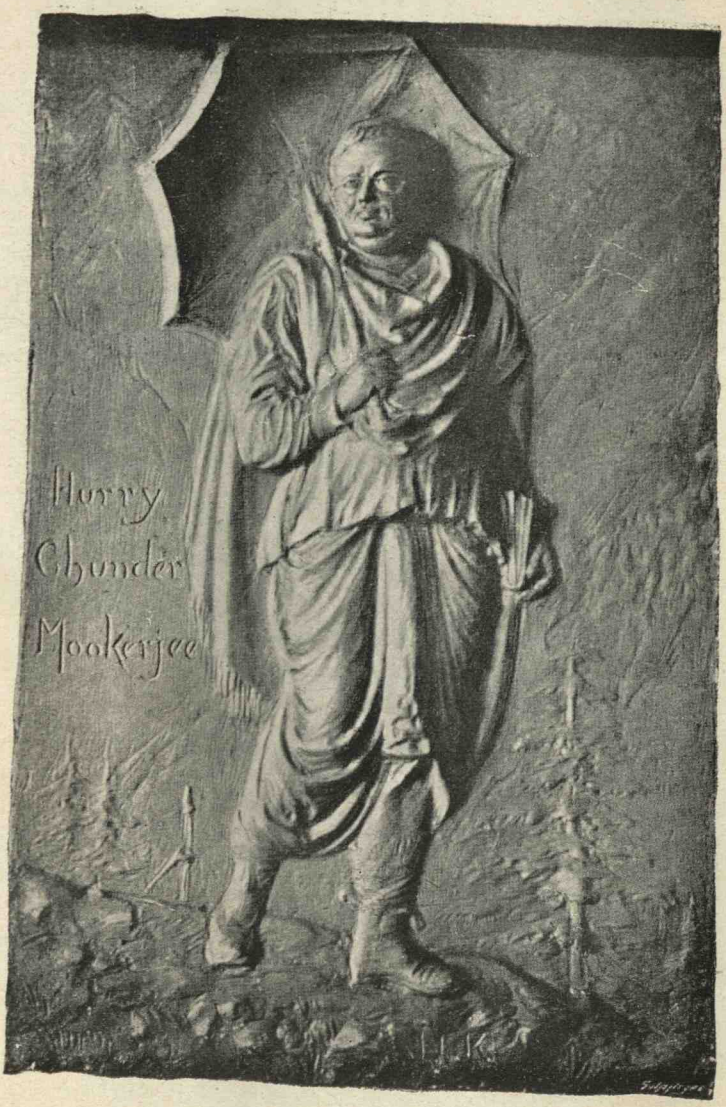

HURRY CHUNDER MOOKERJEE

Cine a mai auzit ca un noaten să fie încărcat cu poveri, când pleacă pentru întâia oară la drum. Lasă-l să plece cu caravanele, să-şi încerce norocul, cum pleacă noatenii albi ai cămilelor. L-aş lua chiar eu cu mine dar...

— Spre miazăzi, tocmai acuma este ceva de făcut, şi cred că în partea aceea ar putea să ne fie de mare folos, interveni Lurgan, clipind din pleoapele date cu albastru gros.

— Afacerea asta se găseşte în mâna lui E. 23, răspunse Creighton, speriat, şi băiatul nu trebue să coboare în partea aceea. Afară de asta, băiatul nici nu vorbeşte limba turcă.

— Nu trebue decât să-i spui ce formă şi ce miros au scrisorile pe care le căutăm, şi sunt convins că ni le va aduce, stărui Lurgan.

— Nu, asta este treabă pentru un bărbat, răspunse Creighton.

Era vorba de un schimb de scrisori de uneltire şi incendiare, schimbate de o persoană, care afirma că este suprema autoritate în domeniul religiei musulmane, peste adepţii din întreaga lume, şi între un membru mai tânăr al unei case regale, care fusese prins în flagrant delict de răpire a unei femei în teritoriu britanic. Demnitarul musulman se dovedise trufaş şi chiar arogant, iar tânărul prinţ era pur şi simplu jignit de încălcarea privilegiilor lui ; totuş nu era de loc folositor, ca această corespondenţă dintre ei să continue, căci ar fi sfârşit prin a-l compromite. Scrisoarea cu pricina fusese prinsă înainte de a ajunge la destinaţie, dar cel care o adusese, fu găsit peste câteva zile mort în marginea drumului, îmbrăcat în costumul unui negustor arab, după cum raportase E. 23, care se ocupa de această chestiune.

— Dă-i drumul să plece, împreună cu lama lui cel roşu, zise geambaşul în silă. Am văzut că ţine foarte mult la bătrânul acela. Pe urmă, va putea să se obişnuiască să măsoare distanţele cu ajutorul mătăniilor.

— Am schimbat câteva scrisori cu bătrânul lama, răspunse colonelul Creighton şi zâmbi tainic. Incotro se duce bătrânul ?

— In lungul şi latul ţării, cum a făcut şi în cei trei ani din urmă. Caută un râu cu ape vindecătoare. Fire-ar toate râurile... (Mahbub se stăpâni la timp). Când se întoarce dela drum, se opreşte la templul Tirthankerilor din Benares sau la Buddh Gaya. Pe urmă, se duce la *madrissah* să vadă copilul, după cum ştii şi dumneata, căci din cauza asta a fost pedepsit de două sau de trei ori. Bătrânul este, fără îndoială, nebun, dar cu toate acestea e liniştit. L-am cunoscut şi eu. Babu (omul cu turbanul) a avut şi el de a face cu bătrânul. L-am supraveghiat trei ani încheiaţi. Un lama roşu în largul Indiei, nu este ceva prea obişnuit, ca să i se poată pierde urma.

— Aceşti Babu sunt oameni foarte ciudaţi, interveni Lurgan îngândurat. Nici prin minte nu ţi-ar trece ce are de gând Hurree Babu ! Vrea să fie numit membru al Societăţii Regale, pentru a i se da însărcinarea să adune material etnologic. Trebue să-ţi spun, că despre lama i-am povestit tot ce am aflat dela Mahbub şi dela băiat. Mi se pare că Hurree Babu vrea să coboare spre Benares... pe socoteala lui.

— Eu nu cred de loc, că aşa ceva ar fi posibil, răspunse colonelul Creighton, care plătise el însuşi cheltuielile de drum ale lui Hurree, numai din curiozitate să afle ce este cu acest lama.

— Vrea să întrebe pe bătrânul despre lamaism, şi

să-i ceară informațiuni despre dansurile demonice, despre descântece și vrăji. In ultimii ani a fost la el de mai multe ori în scopul acesta. Mie mi se pare că Hurree Babu a început să fie prea bătrân, pentru însărcinarea pe care o are. Acum preferă să adune informațiuni despre datini și obiceiuri ; serios vrea să devină F. R. S. (Fellow of Royal Society), Membru al Societății Regale.

— Hurree are o părere bună despre băiat, nu e așa?

— O, cât se poate de bună... și am petrecut câteva seri foarte plăcute împreună, în casa aceasta... dar cred că ar fi o greșeală din partea noastră, să-l lăsăm în seama lui Hurree ca să plece după informațiuni etnologice.

— Cred că n'ar strica să facem o încercare. Ce zici Mahbub, n'ar fi bine să lăsăm băiatul să vagabondeze împreună cu lama vreo șase luni de zile ? Pe urmă vom vedea ce vom face. In timpul acesta va învăța multe.

— Știe destule, Sahib.. ca și peștele despre apa în care înoată; în orice caz însă, eu cred că nu are decât de câștigat, dacă va pleca dela școală.

— Atunci foarte bine, zise colonelul Creighton mai mult pentru sine. Va pleca deci împreună cu lama, și dacă Hurree Babu ține numaidecât să-i supravegheze, va fi cu atât mai bine. Fără îndoială el se va feri să bage băiatul în vreo primejdie, cum ar face Mahbub. Mi se pare foarte ciudat că vrea să devină F. R. S. In orice caz, este o dorință explicabilă, din punct de vedere omenesc. Cred că în domeniul etnologic, Hurree se va comporta în mod strălucit.

Nici banii pe care i-ar fi putut câștiga, și nici perspectiva transferării într'o garnizoană mai importantă, nu ar fi putut determina pe colonelul Creighton să renunțe la lucrările lui, în biroul Serviciului Etnografic, cu toate a-

cestea singura ambiție a vieții sale era să poată adăuga la iscălitura pe actele oficiale, cele trei litere F. R. S. După cât știa el, anumite onoruri puteau fi obținute grație relațiunilor prietenești pe care le avea și abilității de care dădeai dovadă, dar era convins că nimic în lume, afară de muncă neîntreruptă — dosare, care reprezentau strădunța unei vieți întregi — nu ar putea deschide drumul de intrare în această Societate, pe care ani de-a-rândul, o bombardase cu tot felul de monografii, asupra ceremoniilor stranii din fundul întunerecului asiatic și a obiceiurilor necunoscute încă. Era profund convins că din zece bărbați, nouă ar fi gata în orice clipă să evadeze din mijlocul plictiselii chinuitoare a unei serate organizate de R. S.; Creighton însă, era exact al zecelea dintre aceștia și sufletul lui tânjea după afluența sălilor pline din orașul acela fericit căruia i se zice Londra, unde bărbați cu părul alb și alții cu chelie, care habar nu aveau ce va să zică o armată, mișună în jurul experimentelor lor spectroscopice, a florei stepelor acoperite de zăpezi, a aparatelor electrice de măsurat în timpul sborului și a mașinilor de disecat în a mia parte un ochiu de muscă purtătoare de figuri. La drept vorbind, pe el singură Societatea Geografică l-ar fi putut pasiona, dar bărbații sunt ca și copiii când își aleg jucăriile. Tocmai din cauza aceasta zâmbi, auzind că Hurree Babu este preocupat de un astfel de gând.

Lăsă să-i scape din mână pumnalul de alungat umbrele și se uită la Mahbub.

— Când crezi că vom putea scoate mânzul din grajd? întrebă geambașul, privindu-l în luminile ochilor, ca pentru a-i ceti gândurile.

— Hm, dacă va pleca acuma din nou, în urma unui ordin, ce crezi că va face? Până acuma nu m'am ocupat

niciodată de educaţia unui astfel de copil.

— Băiatul va veni la mine, răspunse Mahbub, fără să clipească, iar Lurgan Sahib şi cu mine îl vom prepara pentru drum.

— Bine, să fie aşa cum spuneţi. Şase luni de zile e slobod să umble pe unde-i place; dar cine răspunde de el?

— Colonele Creighton, băiatul acesta nu va sufla niciun cuvânt; dacă asta este teama dumitale, răspunse Lurgan şi înclină puţin capul.

— La urma urmelor, nu uitaţi că el nu e decât un copil.

— Da... dar înainte de toate, băiatul nu are nimic de spus... pe urmă ştie dinainte ce urmează, dacă vorbeşte. Afară de asta, ţine foarte mult la Mahbub, şi cred că şi la mine, dar mai puţin.

— I se va plăti şi simbrie? întrebă geambaşul prevăzător.

— Douăzeci de rupii pe lună, pentru hrană şi apă, deocamdată.

Unul dintre marile avantaje ale Serviciului Secret este, că oamenii lui nu sunt plictisiţi cu niciun fel de conturi ale sumelor cheltuite. Bine înţeles serviciul este redus la cea mai chinuitoare uniformitate, dar fondurile sunt administrate de câţiva oameni, care nu sunt obligaţi să prezinte ordonanţe de plată, pentru a fi vizate de cineva şi nici decontări ale sumelor întrebuinţate. Din cauza asta, lui Mahbub îi străluciră ochii, ca oricărui Sikh despre care se ştie că are cultul banului. Până şi înfăţişarea lui Lurgan se schimbă. Se gândi la anii ce vor veni, când Kim va face parte şi el din marele lanţ al primejdiei, care vântură toată India, dela miazănoapte până la miazăzi,

fără să se oprească nici pentru o singură clipă, fie ziua fie noaptea.

Prevedea, că de pe urma acestui ucenic al său, se va alege şi el cu mare cinste în faţa unor anumite persoane cu trecere. Tot Lurgan Sahib făcuse din E. 23, un simplu băiat de ţară, obraznic, sălbatic şi mincinos, venit din partea de apus a acestei provincii din nordul ţării, ceea ce E. 23 era acuma.

Mulţumirea învăţătorilor săi însă, nu fu nimica, alături de mulţumirea lui Kim însuş, în clipa când superiorul Institutului St. Xavier îl chemă la o parte, ca să-i comunice ordinul primit dela colonelul Creigton.

— Mi se pare O'Hara, că ţi-au găsit o slujbă de topograf ajutor la Serviciul Irigaţiilor: asta se datoreşte faptului că ai fost bun elev la matematici. Acesta este un mare noroc pentru tine, căci nu ai decât şaptesprezece ani; bineînţeles nu vei putea să devii *pukka* (permanent angajat) înainte de a-ţi trece examenul din toamnă. Prin urmare, nu trebue să-ţi închipui că acuma pleci în lume, ca să petreci după pofta inimii, şi nici că s'a terminat cu orice grijă de aci înainte. Munca grea te aşteaptă de abia după ce vei pleca de aici. Numai după ce vei reuşi să fii numit *pukka*, vei putea ajunge până la patru sute cinzeci de rupii pe lună.

După aceea superiorul îi dete câteva sfaturi, privitoare la felul cum trebue să se poarte, să vorbească, şi să se îngrijească de moralitatea lui; în timp ce colegii lui mai în vârstă, pe care nu se grăbea nimeni să-i bage în slujbe, începură să clevetească. cum numai tinerii anglo-indiani ştiu cleveti, despre favoritism şi corupţie. Tânărul Cazalet care era fiul unui pensionar din Chunar, spuse foarte limpede că interesul pe care colonelul Creighton îl

arăta lui Kim, era nici mai mult nici mai puțin, decât interesul pe care îl poartă un părinte fiului său; Kim însă, în loc să se repeadă la el, nu găsi de cuviință să-i spună nici cel puțin o vorbă. Se gândea la nemărginita plăcere pe care i-o rezervau zilele viitoare și la scrisoarea primită dela Mahbub în ajun, în care acesta îi da întâlnire pentru aceeaș după amiază, într'o casă al cărei nume, dacă Superiorul l-ar fi aflat, ar fi făcut să i se ridice părul măciucă...

In aceeaș seară, Kim spunea lui Mahbub, în timp ce stăteau în fața basculei din gara Lucknow:

— In ultimul moment, începuse să-mi fie frică să nu se dărâme acoperișul școalei peste mine, și totul să se spulbere ca un vis. Spune-mi drept, tată, s'au terminat toate cu bine?

Mahbub pocni din degete, ca să-i arate că totul s'a terminat, și ochii îi străluciră ca niște cărbuni aprinși.

— Dar revolverul pe care trebuia să-l iau cu mine, unde este?

— Ia-o binișor. Gândește-te, că poți umbla în voie, vreme de jumătate an, fără să ai grija nimănui. M'am căznit mult cu colonelul Creighton Sahib, până să-l pot îndupleca. Iți dă douăzeci de rupii pe lună. Bătrânul cel cu pălărie roșie, știe că vei veni.

— Iți voi plăti și ție un *dustoorie* (comision) asupra simbriei mele pe timp de trei luni de zile, zise Kim grav. Două rupii pe lună. Dar înainte de toate, va trebui să scap de astea, și întinzând mâna, îi arătă pantalonii de pânză, cu care era îmbrăcat și tunica puțin cam strâmtă la gât. Mi-am adus tot ce-mi trebue pentru drum. Lădița am trimis-o dinainte, lui Lurgan Sahib.

— Cine ți-a trimis darurile acestea?...

— Lurgan Sahib e om foarte deştept. Dar tu încotro te duci acuma ?

— Mă duc din nou spre miazănoapte, la jocul cu primejdia. Unde să mă duc în altă parte ? Tu nu ţi-ai schimbat gândul ? Vrei să te duci cu cel cu pălărie roşie ?

— Nu uita că, fără să-şi dea seamă, el m'a făcut ceea ce sunt. In fiecare an a trimis în mod regulat, banii trebuincioşi pentru învăţătura mea.

— Dacă mi-ar fi trecut prin minte, puteam face şi eu acelaş lucru, murmură Mahbub. Hai să plecăm. S'au aprins luminile, şi nu te va putea vedea nimeni prin bazar. Ne vom duce la casa lui Huneefa.

In drum până acolo, Mahbub îi dete aproape aceleaş sfaturi, pe care Lemuel le primise dela maică-sa, şi lucru ciudat, din cuvintele lui Mahbub băiatul îşi dete seamă de felul în care Huneefa şi cei de o seamă cu ea, săpa temelia tronului regilor.

— Imi aduc aminte, zise el zâmbind ironic, de unul care spunea: Increde-te mai curând într'un şarpe decât într'o desfrânată, şi mai curând într'o desfrânată decât într'un Pathan, Mahbub Ali. Afară de cuvintele privitoare la Pathani, căci sunt şi eu unul dintre aceştia, tot ce spunea este adevărul adevărat. In jocul cu primejdia aceste cuvinte sunt cu atât mai adevărate, căci numai datorită femeilor, toate planurile noastre sunt dejucate, şi a doua zi în zori, suntem găsiţi cu beregata retezată. Aşa s'a întâmplat cu unul... şi geambaşul îi descrise întâmplarea.

— Atunci de ce...?

Kim se opri în faţa unei scări solide, care ducea în interiorul unei case în care duhnea aerul înfierbântat, învelit de întunerecul curţii din dosul magazinului de tutun al lui Azim Ullah. Cei care cunosc această casă îi

zic „colivia", din cauză că în largul ei, zi şi noapte, se aude un ciripit şi un croncănit neîntrerupt de şoapte, care nu mai ostenesc.

Camera cu pernele murdare, aşternute în lungul pereţilor, şi grămada de hookas, pe jumătate fumate, duhneşte îngrozitor a tutun stătut. Intr'un colţ era o femeie voinică şi diformă, acoperită de văluri verzi, cu fruntea, nasul, urechile, gâtul, sânii, braţele, coapsele şi glesnele pline de podoabele grele ale indigenilor. Când făcea o mişcare, lucrurile încărcate pe ea, făceau un sgomot ca de tingiri. O pisică slabă ca o scoabă, mieuna de foame, în cerdacul spre care se deschidea fereastra. Kim se opri consternat în faţa perdelei dela intrare.

— Acesta este omul cel nou, Mahbub? întrebă Huneefa, fără să-şi scoată luleaua din gură. O Buktanoos! (după obiceiul celor mai multe dintre aceste femei, invoca şi ea Djinii). O Buktanoos! Băiatul arată foarte bine.

— Asta face parte din meşteşugul de a vinde caii, răspunse Mahbub, adresându-se lui Kim, care râdea.

— Am mai auzit aşa ceva de când eram de şase zile, răspunse Kim, aşezându-se în lumină. Dar nu văd la ce-mi poate folosi?

— Pentru a fi la adăpost, în noaptea aceasta va trebui să-ţi schimbi coloarea, căci somnul îndelung sub acoperiş te-a făcut alb la faţă ca un sâmbure de migdală. Huneefa cunoaşte secretul unor colori, care nu se şterg; nu colori de cele care nu ţin mai mult de o zi sau două. Cu alte cuvinte te pregătim contra celor ce ţi s'ar putea întâmpla pe drum. Aceasta este un dar pe care ţi-l fac eu, fiule. Scoate tot ce ai asupra ta, făcut din metal, şi pune ici. Fii gata Huneefa!

Kim scoase din sân busola, cutia cu colori şi cea cu

medicamente, pe care o umpluse de curând. Lucrurile acestea îl însoțeau în toate drumurile pe care le făcea și ținea foarte mult la ele.

Femeia se ridică domol și începu să umble, cu mâinile puțin întinse în fața ei. Kim își dete seamă numaidecât că e oarbă.

— Da, da, Pathanul are dreptate, murmură ea, coloarea pe care o întrebuințez eu, nu se ia nici într'o săptămână, nici într'o lună și cei pe care îi ocrotesc eu, sunt bine păziți.

— Când te găsești departe de ai tăi și singur pe drumuri, nu e bine de loc să vezi cum se duce pielea de pe tine și începi să te umplii de lepră, interveni Mahbub. Când ești cu mine, te pot supraveghia. Afară de asta, un Pathan este întotdeauna cu trupul curat. Desbracă-te până la brâu, și vezi cât ești de alb. (Huneefa veni, pipăindu-și drumul, dintr'o cameră interioară). Nu face nimica, ea nu te poate vedea.

Intinse brațul și-i luă un castron de alamă din mâna încărcată cu inele. Cirul cu care trebuia să-și schimbe înfățișarea, părea albăstriu și cleios. Kim muie o cârpă în castron și se unse pe partea din afară a palmei, dar Huneefa îl auzi.

— Nu, nu se face așa, strigă femeia. Nu trebue să faci așa, ci să începi cu toate formele de cuviință. Coloarea este partea cea mai însemnată. Eu îți voi da acuma toată ocrotirea, în drumul la care pleci.

— Jadoo? (vrăji) întrebă Kim și tresări, privind la ochii mari și cu luminile stinse ai femeii.

Mahbub îi puse mâna în ceafă, și-l îndoii de mijloc, de ajunse cu nasul la un lat de mână de dușumele.

— Stai liniștit, fiule, căci nu ți se va întâmpla nimic

rău. Acuma veghez eu asupra ta.

Nu putea vedea ce face femeia, dar îi auzea clincătul podoabelor, care părea că se prelungește la infinit. Întunerecul camerei fu spintecat de lumina unui chibrit și auzi sfârâitul cunoscut al boabelor de tămâie aprinsă, pe urmă simți că toată casa e plină de un fum greu, aromatic și înecăcios. Prin picoteala de somn, care începea să pună stăpânire pe el, Kim auzea pomenindu-se nume de demoni... Zulbazan, fiu al lui Eblis, care trăește în bazaruri și *paraos*, care patronează festinele lubrice, care se desfășură uneori, în timp de noapte, la popasurile din marginea drumurilor; Dulhan, cel care se învârtește în jurul moscheelor, căutând să se ascundă printre papucii drept credincioșilor, ca să-i facă să tresară în timpul rugăciunii; Musboot, stăpânul minciunii, al uneltirilor și spaimei. Murmurul lui Huneefa se auzea când alături de el, când părea că vine din mari depărtări, apoi simți atingerea degetelor ei scabros de moi pe trupul lui; mâna lui Mahbub însă, nu se desprinse de pe ceafa lui, până în clipa când băiatul oftă, și întinzându-se cu membrele țapene, rămase leșinat.

— Allah, ce putere de împotrivire. N'am fi putut face nimica, dacă nu îl adormeam. Asta este din cauza sângelui alb, pe care îl are în vine, zise geambașul plictisit. Mergi înainte cu *dawut* (descântecul) și dă-i toată ocrotirea de care va avea nevoie.

„Tu cel care înțelegi și care auzi cu urechile, stai lângă noi, auzi-ne și ne înțelege!" murmură Huneefa și ochii ei stinși se întoarseră spre apus. Toată camera se umplu de murmure și de scâncete.

Intr'un cerdac din cealaltă parte a casei, se arătă un om înalt, cu capul ca o ghiulea și începu să tușească

nervos.

— Prietene, nu întrerupe această necromancie ventrilogă, strigă el pe englezește. Cred că vei rămâne cu gura căscată, dar să știi că un observator atent, nu va găsi nimic extraordinar în ceea ce vede.

„Voi urzi uneltire împotriva lor pentru a-i face să piară! Profete, fii îndurător cu cei necredincioși, și lasă-i să mai trăiască o vreme liniștiți!" Cu obrazul contractat Huneefa se întoarse spre miazănoapte, și părea că din tavan îi răspund glasuri nevăzute și neînțelese, la cuvintele pe care le pronunța.

Hurree Babu își plecă din nou capul asupra carnetului său cu însemnări, legănându-se pe pervazul ferestii, dar mâinile începură să-i tremure. Huneefa într'un extaz pricinuit de băutura magică, se așezase nu departe de capul nemișcat al lui Kim, și cu picioarele încrucișate sub ea, se legăna spasmodic, invocând demon după demon, și conjurându-i după străvechiul ritual, să se ferească din calea copilului.

„La el sunt cheile tainelor și nimeni altul, afară de el nu le cunoaște. El știe tot ce este pe uscat și ceea ce este pe apel". Din nou se auziră răspunsurile șuerătoare, care păreau că vin din altă lume.

— Cred... că acest descântec îl face cu gânduri curate ? întrebă Babu, privind cum tremură mușchii pe gâtul lui Huneefa, în timp ce vorbea în toate limbile. Nu cred să fi ucis copilul; dar dacă l-a ucis, să știi că eu nu vreau să fiu martor la judecată... Care a fost demonul cel din urmă, pe care l-a pomenit ?

— Babuji, răspunse Mahbub în limba indigenă, nu țin seamă de demonii din Hind ; cu fiii lui Eblis însă, este cu totul altceva, și fie că sunt *jumalee* (blânzi), fie

jullalee (fioroşi), niciunul dintre ei nu poate suferi Kafrii.

— Prin urmare, eşti de părere să plec, întrebă Hurree, ridicându-se pe jumătate. Bine înţeles, acestea sunt fenomene imateriale. Spencer spune...

Extazul lui Huneefa se sfârşi, ca orice extaz de felul acesta, într'un paroxism de urlete şi o undă de spumă, care îi ieşi pe gură. Rămase nemişcată şi sdrobită alături de Kim şi în aceeaş clipă glasurile stranii amuţiră.

— Aie!! S'a terminat. Numai de ar fi spre binele băiatului: Huneefa se pricepe la *dawut*. Haide Babu, ajută-mi să o sprijinesc de perete. Nu-ţi fie teamă!

— Cum o să-mi fie teamă de ceva care nu există, răspunse Hurree Babu, vorbind englezeşte, pentru ca să se mai liniştească. In orice caz însă, găsesc că este îngrozitor să începi să tremuri în faţa vrăjilor, când faci cercetări... pentru a aduna folklor pe seama Societăţii Regale, mai ales atunci când crezi cu toată convingerea în puterile întunerecului.

Mahbub începu să râdă, căci nu pleca pentru prima dată la drum, însoţit de Hurree Chunder.

— Hai să terminăm cu văpsirea băiatului, zise el. Băiatul este la adăpost, dacă stăpânii aerului au urechi să audă. Eu sunt *sufi* (liber cugetător), dar sunt de părere, că atunci când poţi să atragi de partea ta cu viclenie, o femeie, un armăsar, sau un demon, nu văd de ce te-ai mai pune împotrivă. Pune-l Babu pe drumul cel bun, şi veghiază ca pălăria roşie să nu-l ducă până dincolo de hotarele unde mâna noastră l-ar putea ajunge.

— Foarte bine, răspunse Hurree Babu. Deocamdată însă arată foarte caraghios.

La al treilea cântec al cocoşilor, Kim se trezi, ca re-

venit din fundul întunerecului veşnic. Huneefa sforăia în colţul ei, dar Mahbub plecase.

— Cred că nu te-ai speriat, se auzi un glas mieros, alături de el. Am asistat la întreagă scena aceasta, care a fost extrem de interesantă, din punct de vedere etnologic. A fost un *dawut*, cum numai rar se întâlnesc.

— Uh, exclamă Kim, recunoscând pe Hurree Babu, care zâmbea inocent.

— Am avut de asemenea onoare să-ţi aduc acest costum dela Lurgan Sahib. Nu e obiceiul meu să mă însărcinez cu astfel de comisioane, în mod oficial, pe seama subalternilor, continuă el râzând, dar tu eşti trecut în state ca un caz excepţional. Cred că Mr. Lurgan va ţine seamă de fapta mea.

Kim căscă şi se întinse. Se simţea foarte bine, îmbrăcat din nou în hainele largi, care nu-l împiedecau la mişcări.

— Dar asta ce este ? întrebă el privind şuba grea, cu mirosuri aduse din depărtările dela miazănoapte.

— Ei, acesta este costumul simplu al unui *chela* în slujba unui lama venit dela o lamaserie thibetană, răspunse Hurree Babu. Costumul este complet până în cele mai mici amănunte, dar cred că nu este exact cel al sectei căreia îi aparţine lama, ci după părerea mea, trebue să fie o variantă a acestuia, apoi trecu în balcon şi-şi clăti gura la un robinet. Asupra acestei chestiuni, am trimis câteva note lui *Asiatic Quarterly Review*, dar mi le-a refuzat. Mi se pare foarte ciudat că omul acesta bătrân este cu totul lipsit de orice credinţă. Nici nu se sinchiseşte de ceva...

— Il cunoşti ?

Hurree Babu ridică braţul în semn că este ocupat cu

îndeplinirea ritualului obișnuit în timpul abluțiunilor gurii și celelalte amănunte caracteristice unui bengalez, care a primit o educație aleasă. Pe urmă recită în limba engleză o rugăciune, Arya Somaj, de origină theistă, și luă în gură un *pan* de betel.

— Auh, da. L-am întâlnit de câteva ori la Buddh Gaya, unde am discutat cu el chestiuni din domeniul credinței și despre cultul demonilor. Bătrânul este un agnostic tot atât de pur ca și mine...

Huneefa tresări prin somn; Hurree Babu se repezi nervos la cățuia în care ardea tămâia și care în lumina dimineții părea complet neagră, apoi frecându-și degetul pe fundul plin de funingine, și-l trecu diagonal peste obraz.

— Cine a murit în casa aceasta? întrebă Kim în limba indigenă.

— Nimeni, dar s'ar putea ca vrăjitoarea asta să aibă ochi răi, răspunse Babu.

— Ce faci acuma?

— Te voi însoți în drumul spre Benares, dacă te îndrepți în partea aceea și-ți voi povesti ce ne interesează pe noi, din ce vei vedea.

— Bine, voi merge. La ce oră pleacă *te-rainul?*

Se ridică în picioare și-și purtă privirea în largul camerei pustii, apoi ochii lui se opriră asupra obrazului galben ca de ceară al lui Huneefa, în timp ce soarele care nu se ridicase încă, se furișa tiptil în lungul dușumelelor.

— Vrăjitoarei acesteia trebue să-i plătim ceva?

— Nu trebue să-i plătești nimica. Te-a descântat contra demonilor și a tuturor relelor, în numele demonilor ei, căci așa a fost dorința lui Mahbub, apoi continuă în englezește: Eu cred că trebue să fie foarte înapoiat, dacă mai crede în astfel de superstiții, care sunt ventrilogie curată.

Vorbe trecute prin pântece... nu e așa ?

Kim pocni instinctiv din degete, pentru a abate din calea lui orice rele... (despre Mahbub știa că nu poate să pună la cale niciun rău) care ar fi putut să se strecoare în descântecele lui Huneefa, iar Hurree găsi de cuviință să chihotească din nou. Când traversă însă camera, avu cea mai mare grijă să nu calce pe umbra lăsată de Huneefa pe scânduri, căci cei care calcă pe umbra unei vrăjitoare, când sunt în spasme, își simt sufletul strâns ca într'o ghiară, ori încotro s'ar duce, fiind în stăpânirea ei.

— Acu trebue să asculți ce-ți spun, zise Babu, după ce ieșiră din casă. In ritualul la care am asistat este cuprins și conținutul unui amulet, care e cunoscut de cei din serviciul Departamentului nostru. Dacă îți duci mâna la piept, vei constata că ți-au atârnat de gât un amulet de argint, fără nicio valoare. Acesta este semnul *nostru*. Ai înțeles acuma ?

— Uah, da, *hawa-dilli* (întăritor de suflete), răspunse Kim, ducându-și mâna la piept și pipăind amuletul.

— Huneefa le vinde cu două rupii și douăsprezece annale, după ce le descântă în toate chipurile. N'au nimic deosebit, doar că pe o parte sunt din email negru și că în interior au o hârtie, pe care sunt însemnate numele sfinților locali și alte lucruri asemănătoare. Acestea sunt măsurile de prevedere ale Huneefei, înțelegi ? Ea le face numai pentru noi, iar dacă se întâmplă ca această hârtie să nu fie în interior, când le primim, noi băgăm înăuntru o pietricică de turcoaz, înainte de a le distribui. In cazul acesta le împarte Mr. Lurgan. Alt mijloc pentru ca să-ni le procurăm, nu există ; toate acestea însă, au fost născocite de mine. Bine înțeles, acest amănunt nu are niciun caracter oficial, dar sunt foarte utile pentru subalterni. Co-

lonelul Creighton nu știe de ele, căci el este european. Turcoazul este învelit într'o bucățică de hârtie... Ui-te, aceasta este drumul care duce la gară... Acum să zicem că pleci într'o bună zi cu lama sau cu Mahbub, sau chiar cu mine. Inchipue-ți că într'o bună zi ești la mare strâmtoare. Eu sunt un om fricos... foarte fricos, dar cu toate acestea am fost la strâmtoare mai de multe ori, decât am păr în cap; și începi să te gândești: Eu sunt fiu al vrăjilor. Foarte bine.

— Nu prea înțeleg, dar ascultă, pe aici nu e bine să vorbești cu glas tare în limba engleză.

— Nu face nimica; eu nu sunt decât un Babu, care încearcă să-ți arate că știe și el englezește. Toți Babujii fac paradă de cunoștințele lor în limba engleză, răspunse Hurree, ferindu-și mantaua, care îi flutura pe umeri. Cum ți-am spus: Fiu al vrăjilor... ceea ce înseamnă că ești membru al asociației *Sat Bhai*, adecă cei Șapte Frați, care este nu numai în Hindustan ci și în Tantric. Toată lumea crede că această asociație s'a disolvat, dar eu am dovedit în notele mele că ea mai există și acuma. Înțelegi, toate acestea au fost descoperite de mine. Foare bine... *Sat Bhai* este o asociație care numără foarte mulți membri, și s'ar putea ca înainte de a-ți tăia cu blândețe beregata, aceasta să-ți dea o slabă speranță să mai trăiești. In orice caz, amănuntul acesta îți poate fi de folos. Afară de asta, tâmpiții de indigeni, de cumva nu se întâmplă să fie prea înfuriați, ezită întotdeauna câteva clipe înainte de a ucide un om, când acesta afirmă că face parte dintr'o organizație specială. Înțelegi? Prin urmare, când vei fi la mare strâmtoare, vei spune: *Eu sunt fiu al vrăjilor*, și s'ar putea să mai ai o fărâmă de noroc. Dar asta numai în cazuri extreme, și în scop de a te pune în legătură cu un străin. Iți dai

seamă ce vreau să-ţi spun ? Foarte bine ! Acum închipue-ţi că eu sau oricare altul din Departamentul nostru, s'ar apropia de tine, deghizat cu totul altfel decât eşti obişnuit să-l vezi. Nu mă vei putea recunoaşte înainte de a mă descoperi singur. Sunt gata să fac rămăşag. Intr'o bună zi, îţi voi dovedi. Voi veni la tine travestit în haine de negustor ladaki şi-ţi voi oferi să cumperi pietre preţioase. Tu îmi vei răspunde : Aşa arată un om care cumpără pietre preţioase, ca mine ? Iar eu îţi voi riposta : Un turcoaz sau un *tarkeean* poate cumpăra chiar un om cât de sărac.

— Acesta este *kichree*... un fel de curry de vegetale, zise Kim.

— Bine înţeles: iar tu vei răspunde: Să văd *tarkeeanul*. Eu îţi voi spune : A fost preparat de o femeie şi poate nu este vrednic de casta din care tu faci parte. La rândul tău vei răspunde şi de astă dată : Când cineva vrea să vadă un *tarkeean*, nu mai ţine seamă de castă. Intre cele trei cuvinte *vrea să vadă*, faci câte o mică pauză. Acesta este tot secretul: pauza scurtă, care premerge cuvintelor.

Kim repetă fraza principală.

— Foarte bine. Pe urmă îţi voi arăta turcoazul meu, dacă mai rămâne timp şi pentru asta, şi-ţi vei putea da seamă cine sunt, aşa că ne putem spune ce avem de spus şi putem schimba scrisorile şi documentele pe care le avem asupra noastră. Acelaş lucru pentru fiecare dintre membrii grupării noastre. Uneori vorbim despre turcoaze, altă dată despre *tarkeean*, dar întotdeauna cu mici pauze, care premerg cuvintelor. E foarte uşor. Inainte de toate: Fiu al vrăjilor, în cazul când vezi că eşti la strâmtoare. S'ar putea ca asta să-ţi fie de folos, dar s'ar putea chiar să nu-ţi fie. Pe urmă, vine ceea ce ţi-am spus despre *tarkeean*, în cazul când vei avea de tratat chestiuni

oficiale cu un străin. Ce e drept, deocamdată nu ai nicio însărcinare oficială. Tu eşti numai un supliment... pus la încercare. Ce e drept, un specimen unic. Dacă ai fi din naştere asiat, ai putea fi angajat numaidecât; această jumătate an însă, este destinată să te desbrace de obiceiurile englezeşti, înţelegi? Lama te aşteaptă, din cauză că l-am informat în mod neoficial că ţi-ai trecut toate examenele şi în curând vei intra în slujba guvernului. Oho, cred că ştii că lucrezi contra unei alocaţii: dacă va fi cazul să dai o mână de ajutor unui fiu al vrăjilor, nu ezita, ci încearcă. Acum, dragă tovarăşe, eu îţi voi spune rămas bun şi sper că vei fi la înălţimea misiunei ce ţi s'a încredinţat.

Hurree Babu nu făcu mai mult de un pas în mijlocul mulţimei îngrămădite în faţa gării din Lucknow şi... dispăru fără urmă. Kim respiră adânc şi începu să se pipăe peste tot trupul. In sân, sub haina lui de coloare cernită simţi revolverul cu mâner nichelat, amuletul îl avea la gât, căţuia de cerşetor, şiragul de mătănii, pumnalul pentru alungat umbrele (Mr. Lurgan nu uitase nimica), erau toate la îndemână, împreună cu cutia de medicamente, cutia de colori şi busola, iar în chimirul vechiu, cu desemne ca ţepile de ariciu, o pungă în care era simbria lui pe timp de o lună. Nici regii nu puteau fi mai bogaţi decât el. Işi cumpără câteva dulciuri puse pe o frunză, dela un negustor hindustan, şi începu să înghită cu poftă, până când veni un agent de poliţie şi-i porunci să plece de pe scările peronului gării.

CAPITOLUL XI.

Omului cu minte întreagă,
Nu-i închide drumul.
Să-i dai spadă, de-i e dragă,
De duşmani puhoiu când trece,
Să-l lovească, să-l înece,
Să rămână'n urmă fumul.
Dă-i putere ca să lege,
Boalele să le deslege,
Şi putere, să descânte
Şerpi în pulbere de drum
De-i tembel, lovit să piară
Chiar de sabia lui acum,
(Ca să fie de ocară)
Şi să cadă din senin
De al şerpilor venin;
Din ce-a fost, s'aleagă scrum.

Iar bărbatul carele, Op. 15

Urmă o reacţie tot atât de rapidă, pe cât de firească.

— Iată-mă acum singur... complet singur, gândi el. In toată India nu se găseşte nimeni, care să fie atât de singur ca mine. Dacă s'ar întâmpla să mor astăzi... cine ar putea da de ştire şi cui? Dacă se va întâmpla însă, ca eu să trăesc... căci Dumnezeu e mare şi bun... atunci pe

capul meu se va pune un preț, căci eu sunt fiu al vrăjilor... eu Kim.

Sunt foarte puțini oameni albi, dar cu atât mai mulți asiați, care să aibă facultatea de a se transpune într'o stare de extaz, repetând în șoaptă de infinite ori numele pe care îl poartă, pentru a se libera în felul acesta de lanțurile așa zisei robii a identității personale. Această facultate începe să dispară pe măsură ce înaintezi în vârstă, dar atât timp cât durează, te poți transpune în această situație, oricând poftești.

— Cine este Kim... Kim... Kim?

Se chircise într'un colț al sălii de așteptare, cu mânile în poală și privind printre pleoapele întredeschise. Peste un minut... încă o jumătate de secundă... presimțea că va reuși să rezolve problema care îl preocupă; dar în clipa următoare, cum se întâmplă de multe ori în astfel de cazuri, gândurile lui se prăbușiră ca o pasăre rănită dela înălțimea la care se ridicaseră, și trecându-și mâna peste ochi, scutură din cap ca și când s'ar fi trezit dintr'un vis.

In fața lui se oprise un *bairagi* (om sfânt), hindustan, cu plete lungi, care tocmai își scoase biletul de tren și se uita stăruitor la el.

— Am pierdut-o și eu, murmură el cu tristețe. Aceasta este una dintre porțile drumului care ani de zile a rămas pentru mine închis.

— Ce vrei să spui? întrebă Kim, mirat.

— Am constatat că în lumea ta interioară te întrebai ce fel de suflet porți în tine. Trezirea a venit dintr'odată; eu cunosc aceasta. Altul afară de mine nici nu și-ar putea da seamă. Incotro te duci?

— Spre Kasgi (Benares).

— In partea aceea nu există Dumnezeu, căci m'am convins singur. Eu merg spre Prayag (Allahabad), pentru a cincea oară, în căutarea drumului spre lumină. De ce lege ești tu?

— Sunt și eu un cercetător, răspunse Kim, întrebuințând un termen preferat al lui lama, totuș (și-și uită complet de costumul din partea de miazănoapte, pe care îl purta), numai Allah singur ar putea spune în căutarea cărui adevăr am plecat la drum.

Bătrânul cu cârja de *bairagi* la subțioară se așeză pe o bucată de piele netăbăcită de leopard, pe care o întinse pe scânduri, iar Kim se ridică în picioare, auzind că se anunță plecarea trenului de Benares.

— Ridică-te cu toată nădejdea, frățioare, căci drumul e lung, până vei ajunge la picioarele celui care este Unul și singur, dar acesta este drumul pe care îl vom face cu toții.

După această întâlnire, Kim nu se mai simți atât de singur și nu făcu nici douăzeci de mile în compartimentul supraîncărcat, și începu să povestească o mulțime de isprăvi de ale lui și ale maestrului său, în domeniul vrăjitoriilor.

Orașul Benares îi făcu impresia unui cuib de desfrâu, cu toate că se simțea foarte măgulit de respectul, pe care trecătorii îl acordau hainei cu care era îmbrăcat. Cel puțin o treime din populația orașului, se închină la milioane și milioane de zeități, așa că adoră tot felul de sfinți. Kim fu condus le templul Tirthankerilor, care este la o milă depărtare de oraș, în apropiere de Sarnath, de către un țăran punjab din localitatea Kamboch, care este în drum spre Jullundur. Omul acesta adusese jertfe tuturor zeităților din regiunea lui, pentru a-i vindeca pe

fiul cel mai mic, dar văzând că toate rămân fără de folos, plecase să încerce şi la Benares.

— Tu trebue să fii din partea de miazănoapte? întrebă ţăranul, făcându-şi loc cu umărul pe mijlocul mulţimei care inundase hudiţele strâmte ale oraşului, şi tăindu-şi drum, întocmai cum făcea şi taurul pe care îl avea acasă.

— Da, cunosc şi eu Punjabul. Mama mea a fost Pahareenă, dar tatăl meu era de fel din Amritzar, din vecinătatea Jandialei, răspunse Kim cu glasul mieros, aducându-şi aminte de întâmplările care pot ieşi în calea unui om plecat la drum.

— Jandiala... Jullundur? Oho! Atunci suntem mai mult sau mai puţin vecini, răspunse omul şi privi înduioşat spre copilul pe care îl ducea în braţe. Tu pe cine slujeşti?

— Pe un om sfânt, care este în templul Tirthankers.

— Toţi sunt sfinţi, cum nu se mai poate... dar tot atât de lacomi, răspunse jatul cu amărăciune. Am ocolit colonadele şi am bătătorit lespezile templelor de mi s'au tocit picioarele, dar copilul meu nu s'a făcut cu nimic mai bine. Fiind şi maică-sa bolnavă... Stai binişor mititelule... Când l-au apucat frigurile, i-am schimbat numele şi l-am îmbrăcat în haine de fată. Am încercat de toate, afară de... căci spuneam maică-si, când mi-am făcut legătura ca să plec spre Benares, (ar fi trebuit să vină şi ea cu mine), că ar fi poate mai bine să încerc şi cu Sakhi Sarwar Sultan, care ne-ar fi de mai mult folos. Noi cunoşteam mila lui, dar zeii lui din ţara de jos, ne sunt străini.

Copilul se întoarse în aşternutul tare, pe care i-l făceau braţele noduroase ale părintelui său, şi se uită la

Kim, pe sub pleoapele grele.

— Toate acestea nu ți-au folosit la nimica? întrebă Kim cu glasul liniștit.

— La nimica... chiar la nimica, răspunse copilul cu buzele crispate de friguri.

— Zeii i-au dat cel puțin o minte luminată, zise tatăl copilului, cu mândrie. Când te gândești, cu câtă înțelepciune ascultă la tot ce spui! Uite, templul tău e colo! Ascultă, eu sunt un om sărac și am avut de-a face cu fel de fel de preoți, dar la urma urmei, copilul meu, tot copilul meu rămâne, și dacă ești de părere, că un dar pe care l-aș face stăpânului tău, ar putea să-l vindece, nu știu ce n'aș fi în stare să fac...

Kim se gândi câteva clipe, plin de mândrie. Acum trei ani ar fi profitat de ocazie, fără să mai stea nicio clipă la îndoială și și-ar fi văzut de drum, fără să se mai gândească la această întâmplare; astăzi însă, după respectul pe care i-l arăta jatul, se vedea că acesta îl consideră drept un bărbat. Afară de asta, avusese și el friguri, în două rânduri, și nu-i era greu să-și dea seama că fiul țăranului era gata să moară tocmai de această boală.

— Chiamă pe stăpânul tău încoace, și-i voi da zapis la mână, asupra celui mai bun jug, pe care îl am în gospodăria mea, dacă va reuși să vindece copilul.

Kim se opri în fața porții încărcate de sculpturi a templului. Un bărbat Oswal, îmbrăcat în alb, cămătar din Ajmir care tocmai atunci ieșea, iertat de toate păcatele pe care le săvârșise cu cămătăria, îl întrebă ce caută.

— Eu sunt *chela* al lui Teshoo lama din Bhotiyal, care se găsește în templul acesta. A trimis vorbă după mine să vin. Spune-i că-l aștept.

— Nu uita copilul, strigă jatul stăruitor, apoi începu

JATUL ȘI COPILUL SĂU BOLNAV

să vorbească în punjabi. O sfântule... ucenic al omului sfânt, tu care stăpânești lumea, Doamne, uită-te cu milă la cel care s'a oprit în poarta aceasta.

Astfel de implorări sunt însă atât de obișnuite în Benares, încât trecătorii nici nu mai întorc capul spre cel care oftează.

Oswalul împăcat cu sine, duse vorba în interiorul templului, și minutele grele începură să se scurgă cu indiferența caracteristică orientală, căci lama dormea în celula lui și niciunul dintre preoți nu s'ar fi dus să-l trezească. Când sunetul sec al mătăniilor lui trezi din nou pacea din curtea interioară a templului plin de imagini ale Arathsilor, un novice se apropie de el și-i șopti.

— A sosit *chela* al tău, așa că bătrânul își văzu numaidecât de drum, fără să-și termine rugăciunea.

Statura lui înaltă nici nu apăru bine în cadrul porții când jatul se repezi spre el și ridicând copilul deasupra capului, strigă cu glas tare.

— Coboară-ți ochii sfântule, asupra acestui copil, și dacă zeii vor vrea, el va trăi... va trăi! apoi scotocindu-se în chimir, scoase un bănuț de argint.

— Ce s'a întâmplat aici? întrebă lama întorcându-se spre Kim. (Se vedea cât de colo că acuma vorbea mult mai bine dialectul urdu, dar tatăl băiatului, nu mai întârzie cu explicații).

— N'are nimic decât friguri, și e prost hrănit, răspunse Kim.

— I-e silă de orice și nu poate mânca; maică-sa nu a venit.

— Sfântule, dacă îmi dai deslegare, eu l-aș putea vindeca.

— Cum adecă, au reușit să facă din tine un vinde-

cător? Stai, aci, zise lama și se așeză pe ultima treaptă a scării templului, alături de jat. In timpul acesta Kim se uita la ei cu coada ochiului și deschise cutioara de betel. La școală se gândise de multe ori că va reveni la lama în calitate de sahib, și că-l va face să rămână mirat, înainte de a-i spune cine este, întrebuințând astfel toate apucăturile închipuite de o minte de copil. Era ceva tragic în atitudinea lui, scotocind printre fiolele și bulinele din cutie, în timp ce murmura în șoaptă cuvinte neînțelese. Chinina o avea în tablete și printre ele erau unele de coloare cafenie care probabil conțineau extract de carne, dar această parte a chestiunei, *nu-l interesa pe el.* Copilul nu vru să mănânce tablete de extract, dar băgând una în gură și sugând-o, spuse că-i place gustul ei sărat.

— Atunci ia-le pe toate șase, zise Kim întinzându-le omului. Trei dintre ele le vei fierbe în lapte, iar celelalte trei în apă. După ce va bea laptele, dă-i pe asta (și Kim îi întinse o jumătate bulin de chinină), pe urmă îi vei da să bea apa, și când se va trezi, îi dai și cealaltă jumătate din acest bulin alb. Totodată îți mai dau acest medicament cafeniu pe care să-l sugă în drum spre casă.

— Doamne, ce înțelepciune, se minună omul și întinse lacom mânile după medicamente.

Erau exact aceleaș medicamente pe care le întrebuințase și el cu ocazia unei crize de malarie pe care o avusese la sfârșitul toamnei, și pentru a impresiona pe lama, adăugase de la sine murmurul cuvintelor pe care le șoptise în timp ce scotocea în cutie.

— Du-te acuma, și mâine dimineață vino din nou.

— Dar prețul... care este prețul? Stărui jatul. Căci dacă fiul meu se va face din nou bine, nu mă pot întoarce la maica lui să-i spun că a fost vindecat pe drum de cine-

va căruia nu i-am dat în schimb nici cel puţin o strachină de ştir.

— Jaţii aceştia sunt toţi la fel, răspunse Kim cu blândeţe. Odată un jat sta pe grămada de gunoiu, în timp ce treceau elefanţii regelui, şi văzându-i s'a ridicat în picioare şi a întrebat: Hăitaşule, cu cât vinzi măgăruşii aceştia ?

— Jatul începu să râdă cu hohote, şi se scuză în faţa lui lama.

— Aceasta este o zicătoare adevărată, din partea de unde sunt eu. Aşa suntem noi jaţii. Voi veni şi mâine cu copilul; până atunci zeii căminului care sunt cei mai binevoitori, să vă binecuvinteze pe amândoi. Acum fiule, ne vom însdrăveni din nou. Nu scuipa medicamentul din gură, prinţişorule. Nu-l scuipa crăişorul sufletului meu, căci până mâine dimineaţă ne vom face din nou voinici şi tari, să frângem arcul în palme.

Ţăranul se depărtă, murmurând cuvinte de încurajare pentru fiul său. Lama se întoarse spre Kim şi toată dragostea acestui suflet stingher se oglindea în clipirea ochilor lui slăbiţi de bătrâneţe.

— Vindecând pe cei bolnavi înseamnă că faci o faptă bună ; dar înainte de toate trebue să ai ştiinţa. Ceea ce ai făcut a fost o faptă de înţelept, tu Prieten al Tuturora.

— Tu m'ai făcut sfântule să fiu înţelept, răspunse Kim, uitându-şi de ceea ce se întâmplase abia adineaori, de St. Xavier, de sângele lui alb şi până şi de jocul cu primejdia, în timp ce se plecă în ţărână, după obiceiul mohamedan, ca să atingă picioarele învăţătorului său oprit la intrarea templului. Invăţătura mea ţi-o datorez ţie, continuă el. Trei ani la rând am mâncat pâinea ta. Acum am terminat. Dela şcoală mi-au dat drumul şi mă întorc

la tine.

— Aceasta este răsplata mea. Intră, intră aci. Totul este în bună rânduială? (Intrară în curtea interioară a templului asupra căruia razele aurite ale soarelui după amiezii cădeau ca o beteală). Oprește-te aci, ca să te pot vedea. Așa (și se uită la el cu priviri de cunoscător), nu mai ești copilul de altădată, ci bărbat plin de învățătură, cu înfățișare de doctor. Am făcut foarte bine, când în noaptea aceea te-am dat în mâinile omului înarmat. Îți mai aduci aminte de prima noastră întâlnire la umbra lui Zam-Zammah?

— Da, răspunse Kim. Dar tu îți mai aduci aminte cum am sărit din *gari*, când mă duceam pentru prima dată spre...

— Spre Porțile Înțelepciunei? Sigur că da. Și de ziua când am mâncat plăcinte împeună pe malul râului din Nucklao. Da, fiule. Tu ai cerșit de multe ori pentru mine, dar atunci am cerșit și eu odată. pentru tine.

— Nu se putea altfel. Pe vremea aceea eu eram elev în casa înțelepciunei și îmbrăcat ca un fiu de sahib. Nu uita sfântule, continuă el glumind, că eu și astăzi sunt un sahib, dar numai datorită ție.

— Adevărat, și încă un sahib care se bucură de mare cinste. Vino în chilia mea.

— De unde ai aflat?

— Inainte de toate din scrisorile preotului aceluia bun pe care l-am cunoscut în tabăra oamenilor înarmați. Acesta însă s'a întors acum în țara lui, și banii i-am trimis fratelui său. (Colonelul Creighton care după plecarea lui Pater Victor în Anglia împreună cu regimentul Maverick, se însărcinase cu moștenirea misiunii lui, nu putea să-i fie decât frate). Eu însă nu prea pot înțelege

scrisorile sahibilor, de aceea trebue să mi le explice cineva. Am ales un mijloc foarte sigur. De multe ori când mă întoarceam din cercetările mele spre acest templu care pentru mine a fost ca un adevărat cuib, venea câte unul ca să caute lumina... un om din Leh care spunea că la început a fost hindustan, dar i s'a urât cu atâția sfinți (și lama întinse brațul și-i arătă imaginile Arhats).

— Un om gras ? întrebă Kim cu o clipire șireată în luminile ochilor.

— Foarte gras ; dar mi-am dat seamă numaidecât, că gândul lui era preocupat numai de nimicuri fără de niciun folos, cum sunt demonii și descântecele; de asemenea de felul și forma în care se servește ceaiul la noi în mănăstiri, și de ritualul după care sunt inițiați novicii. Era un om pe care îl preocupau o mulțime de întrebări, dar care era prieten cu tine *chela*. Tot el mi-a spus că în calitate de scrib în piață ești un băiat neprețuit. Văd însă că tu ai devenit doctor.

— Da, eu sunt un scrib, dar numai când sunt sahib ; când mă întorc însă la tine, nu sunt decât învățăcelul tău. Am terminat anii care sunt prevăzuți pentru ca să devii un sahib.

— Cam tot atât cât un novice ? întrebă lama ridicând privirea. Ți-au dat drumul dela școală, căci n'aș vrea să te am alături de mine înainte de vreme.

— Sunt complet liber. Când va veni vremea, voi ocupa o slujbă la Guvern în calitate de scrib...

— Nu ca războinic ? Prefer așa.

— Inainte de toate însă am venit, ca să pot pleca la drum cu tine. De aceea sunt acum aci. Cine cerșește acuma pentru tine, continuă el grăbit, căci bagă de seamă că lama se împotrivește.

— De foarte multe ori cerşesc singur ; dar după cum bine ştii, eu nu vin pe aici decât foarte rareori, cel mult când vreau să-mi văd ucenicul. Am cutreerat India în lung şi în lat, pe jos şi cu trenul. O ţară mare şi minunată, dar când mă întorc aici, mă simt tot ca şi la Bhotiyal.

Îşi aruncă ochii mulţumiţi în largul chiliei curate şi mici. Se aşezase pe o mică pernă, cu picioarele încrucişate sub el, în atitudinea unui Bodhisat cufundat în meditaţie; în faţa lui era o măsuţă de lemn de teak sculptat, plină cu cupe de alamă pentru ceaiu. Intr'un colţ era un altar în miniatură, tot din lemn de teak sculptat, pe care se vedea o icoană, reprezentând un Budha din alamă aurită, în faţa lui cu o candelă aprinsă şi un vas de alamă pentru ars tămâie, alături de două vase de flori.

— Păzitorul icoanelor din Casa Minunilor a făcut o faptă bună dându-mi aceste lucruri acum un an, zise bătrânul urmărind privirea lui Kim. Când eşti departe de ţara ta, astfel de lucruri îţi aduc aminte de ea şi te fac să nu o uiţi ; trebue să dăm laudă Domnului pentrucă el ne-a arătat calea cea adevărată. Priveşte, zise el arătându-i o grămăjuie de orez colorat, cu un ornament ciudat pe deasupra. Pe vremea când eram stareţ în lamaseria mea, înainte de a fi câştigat lumina, făceam această ofrandă în fiecare zi. Aceasta este jertfa lumii în faţa Domnului. Noi cei din Bhotiyal, sacrificăm în felul acesta în fiecare zi pentru cinstirea Legii celei Drepte. Fac şi astăzi tot aşa, cu toate că-mi dau seamă, că Cel Preaînalt este mai presus de toate sbuciumările noastre, zise lama şi luă o priză de tutun.

— Ceea ce faci este foarte bine, sfântule, murmură Kim, întinzându-se pe perne, mulţumit şi puţin cam ostenit.

— Afară de asta, continuă bătrânul zâmbind, am început să fac imagini din Roata Vieţii. Ca să fac o icoană îmi trebuesc trei zile. Tocmai lucram, dar se poate că şi aţipisem, când au venit să-mi spună că ai sosit. E foarte bine că eşti aci lângă mine. Iţi voi arăta lucrările mele, nu din mândrie, ci pentrucă va trebui să înveţi şi tu. Sahibii nu stăpânesc nici ei toată înţelepciunea lumii.

Intinse braţul şi scoase de sub măsuţă un caet de hârtie gălbuie de China care mirosea foarte ciudat, câteva pensule şi o bucată de tuş solidificat. In linii schiţate sever, făcuse imaginea reprezentând Roata Vieţii cu cele şase spiţe, şi la mijloc mistreţul, şarpele şi porumbelul (ignoranţa, supărarea şi plăcerea), între acestea erau toate fericirile şi toate nenorocirile ce se pot întâmpla în viaţă. Se spune că această Roată a fost făcută pentru întâia dată de însuş Bhodisat, din boabe de orez, în colbul drumului, pentru a învăţa pe discipolii săi. Veacurile de mai târziu au limpezit această imagine în sute de figuri mărunte, şi fiecare linie îşi are semnificaţia ei. Numai foarte puţini pot tălmăci parabola acestei imagini, şi în toată lumea nu se găsesc nici douăzeci de oameni care să fie în stare să o desemneze cu precizie, fără să aibă un model la îndemână; iar din cei care pot să o şi desemneze şi să o explice, nu sunt decât trei inşi.

— Am învăţat şi eu să desemnez, dar desemnul acesta este o minune a minunilor, zise Kim.

— Eu am făcut acest desemn ani de-a-rândul. A fost un timp când îl terminam dela aprinsul luminei în opaiţ, până când venea rândul să schimbi feştilele. Te voi pregăti şi pe tine pentru ca să poţi face acest desemn şi te voi învăţa ca să-l tălmăceşti.

— Prin urmare plecăm la drum?

— Drumul este scopul cercetărilor noastre. Te-am aşteptat să vii. Mi s'a arătat destul de limpede în visurile mele, mai ales în noaptea când porţile înţelepciunei s'au închis pentru prima dată pe urma ta, că fără tine nu voi reuşi să-mi găsesc niciodată râul pe care-l caut. In nenumărate rânduri, după cum ştii şi tu, am încercat să îndepărtez dela mine această viziune, căci mă temeam că este deşertăciune. Tocmai de aceea n'am vrut să te iau cu mine în ziua aceea când am mâncat plăcintă amândoi pe marginea râului din Lucknow. Nu voiam să te iau cu mine, căci nu sosise vremea şi nici nu ne putea fi alegerea prielnică. Am cutreerat pământul din munţi până la mare şi dela mare până în munţi, fără folos. Pe urmă mi-am adus aminte de *Jâtaka*.

Povesti lui Kim parabola cu elefantul cel care avea ferecat pe picioare un inel de fier, aşa cum o povestise de atâtea ori preoţilor Jaini.

— Nu mai am nevoie de niciun fel de confirmare, zise el drept încheiere. Tu mi-ai fost trimis pentru ca să-mi stai într'ajutor. In ziua când am rămas singur, din cauză că tu mi-ai fost luat, cercetările mele nu mai aveau niciun rost. Prin urmare ne vom ridica de aci din nou împreună, şi de astă dată sunt încredinţat că cercetarea mea va avea bun sfârşit.

— Incotro ne ducem?

— Prietene al Tuturora, asta nu are niciun fel de importanţă. Cercetările mele sunt sigure, aşa cum ţi-am spus. La nevoie râul ar putea să izbucnească din pământ, chiar la picioarele noastre. Am făcut o faptă bună, trimiţându-te să treci porţile înţelepciunei, şi să ai cea mai preţioasă dintre podoabele ce pot fi date acolo omului. Tu te-ai întors acuma, după cât văd, ca urmaş al lui

Sakyamuni, doctorul, care în Bhotiyal are numeroase altare unde este slăvit. Atât îmi ajunge. Suntem împreună, şi toate sunt din nou aşa cum erau înainte de asta... prietene al stelelor... *chela* al meu!

Pe urmă începură să vorbească lucruri obişnuite, dar lama nu-l întrebă nimica despre felul de viaţă în institutul St. Xavier, şi nici nu se interesă de obiceiurile şi purtările sahibilor. Gândurile lui se duceau înapoi, tot mai departe în trecut, şi retrăi clipă de clipă întâiul drum minuat pe care îl făcuseră împreună, şi se simţea atât de mulţumit încât începu să râdă încetişor, apoi se adună ghem şi simţindu-şi pleoapele grele, aţipi legănat de somnul uşor al bătrâneţelor.

Kim urmărea razele tulburi de soare ce se stingeau în largul curţii şi începu să se joace cu pumnalul său de alungat umbrele şi cu mătăniile. Larma depărtată din Benares care este cel mai vechiu oraş dintre toate oraşele pământului, şi e zi şi noapte mereu treaz în faţa zeilor săi, se auzea fărâmându-se sub zidurile templului, cum se fărâmă valurile unei mări furioase la picioarele digurilor. Din când în când câte un preot Jain trecea prin curte, în mână cu câte o ofrandă pe care o punea în faţa icoanelor, apoi mătura cărarea în jurul lui, de teamă să nu calce vreo gâză care i-ar putea ieşi în cale. In fundul umbrei clipea feştila unui opaiţ, şi numaidecât se auzi şi psalmodia rugăciunilor. Urmărea stelele cum apăreau una după alta din fundul întunerecului tulbure şi adânc, până când se simţi moleşit şi se întinse în faţa altarului să doarmă. In aceeaş noapte visă numai în hindustană, fără niciun amestec de cuvinte englezeşti.

— Sfântule, zise Kim când văzu că pe la ceasurile

trei din spre ziuă se trezise şi lama din visurile lui şi se pregătea de plecare, ce facem cu copilul căruia i-am dat ieri medicamente. Jatul va sosi aci, de cum va începe să se lumineze de ziuă.

— Bună vorbă. In graba de a pleca la drum, era să fac o greşeală, răspunse bătrânul, şi aşezându-se pe perne, începu să-şi plimbe mătăniile printre degete. Nu mai încape nicio îndoială, omul bătrân ajunge în mintea copiilor, zise el cu convingere. Când vor ceva, trebue să le dai numaidecât, căci altfel se supără şi încep să plângă. De multe ori când eram plecat la drum, mă supăram şi începeam să bat din picioare, din cauză că în faţa mea era un car cu boi, sau când se întâmpla ca un nor de praf să-mi întunece vederea. Când eram însă bărbat în toate puterile, asta foarte demult, lucrurile acestea nu se întâmplau aşa. In orice caz e foarte rău...

— Bine sfântule, dar tu eşti destul de bătrân.

— Ce s'a întâmplat, s'a întâmplat. O vorbă a plecat în vânt, şi fie bătrân, fie tânăr, sănătos sau suferind, înţelept sau neştiutor, cine mai poate aduce înapoi vorba plecată şi opri lucrurile din mersul lor? Crezi că Roata se opreşte din mersul ei, dacă se întâmplă să fie învârtită de un copil sau de un beţiv, dragă *chela?* Lumea aceasta este mare şi îngrozitoare.

— Eu cred că lumea este foarte bună, zise Kim şi căscă. Ce se găseşte de mâncat pe aici, căci n'am mâncat tocmai de ieri?

— Am uitat cu totul de nevoile tale. Colo găseşti ceaiu bun de Bhotiyal şi o strachină de orez rece.

— Cu astfel de mâncare nu ajungem prea departe.

Lui Kim, ca oricărui european, îi lăsa gura apă după o bucată de friptură, dar astfel de mâncări nu se găsesc

într'un templu. Cu toate acestea în loc să fi plecat îndată, cu căţuia lui de cerşetor la subţioară, preferă să-şi ghiftuiască stomacul până se lumină de ziuă, cu felii din orezul rece. Puţin după aceea, sosi ţăranul care numai ştia cum să le mulţumească.

— Astă noapte nu l-au mai scuturat frigurile şi a început să asude, spunea el. Pune-ţi mâna şi vedeţi că pielea pe el e netedă şi curată. I-au plăcut foarte mult tabletele de extract şi laptele l-a băut cu multă poftă.

Apoi ridică vălul de pe obrazul băiatului, şi acesta zâmbi somnoros, uitându-se la Kim. Câţiva preoţi Jaini se adunaseră în faţa intrării, fără să scoată o vorbă şi fără să piardă nimic din cele ce se petreceau în faţa lor. Preoţii ştiau, şi Kim ştia de asemenea că aceşti preoţi aflaseră despre revenirea discipolului lui lama. Cu toate acestea fiind oameni de înţeles, nu veniseră în timpul nopţii să-i supere nici cu prezenţa lor, nici cu vorba şi nici cu un gest cel puţin. Tocmai din cauza aceasta Kim îi răsplăti de cum se făcu ziuă.

— Frăţioare, mulţumeşte zeilor Jainilor, zise el neştiind cum se numesc aceşti zei. Frigurile au încetat cu totul.

— Uitaţi-vă, priviţi-l, zise lama care nu mai putea de mulţumire în mijlocul grupului de preoţi care îl găzduiseră timp de trei ani. Aţi mai văzut vreodată un astfel de *chela?* El slujeşte pre Domnul nostru cel care alină suferinţele.

Cultul Jainilor recunoaşte în mod oficial toate zeităţile hindustane, precum şi pe Lingam şi şarpele. Ei sunt adepţi ai tradiţiei brahmane şi recunosc toate drepturile câştigate ale castei hindustane. Tocmai din cauza aceasta, pentrucă ei toţi cunoşteau pe lama care era om bătrân şi

pe care-l iubeau, care era oaspele lor, şi plecase în căutarea adevărului, şi pentrucă nopţi de-a-rândul stătea de vorbă cu starețul lor, un metaphizician de meticuloasă conversaţie care ar fi fost capabil să spintece un fir de păr în patru, murmurară ceva în semn de aprobare.

— Nu uita, zise Kim plecându-se asupra copilului, că acest rău ar putea să se întoarcă.

— Dacă tu vei fi aproape, ca să spui descântecul anume pentru boala lui, răul nu se va mai întoarce, răspunse tatăl băiatului.

— Peste puţin timp noi vom pleca.

— Asta este adevărat, zise lama adresându-se preoţilor. Plecăm împreună, pentru a continua cercetările despre care v'am vorbit de atâtea ori. Am aşteptat până în ziua când *chela* al meu va fi destul de mare. Priviţi-l! Acum ne vom îndrepta spre miazănoapte. O, voi oameni cumsecade, ochii mei nu vor mai vedea niciodată acest loc care a fost sălaş de odihnă pentru mine.

— Bine, dar eu nu sunt cerşetor, zise ţăranul şi ridicându-se în picioare, se întinse după copil.

— Stai liniştit, nu tulbura pe omul acesta sfânt, strigă unul dintre preoţi.

— Du-te acuma, îi zise Kim în şoaptă. Ne vom întâlni sub podul drumului de fer, şi te implor în numele tuturor zeilor noştri din Punjab, să ne aduci de mâncare, curry, legume, plăcinte, prăjite în untură, şi dulciuri. Mai ales dulciuri. Intoarce-te repede!

Paloarea înfăţişării lui Kim care era chinuit de foame, îi sta foarte bine acuma după ce se ridicase în picioare, îmbrăcat în hainele lungi şi mohorâte, cu o mână pe şiragul de mătănii, iar cu cealaltă ridicată în semn de binecuvântare, aşa cum văzuse că face lama. Dacă la a-

ceastă scenă ar fi fost de faţă şi un călător englez, ar fi zis că seamănă aidoma cu un sfânt dintr'un vitraiu, când în realitate el nu era decât un flăcăuaş în primii ani de bărbăţie şi cu pântecele chiorlăind de foame.

Ceremonialul despărţirii fu lung, căci se repetă de trei ori la rând. Cercetătorul veşnicului adevăr, cel care invitase pe lama să coboare din întunerecul depărtatului Thibet şi să poposească în acest templu, un bătrân cu faţa albă, lucitoare ca argintul şi cu chelie, nu luă parte la această ceremonie a despărţirii, ci se mulţumi să stea cufundat în meditaţii, printre icoanele aşezate în curte. Ceilalţi însă se înghesuiau în jurul lui lama, încercând să-l convingă să primească câteva daruri neînsemnate, o cutioară de betel, o călimară nouă de fier, o traistă pentru alimente şi alte lucruri asemănătoare... căutând să-i atragă atenţia asupra primejdiilor care îl aşteptau în lumea din afară, şi profeţind reuşita cercetărilor lui. In timpul acesta Kim sta ghemuit pe treptele de piatră ale templului şi se simţea mai singur ca niciodată, şi-şi făcea socoteala în limba pe care o învăţase la St. Xavier.

— La urma urmelor eu sunt de vină, îşi zise el. Când eram cu Mahbub, mâncam pâinea lui Mahbub sau pe a lui Lurgan Sahib. La St. Xavier mâncam de trei ori pe zi. Aci însă va trebui să fiu de acum înainte cu ochii în patru. Afară de asta, nu prea sunt nici în formă... Ce poftă aş mai avea de o strachină de carne!... N'ai terminat încă sfântule?

Lama cu mânile ridicate deasupra capului, începu să intoneze o binecuvântare în limba chineză, cu foarte multe înfloriturі.

— Va trebui să mă sprijinesc pe umărul tău, fiule, zise bătrânul după ce porţile templului se închiseră pe

urma lui. Mi se pare că mi s'au înţepenit picioarele.

Greutatea unui om de statura bătrânului, nu era tocmai lucru de nimica, să o cari pe umăr în lungul nenumăratelor străzi întortochiate şi pline de lume, aşa că bietul Kim care purta pe umeri o mulţime de pachete şi legături de care aveau nevoie la drum, se simţi foarte mulţumit când putu să se oprească sub umbra podului dela calea ferată.

— Aci ne oprim să mâncăm, zise Kim categoric, văzând că apare Kamboh, într'o mână cu un coş de provizii, şi în braţe cu copilul. Hainele albastre fluturau pe el şi începu să zâmbească, de cum se arătă în zare.

— Treceţi la mâncare, sfinţilor, le strigă el de departe. (Se opriră pe prundul malurilor sub prima arcadă a podului, destul de departe de ceilalţi preoţi înfometaţi). V'am adus orez şi un curry foarte gustos, plăcinte calde şi parfumate cu *hing* (asafoetida), un ulcior de lapte acru şi zahăr. Crăişor al lanurilor mele, zise ţăranul întorcându-se spre fiul său, trebue să arătăm acestor sfinţi că noi jaţii din Jullundur ştim preţui o faptă bună ce ni s'a făcut... Am aflat că Jainii nu mănâncă niciun fel de mâncare pe care nu şi-au pregătit-o ei înşişi, dar adevăr grăesc (şi privirile lui se pierdură în lungul râului pustiu, apoi se întoarseră spre ţărmul din faţă) acolo unde nu e niciun ochiu străin să te vadă, nu poate fi vorba nici de castă.

— Noi însă, răspunse Kim, întorcându-se cu spatele şi umplând o frunză care slujea de tingire pentru lama, nu facem parte din niciun fel de castă.

Incepură apoi să îmbuce cu lăcomie şi fără vorbă din proviziile gustoase. Kim nici nu băgă de seamă că şi Kamboh era îmbrăcat ca pentru drum, decât în clipa

când adună şi ultimele fărâmituri de mâncare cu vârful degetelor pe care şi le linse.

— Dacă drumurile noastre se îndreaptă spre aceeaş parte de lume, eu voi merge cu tine, zise omul, căci nu se găsesc în toate părţile oameni care să facă minuni, şi copilul meu este încă destul de slab. Cu toate acestea, trebue să ştiţi că eu nu sunt de loc o fire arţăgoasă, continuă el şi plecându-se, îşi ridică măciuca ferecată de bambus şi o învârti în aer. Despre noi jaţii, se spune că am fi cârcotaşi, dar asta nu e adevărat ; cel mult când ne stă cineva împotrivă; atunci începem să vedem roşu, ca şi taurii din păşunile noastre.

— Fie cum zici, răspunse Kim. O măciucă bună poate fi de folos la vremea ei.

Lama se uita indiferent, în susul râului, pe ţărmul căruia se ridicau coloane dese de fum de pe rugurile care ardeau fără încetare. Din când în când, cu toate ordinele de oprire date de autorităţile comunei, valurile râului scoteau la suprafaţă câte un cadavru pe jumătate ars, dus de şuvoiul apei la vale.

— Dacă n'ai fi fost tu, continuă Kamboh, poate aş fi venit şi eu astăzi cu acesta până aici, zise el strângându-şi copilul la sân. Preoţii ne spun că Benares este un oraş sfânt şi e bine să mori dus de apele lui. De asta nimeni nu se îndoieşte. Eu însă, nu le cunosc zeii şi ei îmi cer bani mereu. Când faci o ofrandă în faţa unui cap ras, acesta îţi spune dinainte că nu-ţi va fi de niciun folos, dacă nu faci şi pe a doua. Spală-te ici, aruncă flori în undă, dar nu uita să dai mereu bani preoţilor. Nu, sfinţilor, pentru mine nu există în lume mai presus decât Punjabul, şi *doab*-ul din Jullundur care este cel mai bun ogor.

— Am spus de repetate ori... mi se pare chiar la

templu... că la nevoie râul se va deschide chiar la picioarele noastre. Prin urmare ne vom îndrepta spre miază-noapte, zise lama ridicându-se în picioare. Imi aduc aminte de un loc plăcut, plin de pomi încărcați de roade, la umbra cărora te poți așeza să stai în meditație, și aerul este mai răcoros decât aici, căci vânturile bat din spre munți și aduc miresmele zăpezilor.

— Cum îi zice acestui loc ? întrebă Kim.

— De unde aș putea să știu ? Tu nu știi cum îi zice?... Dar n'ai de unde, căci asta s'a întâmplat după plecarea armatei din bivuac, după ce te-au luat cu ei. Aveam acolo o cameră alături de culcușul porumbeilor, și puteam sta tihnit în mijlocul meditațiilor mele... afară de timpul când venea la mine femeea aceea guralivă.

— Aha, femeia din Kulu. Atunci este aproape de Saharunpore, zise Kim și începu să râdă.

— Cum se manifestează duhurile în gândurile învățătorului tău ! Va umbla tot drumul acesta pe jos, pentru ispășirea păcatelor din trecutul lui depărtat? întrebă Jatul curios. Până la Delhi e drum foarte lung.

— Nu ; voi cerși un *tikkut*, ca să ne putem duce cu *te-rainul*, răspunse Kim.

In India nu e obiceiul ca oamenii să spună și altora că au bani pentru nevoile lor.

— Pentru numele Domnului, hai atunci să luăm repede carul de foc Fiul meu se va simți foarte bine în brațele măsii. Guvernul a pus asupra noastră o mulțime de biruri, dar ne-a dat și ceva bun : *te-rainul* care te duce repede între prieteni și face ca cei mâhniți să se întâlnească unul cu altul.

Peste două ceasuri se îngrămădiră cu toții de-a-valma

într'un vagon şi ceasurile călduroase ale zilei le petrecură dormind. Kamboh adresă lui Kim nenumărate întrebări privitoare la drumurile pe care le făcea lama şi la preocupările lui, iar băiatul îi dete câteva răspunsuri destul de caraghioase. Kim se simţea foarte mulţumit că se găsea acolo unde era şi putea să admire peisajele regiunii din partea de apus a drumului care ducea spre miazănoapte, dar în acelaş timp să stea de vorbă cu mulţimea de călători care se schimba mereu în vagon. Chiar în zilele noastre, biletele de tren şi perforarea acestora sunt ceva de neînţeles pentru populaţia din India, care nu este în stare să priceapă, cum se poate ca după ce ai plătit o sumă de bani pentru o bucăţică de hârtie vrăjită, să vină un om cu totul străin şi să ia câte o bucată din ea. Tocmai din cauza aceasta se întâmplă foarte dese discuţii între indigeni şi controlorii eurasieni care se găsesc în serviciul căilor ferate. Kim interveni în câteva cazuri cu sfatul lui, menit să pună capăt discuţiilor acestora, şi pentru a arăta lui lama şi jatului care-i însoţea, cât este de înţelept. In drumul spre Somna însă, destinul îi dete puţin de gândit. Aci, tocmai când trenul se punea în mişcare, se repezi în vagon, un om mic de statură şi slab, un Mahratta, după cât putea judeca Kim, privindu-i turbanul ţuguiat şi şalul înfăşurat în jurul lui. Omul avea o tăietură pe obraz, şi halatul de pe el făcut ferfeniţă, iar un picior îl avea legat. Străinul spunea că s'a răsturnat cu căruţa şi era gata să fie strivit: plecase la drum spre Delhi, unde trăia fiul său. Kim îl urmări cu multă atenţie. Dacă ar fi fost târât de căruţă, cum spunea el, atunci pe trupul lui s'ar fi văzut sgârieturi pricinuite de pietrişul drumului. Toate urmele de răni de pe el însă, erau tăieturi, şi dacă s'ar fi răsturnat cu căruţa, ar fi fost peste

putință să pară atât de înspăimântat. Când încercă să-și înoade cămașa sfâșiată în jurul gâtului, se văzu că poartă un amulet din cele numite „întăritoare de suflet". In general, amuletele sunt cam toate la fel, dar nu toate sunt făcute în formă patrată, din sârmă de alamă, de asemenea sunt foarte puține dintre acelea pe argint, pe o parte cu email negru. Afară de lama și de Kamboh , nu mai era nimeni în vagonul, care din fericire era cu pereții fără uși, după vechile modele, și foarte solid. Kim se prefăcu că vrea să se scarpine și băgându-și mâna în sân, scoase amuletul. Mahrattanul se schimbă numaidecât la față, și-și scoase și el amuletul la iveală.

— Eram foarte grăbit, continuă străinul adresându-se lui Kamboh, și carul condus de un băiat, a intrat cu roata într'un șanț, așa că nu numai eu am pățit ceea ce vedeți, dar mi-am risipit și un castron întreg de *tarkeean*. Pe ziua de astăzi nu am fost fiu al vrăjilor (om cu noroc).

— Asta înseamnă o mare pierdere, zise Kamboh cu indiferență, căci cele întâmplate la Benares îl făceau să fie bănuitor.

— Cine l-a preparat ? întrebă Kim.

— O femeie, răspunse Mahratta ridicând privirea.

— Toate femeile se pricep să prepare un *tarkeean*, interveni Kamboh. După cât știu eu, este un curry foarte gustos.

— Da, este un curry foarte bun, răspunse Mahratta.

— Și foarte ieftin. Dar din ce castă faci parte ? întrebă Kim.

— Acolo unde merge omul ca să găsească *tarkeean*, nu există niciun fel de castă, răspunse Mahratta, întrebuințând cadența prescrisă. Tu pe cine slujești ?

— Sunt în slujba unui om sfânt, răspunse Kim și în-

tinzând brațul îi arătă pe lama care adormise fericit. Bătrânul se trezi numaidecât, auzind cuvintele lui.

— O, copilul acesta mi-a fost trimis de sus, pentru ca să-mi stea într'ajutor. Il chemă Prietenul a toată lumea, dar i se mai zice și Prietenul Stelelor. Acum este vindecător al suferinzilor, căci a ajuns la vârsta bărbăției. Mare este înțelepciunea lui...

— Este și fiu al vrăjilor, adăugă Kim cu glas încet, în timp ce Kamboh se grăbi să prepare o pipă, înainte ca Mahratta să înceapă să i-o ceară.

— Dar *cel* de colo cine este ? întrebă străinul speriat.

— Un om căruia i-am... noi i-am vindecat copilul și care ne este foarte obligat, răspunse Kim. Stai lângă fereastră, om din Jullundur, căci avem aci un bolnav.

— Hm, nu prea am obiceiul să stau de vorbă cu vagabonzi care îmi ies în cale la întâmplare. *Eu* nu am urechile ascuțite și nici nu sunt muiere să ascult la ce vorbesc alții, răspunse jatul și se așeză într'un colț depărtat al vagonului.

— Te pricepi la vindecat ? Căci am intrat până în gât în nenorocirea asta, întrebă Mahratta, ca să nu mai lungească vorba.

— Omul acesta are tăieturi și vânătăi pe tot trupul, zise Kim. Voi încerca să-l vindec, dar să știi că între fiul tău și mine nu poate interveni nimica.

— Ai dreptate să spui aceste cuvinte. Eu știu că îți sunt dator pentru viața fiului meu, căci tu ești un făcător de minuni... știu foarte bine.

— Arată-mi, zise Kim și se plecă să examineze gâtul lui Mahratta, în timp ce inima îi bătea în piept, gata să-l sufoce, căci acesta era marele joc cu primejdia. In timp ce eu voi recita un descântec, tu dragă frate, spune-mi

repede ceea ce ai de spus.

— Vin din partea de miazăzi unde am avut o însărcinare. Unul dintre ai noştri a fost găsit în marginea drumului cu beregata tăiată. Ai auzit de asta? (Kim dete din cap, căci el nu aflase nimic despre precedesorul lui E. 23 care fusese găsit îmbrăcat în hainele unui negustor arab, cu gâtul tăiat în marginea unui drum ce urca din partea de miazăzi). După ce am găsit o anumită scrisoare pentru care fusesem trimis, am plecat încoace. Am fugit din oraş şi m'am îndreptat spre Mhow. Eram atât de sigur că mi-au pierdut urma, încât nici nu mi-am schimbat înfăţişarea. La Mhow s'a găsit o femeie care să mă învinovăţească de furtul unor odoare, săvârşit tocmai în oraşul din care plecasem. Am băgat atunci de seamă că toată lumea din Mhow era contra mea. Am reuşit să fug din Mhow în timp de noapte, plătind poliţia care la rândul ei fusese plătită să mă predea fără niciun fel de cercetare, duşmanilor mei din partea de miazăzi. Am stat apoi timp de o săptămână ca pelerin în templul din vechiul oraş Chitor, dar n'am reuşit să mă debarasez de scrisoarea pe care trebuia să o ridic de unde fusese. Am îngropat-o sub Piatra Reginei, din oraşul Chitor, la locul ştiut de noi toţi.

Kim nu cunoştea locul, dar pentru nimic în lumea nu ar fi întrerupt firul povestirii străinului.

— La Chitor, bagă bine de seamă, eram pe pământul regilor, căci Kotah care se găseşte în partea de răsărit, cade dincolo de hotarele stăpânite de Regina noastră, şi tot în partea de răsărit este şi Jeypur şi Gwalior. Niciuneia nici alteia dintre aceste provincii nu le plac spionii, prin urmare nu te poţi aştepta la niciun fel de judecată. Am fost urmărit ca un şacal opărit, dar am reuşit să fug spre Bandakui, unde am aflat că sunt acuzat de omor,

anume de asasinarea unui copil în orașul din care plecasem, și cei din Bandakui mă așteptau cu cadavrul și martorii, hotărâți să pună mâna pe mine.

— Bine, dar Guvernul nu poate interveni?

— Noi cei care facem parte din această organizație nu putem aștepta niciun fel de protecție. Dacă ne este scris să murim, murim și s'a terminat, căci numele nostru este șters pentru totdeauna din registre. La Bandakui unde stă unul de ai noștri, mi-am zis că ar fi bine să-mi pierd urma, și m'am schimbat la față, așa că m'am deghizat în Mahratta. Am venit apoi până la Agra și aveam de gând să mă cobor spre Chitor, ca să iau scrisoarea. Eram atât de sigur că mi-au pierdut urma, încât n'am trimis niciun *tar*, ca să-i anunț unde se găsește scrisoarea, căci voiam ca tot meritul să fie al meu.

Kim dete din cap în semn de aprobare, căci cunoștea și el acest orgoliu.

— Umblând însă pe străzile din Agra, m'am pomenit față în față cu un om care mă învinuia în gura mare, că-i datorez o sumă de bani, și încunjurat de o mulțime de martori, voia să mă târască pe loc în fața judecătorilor. Ascultă, dragul meu, cei din sud sunt oameni deștepți. Spunea că m'a recunoscut că eu sunt agentul lui pentru plasarea recoltei de bumbac, arde-l-ar focul cel veșnic.

— Erai agentul lui cu adevărat?

— Nu fi prost! Eu eram omul căutat din cauza scrisorii. Am rupt-o la fugă spre cartierul casapilor și am scăpat în casa unui evreu, dar acesta temându-se de o revoltă, m'a alungat. De aci am venit pe jos până în drumul care duce spre Somna... aveam asupra mea exact banii trebuitori pentru un tikkut până la Delhi... și în timp ce mă sbăteam pe fundul unei gropi, scuturat de fri-

guri, mă pomenesc cu unul care iese din hățiș, și după ce m'a bătut crâncen și m'a tăiat, m'a scotocit până la piele, din cap până în picioare. Eram aproape de te-rain și se putea auzi destul de bine apropiindu-se.

— Cum de n'a profitat de ocazie ca să-ți taie gâtul?

— Atât de proști nu sunt nici ei. Dacă voi fi prins la Delhi, la cererea judecătorilor, care vor avea la îndemână probele de asasinat, voi fi extrădat Statului care mă reclamă. Mă voi întoarce sub escortă și voi muri încet, ca să servesc de exemplu pentru ceilalți din organizația noastră. Țara de jos nu este țara mea. Alerg roată, ca o capră cu un singur ochiu. N'am mâncat de două zile. Sunt însemnat, și-și duse mâna la legătura murdară pe care o avea în jurul piciorului, așa că la Delhi voi fi recunoscut.

— La urma urmelor în *te-rain* te găsești în deplină siguranță.

— Dacă ai trăi un an încheiat în slujba organizației noastre, nu cred că mi-ai mai spune odată aceleaș cuvinte. Telegraful trebue să bată acum cu înfrigurare, și la Delhi vor afla toate semnalmentele mele, căci îmi vor descrie toate sgârieturile și toate sdrențele care se găsesc pe trupul meu. Douăzeci de inși, la nevoie chiar o sută, se vor găsi să jure că am omorât copilul, iar tu nu mă vei putea ajuta cu nimica.

Kim cunoștea destul de bine procedeele indigenilor, pentru ca să-și dea seamă că înscenarea aceasta a fost studiată dinainte, până în cele mai mici amănunte, și că se va găsi până și cadavrul. Din când în când Mahratta își crispa degetele de desnădejde. Jatul se uita îmbufnat din colțul său, iar lama era ocupat cu mătăniile; în timpul acesta Kim examina gâtul străinului, prefăcându-se

că murmură un descântec, şi-şi făcu un plan cât ai clipi.

— Ai vreun mijloc ca să-mi poţi schimba înfăţişarea? Altfel sunt mort. In cinci... cel mult zece minute, dacă nu m'ar fi încolţit atât de cumplit, aş fi putut să...

— L-ai vindecat, făcătorule de minuni? întrebă jatul morocănos, căci văd că-l descânţi cam demult.

— Nu, căci văd că rănile lui nu pot fi vindecate cu descântece; poate cel mult dacă timp de trei zile ar zăcea îmbrăcat în haine de *bairagi*.

Acest procedeu este o penitenţă cunoscută pe care de multe ori duhovnicii o impun câte unui negustor bogat şi hrăpăreţ.

— Un preot caută întotdeauna să facă preoţi şi din alţii, răspunse Kamboh care ca orice om superstiţios, nu se putea stăpâni să nu ia în bătaie de joc, chiar propria lui credinţă.

— Prin urmare şi fiul tău va deveni preot. Cred că a sosit timpul să-i mai dau un medicament.

— Noi jaţii suntem cu toţii nişte bivoli, răspunse ţăranul îmbunat.

Kim frecă pe buzele subţiri ale băiatului o fărâmă din medicamentul amar.

— Nu ţi-am cerut nimica, zise el răstit, întorcându-se spre tatăl băiatului, decât ceva de mâncare. Poate eşti supărat din cauza asta? Acum voi vindeca un alt om, crăişorule, dacă îmi dai voie.

Omul întinse braţele ca nişte cângi spre el şi începu să se roage:

— Te rog, fii bun, nu-ţi bate joc de mine în felul acesta.

— Aş vrea să vindec pe bolnavul de colo, şi ar fi o faptă bună dacă mi-ai da o mână de ajutor. Ce fel de ce-

nuşă ai în lulea ? Albă... asta va fi foarte bună. Intre merinzile pe care le-ai adus nu cumva se găseşte şi şofran crud ?

— De... eu...

— Desfă legătura !

In legătura ţăranului erau o mulţime de nimicuri : bucăţi de pânză, unsori primite dela felceri, daruri ieftine cumpărate din bâlciuri, un şervet plin de atta, un fel de păsat indigen de coloare cenuşie, legături de tutun din miazăzi, câteva camişe colorate pentru pipe şi un pachet cu ingrediente pentru preparat curry, toate învelite într'o cârpă. Kim le răsturnă pe toate, luând înfăţişarea unui vrăjitor priceput care ştie ce face, şi începu să îngâne un descântec mahomedan.

— Inţelepciunea aceasta am învăţat-o dela sahibi, şopti el întorcându-se spre lama, (aci dacă te gândeşti la ceea ce învăţase dela Lurgan, avea deplină dreptate). In zodia omului acestuia este scrisă o mare nenorocire, cel puţin aşa scrie în stele, şi aceasta îl urmăreşte pretutindeni. Ce zici, să alung răul ?

— Prietene al Stelelor, tot ce ai făcut tu, a fost bine făcut. Să fie pe voia ta. Mai este cineva care aşteaptă vindecare ?

— Repede, haide repede, căci trenul se poate opri, gemu Mahratta.

— O vindecare chiar în pragul morţii, răspunse Kim amestecând făina jatului cu praful de cărbune şi cenuşa tutunului din luleaua de lut roşu. Fără o vorbă E. 23 îşi desfăcu turbanul şi scuturând din cap, pletele negre îi coborâră pe ceafă.

— Aceasta este hrana mea... preotule, murmură jatul.

— A intrat un bivol în mijlocul templului. Indrăs-

neşti să ridici ochii atât de sus? întrebă Kim. Trebue să desvăluesc mistere în faţa unui imbecil. Păzeşte-ţi ochii căci mi se pare că ai o urmă de albeaţă pe ei. Ţi-am scăpat copilul dela moarte şi drept recunoştinţă tu... nerușinatule! (Omul se rușină de cuvintele lui, căci Kim părea că ia lucrurile în serios). Vrei să te blestem, sau vrei... (şi plecându-se, ridică de jos cârpa în care fuseseră legate lucrurile, şi o puse omului în cap)... dacă vei îndrăsni să te gândeşti numai, că ar fi bine să te uiţi la ce voi face eu, atunci să ştii că nu te voi mai putea scăpa. Stai aci, şi să nu mai scoţi niciun cuvânt.

— Sunt orb şi surd. Numai nu mă blestema. Hai copilaşul meu... să ne jucăm de-a v'aţi ascunselea. Dar fie-ţi milă de mine şi nu ridica de pe capul meu cârpa cu care sunt acoperit.

— Am o rază de speranţă, zise E. 23. Care este planul tău?

— Vom vedea mai târziu, răspunse Kim şi-i făcu semn să-şi scoată cămaşa.

Ca orice om dela miazănoapte E. 23 ezită să se despoaie în faţa lui.

— Din ce castă face parte un gât care nu mai ţine de trup? întrebă Kim desbrăcându-l până la cingătoare. Va trebui să fac din tine un Saddhu, cu trupul complet galben. Dă-ţi jos hainele şi trece-ţi părul peste ochi, până scutur cenuşa pe tine. Pe urmă să-ţi fac şi un semn de castă pe frunte, zise el şi scoţându-şi din sân cutioara cu văpselile de topograf, luă pe cea de carmin.

— Mi se pare că tu eşti abia la începutul meseriei? întrebă E. 23, care căuta să-şi salveze viaţa, în timp ce lepădă de pe el hainele cu care era îmbrăcat şi Kim îi zugrăvi semnul unei caste nobile între sprâncenele în-

cărcate de cenușă.

— Dragă frate, eu fac parte din grupare numai de două zile, răspunse Kim. Pune mai multă cenușă pe piept.

— Ai cunoscut pe unul care vindecă perle bolnave? întrebă străinul și dintr'un singur gest își desfăcu pânza cu care era înfășurat turbanul, de plesni în aer ca un biciu, apoi se încinse cu ea peste mijloc, căutând să se înfășure cu tot meșteșugul cu care un Saddhu își încinge brâul.

— A, va să zică tu cunoști procedeele lui? Mi-a fost și mie câtva timp învățător. Trebue să-ți desfac piciorul; cenușa vindecă și rănile. Freacă-te bine peste tot locul.

— Odinioară eram mândria lui, dar văd că tu ești mult mai bun decât mine. Zeii au fost buni cu noi. Dă-mi mie *asta*.

Intre lucrurile jatului găsise și o cutie de tinichea albă, plină cu buline de opiu. E. 23 își umplu mâna și le dete pe gât.

— Sunt bune contra foamei, a spaimei și a frigului, zise el. Afară de asta fac să ți se roșească ochii. Cred că acuma voi fi din nou în stare să mă joc cu primejdia. Nu ne mai lipsește decât un clește Saddhu. Ce facem cu hainele cele vechi?

Kim le făcu sul și le bagă sub tunica lui largă. Cu o bucată de văpsea de ocru începu să-i tragă linii largi pe picioare și pe piept, peste văpseaua de șofran și stratul de cenușă și făină.

— Sângele închegat pe haine ar fi deajuns pentru ca să fiu spânzurat.

— Se poate, dar nu e nevoie să le arunci pe fereastă... Am terminat. Intoarce-te și privește jatule, iar

glasul lui tremură pătruns de aceeaş satisfacţie ca al unui copil când reuşeşte să facă o glumă de haz.

— Zeii ne-au luat sub scutul lor, răspunse Kamboh, apărând de sub învelitoarea lui ca un bivol care apare din mijlocul păpurişului. Dar unde este Mahratta? Ce ai făcut cu el.

Kim fusese învăţat de Lurgan Sahib cum trebue să procedeze, dar afară de asta chiar E. 23 era prin forţa lucrurilor un bun actor. In locul negustorului slăbănog care tremura ca varga, în colţul vagonului, era acuma un Saddhu aproape gol, cu trupul uns cu cenuşă şi vărgat de colori gălbui, cu părul plin de praf şi cu ochii umflaţi (pe stomacul gol opiul îşi face efectul foarte repede) şi plini de îndrăsneală şi brutalitate. Era aşezat cu picioarele încrucişate sub el, la gât cu mătăniile cafenii ale lui Kim şi pe umeri cu o bucată de stofă persană, înflorită. Copilul îşi îngropă capul la pieptul tatălui său care se uita înspăimântat.

— Ridică fruntea crăişorule; am plecat la drum împreună cu vrăjitorii, dar să nu-ţi fie teamă, căci nu mănâncă oameni. Ei haide nu plânge... căci n'are niciun rost ca azi să vindeci un copil bolnav de moarte, pentru ca mâine să-l omori singur cu spaimele.

— Copilul va fi mulţumit toată viaţa, căci a fost de faţă la o vindecare ne mai auzită. Pe vremea când eram şi eu de seama lui, făceam cai şi oameni din argilă.

— Am făcut şi eu, iar noaptea vine Sir Banas şi le dă viaţă, în dosul grămezii de gunoiu din faţa bucătăriei noastre, gângurì copilul.

— Va să zică nu te sperii de nimica nu e aşa crăişorule?

— M'am speriat pentrucă am văzut şi pe tatăl meu

că s'a speriat. L-am simțit cum îi tremurau brațele.

— Ia te uită, găinarul! exclamă Kim. (Jatul roșinat începu să râdă și el). Am vindecat pe acest nenorocit negustor de o boală grea. Va trebui acuma să-și lase aci toate lucrurile și condicele de conturi, și va trebui să stea trei nopți la rând pe marginea drumului, pentru a-și răpune dușmanii, căci semnele stelelor sunt acuma împotriva lui.

— Eu zic că din ce sunt mai puțini cămătari, va fi cu atât mai bine. Dar la urma urmelor, Saddhu ne Sadhu, va trebui să-mi plătească bucata de pânză pe care o are pe umeri, căci face parte dintre lucrurile mele.

— Nu mai spune! Dar copilul pe care îl ai în brațe, mi se pare că nu mai departe decât acum două zile, ar fi trebuit să-l pui pe rugul din marginea râului. Mai am ceva de spus. Transformarea aceasta am făcut-o în fața ta, pentrucă altfel nu se putea. I-am schimbat și trupul și sufletul. Prin urmare ascultă om din Jullundur; dacă se va întâmpla ca să-ți aduci aminte de ceea ce ai văzut și ai auzit aici, și să pomenești bătrânilor adunați sub copacul de sfat, sau în casa ta, sau preotului, care va veni să binecuvânteze cireada ta, boala de grumăzare va da peste vitele tale, foc va lua coliba ta, iar șobolanii vor da iama în hambarele tale, și zeii noștri vor lovi cu blestem ogoarele tale din care rodul va pieri și iarba se va usca, secătuind pământul în calea ta și în urma plugului tău. (Acesta era un blestem pe care Kim îl auzise dela un *faquir* care sta în Poarta Taksali pe vremea când el era copil. Cu toate că trecuse multă vreme de atunci blestemul își făcu efectul chiar acuma).

— Incetează sfântule, fie-ți milă de mine și încetează, se tângui jatul. Nu blestema casa mea, căci nu

am văzut nimica. N'am bănuit nimica. Eu sunt robul tău! şi plecându-se în genunchi sărută picioarele goale ale lui Kim şi se bătu cu fruntea de duşumelele vagonului.

— Dar cum ţie ţi-a fost rânduit să mă ajuţi cu o mână de făină, cu puţin opiu şi alte lucruri de nimic, cărora le-am dat cuvenită cinstire întrebuinţându-le în meşteşugul meu, zeii te vor binecuvânta pentru ceea ce mi-ai făcut, zise el şi spre uşurarea omului, murmură o lungă binecuvântare, dintre acelea pe care le învăţase dela învăţătorul său Lurgan Sahib.

Lama se uita la el din dosul ochelarilor cu mai multă atenţie decât îl urmărise în timpul cât durase deghizarea.

— Prieten al Stelelor, zise el într'un târziu, tu ai câştigat multă înţelepciune. Fereşte-te ca aceasta să nu facă în sufletul tău loc pentru trufie. Nu se găseşte om care urmează Legea cea dreaptă, şi cu toate acestea să vorbească despre ceea ce a văzut şi a auzit, în faţa altora, fără să se teamă de ce va urma.

— Nu, nu, aşa ceva nu se întâmplă, se grăbi jatul să răspundă, de teamă ca bătrânul să nu înceapă aceeaş serie de blesteme pe care le auzise dela ucenicul său.

In timpul acesta E. 23 respiră uşurat şi se lăsă în voia opiului care pentru un asiat este în acelaş timp hrană, tutun şi vindecare.

Şi aşa, în mijlocul unei tăceri pe deasupra căreia plutea groaza şi frica de necunoscut, trenul intră în gara Delhi pe la aprinsul luminilor.

CAPITOLUL XII.

Cine-i îndrăgitul de zări ce marea dori cu săratele ape?
Muget din funduri de-adânc ridicat, ăulitul tăriei pustii
când prinde să sape?
Fiorul ce-aleargă în tremur domol pe pânza verde și sură,
ca ciute în culcușuri speriate?
Când cerul coboară mai jos, să sugrume furtuna ce freamătă,
urlă, fuge și vine?
Acela înțelege munteanul ce din șuer de viscol mireasma
zăpezii o simte ca mine,
Și pod pe prăpăstii întinde troenii, și cedrii doboară.

— Mi-a venit inima la loc, zise E. 23 strecurându-se în mijlocul mulțimei ce mișuna pe platforma gării. Foamea și groaza fac pe oameni să-și piardă capul, altfel ar fi trebuit să mă gândesc numaidecât la acest mijloc de scăpare. Am avut dreptate. Au venit să mă caute. Tu mi-ai scăpat viața.

Un grup de polițiști punjabi, îmbrăcați în pantaloni galbeni și conduși de un tânăr englez, care transpira din greu, despărțea lumea în două, căutând să-și facă loc spre vagoanele trenului. In urma lor, nesimțit ca o pisică, venea un om pântecos și gras, care după înfățișare trebue să fi fost un funcționar al curții de justiție.

— Uită-te la tânărul Sahib ; cetește o hârtie, pe care o are în mână; acestea trebue să fie semnalmentele

mele, zise E. 23. Umblă din vagon în vagon, ca pescarii când își întind năvoadele pe malul unui lac.

Când grupul polițiștilor ajunse la compartimentul lor, E. 23 își plimba mătăniile printre degete, cu mișcări grăbite și sigure, iar Kim făcea glume pe socoteala lui, din cauză că fusese atât de distrat, încât își pierduse cleștele cu inele, care sunt semnul caracteristic al unui Saddhu. Lama cufundat în meditație, privea drept în fața lui, iar țăranul își aduna lucrurile, aruncând priviri piezișe celor care intraseră.

— Aici nu e nimeni, decât o ceată de boaite, strigă englezul în gura mare, și țăranul simți că este apucat de un fel de teamă; poliția indigenă înseamnă jaf pentru indigenii din toată India.

— Marea greutate este acuma, să pot trimite o telegramă cu care să-i anunț unde se găsește ascunsă scrisoarea după care m'au trimis. In hainele acestea nu mă pot duce la oficiul de *tar* (telegrafic).

— Nu ești mulțumit că ți-am scăpat capul ?

— Nu, dacă lucrul nu e decât pe jumătate terminat. Vindecătorul perlelor bolnave nu ți-a spus niciodată așa ceva ? Ui-te, vine un alt sahib !... Ah...

Era un chestor dela poliția districtuală, înalt și țeapăn în uniformă, cu centiron, cască și pinteni poleiți... așa că era foarte mândru și se apropia răsucindu-și mustața neagră.

— Cât sunt de proști sahibii aceștia dela poliție, murmură Kim mulțumit.

E. 23 se uită la el cu coada ochiului.

— Cred că nu greșești de loc, răspunse el cu glasul schimbat. Mă duc să beau puțină apă. Ai grijă să nu-mi ia cineva locul.

O luă la fugă și era gata să cadă în brațele englezului, care îl primi cu o ploaie de înjurături debitate în dialect urdu, dar destul de prost.

— *Tum mut?* Ce ești beat? Ce te repezi așa, de par'că toată gara din Delhi ar fi numai a ta.

E. 23, spre marea satisfacție a lui Kim, îi răspunse la rândul lui, fără să-i tresară niciun mușchiu al feței, cu un torent de înjurături. Scena aceasta îi aduse aminte de micii toboșari și măturătorii cazărmii din Umballa, de pe vremea primelor lui zile de îngrozitoare captivitate.

— Mă tâmpitule, strigă englezul cu glas trăgănat. Nickle jao ! Intoarce-te în vagonul tău !

Retrăgându-se, pas cu pas, plin de respect pentru ordinul primit, dar domolind glasul, care vărsa înjurăturile la adresa acestui D. S. P. (District Superintendent of Police), Saddhul cel galben se urcă din nou în vagon, afurisindu-l până la al șaptelea neam, în numele Pietrii Reginei și a celor ce se găsesc scrise sub piatră (Kim era gata să facă o săritură în aer), și a unei întregi serii de zeități, de ale căror nume el nici nu auzise până acuma.

— Nu te înțeleg ce spui, se răsti englezul, roșu de mânie, dar bănuesc că trebue să fie o obrăznicie fără pereche tot ce spui. Hai pleacă de aci !

E. 23 prefăcându-se că nu înțelege ceea ce spune englezul, își scoase biletul de tren pe care polițistul i-l smulse din mână.

— Oh, zoolum ! Ce tiranie, gemu jatul din colțul vagonului, și totul pentru o simplă glumă. (El râsese cu poftă auzind ploaia de înjurături a lui Saddhu). Descântecele tale sfântule nu-și fac astăzi efectul.

Saddhu se luă după polițist, scâncind și implorându-l. Valul de călători ocupați cu pachetele și copiii pe

care îi aveau, nici nu băgă de seamă scena petrecută alături de ei. Kim se furişă pe urma lor, căci prin minte îi fulgeră o amintire, despre un caz când mai auzise pe acest sahib furios şi prost, vorbind cu o femeie bătrână, mai acum trei ani, pe aproape de Umballa.

— Toate bune, şopti Saddhu întorcându-se spre el, din mijlocul mulţimei care se frământa şi striga pe toate glasurile ; lângă el era un ogar persan şi pe umăr avea o colivie plină de ereţi dresaţi, pe care îi ducea urmărit de un Rajput, care îi avea sub pază. — A plecat să trimită vorbă despre scrisoarea pe care am ascuns-o. Mi s'a spus că se găseşte în Peshawar, dar trebuia să fi prevăzut că omul acesta este ca şi crocodilul : întotdeauna pe celălalt mal al dulbinei. M'a scăpat din încurcătura care începuse să-mi dea de gândit tocmai acuma, dar viaţa ţi-o datorez numai ţie.

— Face şi el parte dintre ai noştri ? întrebă Kim, strecurându-se pe sub braţul unui hăitaş de cămile din Mewar, în mijlocul unui grup de matroane Sikh care stăteau de vorbă.

— Este unul dintre cei mai mari, nici mai mult nici mai puţin. Am avut amândoi noroc! Îi voi face un raport despre ceea ce ai făcut tu pentru mine. Sub ocrotirea lui, voi fi de aci înainte în siguranţă.

Îşi făcu loc prin mulţimea de oameni îngrămădită în faţa vagoanelor şi se aşeză pe banca din faţa oficiului telegrafic.

— Intoarce-te, căci altfel îţi vor ocupa locul din vagon. Să nu mai ai nicio grijă nici de cele ce ţi-am spus şi nici de viaţa mea. Tu m'ai ajutat să ies la larg, iar Strickland Sahib m'a ridicat din nou în picioare. Poate vom mai avea prilejul, să ne întâlnim cândva din nou, în

drumurile noastre spre jocul cu primejdia. Rămâi sănătos.

Kim se întoarse în fugă spre vagonul său; se simțea foarte mândru, dar cu toate acestea nu-i venea să creadă ceea ce vedea cu ochii, și rămase puțin cam intrigat, din cauză că nu-și putea explica tâlcul secretelor de care se simțea încunjurat.

(— „Fără îndoială în jocul acesta eu nu sunt decât un începător. Eu n'aș fi fost în stare să mă simt atât de repede pe pământ sigur, ca acest Saddhu. El știa dinainte că locul cel mai puțin luminat este tocmai sub felinar. Eu nu m'aș fi priceput să comunic știrile pe care le am, înșirând un pomelnic de înjurături... dar și sahibul era deștept. Nu face nimica... eu totuș am scăpat viața unui om"...). Unde s'a dus Kamboh, sfântule? întrebă el în șoaptă, așezându-se lângă lama, în vagonul care acuma era plin de lume.

— L'a apucat frica, răspunse lama cu glasul blând și puțin cam ironic. Te-a văzut, că pentru a-l feri de primejdie, ai schimbat pe Mahratta cât ai clipi din ochi în Saddhu. Aceasta l-a mirat foarte mult. Pe urmă a văzut pe acest Saddhu căzând plocon în mânile poliției, cu tot meșteșugul tău de a-l schimba. De frică și-a luat copilul și a plecat, căci spunea că dintr'un negustor pașnic, tu ai făcut un derbedeu nerușinat care îndrăsnește să se ia la harță cu oamenii poliției, și se temea să nu iasă și pentru el vre-un bucluc. Unde este Saddhu?

— Cu poliția, răspunse Kim... Cu toate acestea eu am scăpat de primejdie copilul acestui Kamboh.

Lama îi răspunse cu naivitate:

— O, *chela*, nu te lăsa dus de supărare. Copilul lui Kamboh l-ai vindecat numai ca să faci o faptă bună. Pe Mahratta însă, ai încercat să-l descânți cu vorbe pline de

deșertăciune, căci eu te-am urmărit, și aruncai priviri furioase cu coada ochiului, pentru ca să înspăimânți un om bătrân și un țăran slab de minte: de aci poate ieși nenorocire și bănuială.

Cu toată vârsta lui, Kim căută să se stăpânească. Ca orice tânăr, nici lui nu-i plăcea să i se facă imputări și să fie judecat din punct de vedere greșit, dar se găsea în mare strâmtoare și n'avea ce face. Trenul ieși din gara Delhi și se pierdu în noapte.

— Ai dreptate. Dacă te-am jignit, atunci recunosc că sunt vinovat.

— Este ceva mai mult decât atâta, *chela*. Tu ai dat drumul în lume unei fapte și aceasta, ca și piatra pe care o arunci în dulbină și începe să facă undă, va avea urmările pe care nu le putem cunoaște dinainte, până unde vor ajunge.

Neînțelegerea aceasta era prielnică, atât pentru vanitatea lui Kim, cât și pentru liniștirea lui lama, mai ales când te gândești că tocmai în clipa aceea din Simla plecase o telegramă cifrată care anunța sosirea lui E. 23 la Delhi, și ceva mai mult, dădea amănunte despre locul unde fusese ascunsă o scrisoare, pentru care se dase ordin să fie prinsă, înainte de a ajunge la destinație. Din întâmplare, tot atunci, un polițist prea zelos, arestase sub bănuiala de omor săvârșit într'un stat din miazăzi, pe un agent de bumbac din Ajmir, care părea extrem de indignat, în timp ce se legitima în fața lui Strickland Sahib, pe peronul gării din Delhi. In timpul acesta, E. 23 reuși să se strecoare pe căi întortochiate spre inima orașului Delhi, unde era în cea mai deplină siguranță. Peste două ceasuri, sosiră mai multe telegrame, pe adresa unui ministru al unui stat din miazăzi; telegramele spuneau că

s'a pierdut orice urmă a unui Mahratta, care fusese puțin cam stropșit pe drum; în timp ce trenul intră liniștit în gara Saharunpore, undele pietrei, la care contribuise și Kim să fie aruncată în apă, atinseră scările unui templu mahomedan din Roun, ca să deranjeze un cucernic credincios în timpul rugăciunii.

Tot atunci lama își făcea tihnit rugăciunile lui, sub ramurile unui oleandru înflorit, nu departe de platforma gării, mulțumit de prezența alături de el a discipolului său și de lumina strălucitoare a soarelui.

— Vom lăsa toate aceste lucruri în urma noastră, zise el făcând un semn spre cazanul de alamă al locomotivei oprite pe șine. Vuetul acestui *te-rain*, cu toate că este o născocire minunată, m'a muiat ca pe o otreapă. Începând de astăzi, vom fi împreună și mereu în aer liber și la soare.

— Hai să mergem până la casa femeii din Kulu.

Kim o luă repede la picior, cu toată povara bucceelor pe care le ducea cu el. De dimineață, drumul spre Saharunpore e liber și parfumat de aerul proaspăt. Își aduse aminte de diminețile pe care le petrecuse la St. Xavier, și fericirea lui nu mai cunoștea margini.

— Ce însemnează graba asta? Oamenii sfinți nu aleargă de ici colo, cum aleargă găinile, care se pârpălesc la soare. Am făcut până acuma mai multe sute de *kos*, și n'am putut rămâne singur cu tine nici pentru câteva clipe. Cum să mai poți primi învățătura în mijlocul acestei mulțimi, care te înghesuește din toate părțile? Eu însumi cum mă voi mai putea gândi la ceea ce caut, în mijlocul larmei, pe care o face lumea din jurul meu.

— Crezi că anii care au trecut, nu i-au mai scurtat din limbă? întrebă discipolul zâmbind.

— Nici pofta de vrăjitorii. Imi aduc aminte că într'un rând vorbindu-i despre Roata Vieţii, (lama începu să se scotocească în sân, ca să caute ultimul desemn pe care îl făcuse), ea nu se gândea decât la demonii care neliniştesc visurile copiilor. Va avea prilejul să facă o faptă bună, dându-ne găzduire... nu peste mult, dar cu altă ocazie... căci vom merge foarte domol şi nu ne vom grăbi de loc să ajungem la ea. Acum vom pleca la drum pe jos şi vom lăsa lucrurile să-şi urmeze cursul lor. Cercetările noastre vor fi sigure de aci înainte.

Astfel, plecară tihniţi la drum, printre câmpuri şi de-a-lungul livezilor înflorite din marginea drumurilor, ce duceau spre Aminabad, Sahaigunge, Akrola, de pe marginea Iezărului şi mica localitate Phulesa, pe sub poala colinelor ce urcau mereu spre miazănoapte, iar dincolo de ele se vedeau iarăş zăpezile. După somnul tihnit sub cerul înstelat, urma trecerea pe mijlocul câte unui sat, care începea să se trezească, şi plăcerea de a întinde căţuia de cerşetor, celor care le ieşeau în cale, fără să spună însă nicio vorbă şi cu ochii fugând dela un colţ la altul de cer, ceea ce era cu totul contrar prevederilor legii celei drepte. Pe urmă, Kim se întorcea lipăind uşor din picioarele desculţe, prin colbul mângâietor al drumului, ca să-şi găsească învăţătorul la umbra unui manguier, sau în umbra şi mai rară a unui *siris* alb de Doon, ca apoi să mănânce şi să bea în tihnă, amândoi. La amiază, după ce făceau o bucată de drum şi stăteau de vorbă împreună, se întindeau să se culce, ca apoi să plece iarăş mai veseli, după ce aerul se mai răcorea. Pe înserate ajungeau întotdeauna într'o regiune cu totul nouă, la marginea câte unui sat, pe care de trei ceasuri îl ve-

deau de departe, aşternut în mijlocul lanurilor, şi despre care vorbiseră necontenit tot drumul până să ajungă în marginea lui.

Aci îşi debitau din nou povestea, în fiecare seară alta, cel puţin întru cât privea pe Kim, şi de fiecare dată preotul sau fruntaşul satului le ura bună venire, cum era obiceiul în răsăritul ţării.

La ceasul când umbrele începeau să se scurteze, şi braţul lui lama apăsa mai greu pe umărul lui Kim, scotea din sân desemnul cu Roata Vieţii, pe care îl netezea cu mâna şi-l întindea pe câte o lespede, după ce sufla deasupra ei, şi în mână cu un pai lung, începea să-i explice fiecare părticică. Pe înălţimea aceasta stăteau zeii... şi această parte este ceea ce un om numai în vis îşi poate închipui. Dincolo este cerul nostru cu semizeii... cavalerii luptându-se printre coline. Dincolo erau tot felul de animale, care se opinteau sub poverile lor, în drumul spre urcare sau coborâre a scării; acestea erau sufletele între care nu trebue să te amesteci. Mai încolo era infernul cu tenebrele lui fierbinţi sau îngheţate, şi pline de umbre chinuite. *Chela* trebuia să înveţe care sunt relele pricinuite de lăcomia nesăţioasă, dilatarea stomacului şi arsurile intenstinelor, din cauza mâncării exagerate. Ascultător şi cu capul plecat asupra desemnului, urmărind cu degetul tot ce-i spunea lama, discipolul învăţa; când ajunseră însă la lumea celor care erau muritori de rând şi se frământau fără niciun folos, lume care era tocmai deasupra infernului, gândurile lui începură să alerge sburdalnice, căci chiar pe drumul pe unde treceau ei acuma, trecea şi roata vieţii, cu o lume care mânca, bea, vorbea, se căsătorea şi se certa, plină de neastâmpăr. Uneori, se întâmpla ca lama să întrebuinţeze la explicaţiile lui chiar

peisajele şi lucrurile pe lângă care treceau, atrăgând atenţia lui Kim, care era întotdeauna gata să-l asculte, asupra miilor de forme plăcute şi neplăcute, în care se întrupează fiinţa, după cum o văd oamenii, dar care totuş nu are nicio importanţă; îi arăta cum duhul inferior al omului — îl face să fie robul porcului, al porumbelului sau al şarpelui, şi-l face să dorească nucile de betel, o nouă pereche de boi la jug, şi mila regilor — înlănţuit de trupul pe care-l urmează în cer şi în tenebrele iadului, ca pe urmă să înceapă din nou acelaş drum al prefacerii, dela început. Se întâmpla câteodată ca în timpul explicaţiilor să se oprească alături de ei o femeie sau un om sărac, ca să asculte acest ritual, căci explicaţiile lui nu erau cu nimic mai puţin decât un ritual, şi arunca o mână de flori sau de cowry pe marginea hărţii întinse. Aceşti oameni simpli erau foarte mulţumiţi, că în drumul lor putuseră întâlni un om sfânt, care îşi va aduce aminte de ei în rugăciunile lui.

— Vindecă-i pe ei când sunt bolnavi şi suferinzi, zicea lama când vedea că Kim începe să se intereseze de ce-i spunea. Vindecă-i atunci când sunt suferinzi şi bolesc de friguri, dar fereşte-te să faci farmece. Adu-ţi aminte ce s'a întâmplat cu Mahratta.

— Prin urmare orice ai face, nu poate fi decât o faptă rea ? întrebă Kim întinzându-se sub umbra unui copac dela răscrucea drumului, care duce spre Doon, şi urmărind cu ochii un roiu de furnici, cum i se urcă pe mână.

— E bine să te opreşti întotdeauna dela faptă, afară de cazul când e vorba despre o faptă bună.

— In casa cu porţile înţelepciunei ni se spunea că a te opri dela faptă, este un lucru nevrednic de un sahib.

Ori eu sunt sahib.

— Prietene al Tuturora, răspundea lama și se uita drept în ochii lui, eu sunt om înaintat în vârstă, care se bucură ca și copiii de toate înfățișările făpturilor din jurul lui. Pentru cei care urmează calea cea dreaptă, nimic nu este negru sau alb, Hindustan sau Bhotiyal. Noi, cu toții nu suntem altceva, decât niște suflete, care își caută mântuirea. Nu interesează ce înțelepciune este împărtășită sahibilor; în ziua când vom ajunge pe malul râului pe care îl caut, alături de mine vei fi și tu mântuit de orice amăgire. Ciolanele mele bătrâne se sbuciumă după acest râu, cum se sbuciumau când eram în *te-rain*, dar spiritul, care este mai presus de aceste ciolane, așteaptă cu îndelungată răbdare. Cercetările noastre duc la bun sfârșit.

— Am ceva de spus. Poți să-ți pun și eu o întrebare?

Lama dete din cap cu demnitate.

— Trei ani la rând am mâncat pâinea ta, după cum bine știi. Spune-mi de unde veneau acești...

— In Bhotiyal sunt mai multe comori decât ar putea oamenii să-și închipue, răspunse bătrânul foarte liniștit. Acolo de unde am plecat eu, mi-a fost dată amăgirea de a mă crede respectat de cei din jurul meu. Când am nevoie de ceva, le cer. De socoteli eu nu țin seamă, căci de ele se ocupă mănăstirea. Eh, stranele negre din lamaserie și toți cei din noviciat.

Incepu să-i povestească, în timp ce trăgea linii cu degetul în țărână, tot ritualul complicat și pompos ce se desfășură în taina catedralelor ferite de avalanșe, despre procesiuni și dansuri demonice, despre schimbarea călugărilor și a călugărițelor în porci, despre orașele sfinte care erau ridicate la înălțimi de cinsprezece mii de pi-

cioare, despre intrigile şi rivalităţile dintre lamaserii, despre glasurile misteroase ce se aud în munţi şi jocul de lumini pe deasupra zăpezii înghețate. Ii povesti şi despre Lhassa şi Dalai Lama pe care îl văzuse şi i se închinase.

Zilele se scurgeau una după alta, ridicându-se în urma lui Kim ca o barieră care îl despărţea de neamul din care făcea parte şi-l făcea să uite limba mamei lui. Pe nesimţite luneca din nou în felul de gândire şi obiceiuri indigene şi îşi însuşea ceremonialul întrebuinţat de lama în timp ce mânca, sau bea, sau făcea o mulţime de lucruri obişnuite. Gândurile moşneagului erau tot mai mult preocupate de lamaseria lui, pe măsură ce se apropia de zăpezile eterne. Gândul râului pe care îl căuta, începuse să nu-l mai neliniştească. Ce e drept din când în când, privirile lui se opreau asupra unor tufe sau a unui hăţiş, aşteptând — spunea el — ca pământul să se deschidă dintr'o clipă într'alta şi să-şi reverse binecuvântarea, se simţea însă foarte mulţumit, că era în tovărăşia discipolului său, în bătaia adierilor aromite ce coborau de pe înălţimile Doonului. Pe aici nu era nici Ceylan, nici Buddh Gaya, nici Bombay şi nici ruinele năpădite de bălării, pe care le mai văzuse înainte, cu ocazia rătăcirilor lui de acum doi ani. Despre toate aceste lucruri vorbea cum ar vorbi un înţelept, care s'a lepădat demult de orice trufie, ca un cercetător urmându-şi drumul în umilinţă, ca un bătrân domolit şi înţelept, ale cărui vorbe sunt pătrunse de flacăra luminei interioare. Incetul cu încetul, lucrurile întâlnite în cale îi înviau în minte toate amănuntele rătăcirilor lui în lungul şi largul Hindustanului, până în clipa când Kim îşi dete seamă că acum are nenumărate motive să-l iubească, cu toate că înainte nu avusese niciunul. Gustau împreună aceeaş mare fericire

comună, respectând prevederile legii celei drepte, ferindu-se de vorbe urâte, de pofte desfrânate, în timp ce nu mâncau fără măsură, nici nu dormeau în paturi înalte și nici nu se îmbrăcau în haine împodobite. Timpul îl măsurau după deșertul pântecului, și lumea din satele pe unde treceau, le dădea de mâncare, așa cum era obiceiul. Ei erau stăpânii în Aminabad, Sahaigunge, Akrola de pe marginea Iezărului și mica Phulesa, unde Kim binecuvântă o femeie, care nu se lăsă înduplecată să le dea de pomană.

Dar în lungul Indiei știrile aleargă mai repede decât oamenii, așa că nu trecu mult și pe mijlocul lanurilor se văzu venind domol, un om care aducea un coș de fructe de Kabul și o cutie de struguri și portocale aurii, un slujitor cu favorite albe — un Oorya slab și uscățiv — care îi pofti să cinstească cu vizita lor pe stăpâna lui, mâhnită de gândul că lama nu a mai trecut pe la casa ei, de atâta vreme.

— Da, îmi aduc aminte de ea, răspunse lama, ca și când ar fi fost vorba de un fapt nou. Este o femeie virtuoasă, care vorbește fără niciun cumpăt.

Kim se așezase pe un colț de iesle și începuse să povestească ceva copiilor fierarului din sat.

— Vrea să ne roage ca fiica ei să mai nască un băiat. Nu am uitat-o, răspunse el. I-a fost dat să facă o faptă bună. Trimite-i vorbă că vom veni.

In două zile făcură drum de unsprezece mile pe mijlocul livezilor, ca la sfârșitul drumului să fie primiți cu toate atențiile cuvenite, căci în casa bătrânei femei se mai păstra încă vechea tradiție a ospitalității, așa că făcu și pe ginerele ei să se conformeze obiceiurilor, pe care le avea soacră-sa; iar acesta, pentru ca să aibă pace de

gura femeilor, trebui să se ducă să ia bani cu împrumut dela cămătarul satului, pentru ca să poată face față dorințelor ei. Vârsta nu domolise nici limba nici memoria bogată în înfloriturí a acestei femei bătrâne, și din dosul unei ferești cu gratii dese, în auzul unei duzini de servitori, primi pe Kim cu o ploaie de complimente, care ar fi consternat cu impudicitatea lor pe un auditor european.

— Tu ai rămas acelaș cerșetor nerușinat pe care l-am întâlnit în *parao*, strigă ea în gura mare. Încă nu te-am uitat. Spală-te și du-te să mănânci. Tatăl fiului fiicei mele e plecat de acasă, pentru câtăva vreme. Așa că noi bietele femei am rămas singure și netrebnice în toată casa.

Pentru a întări cuvintele pe care le spunea, începu să strige, de băgă slujitorii în sperieți și le porunci să aducă de mâncat și de băut ; odată cu seara, seri dintre acelea încărcate de fumuri arămii, bronzate și albastre ca turcoazul, care se târăsc în largul câmpurilor, porunci să-i aducă litiera și să o scoată în curtea nu prea curată din față, la lumina faclelor ; aci începu să clevetească din dosul perdelelor, care nu erau prea riguros trase.

— Dacă sfântul ar fi venit singur, l-aș fi primit cu totul altfel, dar cu pungașul acesta, care-l însoțește, omul nu poate fi niciodată destul de prevăzător.

— Maharanee, exclamă Kim căutând să aleagă cuvintele cele mai pompoase, nu e vina mea că un sahib... un *polis*-sahib a numit pe Maharanee a cărei față...

— Chitt ; asta a fost în timpul pelerinajului. Când suntem la drum... cunoști și tu zicătoarea.

— A numit pe Maharanee, sdrobitoare a inimilor și risipitoare de plăceri.

— Iți mai aduci aminte de vorbele lui. E adevărat,

așa a spus. Dar aceasta a fost pe vremea când tinerețea mea era în floare (și bătrâna începu să râdă ca un papagal mulțumit de bucățica lui de zahăr). Incepe acuma și spune-mi întâmplările din drumul pe care l-ați făcut până aci, în marginile buneicuviințe... Povestește-mi câte fete și femei măritate au fost străpunse de genele ochilor tăi? Veniți dela Benares? Anul acesta aș fi vrut să mă duc și eu, dar fiică-mea nu are încă decât doi băieți! Phaii! Aceasta trebue să fie consecința acestor câmpii. La noi în Kulu, bărbații sunt ca elefanții... Voi ruga însă pe Sfântul, (dă-te la o parte secătură), să-mi dea ceva farmece contra colicilor vântoase care apucă pe nepotul meu cel mai mare, în timpul recoltei manguierilor. Acum doi ani mi-a dat ceva, care ne-a fost de folos.

— O, Sfântule, exclamă Kim, abia stăpânindu-și mulțumirea, și se întoarse spre lama care asculta nepăsător.

— Este adevărat; i-am dat ceva contra vânturilor.

— Pentru dinți... dinți... dinți, strigă bătrâna cu glas răstit.

— Vindecă-i dacă sunt suferinzi, zise Kim, repetând propriile lui cuvinte, dar ferește-te să faci farmece. Adu-ți aminte ce a pățit Mahratta.

— Asta s'a întâmplat cu două rânduri de ploi în urmă. Imi împuiase capul cu scâncelile ei (răspunse lama scâncind ca și judecătorul nedrept, care scâncise înainte de el). Ține seamă de ceea ce-ți spun *chela*: așa se întâmplă, că chiar cei care urmează calea cea dreptă, sunt abătuți din drumul lor, de femeile fără minte. Trei zile la rând, cât a fost copilul bolnav, mi-a bătut capul, fără încetare.

— Ira, dar cui era să-i bat capul, dacă nu ție?

Mama copilului nu ştia nimica, iar tatăl lui, cu toate că pe vremea nopţilor reci, se întorcea pe cealaltă dungă şi începea să sforăie, după ce spunea: închină-te zeilor! M.. da, ce era să fac?

— A trebuit să-i dau farmecul; ce putea face un om bătrân în starea în care mă găseam eu.

— E bine să te opreşti de la faptă, afară de cazul când e vorba să faci o faptă bună.

— Ah *chela*, dacă se va întâmpla ca tu să pleci dela mine, voi rămânea complet singur în această lume.

— In orice caz, dinţii de lapte i-au răsărit foarte uşor, interveni femeia. Dar cu toate acestea, toţi preoţii sunt la fel.

Kim tuşi încetişor, căci fiind tânăr, nu era de acord cu ceea ce spunea bătrâna, de aceea îi răspunse:

— Nu supăra pe cel înţelept, înainte de vreme, cu vorbele tale, căci înseamnă că săvârşeşti un păcat.

— In dosul grajdurilor este un *mynah* (şi prin întunerec îşi repezi arătătorul încărcat de inele), care s'a obişnuit să vorbească întocmai ca preotul casei. S'ar putea să-mi uit de cinstea pe care trebue să o dau oaspeţilor mei, dar dacă l-aţi vedea apăsându-şi palmele pe pântecele umflat ca un cimpoiu şi strigând: „Aci mă doare", poate m'aţi ierta. Eram gata să iau un medicament dela *hakim*. Le vinde foarte ieftin, dar e sigur că pe urma acestor medicamente se îngraşă ca şi taurul lui Shiva. Copilul nu refuză să ia medicamentele, dar nu aveam încredere în ele; din cauza colorii sticlelor în care se găsesc.

Profitând de acest lung monolog, lama se strecură în întunerec, spre camera care-l aştepta pregătită dinainte.

— Probabil, l-ai supărat, zise Kim.

— Pe el, nu se poate. Este ostenit, şi eu care sunt

bunică, am uitat cu totul de asta. (Nimeni nu poate îngriji de copii, decât bunica, deoarece mamele sunt făcute numai pentru ca să-i poarte la sân). Mâine, când va vedea cât a crescut fiul fiicei mele, îi va scrie farmecul. De asemenea va putea să judece și valoarea leacurilor, pe care le dă noul *hakim*.

— Maharanee, cine este acest *hakim?*

— Un vagabond ca și tine, dar un bengalez foarte serios din Dacca, meșter mare în leacuri vindecătoare de boale. M'a vindecat și pe mine de răul unui ospăț, dându-mi o pilulă care simțeam că mă sfredelește ca un diavol căruia i-ai dat drumul. Cred că este pe undeva prin apropiere și vinde leacuri făcute de el, dar care sunt foarte folositoare. Are la el și hârtii tipărite în angrezi, în care scrie tot ce a făcut pentru bărbații slabi de șale și femei suferinde. A stat aci patru zile, dar auzind că vă apropiați, (căci preoții și *hakimii* trăesc cum trăește tigrul cu șarpele), cred că a plecat, ca să se pună la adăpost.

In timp ce bătrâna respira după acest îndelung colocviu, bătrânul servitor al casei, așezat dincolo de orbita luminei aruncate de facle, murmură: „Casa aceasta, să mi se ierte vorba, e un adevărat țarc de vrăjitori și preoți. De ce nu opresc copilul să mai mănânce fructe de manguier... dar cine să poată sta de vorbă cu o bunică?" apoi adăugă cu glas tare:

— Sahiba, *hakimul* își face somnul obișnuit de după masă. Este în clădirea din apropierea cotețului de porumbei.

Kim tresări ca un ogar, care a prins mirosul vânatului, căci pentru el era adevărată plăcere pe care numai rareori o putea întâlni, să înfrunte și să umilească un bengalez crescut la Calcutta, guraliv negustor de leacuri

din Dacca. Era peste putinţă ca lama, sau chiar el, să fie de astă dată desconsiderat, din pricina unui astfel de om. Cunoştea demult anunciurile, scrise într'o engiezească imposibilă, ale acestor negustori pe care le publicau ziarele indigene. De multe ori, băieţii din institutul St. Xavier, le aduceau pe ascuns în dormitor, ca să facă haz pe socoteala lor, căci felul în care suferinzii îşi povestesc simptomele boalei, în limbajul lor simplu, e cât se poate de naiv şi de revelator. Bătrânul Oorya, care nu aştepta decât să asmuţe un parazit contra celuilalt, dispăru grăbit în mijlocul întunerecului.

— Ai dreptate, răspunse Kim, stăpânindu-şi mânia. Marfa pe care o vând, nu este altceva decât puţină apă colorată, băgată în sticle şi o mare doză de neruşinare. Victimele şi-le aleg dintre regii decăzuţi şi bengalezii suprahrăniţi, iar marele câştig şi-l trag de pe urma copiilor, care nu sunt încă născuţi.

Bătrâna începu să râdă cu hohote.

— Nu fi invidios. Vrei să spui că farmecele sunt mai bune; nici eu n'am afirmat contrariul. Vezi ca Sfântul să-mi scrie mâine dimineaţă un amulet care să-mi poată fi de folos.

— Numai proştii tăgăduesc, se auzi un glas gros şi greoiu răsunând prin întunerec, în timp ce o formă neagră să aşeză jos cu picioarele încrucişate, numai proştii tăgăduesc puterea farmecelor, şi numai proştii se îndoiesc de puterea leacurilor.

— Odată s'a întâmplat că un şobolan a găsit un fir de şofran, şi şi-a zis : „Acuma voi deschide şi eu o dugheană", ripostă Kim.

Gâlceava începuse de-a-binele şi bătrâna se îndreptă în aşternut, ca să poată auzi mai bine.

— Fiul preotului îşi mai aduce aminte de numele dădacei lui şi cunoaşte numele a trei zeităţi. Ascultaţi ce vă spun, strigă cel din umbră, căci altfel vă blestem în numele a trei milioane de A tot Puternici.

Se vede cât de colo că omul acesta acoperit de umbră avea câteva săgeţi înveninate în tolbă şi se pregătea să le arunce contra lui Kim, de aceea continuă:

— Eu nu sunt decât un învăţător al alfabetului, şi mi-am însuşit, toată înţelepciunea sahibilor.

— Sahibii nu îmbătrânesc niciodată. Când sunt bunici, încep să danseze şi să joace ca nişte copii. Sunt oameni tari de căpăţână, se auzi glasul strident al bătrânei din dosul perdelelor litierei.

— Am şi leacuri care alungă căldurile şi supărările oamenilor bătrâni. O *sina* bine cântărită, pe nopţi când luna se găseşte în mijlocul constelaţiei prielnice, am praf de argilă galbenă.. *arplan* de China, care face să revină unui bătrân tinereţea, spre marea mirare a celor din jurul lui; şofran de Kashmir şi cel mai bun salep de Kabul. Au murit mulţi oameni înainte de a...

— De asta sunt pe deplin convins, răspunse Kim.

— ...Inainte de a fi cunoscut efectul leacurilor mele. Eu nu dau unui suferind, care vine la mine, numai cerneala cu care se scrie un descântec, ci-i dau leacuri arzătoare, care coboară în vine şi se luptă cu răul.

— Se luptă din toate puterile, oftă bătrâna.

Glasul din întunerec începu să înşire o lungă poveste de nenorociri şi dezastre, presărată cu plângeri adresate guvernului.

— Dar soarta care este mai presus de orice, a vrut ca tocmai acum eu să fiu în slujba guvernului. Sunt diplomat al unei şcoale superioare din Calcutta, pe care

s'ar putea să o cerceteze chiar un fiu din această casă.

— Sigur că o va cerceta. Dacă peste câțiva ani băiatul vecinului nostru poate deveni F. A. (First Arts, cuvânt englezesc — identic cu *certificat de studii* — pe care auzindu-l de nenumărate ori, îl întrebuințăm și ea) cred că la Calcutta vor putea lua cu atât mai multe premii, copiii deștepți pe care îi știu eu.

— N'am văzut până acuma niciodată un astfel de copil, continuă glasul din întunerec. Este născut într'un ceas prielnic, este — cu toate colicele de care sufere și care devenind colice negre, l-ar fi putut stinge ca pe un porumbel — de invidiat, căci în soarta lui e scris să trăească ani îndelungați.

— *Hai mai!* îl întrerupse bătrâna. Știu că nu e bine să lauzi copiii, altfel te-aș asculta cu plăcere. Spatele casei însă nu e păzit, și chiar pe vremea aceasta liniștită, bărbații își aduc aminte că sunt bărbați, iar noi femeile știm... Tatăl copilului este plecat și eu la vârsta mea trebue să fiu *chowkedar* (paznic). Sus, sus ; ridicați litiera. Tânărul preot și *hakimul* să hotărască singuri ce este mai bun, leacurile sau descântecele. Hai, oameni de nimica, aduceți tutun pentru oaspeți și să facem ocolirea casei, să vedem ce este !

Litiera se depărtă, legănându-se urmată de faclele care luminau rare prin întunerec și de o haită de câini. Sahiba era cunoscută de populația a douăzeci de sate împrejur, cu toate slăbiciunile, cu veninul vorbelor și marea ei generozitate. Douăzeci de sate ar fi fost gata să o înșele, după obiceiul străvechiu, cu toate acestea niciunul nu ar fi îndrăsnit, pentru toate bunătățile pământului, să intre în timp de noapte sau să o calce cu mâna înarmată, ca să o jefuiască. Aceasta însă nu o împiedeca de loc să facă

mare caz de rondul ei în jurul casei, în timp ce larma acestei inspecții se auzea până departe, pe drumul spre Mussorie.

Kim se liniști, cum este obiceiul când un vraciu se întâlnește cu celălalt în drum și nu-i vede nimeni. *Hakimul* care era cu picioarele încrucișate sub el, umplu hookah și i-o întinse prietenește, iar Kim începu să tragă fumuri din tutunul aromat. Cei adunați în jurul lor se așteptau la o lungă desbatere profesională, și poate chiar la o consultație gratuită.

— Ca să discuți despre leacuri în fața oamenilor nepricepuți, ar însemna să înveți păunul să cânte, zise *hakimul*.

—Ascultarea cuviincioasă, răspunse Kim, de multe ori nu este altceva, decât totală lipsă de atenție a celor din apropierea ta.

Bine înțeles, toate acestea nu erau altceva, decât vorbe curtenitoare, menite să facă impresie asupra celor care le auzeau.

— Hei, am un buboiu pe pulpa piciorului. Uitați-vă la el, strigă un argat.

— Plecați de aci! Mișcă-te, răspunse *hakimul*. Se vede că aci este obiceiul să supărați oaspeți aleși, de vă îngrămădiți în jurul nostru ca o cireadă de bivoli.

— Dacă ar știi sahiba... zise Kim.

— Ai, ai... Hai să plecăm, căci aceștia sunt veniți numai pentru stăpâna noastră. Poate după ce tânărului shaitan îi vor trece colicele, ne va veni și nouă...

— Stăpâna ți-a hrănit femeia pe timpul cât tu ai fost la închisoare, din cauză că ai spart capul cămătarului din sat. Cine este cel care îndrăsnește să cârtească împotriva ei, strigă bătrânul slujitor, răsucindu-și mustața în lu-

mina de lună. De cinstea acestei case eu răspund. Hai plecați, strigă el îmbrâncind argații.

Hakimul abia mișcându-și buzele, suflă spre Kim:

— Ce mai faci mister O'Hara? Sunt foarte fericit că te-am întâlnit.

Mâna lui Kim se încleștă pe camișul lulelei. Nu s'ar fi mirat de loc dacă ar fi întâlnit pe Hurree Babu oriunde în largul unui drum. Dar tocmai aici, în acest colțișor de viață liniștită, nu se aștepta de loc să se întâlnească cu el. In acelaș timp se simțea și nemulțumit, din cauză că nu-l recunoscuse mai devreme.

— Ah, ah, nu-ți mai aduci aminte că-ți spuneam la Lucknow: într'o bună zi voi ieși în drumul tău și nu mă vei cunoaște. *Resurgam*... cât ai pariat... hai?

Incepu să mestece indiferent câteva semințe de cardamă, dar respirația lui șuera ca un foiu.

— Bine, dar de ce ai venit aici, Babudji?

— Ah, *that* is the question, cum zice Shakespeare. Am venit să te feretisesc pentru strălucita ispravă dela Delhi. Eh, ce să-ți spun, suntem cu toții foarte mândri de tine. Ai fost tot atât de îndemânatic pe cât ai fost și de rapid. Prietenul nostru comun, este un vechiu prieten de al meu. A trecut prin multe întâmplări foarte primejdioase. Va mai trece și prin altele. Mi-a povestit totul; eu am povestit lui Mr. Lurgan care este încântat de progresul pe care l-ai făcut. Tot departamentul nostru este încântat de isprava ta.

Pentru întâia oară în viață Kim se simți plin de mândrie (mândria poate fi nici mai mult, nici mai puțin decât primejdie de moarte) auzind vorbele de laudă care-i veneau din partea Departamentului. Aceste laude erau cu atât mai prețioase cu cât veneau din partea unui coleg

care se bucura de mare trecere printre ceilalţi. Nimic pe pământ nu se putea asemăna cu această mândrie. Dar într'însul se deşteptă numaidecât bănuiala caracteristică orientalului: un Babu nu face atâta drum, numai de dragul unor laude pe care ar vrea să ţi le aducă.

— Spune-mi povestea ta Babu, răspunse el cu glas categoric şi autoritar.

— Ah, o nimica toată... Eu tocmai mă găseam la Simla când a venit telegrama despre afacerea pe care prietenul nostru spunea că a ascuns-o şi bătrânul Creighton... se uită la Kim să vadă cum va primi această îndrăsneală.

— Colonel Sahib, îl corectă băiatul dela St. Xavier.

— Bine înţeles. Mă găsise tocmai trândăvind, şi a trebuit să cobor spre Chitor, pentru ca să pun mâna pe scrisoarea aceea blestemată. Nu-mi place să mă duc spre miazăzi, din cauză că trebue să umbli prea mult cu trenul, dar mi-au dat o alocaţie foarte frumoasă pentru drum. Ihaa! La Delhi am găsit pe prietenul nostru comun care tocmai se întorcea. Acum stă chitic şi spune că îi vine foarte bine costumul de Saddhu. Aşa s'a întâmplat că acolo am auzit de isprava pe care ai făcut-o, fără să mai stai pe gânduri şi mânat de inspiraţia clipei, i-am spus prietenului nostru că altul afară de tine nu se poate să fie. A fost ne mai auzit, şi-am venit să-ţi povestesc.

— Hîm!

Broaştele începuseră să orăcăie pe marginea băltoacelor şi luna coborâse de cealaltă parte a cerului. Un slujitor care trebue să fi fost foarte mulţumit de ziua ce trecuse, ieşise afară şi bătea o tobă. Intrebarea care urmă, Kim i-o puse în limba indigenă:

— Cum se face că ai venit după noi?

— Ah, asta nu e lucru mare. Aflasem dela prietenul nostru comun că veniţi spre Saharunpore. Aşa că am venit şi eu după voi. Un lama roşu nu este o persoană care să nu atragă atenţia. Mi-am cumpărat cutia cu doctorii şi să ştii că sunt cu adevărat un foarte bun vindecător al suferinzilor. Am trecut pe la Akrola de pe marginea Iezărului şi am auzit vorbindu-se despre voi. Am spus şi eu o vorbă ici, una colo. Toată lumea ştia ce treburi învârtiţi. Când bătrâna aceasta primitoare v'a trimis un *dooli*, am aflat şi eu. Trecerea lui lama pe aici a lăsat amintiri neuitate. Eu cunosc multe femei bătrâne care nu se pot răbda să nu întrebuinţeze medicamente. Prin urmare iată-mă şi doctor... şi cred că auzind ce-am spus, vei recunoaşte că nu sunt unul tocmai prost. Pe cinstea mea, Mister O'Hara, pe o rază de cinzeci de mile, toţi ţăranii dimprejur vă cunosc. Aşa s'a întâmplat că am ajuns până aici. Cred că nu eşti supărat din cauza asta?

— Babudji, zise Kim ridicând privirea spre faţa largă pe care juca un zâmbet, eu sunt sahib...

— Dragă Mister O'Hara...

— Şi am de gând să iau şi eu parte la jocul cu primejdia.

— Din punct de vedere administrativ, în faţa mea eşti un funcţionar în subordine.

— Atunci ce te face să-mi vorbeşti cum vorbeşte maimuţa când sburdă printre ramurile copacilor? Nu cred ca un bărbat să coboare deghizat, tocmai dela Simla pentru a veni pe urma cuiva până aici, ca să-i spună câteva dulcegării. Eu nu mai sunt copil. Vorbeşte-mi în hindustani, şi să mergem de-a-dreptul spre gălbenuşul oului. Eşti aci în faţa mea şi din vorbele pe care mi le înşiri, tot a zecea este adevărată. Ce te-a făcut să vii până aici?

Spune-mi fără niciun încunjur!

— Mister O'Hara, sunt foarte mirat de astfel de vorbe din partea unui european. Cred că la vârsta dumitale ar trebui să știi să te servești mai bine de cunoștințele pe care le ai.

— Cu toate acestea, vreau să știu despre ce este vorba. Dacă e vorba despre joc, atunci sunt și eu aci ca să dau o mână de ajutor. In ce măsură aș putea să-ți dau ajutor, când în loc să-mi spui ce te întreb, te mulțumești cu *bukh* (să dai târcoale)?

Hurree Babu întinse mâna după lulea și pufăi, până când începu din nou să gâlgâie.

— Acum îți voi vorbi în limba indigenă. Deschide amândouă urechile Mister O'Hara... Este vorba despre certificatul unui armăsar alb.

— Din nou? Afacerea s'a terminat demult.

— Când vor fi morți cu toții, atunci se va termina și jocul nostru. Până atunci nu. Ascultă până la capăt. Acum trei ani, când Mahbub ți-a dat certificatul armăsarului alb, erau cinci regi din miazăzi care se pregăteau de războiu. Armata noastră a căzut asupra acestora, înainte ca ei să-și fi terminat pregătirile.

— Da... opt mii de oameni, și tunurile. Imi aduc aminte de noaptea aceea.

— Cu toate acestea războiul nu s'a deslănțuit, căci așa e obiceiul guvernului. Trupele au fost rechemate, deoarece guvernul era convins că a înspăimântat pe cei cinci regi. Afară de asta, nu este tocmai ușor să aprovizionezi trupele dincolo de trecători. Hilás și Bunár, rajahle care aveau și artilerie, se angajaseră să păzească trecătorile contra oricărui atac venit dela miazănoapte. Amândoi juraseră supunere și prietenie. (Hurree continuă cu gla-

sul răguşit, dar în englezeşte). Bine înţeles toate acestea ţi le spun în mod neoficial, numai pentru a te face să înţelegi situaţia politică, Mister O'Hara, căci din punct de vedere oficial, eu nu am căderea să discut acţiunea unui superior. Dar să continuiu... Această întorsătură a fost pe placul guvernului care dorea să evite cheltuielile, şi s'a încheiat o înţelegere, ca pentru o anumită sumă de rupii plătite lunar, Hilás şi Bunár să ia asupra lor paza trecătorilor, imediat ce Statul îşi va retrage trupele. La această epocă, tocmai după ce ne-am cunoscut, s'a întâmplat ca eu care fusesem negustor de cai la Leh, să fiu numit slujbaş în administraţia armatei. După retragerea trupelor eu am rămas în urmă, ca să plătesc culacii care tăiaseră drumurile pe coasta muntelui. Construirea acestor drumuri făcea parte din înţelegerea dintre Bunár, Hilás şi guvern.

— Da, şi pe urmă.

— Ce să-ţi spun; după trecerea verii, în munţi era un frig cumplit, răspunse Hurree Babu, plecându-se spre el. Mă temeam în fiecare noapte ca oamenii lui Bunár să nu vină să-mi taie beregata, ca să-mi poată fura casa de bani. Garda mea de sepoy indigeni râdea de mine. Pe cinstea mea! Eu sunt om fricos. Dar asta nu face nimica. Voi continua în englezeşte... Am trimis vorbă în mai multe rânduri că aceşti doi regi sunt vânduţi celor dela miază-noapte, iar Mahbub Ali care trecuse acuma înainte şi se găsea mult mai departe decât mine, confirmase întru toate bănuielile mele. Nu s'a făcut nimic, doar că mi-au îngheţat picioarele şi un deget mi-a căzut. Le-am trimis vorbă că drumurile pentru care eu plăteam bani săpătorilor, erau făcute numai pentru picioarele străinilor şi ale duşmanilor.

— Pentru cine adecă ?

— Pentru ruși. Toți culacii vorbeau numai de asta și făceau glume pe socoteala mea. Pe urmă m'au poftit să mă cobor și să le povestesc cu viu graiu tot ce știam. Mahbub a coborât și el spre miazăzi. Acum să vezi ce s'a întâmplat. In primăvara următoare, după ce s'au topit zăpezile (și se înfioră în umbră), dincolo de trecători se arătară doi străini, care spuneau că au venit să vâneze capre sălbatice. Aveau puști de vânătoare, dar aveau și lanțuri de măsurat, busole și nivelatoare.

— Ihî, lucrurile încep să se lumineze.

— Amândoi au fost bine primiți de Hilás și Bunár. Străinii veniseră cu făgăduieli mari, și vorbeau în numele unui Kaisar care îi încărcase de daruri. Incepură să cutreere din coame până în fundul văilor, și spuneau : „Aci este locul potrivit să ridicați un parapet ; colo puteți ridica o fortificație. Aci este locul unde v'ați putea împotrivi unei armate"... și toate acestea erau drumuri pentru care eu plătisem în fiecare lună rupii. Guvernul știa, dar n'a făcut nimica. Ceilalți trei regi care nu fuseseră plătiți ca să păzească trecătorile, au trimis în grabă mare un crainic ca să aducă știre despre reaua credință a lui Bunár și Hilás. Când tot ce era de făcut fusese terminat și cei doi străini cu compase și nivelatoare împuiaseră capul celor cinci regi că în curând o uriașă armată va mătura trecătorile (căci oamenii din munți sunt niște proști care cred orice le-ai spune), vine și ordinul : Hurree Babu, pleacă spre miazănoapte și vezi ce fac pe acolo cei doi străini. I-am răspuns lui Creighton Sahib : „Acesta nu este un proces ca oricare altul, pentru ca să te duci și să aduni dovezi, zic eu. (Incepu să vorbească din nou răstit, în englezește). Pe cinstea mea, zic eu, de ce nu dai poruncă pe

cale neofocială, să plece un om curajos și să-i otrăvească pe amândoi, ca să dea un exemplu? Cred, dacă-mi dați voie să vă spun adevărul, că această atitudine din partea dumneavoastră este o condamnabilă lipsă de energie". Colonelul Creighton s'a întors spre mine râzând. Acesta este orgoliul vostru prostesc pe care-l aduceți din Anglia. Vă închipuiți că nimeni nu îndrăsnește să uneltească contra voastră. Toate aceste nu sunt decât prostii cazone.

Kim asculta fumând în tăcere, în timp ce în mintea lui cele povestite de Babu erau cântărite pe toate fețele.

— Prin urmare te duci să urmărești pe cei doi străini?

— Nu, mă duc să-i întâlnesc. Au coborât la Simla cu coarnele și capetele caprelor, pentru ca să le dea la preparat la Calcutta. In aparență sunt exclusiv sportsmani și din partea guvernului li s'au acordat anumite înlesniri. Bine înțeles, noi procedăm întotdeauna în felul acesta, căci asta face parte din programul de urmăriri al Departamentului și este mândria noastră.

— Prin urmare ce motiv am avea să ne temem de ei?

— Pe cinstea mea; nu trebue să uiți că aceștia doi nu sunt negri, căci cu negri mă port cum te-ai purta cu niște jucării. Sunt ruși și mai ales oameni lipsiți de orice scrupul. N'aș vrea de loc să am de a face cu ei, fără să mai fie cineva de față.

— Nu cumva au de gând să te omoare?

— Asta n'ar fi nimica. Eu sunt un adept convins al lui Herbert Spencer, pentru ca să pot da ochi cu acel nimic căruia i se zice moarte și care face parte din destinul meu, după cum bine știi. Oamenii aceștia însă m'ar putea bate.

— De ce?

Hurree Babu pocni enervat din degete.

— Bine înțeles, va trebui să intru în cantonamentul lor, ca unul care vine peste numărul de slujitori prevăzut, fie ca interpret, fie că aș intra ca un năuc și prost, venit să ceară ceva de pomană, sau ceva asemănător. Odată intrat acolo, va trebui să pun mâna pe tot ce-mi va ieși în cale, așa cred. Asta ar fi pentru mine tot atât de ușor ca și a trece drept doctor în fața bătrânei. Doar că... vezi dumneata Mister O'Hara... eu sunt asiat, și vezi dumneata... în cazul acesta originea mea pentru scopul pe care îl urmăresc, ar putea fi o piedecă foarte serioasă. Pe urmă mai sunt și bengalez... ceea ce înseamnă om fricos.

— Iepurele și bengalezul au fost făcuți de Dumnezeu. N'ai ce-i face, răspunse Kim, citând o veche zicătoare.

— Cred că această împrejurare e consecința unui proces al evoluției, izvorâte din nevoile începutului, și a rămas, cu toate ale ei *cui bono*. Eu sunt grozav de fricos. Imi aduc aminte că într'un timp, în drum spre Lhassa, erau gata să-mi taie beregata. Fie vorba între noi, n'am ajuns niciodată până la Lhassa. M'am tăvălit pe jos și am început să mă vaiet, sbuciumându-mă dinainte în durerile torturilor obișnuite în China. Mister O'Hara, eu nu cred că aceștia doi ar fi capabili să mă tortureze, dar în orice caz, pentru a preveni orice eventualitate, ar fi mai bine să fiu asigurat dinainte de ajutorul unui european. (Hurree Babu tuși și scuipă într'o parte cardama pe care o mestecase). Acesta nu este decât un caz cu totul neoficial și ai putea să-mi răspunzi: Nu se poate Babu. In cazul când bătrânul nu are nimic de făcut, așa mai în grabă, poate îl vei îndupleca să facă un încunjur; sau eventual aș putea să vorbesc eu cu el. Mi-ar plăcea să rămânem amândoi în legătură cât mai strânsă de interese, până în clipa când voi da de urma acestor doi vânători deochiați.

După cele ce am auzit, la Delhi au o părere foarte bună despre dumneata. Vreau de asemenea să te trec în raportul meu oficial, după ce toată treaba aceasta va fi terminată. Va fi un merit neașteptat în statele dumitale. Aceasta este adevărata pricină pentru care am venit până aici, după dumneata.

— Hm, mi se pare că sfârșitul poveștii pe care mi-ai spus-o este adevărat, dar aș vrea să știu ce este cu începutul ?

— Privitor la cei cinci regi ? E mult adevăr și în partea asta, poate chiar mai mult decât ți-ar veni să crezi, răspunse Hurree foarte serios. Vei veni, nu e așa ? Eu plec de aci de-a-dreptul spre Doon. Mă voi duce la Mussoorie... vechiul Mussoorie Pahar, cum îi spun domnii și doamnele. Pe urmă voi trece prin Rampour, ca să ajung la Chini. Acesta este singurul drum pe unde cei doi ar putea să vină. Cu toate că nu-mi place să aștept în frig, va trebui totuș să îi așteptăm până ce sosesc. Mă voi duce împreună cu ei la Simla. Vezi dumneata, când ai de a face cu ruși, poți vorbi cu ei în franțuzește, ori limba asta o vorbesc și eu destul de bine. La Chandernagore am și câțiva prieteni.

— Fără îndoială *îi* va face plăcere să revadă munții, zise Kim ca pentru sine. In ultimele zece zile, aproape n'a vorbit despre altceva decât despre munți. Dacă am pleca împreună...

— Oh, în cazul când lama preferă ca să ne considerăm complet străini în timpul cât va dura drumul, eu nu am nimic contra. Voi merge înaintea voastră la depărtare de patru-cinci mile. Hurree nu e de loc grăbit. Avem de a face cu europeni, și veți veni pe urma mea. Timp avem deajuns ; oamenii mei vor unelti, vor iscodi în toate

părțile și poate vor ridica și schițe topografice. Eu voi pleca mâine, iar voi dacă vreți, veniți pe urma mea ziua următoare. Ei? Până mâine dimineață vei avea timp destul, ca să te gândești. Ia te uită... e aproape ziuă.

Hurree căscă sgomotos, apoi fără să spună nicio vorbă de politețe, se întoarse și se depărtă cu pași greoi spre locul unde trebuia să doarmă. Kim dormi foarte puțin și gândurile lui se depănau în hindustani:

— Aci e jocul cel mare cu primejdia. La Quetta am fost timp de patru zile ajutorul la bucătărie al femeii celui dela care am luat condica. Și aceasta făcea parte din jocul cel mare. Din partea de miazăzi, numai Dumnezeu știe cât de departe, venea Mahratta care lua parte la jocul cel mare, cu primejdia vieții sale. De astă dată voi pleca și eu departe, foarte departe spre miazănoapte, pentru ca să-mi joc partea mea în jocul cel mare care se plimbă în tot largul Indiei. Ce e mai frumos însă, este faptul că toată această plăcere o datorez lui lama care este cu mine. Tot așa lui Mahbub și lui Creighton Sahib, dar în primul rând Sfântului. Are toată dreptatea când spune: lumea este mare și minunată, iar eu... Kim... Kim... Kim... sunt numai singur în mijlocul ei. Va trebui totuș să mă duc să văd și eu pe acești străini cu nivelatoarele și compasele lor...

— Care a fost rezultatul ciorovăelii de aseară? întrebă lama după ce-și termină rugăciunile.

— A venit un negustor ambulant dintre cei care vând leacuri; un parazit al sahibei. L-am înlăturat, datorită argumentelor și rugăciunilor, dovedindu-i că descântecele noastre prețuesc mai mult decât apele colorate pe care le vinde.

— Ehe, farmecele mele. Nu cumva femeia aceasta virtuoasă vrea să mai facem unul?

— Ține chiar foarte mult.

— Atunci va trebui să-l scriem numaidecât, căci altfel îmi împuiază din nou urechile, zise lama scotocindu-se în brâu ca să scoată călimara.

— Aici la șes, ne iese mereu în cale prea multă lume. La munte am auzit că omul poate fi mult mai liniștit.

— Oh, munții... și zăpada de pe coamele lor, oftă lama și rupse o bucățică de hârtie, de mărime corespunzătoare, pentru ca să poată intra într'un amulet.

— Sunt foarte aproape de noi, răspunse Kim și deschise larg ușa camerei în fața căreia se profilau crestele nesfârșite ale Himalayei, însângerate de poleiala soarelui abia răsărit. N'am trecut niciodată pe acolo, decât îmbrăcat în haine de sahib,

Lama adulmecă aerul proaspăt al munților și rămase îngândurat.

— Dacă ne-am îndrepta spre miazănoapte (Kim aruncase vorba în timp ce răsăreau zorile) ne-am putea feri de căldura amiezii, în timpul drumului, trecând printre colinele mai joase... Ai terminat descântecul, Sfântule?

— Am scris numele a șapte demoni proști, dintre care niciunul nu face nici cel puțin cât un grăunte de neghină. Femeile acestea nebune sunt în stare să ne abată din drumul nostru cel adevărat.

Hurree Babu apăru din dosul cotețului de porumbei și ostentativ începu să-și clătească gura după ritualul obișnuit. Om foarte gras și lat în șolduri, cu grumazul ca de taur și un glas ca boncăluitul unui clopot, nu părea deloc să fie „om fricos". Cu un gest aproape impercepti-

bil, Kim îi făcu semn că afacerea este pe drumul cel bun, aşa că după ce-şi termină abluţiunile, Hurree Babu se apropie de ei, şi cu vorbe înflorite, salută pe lama. Mâncară cum era şi firesc, departe unul de altul, iar după ce terminară, bătrâna apăru în dosul gratiilor dela o fereastră, mai mult sau mai puţin acoperită de văluri, şi începu să le vorbească din nou despre colicele pricinuite de fructele verzi ale manguierului, de care suferea nepotul ei. Cunoştinţele medicinale ale lui lama erau bine înţeles, foarte reduse. Era convins că bălegarul unui cal negru, amestecat cu pucioasă, băgat într'o piele de şarpe, este un leac sigur contra holerei; în orice caz însă, simbolul îl interesa mai mult decât ştiinţa. Hurree Babu ascultă cu tot respectul cuvenit, afirmaţiunile bătrânului, astfel că lama sfârşi prin a spune despre el că este un vraciu foarte curtenitor. Bengalezul modest îi răspunse că el nu este decât un cârpaciu în domeniul misterelor; dar în orice caz, slavă Domnului, era totuş în măsură să-şi dea seamă de adevăr, atunci când se afla în faţa unui maestru. El îşi primise învăţătura dela sahibii care niciodată nu ţin socoteala cheltuielilor pe care le fac în reşedinţele lor domneşti din Calcutta; cu toate acestea, recunoştea el singur că mai presus de înţelepciunea pământească, există o altă înţelepciune, ştiinţa înaltă şi unică, izvorâtă din meditaţie. Kim ridică privirea cu invidie: în faţa lor nu mai era acelaş Hurree Babu pe care îl cunoştea de mai înainte, cel cu vorba dulceagă, fire exuberantă şi neliniştită; nu mai era nici neruşinatul vânzător de leacuri, din noaptea trecută. In locul acestuia vedea acuma un om cu experienţă, cuviincios şi prevenitor, un om grav şi învăţat care asculta cu toată atenţia înţelepciunea vorbelor lui lama. Femeia cea bătrână mărturisi lui Kim fără niciun

încunjur, că vorbele pe care le schimbau cei doi, erau mai presus de priceperea ei. Ea prefera farmecele scrise cu cerneală din gros, care să poată fi spălată în apă și băută, fără să mai vorbească apoi despre ele. Altfel, la ce mai sunt bune zeitățile? Spunea că îi plac semenii ei, bărbați și femei, și începu să-i povestească despre mărunții regi pe care îi cunoscuse înainte, despre tinerețea și frumusețea ei, despre prădăciunile pricinuite de leoparzi și capriciile dragostei în Asia; despre biruri și chiriile în creștere, despre ceremoniile funebre și nepoți (ceea ce era o aluzie ușor de înțeles), despre felul în care trebuiau îngrijiți copiii și lipsa de bunăcuviință a noii generații. Kim se interesa de lucrurile lumești ca și femeia aceasta care era gata să le părăsească pe toate, și asculta fiecare cuvânt, cu picioarele încrucișate sub el și acoperite de poala hainei lui largi, în timp ce lama înlătura unul după altul toate argumentele privitoare la vindecarea trupului cu ajutorul leacurilor înșirate de Hurree Babu.

Spre amiază, Hurree Babu își luă cutia legată în cercuri de alamă în care își avea medicamentele, și într'o mână cu papucii pe care îi întrebuința numai în cazuri de ceremonie, în cealaltă umbrela albastră, vărgată cu alb, se îndreptă spre miazănoapte, în direcția Doonului, unde spunea că este așteptat de regii mai mici ai acelor pământuri.

— *Chela*, noi vom pleca pe înserat, după ce vremea se mai răcorește, zise lama. Vraciul acesta priceput în vorbe alese, pe cât este de priceput și în meșteșugul vindecării, spunea că oamenii care locuesc printre aceste coline mărunte, sunt evlavioși și darnici, dar afară de asta au mare nevoie de un învățător. Peste puțină vreme, spunea *hakimul*, vom ajunge la răcoare și la miros de cetină.

— Vă duceți în munți. Pe drumul care merge spre Kulu? O, voi de trei ori fericiți, exclamă femeia cea bătrână. Dacă n'ar trebui să păzesc casa, aș da poruncă să-mi scoată litiera... dar cred că ar fi lucru de rușine să plec cu voi, și cinstea mea ar avea de suferit. Ha, ha, ha... Eu cunosc drumul spre Kulu... îi cunosc fiecare cotitură. Veți întâlni numai oameni primitori și darnici care nu refuză nmic celor care se arată a fi drumeți cumsecade. Voi da poruncă să vi se împartă merinzi pentru drum. Vreți să vă dau un slujitor care să vă însoțească? Nu... Bine, atunci mă duc să vă prepar cel puțin o mâncare bună.

— Ce femeie este sahiba aceasta! se minună slujitorul Oorya, cel cu barba albă. Niciodată nu i s'a întâmplat să uite un prieten și niciodată în viața ei nu a uitat un dușman. Dar bucatele gătite de ea!... oftă el și-și frecă pântecele.

Le dete plăcinte, dulciuri, un puiu frip rece, gătit cu orez și prune... tocmai deajuns ca bietul Kim să fie încărcat de provizii ca un catâr.

— Sunt bătrână și netrebnică, zise femeia. Nu mă mai iubește nimeni, dar cu toate acestea sunt foarte puține femei care s'ar putea măsura cu mine, când vreau să dau laudă Domnului, și mă așez la foc în fața oalelor de gătit. Mai veniți pe la noi oameni cumsecade. Sfântule, și tu învățăcelule, mai treceți pe la casa noastră. Casa va fi întotdeauna gata să vă primească și veți fi mereu bine veniți... Bagă de seamă ca femeile să nu se prea țină după *chela* al tău... Eu cunosc femeile din Kulu. Fii cu băgare de seamă *chela*, nu cumva să o rupi la fugă, când vei simți din nou miresmele munților în nări... Hai, bagă de seamă să nu răstorni săculețul cu orez... Binecu-

vânteză-ne casa, Sfântule, și iartă prostiile spuse de roaba ta.

Își șterse ochii bătrâni și înroșiți cu un colț al vălului apoi oftă mâhnită.

— Vorbe de femeie, zise lama, dar așa sunt femeile! I-am dat un descântec. Face și ea parte din Roată și e robită de înșelăciunile vieții, dar cu toate acestea *chela*, femeia aceasta este virtuoasă, darnică și primitoare, și cu inima curată. Cine ar îndrăsni să spună că nu a făcut o faptă bună.

— Eu în niciun caz, Sfântule, răspunse Kim, potrivindu-și pe umeri legătura cu proviziile. In gândul meu am încercat, indiferent de părerile mele, să-mi imaginez o astfel de femeie complet liberată de legăturile roții — care să nu spună nimic și să nu mai dorească nimica — cu alte cuvinte o călugăriță.

— Nu mai spune, mă caraghiosule, exclamă lama și începu să râdă în gura mare.

— Mi-e peste putință să mi-o imaginez astfel.

— Tot așa și mie. Dar mai are de trăit milioane și milioane de vieți, și se poate ca în fiecare dintre acestea să prindă câte o fărâmă de înțelepciune.

— In drumul acesta pe care îl va face, te pomenești că va uita cum trebue preparat pilaful cu șofran ?

— Gândurile tale se îndreaptă spre lucruri netrebnice. Femeia aceasta însă are însușiri bune. Mă simt recreat. După ce vom ajunge la poalele colinelor, mă voi simți mai în putere. *Hakimul* avea dreptate azi dimineață când îmi spunea, că o singură zi de vânt aromit de mireasma zăpezilor, șterge douăzeci de ani din viața unui om. Ne vom ridica în munți... în munții cei înalți... ca să auzim murmurul izvoarelor și fâșâitul ramurilor bă-

tute de vânturi... vom ajunge în curând. *Hakimul* spunea că ne vom putea întoarce spre șesuri, când ne va trage inima, căci drumul nostru nu încunjură decât la o mică depărtare aceste locuri fermecate. *Hakimul* este om plin de învățătură și nu e de loc vanitos. In timp ce tu ai stat de vorbă cu sahiba, i-am vorbit despre o durere care în timpul nopții mă cam supără la ceafă, și mi-a spus că asta trebue să fie din cauza căldurilor prea mari, dar că aerul răcoros dela munte mă va vindeca foarte curând. Gândindu-mă mai stăruitor la ceea ce spunea, m'am mirat singur, cum de nu mi-a trecut și mie așa ceva prin minte, fiind vorba despre un lucru atât de simplu.

— Nu cumva i-ai vorbit și despre cercetările tale? întrebă Kim cu o nuanță de gelozie în glas, căci prefera să aibă pe bătrânul lama în puterea sa, grație vorbelor lui proprii, nu grație vicleniei lui Hurree Babu.

— Firește că i-am vorbit. I-am vorbit și despre visul pe care l-am avut și despre fapta bună pe care am făcut-o, trimițându-te ca să câștigi înțelepciune.

— Nu cumva i-ai spus că sunt sahib?

— La ce să-i mai spun. Ție ți-am spus de nenumărate ori că noi nu suntem decât două suflete care își caută izbăvirea. El spunea, și aci are toată dreptatea, că la nevoie râul vindecător va izbucni chiar la picioarele noastre, așa cum am visat și eu. După ce am găsit drumul, înțelegi, care mă va izbăvi de Roată, nu văd la ce aș mai alerga să găsesc un drum în largul câmpurilor, căci aceasta este deșertăciune. N'ar avea niciun rost. Visurile mele s'au repetat noapte de noapte; am și *Jâtaka* și te am și pe tine alături, prietene a toată lumea. In horoscopul tău stătea scris, că un taur roșu în mijlocul unui

câmp verde îţi va aduce mare cinste ; eu încă n'am uitat aceasta. Cine altul afară de mine a văzut îndeplinirea acestei profeţii ? Ce e drept, am fost mijlocul de realizare al ei. Tu la rândul tău îmi vei găsi râul pe care îl caut, şi vei deveni astfel mijlocul de îndeplinire al cercetării mele, care este sigură.

Intoarse faţa ca fildeşul îngălbenit, cu trăsături senine şi calme, spre munţii care îl priveau din înălţimile lor, iar umbra lui proectată departe în faţa lor îşi făcea loc cu stăruitoare voinţă înainte prin colbul drumului, mereu mai departe.

CAPITOLUL XIII.

Cel îndrăgit de pierdutele zări cu a mărilor ape sirepe,
De sbucium ascuns şi adânc ce din funduri porneşte şi creşte,
Sub clocotul verzilor unde ce'nşiră din spumă mărgele,
Şi freamăt' ascuns, şi pândeşte, smaragde rotind în inele,
E ca şi munteanul ce-adulmecă ai zărilor ulmi,
Când viscol porneşte s'aştearnă troieni şi să mături culmi.

„Cel care se îndreaptă spre munţi, se duce spre maică-sa".

Trecuseră de Sewaliks şi de Doonul aproape tropical; Mussoorie îl lăsaseră în urma lor şi apucară la deal pe potecile înguste dintre coline. Cu fiecare zi ce trecea, intrau tot mai adânc în jghiaburile munţilor, şi în fiecare zi Kim constata că puterile lui lama încep să-i revină. Cât timp se găseau pe terasele din Doon, bătrânul se sprijinea mereu de umărul lui şi era gata în orice clipă să se oprească în popasurile ce se vedeau pe marginea drumurilor. Când ajunseră în faţa colnicului dela intrarea în Mussorie, bătrânul se scutură ca un ogar bătrân în faţa unui obstacol cunoscut, şi în loc să se lase ostenit în marginea drumului, se mulţumi să-şi strângă larga dulamă în jurul trupului, respiră adânc de câteva ori aerul lim-

pede ca cristalul și începu să urce, cum numai un om dela munte știe urca. Kim care crescuse la șes și nu văzuse munți decât de departe, începu să asude și să respire din greu, așa că rămase foarte mirat.

— Aceasta este țara *mea*. Pe aproape de Suchzen însă, costișa mi se pare mai netedă decât un partal de pământ sămănat cu orez, zise lama, opintindu-se din șale cu mișcări sigure și înaintând cu pași largi și majestoși spre culme. De cealaltă parte a muntelui, la coborârea în vale, când făcură trei mii de picioare în timp de trei ceasuri, lama apucă înaintea lui Kim care se ținea mereu în urmă, din cauză că simțea un junghiu în spate și degetul cel mare dela picior îi era tăiat aproape până la os de sfoara din iarba împletită cu care își legase sandalele. Trecură prin luminișurile deodarilor și stejarii înecați de ferigă, printre mesteceni, ulmi, rhododendroni și pini, ca la urmă să ajungă pe culmi pleșuve și arse, iar de aci din nou printre stejarii cu umbra răcoritoare, ca apoi să iasă între trestiile de bambus și palmieri, dar bătrânul lama părea că nu-și mai domolește avântul.

Privind în urma lor prin tulbureala serii spre crestele uriașe și panglica sură a drumului pe unde trecuseră, depănată pe coastele lor, cu aceeaș limpezime de vederi care caracterizează oamenii dela munte, făcea planul drumului pe care vor trebui să îl parcurgă ziua următoare. Uneori opriți în popas la câte o trecătoare care domina regiunea Spiti sau Kulu, întindea brațele entusiasmat spre zăpezile ce se vedeau în zare. In zorii zilei, aceste zăpezi flăcărau de un roșu aprins, ca și înălțimile Kedarnath și Badrinath care stăpâneau aceste regiuni sălbatice. Cât era ziua de lungă, păreau o apă de argint topit, dar când soarele cobora spre orizont, străluceau din nou ca niște ne-

stimate. La început munții îi primiră cu respirația rece și suavă a zefirilor care erau plăcuți în timpul urcușurilor spre coamele uriașe, dar peste câteva zile, după ce ajunseră la înălțimi de nouă și zece mii de picioare, vânturile începură să fie pișcăcioase, și Kim găsi binevenită fapta unor munteni care îi deteră o șubă groasă de lână. Lama rămase puțin cam mirat, văzând că se poate ca cineva să fie nemulțumit de ascuțișul tăios al vânturilor care lui îi redaseră puterile bărbăției, luându-i de pe umeri povara anilor.

— Acestea de aci, *dragă chela*, nu sunt decât dealuri. Nu va fi frig până când vom ajunge în mijlocul munților adevărați.

— Aerul și apa sunt bune, poporul este evlavios, dar hrana este foarte proastă, răspunse Kim ; pe urmă am început să umblăm de par'că am fi cel puțin nebuni sau engleji. In noaptea aceasta iară va fi îngheț.

— Se poate să înghețe puțin, dar numai atât ca să facă ciolanele bătrâne să se bucure de lumina soarelui. Nu e bine să ne lăfăim mereu în paturi moi și să ne ghiftuim cu hrană îmbelșugată.

— Cel puțin dacă am avea un drum cumsecade, pe unde să umblăm.

Kim era obișnuit, ca orice om crescut la șes, cu drumul larg și bine bătut, nu cu poteci înguste de câțiva coți care să șerpuească pe coasta munților; lama însă ca orice thibetan, nu se putea stăpâni să nu apuce pe scurtături și să coboare sau să urce pe potecile acoperite de pietrișul nebătătorit. Incepu să explice lui Kim care venea șchiopătând pe urma lui, că un om crescut la munte știe dinainte unde poate ajunge la capătul unei poteci, și drumul printre norii coborâți pe coame, care pentru un străin pot

părea o piedecă de neînlăturat, pentru un muntean sunt ca şi un lucru de nimic, la care nici nu trebue să te gândeşti. Astfel, după multe ceasuri de urcuş care în alte ţări civilizate ar fi fost considerat drept o remarcabilă ascensiune, ajunseră pe o coamă de munte, şi ocolind câteva prăpăstii, intrară din nou în pădure, coborând pe o pantă de patruzeci şi cinci de grade, ca apoi să ajungă iarăş la drum bătut. Pe unde treceau, întâlneau casele oamenilor dela munte, bordeie din argilă bătută şi nuiele, cu prispe grosolan lucrate din bardă, şi care se cătărau pe coastele stâncoase întocmai ca nişte cuiburi de rândunele, îngrămădindu-se una lângă alta pe terasele înguste de piatră ce erau săpate la mijlocul unui drum de trei mii de picioare până să ajungi în vale, sau erau pitite între stâncile care prindeau orice bătaie de vânt, ca să o trimită şuerând mai departe; altădată, din cauza lipsei de păşuni, se înălţau tocmai în mijlocul coamelor care în timp de iarnă erau acoperite cu un strat de zăpadă până la zece coţi. Oamenii din casele acestea, munteni cu feţe galbene şi uleioase, îmbrăcaţi în haine capitonate şi groase, cu picioarele scurte şi goale, care semănau foarte mult a eschimoşi, ieşeau în calea lor şi li se închinau. Oamenii blânzi şi buni dela şes se uitau la lama ca la un sfânt între sfinţi. Cei dela munte însă, i-se închinau ca unuia care cunoaşte toate secretele demonilor. Religia lor purta încă urmele şterse ale Budhismului peste care se aşternuse cultul unei credinţe tot atât de fantastice ca şi regiunea unde trăiau, tot atât de meticuloase ca munca sămănăturilor lor de pe terasele înguste care îi hrăneau ; dar cu toate acestea, comanacul roşu al lui lama, şiragul lui de mătănii şi textele vechi chinezeşti pe care le întrebuinţa, aveau mare autoritate în faţa lor, căci sub gardinile largi ale

comanacului său, ei nu vedeau decât pe omul care trebue cinstit.

— Te-am văzut coborând crestele negre ale muntelui Eua, spunea un bathan care le ieşi într'o seară în cale, şi le dete o bucată de brânză, un vas cu lapte acru şi un codru de pâine tare ca piatra. — Noi nu întrebuinţăm această hrană decât vara, când vacile înţarcă şi le apucă strechea. Printre stâncile acestea suflă vânturi care te dau peste cap, chiar pe vreme deplin liniştită. Nu cumva sunteţi oameni care puteţi frâna pornirile demonilor din Eua ?

In astfel de cazuri Kim care tremura din tot trupul, şi era ameţit din cauza drumului repezit în prăpăstii, chinuit de picioarele umflate în timp ce se căţăra printre crăpăturile prea strâmte şi incomode ale stâncilor, se bucura din tot sufletul de popasul ce urma după o zi de drum, cum se bucurase odinioară de laudele colegilor săi la St. Xavier când câştigase concursul de alergări pe distanţa de douăsute de metri. Munţii îl făceau să asude şi să elimine *ghi*-ul şi dulciurile hranei abundente cu care se obişnuise la şes, iar aerul aspru care părea că-l înecă în timpul urcuşurilor grele spre culmi, îi întărea şi-i desvolta pieptul, oţelindu-i muşchii picioarelor şi coapsele.

Din când în când meditau asupra Roţii Vieţii, şi mereu mai des, cum spunea lama, din ziua când scăpaseră de toate ispitele ei. In afară de vulturii cenuşii ce se legănau în înălţimi, sau câte un urs care se vedea în depărtări, mormăind şi desgropând rădăcini pe coasta muntelui, ori apariţia fugară în zori a câte unui leopard vărgat care-şi sfâşia grăbit şi lacom capra vânată în liniştea unei văi, sau altădată ciripitul speriat al câte unei păsări cu pene multicolore, ei doi erau întotdeauna singuri

sub vânturile ce băteau în jurul lor, legănați de susurul ierburilor care se plecau lovite de boarea rece a înălțimilor. Femeile din colibele afumate care se vedeau la picioarele lor în timp ce coborau coasta munților, nu erau de loc plăcute la vedere, și cu toate că erau murdare, și mai toate gușate, fiecare dintre ele avea mai mulți bărbați. Oamenii erau tăietori de lemne, dacă nu se întâmpla să fie agricultori, dotați cu o veselie și o blândețe neobișnuită și de o simplitate cum numai rareori se întâlnește. Spre mulțumirea lor, soarta le scoase în cale un vraciu din Dacca, care-și plătea hrana cu alifii bune pentru întrebuințat contra gușei, și cu sfaturi menite să restabilească pacea între bărbați și femei. Omul acesta părea că știe munții tot atât de bine precum știa și dialectele oamenilor, și descrise lui lama regiunea Ladakhi și Thibet. Spunea că în șesuri se vor putea întoarce când îi va trage inima ; totuș pentru un om căruia îi plac munții, drumul acesta spre văi era foarte plăcut. Toate acestea nu și le spuseră dintr'o răsuflare, ci în timp ce stăteau seara de vorbă, în marginea ariei de piatră unde treerau grâul, și după ce toți bolnavii își primeau medicamentele, vraciul își aprindea luleaua, iar lama lua câte o priză de tutun, în timp ce Kim urmărea cu ochii văcuțele care pășteau pe costișa din dosul colibelor sau se uita la depărtările de azur care se legănau între lanțurile nesfârșite de munți. Pe urmă veneau convorbirile tainice între copacii năpădiți de umbră, când doctorul căuta buruieni de leac și Kim care era vraciu începător, trebuia să se țină după el pentru a lua învățătură :

— Vezi dumneata Mister O'Hara, încă nu m'am hotărât ce am de făcut în ziua când voi da de cei doi vânători pe care îi caut ; dar dacă te vei ține după umbrela

mea care poate sluji foarte bine ca punct de reper pentru lucrări cadastrale, să știi că mă voi simți mult mai la îndemână.

Kim își roti privirea în largul acestui imens spațiu acoperit de stânci.

— Ascultă *hakim*, aceasta nu este țara în care m'am născut eu, și cred că e mai ușor să găsești un purece ascuns în giubeaua unui urs, decât omenii pe care-i cauți.

— Eh, în astfel de amănunte eu sunt tare. Hurree nu are niciun motiv să se grăbească. Nu demult au fost la Leh. Spuneau că vor coborâ pe la Kara Korum, cu coarnele, capetele și tot bagajul pe care îl au. Singurul lucru de care mă tem, să nu fi trimis dela Leh în Rusia toate scrisorile și hârtiile compromițătoare pe care le aveau asupra lor. Fără îndoială vor căuta să se îndrepte cât mai mult spre răsărit, pentru a lăsa să se creadă că nu au trecut niciodată prin teritoriile dela apus. Dumneata nu cunoști munții (și cu o așchie începu să facă niște semne pe pământ). Privește! Trebue să fi venit prin Srinagar sau Abbottabad. Acesta este drumul cel mai scurt, coborând valea prin Bunji și Astor. Oamenii aceștia însă au comis o pungășie în partea de apus, (și trase o linie dela stânga spre dreapta), prin urmare caută să se îndrepte cât mai departe spre răsărit, pentru a ajunge la Leh (hu, de-ai ști ce frig e în părțile acelea), pe urmă vor continua să coboare pe valea Indusului spre Han-lé (eu cunosc drumul acesta), iar de aci tot mai jos, înțelegi, prin valea Bushahr și Chini. Aceste amănunte au putut fi stabilite prin eliminare și pe baza întrebărilor puse oamenilor pe care îi vindec cu atâta îngrijire. Prietenii noștri au pierdut câtva timp, umblând de ici colo și distrându-se, pentru a atrage atenția locuitorilor asupra lor.

Prin urmare, le-a mers vestea până departe înainte şi în urma lor. Ai să vezi că voi cădea peste ei, undeva în valea Chini. Te rog să urmăreşti de aproape umbrela mea, în ce parte se găseşte.

Aceasta începu să se mişte ca o campanulă bătută de vânt, coborând spre văi sau încunjurând pe departe costişele prăpăstioase, iar lama şi Kim care se orientau cu busola, se întâmpla de multe ori să o ajungă din urmă, pe înserat, în timp ce vraciul vindea prafuri şi alifii celor care aveau nevoie de ele.

— Noi am venit pe poteca ceea de colo, spunea lama, arătându-i cu degetul piscurile rămase în urma lor, iar omul cu umbrela se pleca în faţa lui, făcând reverenţe.

Trecură apoi printr'o strâmtoare unde lama, în timp ce se certa cu Kim, fără nicio supărare, intra în zăpadă până în genunchi, întocmai ca şi cămilele din Baktrian, animalele acelea crescute în mijlocul zăpezilor, care aveau părul lung şi stufos şi le văzuse de multe ori în ţarcul din Kashmir Serai. Se înfundară între jghiaburile stâncilor îngheţate sub bătaia lunei şi pline de zăpadă nebătătorită, ca apoi să se adăpostească în cantonamentul unor thibetani, care coborau la vale în mare grabă, ducând o turmă de miori, şi fiecare mioară avea în spate câte o traistă plină de borax. Treceau peste plaiurile acoperite încă de omăt şi coborau mereu la vale spre păşuni cu iarbă nouă. Mergeau fără întrerupere, dar Kedarnath şi Badrinath nici nu se sinchiseau de apropierea lor. Abia după ce mai făcură drum de zece zile încheiate, Kim urcat în vârful unui muşuroiu care nu avea ma puţin de zece mii de picioare, băgă de seamă că înfăţişarea acestor trufaşi stăpânitori ai zării, începuse să se schimbe puţin.

Pe urmă intrară într'o lume din mijlocul unei lumi noi, o vale care nu se mai sfârșea și care era plină de colțurile stâncilor și de bolovanii ce se prăvăliseră din înălțimi. Aci li se părea că drumul făcut într'o zi nu-i duce mai departe decât ar duce pe un halucinat obsesia unui vis. Treceau cu multă greutate flancurile unui deal, ca după ce ajungeau în cealaltă parte, să-și dea seamă că nu erau decât la poalele unui munte, care se înălța ca un zid în fața lor, și până să ajungă aci, făcuseră drum greu de mai multe ceasuri. Ceea ce la început li se păruse că este un câmp în mijlocul unei văi, se dovedea că este un imens platou care se întinde până departe în zare. Trei zile mai târziu din platoul acesta nu se mai vedea, decât o pată întunecată, care rămăsese în urma lor, spre miazăzi.

— Nici vorbă că aci trebue să fie sălașul zeilor, zise Kim, înspăimântat de tăcerea și goana neîntreruptă a norilor grei de ploaie. Locul acesta nu e făcut să fie pentru așezări omenești.

— Demult... foarte demult, murmură lama ca pentru sine, Domnul a fost întrebat dacă lumea aceasta va dura veșnic. La această întrebare A toate Știutorul nu a dat niciun răspuns... Când am trecut prin Ceylan, un cercetător înțelept mi-a confirmat acest amănunt, din evanghelia scrisă în idiomul Pali. Nu mai încape nicio îndoială, de vreme ce noi cunoaștem drumul izbăvirii, că această întrebare nu este decât deșertăciune, dar cu toate acestea *chela*, deschide ochii bine și vezi iluzia. Aceștia sunt munții cei adevărați. Munți care seamănă cu munții mei din Such-zen. Niciodată nu au fost în altă parte munți care s'ar putea asemăna cu aceștia.

Deasupra lor, la mari înălțimi, pământul se ridica în

cupole spre linia eternelor zăpezi, spre răsărit și spre apus până la depărtări de sute de mile, unde ca la un semn, mestecenii se opreau în mijlocul iureșului spre zările amețitoare. Dincolo de aceste margini, pe care le putea străbate ochiul, par'că mai vedeai stâncile opintindu-se să ajungă tot mai sus, și le vedeai capetele ieșind dintre caerele de nori, iar deasupra lor, nemișcate și eterne, schimbându-și fața numai la bătaia razelor de soare, se vedeau zăpezile, pe care încă nu le putuse atinge niciodată picior omenesc. Din când în când vâltoarea unui uragan, care se putea ridica chiar atât de sus, sfâșia vălul de ceață și le descoperea în fața ochilor lor minunați. Dedesubtul lor se întindea până departe așternutul verde al pădurii; dincolo de pădure se vedeau casele resfirate ale unui sat cu terasele de sămănături și pășunile lui, iar dincolo de acest sat, știau că este o prăpastie, deasupra căreia se încrucișau fulgerele unei furtuni gata să rupă stăvilarele tăriei, și în adâncul de o mie două sute sau o mie cinsute de picioare al acesteia, erau izvoarele din care se năștea fluviul Sutluj.

Ca de obiceiu, lama condusese și de astă dată pe Kim, pe poteci tăiate de turmele care umblau pe coasta muntelui sau pe scurtături, foarte departe de drumul bătut pe unde Hurree Babu, acest „om fricos", înotase trei zile la rând până la brâu prin apă și bătut de o furtună pe care nouă engleji din zece, ar fi așteptat-o să treacă, înainte de a-și fi continuat drumul. Hurree nu avea nimic din calitățile unui bun vânător, căci la sgomotul pe care îl făcea trăgaciul unei arme, se schimba numaidecât la față, dar după cum singur spunea era un „foarte bun hăitaș", căci fără îndoială avea motivele lui să cerceteze toată valea, cu ajutorul unui binoclu pe care îl cumpărase

de ocazie. Afară de asta, în mijlocul verdelui pădurii, pânza bătută de intemperii a unui cort îți poate fi de mare folos. Hurree Babu văzu tot ce avea de văzut în ziua când se așezase în marginea ariei din Ziglaur, la o depărtare de douăzeci de mile în sbor de vultur, și la patruzeci de mile de drum făcut pe jos... anume două pete mici, care păreau că s'au oprit exact pe linia zăpezilor eterne, iar ziua următoare coborâseră ca la șase palme mai jos, pe coasta muntelui. Odată acest amănunt limpezit și drumul deschis spre scopul pe care îl urmărea, picioarele goale cu pulpele uriașe ale lui Hurree puteau răzbate distanțe surprinzător de lungi. Tocmai din cauza aceasta, în timp ce lama și Kim, adăpostiți într'o colibă, prin care apa ciuruia din toate părțile, așteptau să treacă furtuna, un om ceremonios, cu înfățișare de bengalez, ud până la piele, dar cu toate acestea, zâmbitor, vorbind limba engleză cât se poate de bine, cu tot amestecul de fraze ciudate pe care le întrebuința, era pe cale să câștige încrederea a doi străini, uzi și ei până la piele și chinuiți de reumatisme. Se apropiase, făcând fel de fel de planuri, care de care mai deșuchiate, imediat după o furtună cu fulgere, care despicase un pin din apropierea contonamentului lor, din vârf și până în rădăcină, și speriați de spectacolul acesta de infern, toți culacii dela bagaje, convinși că ziua este neprielnică pentru continuarea drumului, își aruncaseră poverile la pământ, par'că ar fi fost dinainte înțeleși, și plecaseră. Oamenii aceștia erau supuși unei rajahle din munți, care îi tocmise cu munca pentru câștigul lui personal, cum este obiceiul prin partea locului; iar ca supliment la spaima de care fură apucați, cei doi străini îi amenințaseră de mai înainte cu carabinele. Cei mai mulți dintre ei cunoșteau demult carabinele și sahibii;

erau neam de hăitaşi şi de *shikarris* din văile dela miază-noapte, obişnuiţi să urmărească ursul şi capra sălbatică, dar nu fuseseră trataţi în felul acesta de nimeni, până acum. Tocmai din cauza aceasta, imediat ce aruncară poverile, fură înghiţiţi de hăţişul pădurii care cu toate chiotele şi înjurăturile celor doi străini, nu vru să-i mai dea înapoi. Nu mai era nevoie să se prefacă năuc, şi Babu născocise deja un alt mijloc pentru a fi bine primit. Işi stoarse hainele de apă şi încălţându-şi papucii de ceremonie, deschise umbrela albastră cu vărgi albe, şi cu sufletul la gură de emoţie, se apropie de cei doi străini „în calitate de trimis al Alteţei Sale Regale Rajahua din Rampur, domnilor. Vă rog, ce aş putea să fac pentru dumneavoastră".

Cei doi străini rămaseră încântaţi. Unul dintre ei se vedea cât de colo că este francez, celălalt era rus, dar vorbeau tot atât de bine englezeşte ca şi Babu. Il rugară să le stea într'ajutor. Servitorii lor indigeni se îmbolnăviseră la Leh. Ei au trebuit să coboare încoace cu mare grabă, împreună cu trofeele vânătorii, pentru a ajunge la Simla, înainte ca pieile să fie roase de molii. Aveau o scrisoare de recomandaţie, pentru toate guvernele pe care le-ar fi întâmpinat (Babu făcu o adâncă reverenţă când văzu scrisoarea), sau pentru reprezentanţii acestora, dacă le-ar fi ieşit în cale. Nu au întâlnit până acuma alţi vânători, în drumul pe partea aceasta a muntelui, căci ei umblau numai singuri. Aveau provizii suficiente, şi nu doreau decât să poată pleca la drum cât mai curând. Puţin după aceea sub crengile unui copac din apropiere găsi un muntean, şi după un schimb de cuvinte şi o sumă de bani (când este vorba să faci Statului un serviciu, nu se poate să fii sgârcit, cu toate că lui Hurree îi sângera ini-

ma din cauza aceasta) cei unsprezece culaci şi trei ajutoare apărură numaidecât din hăţiş. La urma urmelor în cazul când vor fi din nou brutalizaţi, Babu le va putea servi de martor.

— Alteţa sa regală, stăpânul meu, va fi foarte plictisit de cele întâmplate, deşi oamenii aceştia sunt oameni foarte de jos şi cât se poate de ignoranţi. Dacă domniile voastre aţi binevoi să consideraţi ca neîntâmplate cele ce s'au petrecut aici, îmi va face multă plăcere. Peste puţin ploaia se va opri şi atunci ne putem urni fără nicio întârziere la drum. Aţi venit la vânătoare? Rezultatul cu care vă întoarceţi este respectabil.

Babu începu să alerge greoiu dela o *kilta* la alta, sub pretext că potriveşte capacele conice ale fiecărui coş. De obiceiu englezul nu este prea familiar cu asiaticii, dar cui i-ar trece prin minte să se răstească la un Babu binevoitor, care din nebăgare de seamă răstoarnă o kilta cu capacul învelit în muşama roşie. Tot aşa nu l-ar invita să ia un gât de băutură nici să stea cu el la masă, oricare ar fi raporturile dintre ei. Cei doi străini însă, făcură şi una şi alta, şi-i puseră o mulţime de întrebări, mai ales în legătură cu femei, la care Babu le răspunse pe cât de vesel, pe atât de firesc. Ii oferiră un pahar de băutură alburie, pe urmă încă unul, şi nu trecu mult până ce limba începu să i se deslege. Le povesti, în termeni care nu mai păstrau nicio măsură a bunei cuviinţe, despre un guvern care îi dase o educaţie, cum se cade să se dea unui alb, dar uitase să-l plătească tot aşa. Le povesti cazuri de împilare şi nedreptăţi, până când lacrimele de emoţie începură să-i curgă în lungul obrazului, de mila ţării lui. Pe urmă se ridică legănându-se pe picioare, cântând cântece de slavă din Bengalia de miazăzi, şi căzu grămadă

peste un buştean, ud de ploaie. Niciodată o victimă a dominaţiei engleze în India, nu putuse să cadă în braţele unor străini, la timp atât de prielnic ca în cazul acesta.

— Toţi sunt la fel, zise unul dintre vânători, adresându-se celuilalt în franţuzeşte. Când vom ajunge cu adevărat în India, te vei putea convinge. Mi-ar face plăcere să pot vizita Rajahua. Cred că acolo ar fi locul să spunem ce avem de spus. Nu este exclus să fi auzit de noi şi să dorească să ne arate bunăvoinţă.

— Nu avem timp de aşa ceva, căci trebue să ajungem cât mai curând la Simla, răspunse tovarăşul său. Intru cât mă priveşte pe mine, aş fi foarte mulţumit să ne putem trimite raportul de-a-dreptul din Hilás sau din Leh.

— Poşta engleză este mult mai bună şi mai sigură. Nu uita că ne-au oferit toate înlesnirile, şi slavă Domnului, văd că ni se oferă şi singure. Asta este o tâmpenie ne mai pomenită.

— Aceasta este trufie, şi trufia îşi va primi pedeapsa, pe care o merită.

— Sigur că da! Să te lupţi în jocul pe care-l facem noi, cu un camarad de pe continent, înseamnă ceva, câtă vreme cei de aici sunt floare la ureche.

— Trufie, totul nu este decât trufie, dragă prietene.

— Ce naiba, este Chandernagore atât de aproape de Calcutta, se gândi Hurree, sforăind cu gura căscată pe muşchiul muiat de ploaie al butucului, dacă nu sunt în stare să înţeleg ce spun în franţuzeşte. Mi se pare că vorbesc prea repede. Ar fi mult mai bine dacă aş rupe beregata acestor porumbei, la amândoi dintr'odată.

Când se apropie din nou de cei doi străini, era chinuit de dureri de cap şi umilit, căci spunea că fiind ameţit

de băutură, poate nu şi-a dat seamă ce vorbeşte şi a îndrugat câteva cuvinte lipsite de discreţie. Era un credincios al Guvernului britanic, căruia i se datora prosperitatea şi cinstea ţării, şi stăpânul său din Rampour profesează aceeaş convingere. La auzul acestor cuvinte cei doi începură să facă glume pe socoteala lui şi să-i repete ceea ce le spusese, până când bietul om, silit de zâmbetele lor dulcege şi şirete clipiri din ochi, trebui să le spună adevărul. Când Lurgan Sahib află mai târziu despre această scenă, îşi exprimă în gura mare regretul că nu a putut fi şi el de faţă în locul tâmpiţilor de indigeni, care stăteau fără să asculte la o mică distanţă şi cu rogojinile în cap, în timp ce picioarele le pătrundeau tot mai adânc în pământul muiat, şi urmăreau mersul vremii, fără să le pese de ce vorbesc cei de alături de ei. Toţi sahibii, pe care îi cunoşteau ei, oameni întotdeauna bine îmbrăcaţi, se întorceau veseli în fiecare an, spre munţii şi trecătorile obişnuite, şi aveau slugi, bucătari şi argaţi, în cea mai mare parte, munteni. Sahibii aceştia doi însă, călătoreau singuri şi fără nicio suită, prin urmare, trebue că erau sahibi săraci şi proşti, căci altfel un sahib cu mintea întreagă nu se poate lua după vorbele unui bengalez. Cu toate acestea, acest bengalez le dăduse bani, şi vorbise cu ei pe limba lor. Dar cum nu erau obişnuiţi să fie trataţi omeneşte de cei de o coloare cu ei, bănuiau că prin apropiere trebue să fie vreo cursă, şi stăteau la pândă să o steargă numaidecât, la primul semnal.

Puţin după aceea, prin aerul limpede şi parfumat de miresmele pământului revenit de ploaie, Babu începu să coboare coasta muntelui, păşind mândru în faţa culacilor, care duceau bagajele, şi foarte umil pe urma celor doi străini. Prin mintea lui se încrucişau tot felul de gânduri

ciudate, care ar fi interesat în mare măsură pe noii lui tovarăși de drum, în cazul când le-ar fi putut cunoaște. El era o călăuză atentă și foarte pricepută, care le atrăgea mereu atenția asupra frumuseții peisajelor din domeniul stăpânului său. In munții aceștia închipuirea lui aducea tot felul de sălbătăciuni pe care prietenii lui ar fi dorit să le vâneze, cerbi, ciute, bizoni și urși, așa că însuș profetul Eliseiu ascultându-l, ar fi rămas cu gura căscată. Le vorbi despre botanică și ethnologie, cu impecabile inexactități, și stocul lui de legende locale (nu uitați că a fost timp de cinsprezece ani agent acreditat al Statului), părea inepuizabil.

— Cred că nu încape nicio îndoială, că omul acesta, este un tip foarte original, zise cel mai înalt dintre cei doi vânători. E o copie haotică a curierului lyonez...

— *In petto* el reprezintă India în stare de tranziție... monstruosul aspect hibrid al amestecului dintre apus și răsărit, răspunse rusul. Numai noi știm cum trebue să te porți cu un oriental.

— Omul acesta și-a pierdut patria și încă nu a reușit să-și câștige alta nouă. In orice caz însă, omul profesează o ură nedomolită contra cuceritorilor. Ascultă, ce-ți spun, noaptea trecută mi-a mărturisit...

Sub umbrela lui vărgată, Hurre Babu, trăgea cu urechea la ce vorbeau cei doi în franțuzește, fără să-și poată lua ochii dela o *kilta* plină de hărți și de documente, și alta ceva mai mare, cu un dublu înveliș de mușama roșie. Nu avea de gând să fure nimica. Singura lui dorință era să afle ce ar merita să fie furat și pe urmă cum ar putea să dispară cu ceea ce a reușit să fure. Dete slavă tuturor zeilor Hindustanului și lui Herbert Spencer, că tot se mai găsește câte ceva, care merită să fie furat.

In a doua zi de marş, drumul lor urca drept spre vârful unui deal, care se vedea în mijlocul pădurii ; şi tot aci a doua zi, pe înserat, deteră peste un lama foarte bătrân, (despre care cei doi spuneau că trebue să fie un bonz), stând cu picioarele încrucişate sub el în faţa unei hărţi misterioase, întinse cu ajutorul unor pietricele aşezate pe marginea ei, şi explicând ceva unuia mai tânăr, care trebue să fi fost un neofit de o neobişnuită frumuseţe, cu toate că era nespălat. Umbrela vărgată a lui Babu fusese văzută dela jumătate drum, până la popasul de unde veniseră şi Kim spusese lui lama să se oprească aci, până va ajunge aproape de ei.

— Ia te uită, exclamă Hurree Babu ingenios ca şi pisica cu pinteni. Acesta este un Sfânt eminamente autohton. Probabil un supus al Alteţei Sale Regale, stăpânul meu.

— Ce face aici ? Mi se pare foarte interesant.

— A început să explice înţelesul unei icoane sfinte, făcută pe de-a'ntregul de mână.

Cei doi străini se opriră cu capetele descoperite, în bătaia ultimelor raze de soare ale după-amiezii, ascunşi de ierburile aurii ale culmilor. Culacii supăraţi, dar totuş mulţumiţi de acest popas neaşteptat, se opriră şi lăsară bagajele să le scape de pe umeri.

— Priveşte, zise francezul. Par'că ar fi un tablou care reprezintă primele începuturi ale religiei... primul învăţător şi primul discipol. E budhist ?

— Dintr'o castă degenerată, răspunse celălalt, căci între munţi nu se găsesc budhişti adevăraţi. Priveşte însă, faldurile hainei lui. Uită-te la ochii lui cât sunt de insolenţi. De ce or fi vrând oamenii aceştia să te facă să-ţi dai seamă cât eşti de tânăr în comparaţie cu ei? (Cu o

lovitură furioasă cel care vorbea, reteză lujerul unei ierbi înalte). Până acuma nu ne-am pus semnul nostru nicăiri. Înțelegi, nicăiri, și tocmai faptul acesta începe să mă supere, zise el și încruntă sprâncenele în fața privirii placide și a atitudinii monumentale din fața lui.

— Nu face nimica, vom face semnul împreună... noi și cu tine tinere. Până atunci încearcă și fă-i portretul.

Babu se apropie, luând o atitudine foarte demnă, fără ca aceasta să dovedească același respect, pe care îl dovedeau cuvintele lui, și făcu lui Kim cu ochiul.

— Sfântule, aceștia de aci sunt sahibi. Pe unul dintre ei l-am vindecat de desinterie cu leacurile, pe care i le-am dat, și-l însoțesc până la Simla, ca să veghez asupra vindecării lui complete. Ar vrea să vadă icoana ta...

— Vindecarea bolnavilor este o faptă foarte bună. Aceasta este Roata Vieții, aceeași pe care ai văzut-o în coliba dela Ziglaur, în timpul furtunii.

— Ar vrea să te audă cum o explici.

Lui lama îi străluciră ochii, auzind că va avea noi ascultători.

— Să explici oamenilor calea cea dreaptă este o faptă bună. Cunosc ei limba hindustană, așa cum o cunoaște cel dela Casa Minunilor?

— Se poate să o cunoască, dar foarte puțin.

Imediat după aceea, ca și un copil care explică un joc nou, lama se îndreptă din mijloc și dându-și capul pe spate, începu să intoneze cu glasul ridicat, invocația marelui preot, înainte de a intra în fondul doctrinei. Străinii ascultau sprijiniți în alpenștocuri. Kim în atitudine umilă, sta cu picioarele încrucișate sub el, urmărind lumina roșie a soarelui cum joacă pe obrazele lor, și tremurul umbrelor aruncate de ei pe pământ, amestecându-se și

despărţindu-se la fiecare mişcare. Oamenii aceştia nu erau îmbrăcaţi englezeşte şi purtau centiroane foarte strânse, care îi aduseră aminte de ilustraţiile pe care le văzuse într'o carte din biblioteca institutului St. Xavier: *The Adventures of a Young Naturalist in Mexico*. Da, oamenii aceştia semănau foarte bine cu straniul Mr. Sumichrast din cartea aceea şi foarte puţin cu „oamenii lipsiţi de scrupul", pe care şi-i închipuise Hurree Babu. Culacii cu faţa pământie şi tăcuţi, se adunaseră grămadă, la depărtare de douăzeci-treizeci de metri, iar alături de ei, în picioare, cu haina fluturând în bătaia vântului ca un drapel, Hurre cu înfăţişarea unui stăpân mulţumit de sine însuş.

— Aceştia sunt cei doi pe care îi căutăm, şopti Hurree abia mişcându-şi buzele, în timp ce ritualul continua şi cei doi albi ascultau atenţi litania care cobora până în fundul tenebrelor şi se urca până la cer, ca pe urmă să coboare din nou. Toate cărţile lor sunt în *kilta* cea mare cu capacul roşu... cărţi, rapoarte şi hărţi... Am mai văzut şi scrisoarea adresată unui rege pe care o trimite fie Hilás fie Bunár. Le păzesc cu cea mai mare grijă. Dela Hilás sau dela Leh nu au expediat nimica, despre asta sunt sigur.

— Cine îi însoţeşte?

— Nimeni, afară de culacii *beegari* (hamali pentru cărat poveri). Slujitori nu au. Se încunjură de atâta taină, încât şi mâncarea şi-o prepară singuri.

— Eu ce am de făcut?

— Aşteaptă şi vei vedea. In cazul când mie mi se va întâmpla ceva, vei ştii unde trebue să cauţi hârtiile de care avem nevoie.

— Acestea ar sta mai sigur la Mahbub Ali, decât în

mâna unui bengalez, zise Kim dispreţuitor.

— Ca să poţi ajunge la femeia pe care o doreşti, mai sunt şi alte mijloace, înainte de a te decide să spargi uşa casei.

— Aci este infernul pentru cei sgârciţi şi lacomi, străjuit pe o parte de dorinţe, pe cealaltă de îmbuibare.

Lama începuse să se pasioneze de explicaţiile pe care le dădea, şi unul dintre cei doi străini, făcu după el o schiţă, înainte de a se stinge cu totul lumina soarelui.

— Ajunge atât, îl întrerupse omul cu violenţă. Mi-e peste putinţă să-l înţeleg, dar aş avea nevoie de acest desemn al lui. E un artist mult mai mare decât mine. Intreabă-l, nu vrea să mi-l vândă.

— Spune că nu-l vinde, răspunse Babu.

Cum era şi firesc, lama nu s'ar fi despărţit de desemnul lui de dragul unui trecător întâlnit la întâmplare, cum nu se poate despărţi un arhiepiscop de vasele sacre, pe care le întrebuinţează în timpul slujbei, într'o catedrală. Intreg Thibetul e plin de reproduceri ieftene după Roata Vieţii; lama însă, era tot atât de mare artist, pe cât de puternic stăpân este un stareţ în lamaseria lui.

— Poate peste trei zile, sau patru, sau zece, dacă voi constata că sahibul este un cercetător şi că înţelege lucrurile pe care le reprezintă, atunci îi voi face chiar eu o copie. Aceasta de aci, însă serveşte la iniţierea unui neofit. Spune-i aşa, *hakim*.

— Spune că o vrea acuma... şi ţi-o plăteşte.

Lama dete domol din cap şi-şi păturî desemnul. Rusul însă nu vedea în gestul lui, decât încercarea unui bătrân nespălat, care voia să-i vândă pe o sumă cât mai ridicată, o bucată de hârtie murdară. Scoase un pumn de rupii şi apucă desemnul, dar acesta se rupse în mâna

lui lama, care îl ținea strâns. Dintre culaci se ridică un murmur de groază, căci o parte dintre ei erau originari din Spiti, și după cât înțelegeau ei, budhiști evlavioși. La această insultă lama se ridică în picioare, și duse mâna la călimara grea de fier, care era arma preoților, iar Babu începu să sară în sus, de bucurie.

— Acuma vezi, acuma vezi de ce spunea că am nevoie de martori; oamenii aceștia sunt cu totul lipsiți de scrupul. O, Sar, o, Sar (Sir), nu trebue să lovești preotul acesta sfânt.

— *Chela*, au profanat cuvântul scris!

Fu însă prea târziu. Inainte ca Kim să-l poată opri, rusul lovi pe lama în plin obraz. In clipa următoare însă, căzu grămadă și începu să se ducă de-a-dura pe coasta muntelui la vale, cu Kim, care îi pusese mânile în gât. Lovitura rusului trezise în sufletul acestui băiat, toate pornirile irlandeze, iar după ce-și simți dușmanul trântit la pământ, altceva nu-i mai trebui pentru ca să-și iasă complet din fire. Lama căzu în genunchi pe jumătate ametit, iar culacii cu poverile lor o rupseră la fugă pe coasta muntelui și fugeau tot atât de repede la deal, ca și oamenii dela șes pe vale. Fuseseră martorii unui sacrilegiu ne mai pomenit și își ziceau că e mult mai bine să fugă, înainte ca zeii și demonii munților să înceapă să se răzbune. Franțuzul se repezi spre lama, și încercă să-și scoată revolverul, cu gândul să-l țină zălog, până când se va întoarce tovarășul său, dar o ploaie de pietre îl făcu să se oprească în loc, căci muntenii trag bine la țintă, și un culac din Ao-chung se repezi la lama și-l trase după el în pădure unde putea fi la adăpost. Totul se petrecuse cât ai clipi, și tot atât de neașteptat ca și căderea nopții în munți.

— Ne-au luat bagajele și toate armele, se văeta francezul și începu să tragă în neștire cu revolverul prin întunerec.

— O să fie bine, Sar, o să fie bine. Nu mai trage, căci vin eu în ajutorul dumitale, strigă Hurree și repezindu-se la vale căzu peste Kim, care era tot atât de încântat pe cât de mirat de cele întâmplate, și tocmai se pregătea să lovească pe dușmanul său cu capul de colțul unei stânci.

— Du-te la culaci, șopti Babu la urechea băiatului. Bagajele sunt la ei. Hârtiile sunt în *kilta* cea cu capacul roșu, dar scotocește-le pe toate. Ia-le hârtiile, dar mai ales nu uita de *murasla* (scrisoarea regelui). Pleacă repede, să nu te ajungă omul celălalt din urmă.

Kim urcă panta muntelui în patru labe, dar în clipa următoare un glonț de revolver, lovi stânca din apropierea lui, și băiatul se ciuli ca o potârniche, fără să sufle.

— Dacă mai tragi, strigă Hurree, vor veni culacii și ne omoară pe toți. Eu am sărit în ajutorul tovarășului dumitale, Sar. Fapta dumneavoastră e foarte primejdioasă.

— Pe legea mea, zise Kim, gândindu-se de astă dată în englezește. Mi se pare c'am intrat într'o afacere primejdioasă, dar cred că suntem în legitimă apărare.

Băgă mâna în sân și scoase darul primit dela Mahbub, apoi cu multă sfială, căci afară de câteva focuri trase în vânt prin deșertul Bikaner, nu întrebuințase niciodată revolverul, apăsă pe trăgaciu.

— Ce ți-am spus, Sar, zise Babu cu glasul plângător. Vino încoace și ajută-mă să trezesc pe tovarășul dumitale. Am intrat cu toții în mare încurcătură.

Focurile de armă încetară. Se auzi un sgomot de pași

și Kim se repezi la deal, înjurând ca un adevărat indigen.

— Ai fost rănit *chela?* întrebă lama cu glasul slăbit.

— Nu sunt rănit; dar tu? și intră în mijlocul unor tufe de șnepeni.

— Nu am nimica. Vino încoace. Vom pleca împreună cu oamenii aceștia spre localitatea Shamlegh de sub Zăpezi.

— Nu vom pleca înainte de a face dreptate, se auzi un glas furios. Am luat toate patru carabinele sahibilor. Hai să coborâm spre ei.

— Au lovit pe Sfântul... am văzut cu ochii noștri. Vitele noastre vor rămânea sterpe; femeile noastre nu vor mai putea naște. După ce ne vom întoarce acasă, vom fi îngropați în așternuturile noastre de troienii zăpezilor... Alte nenorociri mai mari nu puteau veni peste noi.

Hățișul de șnepeni era plin de lamentațiile culacilor înspăimântați, care în această clipă ar fi fost în stare să facă orice. Omul din Ao-chung ridică pușca și trăgându-i piedeca, era gata să coboare.

— Ai răbdare, Sfântule, câteva clipe. Oamenii aceștia nu pot ajunge prea departe; ai răbdare până mă întorc.

— Cel care a suferit batjocura este omul acesta de aici, zise lama ducându-și mâna la frunte.

— Tocmai din cauza asta, îi răspunse omul.

— Iar dacă se întâmplă ca cel care a fost batjocorit să ierte ceea ce i-au făcut lui, mânile tale vor trebui să rămână curate. Afară de asta veți face o faptă bună, dacă veți da ascultare cuvintelor mele.

— Așteaptă, căci peste puțin vom pleca cu toții spre Shamlegh, stărui omul.

Lama ezită câteva clipe, exact atât cât îți trebue ca să treci un glonte din încărcător în țeava unei arme.

Apoi se ridică în picioare și puse un deget pe umărul omului.

— Ai înțeles ? Am spus că nu se va întâmpla omor... eu care am fost stareț la Such-zen. Cred că nu ți-ar face nicio plăcere să te renaști sub forma unui șobolan, sau a unui șarpe care se târăște prin gunoaie... nici a unui vierme care trăește în pântecele celei mai ticăloase dintre fiare ? Sau dacă asta este dorința ta...

Omul din Ao-chung căzu în genunchi, căci glasul lui lama răsuna în mijlocul întunerecului ca un gong al demonilor din Thibet.

— Vai, vai, vai, scânceau oamenii din Spiti. Nu ne blestema... nu-l blestema nici pe el, căci era robit numai de pornirile lui, Sfântule... Aruncă din mână carabina, nebunule, strigară oamenii.

— Supărarea aduce supărare, și răul vine după rău! Nu veți face omor. Lăsați pe cel ce lovește un preot să plătească singur pentru faptele sale. Dreaptă, și mai presus de orice adevăr, este numai Roata, care nu poate fi atinsă nici cu un fir de păr. Cei ce au făptuit nedreptatea, se vor renaște de nenumărate ori, în mijlocul chinurilor, sfârși bătrânul, și capul i se lăsă greu pe umărul lui Kim.

— Am trecut *chela*, pe alături de un mare păcat, și glasul lui vibră prin întunerecul greu de sub crengile de cetini. Eram gata să las glonțul să plece, și adevăr zic vouă, că în Thibet oamenii aceștia ar fi avut o moarte dureroasă și înceată... M'a lovit în mijlocul obrazului... fără cruțare.

Bătrânul se întinse pe pământ și începu să respire șuerător, iar Kim se plecă asupra lui și-i auzi inima bătând cu furie și oprindu-se din când în când.

— L-au lovit de moarte ? întrebă omul din Ao-chung.

în timp ce toți culacii erau adunați în jurul lor și ascultau încremeniți de spaimă.

Kim fu cuprins de groază și se plecă asupra bătrânului să vadă ce face.

— E numai o slăbiciune trecătoare, răspunse el mulțumit. (Pe urmă își aduse aminte că el este om alb și proviziile celor doi albi sunt acum în mâna lui). Deschide-ți *kiltas*-urile ! Albii trebue să aibă și medicamente între lucrurile pe care le au cu ei.

— Oho, oho ! Atunci le cunosc și eu aceste medicamente, răspunse omul din Ao-chung, râzând. N'am fost eu de pomană cinci ani *shikarri* în slujba lui Yankling Sahib. Am gustat și eu din ele. Ia te uită.

Scoase din sân o sticlă de rachiu ieftin, de felul celor care se vând exploratorilor care trec prin Leh, și cu multă îndemânare turnă lui lama câteva picături în gură.

— Tot așa am procedat și în ziua când Yankling Sahib și-a scrântit un picior, dincolo de Astor. Ehe... am scotocit eu demult bagajele... dar împărțeala o vom face la Shamlegh. Mai dă-i nițel, căci este un leac foarte bun. Hai pune mâna și vezi. Inima a început să-i bată mai repede. Intinde-i capul pe pământ și freacă-l puțin pe piept. Dacă ar fi stat liniștit, până când eu aș fi terminat cu sahibii, asta nu se mai întâmpla. S'ar putea însă, ca sahibii să vină să ne urmărească până aici. Atunci cred că nu va fi niciun păcat, să-i împușcăm chiar cu carabinele lor, ce zici ?

— Cred că unul și-a luat răsplata cu vârf și îndesat, răspunse Kim, scrâșnind din dinți. I-am dat câteva picioare în pântece, în timp ce ne rostogoleam la vale. Poate ar fi fost mult mai bine să-l fi omorât.

— Când nu ești din Rampur, e foarte bine să fii cu-

rajos, zise unul dintre oamenii care își aveau casa alături de reședința în ruină a rajahlei. Dacă se va întâmpla să se ducă vestea printre sahibi, că suntem oameni netrebnici, nimeni nu ne va mai primi ca *shikarris*...

— Bine mă, tu nu vezi că aceștia nu sunt sahibi angrèzi... nici oameni de treabă, cum era Fostum Sahib sau Yankling Sahib. Aceștia sunt niște străini care nici nu știu vorbi angrèzi, cum vorbește orice sahib.

Lama tuși, apoi se ridică în capul oaselor și întinse mâna după mătănii.

— Nu se va face omor, murmură bătrânul. (Omul din Ao-chung îi pipăi picioarele cu sfială). Dreaptă și mai presus de orice, este numai Roata. Supărarea aduce supărare.

— Nu, Sfântule, nu. Suntem cu toții aci lângă tine. Nimeni nu va fi ucis, decât dacă poruncești tu. Odihnește-te puțin. Vom face aci o mică tabără și după ce va răsări luna, ne vom duce până la Shamlegh sub Zăpezi.

— După lovitura pe care ai primit-o, e mult mai bine să dormi puțin, zise cu glas solemn unul dintre oamenii din Spiti.

— Simt ca și o ameteală în ceafă și o usturime pe gât. Lasă-mă *chela*, să-mi așez capul pe genunchii tăi. Sunt om bătrân, dar încă nu m'au lăsat toate pornirile. Va trebui să ne gândim la pricina dela care pleacă toate întâmplările.

— Dați-i o pătură. Focul nu-l putem aprinde, căci ar putea să ne vadă sahibii.

— Ar fi mult mai bine să plecăm spre Shamlegh, căci acolo nu va veni nimeni să ne urmărească.

Acesta fu glasul omului supărăcios din Rampur.

— Eu am fost *shikarri* la Fostum Sahib și sunt și a-

cum shikarri la Yankling Sahib. Dacă n'ar fi fost blestemata aceasta de beegar (corvadă), aş fi şi acum cu el. Trimiteţi doi oameni la marginea tufişului, să stea de strajă, ca nu cumva sahibii să mai facă vreo prostie. Eu nu mă voi mişca de lângă Sfântul.

Oamenii se aşezară roată, la o mică depărtare de lama, şi după ce steteră o vreme, fără să spună nimica, cineva scoase o hukka al cărei recipient fusese la început o sticlă de ceară *Day & Martin*. La lumina cărbunelui din luleaua care se plimba din mână în mână, se vedeau ochii oblici chinezeşti ai oamenilor cu cefele groase ca de tauri, îngropate în hălcile muşchilor de pe umeri. Semănau cu duhurile ieşite din legenda unei mine părăsite sau cu un grup de fantastici pitici adunaţi la sfat în mijlocul pădurii. In timp ce stăteau aci de vorbă, sau se priveau în tăcere, murmurul apelor din zăpezile topite, începu să devină mai molcom, pe măsură ce gerul nopţii încremenea şuvoaiele subţiri.

— Aţi văzut cum s'a ridicat contra noastră şi ne-a oprit? începu un om din Spiti. Imi aduc aminte de un bătrân ibex, pe care l-am întâlnit dincolo de drumul spre Ladakhi; Dupont Sahib îl luase la ochi, dar glontele nu-l lovise... Tot aşa se ridicase şi acesta în faţa noastră. Asta s'a întâmplat în urmă cu şapte rânduri de ploi. Dupont Sahib era un foarte bun *shikarri*.

— Nu atât de bun ca Yankling Sahib, zise omul din Ao-chung, şi trăgând o duşcă din sticla cu whisky, o trecu şi celorlalţi. Acuma ascultaţi ce vă spun eu.. sau poate se va găsi altul care să se priceapă mai bine decât mine.

Din mijlocul oamenilor nu se auzi niciun glas care să răspundă provocării.

— Vom pleca spre Shamlegh, numaidecât după ră-

săritul lunei. Ajunşi acolo, vom face dreapta împărţeală a bagajelor. Eu mă mulţumesc cu această carabină şi toate cartuşele ei.

— Poate îţi închipui că urşii nu sunt sălbatici, decât atunci când se întâlnesc cu tine, răspunse un tovarăş al lui, trăgând din hukka.

— Asta nu ; dar ştiţi şi voi că pungile de mosc se plătesc acuma până la şase rupii de bucată ; iar femeile vor avea parte de pânza corturilor şi de obiectele întrebuinţate pentru bucătărie. Toate acestea le vom îndeplini în zorii zilei, după ce vom ajunge la Shamlegh. Pe urmă, fiecare va pleca în treaba lui, dar fiecare va trebui să ţină minte că n'a văzut şi nici n'a fost niciodată în slujba acestor sahibi, care ne-ar putea învinui că le-am furat bagajele.

— Ceea ce spui tu, poate fi bun pentru tine, dar rajahua noastră ce va spune ?

— Nu se va găsi nimeni care să-i povestească ce s'a întâmplat. Crezi că cei doi sahibi, care nici nu vorbesc limba noastră, se vor duce să i se plângă, sau poate Babu, care o fi avut şi el gândurile lui când s'a apropiat de noi, să ne împartă bani. Crezi că vor veni contra noastră cu armată ? Ce urme vor putea găsi ? Lucrurile de care noi nu vom avea nevoie, le vom arunca în prăpastia dela Shamlegh, şi pe acolo încă nu a trecut picior de om.

— Cine este la Shamlegh, vara aceasta ?

Shamlegh, era numai un loc pentru păşuni şi nu avea mai mult de trei-patru colibe, în care dormeau păstorii.

— Femeia lui Shamlegh, şi despre asta ştiu că nu-i plac sahibii. Pe ceilalţi îi vom putea mulţumi cu câteva daruri neînsemnate ; în bagajele acestea avem hrană să ne fie deajuns la toţi, sfârşi el întinzând braţul spre un

coş pântecos.

— Bine... dar...

— V'am spus că aceştia doi nu sunt adevăraţi sahibi. Toate pieile şi capetele de vânaturi pe care le au ei, au fost cumpărate în bazarul din Leh. Eu cunosc foarte bine semnele pe care le poartă, şi înaintea plecării în ultimul marş, vi le-am arătat şi vouă.

— Asta e adevărat. Toate capetele şi pieile au fost cumpărate. Unele sunt chiar mâncate de molii.

Acest argument fu hotărâtor, şi omul din Ao-chung îşi cunoştea tovarăşii .

— Dacă voi vedea că începe să se îngroaşe gluma, îi voi povesti totul lui Yankling Sahib, care este un om cumsecade, şi va râde cu poftă. Noi n'am făcut rău niciunui sahib pe care îl cunoaştem. Oamenii aceştia au lovit un preot. Noi ne-am înspăimântat şi am rupt-o la fugă. Cine ar mai putea să-şi aducă aminte de locul unde a aruncat bagajele, în timp ce fugea înspăimântat? Crezi că Yankling Sahib va permite poliţiei dela miazăzi să cutreere munţii şi să-i sperie vânatul?... Dela Simla până la Chini e drum lung, dar şi mai lung cel dela Shamlegh până în prăpastia Shamlegh.

— Fie cum spui, dar *kilta* cea mare o iau eu. Coşul cel cu capac roşu, pe care sahibii şi-l legau singuri, în fiecare dimineaţă.

— Chiar asta este o dovadă, că nu sunt sahibi dintre cei aleşi, răspunse omul din Ao-chung. Cine a mai auzit ca Fostum Sahib, sau Yankling Sahib, sau chiar micul Sahib Peel, care stă noaptea la pândă ca să vâneze *serow*, cum zic, cine a mai auzit ca aceşti oameni să fi venit în munţi, fără să aducă cu ei un bucătar din ţara de jos, fără călăuză şi fără tot felul de oameni, bine plă-

tiți și bine îmbrăcați în escortă. Ce ar putea să ne facă nouă astfel de oameni? Ce spuneai de *kilta?*

— Nimic altceva, decât că este plină de vorbe scrise... de cărți și hârtii pe care și-au făcut însemnările și tot felul de instrumente stranii, care trebue să fie pentru cult...

— Prăpastia din Shamlegh le va înghiți pe toate.

— Da, dar ce se întâmplă dacă fapta noastră va fi o jignire, pe care o aducem zeităților acestor sahibi? N'aș vrea să procedăm astfel față de cuvântul scris. Afară de asta, zeitățile lor de alamă sunt ceva necunoscut pentru mine. Eu cred că aceasta nu este o pradă de seama oamenilor simpli dela munte.

— Bătrânul mai doarme încă. Fiți liniștiți! Vom întreba pe *chela* ce trebue să facem.

Omul din Ao-chung mai trase o duşcă din sticlă, apoi se ridică, mândru de rolul său de conducător.

— Avem aci o *kilta*, șopti el, al cărei conținut nu-l cunoaștem.

— Eu însă îl cunosc, răspunse Kim, prevăzător. Lama respira liniștit, și Kim se gândi la ultimele cuvinte ale lui Babu. In calitate de participant la marele joc, în clipa aceasta se gândea cu admirație la prevederile lui Hurree. — Este *kilta* cea cu capac roșu, plină cu lucruri minunate care nu trebue să cadă în mânile prostimei.

— Așa cum vă spuneam eu chiar dela început, se amestecă omul care o purtase pe umeri. Crezi că din cauza ei am putea păți ceva?

— Dacă mi-o dați mie, nu veți păți nimica. Voi scoate dintr'ânsa descântecul cu care a fost vrăjită, căci altfel ne va pricinui mult rău.

— Preotul își ia întotdeauna partea lui, zise omul din

Ao-chung care era aproape ameţit de băutură.

— Bine, atunci o las în seama voastră, răspunse Kim, cu viclenia caracteristică ţării lui de origine, n'aveţi decât să o împărţiţi între voi şi veţi vedea ce va urma.

— Ba eu nu, mie nu-mi trebue. Am făcut doar o glumă. Dă poruncă ce trebue să facem. In celelalte coşuri se găseşte mai mult decât ne trebue. Când se va lumina de ziuă, noi vom pleca din Shamlegh în treaba noastră.

Un ceas întreg se sfătuiră şi răsfătuiră, iar în timpul acesta, Kim tremura de mândrie şi de frig. Ii venea să râdă de întorsătura pe care o luaseră lucrurile şi instinctul lui de irlandez, transplantat în Orient, se simţea foarte măgulit. Colo, mai jos de el erau cei doi emisari ai unei temute puteri din partea de miazănoapte, care probabil în ţara lor erau tot atât de mari ca şi Mahbub sau Creighton Sahib, iar acum erau loviţi pe neaşteptate de desnădejde. Unul dintre ei, după cât îşi dădea seamă, va trebui să schiopăteze o bucată de timp. Făcuseră anumit legământ cu regii şi acum rătăceau pe undeva, încunjuraţi de beznă, fără hărţi, fără hrană, fără cort şi fără arme, neavând altă călăuză decât pe Hurree Babu. Această prăbuşire a jocului lor (Kim se întreba cui trebuiau să adreseze oamenii aceştia rapoartele lor), panica deslănţuită în timp de noapte, nu fusese provocată de viclenia lui Hurree Babu, nici pusă la cale de el însuş, ci venise minunat de simplu şi de inevitabilă, ca şi prinderea celor doi *faquiri* ai lui Mahbub în gara Umballa, de către un tânăr şi zelos agent al poliţiei.

— Acum sunt aci... încunjuraţi de întunerec şi fără niciun fel de ajutor. Pe cinstea mea... e un frig. Şi toate bagajele lor sunt în mâna mea. Cât trebue să fie de fu-

rioşi... Imi pare rău de bietul Hurree Babu.

Kim nu avusese în realitate niciun motiv să-i fie milă de Hurree Babu, căci acesta cu toate că suferea cumplit din cauza frigului şi a foamei, era foarte mulţumit de sine. Cam la o milă depărtare în josul muntelui, în marginea unei păduri de brad, doi oameni pe jumătate înghețați de frig, își aruncau învinuiri reciproce, făcând responsabil pe bietul Babu care tremura de groază. Il întrebau ce vor avea acum de făcut, iar el le răspundea că trebue să se simtă foarte mulţumiţi, că mai sunt încă în viaţă; hamalii lor, de cumva nu îi pândesc din întunerecul pădurii, atunci cu siguranţă au plecat să nu se mai întoarcă; că rajahua, stăpânul său era la o depărtare de nouăzeci de mile, şi fără îndoială nu numai că nu le va da banii de care au nevoie şi escorta care să-i însoţească până la Simla, dar îi va băga şi la închisoare, dacă va afla că au lovit un preot. Le vorbi cu atâta bogăţie de amănunte despre această greşeală şi despre păcatul pe care îl săvârşiseră, încât cei doi străini îl rugară să schimbe subiectul. Singura nădejde ce le mai rămânea, adăugă el, era să fugă din sat în sat, fără să atragă atenţia oamenilor asupra lor, până în clipa când vor ajunge în mijlocul lumei civilizate; şi cu lacrimele în ochi ridică privirea spre stele şi întrebă pentru a suta oară „pentru ce au lovit sahibii pe acest preot".

Pentru Hurre Babu ar fi fost foarte uşor ca din câteva sărituri să se piardă în mijlocul întunerecului. unde cei doi nu l-ar mai fi putut ajunge, şi să găsească sălaş şi de mâncare în cel mai apropiat sat unde vracii meşteri la vorbă erau întotdeauna bine primiţi. Cu toate acestea preferă să stea chinuit de frig şi de foame, să primească insultele şi poate chiar bătaia alături de prea-

cinstiții lui stăpâni. Ascuns în dosul unui trunchiu de copac, scâncea fără încetare, chinuit de prefăcute remuşcări.

— Dar nu te gândeşti la spectacolul lamentabil pe care îl vom oferi indigenilor din munții aceştia, când ne vor vedea rătăcind de colo până acolo fără niciun rost? întrebă cel care scăpase fără nicio lovitură.

Hurree Babu de ceasuri întregi nu se gândise decât la asta, dar întrebarea nu-i fu adresată lui.

— Nu cred să vagabondăm prin munți, căci nu mai sunt în stare să umblu, răspunse victima lui Kim.

— Cine ştie, poate Sfântul în mărinimia lui, va fi blând cu noi, căci altfel, Sar, nu ştiu zău...

— Imi va face deosebită plăcere ca la viitoarea întâlnire pe care o voi avea cu tânărul bonz, să-mi descarc revolverul în trupul lui, se auzi răspunsul lipsit de milă creştinească, adresat lui Hurree.

Revolvere, răzbunare, bonzi, se gândi Hurree şi se tupilă mai adânc sub tulpina copacului unde sta ascuns. Prin urmare neînțelegerile încep din nou.

— Nu te gândeşti la pierderea pe care am suferit-o? La bagajele noastre... bagajele, se auzi glasul plângător al unuia dintre cei doi, care schimba enervat din picioare. Tot ce am adunat, tot ce am reuşit să punem la adăpost. Câştigul nostru, munca noastră de opt luni încheiate. Nu-ți dai seamă ce însemnează asta ? „Cred că nu te mai îndoeşti, că ne pricepem să vorbim cu orientalii", par'că aşa spuneeai. Acuma văd că te pricepi de minune.

Cei doi străini începură să discute în mai multe limbi deodată şi Hurree asculta zâmbind. Kim era cu *kiltas*-urile, şi în aceste *kiltas*-uri era ascuns rezultatul unei munci diplomatice de opt luni încheiate. Nu era niciun

mijloc de a se putea pune în legătură cu băiatul, cu toate acestea putea avea toată încrederea. Cât despre rest, va avea el grijă ca să conducă pe cei doi străini prin munți, ca Hilás și Bunár împreună cu toată populația de munteni, pe o distanță de patru sute de mile, să-și aducă aminte timp de o generație de pățania lor. Oamenii care nu-și pot stăpâni culacii, sunt foarte puțin respectați în munți, căci munteanul are gluma usturătoare.

— Nici dacă puneam eu singur lucrurile la cale, nu ar fi putut să iasă mai bine, se gândi Hurree. Dar pe cinstea mea, din ce mă gândesc mai mult, din ce-mi dau seamă tot mai limpede de situație. Mă gândisem la urmări numai când coboram coasta muntelui în fugă. Ultragiul adus preotului, a fost o simplă întâmplare, dar numai unul ca mine ar fi fost în stare să profite de această întorsătură neașteptată. Ia gândește-te la efectul moral pe care îl va avea asupra acestei populații. Nu mai există nici tratate, nici hârtii și niciun fel de document scris... iar culme a ironiei... eu sunt și în slujba lor ca interpret. Ce voi mai râde cu colonelul, când ne vom întâlni! Mi-ar fi plăcut ca hârtiile lor să fie la mine, dar omul nu poate fi în același timp în două locuri. Asta este o axiomă.

CAPITOLUL XIV.

Mătănii să baţi (aşa spune Kabir)
Pe iespedea rece şi mută.
In ruga trimisă spre cer,
E plânsu-mi ascuns
Ce aşteaptă iertarea să vină,
Când tainic alături de tine se'nchină.

KABIR.

Când răsări luna, culacii începură să coboare cu multă băgare de seamă pe cealaltă coastă a muntelui. Lama pe care somnul şi alcoolul pe care îl băuse, îl puseseră din nou pe picioare, nu mai avea nevoie decât de umărul lui Kim, pentru a se sprijini şi a putea coborâ ca orice om voinic şi cu pasul sigur. Merseră aşa, vreme de un ceas prin iarba rară plină de pietriş, şi trecură grăbiţi pieptul unei stânci uriaşe care înfrunta veşnicia, ca pe urmă să intre într'o regiune complet nouă şi ascunsă privirilor celor din valea Chini. Păşunile de forma unei frunze se întindeau până sus, în poala eternelor zăpezi. In josul lor era un platou ca de jumătate hectar pe care se vedeau câteva bordeie din trunchiuri de copaci lipite cu bălegar. In spatele acestor bordeie, care după obiceiul muntenilor fuse-

seră ridicate la marginea platoului, peretele de stânci cobora drept, până la adâncime de două mii de picioare, şi dincolo de ele era prăpastia din Shamlegh pe unde nu coborâse niciodată picior de om muritor.

Oamenii nu făcură niciun gest pentru a împărţi bagajele între ei, până în clipa când văzură pe lama întinsă în cea mai bună încăpere a unui bordeiu, şi pe Kim spălându-i picioarele, cum era obiceiul la mohamedani.

— Iţi vom trimite de ale mâncării şi *kilta* cu capacul roşu, zise omul din Ao-chung. In zorii zilei nu se va mai vedea nici urmă din ce a fost. Dacă în *kilta* vei găsi şi lucruri care să nu-ţi facă trebuinţă, atunci uite ici. (Omul întinse braţul spre fereastra care da deasupra prăpastiei, pline de lumina lunei reflectată de zăpezi, apoi aruncă o sticlă goală în care fusese whisky). Nu e nevoie să aştepţi ca să-i auzim sunetul, când va ajunge la fund, căci acolo este capătul lumii, zise el, apoi se ridică şi ieşi cu fruntea sus.

Cu mâinile sprijinite pe cerceveaua fereştii, lama privi în gol şi ochii lui străluceau ca două opale galbene. Din adâncul fără fund se ridicau piscurile, par'că ar fi vrut să ajungă până la înălţimile în care se legăna luna, iar dincolo de ele era numai pustiul şi întunerecul veşnic.

— Iată, zise bătrânul cu glasul domol, aceştia sunt munţii mei. Aci ar trebui să trăiască omul, deasupra lucrurilor lumeşti şi departe de orice plăceri, pentru ca să poată medita în tihnă asupra problemelor vieţii.

— Da, dar numai dacă fiecare ar avea un *chela* care să le prepare ceaiul şi să le pună o pătură sub cap, când vor să doarmă, şi să alunge vacile care se apropie şi mugesc în jurul bordeiului.

Intr'o firidă fumega un opaiţ, învelit în lumina de

lună care intra de afară, şi din mijlocul acestui amestec de lumină, Kim plecat asupra coşului cu provizii şi a vaselor, se învârtea de colo până colo, ca o fantomă.

— Ai, ai! Cu toate că sângele s'a liniştit în mine, capul îmi vâjâie mereu şi un nod de frânghie par'că m'ar strânge de ceafă...

— Nu e de mirare. Te-a lovit rău de tot. Cel care a ridicat mâna împotriva...

— Dacă nu mă supăram, nu se întâmpla nimica rău.

— Ce rău. Tu ai scăpat viaţa sahibilor dela o moarte pe care o meritau de o sută de ori.

— *Chela*, nu ai învăţat bine lecţia. (Lama se întinse pe o pătură, în timp ce Kim îndeplinea obişnuitele obligaţii de fiecare seară). Lovitura nu a fost altceva decât o umbră contra altei umbre — picioarele mele slăbesc văzând cu ochii de câteva zile încoace — răul însuş a găsit însă răul din mine: mânia, supărarea, furia şi dorinţa de a răsplăti răul cu rău. Il simţeam cum îmi fierbea în sânge, îmi răscolea inima şi-mi vâjâia în urechi. (Intinse mâna după vasul în care era ceaiul fierbinte şi începu să soarbă cu tot ceremonialul obişnuit). Dacă patimile trupului ar fi fost departe de mine, lovitura primită, nu ar fi putut face rău decât truplui, o sgârietură sau o vânătaie, ceea ce nu este mai mult decât o părere care trece. Sufletul meu însă a fost răscolit de patimă, căci l-am simţit lacom să dea drumul oamenilor din Spiti, ca să înceapă să ucidă. Iar lupta pe care sufletul meu a dat-o împotriva acestei josnice porniri, a fost mai sfâşietoare şi mai dureroasă decât mii de lovituri pe care le-aş fi primit. Nu mi-am putut găsi liniştea până în clipa când am recitat binecuvântările (*Fericirile* cultului budhist). Răul care s'a trezit în mine în clipa aceea, este însă pe cale să se

termine. Dreaptă este numai Roata şi mai presus de orice, căci nu se abate din drumul ei nici cât e un fir de păr. Ţine minte aceasta *chela!*

— Este mai presus de puterile mele, murmură Kim. Sunt încă în fierbere, şi mă simt foarte mulţumit că am putut bate pe omul acela.

— Am simţit pornirea ta, în timp ce dormeam pe genunchii tăi, acolo în mijlocul pădurii. Visurile mele au fost tulburate din cauza gândurilor tale. Pe de altă parte eu cred că am făcut o faptă bună, continuă lama întinzând mâna după mătănii, cruţând două vieţi, viaţa celor care au greşit faţă de mine. Acuma va trebui să meditez asupra problemelor vieţii. Pârghia sufletului meu simt cum tremură în mine.

— Dormi, ca să-ţi poţi recâştiga puterile pierdute. Va fi mai bine aşa.

— Voi medita, căci de asta este mai multă nevoie decât ai putea tu să-ţi închipui.

Ceas de ceas, până se revărsă de ziuă şi lumina lunei începu să se stingă pe crestele tulburi, iar ceea ce părea pânză de întunerec întins pe flancurile munţilor, se limpezi în verdele pădurilor, lama privi cu ochii mari spre peretele din faţa lui. Din când în când, gemea încetişor. Dincolo de uşa baricadată cu bârne, se auzea zarva animalelor care veneau să-şi caute culcuşul, iar cei din Shamlegh şi culacii împărţeau prada. In fruntea lor era cel din Ao-chung şi după ce deschiseră cutiile de conserve ale celor doi sahibi şi le gustară, văzură că sunt foarte bune şi nu se mai putură opri să nu ducă jaful până la capăt, aşa că tot ce nu putură mânca, aruncară în prăpastie.

Dimineaţa următoare, când după o noapte sbuciu-

mată Kim se strecură afară din bordeiu, ca să-şi facă ablo̧iunile în aerul îngheţat, o femeie palidă la faţă şi pe cap cu o podoabă de turcoaze, îl trase la o parte, ca să-i spună.

— Ceilalţi au plecat; ţi-au lăsat această *kilta*, aşa cum a fost vorba. Mie nu-mi plac sahibii, dar tu ne vei da un descântec în schimbul celor ce vei lua. Nu vreau ca din cauza acestei întâmplări să iasă nume prost micului Shamlegh. Eu sunt femeia lui Shamlegh.

Femeea se uita la el stăruitoare, cu ochii lucitori şi plini de îndrăsneală, nu pe furiş, cum era obiceiul femeilor dela munte.

— Fără îndoială; dar toate acestea trebuesc făcute în mare taină.

Femeea ridică *kilta* grea, cum ai ridica o jucărie, şi o trecu în camera ei.

— Ieşi acuma, şi închide uşa ca să nu poată intra nimeni, până când voi termina.

— Dar pe urmă... cred că vom putea sta de vorbă.

Kim goli *kilta* pe scânduri: o cascadă de instrumente topografice, cărţi, caete cu însemnări zilnice, scrisori, hărţi şi corespondenţă indigenă cu mirosuri stranii, iar pe fundul coşului o traistă brodată, în care era un document cu margini aurite şi sigilat, din acelea pe care regii şi-le trimit unul altuia. Kim respiră mulţumit şi începu să cântărească situaţia din punctul de vedere al unui sahib.

— De cărţi nu am nevoie. De altfel nu sunt decât logaritmele... cred că cele necesare pentru calcule topografice (şi le dete la o parte). In scrisori nu înţeleg ce se spune, dar va înţelege Creighton Sahib. Trebue să le iau pe toate. Bineînţeles şi hărţile, care văd că sunt desemnate mai bine decât cele pe care le-am făcut eu. Trebue

să păstrez toate scrisorile indigene, oho, dar mai ales *murasla*. (Incepu să miroasă traista încărcată de broderii). Trebue să fie dela Hilás sau Bunár, prin urmare Hurree Babu a avut dreptate. Pe cinstea mea, frumoasă cursă le-am întins. Mi-ar fi plăcut să fie şi Hurree de faţă... Restul îl voi arunca pe fereastră.

Luă în mână şi se uită la o superbă busolă prismatică şi la capacul poleit al unui theodolit. Işi dete seamă că un sahib nu se cade să fure nimica, afară de asta mai târziu obiectele puteau da ocazie la încurcături. Inşiră în faţa lui, toate hârtiile cu însemnări, fiecare hartă şi fiecare scrisoare indigenă. Toate împreună, făceau un pachet nu prea mare şi flexibil. Cele trei cărţi legate şi cu colţuri metalice, împreună cu cinci serviete uzate, le dete la o parte.

— Scrisorile indigene şi murasla va trebui să le ascund pe piele, tocmai sub brâu, iar carnetele cu însemnări le voi ascunde în traista cu provizii. Va fi foarte grea. Aşa; altceva nu cred să mai fie. Dacă a mai fost ceva afară de ceea ce am găsit eu, culacii le-au aruncat în *khud*, aşa că totul este în cea mai perfectă regulă. Acum e rândul vostru.

Adună în *kilta* tot ce credea că nu-i va mai face trebuinţă, şi o ridică pe marginea fereştii. La adâncime de o mie de picioare se vălătucea o ceaţă groasă până la care încă nu ajunseseră razele soarelui; iar mai jos de aceasta, la altă adâncime de o mie de picioare era o pădure milenară de cetină, căci puteai vedea vârfurile copacilor, ca un aşternut verde de muşchiu, de câte ori o aripă mai tăioasă de vânt reuşea să sfâşie pânza de neguri.

— Nu cred că va fi cu putinţă ca cineva să meargă după voi, să vă caute.

Dându-se peste cap în timpul căderii, lucrurile din coș cădeau unul după altul înghițite de adâncul prăpastiei. Theodolitul se lovi de colțul unei stânci, și pocni ca o bombă, când face explozie; cărțile, călimările, compasurile, cutiile de colori și echerurile îți făceau impresia că sunt un roiu de albine care coboară în adânc. Pe urmă dispărură, și cu toate că Kim se aplecase adânc peste marginea ferestii și trăgea cu urechea, nu se auzi niciun sgomot pricinuit de căderea lor.

— Cu cinci sute... nu cu cinci... nici cu o mie de rupii nu ai putea cumpăra toate aceste lucruri, se gândi el cu părere de rău. E păcat de ele... dar mi-au rămas celelalte pe care le am aci... toată activitatea lor, cel puțin așa cred. Cum să-i dau de știre lui Hurree Babu și ce să fac acuma cu tot ce am asupra mea ? Afară de asta, bătrânul e bolnav. Va trebui să leg scrisorile într'o pânză de muşama. Asta trebue numaidecât, căci altfel se mănâncă de sudoare... și n'am pe nimeni la îndemână.

Făcu lucrurile toate pachet, într'o bucată de muşama pe care o îndoi bine la colțuri, căci în timpul vagabondărilor lui se învățase să fie tot atât de meticulos ca orice vânător când pleacă la drum. Pe urmă cu îndoită grijă împachetă carnetele cu însemnări și le așeză pe fundul sacului cu provizii.

Femeea se întorse și bătu la ușă.

— N'ai făcut descântecul, zise femeia privind în jurul camerei.

— Nu mai e nevoie.

Kim uitase cu totul că ar fi trebuit să înceapă să vorbească singur în cameră, ca ea să-l audă. Femeea începu să râdă nestăpânită, văzându-l cât este de stângaciu în fața ei.

— Pentru tine cred că nu e nevoie, căci tu poți face un descântec cât ai clipi din ochi. Dar gândește-te la noi oamenii necăjiți, ce facem după ce tu vei pleca. Cei de astă noapte erau prea beți ca să mai asculte ce le spune o femeie. Mi se pare că tu nu ești beat?

— Eu sunt preot.

Kim își revenise complet în simțiri, și văzând că femeia era cu totul lipsită de orice farmec, se gândi că va fi mult mai bine dacă va merge până la capăt.

— Le-am spus că sahibii trebue să fie foarte furioși, și vor face cercetări, iar la sfârșit vor adresa o plângere Rajahlei noastre. Mai este și Babu cu ei, iar slujitorii au întotdeauna limba foarte lungă.

— Asta este singura ta grijă? Kim își făcuse demult planul și zâmbi cu bunăvoință, uitându-se la ea.

— Nu este singura, răspunse femeia, întinzând o mână încărcată de bijuterii din turcoaze montate în argint.

— Cu asta isprăvesc în câteva clipe. Babu nu este altcineva decât *hakimul* despre care îmi închipuiu că ai auzit și tu, și care cutreeră munții prin apropiere de regiunea Ziglaur. Il cunosc destul de bine.

— Dacă va fi plătit, va spune totul. Sahibii sunt incapabili să deosebească un muntean de celălalt, dar un Babu vede bine și bărbații... și femeile.

— Du-i vorbă dela mine!

— Nu există nimic ce n'aș fi gata să fac pentru tine.

Primi aceste cuvinte măgulitoare cu aceeaș liniște care se obișnuește în regiunile unde femeile fac declarațiile de dragoste, apoi rupse o foaie dintr'un carnet și cu ajutorul unui creion care nu se putea șterge, începu să scrie cu litere mari în caracter shikast, un fel de a scrie

al copiilor care scriu tot felul de prostii pe ziduri: *Sunt stăpân pe tot ce au scris: hărți ale regiunilor pe unde au trecut, și o mulțime de scrisori. Mai cu seamă* murasla *e lucrul cel mai de preț care se găsește în stăpânirea mea. Trimite-mi vorbă ce să fac. Mă găsesc la Shamlegh, sub zăpezi. Bătrânul e bolnav.*

— Dacă îi duci biletul acesta, cred că ceea ce-i spun eu aici, îi va închide gura definitiv. Cred că n'au putut ajunge prea departe.

— Sigur că nu. Sunt și-acum în pădure. Copiii noștri s'au dus de cum s'a făcut ziuă și i-au urmărit. Ne-au dat de veste îndată ce s'au urnit la drum.

Kim rămase mirat, dar în aceeaș clipă din capătul pășunilor se auzi un țipăt ca de vultur. Un copil îl auzise dela fratele sau sora lui de pe cealaltă pantă care urca din valea Chini, și acum îl ducea mai departe.

— Bărbatul este plecat tot în partea aceea, după lemne, zise femeia și scoțând din sân o mână de nuci, deșghiocă una cu băgare de seamă, și începu să-i mănânce sâmburele. Kim se prefăcea că nu bagă de seamă.

— Preotule, tu nu știi ce înseamnă găoacea de nucă? întrebă ea cu sfială și-i întinse jumătățile de găoace.

— Gândul nu e rău (și strecură petecul de hârtie între cele două găoci, apoi le potrivi bine). Ai puțină ceară, ca să le lipim una de alta?

Femeia oftă adânc și bietul Kim se simți înduioșat.

— Răsplata se dă numai după ce ai făcut slujba ce ți s'a cerut. Du lui Babu această nucă și spune-i că o trimite fiul vrăjilor.

— Da, bine zici. Îi voi spune că i-o trimite un vrăjitor care seamănă a sahib.

— Nu, îi vei spune că vine dela fiul vrăjilor, și în-

treabă-l dacă are de dat vreun răspuns.

— Dar dacă îmi va spune o grosolănie. Mie... mi-e frică.

— Cred că Babu este foarte obosit şi foarte flămând, răspunse Kim râzând. Viaţa asta dela munte nu te face să fii tovarăş râvnit la pat. Ascultă dragă (era să zică mamă, dar îşi dete seamă şi-i zise soră) tu eşti o femeie deşteaptă şi pricepută. Crezi că până acum toate satele dimprejur ştiu ce s'a întâmplat cu cei doi sahibi, ce zici?

— Bine zici, la miezul nopţii ştirea a ajuns la Ziglaur şi mâine pe vremea asta va fi la Kotgarh. Toate satele sunt înspăimântate şi furioase.

— De asta nu e nevoie. Spune oamenilor să dea sahibilor hrană, şi să-i lase să treacă nesupăraţi. Trebue să iasă cât mai curând din mijlocul văilor noastre. Babu va înţelege, aşa că nu va urma nicio plângere. Umblă repede, căci va trebui să îngrijim şi de învăţătorul meu, dacă se trezeşte. Una e să furi, alta e să ucizi.

— Fie cum zici tu. Va să zică spui că răsplata vine după slujba făcută ?... Eu sunt femeia lui Shamlegh, şi mă trag din neam de rajahle, nu sunt femeie de rând care să alerge cu plozii la sân. Shamlegh este al tău: copită, piele şi corn, lapte şi unt. Dacă vrei, primeşti, dacă nu, laşi să stea unde este!

Femeia o luă la deal, ca să întâlnească primele raze de soare la o mie cinsute de picioare mai sus între stânci, şi lănţişoarele de argint îi cântau cu clincăt abea simţit pe pieptul sănătos şi larg.

— Cum să poţi sluji calea cea dreaptă şi să iei parte la marele joc, se gândi Kim, dar de astă dată în limba indigenă, în timp ce lipea marginile pachetului de muşama în care erau scrisorile, când femeile nu-ţi mai dau

răgaz nici să răsufli? La Akrola pe iezăr fu fata aceea, pe urmă nevasta bucătarului din dosul coteţului de porumbei... fără să mai ţii seamă şi de celelalte... Acum mai vine şi asta. Când eram copil, mai mergea, dar acuma sunt bărbat şi văd că nu vreau să ţină seamă că sunt bărbat. Nu vezi, c'au început să-mi dea nuci. La şes îmi dădeau migdale.

Ieşi din bordeiu ca să ia satului bir, dar nu cu căţuia de cerşetor, căci aceasta îşi avea rostul ei în ţara de jos, ci ieşi ca un despot. Populaţia din timpul verii la Shamlegh se compune numai din trei familii, cu patru femei şi opt sau nouă bărbaţi. Toate erau sătule până în gât de conserve... şi de tot felul de băuturi, dela chinina cu gust de amoniac, până la vodka albă, căci şi ele luaseră parte din larg la prada din noaptea trecută. Pânza frumoaselor corturi europene fusese demult tăiată şi împărţită, şi în toate părţile se vedeau castroane şi oale de aluminiu.

Prezenţa lui lama la ei însă, li se părea că este o asigurare destul de puternică, contra oricărei urmăriri, de aceea aduseră lui Kim tot ce se găsea mai bun, până şi un vas plin cu bere de orz de care se face în regiunea Ladakhi. Pe urmă se aşezară la soare, întinzându-şi picioarele deasupra prăpăstiilor fără fund, în timp ce stăteau de vorbă, râdeau sau fumau. De India şi guvernul ei, auziseră numai din ceea ce putuseră afla dela sahibii care trecuseră prin aceste regiuni şi la care ei fuseseră angajaţi ca *shikarris*. Kim îi ascultă povestind despre vânători de ibex, serow şi bizoni, organizate de către sahibii care zăceau de peste douăzeci de ani în pământ... şi fiecare amănunt al acestor întâmplări se profila tot atât de limpede în vorbele lor, ca şi vârfurile copacilor în timp de noapte când cerul e sfâşiat de fulgere. Ii po-

FEMEIA DIN SHAMLEGH

vestiră despre boalele de care sufereau şi mai ales despre boalele măruntelor animale domestice care se căţărau pe stânci, despre drumurile lor, care duceau până la Kotgarh unde trăesc misionari ciudaţi, şi chiar dincolo de aceasta, până în minunatul oraş Simla unde uliţele sunt pavate cu argint, şi unde oricine poate găsi slujbă, (nu glumă) la sahibii care se plimbă în cărucioare cu două roate şi cheltuesc banii cu lopata.

Curând după aceea, grav şi cu gândurile duse la mari depărtări, apăru şi lama şi se apropie de grupul care sta de vorbă sub crengile copacilor. Oamenii îi făcură loc să se aşeze. Bătrânul păru mai odihnit în aerul rarefiat al dimineţii, şi se aşeză alături de ei pe marginea prăpastiei, iar când conversaţia începea să lâncezească, el arunca pietricele în adânc, întocmai ca un copil. La treizeci de mile depărtare în linie dreaptă, în cealaltă parte a zării se vedea lanţul munţilor vecini, încunjurat şi acoperit din toate părţile de bălăriile... pădurilor pe care nu le-ai fi putut trece în drum de o zi, făcut pe sub bolta întunecată a crengilor. Dincolo de cătunul acesta, muntele Shamlegh tăia orice vedere spre ţara de jos. Îţi făcea impresia că eşti aşezat în cuibul clădit de o rândunică sub streaşina universului. Din când în când lama întindea braţele şi la fiecare nume pronunţat în şoaptă de către cei care erau alături de el, le arăta drumul spre Spiti şi cel care ducea spre miazănoapte spre Parungla.

— Dincolo, în partea aceea unde munţii par mai deşi, este De-ch'en (voia să spună Han-lé), marea lamaserie care a fost clădită de s'Tag-stan-rasch'en despre care se mai păstrează următoarea legendă, şi începu să le povestească o compilaţie fantastică de descântece şi minuni, care făcu pe cei din Shamlegh să-l asculte cu

gura căscată.

Intorcând privirea spre răsărit, ochii lui începură să caute munţii verzi din Kulu şi Kailung cel ascuns de gheţuri.

— Prin partea aceea am venit eu, demult, foarte demult. Coborâsem din Leh, după ce trecusem de Baralachi.

— Da, da, răspundeau oamenii din Shamlegh care erau obişnuiţi cu drumurile lungi în depărtarea zărilor, căci am trecut şi noi pe acolo şi ştim unde sunt.

— Am dormit două nopţi găzduit de preoţii din Kailung. Aceştia sunt munţii spre care se îndreaptă gândurile mele întotdeauna. Umbre binecuvântate între toate umbrele. Aci s'au deschis ochii mei asupra acestei lumi, aci am primit lumina şi tot aci mi-am strâns brâul împrejurul mijlocului şi am plecat în lunga mea cercetare. Din munţii aceia înalţi cu vânturi aspre. Oh, dreaptă şi mai presus de orice este Roata... şi cu braţul întins, binecuvântă la rând, gheţarii, stâncile pleşuve, piatra şi prundul măcinat de ape şi îngrămădit în marginea platourilor sterpe ; ochiurile de apă sărată care nu puteau fi văzute, livezile seculare şi văile rodnice, tăiate de ape limpezi, una după alta, ca un om pe patul de moarte cu toţi ai săi împrejur, şi Kim se minună de patima pe care o punea în cuvintele lui.

— Da... adevărat este că nicio parte de lume nu se poate măsura cu munţii noştri, răspunseră oamenii din Shamlegh.

Incepură să se minuneze cum de poate trăi omul în cuptorul arşiţei dela şes, unde animalele cresc cât elefanţii, aşa că nu le mai poţi întrebuinţa la plugărie pe costişe; unde după cum se aude, satele se înşiră unul lângă altul, până la depărtări de sute de mile; unde oa-

menii pleacă la jaf, organizați în bande și, unde ceea ce a putut scăpa de mâna hoților, e răvășit fără milă de poliție.

Așa trecu liniștea de dinaintea amiezii și când era aproape de sfârșit, la marginea pășunii repezite în sus pe munte, se arătă femeia trimisă de Kim, care părea tot atât de odihnită după lungul drum făcut, ca și la plecare.

— Am trimis vorbă lui *hakim*, explică Kim, în timp ce femeia făcea o reverență în fața lui lama.

— S'a întovărășit cu idolatri? Nu se poate, căci îmi aduc aminte că s'a dus să vindece pe unul dintre ei. A făcut o faptă bună, cu toate că cel vindecat și-a întrebuințat puterea în slujba răului. Dreaptă este Roata... Ce s'a întâmplat cu *hakim?*

„Mi-a fost frică să nu ți se fi întâmplat ceva... căci bătrânul este un înțelep, ceti Kim pe dosul biletului trimis de el, după ce desfăcu găoacea de nucă: *Onorata dumitale s'a primit. Mi-e peste putință să părăsesc imediat pe tovarășii mei actuali. Îi voi conduce la Simla. După aceea voi încerca să vă ajung din nou. Inutil să veniți pe urma acestor doi care sunt furioși. Întoarceți-vă pe același drum pe unde ați venit, și vă voi ieși în cale. Foarte mulțumit din cauza corespondenței care se datorește prevederilor mele*".

— Sfântule, spune că va pleca dela idolatri și se va întoarce la noi. Ce zici, să-l așteptăm aci la Shamlegh?

Lama se uită îndelung și înduioșat la munții din fața lui, apoi dete din cap.

— Asta nu se poate *chela*, cu toate că aș vrea din tot sufletul, dar este oprit. Am văzut și am înțeles problemele vieții.

— De ce nu? Munții ți-au redat zi de zi puterile pierdute. Adu-ți aminte că eram slăbiți și abia ne mai târam pe coasta muntelui Doon.

— Am prins puteri pentru a mă întări în rele și pentru uitare. Aci între munți am băgat de seamă că am început să devin certăreț și guraliv (Kim își ascunse cu multă greutate un zâmbet). Dreaptă și mai presus de orice este numai Roata care nu se abate nici cu un fir de păr din drumul ei. Pe vremea când ajunsesem bărbat, am plecat în pelerinaj la Guru Ch'wan, e foarte lungă vreme de atunci, și am făcut drumul printre plopi (și întinse brațul spre Bhotan) unde se păstrează Calul cel Sfânt.

— Tăcere, să ascultăm, strigară oamenii din Shamlegh, înșirându-se în fața lui. Vorbește despre Jam-lin-nin-k'or, calul care poate încunjura pământul într'o singură zi.

— Vorbesc numai pentru *chela* al meu, îi mustră lama cu blândețe, și oamenii se înfiorară ca de vântul rece al dimineții din miazăzi. Pe vremea aceea nu umblam în căutarea adevărului, ci după lungi discuții asupra doctrinei. Totul este numai deșertăciune. Am băut bere și am mâncat pâinea lui Guru Ch'wan. Ziua următoare unul spunea: Vom pleca să ne batem cu cei din Sangor Gutol dela gura văii (bagă de seamă, înc'odată, că lăcomia este strâns legată de supărare) ca să se hotărască cine va fi starețul care să stăpânească aceste văi și ale cui să fie câștigurile trase de pe urma rugăciunilor ce se tipăresc la Sangor Gutol. Am plecat și eu și ne-am luptat o zi.

— Cum v'ați luptat, Sfântule?

— Cu călimările noastre de fier, cum eram gata

să-ţi arăt şi ţie... Cum zic, ne-am luptat sub plopi, cei doi stareţi şi toţi călugării dintre care unul m'a lovit în frunte, rănindu-mă până la os. Uită-te şi vezi! zise el şi împingându-şi comanacul spre ceafă, îi arătă o cicatrice albă. Dreaptă şi mai pre sus de orice este Roata. Ieri rana aceasta m'a durut din nou, şi după cinzeci de ani mi-am adus aminte de unde o am şi de faţa celui care mi-a făcut-o, ca pe urmă să mă sbucium în mijlocul deşertăciunii. Ceea ce a urmat, ai văzut: gâlceavă şi prostie omenească. Dreaptă este numai Roata. Lovitura idolatrului a căzut peste vechea rană, şi am fost tulburat în adâncul sufletului meu, care se sbătea pe apele deşertăciunii. Până în clipa când am ajuns la Shamlegh, n'am fost în stare să meditez la pricina lucrurilor din lume şi să ajung să văd rădăcina răului. Toată noaptea m'am sbuciumat.

— Bine, Sfântule, dar asupra ta nu este nici umbră de rău. Primeşte-mă pe mine să fiu jertfa ta.

Kim era sincer mişcat de tristeţea bătrânului, şi fără să vrea îi scăpă această frază pe care o auzise dela Mahbub.

— In zorii zilei, continuă lama cu glas solemn, în timp ce printre cuvintele lui se auzea clincătul sec al mătăniilor, în sufletul meu s'a făcut lumina, care este aceasta: Eu sunt om bătrân... născut în mijlocul munţilor... şi crescut printre munţi... dar predestinat să nu mă pot niciodată statornici între munţii mei. Trei ani la rând am cutreerat India... dar unde se poate găsi un colţ de pământ care să te atragă mai mult ca cel în care te-ai născut? Acolo jos, în şesuri, trupul meu nemernic tânjea după munţii aceştia şi zăpezile lor. Spuneam cu adevărat că cercetările mele sunt sigure. Aşa că plecând din

casa femeii din Kulu m'am înderptat spre munți, împăcat cu mine însumi. Asta a fost nu din vina lui *hakim*... Mânat de patimă, el mi-a profețit că munții îmi vor reda puterile. Ei însă m'au întărit în rele și m'au făcut să uit de cercetările mele. Am început să îndrăgesc viața și plăcerile ei și începusem să simt dorința de a urca tot mai sus. Ochii mei căutau munții cei mai înalți, și încercam puterile mele slăbite, urcând coastele stâncoase ceea ce nu este decât o faptă rea. Am râs de tine când la poalele muntelui Jamnotri am văzut că ți se taie respirația, și făceam glume când am văzut că nu îndrăsnești să te avânți printre zăpezile trecătorilor.

— Eu nu văd niciun rău în fapta ta. Mi-a fost teamă, e adevărat. Eu nu sunt om dela munte, și mă uitam cu drag la tine, văzând că ai prins puteri noi.

— Imi aduc aminte că de nenumărate ori am simțit dorința să aud laudele tale și ale lui *hakim*, (bătrânul își propti cu tristețe obrazul în palme) pentru tăria picioarelor mele. Așa a urmat rău după rău, până când s'a umplut paharul. Dreaptă este numai Roata! Vreme de trei ani toată India m'a primit cu cinste. Dela Fântâna Înțelepciunii din Casa Minunilor, până și un copil mic care se juca sub umbra unui tun (lama zâmbi cu blândețe) toată lumea a căutat să-mi ușureze drumul. De ce?

— Pentrucă nouă ne-ai fost drag. Nu te mai gândi la aceste lucruri care sunt urmarea loviturii pe care a-i primit-o. Nici eu nu mă simt bine și sunt încă plin de revoltă din cauza celor întâmplate.

— Nu din cauza asta, ci pentrucă eu plecasem în calea cea dreaptă, tot atât de dreaptă ca și coardele unui *si-nen* (chimvale) în slujba dreptei credințe. Dar m'am depărtat de drumul meu. Armonia a fost întreruptă și a

urmat pedeapsa. Chiar aci în mijlocul munților mei, la marginea țării unde m'am născut, în acelaș loc unde am simțit tresărind în mine pornirile răului, am fost lovit aci (și-și duse mâna la frunte). Am fost lovit ca un neofit care nu știe cum trebue să se apere, tocmai eu care am fost starețul din Such-zen. Niciun cuvânt nu a căzut între noi, bagă de seamă, ci o simplă lovitură, dragul meu *chela*.

— Sfântule, sahibii nu știu cine ești tu.

— Eram la fel cu ei. Prostia și lăcomia plecate la drum, au întâlnit prostia și lăcomia, și din întâlnirea lor a ieșit mânie. Lovitura pe care mi-au dat-o a fost pentru mine un semn, căci nu sunt cu nimic mai bun decât un *yak* rătăcit, și mi-a adus aminte că locul meu nu este aici. Cel care poate înțelege pricina lucrurilor, înseamnă că a ajuns la jumătate drum spre izbăvire. „Intoarce-te în drumul tău", îmi spune această lovitură. „Munții nu sunt pentru tine, căci este peste putință să câștigi izbăvirea și în acelaș timp să te lași robit de plăcerile vieții".

— Mai bine ar fi fost dacă nu ne-am fi întâlnit cu rusul acesta de trei ori afurisit!

— Domnul nostru nu poate întoarce Roata din mersul ei înapoi. Datorită faptei bune pe care am săvârșit-o, mi s'a mai arătat un semn, și băgând mâna în sân, scoase bucata de hârtie pe care fusese desemnată Roata Vieții. Privește. După ce m'am trezit din meditație, m'am uitat la ea. N'a mai rămas întreagă din mâna acestui idolatru, decât o bucată cât unghia degetului meu mic.

— Văd.

— Prin urmare tot atâta viață a mai rămas și în trupul meu. Am slujit Roata în toate zilele vieții mele. Acum mă va sluji ea pe mine. Dar pentru fapta bună pe

care am săvârșit-o, călăuzindu-ți pașii pe calea cea dreaptă, mi-a fost dată o nouă viață, înainte de a găsi râul pe care îl caut. Înțelegi, *chela?*

Kim examină harta sfâșiată cu furie de gestul brutal al rusului. Sfâșietura trecea dela stânga la dreapta în diagonală, dela despărțământul al unsprezecelea, unde dorința zămislește copilul (cum și-o închipue thibetanii) trecând prin lumea regnului uman și animal, spre al cincilea despărțământ care era gol și destinat simțurilor. Argumentul era perfect logic.

— Inainte ca Domnul să fi primit lumina, a fost și el ispitit de dorințe, zise lama, păturind desemnul cu multă evlavie. Am fost și eu ispitit, dar acuma s'a terminat. Săgeata a căzut în jos spre șes, nu între munți, prin urmare ce avem noi de căutat aici?

— Nu vrei să așteptăm cel puțin pe *hakim?*

— Eu știu dinainte cât mai ține viața pe care o port în trupul meu. Cu ce m'ar mai putea ajuta pe mine un *hakim?*

— Bine, dar ești bolnav și răscolit. Iți va fi peste putință să mai mergi pe jos.

— Cum îți închipui că aș putea să fiu bolnav, când îmi văd izbăvirea? și ridicându-se îl văzu că se leagănă pe picioare.

— Atunci va trebui să mă duc în sat să caut merinzi. O, ce drum obositor! Kim simțea că și el ar avea nevoie să se odihnească.

— Asta este așa cum se spune și în lege. Să mâncăm și să plecăm. Săgeata a căzut în văi... dar eu m'am lăsat robit de dorințe. Pregătește-te, *chela.*

Kim se întoarse spre femeia cu podoaba de turcoaze, care până acuma se jucase aruncând pietre în prăpastie,

și o văzu că-i zâmbește cu multă blândețe.

— L-am găsit pe Babu speriat, ca un bivol rătăcit printre lanurile de gru; tremura și strănuta de frig. Era atât de flămând încât și-a uitat cu totul de demnitatea lui și a început să-mi spună fel de fel de vorbe frumoase. Sahibii nu mai au nimic (și-i arătă podul palmei goale), iar unul dintre ei are dureri mari la pântece. Cred că din pricina ta?

Kim dete din cap în semn de aprobare și ochii îi străluciră.

— Am stat mai întâi de vorbă cu bengalezul, pe urmă cu oamenii dintr'un sat vecin. Sahibii vor primi hrana de care au nevoie, și nu li se va cere să o plătească. Prada a fost de mult împărțită, iar Babu spune fel de fel de minciuni sahibilor. De ce nu se desparte de ei?

— Din cauză că este un om cu inimă bună.

— N'am văzut până acuma bengalez care să aibă inimă mai mare decât o nucă costelivă. După slujbă împlinită, urmează răsplată. Ți-am spus că satul este al tău.

— Tocmai la asta mă gândeam cu multă părere de rău, începu Kim. Abia adineaori îmi făceam niște planuri foarte frumoase, dar la ce să mai înșir nimicuri care se obișnuesc în astfel de ocazii, (și oftă adânc)... învățătorul meu a avut o vedenie...

— Ei asta-i. Ce pot vedea doi ochi slăbiți de bătrânețe, dincolo de cățuia cerșetorului?

— ...și asta îl face să-și îndrepte pașii spre țara de jos.

— Spune-i să mai stea!

Kim dete din cap.

— Eu cunosc obiceiul Sfântului și știu că se înfurie când îi stai împotrivă, răspunse el înfricoșat. Blestemele

lui dărâmă munții.

— Păcat, căci în cazul acesta nici el nu ar putea să scape întreg. Am auzit că tu ești om cu inima de tigru și că ai lovit pe sahibul acela. Lasă-l pe bătrân să mai viseze. Stai aci!

— Munteanco, zise Kim, cu glasul auster, fără ca trăsăturile feței lui să poată da relief acestei severități, lucrurile acestea tu nu le poți înțelege.

— Zeii să fie buni cu noi. Dar spune-mi de când femeile și bărbații pot fi unul în fața altuia altceva decât femeie și bărbat?

— Preotul este preot! El spune că vrea să plece fără întârziere. Eu sunt *chela* al său, deci voi pleca și eu cu el. Avem nevoie de merinde pentru drum. Omul acesta este un oaspe pe care îl cinstesc toate satele pe unde trece (și adăugă râzând ca un copil), dar hrana pe aici e foarte bună. Să ne dai ceva și nouă.

— Și ce se va întâmpla dacă nu-ți dau? Eu sunt femeia acestui cătun.

— Atunci te voi blestema, puțin, nu prea mult, doar atât ca să-ți aduci aminte de mine, zise el și nu se putu opri să nu zâmbească.

— M'ai blestemat deajuns cu felul în care îți ridici pleoapele și-ți miști bărbia. Blestemele tale? Ce te face să crezi că mă poți speria cu vorbe goale? întrebă femeia, încrucișându-și mânile pe piept. Cu toate acestea nu vreau să pleci supărat și să te gândești urât la mine, căci eu nu sunt decât o femeie, care strânge bălegarul și iarba uscată a pășunilor, cu toate că trăesc din larg.

— Eu nu mă gândesc la nimica, răspunse Kim, cel mult că îmi pare rău să plec, deoarece sunt foarte obosit, și că avem nevoie de merinzi. Ia traista!

Femeia îi smulse traista din mână, supărată.

— Am fost o proastă, zise ea. Ce femeie ai în ţara de jos? Este albă sau neagră? Odată am fost şi eu albă. Iţi vine să râzi? Odinioară, foarte de mult, poţi să mă crezi, un sahib s'a uitat cu plăcere la mine. Demult, foarte demult, purtam şi eu haine ca europenii, în casa misionarilor, care sunt dincolo de munte, şi arătă spre Kotgarh. Odinioară am fost şi Ker-lis-ti-ana (creştină) şi vorbeam englezeşte, cum vorbesc sahibii. Da! Sahibul meu spunea că se va întoarce şi se va căsători cu mine. A plecat la drum... cât timp a fost bolnav, eu l-am îngrijit... dar de întors, nu s'a mai întors. Atunci, mi-am dat seamă că zeii Kerlistianilor sunt mincinoşi şi m'am întors în mijlocul poporului meu... De atunci nu m'am mai uitat la un sahib. Nu râde de mine, căci mi-a trecut nebunia, preoţelule! Obrazul tău, felul de a umbla şi de a vorbi, mi-au adus aminte de sahibul meu, cu toate că tu nu eşti decât un cerşetor vagabond, căruia îi dau de pomană. Să mă blestemi pe mine? Tu nu poţi blestema, nici binecuvânta, zise femeia şi punându-şi mânile în şolduri, râse cu amărăciune. Zeii tăi nu sunt decât minciună, faptele tale sunt minciuni, şi tot aşa vorbele tale. In toată lumea aceasta nu există niciun fel de zei. Eu ştiu că nu există... Dar câteva clipe am crezut că s'a întors sahibul meu şi pentru mine el era zeul meu. Da, odinioară eu cântam la *pianno* în casa Misiunei din Kotgarh, iar astăzi dau pomană preoţilor care sunt *heatten* (păgâni).

Cu acest cuvânt englezesc pe care îl aruncase furioasă, femeia termină şi legă gura sacului plin până la gură.

— Te aştept *chela*, strigă preotul sprijinindu-se de pervazul uşii.

Femeia îl măsură cu privirea de sus până jos.

— Crezi că omul acesta va putea umbla? Nu este în stare să facă nici jumătate milă. Până unde crezi că se va putea târâ scheletul acesta mucegăit?

La aceste cuvinte Kim, care se speriase de slăbiciunea bătrânului și se gândi și la greutatea sacului, era gata să-și piardă răbdarea.

— Ce te interesează pe tine femeie prevestitoare de rele, până unde va putea ajunge?

— Pe mine nu mă interesează de loc, preotul e cu înfățișare de sahib. Vrei să-l duci în spinare?

— Mă cobor spre șesuri. Nimeni nu mă poate opri să-mi văd de drum. M'am luptat cu sufletul meu, până când n'am mai putut. Trupul acesta beciznic nu mai poate răbda, și suntem încă foarte departe de șesuri.

— Privește, zise femeia și se dete la o parte, pentru ca să poată vedea cum se sbuciumă. Afurisește-mă, căci poate așa îi vei putea reda puterea. Spune un descântec și chiamă în ajutor pe zeii tăi, căci ești preot. Pe urmă-i întoarse spatele și plecă.

Lama se lăsase pe vine și se sprijinea și acum de pervazul ușii. Cu toate acestea era peste putință ca acest om, care se refăcuse într'o singură noapte, să cadă în marginea drumului, ca un copil. Slăbiciunea îl făcuse să se lase jos, dar ochii lui neastâmpărați căutau pe Kim în toate părțile și aruncau priviri de îndemn.

— Totul merge bine, strigă Kim, apropiindu-se de el. Aerul prea rarefiat te-a slăbit puțin, dar plecăm îndată. Slăbiciunea ta este boala munților. Nici eu nu mă simt tocmai bine la stomac, și se lăsă în genunchi, alături de el, încercând să-l îmbărbăteze cu tot felul de vorbe care-i treceau prin minte. Pe urmă, femeia apăru din nou și se apropie de ei, mai trufașă decât adineaori

— Zeii tăi nu-ți sunt de niciun folos? întrebă ea. Incearcă cu ai mei. Eu sunt femeia din Shamlegh.

Femeia strigă ceva cu glasul răgușit, și numaidecât apărură dintr'un țarc cei doi bărbați ai ei, însoțiți de alți trei, aducând un *dooli*, un fel de targă primitivă, de care se obișnuește la munte pentru transportarea bolnavilor, sau când oamenii se duc în vizită la fruntașii satelor.

— Dobitoacele acestea sunt ale tale, atâta vreme cât ai nevoie de ele, zise ea fără să se uite la cei cinci bărbați.

— Bine, dar cred că nu ne vom duce spre Simla și nici nu vom întâlni sahibi, strigă primul ei bărbat.

— Aceștia nu vor fugi, cum au fugit ceilalți și nici nu vă vor fura bagajele. Sunt între ei doi care sunt mai slabi decât ceilalți. Sonoo și Taree, voi veți sta în partea dinapoi a tărgii (cei doi o ascultară numaidecât). Lăsați targa mai jos și urcați pe Sfântul acesta. Până la întoarcerea voastră, ei voi avea gijă de sat și de cuvioasele voastre femei.

— Când ne vom întoarce?

—Intreabă-i pe preoți, nu mă întreba pe mine. Pune sacul cu merinzile la picioare, căci se împarte greutatea pe o formă.

— O Sfântule, munții sunt mai miloși decât șesurile, exclamă Kim. Ui-te un pat regesc; loc de cinste și de odihnă pe care îl datorăm...

— Unei femei prevestitoare de rele. Am tot atâta nevoie de binecuvântarea ta, ca și de blestemele tale. Eu am dat porunca, nu tu. Ridicați targa și plecați. Stai puțin. Ai bani de drum?

Făcu semn lui Kim să o urmeze în colibă. Apoi se plecă spre o lădiță veche englezească, pe care o scoase de sub așternut.

— Nu am nevoie de nimica, răspunse Kim supărat, tocmai atunci când ar fi trebuit să-i fie recunoscător. Sunt peste măsură încărcat de binefacerile tale.

Femeia ridică privirea spre el și punându-i o mână pe umăr, zâmbi straniu.

— Cel puțin mulțumește-mi. Sunt o femeie urâtă și sunt munteancă, dar ai spus singur că am făcut o faptă bună. Vrei să-ți arăt eu cum mulțumesc sahibii? și luminile ochilor i se îmblânziră.

— Eu nu sunt decât un preot vagabond, și tu nu ai nevoie nici de binecuvântarea, nici de blestemele mele.

— Nu, cel mult de o singură clipă... *dooli* poate fi ajunsă din urmă din câteva sărituri... iar dacă ai fost sahib, îți voiu arăta eu ce ar fi trebuit să faci.

— Ce se întâmplă dacă știu și eu ce vrei să-mi arăți? și trecându-i un braț în jurul mijlocului, o apropie de el și sărutând-o pe obraji, îi spuse pe englezește *Thank you berree much my dear.*

Intre asiați, sărutul este ceva cu totul necunoscut și se poate că tocmai din cauza aceasta, femeia se lăsă pe spate și se uită la el cu ochii speriați.

— Altădată, continuă Kim, nu trebue să mai fii atât de sigură de preoții tăi păgâni. Acum îți zic rămas bun, și-i întinse mâna după obiceiul englejilor. *Good-bye, my dear!*

— Good bye, and... and... rând pe rând, își aducea aminte de cuvintele englezești pe care le știuse... you will come back again? (te vei mai întoarce) Good bye, and God bless you (și Dumnezeu să-ți ajute)!

Peste jumătate ceas, când targa cobora poteca, spre răsărit dela Shamlegh, Kim se întoarse și, departe în zare, văzu o formă mică de tot, care făcea semne cu o batistă

albă.

— Femeea aceasta a făcut o faptă bună şi mai presus decât oricare altul, căci a ajuta unui om să apuce pe drumul izbăvirii, este o faptă aproape tot atât de mare, ca şi când ar fi găsit ea însaş acest drum, zise lama.

— Hm, răspunse Kim şi gândurile lui răscoleau întâmplările din urmă. Se poate să fi făcut şi eu o faptă bună... In orice caz, femeia aceasta nu m'a tratat ca pe un copil, şi ducându-şi mâna la brâu, pipăi pachetul cu documentele şi hârţile pe care le luase, potrivi sacul preţios la picioarele lui lama, apoi ridicând braţul apucă de marginea târgii şi începu să coboare muntele la pas, alături de bărbaţii care suflau din greu, murmurând ceva neînţeles.

— Şi oamenii aceştia fac o faptă bună, zise lama după ce făcură cam trei mile de drum.

— Da, şi vor fi răsplătiţi în argint, răspunse Kim.

Femeia din Shamlegh îi dase banii trebuitori şi se gândi că e foarte bine, ca în felul acesta, oamenii să-şi poată lua banii înapoi.

CAPITOLUL XV.

Impărat de era, în cale să-mi iasă,
De drum îmi vedeam fără grijă,
Şi nici comanacele Trei dac'ar fi,
Nu m'ar putea din cale opri.
Dar alta-i puterea ce-acum
Vine să m'abată din drum:
Umbre căde̦ţi şi pe Domnul vede̦ţi.
E visul aevea, nu tulbure fum.

Cântecul Ielelor.

La două sute de mile spre miazănoapte de Chini, întins pe stâncile albastre ale regiunii Ladakhi, era Yankling Sahib, care urmărea cu o lunetă semnele pe care trebuia să i le facă un hăitaş al său, un om din Ao-chung. Dar renegatul acesta plecase cu o carabină nouă-nouţă, şi două sute de cartuşe, aşa că acuma, fără îndoială, vâna cerbul mosc în altă parte, pentru a-l vinde pe socoteala lui, şi când se vor mai întâlni, va începe să-i spună că a fost greu bolnav, în timpul vânătorii trecute.

In sus spre văile care duc spre Bushahr, vulturii din Himalaya care iscodesc depărtarea zărilor, fugeau speriaţi din calea unei umbrele vărgate cu albastru şi alb, purtată de un bengalez grăbit, care înainte fusese gras şi voi-

nic, iar acuma era slab și pipernicit din cauza oboselilor drumului. Omul acesta, primise mulțumirile recunoscătoare a doi străini foarte distinși, pe care îi însoțise cu multă pricepere până la tunelul din Mashobra, care duce spre capitala Indiei. Nu era deci vina lui, că din cauza ceților se rătăciseră și trecuseră dincolo de oficiul telegrafic și colonia europeană, care era la Kotgarth. Nu era de loc vina lui, ci a zeilor contra cărora se lamentase atât de convingător, din cauză că condusese spre frontiera statului Nahan, a cărui rajah îi luase drept soldați, dezertori din armata britanică. Hurree Babu îi explicase cu multă bogăție de amănunte, puterea și măreția de care se bucurau tovarășii săi în țara lor, așa că acest stăpân începu să zâmbească împăcat. Aceleaș explicații le dase tuturor, care erau dispuși să-l asculte, de nenumărate ori, în gura mare și cu felurite înfloriturî. Ceruse pretutindeni de mâncare și găzduire, și se dovedi un foarte bun vraciu pentru rana pe care o avea unul dintre tovarășii săi, răni de acelea care pot veni foarte ușor, când te dai dea-tumba pe coasta unui munte stâncos. Motivele care justificau îngrijirile pe care le dădea celor doi, reușiră să-i convingă de toată încrederea pe care o merita călăuza lor. Ca și celelelte milioane de robi, tovarăși ai lui, omul acesta se obișnuise să privească Rusia ca pe o mare liberatoare a popoarelor din părțile de miazănoapte. Era un om evlavios și se temuse grozav că nu va putea salva pe cei doi tovarăși ai săi de furia sătenilor din aceste regiuni sălbatice. El însuș n'ar fi fost în stare să lovească pe un om sfânt, dar... Cu toate acestea, era foarte mulțumit și dădea slavă cerurilor, că afară de bagajele pierdute, reușise să facă „ce-i stase în putință" pentru a duce această afacere la bun sfârșit. Uitase de loviturile primite

și tăgăduia că ar fi fost bătut în noaptea aceea de pomină, în mijlocul pădurii de brazi. Nu cerea nici pensie și nici onorar, dar dacă se poate, să-i dea o dovadă scrisă, va fi foarte bine. Mai târziu, această scrisoare ar putea să-i fie de folos, dacă se va întâmpla să mai vină și alți prieteni de ai lor, dincoace de trecătorile munților. Îi rugă să-și aducă aminte de el, după ce se vor întoarce în țara lor, în mijlocul onorurilor, căci el însuș, Mohendro Lal Dutt, M. A. din Calcultta a reușit „să facă Statului oarecare serviciu" cu ceea ce făcuse pentru ei.

Cei doi îi eliberară un certificat elogios despre buna lui purtare, priceperea și cunoștințele lui de călăuză. Babu îl băgă în chimir și începu să plângă emoționat, aducându-și aminte de multele primejdii comune, prin care trecuseră. Ziua la amiază trecură împreună pe străzile pline de lume din Simla, și-i conduse până la Alliance Bank of Simla, unde aveau de gând să se legitimeze. Pe urmă, se evaporase ca un nor ce plutește, în zorii zilei, deasupra muntelui Jakko.

Priviți-l cât este de grăbit și cum urcă, fără să mai asude, căci e prea slab pentru așa ceva, și nici nu se mai oprește de vorbă cu oamenii, ca să le ofere leacurile pe care le duce în cutia lui cu cercuri de alamă, ci urcă cu nădejde panta muntelui Shamlegh, fără să privească decât înainte. Băgați de seamă, căci de astă dată și-a uitat de toate apucăturile lui de Babu și spre amiază, când se oprește să fumeze o țigară și să stea de vorbă cu o femeie, care poartă pe cap o podoabă de turcoaze, munteanca întinde brațul în partea de miazăzi, spre răsărit. Tărgile, spunea femeia, nu pot înainta ca un om fără povară, cu toate acestea omenii pe care îi caută trebue să fi ajuns la șes. Sfântul n'a vrut să mai zăbovească cu toate

stăruințele ei. Babu își strânge cureaua în jurul mijlocului și plecă din nou la drum. Nu se teme să umble și pe întunerec, iar drumul pe care îl face zilnic, dacă ar fi cineva să-l controleze, ar mira chiar și pe unul obișnuit să-și bată joc de bengalezi. Țăranii buni care îl văd, își aduc aminte de negustorul din Dacca, cel care trecuse pe acolo cu două luni în urmă și le vânduse leacuri, și-i dădeau găzduire, ca să-l ferească de duhurile rele ale pădurii. Omul nostru visează noaptea zeitățile lui din Bengalia, textele cărților dela Universitate și Royal Society din Londra. In zorii zilei următoare, umbrela vărgată cu alb și albastru, pleacă mai departe.

In poalele muntelui Doon și departe de Mussoorie, care rămăsese în urma lor, iar la picioare cu șesurile resfirate ca o spuzeală de aur, poposește o targă în care este întins un lama bolnav, plecat în căutarea unui râu, (fapt pe care îl știu toți oamenii din munți), care să-i dea vindecarea. Țăranii satelor pe unde trecuseră, erau gata să se încaere pentru cinstea de a duce targa, căci lama, nu numai că-i binecuvânta, dar ucenicul lui le împărțea bani buni de argint, câte un sfert de anna... Targa făcea douăsprezece mile pe zi, pe drumuri pe unde niciodată n'au trecut sahibii. Coborâseră prin trecătoarea Nilan, unde zăpada purtată de vânturi umpluse fiecare cută a giubelei lui lama ; peste piscurile întunecate din Raieng, unde printre norii care se târau jos pe munte, auziseră mecăitul caprelor negre ; se legănase pe deasupra prăpăstiilor și trecuse ocolind colțuri de stânci, spre drumul tăiat în piatră dela Bhagirati; coborâse apoi troznind din încheieturi, în Valea Apelor, strânsă între pășunile pe deasupra cărora plutea aerul ridicat din vale, ca să iasă apoi în calea viscolului, ce trecea mugind, prin strâmto-

rile Kedarnath. Ziua poposeau sub umbra întunecată a stejarilor, și dimineţile treceau pe marginea satelor, unde trebue să treci cu vederea, dacă se întâmplă ca chiar oamenilor evlavioşi să le mai scape câte o înjurătură când preotul e de faţă; pe urmă încă o bucată de drum la lumina faclelor, în timp ce prin întunerec oamenii tremură nesimţit de teama demonilor, și *dooli* ajunge la ultimul popas. Ţăranii dela munte asudă din greu, din cauza căldurii cu care nu sunt obişnuiţi, și se adună roată în jurul preoţilor, pentru a-și primi binecuvântarea și partea de bani.

— Aţi făcut o faptă bună, zice lama. Mult mai bună și mai mare decât vă închipuiţi. Acum vă întoarceţi din nou în munţii voştri, spunea el oftând.

— Sigur, cât mai repede, înapoi în munţi.

Oamenii își freacă umerii îndureraţi, își clătesc gura cu apă și-și strâng legăturile de iarbă ale sandalelor. Kim cu faţa trasă și slăbită de oboseală, bagă mâna în chimir și scoate bani mărunţi de argint, cu care plăteşte, pe urmă cercetează sacul cu merinzile și scoate din sân un pachet cu scrisori sfinte, pe care le aşează pe fundul sacului, și ajută lui lama să se ridice în picioare. Liniştea s'a coborât din nou în privirile bătrânului, care nu se mai uită speriat spre munţi, ca în noaptea aceea când fuseseră opriţi în drum și era gata să-i înece apele revărsate.

Pe urmă oamenii ridică *dooli* pe umeri, și cât ai clipi, se şterg în fundul pădurii pitice.

Lama întinde braţul spre coamele munţilor Himalaya.

— Voi munţi binecuvântaţi între toţi munţii ; săgeata Domnului Nostru nu a căzut în areatul pământurilor voastre, iar eu nu voi mai respira niciodată aerul aspru, coborât de pe coamele voastre înghe̊ţate.

— Cu toate acestea tu te simţi de zece ori mai întărit în aerul acesta, zise Kim, care tânjea după lanurile acestor şesuri blânde, care se aşterneau departe în faţa lui. Da, aici sau prin partea aceasta trebue să fi căzut săgeata. Vom umbla foarte încet; cel mult un kos pe fiecare zi, căci cercetarea noastră este sigură. Sacul însă, e foarte greu.

— Da, cercetarea noastră e sigură. Am scăpat dintr'o mare ispită.

Nu făceau pe zi mai mult de două mile, dar toată grija drumului apăsa acum pe umerii lui Kim, care trebuia să ducă nu numai sacul cu merinzile, cărţile grele cu copcii de alamă, care erau pe fundul lui, hărţile şi scrisorile, dar şi pachetul cu preţiosul conţinut pe care îl avea în sân, iar pe deasupra să ajute şi pe bătrânul lama. In fiecare dimineaţă pleca la cerşit cu căţuia, după ce aşternea păturile, pe care se întindea bătrânul ca să mediteze, iar în timpul amiezilor călduroase ţinea pe genunchi capul lui obosit şi alunga muştele ce bâzâiau în jurul lui, până când simţea că-l apucă tot felul de cârcei; pe înserat pleca din nou la cerşit, pe urmă freca picioarele lui lama, care îi făgăduia apropiată izbăvire, fie în ziua următoare, fie în cealaltă, dar în orice caz, cât de curând.

— Niciodată nu s'a mai auzit de un astfel de *chela*, ofta bătrânul. Câteodată mă întreb, oare Ananda o fi slujit tot cu atâta credinţă pe Mântuitorul nostru. Şi tu eşti cu toate acestea, sahib. Când eram în putere, asta a fost demult, nici nu mă gândeam la aşa ceva, dar acuma, de câte ori mă uit la tine, îmi aduc aminte că eşti sahib. Mi se pare foarte straniu.

— Tu spuneai că nu este nicio deosebire între alb şi

negru. De ce mă faci să te ascult, spunându-mi astfel de vorbe, Sfântule ? Asta mă mâhneşte. Eu nu sunt sahib, ci sunt *chela* al tău, şi-mi simt capul foarte greu pe umeri.

— Mai ai puţină răbdare. Vom avea amândoi parte din izbăvire. Pe urmă ne vom aşeza alături pe malul râului şi ne vom uita înapoi la zilele pe care le-am trăit, ca să le vedem cum vedeam pe coasta muntelui toate popasurile unde ne-am oprit, înainte de a coborâ. Poate am fost şi eu sahib odinioară...

— Niciodată nu a existat sahib, care să se poată asemăna cu tine ; asta ţi-o jur.

— Sunt încredinţat că custodele icoanelor din Casa Minunilor a fost în altă viaţă, un foarte înţelept stareţ. Acum însă, nici ochelarii, pe care mi i-a dat nu mă mai ajută să văd limpede. Când vreau să mă uit la ceva cu atenţie, în jurul meu încep să se îngrămădească umbrele. Dar nu face nimica, deoarece noi cunoaştem vicleniile trupului acestuia netrebnic când umbra ia locul altei umbre. Eu sunt încă legat de deşertăciunea vremii şi a spaţiului. Cât drum am făcut astăzi pe jos ?

— Poate să fi făcut jumătate *kos*.

Cam trei sferturi de milă, şi cu toate acestea făcuseră un marş foarte obositor.

— Jumătate *kos*, ah ! Cu gândul eu trecusem departe înainte, la mii şi zeci de mii. Cât suntem noi de slabi, de mici şi de neputincioşi în lumea mare. (Se uita la mâna lui uscată şi slăbită, brăzdată de vine albastre şi i se păru că abia mai poate purta şiragul de mătănii). *Chela*, spune-mi, nu ai simţit niciodată dorinţa să mă părăseşti ?

Kim se gândi la pachetul de muşama şi la cărţile de pe fundul sacului cu merinzi. Dacă ar fi ieşit cineva în

calea lui, care să aibă dreptul să le ia în primire, marele joc (cel puțin așa își închipuia el), ar fi putut continua de aci înainte și singur. Era obosit și îi vâjâia capul, iar o tuse, care i se urca mereu dela stomac, îl chinuia, fără încetare.

— Nu, răspunse el, aproape violent, căci eu nu sunt nici câine, nici șarpe, ca să încep să muşc, după ce am fost obișnuit să iubesc.

— Ești foarte bun cu mine.

— Nici cel puțin atâta. Am făcut și o faptă fără să te mai întreb. Am trimis vorbă femeii din Kulu, cu femeia aceea care ne-a dat azi dimineață laptele de capră, și i-am spus că ești cam slăbit și ai nevoie de o targă. M'am certat în gând din cauză că nu mi-am adus aminte de asta, de cum am intrat în Doon. Vom aștepta aci până când va sosi targa.

— Sunt foarte mulțumit. E o femeie cu inima de aur, cum spuneai și tu, dar vorbăreață... foarte vorbăreață.

— Nu te va supăra cu vorba ei, căci voi avea grijă și de asta. Sfântule, mă simt foarte vinovat, din cauză că nu am fost întotdeauna destul de atent față de tine, și-și simți glasul înecat de un suspin. Te-am făcut să mergi prea departe; nu ți-am adus hrană bună în fiecare zi, n'am ținut socoteală de căldurile zilei; te-am lăsat singur, ca eu să pot sta de vorbă cu oamenii pe care îi întâlneam în drum... Am... am... *Hai mai!* Cu toate acestea te iubesc... dar acum totul e prea târziu... Am fost un copil... de ce n'am fost bărbat! (Copleșit de efortul pe care-l făcuse, de osteneală și de povara prea mare pentru puterile lui, Kim căzu grămadă la picioarele lui lama și începu să plângă cu sughițuri).

— Ce însemnează asta, zise bătrânul cu blândețe.

Tu nu te-a depărtat nici cât un fir de păr din calea supunerii. Spui că m'ai lăsat singur? Copilule, eu am trăit numai datorită puterilor tale, întocmai ca un copac care trăeşte din tencuiala unui zid, proaspăt ridicat. Zi de zi, dela Shamlegh încoace, ţi-am luat din puterea pe care o aveai. Prin urmare tu ai slăbit nu din pricina vreunui păcat, pe care l-ai săvârşit. E trupul, trupul acesta beciznic şi netrebnic, care vorbeşte acum în locul tău. Nu sufletul, care e mulţumit de sine. Linişteşte-te. Acum, cel puţin, cunoşti demonii cu care te-ai luptat. Ei sunt de origine pământeană... zămisliţi din amăgire. Vom merge la femeia din Kulu. Va face o faptă bună, găzduindu-ne şi îngrijindu-te pe tine. Vei fi slobod până când puterile se vor întoarce la tine. Eu am uitat cu totul de trupul netrebnic, şi dacă cineva merită să fie înfruntat, atunci eu sunt acela. Suntem însă amândoi prea aproape de porţile izbăvirii, ca să mai poată fi vorbă de aşa ceva. Aş putea să te acopăr de laude, dar la ce ne-ar folosi? Peste puţin, foarte puţin timp, nu vom mai avea nevoie de nimica.

Cu astfel de cuvinte, mângâie şi întări pe Kim, întrebuinţând pilde înţelepte şi texte, în legătură cu trupul nemernic şi atât de puţin înţeles al omului, care nu este decât trecător şi cu toate acestea stărue să înlănţuiască sufletul, pentru a-i întuneca drumul spre adevăr şi a-i mulţumi multele ispite fără folos, care îi stau în cale.

— Hai! hai! Să vorbim despre femeia din Kulu. Crezi că-mi va cere şi de astă dată un descântec pentru nepotul ei? Foarte demult, pe vremea când eram şi eu tânăr, am fost şi eu tulburat de aceste gânduri şi m'am dus la un stareţ foarte înţelept, un om sfânt şi cercetă-

tor al adevărului, pe care eu încă nu-l cunoșteam. Ridică-te și ascultă, fiu al sufletului meu. I-am spus ce aveam de spus. Atunci s'a întors spre mine și mi-a spus. *Chela*, ia aminte aceasta: în lume sunt multe minciuni și numai puțini mincinoși, dar să știi că mincinos mai mare, decât propriul nostru trup, nu se mai găsește, afară de durerile trupului nostru, care sunt adevărate. Gândindu-mă la aceasta, m'am simțit mulțumit, și ca să-mi facă o deosebită favoare, m'a îngăduit să beau un ceaiu alături de el. Dă-mi voie ca să beau ceaiul, căci setea a început să mă chinue.

Râzând printre lacrimi, Kim sărută picioarele bătrânului și se ridică pentru ca să prepare ceaiul.

— Sfântule, tu te sprijinești pe umărul meu cu trupul, eu însă caut sprijinul tău din alte motive. Le știi care sunt?

— Se poate să le fi bănuit, răspunse lama și clipi din ochi. Acum însă toate aceste se vor schimba.

Astfel, după ce se arătă în mijlocul țipetelor și a larmei pe care o făceau oamenii sahibei veniți de la douăzeci de mile cu targa, sub conducerea aceluiaș slujitor Oorya, cu barba încărunțită, și după ce ajunseră în curtea curată, dar învălmășită, de dincolo de Saharunpore, lama luă numaidecât măsurile pe care le găsi de cuviință.

— Intrucât pot fi de folos cuvintele unei femei bătrâne în fața unui bărbat și mai bătrân, strigă femeia din Kulu dela o fereastră înaltă cu gratii, după complimentele obișnuite de bună venire. Nu ți-am spus Sfântule la plecare să ai grijă de *chela?* Ce fel de grijă ai avut? Nici nu mai trebue să-mi răspunzi! Știu eu fără să-mi spui. Toată vremea a alergat după femei. Ia te

uită ce ochi are, stinşi şi căzuţi în fundul capului, şi linia aceea dela rădăcina nasului până în colţul gurii, de unde vine? Ptiu, ptiu! Şi mai zici că unul ca acesta e preot.

Kim ridică privirea spre ea şi zâmbi obosit, apoi clătină din cap în semn de protestare.

— Nu face glume, răspunse lama. Vremea de glumit a trecut. Am venit aci pentru alte lucruri mult mai mari. In mijlocul munţilor eu am fost apucat de o boală a trupului. Incepând de atunci, mi-am târât zilele, numai datorită puterii lui... pe care i-am luat-o cu totul.

— Sunteţi amândoi ca nişte copii... şi cel tânăr şi cel bătrân, răspunse femeia chihotind uşor, dar ferindu-se să mai facă glume. Aş fi mulţumită ca găzduirea de aci să vă poată pune din nou pe picioare. Stai niţel, să cobor, ca să vorbim despre munţii noştri cei bătrâni.

Pe înserate ginerele ei se întoarse, aşa că nu mai trebui să facă încunjurul casei în locul lui, şi lama îi putu explica numaidecât tot ce se întâmplase. Amândoi dădeau din cap cu îngrijorare şi vorbeau în şoaptă. Kim, rupt de oboseală intrase într'o cameră unde găsise un pat şi adormi buştean. Lama îl oprise să mai adune păturile sau să meargă să-i mai aducă de mâncare.

— Inţeleg... înţeleg. Cine ar putea înţelege astfel de lucruri mai bine decât mine, zicea femeia. Noi cei care am coborât spre râul rugurilor, ne agăţam de poala hainei celor care se urcau din Valea Vieţii cu vasele pline de apă. Am fost nedreaptă cu copilul. Va să zică puterea lui te-a sprijinit pe tine? Este adevărat că noi bătrânii roadem încet, dar în fiecare zi din puterile tineretului. Acum nu ne mai rămâne altceva de făcut decât să-l punem din nou pe picioare.

— Tu ai făcut în nenumărate rânduri fapte bune

— Fapte bune? Care anume? O babă care a preparat la bucătărie câteva feluri gustoase de curry despre care când le sunt aduse la masă, bărbaţii nici nu întreabă de cine sunt făcute? Dacă aceste fapte au fost trecute în contul nepotului meu...

— Cel care avea colici?

— Când mă gândesc că un Sfânt ca tine îşi mai aduce aminte de aşa ceva! Va trebui să-i spun şi maică-si. Este o cinste unică. „Cel care avea colici", a zis Sfântul, fără să se mai gândească. Să ştii că va fi foarte mândră.

— Pentru mine acest *chela* este ca şi un fiu pentru cel care n'a primit încă lumina.

— Zi mai bine nepot. Mamele nu au experinţa pe care o avem noi. Când un copil începe să plângă, îşi închipue că se va prăbuşi cerul. O bunică însă este destul de departe atât de timpul când mai poate da naştere unui copil, cât şi de plăcerea de a-şi despoia sânul pentru ca să-l alăpteze, aşa că poate face deosebire fără nicio greutate între ţipetele venite numai din încăpăţânarea copilului şi între cele pricinuite de durerile colicilor. Dar fiindcă vorbişi de colici, Sfântule, ultima dată când ai fost aici cred că am săvârşit o greşeală cerându-ţi să-mi dai un descântec.

— Soră, zise lama, întrebuinţând această expresie cu care budhiştii se adresează uneori călugăriţelor, dacă pe tine te mulţumesc descântecele...

— Sunt mai bune decât zece mii de doctori.

— Dacă îţi închipui că-ţi pot fi de folos, îţi făgăduesc, eu care am fost stareţ la Such-zen, să-ţi fac atâtea descântece câte poftesti. Nu ţi-am văzut faţa niciodată până acuma...

— Din cauza asta nici maimuţele care ne fură nu-

cile, n'au găsit pricină să se plângă, răspunse femeia râzând.

— Da, dar cel care doarme colo, și-i făcu semn cu capul spre camera de mosafiri din curtea cealaltă, spunea că ai inima de aur. Pentru mine sufletește băiatul aceste este ca și când ar fi nepotul meu.

— Bine Sfântule ; eu nu sunt decât vaca ta. (Aceasta era o expresie pur hindustană, dar lama nu-i dete atenție, așa că nu-i gustă savoarea). Eu sunt femeie bătrână și trupul meu a dat naștere multor băieți. Odinioară tinerețea mea putea să fie plăcere pentru bărbați, dar mânile mele nu le pot fi astăzi decât spre vindecare. Brățările i se auziră sunând, ca și când și-ar fi sumes mânecile ca să se apuce de lucru. Voi lua grija băiatului asupra mea și-l voi lecui, și-l voi hrăni, ca să se poată întrema cât mai curând. Eh, eh, bătrânii mai știu și ei câte ceva.

Din cauza aceasta în clipa când Kim deschise ochii și dete să se ridice, cu toate că trupul lui era numai junghiuri, ca să se ducă la bucătărie pentru a căuta hrana necesară bătrânului său învățător, văzu că alături de el se întind mâni care caută să-l țină nemișcat, iar în fața ușii era bătrâna acoperită de văluri și servitorul Oorya care-i spuse pe rând, tot ce poate și ce nu are voie să facă.

— Ție nu-ți trebue nimica... nu ai nevoie de nimica ? Spune ? Nu vrei să-ți dăm o lădiță cu cheie în care să-ți încui cărțile sfinte ? Asta este o afacere în care eu nu vreau să mă bag. Să mă ferească Dumnezeu să mă amestec între un preot și cărțile lui de rugăciuni. S'aducă lădița și cheia să o ții la tine.

Impinseră lădița alături de așternutul lui și Kim puse

revolverul primit dela Mahbub, pachetul cu scrisorile învelite în mușama, cărțile cu copci și carnetele cu însemnări, și după ce o încuie, gemu ușurat. Nu știu ce-l făcea să-și închipue că greutatea lor pe care o purtase pe umeri, îl apăsa acum mult mai dureros pe conștiință și din cauza aceasta capul îi vâjâia de nopți întregi.

— Boala ta nu prea este obișnuită la tinerii de azi care au uitat să se mai îngrijească de cei mai bătrâni. Leacul pentru această boală este numai somnul și câteva băuturi, zise sahiba, și Kim se simți foarte fericit să se lase pradă mânilor care pe jumătate îl chinuiau, iar pe cealaltă jumătate îi produceau o destindere în trupul îndurerat.

Intr'o cameră întunecată de alături, bătrâna începu să fiarbă niște leacuri, grele la miros și mult mai grele la gust. Stete plecată asupra lui Kim și-l privi cu atenție, așteptând ca băuturile să se limpezească, și se interesă de cele mai mici amănunte. Dete apoi porunci ca nimeni să nu mai intre în curtea aceasta, și puse în fața ușii dela camera lui Kim un om înarmat. E adevărat că argatul care sta de pază avea șaptezeci de ani și sabia pe care o ținea în mână, după ce o scoase din teacă, nu era nici ea mai lungă decât mânerul, dar omul acesta reprezenta în orice caz autoritatea sahibei ; așa că toate harabalele care intrau încărcate, slugile guralive, viteii, câinii, găinile și tot ce de obiceiu își făcea drum prin partea aceea, de acum înainte trebuia să încunjure pe departe. După aceea când curățară trupul lui Kim de alifia cu care îl unseseră, dintre neamurile care ocupau clădirile din fundul curții, câinii gospodăriei cum le numea bătrâna, fu aleasă văduva unui văr al ei care se pricepea de minune la meșteșugul căruia europenii îi

zic masaj, dar fără să înțeleagă nimic dintr'ânsul, și o aduseră în cameră. Amândouă îl ridicară și așezându-l de-a-lungul, dela răsărit la apus, așa fel ca vânturile nesimțite ale pământului traversând huma trupului omenesc să-i poată fi de folos și nu spre grutate, începură să-l frământe cât fu după-amiaza de lungă, os cu os, mușchiu cu mușchiu, sgârci cu sgârci, și chiar nerv cu nerv. Frământat în felul acest până când simți că nu mai este în mânile lor decât un aluat inform, pe jumătate hipnotizat de vederea vălurilor celor două femei care cădeau și se ridicau ca într'un vis, Kim căzu în somn adânc care dură treizeci de ore și fu pentru el tot atât de binefăcător ca și ploaia venită pe vreme de secetă.

Pe urmă femeia se duse să-i prepare de mâncare și casa începu să se frământe la țipetele ei. Porunci să-i taie păsări și să aducă legume, iar bietul grădinar cu mișcări și gânduri domoale, care era aproape de aceeaș vârstă cu ea, nu mai știa încotro să alerge mai întâiu și începu să asude din greu ; aduse orez și lapte și ceapă pe care o prăji la tingire cu niște peștișori prinși în râul din apropiere ; pe urmă, bătrânul trebui să-i aducă lămâi pentru prepararea șerbetului, potârnichi grase și ficat de pasăre la frigare, aromit cu frunze de inibahar.

— M'am învârtit și eu puțin prin lume și am văzut câte ceva, spunea bătrâna, potrivind tingirile pe plită, așa că am putut să-mi dau seamă că nu se găsesc decât două feluri de femei: unul care ia bărbatului puterile pe care le are, și altul care i le dă înapoi. Odată făceam și eu parte dintre cele dintâi, acum fac parte dintre celelalte. Lasă, nu face cu mine pe preoțelul, căci am glumit. Dacă în clipa aceasta nu ești în stare să înțelegi, vei în-

ţelege mai târziu, după ce vei pleca din nou la drum. Verişoară, zise sahiba, adresându-se femeii care nu mai ostenea lăudând mărinimia stăpânei sale, ia uită-te că a început să strălucească din nou pielea pe el, ca părul unui mânz tânăr după ce scapă din grajd. Treaba pe care am făcut-o noi acuma, este ca şi aceea când începi să poleeşti podoabe pe care bărbatul le va dărui cine ştie cărei dansatoare... ce zici?

Kim se ridică în aşternut şi începu să zâmbească. Slăbiciunea pe care o simţise în tot trupul îl părăsise, cum te părăseşte o încălţăminte veche pe care o pierzi în noroiul drumului. Simţea că îl mănâncă limba să spună din nou ceva, cu toate că abia o săptămână în urmă, fiecare cuvânt i se păruse o povară. Durerea din ceafă (pe care trebue că o luase dela lama) dispăruse, împreună cu frigurile şi gustul amar pe care îl simţise în gură. Cele două femei, aveau acuma grijă (în orice caz nu prea multă) să-şi adune vălurile în jurul capului, şi cloncăneau fără încetare, ca şi găinile care intrau prin uşa întredeschisă, ca să ciugulească fărâmiturile răspândite pe jos.

— Unde este Sfântul meu? întrebă el.

— Ia ascultă la el! Sfântului tău îi merge foarte bine, cu toate că de astă dată nu a făcut nicio faptă bună, răspunse sahiba cam supărată. Dacă aş ştii că se găseşte undeva un descântec de pe urma căruia să-i vie şi lui mintea la cap, aş fi în stare să-mi vând podoabele, numai să i-l pot cumpăra. Vrei să spui că înseamnă să fii sfânt, când refuzi să primeşti bucatele gustoase pe care i le-am pregătit, şi pleci cu pântecele gol, să hoinăreşti două nopţi în largul câmpurilor, ca apoi să cazi în râu? Pe urmă, când aproape a stors din mine până şi

vlaga ce mai rămăsese din cauza grijei duse pentru tine, să vii să-mi spui că ai făcut o faptă bună ? Toţi bărbaţii sunt la fel. Adecă să vezi cum a fost : vine la mine şi-mi spune că a fost spălat de toate păcatele. Asta puteam să i-o spun şi eu înainte să mi se întoarcă acasă ciuciulete. Acum se simte foarte bine, căci asta s'a întâmplat acum o săptămână, dar te rog să mă slăbeşti cu astfel de sfinţenie. Chiar un copil de trei ani ar avea mai multă minte decât el. Nu-ţi face gânduri din cauza Sfântului tău. Când nu se bălăceşte prin apa râurilor, stă toată ziua şi se gândeşte la tine.

— Nu-mi aduc aminte să-l mai fi văzut în apropierea mea. Imi aduc aminte numai de zile şi nopţi care au trecut pe deasupra mea ca nişte dungi negre şi albe ce se deschideau şi se închideau fără încetare. Eu n'am fost bolnav, ci eram ostenit.

— Aceasta a fost letargia care trebuia să vină la vreme sorocită, peste câţiva ani. Acum însă totul s'a sfârşit.

— Maharanee, începu Kim, dar văzând privirea pe care i-o aruncă bătrâna, îi adresă cuvântul plin de dragoste : Mamă, ţie îţi datorez viaţa ! Zece mii de binecuvântări asupra casei tale şi...

— Dă-o încolo de casă (e peste putinţă să reproduci expresia întrebuinţată de ea). Mulţumeşte lui Dumnezeu, cum se cade să facă un preot, dar mie dacă vrei, n'ai decât să-mi mulţumeşti cum se cade unui fiu. Cerul e sus ! Crezi că de aceea te-am pus pe picioare şi te-am frământat şi ţi-am întins toate cele zece degete dela picioare, ca să începi să-mi înşiri versete din cărţile tale sfinte ? Trebue să fi avut şi tu undeva o mamă căreia să-i sfâşii inima. Cu ea cum te purtai, fiule ?

— Eu n'am avut mamă... o mamă care să fie mama mea, răspunse Kim: Am auzit că mama mea a murit în ziua când m'am născut.

— *Hai mai!* Va să zică nu se va găsi nimeni care să vină şi să mă certe că i-am luat drepturile care i s'ar fi cuvenit ei, după ce vei pleca din nou la drum şi casa aceasta nu va fi pentru tine altceva decât una dintre miile de case în care ai fost găzduit şi pe care o vei uita, după ce i-ai aruncat o binecuvântare. Nu face nimica. Eu am nevoie de binecuvântarea ta; bine... (şi bătu cu piciorul în pământ) ridică vasele şi du-le la bucătărie. La ce mai poate folosi hrana aruncată în toate părţile prin cameră, femeie netrebnică ce eşti.

— Am dat şi eu naştere unui fiu la vremea mea, murmură femeia din dosul *chudderului* pe care şi-l adunase pe obraz, dar copilul acesta a murit, cum bine ştii. Eu nu aşteptam decât să dai poruncă, să scot vasele.

— Eu sunt femeie netrebnică, scânci sahiba pocăită. Eu şi cele care coborâm spre *chattris* (umbrarele largi care se ridică în mijlocul câmpului rugurilor, unde vin preoţii ca să-şi încaseze ultimele taxe ce li se cuvin) şi care ne agăţăm de pulpana hainei oamenilor care se duc *chattis* (sacagii tineri şi plin de viaţă, care duc ulcioarele de apă; jocul de cuvinte al bătrânei însă, părea cam stângaciu). Când nu mai poţi juca la o serbare, îţi rămâne totuş posibilitatea să priveşti pe fereastră cum joacă alţii, şi datoriile de bunică iau tot timpul liber pe care îl poate avea o femeie. Din cauză că învăţătorul tău este curăţat de păcate (să fie asta pricina) e gata să-mi dea toate descântecele pe care i le cer pentru fiul cel mai mare al fiicei mele. *Hakimul* a fost foarte abătut câteva zile. Ne având altă treabă, a început să-mi

otrăvească argaţii.

— Spune-mi mamă, de ce fel de *hakim* vorbeşti ?

— Omul acela din Dacca, cel care mi-a dat un hap de mi-a sfâşiat toate măruntaiele. Acum o săptămână s'a repezit în curtea noastră ca o cămilă speriată şi se jura pe toţi sfinţii că tu şi cu el aţi fost ca fraţii de cruce pe drumul din Kulu. Părea foarte îngrijorat din cauza sănătăţii tale. Era sfrijit şi flămând, aşa că am dat poruncă să-l îndoape şi pe el... şi neliniştea care-l sbuciuma.

— Aş vrea să-l văd, dacă mai este aici.

— Mănâncă de cinci ori pe zi, şi face argaţilor tot felul de farse pentru a fi ferit de apoplexie. Este atât de speriat din cauza sănătăţii tale, încât toată ziua nu se mişcă din pragul bucătăriei, şi mânâncă toate resturile de bucate pe care le scoatem din camera ta. Ii merge foarte bine, şi cred că nu ne vom putea scăpa de el niciodată.

— Trimite-mi-l încoace, mamă, (în privirea lui Kim se aprinse un fulger trecător) şi voi încerca eu să te scap de el.

— Ţi-l voi trimite, dar cred că n'ar fi o faptă frumoasă, să-l alungi din curte. La urma urmelor el a fost cel care a scos pe lama din râu, şi astfel a făcut o faptă bună, cum spune chiar Sfântul.

— Este un *hakim* foarte înţelept, mamă. Trimite-l la mine.

— Ia te uită. Cine a mai auzit preot să vorbească de bine pe alt preot. Adevărată minune ! Fiule... de cumva este prieten cu tine (ultima dată când v'aţi întâlnit, am băgat de seamă că v'aţi certat), îl voi lega în conoveţe şi ţi-l aduc aci, iar după aceea îi voi prepara un ospăţ

de cinste. Ridică-te și umblă, fiule... căci zăcerea aceasta nesfârștă este plăcere pentru cei șaptezeci de demoni...

Sahiba plecă legănându-se ca o barcă, și pe urma ei se auziră numaidecât ridicându-se glasuri întărâtate la bucătării; dar abia plecă și cât ai clipi în cadrul ușii se arătă Babu, purtând pe umeri o pelerină ca un împărat roman, mulțumit ca Titus, în capul gol și cu ghete noi în picioare, gras de nu-l mai cuprindea brâul și exuberant de mulțumire și urări.

— Pe cinstea mea, Mister O'Hara, sunt încântat că te pot vedea. Imi dai voie să închid ușa? Ce păcat că ești bolnav. Te simți rău de tot?

— Hârtiile... hârtiile care erau în *kilta*. Hărțile și *murasla*, zise Kim, întinzându-i cheia, căci în clipa aceasta nu se gândea la altceva, decât să scape cât mai curând de această povară.

— Ai toată dreptatea. Acesta este procedeul corect pe care l-a adoptat și departamentul. Le-ai luat pe toate?

— Tot ce s'a găsit scris de mână în *kilta*, a fost ridicat. Restul a fost aruncat în prăpastie.

Auzi cheia scârțâind în broască, pe urmă mușamaua sfâșiată și răscolirea hârtiilor răvășite. Gândul că toate aceste hârtii erau sub așternutul lui în timpul zilelor lungi de boală și de nemișcare, i se păruse o povară insuportabilă, pe care nu avea posibilitate să o treacă în grija altuia. Tocmai din cauza aceasta, când Hurree se apropie din nou de el cu mânile întinse și săltând pe picioare ca un puiu de elefant, își simți sângele svâcnind de mulțumire prin tot trupul.

— Minunat; ne mai auzit, Mister O'Hara! Ai răscolit tot depozitul din temelii până la acoperiș. Imi spu-

neau că au pierdut toată munca de opt luni. Pe cinstea mea, mi-au tras o bătaie. Ui-te ici, scrisoarea lui Hilás și citi câteva rânduri în limba persană care era limba autorizată în diplomație. Mister Rajah Sahib e intrat până în gât. Va trebui să răspundă pe cale oficială, cum de scrie scrisori de dragoste Țarului rușilor. Cât despre hărți... sunt făcute cu multă pricepere... iar în corespondența din aceste scrisori sunt amestecați trei sau patru prim-miniștri de prin partea locului. By Gad, Sar! Guvernul Britanic va trebui să schimbe succesiunea tronului și să numească alți moștenitori în locul lui Hilás și Bunár. „Pe urma trădării..." nu înțelegi cum merge? Hi?

— Ii ai în mână? întrebă Kim, care în această clipă nu se putea gândi la altceva.

— Mai strâns decât niciodată, răspunse Hurree și așeză scrisorile în sân, pe o parte și pe alta, așa cum numai orientalii sunt în stare. Toate acestea vor merge la centru. Bătrâna își închipue că eu stau aci în reședință permanentă, dar plec fără întârziere cu toate acestea. Mr. Lurgan va fi foarte mândru. Din punct de vedere oficial, dumneata ești subalternul meu, dar îți voi trece numele în raportul verbal pe care îl voi face. Ce păcat că nu avem voie, să facem rapoarte scrise, căci noi bengalezii suntem neîntrecuți în amănunte precise, pe urmă îi întinse cheia și-i arătă lădița care era goală.

— Bine! Foarte bine! Mă simțeam atât de obosit. Afară de asta, s'a îmbolnăvit și Sfântul. Este adevărat că a căzut în...

— Oah yess. Crede-mă, eu sunt foarte bun prieten cu el. Când am venit să te văd, am băgat de seamă că are o purtare foarte ciudată și m'am gândit că poate toate aceste hârtii sunt la el. L-am urmărit în timpul me-

ditaţiilor lui, dar l-am urmărit şi pentru a discuta cu el chestiuni etnologice. Cred că îţi dai seamă că în starea în care mă găsesc în această casă, eu nu însemnez nimica faţă de farmecele pe care le-ar putea face el. Pe cinstea mea Mr. O'Hara, dumneata nici nu ştii că bătrânul este atins de o mare infirmitate. Are atacuri; te rog să mă crezi. Cred că e cataleptic, dacă nu va fi chiar epileptic. L-am găsit în starea aceasta la umbra unui copac, *in articulo mortem*, pe urmă s'a ridicat şi chiar în faţa mea a sărit într'un râu, unde cu siguranţă s'ar fi înecat, dacă nu-l scoteam la mal.

— Asta, pentrucă eu nu eram lângă el, zise Kim. Putea să moară.

— Da, ar fi putut să moară, acum însă este la adăpost şi susţine că a trecut printr'o transfiguraţie. (Babu îşi duse mâna la frunte ca un om care ştie ce vorbeşte). Mi-am luat note *in posse* despre tot ce spunea, ca să le trimit Societăţii Regale. Trebue să te faci bine cât mai curând şi să te întorci la Simla, unde îţi voi spune tot ce am de spus în faţa lui Lurgan. A fost o lovitură strălucită. Cei doi erau cu turul pantalonilor ferfeniţă, şi Nahan Rajah credea că sunt dezertori din arma britanică.

— Cine, cei doi ruşi? Cât timp aţi fost împreună?

— Unul dintre ei era francez. Oh, zile multe, foarte multe şi îndelungate. Toată lumea din munţi este acum convinsă că ruşii sunt un neam de cerşetori. Pe cinstea mea, nu mai aveau asupra lor nimica pe care să nu li-l fi dat eu. Iar oamenilor pe care i-am întâlnit, le-am spus la palavre şi la anecdote, de rămâneau cu gura căscată. Îţi voi povesti tot ce-a fost, când ne vom întâlni la Lurgan Sahib. Vom face... o petrecere!... Gândeşte-te ce notă bună ai în statele noastre de serviciu. Mi-au dat şi

un certificat. Iţi vine să te strici de râs. Dacă i-ai fi văzut când s'au legitimat la Alliance Bank! Să dăm slavă Domnului că ai putut pune mâna pe toate hârtiile lor. Nu râde prea mult, căci vei râde după ce te vei face bine. Mă duc de-a-dreptul la gară şi dispar. Pentru toate nevoile jocului ţi se vor deschide credite. Când crezi că te vei întoarce? Suntem cu toţii foarte mândri de isprava pe care ai făcut-o, cu toate că ne speriaseşi. Mai ales pe Mahbub.

— Ce este cu Mahbub? Unde se găseşte acuma?

— Vinde cai pe aci pe aproape. Cred că asta se înţelege dela sine...

— Pe aproape? Cum adecă. Vorbeşte mai domol, căci îmi simt şi acuma capul greu.

Babu se uită ruşinat în faţa lui şi începu să se frece la rădăcina nasului.

— Ei bine, ui-te ce s'a întâmplat. Eu sunt om fricos şi nu-mi place să-mi iau niciun fel de răspundere. Dumneata erai bolnav, şi eu n'aveam de unde şti, unde naiba pot fi hârtiile, şi chiar dacă aş fi ştiut, nu ştiam dacă le ai pe toate. Aşa că după ce am ajuns aci, am trimis o telegramă confidenţială lui Mahbub, care era pe câmpul de curse la Meerut, şi i-am povestit cum stau lucrurile. Mahbub a venit cu oamenii lui şi după ce s'a apropiat de lama, m'a făcut tâmpit şi s'a purtat cam grosolan cu mine...

— Bine, dar cum se poate? Care este motivul?

— Tocmai asta mă întreb şi eu. Eu mă gândeam la un singur lucru; dacă se va întâmpla ca hârtiile acestea să fie furate de cineva, atunci ar fi fost bine să se găsească un voinic şi un îndrăsneţ care să i le ia hoţului înapoi. Inţelegi, că aceste hârtii sunt de mare impor-

tanță și Mahbub Ali nu știa în ce parte ești.

— Cum adecă, Mahbub să jefuiască sălașurile sahibei. Ai înebunit, Babu? strigă Kim indignat.

— Aveam nevoie de hârtii. Hai să zicem că ea ți le-ar fi furat? Cred că ideea mea a fost o sugestie cât se poate de practică. Nu-ți face plăcere, ai?

O zicătoare indigenă pe care nu o putem reproduce, ar fi fost destul de elocventă pentru a ilustra indignarea lui Kim.

— Ei bine, zise Hurree și dete din umeri, gusturile și părerile oamenilor nu pot fi întotdeauna la fel. Mahbub s'a supărat și el. A umblat cu caii și i-a vândut prin părțile acestea, pe urmă mi-a spus că bătrâna este o sahiba *pukka* (foarte aleasă) și nu s'ar coborâ niciodată atât de jos, încât să fure lucrurile unui om pe care îl găzduește. Mie puțin îmi pasă. Hârtiile sunt acum la mine și mi-a prins foarte bine ajutorul moral pe care mi l-a dat Mahbub. Ți-am spus de atâtea ori, că eu sunt om fricos, dar nu știu cum se face că deși sunt atât de fricos, intru mereu în câte o afacere primejdioasă. Tocmai din cauza aceasta am fost foarte mulțumit că ai plecat cu mine spre China, și tot atât de mulțumit m'am simțit, știind pe Mahbub că se găsește prin apropiere. Câteodată sahiba cea bătrână se purta foarte rău cu mine și cu leacurile pe care le am.

— Allah să fie lăudat, oftă Kim sprijindu-și bărbia în palme. Ce lighioană ciudată ești tu, Babu. Și când mă gândesc că un om ca tine a umblat singur prin munți, dacă ai umblat cu adevărat, cu cei doi străini furioși, din cauză că fuseseră jefuiți.

— Ah, asta nu-i nimica, căci mă bătuseră odată și le trecuse furia. Dar dacă se întâmpla să pierd hâr-

tiile, asta ar fi fost foarte grav. Era cât pe aci să mă bată și Mahbub, de aceea a căutat să se apropie de lama, fără să aibă niciun motiv. De aci înainte eu mă voi ocupa numai de cercetări etnologice. Rămâi cu bine Mister O'Hara. Dacă mă zoresc, mai pot prinde trenul de Umballa care pleacă la 4,25 după amiază. Vom petrece de minune, când vom putea să povestim lui Mr. Lurgan, întâmplările prin care ai trecut. Voi raporta oficial că te simți mai bine. La revedere, dragă tovarășe, și altădată când te vei simți emoționat, nu mai întrebuința expresii mohamedane, când ești îmbrăcat în haine de thibetan.

Ii strânse mâna de două ori, căci și-acum era Babu, din tălpi și până în creștet și deschise ușa. Când razele de soare căzură pe obrazul lui triumfător, Hurree luă din nou înfățișarea vulgară a unui vraciu din Dacca.

— Omul acesta i-a jefuit, se gândi Kim, uitând de partea pe care o avusese el însuș în lovitura dată. I-a înșelat și i-a mințit, cum nu poate minți decât un bengalez. Cei doi i-au dat un *chit* (certificat) și cu riscul vieții lui i-a făcut pe amândoi de râs. După focurile de revolver care s'au tras, eu n'aș mai fi avut niciodată curajul să mă apropiu de ei... și cu toate acestea afirmă că este un fricos... Dar este fricos cu adevărat. Trebue să mă întorc din nou în lume.

La început picioarele i se îndoiau sub greutatea trupului, ca niște camișe putrede de lulea, iar lumina zilei de afară îl orbea. Se așeză la poalele peretului spoit în alb și începu să se gândească la lungul drum pe care îl făcuse *dooli*, la slăbiciunea lui lama, și se întoarse cu toată mila, căci acum nu se mai simțea stimulat de con-

SFÂRȘITUL CERCETĂRII

versaţia pe care o avusese, spre propriile lui suferinţe. Gândurile lui moleşite nu se puteau opri asupra niciunui subiect, şi de câte ori încerca să le adune, se fereau, întocmai cum se fereşte calul nărăvaş, să nu fie atins de pinteni. Era deajuns, chiar mai mult decât deajuns, că tot ce se găsise în *kilta* plecase, plecase definitiv şi nu se mai găsea în stăpânirea lui. Incercă să se gândească la lama şi se întrebă cum de a căzut în râu, dar privelişţea lumei care defila prin faţa porţii dela curtea interioară, îi risipi din nou gândurile. Se uită apoi la copacii şi la câmpurile în mjlocul cărora erau bordeiele cu acoperişurile de papură, ascunse printre sămănături, dar ochii lui erau tulburi şi incapabili să le vadă forma şi nici mărimea şi nici scopul la care puteau sluji. Stete aşa cu ochii mari deschişi, mai bine de jumătate ceas. In tot timpul acesta, cu toate că ar fi fost incapabil să-şi explice sensaţia în cuvinte, simţea că sufletul lui nu avea nicio legătură cu lucrurile din jurul său, ci era ca un fel de roată fără mecanism, întocmai ca şi roata măcinătorilor de zahăr din Beheea pe care cineva ar fi aruncat-o într'un colţ, ca pe ceva fără de niciun folos. Vânturile adiau pe deasupra lui, papagalii ţipau între ramurile copacilor, iar larma ce venea din casă, poruncile şi ţipetele adresate servitorilor, răsunau în auzul lui, ca un ecou la urechea unui surd.

— Eu sunt Kim, eu sunt Kim. Dar cine este Kim? repeta ecoul trezit în sufletul lui.

Nu simţea nevoia să plângă, poate niciodată nu se simţise mai puţin dispus pentru o astfel de slăbiciune, când fără să-şi dea seamă, lacrimele nestăpânite începură să-i curgă în lungul nasului, şi dintr'odată simţi rotiţele fiinţei lui cum se articulează din nou în mecanismul lu-

mii noi din jurul său. Lucrurile care adineaori i se reflectau în priviri, fără să aibă niciun fel de semnificație, se limpeziră acum, luându-și proporțiile firești. Drumurile erau făcute pentru ca să umbli, casele, pentru ca să fie locuite, vitele să fie înjugate, câmpurile semănate, iar bărbații și femeile, ca să ai cu cine vorbi. Toate erau acum reale și adevărate, fiecare cu rostul său, perfect explicabil, argilă din argila lui, nici mai mult nici ma puțin. Se scuturară ca un dulău pe care încep să-l supuere purecii, și ieși pe poartă...

— Lăsați-l să plece, zise sahiba. Eu am făcut ce aveam de făcut. Restul va trebui să-l facă pământul, eterna mamă a noastră. Când Sfântul se va întoarce din meditațiile lui, să-i spuneți ce s'a întâmplat.

Pe o mică movilă de pământ, la depărtare de jumătate milă de curțile sahibei, se vedea o cotigă goală, și dincolo de ea era un banan tânăr ; de aci se deschidea vederea în largul câmpurilor răscolite de pluguri, și pe măsură ce se apropia, își simțea pleoapele tot mai grele, mângâiate de aerul călduț al zilei; pământul în jurul lui era frământat în bulgări mărunți, dar nu era acoperit de iarba crudă, care abia răsărită, însemnează că se apropie de drumul morții, ci era pământ afânat care acoperea sămânța plină de viață și de făgăduințe. Il simțea mângâindu-i degetele dela picioare și-l luă în palme ca să-i simtă căldura, apoi moliciunea începu să-i prindă fiecare încheietură, și se întinse alături de carul din umbra bananului. Pământul îi fu tot atât de prielnic ca și sahiba, căci îi îmbibă trupul de miresmele lui, pentru a-i reda echilibrul pierdut în timpul lungii zăceri în așternutul prin care nu putea pătrunde răsuflul lui. Își

lăsă capul în brațele lui și mânile i se deschiseră supuse în fața puterii lui. Copacul cu multiple rădăcini la umbra căruia se întinsese, și însuș lemnul carului, cioplit de mână omenească, știa de ce venise aici, el însă nu știa. Ceasuri de-a-rândul își simți trupul îngreunat de suflul lui mai greu decât somnul.

Pe înserat, când praful răscolit de turmele ce se întorceau din imașuri, începu să întunece zarea, se văzu apropiindu-se lama și Mahbub, cărora oamenii casei le spuseseră încotro a apucat.

— Allah, aceasta este curată nebunie, murmură geambașul, să iasă în câmp deschis. Puteau să-l împuște de o sută de ori până acuma... noroc că acest câmp nu este pe marginea granitei.

— Și să știi, zise lama repetând o poveste demult cunoscută, că nu s'a găsit niciodată un astfel de *chela*. Liniștit, blând, înțelept, totdeauna bine dispus, vesel când plecam la drum, atent, învățat, vrednic de încredere și curtenitor. Mare va fi răsplata care-l așteaptă.

— Cunosc băiatul... după cum ți-am spus.

— Și toate acestea le-a făcut el singur ?

— O parte dintre ele... dar până acuma mi-a fost peste putință să găsesc un comanac roșu care să-mi dea un descântec cu ajutorul căruia să-l pot desbăra cu totul de a mai spune minciuni. Fără îndoială, l-au îngrijit foarte bine.

— Sahiba are o inimă de aur, zise lama solemn, și-l consideră drept fiu al ei adevărat.

— Hm, jumătate India ar fi dispusă să-l considere la fel. Eu am venit numai să mă conving dacă nu i s'a întâmplat nimica și dacă îmi pot vedea de drum. După

cum ştii, noi doi suntem vechi prieteni, de pe vremea când aţi plecat întâia dată amândoi în pelerinaj.

— Aceasta a fost legătura dintre noi, răspunse lama, aşezându-se jos. Acum suntem aproape de capătul drumului nostru.

— Cred că dacă drumul tău n'a ajuns la capăt, chiar de acum o săptămână, n'a fost din vina ta. Când te-am ridicat pe targă şi te-am dus acasă, îmi aduc aminte ce spunea sahiba după ce te-a văzut. Mahbub începu să râdă mângâindu-şi barba proaspăt văpsită.

— Incepusem să meditez asupra altor lucruri. Meditaţia mea a fost întreruptă de hakimul din Dacca.

— Altfel, răspunse geambaşul în idiom Pashtu, din respect pentru el, ţi-ai fi terminat meditaţiile în mijlocul focului Gheenei, căci tu eşti necredincios şi idolatru, cu toată înfăţişarea ta de copil. Dar acuma Comanac Roşu, ce avem de făcut?

— Chiar în noaptea aceasta, răspunse lama şi cuvintele lui vibrau triumfătoare, va fi spălat ca şi mine de orice urmă a păcatului, şi va fi liniştit ca şi mine când îşi va părăsi trupul izbăvit de Roata Vieţii. Am un semn, şi bagă mâna în sân după desemnul pe care îl avea, că timpul meu va fi foarte scurt; pe el însă l-am ferit de rele pentru ani întregi. Nu uita, că eu am găsit lumina, aşa cum ţi-am spus, abia acum trei nopţi.

— Fără îndoială avea dreptate preotul din Tirah, când spunea—după ce furasem pe soţia vărului său, că eu sunt un *sufi* (liber cugetător) murmură Mahbub, căci stau aici şi ascult o blasfemie ne mai auzită... Imi aduc aminte de ce spuneai. Va să zică se va duce la *Jonnatu L'Adn* (Grădinile Edenului). Dar cum va face? Poate vrei să-i tai gâtul sau să-l îneci în râul din care te-a scos

Babu ?

— M'a scos pe mine din râu; se vede că ai uitat cum s'a întâmplat. Eu am intrat în râu numai datorită luminei ce mi s'a arătat.

— A da. E adevărat, răspunse Mahbub mai mult indignat decât vesel. Am uitat amănuntele exacte ale întâmplării. Va să zică ai intrat în râu cu bunăştiinţă ?

— Spunându-mi că eu aş vrea să ridic viaţa cuiva, ai făcut nu numai un păcat, ci o mare nebunie. *Chela* al meu m'a ajutat să-mi găsesc râul. Prin urmare este dreptul lui să se cureţe de păcate împreună cu mine.

— Da, are mare nevoie să fie spălat. Dar ce va fi după aceea, moşule ? Ce se va întâmpla după aceea ?

— Ce poate asta să însemneze sub imensitatea cerurilor ? El va fi sigur de Nibban, cum sunt şi eu, de vreme ce a găsit lumina.

— Răspunsul e foarte bun, căci eu mă temeam să nu încalece pe calul lui Mohamed şi să dispară printre stele.

— Nu, el va trebui să-şi urmeze drumul ca învăţător.

— Aha, abia acum înţeleg. Tocmai ceea ce-i trebue mânzului. Fără îndoială va trebui să-şi continue drumul ca învăţător. Statul are mare şi grabnică nevoie de ajutorul lui ca scrib, de pildă.

— Pentru asta a fost crescut. Eu am făcut o faptă bună ajutându-l în timpul acesta. O faptă bună nu piere niciodată. El m'a ajutat pe mine în cercetările mele, şi eu l-am ajutat într'ale lui. Dreaptă este numai Roata, negustor de cai din miazănoapte ! Lasă-l să fie învăţător sau scrib, căci nu are nicio importanţă. La sfârşit tot va ajunge la izbăvire. Celelalte sunt deşertăciune.

— Cum adecă, nu are importanţă ? Peste şase luni voi avea nevoie de el să mă însoţească dincolo de Balkh. Am venit încoace cu zece cai şchiopi şi trei oameni laţi în spate, ca să scot un băiat bolnav din casa unei babe. Dar se vede că eu n'am venit aici decât ca să asist cum se împuiază capul unui tânăr sahib, Allah ştie cu ce cult idolatru, de către un lama cu comanac roşu. Cu toate acestea, se spune despre mine că mă pricep destul de bine să-mi joc partea mea în marele joc. Nebunul acesta se vede că ţine foarte mult la băiat, şi tare mă tem să nu fi înebunit şi eu.

— Ce rugăciune spui ? întrebă lama uitându-se la el cum se răstește în dialect Pashtu, murmurând ceva în barba roşie.

— N'are nicio importanţă, dar acuma după ce văd că băiatul poate reveni în slujba Guvernului, fiind totuş sigur că va fi primit în paradis, mi s'a lua o mare greutate de pe suflet. Trebue să mă întorc la caii mei. Incepe să se întunece. Nu-l trezi, căci nu vreau să-l aud spunându-ţi, învăţătorule !

— Bine, dar este discipolul meu. Cum s'ar putea altfel ?

— Despre asta mi-ai povestit (Mahbub încercă să-şi alunge plictiseala şi se ridică în picioare râzând). Comanac Roşu, eu nu sunt om de legea ta, dacă eşti de părere că acest amănunt ar putea să te intereseze.

— N'are a face, răspunse lama.

— Eu n'aş fi crezut. Prin urmare nu te vei supăra dacă voi îndrăsni să te numesc om cumsecade, chiar foarte cumsecade, tocmai pe tine care eşti spălat de păcate, fără de prihană şi pe trei sferturi înecat. Am stat cu totul patru sau cinci seri, de vorbă, şi cu toate că eu

nu sunt decât un negustor de cai, pot cu toate acestea să văd pe sub pântecele calului, unde este sufletul fără de prihană. Tot așa am văzut chiar dela început când Prietenul a toată lumea și-a pus mâna lui în mâna ta. Fii bun cu el, și lasă-l să se întoarcă din nou în lume ca învățător, după ce îi vei spăla picioarele, dacă ești de părere că acesta este mijlocul cel mai potrivit pentru ca un mânz să poată pleca în lume.

— De ce nu vrei și tu să umbli în calea adevărului, ca băiatul să nu rămână singur?

Mahbub se uită la el mirat, auzind această magnifică insolență pe care dincolo de frontieră oricine altul ar fi trebuit să i-o plătească destul de scump, dar imediat după aceea își dete seamă de comicul inocenței bătrânului.

— Domol... domol... de fiecare dată câte un picior numai, ca și noatenul care sărea într'un picior pe drumul spre Umballa. S'ar putea să ajung și eu în paradis, căci am ceva de lucru și prin partea aceea... gânduri mari pe care le datoresc simplității tale. Tu n'ai mințit niciodată?

— Ce nevoie este să minți?

— Oh, Allah, ascultă ce spune! Ce nevoie? Tocmai în lumea aceasta în care trăești? Nici n'ai făcut nimănui vreun rău?

— De mult, am lovit pe unul cu călimara; înainte de a fi primit lumina.

— Așa! Cred că e mult mai bine pentru tine. Învățăturile tale sunt folositoare. Știu că ai întors pe un om din calea păcatului, și începu să râdă sgomotos. Venise aci hotărât să comită un *dacoity* (jefuirea unei case). Da, să lovească, să jefuiască și să omoare, ca pe urmă să

ia tot ce ar fi vrut.

— Ar fi fost o mare prostie.

— Dar şi o mare ruşine. Tot aşa s'a gândit şi el; după ce te-a văzut pe tine şi pe alţi câţiva, femei şi bărbaţi. Prin urmare a renunţat; iar acuma se duce să tragă o bătaie crâncenă unui Babu, cel gras şi voinic.

— Nu te înţeleg.

— Să se ferească Allah! Comanac Roşu, se întâmplă ca unii oameni să fie plini de înţelepciune, dar tu eşti mai înţelept decât toţi. Ascultă ce-ţi spun, şi cred că-ţi vei aduce aminte de vorbele mele: dacă băiatul nu va urma învăţăturile tale, trage-l de urechi.

Strângându-şi peste mijloc chimirul bokhariot, geambaşul se depărtă prin tulbureala serii şi lama se trezi din visare, aşa că mai putu să-l vadă legănându-şi spetele enorme în depărtare.

— Omul acesta nu prea este curtenitor şi se lasă amăgit de lucruri deşarte. Despre *chela* al meu însă a vorbit frumos, şi băiatul este pe cale să-şi primească răsplata. Să-mi fac rugăciunea! Trezeşte-te, tu cel mai fericit între cei zămisliţi de pântecele unei femei. Trezeşte-te, căci am ajuns!

Kim se trezi din fundul întunerecului în care i se părea că lunecase şi lama îl lăsă să caşte în voie, în timp ce-şi troznea degetele, pentru ca să alunge duhurile rele.

— Mi se pare că am dormit o sută de ani. Unde?... Sfântule, eşti demult aici? Am ieşit să te caut, dar (şi începu să râdă, buimăcit de somn), am adormit pe drum. Acum mă simt bine. Ai mâncat? Hai să ne întoarcem acasă. Au trecut zile întregi, de când nu am mai avut grijă de tine. Cine ţi-a frecat picioarele în timpul aces-

ta? Dar slăbiciunile tale cum merg: durerea din pântece, din ceafă și vâjâitul urechilor.

— Au trecut... toate mi-au trecut. Nu știai?

— Eu nu știu nimica, și nu te-am mai văzut de pe vremea când erau și maimuțele oameni. Dar ce voiai să știu?

— Mi se pare straniu că nu a ajuns cunoștința până la tine, deși gândurile mele erau toate îndreptate în partea aceea.

— Nu-ți pot vedea fața, dar glasul tău răsună ca un gong. Nu cumva sahiba te-a întinerit și pe tine, cu bucatele ei?

Se uită la statura cu picioarele încrucișate, profilându-se ca o umbră de tăciune pe fondul portocaliu de lumină. Tot așa era așezat și Bodhisat cel de piatră, ale cărui priviri sunt îndreptate asupra aparatelor de înregistrare automată, din Muzeul Lahor.

Lama nu răspunse nimica; și afară de sunetul sec al mătăniilor și sgomotul surd al pașilor lui Mahbub, care se pierdea în noapte, în jurul lor se închegase deplină pacea serilor fumurii ale Indiei.

— Ascultă. Ți-am adus noutăți.

— Hai să plecăm...

Mâna lungă și îngălbenită se întinse prin tulbureala serii, cerând să se facă liniște. Kim își încrucișă picioarele sub el și se supuse.

— Ascultă-mă. Ți-am adus noutăți. Cercetarea s'a terminat. Urmează răsplata. Așa dar, cât timp am fost în munți, am trăit din vigoarea ta, până când ramura din care m'am hrănit era gata să se frângă. După ce am coborât din munți, eram mâhnit din cauza ta și din alte pricini, care clocoteau în sufletul meu. Corabia sufletu-

lui meu își pierduse cârma. Te-am predat atunci acestei femei evlavioase, căci nu puteam vedea adâncul pricinei celor din jurul meu. Nu am primit niciun fel de hrană și nici nu am băut. Cu toate acestea, nu vedeam drumul. Ei mă îndemnau să mănânc și strigau în fața porții mele închise. De aceea m'am retras într'o groapă, la rădăcina unui copac. N'am mâncat și n'am băut. Am stat și am meditat două zile și două nopți, căutând să nu mă gândesc la lucruri trecătoare, în timp ce inspiram și respiram aerul, așa cum este scris... La sfârșitul nopții a doua, atât de mare a fost răsplata mea, sufletul acesta înțelept s'a desprins din legăturile trupului netrebnic și s'a ridicat în libertate. Niciodată înainte de asta nu am reușit această deslegare, cu toate că de multe ori am fost în pragul ei. Gândește-te ce minune!

— Da minune! Două zile și două nopți, fără niciun fel de hrană. Unde este sahiba? întrebă Kim, cu respirația șuierătoare.

— Da, sufletul meu se ridicase liber în înălțimi, legănându-se ca un vultur și am putut vedea că nu mai există nici Teshoo Lama, nici alt suflet. Ca și picătura de apă ce se întoarce spre vadul din care s'a ridicat, așa și sufletul meu se apropia de marele suflet universal, care este mai presus de toate lucrurile trecătoare. Ajuns aci și exaltat de contemplație, am văzut toată India, dela Ceylanul scăldat în apele mării, până în munți, și stâncile mele colorate din Such-zen; am văzut toate țarinile și satele, până la cel din urmă, unde ne-am oprit să ne odihnim. Le-am văzut dintr'odată și pe toate împreună, căci erau în interiorul sufletului. Atunci am recunoscut că sufletul trecuse dincolo de amăgirea timpului și a spațiului și a lucrurilor, și mi-am dat seamă că

m'am liberat. Te-am văzut pe tine zăcând în așternut, și te-am văzut prăvălindu-te pe coasta muntelui cu idolatrul acela de piept, dintr'odată și într'un singur loc în sufletul meu, care ți-am spus că se apropiase de marele suflet universal. Am văzut atunci și trupul netrebnic al lui Teshoo Lama, întins pe pământ și *hakimul* din Dacca, strigându-i ceva la ureche în timp ce sta îngenunchiat alături de el. Pe urmă, sufletul meu a rămas singur și n'am mai văzut nimic, nimic, deoarece acum eu eram totul, fiind reintegrat în marele suflet. Am meditat mii și mii de ani, fără niciun fel de patimă, și am putut să-mi dau seamă de pricina tuturor lucrurilor. Pe urmă, am auzit un glas strigând: Ce se va întâmpla cu băiatul, dacă tu ai murit? și atunci am tresărit și m'am simțit cutremurat de milă, față de tine, și am zis: Mă voi întoarce la *chela* al meu, căci altfel va rătăci drumul. La aceasta, sufletul meu, care era sufletul lui Teshoo Lama s'a despărțit de marele suflet, cu prețul unui sbucium, a unor păreri de rău și sfâșietoare dureri, care nu pot fi închipuite. Ca și icrele peștelui, ca și peștele din apă, ca și apa din nori, ca și norii din zarea încărcată, așa s'a despărțit, și a ieșit și s'a dus și s'a risipit. sufletul lui Teshoo Lama, din marele suflet. Pe urmă, s'a auzit un glas strigând: Râul, bagă de seamă râul, și m'am uitat la lumea, care era ca și înainte, toată la un loc și în acelaș timp, și am văzut limpede râul săgeții la picioarele mele. In clipa aceea, sufletul meu se simțea tulburat de un rău de care se vedea că nu mă liberasem încă, și pe care îl simțeam îngreunându-mi brațele și încolăcindu-mi-se împrejurul mijlocului, dar am dat răul la o parte și m'am avântat ca și șoimul spre locul unde se afla râul. Pentru tine am dat la o parte lume după lume, până când am

văzut râul la picioarele mele, râul săgeții, și coborându-mă, apele lui s'au închis peste mine, și iată că mă simt din nou reintegrat în trupul lui Teshoo Lama, spălat de orice păcat, iar *hakimul* din Dacca îmi susținea capul deasupra apelor râului. Este aci, aci aproape, dincolo de ramurile manguierului.

— Allah Karim ! Noroc că Babu se găsea prin apropiere ! Te udaseși rău ?

— De ce să țin socoteală de așa ceva. Imi aduc aminte că *hakimul* se îngrijea de trupul lui Teshoo Lama. Cu mâinile lui l-a scos din apa sfântă a râului, pe urmă, a venit geambașul din miazănoapte cu oamenii și o năsălie și au ridicat trupul și l-au dus în casa sahibei.

— Sahiba ce-a spus ?

— Eu meditam în trupul acela și nu o puteam auzi. Prin urmare, așa s'a isprăvit cercetarea mea. Pentru fapta bună pe care am făcut-o, râul săgeții este aci în apropiere. A izbucnit în fața picioarelor noastre, așa cum ți-am spus, și eu l-am găsit. Fiu al sufletului meu, ca să te izbăvesc pe tine de orice păcat, cum eu sunt fără de păcat și fără de prihană, am smuls sufletul meu din pragul izbăvirii și m'am întors la tine. Dreaptă este Roata și neîndoielnică izbăvirea noastră. Vino !

Își încrucișă mâinile pe genunchi, și zâmbi ca un om care și-a câștigat mântuirea, nu numai pentru el, ci și pentru cei pe care îi iubește.

BIBLIOTECA
R.P.R. Universitatea
Biblioteca Centrală

ILUSTRAŢIILE
de J. Lockwood Kipling

ZAM ZAMMAH . . . . . Pag 2
LAMA DIN THIBET . . . . . „ 32
MAHBUB ALI . . . . . „ 41
RESSALDAR SAHIB . . . . . „ 96
DRUMUL INDIEI . . . . . „ 113
KIM ŞI PISARUL . . . . . „ 168
HURRY CHUNDER MOOKERJEE . . . . . „ 281
JATUL ŞI COPILUL SĂU BOLNAV . . . . . „ 304
FEMEIA DIN SHAMLEGH . . . . . „ 417
SFÂRŞITUL CERCETARII . . . . . „ 457

VERIFICAT 1987

BIBLIOTECA Centrală Universitară